קבלה · כתבי רבי אברהם אבולעפיא

ספר אוצר עדן הגנוז

רבי אברהם אבולעפיה

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

ספר אוצר עדן הגנוז

רבי אברהם אבולעפיה

מקור הטקסט: ובלכתך בדרך

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/ספר-אוצר-עדן-הגנוז/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611151759 של הספרייה.

תוכן העניינים

הקדמה: 5
אוצר חלק א' י' ספירות בלימה: 8
אוצר חלק ב' עשרים ושתים אותיות יסוד: 41
אוצר חלק ג' שלש אמות אמ"ש: 91
אוצר חלק ד' שבע כפולות: 118
אוצר חלק ה' שתים עשרה פשוטות: 123
אוצר חלק ו' יכלול: 125
אוצר חלק ז' יכלול: 131
אוצר חלק ח' נדבר: 134
אוצר חלק ט' יכלול: 138
אוצר חלק י' זה החלק העשירי: 146
עדן חלק א' דרכי המולדות: 152
עדן חלק ב' דרכי התקופות: 177
עדן חלק ג' דרכי השנים הפשוטות: 195
עדן חלק ד' דרכי השנים המעוברות: 197
עדן חלק ה' הקביעות והדחיות: 199
עדן חלק ו' סדרי החדשים השלמים: 204
עדן חלק ז' סדרי הפרשיות: 206
עדן חלק ח' סדרי ראשי חדשים: 213
עדן חלק ט' הער"ת: 222
עדן חלק י': 232
גנוז חלק א ידבר: 237
גנוז חלק ב' ידבר: 245
גנוז חלק ג' ידבר: 247
גנוז חלק ד' ידבר: 248
גנוז חלק ה' זה החלק: 250
גנוז חלק ו' יפרש ההפרש: 253
גנוז חלק ז' זה החלק: 255
גנוז חלק ח' יספר: 262
גנוז חלק ט' יגיד: 265

זה הספר חברתי הנה היות בידי וכוונתי להחכים ליראי השם ולחשבי שמו לבד. וחלקתיו לשלשה חלקים החלק הראשון אגיד ואקצר פרטיה. החלק הב' אגלה בו דרכי המולדות. החלק הג' השמות. ואחלק החלק הראשון לעשרה חלקים וכן השני וכן השלישי. אשר חלק הראשון מהשלשה חלקים יקרא אוצ"ר והב' עד"ן והג' גנו"ז. על כן קראתי שמו אוצר עדן גנוז:

ואלה הם עשרת חלקי אוצר א' יכלול י' ספירות בלימה. ב' כ"ב אותיות יסוד. ג' שלש אותיות אמ"ש. ד' שבע כפולות ב'ג'ד' כ'פ'ר'ת'. ה' י"ב פשוטות. ו' יכלול בו כל הממשלות המלחמות והנצחונות. ז' יכלול כללי המדות האנושיות הנחלקות לטבעיות ולנפשיות ולשכליות. ח' נדבר בו בענין ההנהגות וההשגחות הארציות והשמימיות והאלוהיות. ט' יכלול שנוי הבריות והאומות ושנוי הדתות ושנוי הלשונות ושנוי הכתיבות אשר כולם שנוי המחשבות והדעות והמעשים. י' יכלול עם מה שקדם לו ענין מבחר הבריה הקדושה והטהרה מכל הבריות, ומבחר האומה הקדושה מכל שאר האומות, ומבחר תורתה ולשונה ומכתבה, ומבחר מחשבתה ודעתה ומעשיה המכוונים מהשם כונה ראשונה ואמצעיתה ואחרונה יחד. ושזאת האומה וכל ענייניה והדומים לה והנמשכים אחריה בכל ענין היא והם סגולה מיוחדת לשם ית' מכל אשר ברא בעולם, (זו האומה) שהוא עולם היסודות הארבעה ר"ל העולם השפל:

ועשרה חלקי עדן הם, א' דרכי המולדות. ב' דרכי התקופות. ג' דרכי השנים הפשוטות. ד' דרכי השנים המעוברות. ה' הקביעות והדחיה. ו' סדרי החדשים השלמים והסדורין כסדרן והחסרין. ז' סדרי הפרשיות של כל שנה ושנה. ח' סדרי ראשי חדשים והמועדים והצומות וימיהם כמו שסודרו מימים קדמונים, אלא שאבנה אותם על שמי ואשים ז' שערים פשוטות ושבעה שערים מעוברים, ויהיו סימניהם על זה לפי דרכם, נ'ת'ח'ד'ש' ע'ל' פ'י' א'ב'ר'ה'ם'. ט' הערת עיבור הנקבות וסבותיו ומציאות הטפה ברחם ובהיותה נבראת מסוד הקשת אשר היא בעלת הצבעים כולם, ובאמצעות עב הענן המימיי הלח והחצים אשר תורה על הארץ בהראותה הכל. י' ידבר בתולדות הנולדים מן התנועות ומן הזמנים לפי המקומות ולפי הזמנים והקצים תמיד, באמצעות נטיות הגלגלין ועלייתן וירידתן אחר הראש והזנב במזלות הגלגל וכוכביו עם ז' כוכבי לכת המחייבים כחות השפלים באמצעות האור והחשך:

ועשרה חלקי גנוז הם, א' ידבר בשמות של הדברים הנמצאים, יהיו עצמים או מקרים או הנחשבים לנמצאים ונקראים בשמות דומים לנמצאים, עד שהשומעים שמותם יחשבו שהם שמות לדברים נמצאים, כאילו קריאת שמותם אצלם תחייב מציאותם מורגשת

או מושכלת לא מדומה. ב' ידבר בשמות הנחלקים לפי הנמצאים, שם מיוחד לדבר אחד וכן לכל דבר שם כללי או פרטי. ג' ידבר בשמות הרבים שנקרא בהם דבר אחד. ד' ידבר בשמות שיהיו דברים רבים נקראים בשם אחד. ה' זה החלק יתבאר בו ההבדל שבין שלשת המינים האלה מן השמות שזכרנו ויתגלה בו ג"כ השיתוף שביניהם בין בשם בין בענין. ו' יפרש הפרש שיש בין השם שהדבר יורה עליו ובין השם שיורה על מציאות הדבר או על מהותו או על מקרה ממקריו או כח מכחותיו. ז' זה החלק יגלה ערות המתפארים בידיעת השמות והפעולות הנפעלות בעבור הזכרתם או כתיבתם על צורת ההשבעות המתפשטות בין הצנועים הנחשבים לחכמים בדורנו זה, ונקראים (המתפארים) על זה בעלי שמות מבהילי הלבבות ומפחידים חכמי הפתאים, ומבקשים מהעם שיקראום חכמים ורבנים ואדונים והם עבדים נמכרים לעבדי עבדיהם של מחברי השמות (הצנועים), והם האדונים והנביאים באמת מכל צד. ח' יספר מעלת ידיעת השמות וצורת הזכרתם ותועלתם לאוהבי האמת לבדה לא לזולתם. ט' יגיד מהות האותיות שנקרא בהם שם השם יתע' שהוא הראוי להקרא שם המפורש המיוחד לו ית'. ולמה נקרא בשמות רבים מתחלפים לפי הנגלה לכל. ומה הם שאר השמות הגנוזים שאינן גלויים לכל אדם ועל מה יורו ומה קדושתם יותר משאר השמות. י' זה החלק האחרון יודיע לכל משכיל מיוחד מפורש ונבדל משאר העם, ההולכים בחשך אשר לא ראו אור בהיר מאיר העליונים והתחתונים, סוד הפועל האמתי המשנה טבע חלקי היצור בכח כלל הדבור. עד שישוב בו החלק (כל לכל) [אל כל] מינו ויהיה חלק מיוחד לעצמו על דרך הדמותו אל מי שבראו בצלמו ובדמותו ויהיה לו חלק לעולם הבא מושלם ויבורך בשלשה עולמות בכל ומכל וכל, וזו הידיעה היא לאדם תכלית כל תכליותיו כדמות ראשית מכוונת להמציא בה התכלית, ותענה זה הענין מן הראש אל הסוף וישוב חלילה אל הראש כפי מה שאנו קורים בתורת השם בכל שנה ושנה. ועל כן אחר השלימי הכל ההקדמה והחלקים השלושים אשר נולדו מן השלשה אחבר דבר ואקראהו חותם בתוך חותם ושם אגלה כל דעתי ומי הביאני עד הלום, זה קצתו ארמוז בהקדמה עד שיהו כל חלקי הספר ל"ב נתיבות פלאות חכמה עם ההתחלה והתכלית. וכל מי ש[יעיין] בו פעמים רבות וימצא סודותיו ונסתריו ויודה לשם ה[גדול]. ואם הוא צדיק באמונתו יחיה:

הקדמה:

אמר אברהם ן' שמואל אבו אל עפיה הספרדי זצוקל"א. זה הספר אשר אני מחבר, יודע אני בעצמי שאומר בו דברים אשר [השומעם כש]יבינם אם הוא חכם יבקש מי

שיודיעם לו כפי מה ש[דעתו סובלת] וישמח בם שמחת עולם. וגם ישתדל לכתוב מדעתו ומ[שכלו] דברים עוזרים למה שהבין מדברי וירוץ בכל כחו להו[שם] שנשלם הוא בו. ואם הוא סכל בידוע שלא הבין בו דבר [על כן] אין ספק שהתעהו מחשבתו עם היותו חושב שהוא חכם, [ותלמידיו] חושבים שהוא מבין. ואם הוא תלמיד נמשך אחר מה ש[יורוהו] והוא מבקש להבין מה שלא הבינו עד שיבינהו, ואפילו אם יחזור [וילמד] שצריך לדעתו [מפי הספרים] עד שלא יחסר לו מה שראוי [לו שלכך] נברא בעולם הזה, ובגללו ינצל ממנו ברוב תחבולות. כמו שהובא אליו [ערמות] ערמות ובפלאות חכמות נסתרות ומפורסמות. הנה בעשותו כן שום חכם כראשון הנזכר [לא יגיע] למעלתו או יעברהו להיותו גדול ממנו וראוי לכך. ואין צורך להזכיר שאר העם במקום הזה [כיון שהם] סודות נעלמות מאד שנזכור בו בע"ה, לא [יתגלה] אלא למי שכוון בכל לבבו ובכל נפשו ובכל מאודו להעתיק שם השם ממקומותיו שהם ספרי הנביאים [אל] לבותיהם ולשונותיהם ולחקוק אותו בלבבו חקיקה בלתי נמחקת לעד ולנצח. ולדעת ולהודיע לכל הדומים לו אחר היותו שלם ויי אלהיו בקרבו וחקוק בלבו, ושמו כשם רבו [ואין דבר] מבדיל בינו לבינו כי אם בכח או במקרה, אבל לא [בעצם] ולא בפועל:

ואחר שהדבר כן ואני כוונתי בו התועלת למעיינים בו עם השלמות, כמו שעשה [שלמה הע"ה] ספר חכמה מכל הקודמים, וכמו שיעשה [כל חכם], מן הדין הוא לרואיו שידינוני לכף זכות בכל [ענין ומקרה] שימצא בו. ומפני היותי מקנא לכבוד השם במה [שזכרתי ולא] כחכמי דורנו המנהיגים המון ישראל כשהם משתדלים להשלים תקוני הגופים וצרכיהם, [ועזבו] עקר האמונה ושורש הדעת ולא השגחו להציל [בני ישראל] אשר נשבו ביד ממית עולמית, ולא פדאום [מיד המשחית] שבפדיון שבויי בני אדם יפדו גם הם. וזו היא [הדרך] אשר הורגת בעליה. ומאמר קהלת שאמר "אם חכמת חכמת לך ולצת לבדך תשא" (משלי ט' יב') נשכח מלבם וסר [משכלם] ונמחק מספריהם אחר שלמדוהו וכאילו לא למדו, ויתרון דעת החכמה תחיה את בעליה. וכמה מהם ומן הדומים להם מן הכתובים המורים לנו שאנחנו יותר מחויבים לפדות עצמותינו ונפשותינו טרם שנפדה זולתנו. והנה נאמר בתהלים "אך אלהים יפדה נפשי מיד שאול כי יקחני סלה" (תהלים מט' טז'). מכלל שאנחנו צריכים פדיון על כל פנים מיד המשחית. והוא סוד פדיון הבן שנאמר "וכל בכור בני אפדה" והוא רמז מחובר עם המצוה לפדות הבכור מן הכחות אשר באדם והוא השכל. והשם הבטחנו ג"כ כי הרועים העתידים לעמוד והמנהיגים אשר ינהיגו בדרכי החיים, יהיו המודיעים לנו דרכי החכמה. כמו שאמר השם ית' ע"י

הנביא "ונתתי לכם רועים כלבי ורעו אתכם דעה והשכיל" (ירמיה ג' טו'). הוא ענין ידיעת אמתת התורה אשר נזכירהו בזה הספר בע"ה. ולא עוד אלא שכבר הזהירונו הנביאים והחכמים כולם להיותנו קובעים מדרשות בכל עיר ועיר עד שלא תשכח התורה מפינו. שנאמר "כי לא תשכח מפי זרעו" (דברים לא' כא'). ואם יקום היום איש ממנו צדיק או חכם או נביא, ויוכיח פרנסי הדור ורועיו ומנהיגיו על תלמוד תורה. ויאמר עליו אפילו מה שאמרו הנביאים והחכמים מפורש, ושהוא כנגד כולן ושהוא קודם לכל המצות בהכרח. כמו שאמרו באבות 'ודי יוסיף יסיף ומאן דלא יליף קטלא חייב ודי ישתמש בתגא חלף'. לא די למנהיגי דורנו היום שלא יקבלו דברי המוכיח ההוא, אלא ימצאו לו עלילות, עד שיוכלו לומר לו, אתה אומר לכל אחד ממנו טול קיסם מבין שניך, ואנו אומרים לו טול קורה מבין עיניך. כי תואנה הם מבקשים עד שינצלו מכל למוד כמו שעושים הנערים הקטנים הבורחים מבית רבם מפני פחד העונש. כאילו תלמוד תורה מר ממות, עם היותו הוא המציל מן המות באמת. וההמון יצעקו ויאמרו למוכיח בשמעם דברי הברורים והפרנסים והמנהיגים, מי שמך לאיש שר ושופט עלינו הלהרגנו אתה אומר. והמשכילים מהם יאמרו בשפה רפה לא יהיה להודיע זה בחזקה ולהלחם בעם. ואחרים פריצי הדור בוטחים בחילם וברוב עשרם יתהללו ובזו המוכיח עד תכלית מדה שהיא ונק"ה. ויעמדו כנגדו על דרך ויכוח ועל דרך נזיפה ועל דרך קללה ועל דרך הכאה. וראוי [למוכיח שיוכיחם] עד שיוכל לומר ו'יכחתים נ'זפתים ק'ללתים ה'כתים. אז לא ינקה את עונם, כי הוא פוקד עון אבות על בנים ועל שלשים ועל רבעים לשנאיו, והם אשר ישנאו מוסר ותוכחת. לכן עזרא הסופר אומר על התוכחת אחר שהוכיחם בחזקה "ואריב עמם ואקללם ואכה מהם אנשים ואמרטם" (נחמיה יג' כה'). וזה מבואר לכל משכיל וזו היא אחת מן הסבות שהביאוני לחבר זה הספר, לא להתכבד בקלון חברי ולספר גנותם מפני שאשמח בזה, אלא מפני שהמיוחדים, והם העם אשר נגע אלהים בלבם, בראותם חכמים מתחכמים והם סרים מדרך האמת, שלא יטעו אחר טעותם מפני שיצא להם שם שהם חכמים. ואע"פ שהם רחוקים מכל חכמה כי מאסוה. ויש סבות אחרות נזכירם בסוף הספר בע"ה. ואומר עתה בכלל דבר קצור ומעולה מועיל לכל דורשי השם ומבקשיו באמת. והוא כי הרוצה ללכת בדרכי השם ולדעת שמו ידיעה מצלת נפשו משאול תחתית אשר הוא דר בה, אין ראוי שיחשוב בלבו שיש הצלה מן המות כי אם באכילת פרי עץ החיים, שהוא השגת ידיעת השם. ועל כן ישתדל עם זה שישתדל לשלוח ידו בכח אשר בו, ולא ישקוט עד אכלו סם החיים, אחר שהאכילהו הנחש באמצעות חוה מפרי עץ הדעת שהוא סם המות. וישתדל בזה בחזקה כמו שהיה

משתדל למצוא רופא אם השקוהו היום הסם המפורסם, עד שינצל מן המות ברגע, עם היותו יודע שסוף אדם למות. וכל שכן אם זה שראוי לעשות על הצלתו מן המות לעד:

אוצר חלק א' י' ספירות בלימה:

דע כי בעל ספר יצירה חלק אותו בחכמתו ובינתו לשני חלקים כדמות חלוק עשר אצבעות שהם באדם לפעול בהם באמצעות התנועות. והם כלים לשתי הידים שהם הנפתחים והנסגרים והנושאים והנותנים והמורים על קבוץ ועל פירוד. כי בפתיחה יפזרו ובסגירה יקבצו ועל כן הושמו אמצעים בין השם ובין ישראל עמו לברך בהם את הקהל על ידי הכהנים בנשיאות כפים, מפני שהן חמש כנגד חמש. וצריך כהן המברך את העם, אם הוא ראוי לברכם, שיהיה הוא תחילה מבורך מהשם, וברכתו היא שידע שם בין שתים עשרה אותיות אשר נזכרהו בסוף הספר בע"ה. ואז יוכל גם הוא לתת להם ממה שקבל. אבל אם אין בידו ברכת כהנים איך יתננה הוא לזולתו. היוכל אדם לתת ממה שאינו תחת רשותו לאחרים. והנה בזה די הערה למשכילים שצריכים שיקבלו ויתברכו מהשם הברכה אשר היא חיים עד עולם. ואז יתנוה לבניהם ולתלמידיהם כדי לחיותם. והנה ברכת כהנים ידועה לכל, אלא שמספר אותיותיה מכוון לדבר גדול. וכן תיבותיה גם פסוקיה וסימנם, י"ה כ' כ"ה, י"ה, ג' (אותיות תיבות פסוקים) וכשתספרם יחד יהיו כשלשת השמות. וזהו סוד 'הגל"ם' אשר הוא 'מגל"ה' 'החכמה' 'למ"ח' ועדיו מגיע 'גבול הלב' אשר ממנו שפע הברכה באה לכל הגוף, עם היותו צריך גם הוא לקבל ברכה תחילה ואז נותן ממה שקבל ממנה לזולתו:

והנה הספירות הן המחשבות והחשבונות והמספרים המושכלים ונחלקים לשני חלקים. חמש מהם נפרדים באחדים ואלה הם א'ג'ה'ז'ט'. וחמש מהם זוגות והם ב'ד'ו'ח'י'. והנפרדים מספרם כ"ה והוא סוד הברכה, והזוגות מספרם כ"י. ושניהם רמז מאמרי הנביאים שחלקום באמרם "כ"י כ"ה אמר יהו"ה". וסודם "הכ"ל הל"ך אל מקום אחד הכ"ל היה מן העפר והכל שב אל העפר" (קהלת ג' כ'). ודע כי זה הוא רמז לסוד חלקי השעה הנותרים על הימים והשעות. סימן המספר ההולך לפנים במחזור הירח שהן בסימן תקצ"ה הנותרים על בי"ו. והנה תקצ"ה הוא השר"ץ ומותר הי"ם אשר הוא הכ"ל. כי חצי השעה 'תק"ם' חלקים שסודם 'הכ"ל בחצ"י שע"ה' רמז לחצי השם אשר הכל בו:

ואמנם זה הוא סודו כי חצי השם 'במיל"ה' כאשר חצי השם 'בפ"ה'. גם המילה בחצי

השם והוא חצי שם הלבנה. וכאשר תחשוב חצ"י ה' פעמים ותחבר המלה העולה תמצא חצ"י השע"ה בכ"ל, והם תק"ם חלקים. וכן עוד חצ"י חשבם ה' פעמים ויעלו תק"ם, והכל יחד שעה אחת שלמה. וזהו ענין היות ה' חצי י' של השם. ועוד תפ"ה עם ר"ז הם סוד מחזור הירח לאחור וחסר מחלקיהם הכ"ל להשלים חצי שעה, והוא נתלה בחצי שעה. וסוד חמ"ש שלי"ח והוא נוטריקון גם כן ח' סודו ח'לקים י' סודו י'מים ל' סודו ל'ילות ש' סודו ש'עות. דרך שנית חמ"ש סודו ח'דשים מ'חזורים ש'נים שהם מתגלגלים חמש כנגד חמש והן הספירות באמת ועוד סוד שלי"ח, שמטין נתלין על לבנה. יובלות נתלין על חמה. והנו גם כן ח"ם כנגד ק"ר שהוא א"ד, גם ק"ר כנגד ח"ם שהוא א"ד שני (ח"ם ק"ר גימ' שלי"ח). והוא סוד ה' הנמצא בשם כ"ו, שהנשאר זו"ג שהם שבע ספירות ושלש ספירות. על כן ספירת זה חמש'ה וספירת זה חמש'ה וסודם שם אחד כנגד שם אחד. ועוד של"ש עם שב"ע סודם ג"ז ב"א (של"ש שב"ע גימ' אלף ב') ובעדות חבר שלש"ה עם שבע"ה גם שבע"ה עם שלש"ה יהיו כמספר השם שהורה עליו מאמר האומר "אב"י אב"י רכב ישראל ופרשיו". שזהו פירושו של השם המפורש. ולפנים נגלה לך מזו הדרך פלאי פלאות בע"ה:

ואמנם סוד "שבעה שבעת תספר לך מהחל חרמש בקמה תחל לספר שבעה שבעות" (דברים טז' ט'). ושלשה ספרים ספר וספר וספור יעידו לך עדות נאמנה עם טהרת ענין יום השלישי ויום השביעי על כל מה שרמזנו, ומעשר ספירות. והיות ברית יחיד מכוונת באמצע בשני מקומות הגוף האחד שנברא ממנו (הגוף) והוא אבר מיוחד לפעל הקיום המיני לשמור הפרי והורשם בברית והיה לאות בשבת. ולא עוד אלא שדוחה את השבת שגם הוא אות ברית קדש. יורה לך על דרך אמתתם המציאות הכללי והפרטי. ועוד יתבאר במקומו, (השני) והוא גם כן יעיד עדות יותר קיימת שהוא ברית לשון והוא למעלה מברית מילה במקום ובמעלה. ולולי ברית מילה לא היה אפשר לקיים ברית לשון, ולולי ברית לשון אין קיום בברית מילה. והנה 'עשר ספירות בלימה' סודם 'עש"ר סו"ף ברי"ת מיל"ה'. והנה 'עש"ו ספ"ר ברי"ת מיל"ה' נמצא סודו ארבע חיות הכוללות שמים וארץ. וכל ארבע הם עשר על דרך א'ב'ג'ד' מחוברים יחד ונספרים, ולפיכך היה 'פרס מילה ברית עשו' שהוא שתי וערב לפרסם זה שכך אנו עושים זאת הברית, אנו כורתים בבשר התאוה לכבוד השם ואנו מגלים העטרה וחותכים הבשר היתר שתי וערב ואתנו ברית שלום, ובמילה אנו חותכים אריגת השתי ובפריעה אנו חותכים אריגת הערב. והדם לנו לאות אשר על שתי המזוזות ועל המשקוף וראה יי את

הדם ופסח על הפתח ולא יתן המשחית לבא אל בתינו לנגוף ועבר יי לנגוף את מצרים (שמות יב'), והשאר מובן מזה. ומאמרו לנגוף יובן הסוד שהמשחית נוגף את הגופים. וינצל מההשחתה מי שהוא בתוך הבית בעת עבור הזעם. ולא נשחת האבר אשר הוא כלי התולדה בעבור המילה אבל נתקן לפי המכוון בו כמו שנאמר במקומו בע"ה:

וידוע שגוף האדם נברא בספירות עשר וכך השנה וכן העולם והנה שלשים ספירות. ועל זה קבלנו לכתוב השם בשלשה יודים י'י'י' וקרא שמו א"ל להודיע שהוא יתברך אחד עם כולם. וכמו ארוג שתי וערב על פי ספירותיו, והוא שנקרא נפש חפץ בשם כלי כך הזמנים ארוגים שתי וערב, עליהם עי"ן חתומה שסודה על כל גלגל ע'ולה י'ורד נ'וטה. והנה הפכו נ'טיה י'שרה ע'קומה. כי ארבע רוחות שיש בעולם והן לצד מזרח מערב שתים קו נגלה למעלה כדרך השמש ביום וקו נעלם מלמטה כדרך הלבנה בלילה. ולצד צפון ודרום שתים קו נגלה מלמעלה כדרך (הירח) [השמש] ביום וקו נעלם מלמטה כדרך הלבנה בלילה. ומתהפך זה לפי התנועות בקיץ ובחורף. ומאמתו זה הנה הוא להודיע שהכל נפעל לפי ספירות התנועות בנקודותיהן. ולפיכך אם נאמר שום דבר על דרך ספירת מספרים נחשבים או נמצאים אל יקשה זה בעיני קוראים מפני שכבר באו בספרים רבים דברים מורים שהמספר בה כוונה ראשונה מיוחדת גם כוללת. ואין צריך להזהירך ג"כ על מה שהוא ענין כוונה מיוחדת על כל מה שנכתב בזה ומה שיכתב עוד מענין דרכי צרוף האותיות עם כל כלליו ופרטיו. כי הוא שרש כל כוונתינו בכלל שאילולי הוא ואמתתו לא היה אפשר לחבר דבר לא לי ולא לזולתי. מפני שהוא ראשית כל הדבור בעבור צירוף הלשונות והדבורים המורכבים מאותיות בכל תיבה ותיבה ומפני שהוא ראשית היצור כולו, ובו יורכבו והורכבו כל המרכבות כולן מסוף העולם ועד סופו:

ועם היותי בלתי מזהירך על קבלה זאת שידעתי בך שכבר קבלת בשלמות והיא אתך ידועה בפועל ומתפעלת ממך בכח קרוב אל הפועל, ואם כן אינך צריך אזהרה עליה. עוד היה אצלי להעירך עליה כדי שתשתדל בפעלתה עד שתוציא מה שבידך בכח אל פעל שלם ויהיה אצלך כדמות הנעה והערה ואצל זולתך תהיה אזהרה. וידוע שעם היות בדרך זו קושיות רבות בענינים כולם או ברובם אינה פחותה אצל הכל יותר מן הדרשות שנאמר עליהם, אין משיבין על הדרש. ולא מן ההגדות שנאמר בם אין מקשים באגדה. ולא המשלים והחידות העמוקות שדי בהן בשמוע הלמוד עליהן זה הדבר משל הוא או חידה. ואל תחשוב שאני חושב שהם דרכים שווים למה שזכרתי ואמרתי שאין זה פחות מהם

כי זה ערכתיו לפי דעת השומעם. אבל אני אין דמיון מעלה ביניהם אצלי מפני שאלה הענינים בם יתגלו כל סתרי המציאות וכל סתרי התורות מה שאין כן בשאר חכמות. ועל זאת החכמה האלהית המנבאה את האדם אמר שלמה בסוף משליו באלפא ביתא ד"אשת חיל מי ימצא", "רבות בנות עשו חיל ואת עלית על כלנה". ואע"פ שאני יודע שזה שאמרתי ואומר עוד על סוד הספירות ועל דרכיהן ועל כל הדומה להם יכחישוהו רוב החכמים מפני שלא קבלו דבר מדברינו אלא בזה הענין כפי הראוי, אבל שאר העם המדבר אתם בדבר מזה המין גדול או קטן, הוא אצלי כמרקד בין הצלמים וכמנגן בין המתים. ואיך יתכן לדבר בזה עם מי שאינו מכיר אותיות אחר שרוב מכיריהם יכחישו כל דרכיהם אלה או רובם:

ואחר זה אומר עוד כי מה שתלה החכם הברית המיוחדת בשני אברים שהאחד מוליד גופים והאחר מחדש נפשות, במאמרו וברית יחיד מכוונת באמצע במלת הלשון ובמלת המעור. ולא חלקן לשתי בריתות עשה זה מפני שידע דהא בהא תליא, באמרם בכיוצא בזה אם אין חכמה אין בינה ואם אין בינה אין חכמה, דהא בההא תליא. כי בחכמה מציאות הבינה והבינה מגדלת החכמה ובה קיומה. וגם התיחסה הערלה אל שפתים, ערל שפתים. ואל האזנים כי ערלה אזנם מלשמוע. ואל הלב ואל הבשר, ערלי לב וערלי בשר. ונאמר "כי כל הגוים ערלים וכל בית ישראל ערלי לב" (ירמיה ט' כה'). אם כן המילה הזאת ובריתה לא תתקיים עד שיהיו ארבעה אברים אלה ואטום מלדבר בלשון הקדש. ואחריה פתיחת הלב בתנועת קבלת הבנת המושכלות, כי זו היא כריתת ברית מילתו. ולא ישוטט במחשבתו בלבו כי אם בספירות השם ובספריו ואז יתכן שתושג הכוונה הראויה בהמצאתו באמת:

ואמרי זה בספירות שיעיין בם וידע כי הראוי למנות אותם במנין שלם קיים והוא בהיותם עשר ספירות ולא תשע גם עשר ולא אחת עשרה. מפני שתשע ספירות נמנות ג'ג'ג' וכולם מתדמים ונמנות ב'ג'ד' ואין זו דומה לזו. ונמנות א'ד'ד' והשתים מתדמות, ונמנות א'ב'ו' והם בלתי דומות. וכן א'ג'ה' בלתי דומות, אבל ב'ב'ה' הן דומות כמו ד'ד'א' בשתי אותיותיהן, וכן א'א'ז'. והנה אלה הם ז' ספירות לבד ויתחייב מצירוף א'ב'ו' בהכרח ו' תיבות וכלל מספריהם ו' פעמים ט' והיא המד"ה הראשונה ושמה מט"ה. ומצורף מטה הו"ד כי "הו"ד והד"ר לבושה ותורת חס"ד על לשונה". מפני שהיא טוה הדם ומכינה אותו לקבל השזירה והפתול והבשול והלבון והצבעים והאריגה. כי הוא החוטים והגידים

והמוחים והליחות כולם בכח, ובמדה ההיא יוצאים לפועל להיות כל אחד במקומו כפי מה שהוא לפי הראוי לו בשלמות ובתמימות. והשניה היא א'ג'ה' ויתחייבו מצירופה ג"כ ו' תיבות הרי ט"ו עם ט"ו לפי הרמז הנזכר במספר הראשון. והנה מספרם מטה, הנה מט"ה מט"ה בשניהם וכללם חצ"י ויצא מן ט"ו ט"ו והם ו' פעמים ח"י והאותיות האלה הם מחיי"ם ללח"ם שהוא דומ"ם ח"י. ועליהם נסתם כ"ח למו"ד. ועל כן הי"ה לבו"ן ויקרא מנהי"ג (..) על עג"לה שקראוה מנהי"ג ובידו ח"ק ידוע ותחתיו דם החולות שהוא דם הזנב:

ועוד ב'ג'ד' הינו ט"ו עם ט"ו כמו באחדים. חברם ותמצא כאלה ד"ק נ"ח מ"ה. והנה נברא אדם בצל"ם בזה הסוד בשלשה שמות השם והוא כולל העול"ם כולו והוא המין הנחמד מכל המינים ר"ל ממין בני אדם וסודו אור. ורמזו "ויאמר אלהים יהי או"ר ויהי או"ר" חברם ותמצא זמן מיני דמיון זמן. ואמנם סוד יה"י הוא כ"ה, וסוד ויה"י הוא וכ"ה ורמזם ויפן כ"ה וכ"ה. וסוד ויפ"ן חכמ"ה ובינ"ה שהם מנהיגי חמ"ה ולבנ"ה והכל יו"ם שהוא כל"ו שבת ליהו"ה. ובאמת כי הוא תלוי בכ"ח יהו"ה והיודעו יקדש כי בידיעתו יקדש את השם. ועל כן נאמר "ויקרא אלהים לאור יום ולחשך קרא לילה". ובע"ה בסוד זה אגיד לך נפלאות במקומו שתשמח בהם הרבה אחר שתקבל הקדמותיו. ואולם א'ד'ד' יולידו ג' תיבות והם כ"ז וכן א'א'ז' והנה נ"ד וכן ב'ב'ה' והנה פ"א אבל ג'ג'ג' אינו מקבל צירוף והנה ט' והכל ט'ט'ע"ב וסודו אד"ם אד"ם, דם בדם. והראשונים לבדם בצל"ם, אם כן נולד ממספר כל צרופם אד"ם בצל"ם אד"ם. כי אדם, אדם מוליד וזה ידוע. וכשאמר עשר ולא תשע מפני שתשע ספירות מחוברות כפי סדרם מספרם אדם. והנם ט' פעמים ה' גם ג' פעמים י"ה והם שוים לאמרך ה' פעמים ט' גם י"ה פעמים ג' וסימנם "הי"ה הי"ה דבר יי" אימתי בתקופת תמוז כאמרו "ברביע"י בחמש"ה לחדש" וסימנם ד"ה והיינו ט' ואמרו "בשלשים שנה" סודו י"ה י"ה. והנה תקופת תשרי עושה תמיד בסימן ג"ט והנה הוא סימן ספר כריתות ג"ט פיטורין ונקרא אגרת:

ואם ידעת מה שאמרו בענין המגילה על אסתר ועל מרדכי היהודי מהם תבין כי דרכי י"ה יו"ד ה"ם. וכן ראוי להיות דרכי היהודי"ם יו"ד במספר הספירות ונקרא בשם שד"י ונאמר עליו שהוא יושב בשער המלך ודרכי"ו דרכ"י יהודי"ם ה"ם. והשער ההוא הוא הכללי. והנה אסתר המלכה סת"ר המלאכ"ה ועל כן נצחה את המן בן המדתא האגגי אשר סביבו אהי"ה ובתוכו מדת ג'ג'א' שסודם א'ו'. והם סימני תקופת ניסן בד' זמנם ראש

היום וראש הלילה חצי היום וחצי הלילה. והנה סופי הראשונים בסוד השמ"ש והשאר ידוע מזה וסימן א"ם הוא לארבעתם. והנה אחשורוש אחיו של ראש וסודו חו"ש ורא"ש ושם אסתר כשם כוכב כי הוא לשון יון ושניהם יחד א"ם סת"ר כתר"י ואני אסדר כתרים. והנה סתרי דרכי יהו"ה אד"ם והנה יהו"ה מסתיר דרכי אד והמקטרג אומר אני הוא מדת הזמן ואמנם זי"ן או ה"א מדת המן וזה מידיעת השם בלא ספק. ועל כן עשר ספירות מחוברות הם הכ"ל ותעשר מהם העשירית היא א' וישאר נ"ד גם העשירית י' הרי אדנ"י וסודם ראש וסוף כלומר ראש וזנב שהם מ"ח גי"ד. רק השם הראשון לבדו כב"ד והנה גי"ד באלי"ה וזנב והראשון הוא הראש ו"ך והשלישי שוכן בדם ובלב גם הוא כולל לב ומח ועל כן הוא המדבר בחלו"ם למ"ח בו כמו שנאמר "בחלום אדבר בו" (במדבר יב' ו'). כי לא אמר אדבר לו אלא בו מכלל שהדבור האלוהי לאדם הוא כח בו להתגלות לאיש אשר החכמה בו והבינה בו:

והנה הדבור באדם הוא ד"ם בכ"ח ונמצא כח האדם בו כאשר דמו כח בו גם דמו בכחו כאשר כחו בדמו. והנה 'אלהי"ם' כאשר 'הוא עד', כן 'הוא דיין' והוא 'י"ה מלא'. כמו שתאמר 'מלא הוד' וזהו 'סו"ד גבו"ה' גם 'למוד"ו' קשה מאד כי הנהו 'נבד"ל' 'בלי ד"ם' 'מבדיל' 'הכונה' 'מגו הל"ב' אשר 'ב"ו מגל"ה' 'גלם בהו' 'המוגבל' 'ובמגלה' תמצא 'יסודו'. 'והעד' "רוח יי דבר בי ומלתו על לשוני" (שמואל ב' כב' ב') "ותבא בי רוח" (יחזקאל ב' ב') "ורוח נכון חדש בקרבי" (תהלים נא' יב'). "בקרבך קדוש ולא אבוא בעיר" (הושע יא' ט') "ושכנתי בתוכם וידעו כי אני יי" וכן רבים אין חקר להם. ועל עשר ספירות אמר המחבר הבן בחכמה וחכם בבינה בחון בהם וחקור מהם והעמד דבר על בוריו והשב יוצר על מכונו. והנה הודיענו בדבריו מה שכבר זכרנו על היות החכם באמת המשיג ההשגה הזאת על ידי הספירות מבין בהכרח, ועל היות המבין בהם חכם בהכרח. ואל זה רמזו באמרם ואם הוא חכם ומבין מדעתו מוסרין לו ראשי הפרקים. והמוסרים ההם פעמים הם אנשים חכמים וידועים ופעמים הם מלאכים. והורנו זה החכם שסבת העמדת כל דבר על בוריו היא ההבנה בחכמת הספירות [והחכמה עומדת] בהבנתם ובהם בחינה כלומר אותות ומופתים מושכלים ומהם בעצמם החקירה ועם קיום מופתי המושכלות שזאת היא קימות דבר על בוריו בלי ספק. הנה תגיע ההשגה השלמה לשלם הבוחן והחוקר הזה אשר השיב יוצר על מכונו כלומר שהכיר מעלת קונו על כל ברואיו. והוסיף עוד דברים אחרים בהודעת ענין הספירות מפני שעינינם עמוק עמוק ומי ימצאנו. ואמר עשר ספירות בלימה מדתן עשר שאין להם סוף ודברו זה נכבד מאד כי הוא רצה

להודיענו שאין הספירות גויות שכל גויה יש לה סוף והספירות אין להם סוף. ואם הם עשר הנה נראה שגם הם עשר עשרות, והנה אלף שגם הם עשר מאות, והנה רבבה שגם הם עשרת אלפים וככה עד אין סוף. ועל זה רמזם על דרך האמת ואמר מדתן עשר שאין להם סוף. ולא אמר עשר לבד בלתי הזכרת שם מדה ואעפ"י שלא אמר מדותיהן אבל מדה אחת לכולם:

ועוד זכר העמקות באמרו עמק ראשית ועמק אחרית עמק טוב ועמק רע ולא אמר ראשית ואחרית וטוב ורע לבד כי אז נראה שהגבילם. ואמנם זכר עמקיהם אשר אין ספק שאין להם סוף, וראשית יורה על סוד מעשה בראשית, ואחרית יורה על סוד ויכולו השמים והארץ. והוא סוד האדם שהוא האחרון לכל הבריות והוא השומר השבת מחללו. החלול הידוע שעליו נאמר שאפילו עובד ע"ז כאנוש מחול לו ואם היה כ... היה שקר גמור. ואפילו עם התשובה ההמונית שהיה אפשר שעם הע"ז יהיה נמחל ענין עובדיה בעבור שמירת שבת. שהנה נאמר בדבריהם כל המודה בע"ז ככופר בכל התורה כולה וכל הכופר בע"ז מודה בכל התורה כולה ודי בזה למשכילים. ואמנם שמירת השבת וזכירתה ידועות מהשמטות והיובל הנודעים עם הספירות. ואמרו טוב ורע רמז על סוד עץ הדעת טוב ורע ועל עמקי ענייניו ועמקי הששׁ קצוות גם כן כשזכר הם מורים על כל חכמת התכונה ועל מציאות הזמנים והתנועות בם לפי מקומם המשוער אל מושבות הארץ, שאם תסיר הארץ במחשבתך לא תמצא אחד מהם. והנה רמזנום בשם עין בראשי תיבות:

והשלים מאמרו הנכבד באמרו אחרי זה, ואדון יחיד שסודו ויחודו אדנ"י אל מלך נאמן שהוא אמן לכל אמן מושל בכולם במדת שלום ממעון קדשו ועד עדי עד, ר"ל לעולם ולעולמי עולמים ולנצח נצחים. ובאות מ' של מלת ממעון קדשו מורה על היות ההתחלת הכל מאתו ועוד אמר ועד שתורה בו על ממשלה נצחית אבל מתגלגלת לקצים לפי הנמצאים שבם סדרי הממשלות ומערכיהם משתנים בזמנים:

עשר ספירות בלימה צפיתן כמראה הבזק ותכליתן אין להם סוף. בזה הודיענו אמתת הנבואה ומהותה באמרו צפיתן, וכך חכמים אומרים תמיד כל המשתכל בצפית המרכבה, וצפית המרכבה אצלם ז"ל שהם מקובלים מן הנביאים ע"ה ענינה הרכבת אות באות ותיבה בתיבה ושם בשם. כי הנה אמ"ש מורכב ומורכב עם אש"ם שסודם בפרי זכר ונקבה מעשה מרכבה שהם מורכבים שם בשם. וכן הרכבת מקרא עם מקרא והשרש

שלהם הרכבת הכל מעשר ספירות. שהנה ב' הוא מורכב מן א'א' וג' מן א'א'א' ומן א'ב' או מן ב'א' וד' מן א'א'א'א' ומן ב'ב' ומן ג'א' ומן א'ג' ומן א'ב'א' ומן א'א'ב' ומן ב'א'א' וה' מורכב מן א'א'א'א' ומן א'ד' ומן ד'א' ומן ב'ג' ומן ג'ב' ומן ב'ב'א' ומן ב'א'ב' ומן א'ב'ב' ומן א'ג'א' ומן ג'א'א', וכן כולם וההתחלה מן א' אחד. ודע זה כי זה כל האדם וזה מפני שכל המרכבות הורכבו בכח השמות והספירות והאותיות והנה הם אתנו ומלמדים אותנו איך הורכבו כל ההרכבות שבעולם. כי מפני שנחתמו בה נמסר מפתח ידיעתם ביד צופיהם ורואיהם ומכירם. וכשיצפה אדם בהם כראוי יראה בם כל המציאות כמו שיראה פניו בתוך המראה של זכוכית ופני כל העוברים והשבים. ואמנם כשיתחיל כח השפע להתראות ולהתגלות למשתכל במראה האותיות והספירות יתראה בתחילתו כמראה הבזק בדמות ענין החיות שנאמר בהם "והחיות רצוא ושוב כמראה הבזק". והנה גלה זה לפנים באמרו ואם רץ לבך שוב למקום שלכך נאמר [והחיות] רצוא ושוב ועל דבר זה נכרת ברית. ומראה 'הבזק' סודו מראה 'העגול' והוא סוד הבזק ובין שניהם ר"ז שהוא או"ר ומתחלפין באלפא ביתא דא'ד' ב'ג' ה'ת' ו'ש' ז'ר'. וסודו 'כמזרה האבק' כן 'ברק החכמה' 'כזהר מהאבק' כלומר כזהר מהאבנים המאירים. והנה אבנים כלומר אותיות וכן אב"ק מזו"ן והן אותיות שמאירים מזיום. כן הש"י מאיר לב חכם בפיהו שהוא כבוד פנימ"י נעל"ם. וכבר נאמר מבואר בכל הנביאים כולם השתכלו באספקלריאה שאינה מאירה ומשה רבינו השתכל באספקלריאה המאירה. ומאמרם השתכלות לו ולהם תבין שכולם לא נתנבאו כי אם עם ההשתכלות והצפיה והעיון בעצמם:

וכן אומר על השם לפנים צופה וממיר ועושה את כל היצור ואת כל הדבור שם אחד. ואמר בסוף הספר וכוון שצפה אברהם אבינו, כי ראשית העיון בדרך זה נקרא צפיה והמשתכל בה נקרא צופה מפני שאותיות צ"פ מתחלפות בא"ת ב"ש והם ה"ו. ואם כן אין הפרש בין צפי"ה ובין הוי"ה. והנה סוד שם מצפ"צ לעד שהוא משלש על דרך ק'ק'ק' וזה סודו מ"צ פ"צ הוא יהו"ה. הפכהו על דרך יהיה והוה והיה, ויהיה מצמ"צ פצפ"צ פצמ"צ ויתעלה הכל ש"ם ח"ם הפרד מהם חציי"ם וישארו ר"ם כפלם ויהיו פ"ת והנה שלשתם דבר אחד בעדות השמות ולהם ו' אותיות הרי א"ו והם ג' שמות הרי אג"ו ביום הכפורים שהוא י' של פת. מיכן ראיה על צפית המרכבה ועוד יושלם ענין זה במקומו. והנביא נקרא צופה שנאמר "בן אדם צפה נתתיך" (יחזקאל ג' יז') וכך אמר צפה ברוח הקדש. וכשתחבר המצוי מן השם אם המצוי של השם היוצא ממנו תמצא שהשם מצוה וצופה ומצפצף ומצמצם לשכינתו ומשרה זיוה על ישראל עמו כשהם צדיקים. ומפני זה

אל התכלית כי אין להם סוף. ואין זה כדמות הבזק שמאיר ועוד מתגבר ומגיע אל תכלית כי זה למשל ולחידה נאמר לבד בעבור קרבתו אל הענין. ואל כן אמר כמראה הבזק ולא אמר כברק או כבזק שהוא דבר מבהיק ומבזיק ומבריק ולא כדמות אור השמש שמאיר בשחר והולך ואור עד נכון היום ומגיע אל התכלית. אבל הוא ענין שאין לו סוף, ואם כן אין שום חי שיגיע בו עד הסוף לפי מה שהוא אכן מגיע אל צרכו ואל מה שמספיק לו בו כדמות העשר, על דרך משל, ואמר ודברו בהם ברצוא ושוב כלומר דברו של הקב"ה כשמדבר בהם עם אדם מדבר בם ברצוא ושוב. כי כמו שהלב רץ ורואה ושמח ורוצה לקבל, עוד תפרד הנשמה ממנה וימות הרואה והצופה אם לא ילוה אליו עזר אלהי או ישתגע או יצא לתרבות רעה בצאתו. ואם ירצה לקבל סיעתא דשמיא כמו שנכנס בשלום יצא לשלום כר' עקיבא. אבל חבריו נכשלו ועל כן שם השם הזה הכח על דרך שירוץ וישוב מעט מעט עד שלא ילאה. כי חמר כל אדם חלוש על זה, כל שכן החלוש בטבע:

והנה נקרא צפון בסוד מלשון צפיה, כי הוא ראש הצפיות והוא הראשון שפוגע באדם בעיינו בצפיה ההיא. מפני שממנו התחיבה מציאות הקרובה לאדם והוא באמת חוש המשוש, שהוא מביא הפועל לידי תאוה ולידי הרהור ועדון ושמחה וששון ומשוש וגילה, אלא שכולם גופנים ועדונים מאוסים כלים לשעתם והשם צפן צפון בשני בתי"ם וקרא שמם צפו"ן צפו"ן, והוא רמז למאמר אנשי המבול בדור הפלגה שאמרו ונעשה לנו שם פן נפו"ץ. והענין 'ונעשה לנו שם' 'מלשון שעונה' ועל כן 'נענשו משלוה' לשם זה אשר ממנו מדת השלו"ם באה, ונפל ביניהם בלבול ונפוצו והבלבול היה 'בלב' שהוא 'בבל' והוא שנער וסוד שניהם לב בן רשע. כלומר בן יצר רע "כי יצר לב האדם רע מנעוריו" מנעריו כתיב חסר כי הוא רע מכל שמשיו ועליו נאמר בהיותו רשע "מושל מקשי"ב על דבר שקר כל משרתיו רשעים" (משלי כט' יב'). כי לא יתחייב פועל רע אלא מלב רע וממחשבה רעה שהוא משכנה וכשהוא משכנה וכשהוא מקשי"ב בלי הקשה יקשה הלב. והנה הוא מצויר באד מקשה ועל כן משקה באד כמו שנאמר "ואד יעלה מן הארץ והשקה את כל פני האדמה" (בראשית ב'), אל תקרי והשקה אלא והקשה כשהוא רע, וכשהוא טוב אמור והשקה, והוא הרהור משקה הגוף או מקשה אותו. וזה מעשה המנורה שהיא מקשה. או משקה הגוף מהנהר היוצא מעדן שהוא מהמזרח כאמרו מקדם. ואד זה שנאמר עליו יעלה והשקה הגיד בו על היקש הויה בראשו ובסופו שנחתם בו שם השם שבעדו ימצאו הקהל ישועה:

והנה עוד היו"ם מה שאמר ואד יעלה מן הארץ לב רע תוכו, אבל היום ראשו ואמנם הפס"ד סופו. ולטוב רם עד יוסף להבה וענין הקצות יבואר לפנים. רק הביאני לדבר בצפון שהוא הגנב הנגב הנקרא דרום ושניהם צד. ואמנם צד צפון פתוח והבא ליטמא פתחין ליה. והבא ליטהר מסייעין אותו כמו שנאמר "ואת הצפוני ארחיק מעליכם" (יואל ב' כ') כלומר הבא (ליטהר), שמשכנו כמשכנו עד היום. ועל כן נשבינו ועדיין לא נפדינו עד שנסגור שעריו כמו שנצטוינו וננצל מידיו ומיד כל חבריו אשר כולם שובינו, השם יצילנו מידם. ואמר ולמאמרו כסופה ירדופו ולפני כסאו הם משתחוים מפני שהרודפים אחריו הם שני מינים רמזם במלת כסופה ועשאה מורכבת להעלים הסוד והוא ולמאמרו שסודו ולרופ"א כס ופה ירדופו ופירושם כתוספת ו' של ולמאמרו יורה על השמות הקרובים לו ויהיה על זה ענינו ככה למאמרו שהוא לרפ"ז שהוא סימן חלקי כל מולד לאחור שהוא או"ר הלי"ה שהוא האור הסובב סבוב הדבור כ"ו ס"ה פ"ו. שנאמר "וכסופה מרכבותיו" (ישעיה סו' טו') והוא סימן שלשת שמותיו. והנה בם מולד גם פ"ה מיל"ה וסוד כסאו לבנ"ה. וכך אמרו חכמים צורת יעקב חקוקה בכסא הכבוד וחקוקה בלבנה, ונאמר "השמים כסאי [והארץ הדום רגלי]" (ישעיה סו' א') אצלנו הוא גלגל הלבנה. והנה פעם נראית מלאה ופעם חסרה ומהלכה כסדר לעולם כי עלייתה מן המזרח תמיד וירידתה במערב תמיד ונטיתה לדרום ולצפון תמיד בחזרת חלילה. והנה דרום דרום שנאמר ואמור צפו"ן צפו"ן הוא שנו"י הטב"ע הנמצא בכשפי"ם ואם כן זה בכשפים ועליהם כשפני"ם שהם דרו"ם דרו"ם בכשפנים. והנה כח ארבעתם ש"ר שנו"י הטב"ע בנפש ואחר כן במה שהוא חוץ (.) עד זו המעלה:

עשר ספירות בלימה נעוץ סופן בתחלתן כשלהבת קשורה בגחלת זה משל לספירות. אמר שאין להם סוף [אך יש להם] תחלה ואיך שב לומר (..) יש להם (.) אמנם (..) שזהו מה שרמזתי לך כי תחלתם וסופם (..) אדון וסוד י' יחיד וזהו שאמר שאדון יחיד ואין לו שני ולפני אחד מה אתה סופר. והנה מא' עד עשרה כל מספר מיוחד לבדו אבל מורכב מאחד או מחובר מספירות או מחלק (.) המורכבים שהרכבתם אינה אחדות שלימה (..) הרכבתם כלל משום צד ואם כן ראוי (..) הקרובים אל היחוד על המיוחד יותר ממה שיורו עליו המורכבים מהמורכבים (.) ואם כן היה מן הדין שהיה א' לבד מורה (..) ונמצא זה בשם אהי"ה ובשם אדנ"י ובשם אלהי"ם מתחילים בא' וסופם הי"ם והוא סוד י'(..), אלא שמצאנו השם המיוחד לו והוא שם [יהו"ה] שנאמר במקומו שמתחיל בי' והוא

לענין ספירות שהתחלת חלוקם השוה היא הו"ה כלומר (...) במה ידמו אל הספירות (...) מקום פירוש בלא ספק מפני (..) והנה אמר פה נעוץ סופן בתחלתן כשלהבת קשורה בגחלת וסוד גחל"ת אמ"ת וסוד קש"ר שק"ר וכענין מציאותינו כלומר כי השקר בו אמת גם (...) קשר אמיץ וסודו הקשר הנפש (..) בגוף שהוא גולם או חמר לה והוא לה (..) בו סוף מצדו שאינו סובלה באמת שלולי שהוא אינו סובלה לא היתה לעולם ממנו כמו שאין צורת חמר הגלגל נפרדת בהיותו ספר א' אח"ד ושמו אל"ף וכן סוד (.) והוא א' שמורה על נשימה ועוד א"ד ל"ח שהוא (...) א"ף הוא כלי לנשימה ואומ' (.) אף (.) לאחד וכן לאף השני הימני כי (...) והנה מפני היות מציאותו הראשונה (..) כשלומו תחלה אחר התפלה באמרו שלום לשם (.) שבו (.) שם מלא ושמו תה"ו שממלא (.) מאי"ן ובעד יום הכפורים חודש ואח"כ (.) לימיני הנה סודם שלום לשם (..) כי שמאלי סוד (.) גם (..) בשמאלי סובב האשה אבל ימיני (...) שהוא שם למלאך שהוא (..) אדם כלומר הוא בדם באש (..) אשר סוד נלמד מן ה' (....) ספירות כפולם ויצאו מן ה' (..) ש"ר שיצאו ב' (..) הנה השם שלם והתחיבו (...) נכללו בם מד' שמות (...) א"ד חמישי מעוקב (..) זה כולו א' וסודו י"ה והנו השמש שממנו אור היום ועלה הסוד יה"י או"ר ונגלה בכסלו בחבור השמש עם השמש ויתקיים בו "ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור". וסודם "ויקרא אלהים לאור יו"ם" שסודו יה"י ויה"י יהי"ה והי"ה והרמז עליו "ביום ההוא יהיה יהוה אחד ושמו אחד" (זכריה יד' ט'). ועל כן נאמר ולפני אחד מה אתה סופר ואם לא נספור במחשבתנו לא נכיר קוננו:

עשר ספירות בלימה בלום פיך מלדבר ולבך מלהרהר זה פלא גדול שאנו אומרים שזה הענין חובה עלינו למעלה מכל החיוב להוציא השכל שאתנו בכח אל הפעל. וזה אי אפשר לנו אלא באמצעות הדבור. ואיך אומר לנו עתה בלום פיך מלדבר, ומורה ג"כ שמלת בלימה מענין בלימת הפה, והורה שההרהור בלב. ואמנם בטוב אמר באמת, וזה כי הספירות מציאותם לפי סימני האותיות בג' מקומות ידועים לכל בקלות והיא בספרים ובפיות ובלבבות. ואשר בספרים היא המונית ומינית ואשר בפיות אינה גופנית כי אם בכח ואשר בלבבות קראוה רוחנית מכל צד. וזה לא זכר ההמונית אבל הזהירנו על הקרובה לרוחנית ועל הרוחנית בעצמה וציונו על מה שהיה ראוי לצותינו בלא ספק. וזה מפני פחד הזכרת השמות במקרה שהיה ראוי להזכירם בלב אבל לא בפה עד שיוודע ענינם כראוי, ולא יסופק זה למי שיודע כח פעולת הספירות בפה ובלב. וזה שבשעה שהאדם מדבר בם ומתחיל להניעם בחזקה יכריכוהו להוליד מתוכם דברים מחייבים

כפירות באמונות האמיתיות ויותרו כל קשרי העידות והעריות שנאסרו בלשונות ויחייבו דמיונות שאינם אמיתיות מפני הרגל הדבור החיצוני הקשור במבטא בפה בחמשה מקומותיו ואם ימשיכם כך יטעה ולא יתגלה לו מהם לבד לפי הראוי ועל כן אמר בלום פיך מלדבר:

אבל העיון בהם בחכמה ובבינה ובחינה וחקירה כדי להעמיד כל דבר על בוריו ולהשיב יוצר על מכונו זהו מה שציונו הוא בראשית דבריו והדין אתו. ואומרו ולבך מלהרהר ר"ל בלום ג"כ לבך שלא ימשך בם אחר דרכי ההרהור כפי התאוה שאם לאו ההרהור יביאהו למהירות שאינה ראויה בדרך הספירות שהן צריכות ישוב דעת ועיון מופלג כדי להנצל מים הסכלות החונק השטים בו. ועל כן אמר ואם רץ לבך שוב למקום. וידוע שהוא השיג שטבע הלב גוזר שיהרהר ושירוץ בם. ועל כן הוצרך להודיענו מה שיקרה לו לאדם בם ובסיבת הדבור בם וההרהור והמרוצה. ואמרו שוב למקום ר"ל שוב לשם שנקרא מקומו של עולם. ואפשר שנקרא כך מפני היות מספר מקום כמספר השם המיוחד בחשבון המרובע והוא קו"ף. וסוד קו"ף הוא כסוד יו"ד והוא עצמ"ו, והלא דב"ר (קו"ף יו"ד) הוא. ועל זה רמז באמרו שלכך נאמר רצוא ושוב ועל דבר זה נכרת ברית. והנה קו"ף פוע"ל והוא ע"ל הכס"א, כלומר ממונה ע"ל הטב"ע. ופעולותיו דמיוניות כפעולות הקוף שדמיונו קרוב לדמיון האדם וכל הנמשך אחר פעולותיו הוא דומה לו ושמו קוף כמוהו והוא חיה בצורת אדם וחייו חיי הקוף שהם חיים מדומים. ובהיותו יו"ד והוא ראש לשם השם יורה עליו שם מספרו שהוא עשרה וסודו יצ"ר הר"ע אלא שהוא שומר השע"ר שלא יבואו בגן עדן חיות רעות וקופים כאנשי דור הפלגה ודור המבול שהוא גבו"ל מפל"ה גם קצ"ו ידוע לעב"ד עולמי"ם והוא יו"ם מימי"ם. וכריתת הברית הנה ענינה ענין הטבע כלומר שטבע השגת האדם את קונו לא יתכן היותו אלא לפי מה שכבר נגזר להיות בתחלת היצירה על הטבעים עם היות טבע האדם מתעלה ומשתנה ומתקן איברי שכלו לקבל כחו עם הזכרת השמות כראוי ועם השגת הספירות כראוי לפי האיש ולפי חוזק פעלו בם מעט מעט כמו שנרמז על יצר הרע בתורה על גירושיו באמרו "מעט מעט אגרשנו מפניך עד אשר תפדה ונחלת את הארץ" (שמות כג' ל'). "מעט מעט לא תוכל כלתם פן תרבה עליך חית השדה" (דברים ז' כב'). עד כאן דברי ספר יצירה בענינים כוללים עשר ספירות ובדרכים שמתחייבין מצפיתן ומעמקם:

ועתה החל בם בדרך מספרם, והודיענו מהותם ואמר עשר ספירות בלימה אחת רוח

אלהים חיים ברוך ומבורך שמו של חי העולמים קול ורוח ודבור וזו היא רוח הקדש. הנה הודיענו מהו הענין הנקרא אצלנו רוח הקדש, וקראו תחלה רוח אלהים חיים. ואמר על הדבר ההוא שהוא ספירה אחת והיא אספ"ת היר"ח שנ"ה אח"ת ואותה השנ"ה קד"ש שהנה קדש"ה השכ"ל. ובחשבך השם ספירה אחת תמצאהו עולה שנת השמטה כי התחלתה מן ט"ה ובה ד"י כמו שתראה בסוד העבור במהלך חלקי המולדות של השנים שבם הכל תלוי. והנה רוח אח"ת היא רוח הקד"ש בחזרתו זו בחרתי. והסוד או"ת ברו"ח, רו"ח באו"ת היא רוח הקד"ש וזה יגלה לפנים בענין המלכיות של השלש אותיות. ובאמרו רו"ח אלהי"ם חיי"ם גלה לנו סוד מהות רו"ח חיי"ם ושהוא י"ה מלא. והירח מלא מכח המאו"ר הגדול והנה כחו המחזר"ו במחזו"ר הלב הוא רו"ח אלהי"ם חיי"ם כלומר חכם אשר ממנו רוח יי מלא חכמה ועל פיו היה יהושוע מלא רו"ח חכמ"ה בסוד חבור מש"ה יה"ו ש"ע והנה שם יהו"ה של"ם עם שש"ה יה"ו שהם בעלי החותם וסודו אילן ה':

כבר יעדנוך לפנים במה שעבר שאנחנו נדבר בכ"ב אותיות בחלק השני של אוצר. ועל כן לא אדבר בסתריהם עד שאגיע למקומם. רק אומר פה כוונת המחבר הספירות במספרם מה היתה בהזכירו אותן בלשון נקיבות. ולמה לא אמר עשרה ספרים או עשרה מספרים כמו שאמר (שלמה) [שלשה] ספרים ספר וספר וספור. גם לא מנה אותן על דרך צורת מנין שבעת ימי בראשית. והנה נאמר כי ספר זה כולו מעשה בראשית וכל מה שיזכיר דבר ממה שיורה על הבריות יורהו בלשון נקבה כגון רוח הקדש או השכינה עם היות זה בסודו אי"ש ואש"ה וזה בסודו זכ"ר ונקב"ה להורות על חולשת הנברא ועל גבורת הבורא, לא שיש שם זכרות או נקבות ומפני שהספירות בריות ואין הבורא ספירה ואפילו לדעת מאמיני המדות השלמים בחכמה ובקבלה, זכרם בשם נקבות. ועוד לא מנה אותם כי אם על דרך היותם אצילות נאצלות מהשם וכל אחת עומדת לעצמה אצולה מהשם לבד עם היותן כולן ממין אחת על דרך משל, ואין הפרש בין זו לזו כי אם במעלה לא במציאות, ועל כן אמר בהם אחת שתים שלש ארבע חמש שש שבע שמונה תשע עשר. והנה להם עשר שינים (עשר פע' שין). וצריך לחלקם עוד כך, אחת שלש חמש שבע תשע כי אלה הם א'ג'ה'ז'ט'. שתים ארבע שש שמונה עשר ואלו הן ב'ד'ו'ח'י'. ודע כי מספר אותיותיהן של הנפרדים האלה הן י"ה ומספר הזוגות הן בי"ה וכולן ל"ב רמז לנתיבות:

וצריך שתבין כי ה' של שמנה נוסף, ולפי סדר הספירות [רומז] לסוד גדול. והוא שלא

נשתנה בין זכר לנקבה כי אם בנקוד שזה נה וזה נה. ואמנם סגול מורה על ג' פעמים גל וענין מספר נקודותיו לע"ד בסוד הסגול שהוא לע"ד עם היותו פתח קטן כלומר פתח קטון לבא בו אל בית המלך. אבל הקמץ נקרא קמץ גדול והוא מלשון קומץ וכל הקומץ מקבץ תוך ידו דבר שמקיף בו כי כן סודו מקי"ף גם כדו"ר שמקבץ בתוכו כל העולם. והנה כדור צריך להחליף כ"ף בג' ויהיה מלשון גדר שמקיף מה שבתוכו. או להחליף כף בקו"ף שהן אותיות גיכ"ק ויהיה בשני ענינים מובן אם מלשון קדרה מפני שמקפת כל מה שבתוכה והיא קרובה לצורת כדור או מלשון ערבי אל קדרה שהוא מלשון יכלת שמקיף כל מה שתחתיו. ואל יקשה זה הפירוש בעיניך שכבר אמרו קצת מפרשים כי כ"ף של כדור נוספת ונשאר דור והוא מלשון דור או מלשון דירה בלשוננו שכל אלה מקיפין מה שבתוכם. או מלשון ערבי שקורין הכדור מדור כלומר מוקף או מסובב. ואמנם קדרה בעברי יש אומרים ששמה כך מפני שחמריתה מן שמש וירח קדרו, ואינו רחוק:

והנה סגול מלשון סגולה ומלשון סגלגל והם מורים ג"כ על הקפה כדורית לכל מה שבתוכם. כי הם מלשון ג"ל עם היות הסמ"ך בם שרש. ואפילו סמ"ך לבדה מורה על היקף וכן עגול מורה על היקף, ואפילו עין לבדה. אלא שהסמ"ך צורתה מעידה על זה שאמרנו אבל לא שמה גם מספרה קרוב לצורה ומספרה כמוה. ואמנם עין שמה מעיד על מה שאמרנו אבל לא צורתה רק מספרה כפל ותוספתה כחברתה הנזכרת. ושני מיני התוספת מכין וסודר סמך בעצמו ושניהם בלי תוספת עין בעצמו. ושניהם בכללם כעסני"ם כפלם ותמצא שהם שני מלכים כשפנים. גם ס"ע כמו (ח') [ו"ז] והוא חצי השם, גם פ"נ כמו ח"ה והוא חצי השם. והנה מ"צ כמו (ד"א) [ד"ט] וגם הוא חצי השם. ועוד ק"ל כמו י"ג והנו חצי השם ועלו כולם ב' שמות. והנה ג"י סוף א"ז גם ט"ו סוף ו"א. והנה זה ח' וזה ז' והנה חצי השם והנשאר ז"ה והנה חצי השם. אבל ע"ס שהוא מלשון עיס"ה הוא חצי השם ג"כ כשתמנה י' שמות לשם אחד שלם כי הוא ה' שמות. וכן מ"צ שהוא מלשון מצה ה' שמות, גם פ"נ ידוע והוא ה' שמות וכן ק"ל ה' שמות. ואלה באחדים ג'ד'ה'ו'ז'ח'ט'י' ח' ספירות. ואלה בעשרות ל'מ'נ'ס'ע'פ'צ'ק' ח' ספירות. רמז לזה ח' י"ה ורמז לזה ח' ו"ה. וכשתחבר ח"ח יעלו י"ו וסודו זו"ג. וזה יתגלה בצירוף השם בחותם ו' קצוות. ואם כן הנה שמנ"ה שמנ"ה ומהם תבין שכל משמ"ש נהנ"ה:

וכמו שידעת שה' של שמנה נוסף כן ראוי שתדע כי א' של ארבע נוסף, והנה הבינה לע"ד. וכן מ' של שתים נוסף להורות על רבוי, והנה התוספת מא"ה בסוד ב'ד'א' שהם

ז"י. רק מלת ש"ש חסר מכולן אחת, והיא ה' בעבור שבה נקשר ה' קש"ר הנקרא ה'ת"ר שהוא מספר ש"ש שסודם שש מאות. והנה נתלו בם שתי מדות כלומר שק"ר ואמ"ת ואמנם שלש מאות גם שקר ואמת בכח תלוי נלמוד בסוד ל' שהיא שלשי"ם במספרה ושמה ל'. וסוד צירופה ללמד ש"ם של י' שהוא משמ"ש ש"ם של אות או משלש"ה ג"כ שלשה אנשים שלש מאות והם גל"ש והוא שלג שתחת כסא הכבוד ושמם גימ"ל למ"ד שי"ן וצרופם גל"ם ש"ל יי"ן ד"ם. והנה שלשה שקר וכזב אבל שלשים שם שלש ששמו משמש והוא ממש"ש. גם בלא ספק יש לו כשפנים והם חמשה גם שמם כשפני"ם והם שתים עם חמשה הרי שבע"ה עיני"ם. והנה בחברך שנים עם חמשה יהיו חמשה מקיפים ויהיו שנים בנתים. גם שת"י נמצא מן שתים ושם מ' נוסף אבל ערב נמצא מן ארבע ושם א' נוסף. והנה אם א'ז'ג'י'ו'א'ט'ד' זה עם זה צמר ופשתים יחדו. והנה ש"ת מצורפים שי"ן ת"ו ואם אתה ישן התעורר. והנה יון נוספים יו"ד וי"ו נו"ן יו"ן ויו"ן ת'אני"ה ואני"ה וכל ת' שנים מצורפים ישתנו תוספת צמ"ר שדי"ם ותוספת פשתים והדמיון ושניהם שט"ן ודמיו"ן על כן שט"ן ע"ז שעטנ"ז מלאך הש"ם והוא ש"ם המאכ"ל המתגלגל. שת"י וער"ב שתי"ם וארב"ע שהם קוים ושטחים שהקו שתי נקודות והשטח שני קוים שהן ד' נקודות והגוף שני שטחים שהם ח' נקודות. ולכולם סוד נקודותיהם עם הראשונים אבד"ח ורמזם הוא באח"ד. ומי ישיבנו והיא דרך הכפל וכולם י"ה. וצריך שתדע שכן דרך הכפל י"ק גם כן והם י"כ מ'פ' והם ק"נ ורמזם שכח פכי"ם קטנים. וסודם "שאל אביך ויגדך" "אשרי אדם מפחד תמיד". שתי וערב תקחם ותמצא בהקף א'פ'ח'י' ובאמצע ב'ד'מ'כ' זה סגו"ל וזה גלג"ל. והנה גלגל הוא כדו"ר והוא סוד קמץ אשר זכרנו שעליו ק"ץ מוסג"ל. כי י"ה פעמים ו"ה הם קס"ה בסוד הנקוד. ועל כן נו"ן זנ"ב כענין מני"ן י"ה ואלה לאלה הפכי"ם. חבר קמ"ץ עם סגו"ל ותמצא עליהם חתום מעש"ה בראשי"ת על ש"ם שת"י וער"ב. ומהם תבין מה שאמרתי לך ששתי"ם ארבע"ה הם. וכאשר תדע שהשתים ארבע תדע מהם סוד יציאות השבת שתים שהן ארבע וכן מראות נגעים והדומים להם:

והנה סוד שמו שיתער"ב י"ה פעמים י"ה הם רכ"ה, ו"ה פעמים ו"ה הם קכ"א חבר ק"ר ותעשה ש' וחבר כ"כ ותעשה מ' וחבר א"ה ותעשה ו' וחבר הכל ותמצא שמ"ו ורמזו "יהו"ה איש מלחמה יהו"ה שמ"ו". וסוד של אי"ש מלחמ"ה שמל"א חימ"ה והוא תוך שני"י שמו"ת הקד"ש שסודם לאחור שת"י בסופם ואחריהם קדמו"ן ולפניהם 'שש"ה' שהם 'א"ש רו"ח מי"ם', והנה א"ש ורחמי"ם, רא"ש מ"ח יו"ם. והאור מופלג ועיין בו מאד. שמהם אי"ש מוחר"ם, ואני אחרי"ם שמ"ו של האיש המוחרם מהם וארח"ם שמ"י

שאני אי"ש מרוח"ם מהם, כלומר כל כך ראוי שיאמר על עצמו מי שלא משל חומרו עליו ויחרים מי שחמורו רכב עליו והוא גופו שלא נמצא אתו אלא במציאות חמורו אצלו ואם הוא חמור הנה בעליו עמו ואם הוא אדם בעליו אין עמו שלם ישלם. וגם אתה צריך להשלים רמז ק' על דרך זו ק'ר'ת'ף'. הנה אלה ראש והוא ש"ל עי"ר אחד שיודע לשון קדש שהוא ראש לכל לשון. וכולם אי"ק בכ"ר דמ"ת חפ"ף, וכולם ראש ק' קניה וס"ם. והם גל"ש, גלש גם בכ"ר דמ"ת גם אי"ק הנ"ך. ודע כי מחבורם יתחיבו חבורים חדשים כמותם מצד אחד וזולתם מצד אחד. וכך תחבר המאות להשלים המנין שלמעלה ג"כ, ותדע שהם כזה ש'ת'כ'מ'נ'פ'צ'א' והם ח' כראשונים. כי רמזי חיה עם חוה מתגלגלים במין האדם ומנין אלה עולה ה"ר, וסודו מעל"ה ומט"ה והם הכנפי"ם. והמספר של ג'ד'ה'ו'ז'ח'ט'י' חברהם ב"ן. כי אין שם א"ב מפני שהוא נעלם בסוד י"ה שהוא כדמות א"ב הפוך. והשניים להם ל'מ'נ'ס'ע'פ'צ'ק' מספרם כ"ך, וסודם מו"ת וחיי"ם וסוד אלה ההפכי"ם ועליהם הכנפי"ם נהפכי"ם. והשלישיים הם שנ"י מלאכי"ם וזה קשר שלשתם שנ"י ההפכי"ם שנ"י מלאכי"ם נהפכים, וסוד כולם ראש התנין הפך זנבו וכן זנב התנין הפך ראשו והכל ברכ"ה:

וכבר יוודע מהרה כי המנין של הספירות אין ראוי ללקחם על דרך מנין ימי בראשית. ועל כן אמר בם המחבר, אחת שתים שלישית רביעית חמשית ששית שביעית שמינית תשיעית עשירית. כמו שאמרו בשבעת ימי בראשית יום אחד יום שני יום שלישי יום רביעי יום חמישי יום הששי יום השביעי. ומפני שיתגלה לך מאלה המספרים של הימים ומהספירות דרך אחד מופלא ומכוסה והוא ענין אלוהי בלי ספק רמזתי לך כל המנינים שלימים. ואמנם הספירות שנמנו אחת שתים ולא נמנו אחת שנית הורו שאין השנית שניה לראשונה אבל באמת היא מורכבת משתי צורות ועל כן היא שתים ואינה אחת והשלישית בעלת שלש צורות וכן כולם עד שהעשירית בעלת עשר צורות וראה גם ראה שיתחייב ממספר שתי הספירות הראשונות שם א"ב והנה האחת שהיא הראשונה אמר עליה שהיא רוח הקדש גם קראה רוח אלהים חיים והכל ענין אחד אלא שגילה לנו שהיא שמו של חי העולמים ואמר שהוא ברוך ומבורך כמו שאמרנו במקומו:

ובספר הבהיר גלה לנו מחברו ע"ה סוד חי העולמים. כי מימיו אנחנו שותים כשאנו צמאים, כי מימיו מן המקדש המה יוצאים. באמרו שם שנאמר וצדיק יסוד עולם. ואמר ששני כחות הם, והם אצלו אחד מימינו ואחד משמאלו. ואמר צדיק יסוד עולם באמצע

והוא יוצא ממקומו של עולם והוא שר על אלה השנים, גם בידו נפש כל חי שהוא חי העולמים, וכל לשון [בריאה] בדידיה עבידא. ועליו נאמר "שבת וינפש" (שמות לא' יז') והוא מדת יום השבת. ועליו נאמר "זכור את יום השבת לקדשו" (שם כ' ח'), והא ג"כ [כתיב] "שמור", ההיא במדה שביעית, כאמר דכתיב "את שבתתי תשמרו ומקדשי תיראו" (ויקרא יט' ל'), ומאי ניהו מדה שביעית, זו מדת טובו של הקב"ה. ומאי טעמה אמר את שבתותי תשמורו ולא אמר את שבת"י תשמורו, אלא משל למלך שהיתה לו כלה נאה וכל שבוע ושבוע מזמינה יום אחד להיות עמו. והמלך יש לו בנים נאים ואוהבם, אמר להם הואיל וכן היא, שמחו איתה גם כן ביום שמחתי כי בשלכם אני משתדל ואתם גם כן הדרו אותי. ואחר זה אמר בדמות שואל, ומאי טעמה זכור את יום השבת ושמור, זכור לזכר ושמור לכלה. ומאי טעמה ומקדשי תיראו, שמרו עצמכם מהרהור, שנאמר כי מקדשי קדוש הוא. ולמה, כי אני יי [מקדשכם] בכל צד. ומאי טעמה אמרינן על כל מה שברא [וכו'] חי העולמים, ולא אמרינן מה שבראת, אלא אנו מברכין להקב"ה שמשפיע חכמתו לחי העולמים זה והוא נותן הכל. ומאי טעמה אמרינן אשר קדשנו במצותיו וצונו ולא אמרינן וקדשתנו וציותנו, מלמד שחי העולמים כלולים בו כל המצות כולן, וברחמיו עלינו נותנם לנו כדי לקדשנו בהם ואולי נזכה. ומאי טעמה, כי בשעה שאנו נזכה בעולם הזה לעולם הבא שהוא גדול ובידו אוצרות הנשמות, ובשעה שישראל טובים הנשמות זוכות לצאת ולבוא לעולם הזה, ואם אינם טובים לא יצאו, והינו דאמרינן אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף, מאי כל הנשמות שבגוף הוי אומר כל הנשמות שבגוף האדם ויזכו החדשות לצאת ואז בן דוד זוכה להולד. היאך, כי נשמתו תצא חדשה בכלל האחרים. משל למלך שהיה לו חילות, והשלים המשל בענין "כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם כ'ע'כ'מ'פ'י'ה' (כי על כל מוצא פי יהוה יחיה האדם)" (דברים ח' ג'). ואמר שם ומאי ניהו מוצא פי יי, הוי אומר יחיה בתורה דהיינו מוצא פי יי:

אמרו מכאן ולא עם הארץ חסיד, אם עליו (על הקב"ה) אינו גומל חסד איך אפשר לו להקרא חסיד. ואע"פ שמתחסד עם הבריות והוא עם הארץ לא חסיד יהיה. ובמה מתחסד עם קונו בתלמוד תורה, שכל הלומד תורה גומל חסד לקונו דכתיב "רוכב שמים בעזרך" (דברים לג' כו'), הוי אומר כשאתם לומדים תורה לשמה אזי אתם עוזרים לי ואני רוכב שמים ואז "ובגאותו שחקים" (שם) ומאי שחקים הוי אומר בחדרי חדרים כדמתרגמינן ומימריה בשמי שמיא, הילכך לא על הלחם לבדו יחיה האדם אלא על כל מוצא פי יי שהיא תורה שיצאה מפי יי עליה יחיה האדם. ועוד אמר שם מאי דכתיב

"החכם יענה דעת רוח" (איוב טו' ב'), ומאי ניהו דעת רוח אלא דעת שקרוב לרוח, דכתיב "ונחה עליו רוח יהוה רוח חכמה ובינה" (ישעיה יא ב'), חכמה ואחריו בינה ובבינה עצה וגבורה ודעת ויראת יי. והאמרת לן שעצה זו גמילות חסדים גבורה זו מידת הדין דעת זו אמת וכן הדעת שבכחה יודע האדם האמת יראת יי היא אוצרה של תורה והיינו דאמרית אנא אלא שזו למעלה דאמר ר' עקיבא כל מה שברא הקב"ה ברא לנגד שנאמר "גם את זה לעומת זה עשה האלהים" (קהלת ז' יד') ומאי ניהו אוצרה של תורה דכתיב "יראת יהוה היא אוצרו" (ישעיה לג' ו'). לפיכך צריך אדם להיות ירא שמים ואח"כ ילמוד תורה, משל לאדם שבא לקנות דבש תמרים ולא הוליך כלי להביאם וכו':

הנה כבר גלגלתי לך מה שכתוב בספר הבהיר מענין זה שאנו בו, והורתי לך שגלה לנו בדבריו אלו, סוד חי העולמים ומהותו וסוד משיח בן דוד נתגלגל בעיבור בסוד הנשמות. ולא עוד אלא שגילה סוד החיים הנצחיים, ואמר שבסתם מוצא פי יי שהיא תורה שיצאה מפי יי, וגלגל עלינו עוד סוד דעת רוח עם שאר המדות עד יראת יי שהיא אוצרה של תורה. ואחר זה אינך צריך להערה אחרת בענין זה עם מה שקדם לך מידיעת אמתת זה כולו:

ואל תשגיח בפתאים החושבים שאלה הדרשות והמשלים אין תועלת בם. אבל ראוי שתדע שהם מגלים רוב סתרי תורה בביאור למשכילים השלמים שהם חכמי הקבלה הנבואית ואוהביה. אלא שצריך לחקור סתריהם ופתרונם, ודעתי זאת הביאני להזכיר מהם זה כולו והדומה לו בכל מה שזכרתי מהם בחבורי או מה שאזכור עוד. ואם לא אפרש הכוונה בהם במקומם די בהזכירי אותם על ענין ידוע, שמתוך הענין ההוא יובן מה שכתוב בם במקומם. כמו זה הנזכר מסוד חי העולמים ומסוד הרוח האחת והשנית שגם היא רוח אלא שהיא רוח מרוח הקדש. ולפיכך היה ראוי פה להגיד לנו מה שהגיד כשאמר שתים רוח מרוח חקק וחצב בה עשרים ושתים אותיות שלש אמות שבע כפולות וי"ב פשוטות ורוח אחת מהן. והנה זכר בספירה הזאת חקיקה וחציבה וכן בשלישית וכן ברביעית בלבד, אבל בראשונה ובחברותיה מחמש ועד עשר לא זכר בהם לא חקיקה ולא חציבה. ואמנם אמר כי הראשונה שהיא אחת היא רוח הקדש וקראה ספירה אחת, ועם השנית היה סימנם א"ב. ומן הג' ועד הי' היה סימנם ב"ן שסימנם אדנ"י בכלל, ומי שחושב זולת זה מקצץ בנטיעות והוא עתיד ליתן את הדין מפני שקצץ גלגל ונטיות. שהנה הנטיות בגלגל הן נטועות והוא שרשם. והסוד ה' א"ב ה' ב"ן והנה רמז ב"ן דו"ד

ב"א והביא בידו הנבוא"ה. ובאמת הוא הב"ן, ואם כן הא"ב הנ"ו ורמז לזה ש'למה ד'וד י'שי, תוכם שלו"ם ראשם שד"י סופם הד"י והוא סוד היום הב"א. וכל הוי"ה מאב היא חוי"ה בא"ם של שלש אמות שהם שק"ר ואמ"ת בכ"ח. והם שלשה שמות ובהם א"ש רו"ח מי"ם בכ"ח השמו"ת כמחשבו"ת גם הם י' ספירות שלימו"ת שהם שעו"ת לשמו"ת, והנה שלש הויות לברכת כהנים והם שמות היצו"ר:

וכבר הודעתיך שהסבה הראשונה אינה נקראת ספירה כי אינו נופל תחת המספר בשום פנים, כי אם על דרך שמו לבד הנכלל עם כ"ב אותיות יחד, והנבדל מהם והוא עמהם ומניע את כולם. ואמנם מידיעת דרכיו ומדותיו ופעולותיו שנדעם מתוך שמו, נדע מציאותו המחוייבת. כמו שנכיר הפועל מתוך פעולותיו ואם לא נראהו, כי הן יורונו עליו. וכמו שנכיר בעל המדות מן המתנהגים מהם וכמו שנכיר בעל הדרכים כולן מן ההולכים בם. וזה כולו נדעהו מתוך כ"ב אותיות שהן שמו הכללי יתע' ומתוך ד' אותיות מהן שהן שמו הפרטי ית'. והנה כולם יח"ד הם אותיות ההעלמה והם יהו"א וחלוקם יתגלה לפנים במקומו בע"ה:

וסוד 'חקק וחצב', 'שד"י'. וענין חקיקה כענין כתיבה קיימת כמו כתיבת החותם המחקק צורתו בזולתו. וענין חציבה תקון הצורה כראוי. ומאמרו חקק תחלה ואחריו אמר וחצב ידענו שאין חציבה בלי חקיקה, אבל אפשר להיות חקיקה בלי חציבה. וכן הורנו במה שעבר בענין קול ורוח ודבור בענין רוח הקדש. שהקול קודם לרוח והרוח לדבור, ועד שישתתפו שלשתם אינו רוח הקדש. ולמה לא אמר קול קדוש או דבור כמו שאמר רוח הקדש, מפני שהרוח האמצעי מכריע בין הקול שהוא קול אלהים חיים מדבר מתוך האש, שהיא מדת הדין קשה ולא מתוך המים שהיא מדת רחמים חזקה. וכל מכרי"ע ש"ם וכל ש"ם מצי"ר ועל פי הש"ם יודע כל דב"ר. חבר ש"ם ורו"ח ותמצא רא"ש מחוב"ר עם זנ"ב. ובדעתך אמתת היות שמו רוחו והיות רוחו שמו תכיר סוד חבור רא"ש וזנ"ב ותתחד"ש לך בו אוז"ן בש"ר ותשמע קול מדבר מתוך או"ר בן א"ש או אמו"ר מתוך א"ש בן או"ר והוא א"ב ראשו"ן אשר אש"ו נבר"א:

ודע שאני מגלגל לך דברים אלה בתוך דברי מפני שכבר נודע לי מבואר שמה שאמרו רוב חכמי ספר יצירה בדורנו זה, ובמה שעבר מחכמי הגלות, לא בארו בו מה שצריך. מפני שקצתם לא הורונו דבריהם שהיו מקובלים ממנו, וקצתם הורונו שהיו מקובלים ממנו

ומסתרי תורה, וקצתם פירשוהו על דרך פילוסופית. ואלה בקשו לעוור עיני פקחים אבל המקובלים האירו עיני העברים העורים. ואלה שמות מפרשי ספר יצירה אשר ראיתי פירושיהם ובחנתי דעותם בו כפי שנויים והם י"ב פירושים. א. פירוש ספר יצירה של ר' סעדיה גאון זצ"ל שחברו בערבי והועתק לעברי ודבריו בו הם משותפים קצתם על דרך המדות לפי התורה וקצתם על דרך פילוסופית. ב. פירוש רבי אברהם בן עזרא ז"ל ורובו פילוסופיאה וקצתו קבלה קצרה. ג. רוטש בן תמים וכולו פילוסופיאה. ד. ר' שבתי הרופא והוא משותף משני הענינים. ה. הרב ר' יעקב משגוביא ז"ל וכולו קבלות. ו. הרב ר' עזרא וקבלותיו נכונות ומעטות. ז. הרב ר' עזריאל וקבלותיו נסתרות ורבות. ח. הרב ר' יהודה החסיד האשכנזי זצ"ל ונמשך קצת אחר דברי ר' שבתי הרופא. ט. הרב ר' אלעזר האשכנזי ז"ל ורובו קבלות נעלמות. י. הרב ר' משה בן נחמן זצ"ל ורובו הוריות ועם היותו בקי בפילוסופיאה לא המשיכו על דרכה. יא. הרב ר' יצחק מבדרש זצ"ל ופירושו מעולה מכל הפירושים בגלוי רל"א שערים שסדר כל האלפא ביתות לפי דרך בעל ספר יצירה והוציאם לאור באלפא ביתא שלמה כראוי ישרה ובחציה אחריה. והיא א'ג'ה'ז'ט'כ'מ'ס'פ'ק'ש' עד שהשלים בהתחלת האלף כ"א אלפא ביתות, והאמצעית בת שתי אותיות כמו שחייב הדילוג והצירוף הישר והוא א"ל ובו החל בעל הספר. ואם צירוף הבית בחצי אלפא ביתא ב'ד'ו'ח'י'ל'נ'ע'צ'ר'ת'. וכשיתחברו שני החצאים יעלה מהם אלפא ביתא שלם. וכשתקח מהם א"ל ותשימהו לראש ואחר כך תחבר הראש והסוף של החצי השני ותעשה תיבה יהיה ב"ת, ועוד תעשה כן לראשון יהיה ג"ש. וכך תקח תמיד תיבה מזה ותיבה מזה, וא"כ יהיה הסוף כ"מ הנה הראש עם הסוף ותמצא מלא"ך, וסודו המופלא מאכ"ל, וזה המהלך יתבאר ענינו במקומו. יב. הרב ר' ברוך מורי ורבי אשר פירושו גם הוא כולו מגומטר ומנוטרק ומצורף ומומר עם כל דרכיו. וגם שמעתי שהרב ר' אלעזר הדרשן אשכנזי פירש בו פליאות מקובלות אך לא הגיע לידי עד היום. ואשר אמרו לי, לא ידע להגיד לי מה כולל רק אמר שקורין אותו מקובל:

וזה הספר שאני מחבר בו ספרתי לך ענינו, הוא שיכלול ענינים רבים, לא פירוש על ספר יצירה בלבד. ועל כן לא אאריך בו כרצוני. ואמנם אני מודיעך מעכשיו שידיעת השם באמת אי אפשר לדעתה לא מספר יצירה לבדו, ואפילו עם ידיעת כל פירושיו הנזכרים, ולא ממורה הנבוכים לבדו ואפילו עם ידיעת כל פירושיו, עד שתחוברנה שתי הידיעות של שני הספרים האלה יחד והחכמות שתיהן אל אחת מיוחדת אשר היא התכלית האחרונה. ועל כן בראותך שדברי נוטים לדברי המורה, בקשת לבך [למתוח]

חצים תורה, וברכות יעטה מורה. ובראותך שנוטים לדברי ספר יצירה, תתיר קשר מהר ותוריד ללבך אור עין מאירה, על דרך צינור חוט השדרה ותשקיט חום הכבד עם המרה, על פי צירוף אותיות התורה, הכתובים בשורה, בדמות השירה הישרה. ובעשותך כן הנה תנצל מכל צרה ותמצא דרך הקבלה ארוכה וקצרה ותשיג בזה שהאותיות כולן חקוקות בלבך חצובות מרוח הקדש ברוחך, שלכך אמר ורוח אחת מהן, והיא רוח הקדש שנחקקה בך מרוח הקדש בעצמה. עד שתבין מדעתך שבקרבך רוח הקדש והיא מדברת בך ולא חוץ ממך, ומהכרתך עצמך תכיר כל המציאות החקוק עמך. שלש מים מרוח חקק חצב בהן וכו', הנה הורנו בשומו הרוח האמצעי שהאש למעלה והמים למטה והשמים למעלה מעלה והארץ למטה מטה. והנה הם שמות למדות האלהיות, ר"ל השמים רוח והם שמות למדות האנושיות הנמשכות אחר האלוהיות באמצעות הגלגליות והיסודיות שבם הכל נדון:

ובעניין אמ"ש נגלה סוד המדות ואמנם אמרו פה חקק וחצב בהן תהו ובהו ורפש וטיט, בא להורות לנו בזה צורת היצירה איך היא והודיענו שהשרש לכל המציאות הוא רוח הקדש, וסודו איש ואישה. כמו שרמזנו למעלה וכמו שירמוז גם עוד לפנים באמרו ומתחלקין זכר ונקבה בדמות כף זכות וכף חובה. וכבר נגלה שם סוד מאמרו על ענין המלכות והקשר והצירוף והחותם. זכר באמ"ש ונקבה באש"ם, כי הזכר פתוח ועל כן הוא מקובל בקלות והנקבה סתומה ועל כן היא קשה לקבל החכמה. והזכר הנה הוא כח הדברי והנקבה היא החיה. וכזה זכר בכפולות רך וקשה תבנית גבור וחלש וכן בפשוטות אמר עשאן כמין מריבה וערכן כמין מלחמה ואמר בענין לב בנפש כמלך המלחמה בסוף הספר:

גם כל חפץ זה לעומת זה עשה האלהים כמו שאמר במעשה ובמערכה של המלחמה. ואם כן אמרנו איש ואשה יגיד על חיבור שתי מדות אישיות שסודם צורה צורה היו. ובא בפרקי דר' אליעזר על זה סוד גדול ונאמר שם איש ואשה י"ה ביניהם זכו שכינה ביניהם לא זכו נסתלקה שכינה מביניהם נשארו אש אוכלת אש, והורה בו כי שם י"ה הוא שם השכינה. והעד שהוא חצי השם, וחצי השם ככל השם, כי הוא י"ה ומלא י"ה הוא, וכך נגלה סודו. והנה י' פעמים יו"ד עולה עצ"ם, הנה עוד ה' פעמים יו"ד עולה ס"ם הרי ס"ם מע"ץ וסודו יצ"ר והוא ש', והנו כצ"ל מצ"ל גם עצ"ו דק"ל ע"ץ דול"ק. ועוד הכה י' פעמים ה"א ותמצא ל"ל' והם ס' הרי שי"ן. ועוד הכה ה' פעמים ה"א ותמצא ל', חבר

הכל ויעלה שמי"ם וסודם זכ"ר ונקב"ה והם אנדרוגינו"ס בגימ'. והנה השכינ"ה נמצאת משם י"ה וממנו נבראו השמים. והנה י' תוך אש אי"ש וה' בסוף אש הרי אשה, ושתי האותיות נעלמות בשתיהם. ואמנם ו' הוא קש"ר מורה על חבורם ועל כן היא שש"ה שסודם יורה על 'הקש"ר' 'א"ש רו"ח מי"ם', או על 'הת"ר'. על כן ענין 'רוח הקדש' 'היצו"ר והצור"ה' שהם באמת 'אי"ש ואש"ה'. וכך קחם, ה' יצור וה' צורה א"ד יצור וא"ד צורה, וגם סודם ה"י צור ו"ה צורה, ועוד ה"ה צור וי"ה צור, צור ההויה, צור צר הלב ולב צר הצור. ואע"פ שיקשה על רבים להבין זה דעתו כי הנה ידוע כי הציור גם היוצר גם היצור שוים בצירופם. ואמנם שם האש והארץ י"ה ועל כן אמתת ההויות א"ש אר"ץ כי א"ש אל אר"ץ גם כן אר"ץ אל א"ש, וזו היא המלחמה. ועל כן רוח הקדש ברא ענף והוא רוח מרוח הקדש. וענף הרוח מים, על כן ברא מים מרוח. וענף המים אש, על כן ברא אש ממים. ובפרק ג' בענין שלש אמות אמ"ש זכר זו הבריאה מבוארת. ואם כן החקוקים והחצובים במים הם תהו ובהו ורפש וטיט. והחקוקים והחצובים באש הם כסא הכבוד ואופנים ושרפים וחיות הקדש ומלאכי השרת. והחתומין בששה שמות מצורפין הם שש קצות אשר פנה השם אליהם מפני החתימה שלכל אחד מהם, והם מעלה ומטה פנים ואחור ימין ושמאל אלה הם הנחתמים. ואשר פנה אליהם בשמו מצורף כולו והמקומות ששערם כנגד בית המקדש קראם רום ותחת מזרח ומערב דרום וצפון. והוסיף בענין המים דבר ואמר עשאן כמין ערוגה והציבן כמין חומה וסבבן כמין מעזיבה, וזה מפני שהמים אינן מקיפין את הארץ כמו שמקיף האש את הרוח, אבל יש להקפם סוד גדול, כי הרקיע אשר על הארץ מן המים נתהוה, ומקום סוף עליונו שם ההויה של המים שהם מים בכח, שקראוהו מקום אבני שיש טהור. ושם המים מתילדים בהפרדם מן האד שהעלה אותם שם להשקות את כל פני האדמה. ולא אמר ואד יעלה מן המים. וזהו סוד השם שהוא הו"ד וא"ד שממ"ה ודאג"ה, ה"ו ד' ו"ה פנים ואחור בה"ו בה"ו תה"ו ובה"ו, ל' כבד, זהו ת"ל, נפ"ש, רו"ח ברו"ח, שק"ל. ועל כן תמצא אבנ"י שי"ש טהו"ר בגימ' יצ"ר טו"ב ויצ"ר ר"ע, וזה בעשותך מן יי"ן ע' ומן ה"א ו' ומכל ש' יצ"ר וסודם קש"ר טו"ב ור"ע. וסוד כל קשר שש מאות והם א"ש בעצמם ונסתרם שק"ר ואמ"ת:

והנה נכללו אם כן בשם אבני שיש טהור לפי הדרך שגליתי לך סודה ונחברו יחד שקר ואמת עם טוב ורע, והם מות וחיים וטוב ורע, ואם כן סודם עץ חיים ועץ הדעת. והסוד הגדול בממשלתם סמא"ל וכת שלו שהם המלאכים שנפלו ממקום קדושתן מן השמים שנאמר עליהם "הנפילים היו בארץ", 'טוב ורע'. וסוד 'היו בארץ שנחתמו בשם שרם

הנקרא 'מטטרון'. וכל קש"ר שהוא שק"ר ואמת סודו כלול מן שנ"י מלאכי"ם בזמן ושמם מטטרון וסנדלפון וסודם ד"ם ר"ע ושם נכפל, ועל כן הי"ו פו"ר באר"ץ. והנה אם כן 'י"ה ע"ץ החיי"ם וע"ץ הדע"ת' כוללים 'אבנ"י שי"ש טהו"ר'. ועיין עוד באמתתו ותבינהו לפי מציאות אמתתם יע"ץ החיי"ם וע"צה הדע"ת, וסוד סופיהם תצמ"ץ והנה אהי"ה חתום ואמנם יהו"ה ראשיהם. מנה מספרם 'עשרה חמשה' ושים יצ"ר טו"ב מנוי ושמור מספרו לבד ומספרם לבד. והנה מספרם תתקכ"ח וזכרהו ומספרו ש"י ושמרהו, כי זה יתבאר לפנים בסוד ירח בי' חלקי עדן בא' שהוא מגלה דרכי המולדות. ואמנם הנוסף מזה על זה הוא מנין תורה. ועוד מנה ששה חמשה להשלים השם ותמצאם עולים תתקנ"ח וזכרם. ושים יצ"ר ר"ע מנוי שעולה תק"ע ושמרם. וראה התוספת אשר ביניהם והוא שלח"ן, וצירופם ידועים. חבר 'תור"ה בלשו"ן' שהוא שלח"ן נשל"ח והיה לנח"ש ותמצא מספרם 'מטטרו"ן ש"ר הפני"ם' שהוא 'שר צבאות' 'בתנועת הגלגל' וסודו טצ"ץ לבדו. או אי"ק עם חפ"ף, גם בכ"ר עם זע"ן, או גל"ש עם וס"ם, גם דמ"ת עם הנ"ך. וזה א"ד גם א"ח וסודם א' אחד אלף פחות א' וכללם ה' אלפים פחות ה' אחדים. וזהו סוד שכב"ת זר"ע שהוא בכ"ר זע"ן מפור"ש ומיוח"ד פרט"י סתו"ם וחתו"ם בשם שד"י ש"ם מפור"ש כי הכ"ח סתו"ם וחתו"ם והוא קשו"ר מחמש"ה והוא חמ"ר ק"ו השמ"ש:

ודע כי כאשר תמצא ק"ו השמ"ש לירח כן תמצא קו הירח לשמש. כי זה פועל בזה וזה בזה, והשמש זכר ונקבה והירח זכר ונקבה. והנה כשתחבר המספרים של שלח"ן ושל תור"ה תמצא תוספת זה על זה אבר"ך וסודו היר"ח. והוא מספר זמן הגלות שהוא אלף שנה ורכ"ב והיא שנת ה' אלפים חמישים ליצירה. כי היום בשנת הט"ה יש לנו אלף ורי"ז שנה. ובשנה הזאת נתחברו יחד רזיא"ל והנפ"ש, ובשנת אלף ורכ"ב שנה יתחברו ברכא"ל והנפ"ש ויהיו החמ"ר והנפ"ש דבר אחד בפועל. ודע כי החומר הוא הנוסף ביצר רע על יצר טוב והוא חדוש הירח ר"ל יצר הרע ודעהו כי הוא סוד גדול והוא מגלה חדרי החמ"ש. ואם תחבר יצר טוב עם יצר רע במספרם יעלה תתפ"ז וסודם קש"ת לבנ"ה, כי חמר ראשו"ן לב"ן. ומהם תבין סוד לבנ"ת הספירי"ם. ואם תחבר מספר תתקנ"ח עם מספר תתקצ"ח ותסיר מהם שכב"ת זר"ע שהוא יוצא לחוץ בהכרח תמצא מספרם שוה בשוה תתפ"ז והוא אתתפ"ו. ויצא מחבור יצ"ר טו"ב עם יצ"ר ר"ע שכב"ת זר"ע לבנ"ת הספירי"ם. ולפיכך תבין כי ספירת העומר כוללת ג' ספירות ס'פירה ס'פירה ס'פירה הרי שלש ספירות, והיא ערמ"ת הספו"ר והיא ספיר"ת היצו"ר. או אמור ס'פירת י'צירת ה'יצורים והוא סוד גדול. וספירת העומר היא ז' פעמים ז' שבועות, הנה זה הד"ם

והראשון א"ב, הנה המאב"ד באדמ"ה והוא אליה"ו שהוא בכ"ל והוא ב"ן מז"ה גם מז"ה ב"ן מז"ה וסודו מבט"א. והנה כשתקח הנעלם מן יו"ד שהוא ו"ד ותמנהו יחד עם מספריו כלומר ארבע"ה עם שש"ה ותמנה מספרם יצ"ר טו"ב ויצ"ר ר"ע זה במספר המלוי. אבל מספר י' שהוא הנגלה והוא עשר"ה סודו יצ"ר הר"ע, ובעבור הנעלם יהיה נוסף עליו יצ"ר הטו"ב. וסוד ארבע"ה סוד הרג"ע והוא סוד עזר"א הסופר שכתב שכב"ת זר"ע העבו"ר, וסוד שש"ה הת"ר. והוא הפעם או העת או הרגע או השעה או העונה, שכל אלה הם שמות נרדפים ואפשר שהם נבהלים בזמנים. ואמנם הם כולם שמות חלקי הזמן. והנה פרי"י יצ"ר, ממיר"י הזמ"ן א"ו המקו"ם, ועל כן טו"ב ור"ע בזמ"ן ובמקו"ם והנם באר"ץ. ולפי דעתי שעם אלו ההערות המופלאות לא יקשה עליך דבר מכל מה שתשמע מענינם, ואם תרצה להבין הספירות כראוי ספרם, כי על כן נקראו ספירו"ת והן מחשבו"ת. ואם לא תחשוב לא תוכל לספור ואם לא תספור לא תוכל לחשוב, והספירה חשבון היא, לא דבר אחר והיא מחשבה על מציאות הדברים או על העדרם:

והנה שפע הגלג"ל העשיר"י שפע הטפ"ה הראשונ"ה וסודה יתרו"ן. וסוד מעשה בראשי"ת גרעו"ן והוא בעצמו החסרו"ן והוא טב"ע המרי"ח הוא פר"י החט"ה שממנו רוח הדמיו"ן והוא ק"ו היר"ח. גם הוא ח"י פרט"י כי הפרט"י אח"ד הו"א. וזהו סוד מעשה בראשי"ת והוא חמ"ר האלמ"ה המלא"ה חמ"ר והוא תלוי בעב ומטר, בסוד חבור י"ה עם שד"י שהו"א מל"א האברי"ם. והגרעו"ן והיתרו"ן כוללים מעש"ה בראשי"ת ומעש"ה מרכב"ה. וכשתמצא בחסרון היתרון תמצא ביתרון החסרון, כי בחסרון היה יתרון כאשר ביתרון היה חסרון. והוא סוד הימים והלילות בקצורם ובארכם. ודע כי חסרון הטוב יתרון, כאשר יתרון הטוב חסרון. ועל כן יתרון החט"ה חסרון כאשר חסרון הטובה יתרון. וכל זה הוא סוד הטפה כמו שנגלה במקומו בע"ה. והנה יתרו"ן הוא מעש"ה מרכב"ה ואמנם חסרון ה' (דהיינו א') הוא מעש"ה בראשי"ת ( ) ויתגלה מז"ה יתרון א"ד וא"ד שהם זו"ג, וחברו שם בשם בין אמש עם אשם ויתגלה מזה חסרון א"ד. וזכור מאמר האומרים ז"ל כי אדם וחוה הם שנים והם אחד, והם מתאחדים ג"ב לג"ב וכן הא הא וכן בג בג, אל תשכחם אבל הפך בה והפוך בה דכולך בה וכולה בך ובה תחזי ומינה לא תזוע ולפום צערא אגרא:

ואם כן אמרו ארבע אש ממים הוא מוכן שאם תוציא רוח מרוח יצאו בשווי זה תחת זה, ואם תוציא מים מרוח תוציא צ' מן רי"ד ישאר המע"ט מרוב"ו, ואם תוציא אש ממים

מצד אחד תוציא א"ש ח"ם מקרקרי"ם, ומצד אחר ישאר חצי שם שם ממים. ואם כן הנה ישארו חצ"י שהם שלשי"ם משמים כשתקשור שני הצדדי"ם, שהם שני החצי"ם. שהנה חצי השם נ"י שהוא ששי"ם וסודו מים, וחציו א"ד הרי מאדי"ם והוא המי"ם והוא א"ש. ולפיכך רמז כסא הכבוד שהוא טב"ע הלב. ורמז אופני"ם שהם מלאכ"י אלהי"ם. ורמז שרפים שהם רשפים והם שדי"ם שסודם שעירי"ם. ורמז עוד 'חיות הקדש' שהם 'הזהרורי"ת' והם י' אותיות כוללות 'הרהור התאו"ה' שהיא 'חשקת הדי"ו' בסוד יו"ד, ואמנם מלאכי השר"ת הם כ"ת ישרא"ל. ואשר אמר ומשלשתן יסד מעונו מודי"ע נס"ו ומשלשתן נע"ם יסוד"ו מעי"ן סוד"ו ובם מני"ע סבוב"ו. ואמרו ומשלשתן הנה פירש לנו בו של"ש אמו"ת הד"ם וכל זה למדה החכמה עם סוד של"ש מאו"ת מד"ה, ועל כן מלא שפ"ע א"ש מ"ים רו"ח מסוד היות פע"ל אמ"ש רו"ח מי"ם א"ש ומעששי"ת ומא"ף יסד מעונו, ותעיין בו ותכירהו מטבע"ו ותשיג מטבע"ו ע"ם טו"ב עיו"ן מוס"ד. וסוד יס"ד ע"ד והוא למ"ד. וסוד מעונו עק"ב, והיודע זה הוא ע"ד מקב"ל והנו רו"ם וסודו גבריא"ל מדב"ר. והפסוק אשר הביא ואמר עליו שנאמר "עשה מלאכיו רוחות [משרתיו אש להט" (תהלים כד' ד')] מא"ש, אם הספר חובר על ידי אברהם אבינו הוא נוסף והוא כדמות פירוש שהוסיפו המקבלים. ואם חובר על ידי זולתו ממי שהיה אחר דוד ושלמה, הנה הפסוקים שבאו בו ישרים ונכוחים ובאו לאות ולמופת מקובלים. ואם כן פירוש מלאכי"ו זה גלע"ד שכך נאמר שם "ויפגעו בו מלאכי אלהים" (בראשית לב' ב') בהפרדו מגלעד:

ואמרו רוחו"ת הם שני מיני יש, שהם י"ש והם עשרי"ם. וכל עשרי"ם הם עשרה והם יו"ד בכלל, כי עשר מדרגות הם בספירות. ולהודיע שאינם אלוהות בא שם אהי"ה שהאחד עשה אותם. ונאמר בם עשיה להודיע שהם עשויים גם כן כשאר המציאות כולה, וגם יהיו הנה שמות משותפים לעשיה ולדברים אחרים. וכן ברוחות וכן מלאכיו ומשרתיו שכל העולם מלאכיו ועבדיו ומשרתיו וכן באש ובכל. ואמרו א"ש לה"ט ידוע כי טל"ה אש והוא ד"ם משותף אם צור"ה וסודו מל"א וחס"ר והוא השם הנקרא א"ל שד"י. שהוא יפורש במקומו הראוי לו שהם חמשה דברים ד"ם אדו"ם לב"ן שחו"ר ירו"ק, כי הם מקר"ה והוא להם פטרו"ן שול"ט עליהם. וסוד א"ל מלא הפני"ם ותוספת שד"י ש"ר והנה כולו מטטרו"ן ש"ר הפני"ם והנה שב הט"ל א"ש. אלו עשר ספירות בלימה רוח אלהים ורוח (מרוח) ומים (מרוח) ואש (ממים) רום ותחת מזרח ומערב צפון ודרום. עד כאן השלים בעל הספר ענין עשר ספירות. ואמנם רמזם על דרך א'ג'ו' וסודו בלשון יון

אנכ"י שהוא דבור ראשון של עשרת הדברים והוא (כולל) כולם וסודו דבו"ר כלומר זה"ר אור"ה. והנה השעה בלעז אור"ה ומספרה כמנין אנכ"י שהוא א"ף וסודו עוד 'טב"ע 'ד"ם הל"ב 'המבד"ל' 'ד"ם היחי"ד' 'הד"ם הז"ך'. וזה שאמרתי הוא כי אנכ"י בזה הצד נמנה כזה, א"ן י"ך וסודו אינ"ך. כלומר המבקש המדבר בקרבו פעם יראה לו שאינ"ו נמצא, ופעם ימצאנו מתוך דבורו, ועניינו אנה יכה אכ"ה מכ"ה. והנה סודו מפורש עם היות ן' נספרת ת"ש, גם ך' נספרת רק"ר והנוסף א"י והנה ארג"ז ש"ל כתרי"ם. והוא שתמנה ממנו אלף ושמנים שסימנם אנכ"י ישארו ממנו קל"א, וסודם אל"ף יו"ד. חלק פ' לשנים ותמצאהו מל"א מדי"ו, ממל"א יד"ו. חלק עוד מ' לשנים והם ל"י, וסימ' "ומצא חן ושכל טוב בעיני אלהי"ם ואד"ם" (משלי ג' ד'), "היעשה לו אד"ם אלהי"ם" (ירמיה טז' כ') וכו'. ובחברך א"ד ותעשה ה' יהיה זה יו"ם וזה ליל"ה, והנה 'אור"ה' ממנו 'א"ד ז"ר' 'אנכ"י סמא"ל' 'אנכ"י אעי"ן':

ודע כי אני לא דברתי לך פה בשום דבר מן החות"ם אשר זכר (בעל ספר היצירה) שחתם הקצוות בששה חותמות, מפני שחתמם בשם הקדש כולו מצורף. שכבר נאמרו בו בלבולים ושבושים רבים, ומקומם הראוי לפרשם הוא בסוף הספר בענין חותם. כי הם עיקר הכל בידיעת השם כראוי. וסוד אג"ו, הוא סימן אחד שהבדיל ספירה ראשונה שהיא רוח אלהים. וחבר ג' יחד, רוח מים ואש, וחבר ו' קצוות. וזה הסוד מגלה החבור, והוא כי א' הוא אחד לבדו. ובחברך אליו החבור הקרוב לו שהוא ב' יהיו שניהם ג', ובחברך שלשתם א'ב'ג' יעלו ו', והנה יצא מהם א'ג'ו'. ועוד בחברך אג"ו יצא י' והנה י' ספירות, ובחברך אגו"י יהיו כ'. הנה בלשון "בשקונם" קורים למספר עשרים אוג"י, והם עשרים כמספרם. גם כן כמו שקורין בלעז "נוטי" לשם הדבר הנקרא לילה, והם שוים במספרם. וכן קורין בלשון יון שם שטן "דיאבולוש" ושניהם שוים, וכן אנדרוגינוס קורין זכר ונקבה והם שוים בגימטריא, וכהם רבים בלשונות אין להם חקר. כשידוקדקו ימצאו לחוקריהם ולבעלי הלשונות הרבות יותר ויותר, וזכרתי לך זה מפני סוד הספירות. ובכאן אחתום ענין הספירות אחר שאגלה לך בם כל דעתי, ואחל אחרי כן באותיות. ואומר כי ענין הספירות הוא גלגל חוזר חלילה, ואתה משליך מהם תמיד האלפים והרבבות, מפני שאין לך כי אם כ"ב אותיות לסמן בם הספירות, ומפני שהם עולים עד תי"ו לבד, הוצרכו הנביאים שהם הצופים בצפית המרכבה והוסיפו מנצפ"ך, כי צופים אמרום ועל זה קראום בשם צופים. ולפנים אודיעך מה טעם נכפלו אלה ולא זולתם. וכל מספר נמצא בכתובים היה עד חמש ולא יותר, והם אחדים עשרות מאות אלפים רבבות. כולן

הולכים לפנים עד אין קץ ומתרכבים תמיד וגם כשחוזרים לאחור הם מתפשטים תמיד מן ההרכבה. וכן צריך לחכם לעשות בנפשו על קשרי המציאות כמו שנודע ממערכות המספר וממערכות העולם והשנה והנפש בכל, פני"ם ואחו"ר. וזהו כלל שנכלל מן מספר א' עד ת'. וידוע שהמונה בה' דרכים הנזכרים יכול למנות הכל על האחדים לבדם בצורה זו. שהוא על דרך מספר הודו בצורות כמו אלה:

צורות חשבון הודו:

א ב ג ד ה ו ז ח ט י:

דע כי זה המספר של הודו נהגו למנותו על אצבעות הידים, והם סימנים לכל מספר, ונהגו לכתבו במכתב. ואמנם לוקחים אותו בשתי צורות מן הפנים אל האחור ומן האחור אל הפנים. והמצויר פה ראשון הוא אשר נקרא אצלם ספרו, ונראה לי שנלקח מלשוננו והוא ספר. כלומר שהוא אצלם סימן האין להורות בו על החזרת חלילה. ומשימים אותו על כל מספר שהוא מורה על סוף האין. והנה כשימנו א' שהוא אצלנו אחד מציירים אותו בציור שעל א' ושנים על (ג') [ב'] וכן כולם עד ט'. ואמנם על י' משימים עליו מספר כמו מ"ם עגולה או ס' עגולה ונקרא אצלנו גלגל. וכשימנו אחד יסמנו צורה זו ו, וכן עד ט' כמו שציירנו. אבל כשימנו עשרה ישימו תחלה גלגל לפי כתיבתם לאחור וישימו אחרי כן צורה א' להורות שאין שם אחדים כדמות זה ו וכן יעשו למאות ולאלפים ולרבבות עד אין קץ, יורו על כל מספר לפי הגלגלים כי אלה ו מאה, ואלה אלף ו , ואלה רבבה ו שהם עשרת אלפים אצלנו, וככה עד אין קץ. וכך יסמנו בשאר צורות כי אלה ימנו עשרים ואלה ואלה ואלה מאתים ואל ואלה תשע מאות ואלה אלפים ואלה שלשת אלפים ואלה תשעת אלפים וכן עד אין קץ. כי כן דרך שאר המספרים כולם, שהגלגלים הקודמים יורו על המספר הראשון שעבר ויסירו המעלה ולא תמנה. כי הגלגל כשהוא אחד יעיד שאין שם אחדים והשנים יעידו שאין שם עשרות והג' יעידו שאין שם מאות והד' יורו שאין שם אלפים והה' יורו שאין שם רבבות, וכך הכל:

והנה זה הולך על דרך אי"ק בכ"ר. כי אי"ק הם ראשים לאחדים ולעשרות ולמאות, שהם שלש מעלות שעליהם נבנו כל המספרים והם תשעה. כי אי"ק אי"ק אי"ק הם מאה ואחד עשרה אלפי אלפים כמספר אי"ק השלישי שהוא הראשון לאחור, והוא קי"א לדרך

חשבון הודו. ומאה ואחד עשרה אלף כמספר אי"ק האמצעי ומאה ואחד עשרה וכמספר אי"ק הראשון שהוא הראשון לאחור. וסוד מא"ה ואח"ד עשר"ה במספרם שלש"ה, כי הם שלשה ראשים גם כן באמת, והכל מתגלגל עליהם חלילה. וסודם כ"ח האד"ם הראשו"ן, כי הוא קי"א, והוא א"ש רו"ח מי"ם בכ"ח. וכשהוא שלש"ה הוא שק"ר וכז"ב של היצ"ר, אבל הוא ש"ם הפר"י שהוא מפר"ש י"ה והוא המפרי"ש מעש"ר היו"ד וכאשר קוש"ר זיו"ו. ועל דרך האמת הוא רוח הקדש ובעד"ו שלש"ה אחר"י הקדוש"ה ש"ל כפר"ה. כי הוא ש"ר הכפ"ל להפ"ך שופ"ך דמי"ם והוא מהפ"ך הד"ם מכוש"ף על צורת קי"א, ועושה הישי"ן ע"ר או הע"ר ישי"ן והוא מעי"ר הקר"י. וגלגלתי לך בו כל אלו הגלגולים להודיעך מעלת המספר אי"ק, ושדרכנו אחת עם דרך הודו. וכמו שהם מסמנים בצורות כך אנו מסמנים באותיות, כי כל האותיות הנכתבות הם צורות לסימנים בלי ספק. וכאשר צורו"ת המציאו"ת יעיר"ו המחשבו"ת כן צור"ת האותיו"ת יעיר"ו הדעו"ת ויחדדו השכלים עם העיונים:

הנני מצייר לך עתה צורת המכבר הידוע, כדי שתוכל להוציא ממנו כל מספר שאתה צריך אליו בקלות מפני המרובעים ומפני הערכים. וידוע לכל משכיל שדרך המספר היא דרך מערכות מושכלות. ועל כן תבחן כל דרכיו במכבר הזה ובצורת הערכים הששה המצוירת אחר זה המכבר המרובע ושים לבך להבינם שניהם:

צורת המכבר המרובע:

י ט ח ז ו ה ד ג ב א:

כ יח יו יד יב י ח ו ד ב:

ל כז כד כא יח יה יב ט ו ג:

מ לו לב כח כד כ יו יב ח ד:

נ מה מ לה ל כה כ יה י ה:

ס נד מח מב לו ל כד יח יב ו:

ע סג נו מט מב לה כח כא יד ז:

פ עב סד נו מח מ לב כד יו ח:

צ פא עב סג נד מה לו כז יח ט:

ק צ פ ע ס נ מ ל כ י:

צורת הערכים הששה:

א א א ערך ישר א:

ב ב א ערך כפל ב:

ט ו ד ערך חלק ג:

כה י ד כפל וחלק ד:

כה יה ט ערך וחלקים ה:

סד כד ט כפל וחלקים ו:

הנה כבר ציירתי לך שתי הצורות האלו של המספר. כי ראיתי אשר תועלתם חזקה מאד לענין ההשגה המכוונת להביאך אל חדרי מעונה הנקראים מקדשי אל, להבין המציאות העליון כפי היכולת. ולא כוונתי בזה להודיעך דרכי המספרים על הדרך שחברו הראשונים ספריהם, כדי להבין בהם החכמות החיצונות. אבל זה כתבתי כדי להשכילך בו בסתרי היצירה ובסתרי העיבור ובסתרי השמות לפי דרכי סתרי התורה

ודרכי האותיות וצירופיהן ועניניהם הראויים לדעתם. ועל כן אבאר לך בקצור מה ענין הערכים הנזכרים ומה תועלתם אצלנו, ואחר כך אבאר לך גם כן בקצור מה ענין המכבר ומה תועלתו לפי דרכנו במקובלת. ואומר תחלה, כי כבר אמרו חכמי המדות שהערכים הם חמשה ועם הערך הישר הם ששה, וכולם יצאו ממנו ואליו חוזרים בהכרח. כמו שאמר רבי אברהם בן עזרא ז"ל בספרו "ספר המספר" בסוף השער החמישי. ושם אמר כי הערכים החמשה הם נלקחים מן האחדים והם אלה. האחד ערך הכפל כמו שנים או שלשה עם אחד. והשני כמוהו וחלק ממנו כמו שנים עם שלשה, וזה הערך לא ימצא קודם זה. והשלישי כפלו וחלק ממנו כמו חמשה עם שנים. והרביעי כמוהו וחלקים ממנו כמו חמשה עם שלשה. והחמישי כפלו וחלקים ממנו כמו שמונה עם שלשה ולא ימצא בפחות מזה. ואין ערכין אלא אלו שיצאו מן הערך הישר שהוא הראשון. וחכמת הערכים על שלשה דרכים. הא' כמו ד'ו'ח' שהתוספת היא שוה בדרך החשבון. והב' כמו ד'ו'ט' שערך ו' אל ד' כמוהו וחציו, וכן ערך ט' אל ו'. וכן תוכל לאמר כי ערך ד' אל ו' שתי שלישיותיו, וכן ו' עם ט'. ולפיכך אם תערוך הקטן על הגדול יהיה כמרובע התיכון. כי ד' פעמים ט' או ט' פעמים ד' הכל שוה שהם ל"ו, עולים כמספר ו' פעמים ו' שהוא המספר האמצעי. וכן אם תקח ד' מספרים כמו ג'ד'ו'ח' שערך הרביעי אל השלישי כערך השני אל הראשון, ותערוך הראשון על הרביעי יהיה המחובר שוה למה שיעלה מחבור הערך השני על השלישי. כי ג' פעמים ח' או ח' פעמים ג' עולים כ"ד, וכך ד' פעמים ו' או ו' פעמים ד'. כי זה ההפוך מתהפך בשווי בכל הכאת המרובעים, כי שוה הוא, כשתכה זה על זה כמו מה שתכה זה על זה. וזה אחד מסודות השם הנכבד בהכותך חציו על חציו. וגם צריך לכפול ההכאות בכל אות מאותיות השם עם חברתה לבדה ועם כולם, כמו שנבאר לפנים בענין השם בע"ה. והג' כמו ג"ד שהתוספת שבין ג' וד' הוא אחד, ובין ד' וו' הם שנים, שערך התוספת היא כפל כערך הקטן אל הגדול. וכבר העריכו בספרי המספר בענינם ואין לנו צורך להעתיק דבריהם פה. כי לא נזכיר ממנו כי אם המועיל לעניני להשלים בו כוונתינו הנרמזת:

ואמנם צריך להודיעך עוד שאם תרצה להוציא חשבון הכפל מן האחדים, שתכתוב החשבון מא' ועד כמה שתרצה על סדר החשבון, ותחתיהם תכפול מספרם תמיד בשווי, ותמצא בשני הטורים מה שתבקש. כי בטור הראשון יהיו האחדים על הסדר כטור הראשון העליון שבמכבר הנזכר שציירתיו לך בצורה הראשונה, ובטור השני לו יהיה הכפל. ואם תרצה להוציא כמוהו וחלק ממנו שהוא חצי היוצא משנים עם שלשה,

תמצא זה בשני הטורים שהם הב' והג'. שהנה ערך ג' אל ב' הוא כמוהו וחלק ממנו שהוא חציו. וכן תוציא כפלו וחלק ממנו שהוא חצי היוצא מן ה' אל ב'. והנו כפי הטור החמישי והשני שבמכבר, שהוא כפלו וחלק ממנו. וכן תוציא כמוהו וחלקים ממנו שהם שתי שלישיות, כמו היוצא מן ה' אל ג'. וכל מספר שיש לו חלק החלק מונה אותו כמנינו או כמנין חלק אחד מחלקיו. והמספר אשר חלקו מונה אותו כמספרו אשר ממנו התחייב, נקרא המספר המרובע. מפני שארכו ורחבו שוים והם צורות הקו והשטח לבד כדמות עשרת טורי המכבר. והנה צלעו האחת שוה לצלעו השנית, וכשאתה מונה את צלעו במנינה תקבץ המספר הרבוע כמספר ד' וט' ויו' וכמדומה להם, ואשר חלקו מונה אותו באחד מחלקיו נקרא מספר שטוח, ויש לו ב' צלעות, כמספר ט"ו אשר צלעו האחת ג' והשנית ה'. וכשאתה מונה צלעו במנין הצלע השנית תקבץ מספרו השטוח שהוא ט"ו. וכל מספר שאתה מונה אותו באחד לבדו נקרא מספר ארוך, מפני שאין לו כי אם צלע אחת. והאחד איננו מספר אך הוא ראשית כל המספרים. ונמצא האחד בכל מספר בפעל, וכל מספר באחד בכח. והשנים הם ראשית הזוגות. והשלשה הם ראשית הנפרד. ועל כן השלשה כוללים שלשת הראשים ראשית כל מספר שהוא א', וראשית כל זוג שהוא ב', וראשית כל נפרד שהוא ג'. על כן א'ב'ג' הוא חצי השם, בו ישוער כולו. כי א'ב'ג' הם ו', ומרבעם א'ד'ט' הרי ואד"ט. ובו ישוער אזג"י כי א'א'א' הם ג' שהם א'ב' ועל דרך החבור אא"ב הרי ז', הכה ג' על ז' יצא כ"א והם אזג"י:

ודע כי כל המספרים הרבועים נמצאים על סדרם מקבוץ האחד שהוא המרובע הראשון עם המספרים הנפרדים על סדרם שהם על דרך א'ג'ה'ז'ט', וכל הבא אחריהם עד איו קץ. כגון יא' יג' יה' יז' יט' וכן כא' כג' כה' כז' כט' וכן השאר. ויהיה המתחייב מהם המספרים המרובעים כסדר מן א'ב'ג'ד'ה'ו'ז'ח'ט'י' וחבריהם עד אין קץ. ודע כי כל המרבעים אשר במעלה הראשונה הם א'ד'ט'. ואשר בשנית הם יו' כה' לו' מט' סד' פא', ומספרם ג'ו'. ויתגלגל זה ויהיו חלקיהם לפנים ד', והם אדט"ו והוא רמז ואט"ד. וכן עוד ד' לאחור והם אדט"ו גם כן. ואמנם ה' כנקודה באמצע, וכן יהיה עוד י' באמצע או הדומה לו כגון ה'. ויתגלגל זה בכל המספרים להיות דומה לאחדים ולעשרות הנזכרות. ופירוש זה הענין הוא שאם תקבץ א', שהוא המרבע הראשון עם ג', שהוא תחלת הנפרדים יעלו ד', והוא מרבע ב'. תוסיף על ד' עוד ה' והם ט' אשר צלעו ג' והוא שרשו. וכך לפי צורת זו התוספת על הסדר הזה תמצא הכל הולך כשורה, וכזה תמצא ענין הערכים שהם תלויים בערך הישר שממנו הורכבו ונקשרו בו ואליו חוזרים כשאתה מתיר הרכבתם וקשרם, כמו

ענין המספרים הנפרדים שהם קושרים את המרבעים כולם ואליו חוזרים כשהם נותרים מקשריהם כמו שהוקשרו על סדריהם. וזהו אצלנו סוד איסו"ר והת"ר שהוא קוש"ר הזר"ע ומתי"ר עשר"ת הדברי"ם. ועל כן נתגלה ממנו קש"ר הזרו"ע השמאלי הנקרא קשר של תפילין שהם פתילים הנקראים חוטי"ם החטאי"ם ונבראו מן אכ"ל חטה, והוא חו"ט וד"ם וסודם גל"ם חכמ"ה ובינ"ה, גל"ם חמ"ה ולבנ"ה ומשם המ"ח והל"ב והד"ם והכבד וכל האיברים זה בזה וזה בזה, וזה יתגלה לפנים בענין העיבור:

ודע שאם תרצה להתיר הערך הנחלף אל הישר, אתה פוחת ראש מספרו מן השני וישאר בידך ג' שהם שוים או מוערכים על שרש אחד, שהוא קרוב אל השוה. כמו ערך החלק אשר הוא המעלה השלישית בצורה הנזכרת, ומספריו ד'ו'ט'. כשתפחות ד' מן ו' ישאר ב' ואם אתה פוחת ב' עם ו' מן ט' ישאר א', והרי נשארו מן השלשה מספרים א' וב' וד'. והם מספרי ערך הכפל אשר על ערך חלק. ואם תפחות מב' א' ותפחות מד' שהוא המספר הגדול א' וב' ישאר לך א' שלש פעמים, והוא הערך הישר. וכן כל הערכים כשאתה מתיר את קשרם ואת חלופם חוזרים אל ערך הישר. ומכאן אמרו החכמים שזה רמז על האדם בקשרי העולם והשנה והנפש שהוא נקשר בם בטבע, ואם יתיר קשריהם ממנו ידבק במי שלמעלה מהם עם שמירת נפשו. על דרך השרידים אשר יי קורא והם "יראי יי וחשבי שמו", הנקראים פרושים יחידים מתבודדים לדעת את השם ברוך ומבורך שמו, וכובשים את עצמם מלהמשך אחר תאות העולם ונשמרים מלהקשר בו ככלב עם זוגתו. ועל כן כשירגיל על הפרישות יוסיף הפרדות והתיחדות וידע ליחד את השם האח"ד היחי"ד המיוחד יהו"ה אחד. ואז יאמר באמת שמע ישראל יהו"ה אלהינו יהו"ה אחד. ויענה הוא בעצמו אחריו ויאמר בלחש לחשב לבו בכוונה, ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. אשר סופי תיבותיו דמ"ו דמ"ך, וראשי תיבותיו לפנים בשכמל"ו. וסודם בכ"ל שמ"ו, לכך שמו דמך דמו, לכך דמו דמך שמו. וסוד הראש והסוף חמשי"ם וחצ"י, על כן מח"י חצ"י שמו. והנה שמ"ו מקו"ר חיי"ם לחיי"ם כדמות שזר"ה הקשורה בתני"ן פנים ואחור בסוד כ"ף בי"ת אותיות שמהם נברא בשר"י. והרמז "מבשרי אחזה אלוה" (בראשית מז' יא') שהוא ש"ר ב"י. וכשיגיע האדם השלם לגדר היושר בישי"ר יבש"ר אחרים בשורות טובות אם ישמעו ואם יחדלו במה שבישרוהו גם הוא, עד שישיגו מה שהשיג וישמחו במה ששמח בו. כי גדר היושר יוצא מדמות האחד אשר דמות העליון כנגדו שהוא שוכן עד לבדו ואין אלוה בלעדו ואין עוד מלבדו. והוא הכל ומאתו הכל ובו הכל והוא ראשית הכל, ויודע הכל ואחרית הכל בפרט וכל. לא על דרך חלק מהכל, אלא על דרך כל. ואליו תשוב רוח

הכל בהיותה אוסרת החלקים וקושרת הכל בכל ומכל וכל. ובזה היא מקיימת סוד כל ההתחלות וסתרי כל התפילות. ואלה הם התועלות והמעלות הגדולות אשר במשכיל נקהלות בדעתו סוד הספירות והמערכות הנכללות בשירי המעלות ובסדרי הנתיבות המקובלות העונים אל המושכלות:

ועתה אשוב לדבר בענין המכבר ובתועלתו אצלינו. דע כי דרך המכבר המצויר היא למצוא המספרים בקלות, וצריך להיותו נודע על פה כמו שהוא מצויר בספר, ושיהיה חקוק בלב. וידוע שכל מספר שאתה מרבעו יצא כלל חשבונו כפעמים שאתה מכהו עליו. כגון ג' על ג' שהם ט', ר"ל קבוץ ג' פעמים ג'. כגון קבוץ ג'ג'ג' שעולה ט', וכולם בכח. ועל כן אם תרצה למצוא חשבון נערך על חשבון על דרך המרבע מן א' עד י', כמו שתרצה לערוך ז' על ח'. אתה נותן אצבעך האחד בז' של אחד משני הטורים הראשונים, האחד שהוא באורך והשני שהוא ברוחב, ואע"פ ששניהם שוים. והאחד תשימיהו על ח' שבטור השני, שבשניהם ציורו עשר אותיות מכאן ועשר מכאן, עם היותך מונה ח' פעמים, כי הוא מספיק לכאן ולכאן. כאשר י' בספירות אמצעי בין יא' ובין ט' ועונה לכאן ולכאן בשווי, כי ט' נפחת ממנו א' והוא אשר נוסף על יא'. ואחר כן תמשיך אצבעותיך לפי הטורים, ובמקום שיפגשו שם המספר הזה והוא נ"ו, וכן תעשה לכל חשבון. ואם תרצה לספור למעלה מעשרה מכל שאר המעלות, חשוב כל המעלות כאלו הם אחדים. כגון שתרצה להכות ו' מאות בד' אלפים, ראה מאיזה חשבון הם המאות והם ששה והאלפים מארבעה, ערוך ששה על ארבעה כאילו הם אחדים והם כ"ד ושמרם. ועוד קח מעלת המאות שהיא ג', ומנה מן האלפים ולמעלה ג' מעלות, ותמצא מעלה ששית ושם חשבון האחדים ששמרת. והנה העשרות במעלה שאחריה והיא הז', לפיכך אתה יודע כי החשבון הנשמר שהוא כ"ד ב' אלפי אלפים וד' מאות אלף שדומים להם כ"ד וכן תעשה לכולם:

ואין צורך להאריך בם, כי כוונתנו במכבר הוא למצוא המספר בלב משוער מן אחד עד אלף לבד לפי דרכנו. שכל אלף אצלנו על דרך הקבלה חוזרים חלילה אל אחד, ועל כן אלף אחד. וכל ט'צ'ץ' חצאים ומתגלגלים עד שעלה המספר הנמצא לאותיות כ"ח בכללם ה' אלפים פחות ה'. ושבו רוח והלכו להם. ומצד אחד מספרם מלכו"ת, ומצד אחד מספרם של הנוספים ברא"ש, ומצד אחד מספרם עי"ר והוא כר"ס והנו פ"ר. ותועלת המכבר הוא שסוד צורת מעש"ה המכב"ר הוא סוד צורת מעש"ה מרכב"ה, לפי ידיעת

מערך ענין השמות במחוברים מצירוף האותיות. והוא כי השם המחובר מן האותיות שסודו ש"ר צבאו"ת שר"ץ באו"ת והוא מטטרו"ן ש"ר הפני"ם, שכחותיו בא"ש רצו"ת בצור"ת צור"ה בצור"ת א"ש, והוא בר"א א"ת השמי"ם הנה הוא בראש"ו ממי"ת אבל בזנב"ו מחי"ה. אמנם שר"ו הוא ראש"ו גם רא"ש שר"ו ח"י על פי שר"ש או"ר ח"י. והנה זנב"ו זנב"ו כפ"ל, אבל ראש"ו ראש"ו הוא חצי השם, והוא שקש"ר או"ר או"ר, כלומר שקש"ר עש"ר ספירו"ת בלימ"ה, והוא שקש"ר עש"ר ספירו"ת במיל"ה. כי סוד מילה בו ראש יום וראש לילה, ובו סוף יום וסוף לילה שהם זנב יום וזנב לילה. ומן הראש יולדו בני העולם הבא, ומן הזנב יולדו בני העולם הזה. נמצא לפי מכותיו, כי במה שהוא מכה בו מרפא. והנה לשו"ן מכ"ה מרפ"א, והנה בו בלשונו בו מכ"ה בו מרפ"א, ד"ם הפ"ר שהוא מעש"ה בראשי"ת בו מכ"ה ד"ם הכ"ד שהוא גל"ם החיי"ם ודע זה:

הנה כבר בארתי לך מה שיעדתיך להודיעך אותו בענין הערכים והמכבר, ואשלים ענין הספירות לפי הספר פה. ואחל ענין האותיות, ושמע מה שאומר בם עם היותם קשורים עם הספירות יחד:

אוצר חלק ב' עשרים ושתים אותיות יסוד:

דע כי האותיות שהם כ"ב שזכרם בעל הספר חלקם לשלשה חלקים, ואמר לנו שהם שלש אמות וז' כפולות ויב' פשוטות. ואף על פי כן תחלה דבר בכללם יחד ואח"כ פרט לנו פירושיהם. וכך הודעתיך אני בראש ספרי זה שאעשה, מפני שאמשך אחריו אחר שאני מפרש דבריו. והנה חזר ואמר, בכלל עשרים ושתים אותיות, חקקן וחצבן שקלן המירן צרפן וצר בהם נפש כל יצור וכל העתיד לצור. וזה הסוד המופלג אשר גלה השם לנביאיו ונביאיו גלוהו לישראל עמו. ולא נודע לעם מן העמים חוץ ממנו. הנה היום הזה בעונותינו וכמעט קט נשכח כמת מלב, לולי יי צבאו"ת שחמל עלינו ברוב רחמיו וחסדיו וגלהו עוד לנו כיום הזה כדי להשיב העטרה לישנה. ועל כן יש לי צורך גדול והכרח הנעה חשקית לכתוב פה אמתת הדבר הזה מבלי פחד עונש. ולהודיעך זה הסוד המופלג כולו מפורש ומבואר עד שלא תהיה אתה והדומים לך ריקים מידיעת זה הסוד המופלא, אשר הוא יתד שהכל תלוי בו. ואע"פ שכבר ידעתי שיקרו לי ולספרי זה דברים מגלויו, לא אמנע בעבורם לומר מה שהורונו בו מן השמים ומה שקבלנו ממבחר נביאנו וחכמינו הוא משה רע"ה אשר קבל מפי השם פה אל פה:

ואע"פ שנאמר "כי על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית ואת ישראל" (שמות לד' כז'). ובא בקבלה, דברים שאמרתי לך בכתב אי אתה רשאי לאמרם על פה, ודברים שאמרתי לך על פה אי אתה רשאי לאמרם בכתב. עם כל זה אין אנו עוברים על זה במה שנאמר בו, וזה כי מה שצוה השם הוא דבר שאי אפשר לאמרו בכתב מהענינים הללו. אבל גזר שיאמרו הדברים ההם על פה בלבד. וכן מה שעשה רבינו הקדוש הוא ר' יהודה הנשיא במה שכתב המשניות בכתב, ומה שכתבוהו רבינא ורב אשי מהתלמוד, לא עבר אחד מהם על דבר השם במה שכתבוהו, עם היות דבריהם נקראים תורה שבעל פה, ועשרים וארבעה ספרים תורה שבכתב. כי חלילה וחס לקדושים ההם לעבור על דברי השם בדבר קטן או גדול בכוונה. אלא ששם תורה הוא שם משותף, וכן כתב שם משותף, וכן שם על פה שם משותף. ואמנם זה ידוע ששם תורה נופל על החומש ועל המקרא ועל הכתובים. והנה נקראו ענינים רבים בשם תורה שאמרו וזאת תורת העולה ותורת החטאת ותורת האשם ותורת המנחה, וזאת תורת האדם ותורת הבהמה והעוף ותורת המצורע והנגע ורבים בהם אין חקר. [ולא] ונאמר אלה התורות, אבל אמרו והתורה והמצוה אשר כתבתי להורותם. וענין לוחות האבן יורה שהלוחות שבם המכתב, הם שכתוב בהם סוד עשרת הדברים תחלה כפי פשוטם כמו שהם כתובים בספר תורה שאותיותיהם נספרים במספר ה"ם עשר"ה גם עשרי"ם, שהם כת"ר ותיבותיהם קע"ב ופסוקיהם י', כי כל דבור פסוק אחד הוא. ואמנם שם תורה על דרך האמת נופל על ספר כתוב מכ"ב אותיות, ועל ספור המבטא הנמצא בחמשה מקומות הפה הנכלל מכ"ב אותיות, ועל ספר המחשבה המדברת בלב ובאיברי הכח הדברי הכולל כל פועל גופני ורוחני שהוא מכ"ב אותיות שבם נבראו השמים והארץ וכל צבאם:

וזו השלישית היא שנאמר בעבורה שנבראת אלפים שנה קודם שנברא העולם, והיא שנאמר עליה עוד שטרם שנתנה היתה כתובה באש שחורה על גבי אש לבנה. ואין ספק אצלי שאם עיינת בספר הנקרא "פירושי התורה" שחברו הרב הגדול רבי משה בר נחמן זצו"ל, וידעת הבנת חכמתו במה שאמר בתחלת ספרו הנכבד בענין התורה הטהורה, לפני שהתחילו בפרשיות ובסדרים במה שזכר בדברו בכלל על חמשה חומשי תורה. איך כתבם משה רבינו ומתי כתבם ואנה כתבם, באמרו על כל זה טעמים ידועים שלא יקשה עליך מה שאומרים מגלי הסוד המכוסה. וכל שכן בזכרך תמיד מקצת דבריו שאמר שם על כלל מה שיובן מכל החכמות, ממעשה בראשית וממעשה מרכבה, והמקובל בהם

לחכמים, ומחמישים שערי בינה. שהכל נכתב בתורה בפירוש או ברמזים או בתיבות או בגימטריאות או בצורת האותיות כהלכתן או המשתנות בצורה כגון הלפופות והעקומות וזולתן או בקוצי האותיות ובכתריהם. כמו שאמרו (מנחות כט ע"ב) כשעלה משה למרום מצאו להקב"ה שהיה קושר כתרים לאותיות. אמר לו אלו למה, אמר לו עתיד אדם אחד לדרוש בהן תלי תלים של הלכות... עד, ...זו מנין לך, אמר להם הלכה למשה מסיני. ואמר שם כי אלו הרמזים לא יתבוננו אלא מפה אל פה עד משה מסיני. וזהו מה שאמרתי לך שזו באמת היא שנקראת תור"ה שבע"ל פ"ה. שסודו התור"ה שבפע"ל הנמצאת בראשי"ת הפע"ל שממנה הטפה, שיכול היודעה להפ"ר שבועת"ה גם להשבו"ת עפר"ה מפני שאחר כן יוכל להרבו"ת שפע"ה ברשו"ת הפעל"ה. וכבר הפליג הרב המקובל השלם ז"ל ואמר עוד, עוד יש בידינו קבלה של אמת שכל התורה כולה שמותיו של הקב"ה. שהתיבות מתחלקות לשמות בענין אחר, כאלו תחשוב על דרך משל כי פסוק בראשית יתחלק לתיבות אחרות כגון, בראש יתב רא אל הים. וכל התורה כן מלבד צירופם וגימטריאותיהם של השמות:

ועוד אמר שם שרבי שלמה (רש"י) כתב בפירושיו בתלמוד ענין השם הגדול של שבעים ושתים, באי זה ענין הוא בשלשה פסוקי ויסע. והביא ראיה על היות התורה בעבור זה צריכה להיות מסודרת בשלמות בלי תוספת ובלי מגרעת, ואמר שנראה לו שהתורה הכתובה באש שחורה על גבי אש לבנה בענין זה היה. כלומר שהיתה הכתיבה רצופה בלא הפסק תיבות. והיה אפשר בקריאתה שתקרא על דרך השמות, ותקרא על דרך קריאתנו, בענין התורה והמצוה. ונתנה למשה רבינו על דרך חלוק קריאת המצות, ונמסר לו על פה קריאתה בשמות. וכן יכתבו השם הגדול שהזכרתי בלי רצוף, ויתחלק לתיבות של שלש שלש אותיות, ולחלוקים אחרים רבים כפי השמוש לבעלי הקבלה. אלה הם דבריו ז"ל. וראה איך הסכים ענין האמינו סוד התורה שבעל פה שהיא ידיעת השמות, למה שאמרתי לך. ואינה לא תלמוד בבלי ולא ירושלמי ולא משניות. ועוד נאמר בספר הנכבד "מורה הנבוכים" רמז גדול על זו הדרך לבד בצירוף אותיות בענין בחל שהפכו השם אותיות חבל, והוא דבור מיוחד ורם, להעיר על דרכי סתרי הדבור הבא מהשם לנביאים בנבואה:

ואמנם באמת כי זו הקבלה מיוחדת וסגולה לנביאינו וחכמינו שהם סגולת הסגולות. ואחר שהודעתיך זה עוד אעוררך עליו ואביא ראיה מדברי רבותינו שנאמרו בשני

מקומות, במסכת שבת ובמסכת ברכות. והוא שבא בברכות בענין בצלאל, צירוף תיבות ארון ומשכן וכלים. ונאמר שם יודע היה בצלאל לצרף אותיות שבהם נבראו שמים וארץ. ובא בשבת בפרק הבונה, אמר רב חסדא כתב שבלוחות נקרא מבפנים ונקרא מבחוץ, נבוב בובן, בהר רהב, סרו ורס וכו'. ובאו עוד בתלמוד רמזים רבים זולת אלה. והנה 'מנא מנא תקל ופרסין' דדניאל, זכרו בו חכמים רב ור' יוחנן ושמואל צירופים רבים וידועים ואמרו שכתבא לבונאה היה, וצירפוהו 'אנם אנם לקת ניסרפו', 'נמא נמא קתל פור יסן', 'ממתוס ננקפי אאלרן' וכמותם רבים. והנה מהם נפלאות בצירוף ובמספר, 'רפאל אמן ותקן סימן', 'אות סימן פרקן לאמן', טע"ם 'עץ מר הוא עץ מתוק', 'עץ מתוק הוא עץ מר', 'מלאך רפאל ותקן עץ' 'גלגל חמה' 'גלגל המח' 'הוא גל עד'. ואחר שרמזתי לך זה אשוב לגלות לך הסוד המופלג המופלא המכוסה אשר יעדתיך עליו. ושים דעתך לקבצו כפי כוונתי כולה ותשמח בו שמחת עולם והשתדל להשיג דרכיו:

דע בני חמודי ענף נפשי ופרי שכלי. ישמורך השם ויזכך הצור לחיי העולם הבא, ויורה שכלך להשכיל באמתו עם ידיעת שמו בעולם הזה. כי על מה שצוה השם בתורה משס"ה מצות לא תעשה, ומרמ"ח מצות עשה, וכל מה שבא כתוב בספר בראשית מפעולות השם בכל, ומהשגחתו באוהביו להיות עמם בכל מקום, ולעמוד כנגד החולקים עליהם ולהכותם ולהשמידם. וענין הטובות והרעות הבאות על הצדיקים ועל הרשעים, לעתים קרובים או רחוקים פעמים רבות או מעטות. והיות הרשעים נזכרים בעניניהם ובמעשיהם בקצור דברים להודיע מה סופם על פעולתם, ומשותפים עם קצת הצדיקים כענין אדם וחוה, ונחש עם היותו מן החיות. וקין ולמך הרוצחים וחנוך עם שת ונח עם שם וחם ויפת וענין דור המבול ודור הפלגה. וסוד האבות וענין סדום ועמרה וסוד לוט ועניני זווג האבות ותולדותיהן. ומה שקרה להם בחייהם ובמותם עד שגלו בניהם במצרים. וכל הנזכר בספר ואלה שמות מתולדות המושיע את ישראל ממצרים ומיד פרעה. ושקיעת שונאיהם בים אשר עברו בו הם ביבשה. ומציאות מי מרה לפני נתינת התורה. והיות הכונה כולה בחפשיות הגופים להוציא הנפשות לחירות עם מתן תורה. והיות צורך לעשות ארון ומשכן וכלים כדי שתלך שכינה עמהם במדבר ותפרנסם מן המ"ן, אש"ר הו"א הלח"ם אשר אמר יי לא כשאר הלחם היוצא מן האדמה והוא פרי האדמה. אבל פרי השמים שטוחנים אותו השחקים לצדיקים, וממנו צנצנת במשמרת לדורות. והיות שבעה ענני כבוד עמהם בזכות אהרן. כמו שהמן בזכות משה, והבאר בזכות מרים. והעדות שפסק כל אחד מהם במות בעל הזכות, וכך הדין נותן. והיות

כל מה שבא מאברהם ועד משה נאמר באריכות ידועה מועלת מאד למה שתשמע. והיות בני אדם צריכין להביא קרבנות להתקרב בם אל השם, כמו שבא בכל ספר ויקרא הנקרא תורת כהנים. וכל הנמשך בספר ההוא ממיני המצות והדומה להם. וכן בספר וידבר (במדבר), בפקידת מספר העם ונתינת כופר נפש מחצית השקל בשקל הקדש, אשר עשרים גרה השקל. וענין ברכת כהנים בשם המפורש. ונסיעת הארון וענין הדגלים והמסעות והנמשך להם, וענין בלעם ובלק בברכה שברכם ברצותו לקללם לולי פי יי. והענינים ההם כולם הנזכרים בארבעה ספרים שחברנו. ועוד כל מה שבא בספר אלה הדברים הנקרא משנה תורה, שהתווכח בעליו עם ישראל בו על מה שעשו לשם ולו ולנמשכים אחריו כולם. והיותו מעיד להם בעדות השמים והארץ הקללה אם לא ישמעו ולא יעשו מה שצוו לשמעו ולעשותו, והברכה אם ישמעו ועדות השירה והברכה:

הנה כל זה שזכרתי לך מכלל התורה ומקצת פרטיה, וכן כל מה שבא בשאר הספרים, בין מה שבא בספרי הנבואה וברוח הקדש ובחכמת הקבלה הכללי ממנו והפרטי להורות הדרך אשר ילכו בה הפרטים גם הכללים המיוחדים. הכל נמשך מראשו ועד סופו בכל אחר תכלית אחת מיוחדת מכוונת מהשם כוונה אחת מיוחדת. והוא שיגיע האדם למעלת המלאכים הנקראים אישים, ולהדבק בם לחיי עד. עד שישובו בני אדם מלאכים נפרדים גם כן אחר היותם לפני המצאם בני אדם בכח ומלאכים בפעל, אבל במדרגה שפלה. ובהמצא הכונה להיותם אדם בפעל נמשך אחר מציאותם שהם בני השטן בפעל גם כן. ובני השטן הם שטנים ושדים ומזיקים בלא ספק כעדות שטן אביהם וכעדות לילית אמם והם רוחות רעות. וכבר קראת בתלמוד ובמורה הנבוכים מאמר ר' שמעון בן לקיש בענין זה שאמר, הוא שטן הוא מלאך המות הוא יצר הרע. וסימנך "ויהוה ש"ם הי"ה" (יחזקאל לה' י') וזה סודו (ודעתו) [ודעהו] שהוא שי"ן והוא שנ"י אל מעשה בראשית והוא מושל שליש שעה. ואז הוא פועל ואדון והוא פעולה שליש שעה, ואז הוא מעשה בשעת מעשה, ואז הוא חמר מקבל כל צורה שיתנו בו. והוא אז קר"י וד"ם, ד"ם ירו"ק, ימי"ן דרו"ם. והוא אמצעי בין הפועל והנפעל ובין הבועל והנבעל אשר על פיהם מקבל צורה מתוך שניהם, ובאמת ברצון המרכיבם שחברם הנקרא שלי"ח צבו"ר. כי חצ"י הל"ב רא"ש, גם חצ"י הרא"ש ל"ב, וזה סוד גדול. והוא קשר בד"ם זיו ורו"ח ומי"ם וא"ש, ונהיה מהם גוף ראש ושמו שליח צבור, והוא ברוח רוח ברוח והוא פעו"ל שליש שעה, כלומר עשו"י והוא ישו"ע פו"ש אור לשו"ן. ואז הוא עבד נמכר ליו"ד

הנכתבת בתוך שי"ן אשר ראשיתה א' ט'. כלומר פעם א' שט"ן ופעם א' שט"ן ופעם א' שט"ן הרי ג' פעמים שט"ן משלימים שעה אחת:

וכשתחבר שנ"י עם שנ"י ועם שנ"י יעלו שש מאות, והנם שקר ואמת. כן עוד כשתחבר זי"ו אשר הושמו שבע"ה לימינ"ו, שהוא שמאל"ו של אדם, מפני שעומד לפניו ומביט לפניו. והושמו שש"ה לשמאלו שהוא ימינו של אדם ונחה י' בנתים, וסביב זכות וחובה. תמצאם בסוד שבע"ה ושש"ה שת"י וער"ב וביניהם הקש"ר החשמ"ל, והוא קשר של החמה. וזהו סוד הקשר, ובשת"י וער"ב שבוע"ה בתור"ה. וכמו כן כשתחבר שליש שעה עם שליש שעה ועם שליש שעה יתחייב ממחברתם זו"ג זו"ג זו"ג. וגם סודם שקר ואמת, ורמזם "קדם מפעליו מאז" (משלי ח' כב') ונהיה א' בתוך מ"ז והנה מ"ז והנה כוכ"ב, יוב"ל, חי"ל, כ"ו כ"ב. כ"ו הוא השם, כ"ב הם האותיות. והנה השם כתר לאותיות הנקראות תורה והנו כת"ר תור"ה. וסוד כת"ר עשרי"ם ושש"ה הם תור"ה. והנה עשר"ת הדברים שגם הם כת"ר תורה, ואם הקש"ר מפור"ש הנה השק"ר מופר"ש. וסוד הקש"ר הת"ר, והוא א"ש רו"ח מי"ם, ובעדם אי"ש נרד"ם. כי הם נ"ר אשמד"י, והרמז "נר יהוה נשמת אדם חפש כל חדרי בטן" (משלי כ' כז'), כל חדרי בטנה של תורה. ואחר שהוא כן, כל מה שנכתב לשעבר בין ממה שהיה כפשוטו בין ממה שהיה כנסתרו בין ממה שנאמר על דרך משל וחידה, ואפילו כללי המופתים, בין בהיות כל התורה כולה שמות, גם כל הדבור וכל היצור בהיותם שמות הקדש, תועלתו ואמתתו ותכליתו נשלמים עם היותנו נמשכים אחר הכונה האלוהית המיוחדת לבד שהיא באמת כונת אמת. והוא דבר אפשר לנו לעשותו ואין מונע לנו כי אם רצון השטן לבד וכחו ודעתו בעת התגברו על דעתנו וכחנו ורצוננו. שבשלשתם ברכנו השם בטבע שהטביע בנו מה שהטביע בו בשטן בעצמו, ושקל דעתנו וכחנו ורצוננו במשקל שוה עם רצונו וכחו ודעתו, ושמהו כנגד עצמותינו להלחם בנו, ושם אותנו כנגד עצמותיו להלחם בו, וכלי מלחמתו בידינו. והם כ"ב אותיות לחות דקות חקוקות וחצובות ברוח מצורפות בעולם, ומצורפות בנפש כנגדם בדם בדלת לחויות, ומצורפות בשנה להכריע בין העולם ובין הנפש בד' תקופות השנה. וביד השנה מא"זני"ם להשוות בין יום ולילה בתקופת תשרי. וביד השנה פל"ס להשוות בין לילה ויום בתקופת ניסן. והקו השוה הוא לשניהם יחד, זה ראשו של זה, וזה זנבו של זה. זה זנבו של זה, וזה ראשו של זה. ובתקופת טבת היא תקופת תה"ו שהיום בו בתכלית המיעוט והקיצור שאפשר לו להיות, וחלש האור. והלילה בו בתכלית הרבוי והארך שאפשר לו להיות, וגבר החשך. והתרדמה והשנה בו רבה. ותקופת תמוז היא

תקופת ההתחל"ה, והנה היא בל"י תה"ו. וסוד טב"ת, יו"ם הכפרי"ם, שהוא י"ש מאי"ן וסודו ש"ם מל"א. וסוד תמו"ז יו"ם השביע"י שהוא י"ש מבל"י אי"ן וסודו חצ"י הש"ם. וזמנו הוא שהיום בו בתכלית הרבוי והארך שאפשר לו להיות, וגבר האור. והיקיצה וההתעוררות בו רבה, והלילה בו בתכלית המיעוט והקיצור שאפשר לו להיות, וחלש החשך. ואמנם ניסן עם תשרי הוא זמן שני"י נסת"ר, והנה מקיפם יש"ר שהוא תני"ן, ותוך זה הראש עם חסרון ה"א ותוך זה הזנב עם יתרון ה"א. והנה החסרון והתוספת שבין תמו"ז לטב"ת הוא יו"ד וי"ו, ואם כן השם חקוק על ארבעתם. וכך הוא חקוק בנפש, וכך הוא חקוק בעולם והוא ד"ן לכל. ניסן עם תשרי כללו שע"ה, וסודם שת"י של"ם, וחצים ער"ב חס"ר. ואם תכפול ער"ב חס"ר ישוב שת"י של"ם. ומכאן תבין שיש לש"ם שנ"י צירי"ם לעשות שליחות, והם הנלחמים תמיד זה [בזה]. זה אומר לזה די בכנויו כי אין הדור זכאי להזכירו ככתבו, ויזכר שם תארו לבד, וזה יצר הרע. ואם יגבר כחו מלאך טוב עונה אמן בעל כרחו, ומתקיימים שלשת ענייניו כחו ורצונו ודעתו. וזה אומר לזה אין די בכנויו כי הנה יש בדור זכאי שראוי להזכירו ככתבו, ויזכר שם עצמו וזה יצר הטוב. ואם יגבר כחו מלאך רע עונה אמן בעל כרחו ומתקיימים שלשת הברכות באדם עם דעתו וכחו ורצונו. וזו היא דרך יהו"ה באמת. והברכות הם בשלשה פסוקים שבם ברכה משולשת וקדושה משולשת ומנוחת שבת משולשת. יום הזכרון והמועדים שדינם דין חציו ליי וחציו לכם וקצתם חול וקצתם קדש. ויום הכפורים שכולו ליי. ויום שבת עם כל שבתות השנה שהוא מכריע בנתיים קצתו לנו מצד המזון וקצתו לשם מצד השביתה מכל מלאכה, אבל כולו קדש ואין בו חול, כי אם גלגולי ימיו פנים ואחור. וכבר נרמזו בחתימת המעשים אלו השלש ברכות. באמרו שם וישבות, ויברך, ויקדש, וכן בא בו אלהי"ם משולש, ובא בו יום השביעי משולש, ובא בו מלאכתו משולשת. ואם כן הנה הנהגת בני אדם כולם וההשגחה בם והגמול והעונש תלויים כולם בהמצאת זה האיש המזכיר את השם בכל זמן שיתחדש רחוק או קרוב. ועל כן שם שד"י שם רחו"ק וקרו"ב. ושם אלהי"ם מ"ח ול"ב. ושם אדנ"י מזוז"ה, כז"ו כז"ה, ז"ו מז"ה, ז"ה מז"ו, כז"ה ז"ו א"ו ז"ו, כז"ו ז"ה א"ו ז"ו. ושם יהו"ה קשורים ז"ה בז"ה, כלומר ז"ה והב"א. וזה הקשר האחרון הוא מורה שכמו שהעולם הז"ה הוא אח"ד כולו נקשר זה בזה, כן העולם [הבא] הוא אחד כולו נקשר יחד. והמיחד את זה מיחד את זה, וסתרי השם יתגלו לפנים במקומו בע"ה ית' שמו:

ואחר שזו היא דרך בני אדם עם הזכרת השם, הנה ישיבו המזכירים את יי, אחד או רבים

העולם והשנה והנפש מכף חובה לכף זכות. לכף חובה הם משכחים הזכרת שם העצם וממירים אותו לשם התואר. ויש לי עדים ברורים על זה מקובלים מדברי תורה שבכתב ותורה שבעל פה. וזהו סוד ע"ת, ע'צם או ת'אר ולשון הקדש לעד נאמן. אע"פ שהשם מעיד על עצמו ואומר בכח סימן אות"יות עצמי בתארי תארי בעצמי, והעצם והתאר כ"ב אותיות. יא' מהם עצ"ם ויא' מהם תא"ר, ועל כן ד' אותיות י"ה עצ"ם ו"ה תא"ר, ו"ה עצם י"ה תאר. ו'התואר ה'עצמי ו'העצם ה'תארי בם יתעצם הרוא"ה ויכיר הפועל בו ויראה המתעצם בהתעצמו עם תאריו, ובלכתו בדרכיו ובדעתו פעולותיו בדבור וביצור על פי אותיות הקדש כולם. אם כן נמצאת אומר שכל מה שעבר עם מה שאנחנו בו וכל מה שעתיד לבא הוא כדמות משל לשמירת זאת התכלית, ועם [כן] הנה יתחדש הדבור והיצור. הנה כבר גליתי לך מה שכבר יעדתיך לגלותו לך מן הסוד המופלא. ולפנים יבואו לך במקומות רבות ראיות ברורות פילוסופיות מושכלות אנושיות וקבלות תוריות אלוהיות על כל זה:

ומעתה קורא אני עליך אחר זה, אם חכמת חכמת לך. כי אני פותח לך שערי השמים והארץ להאיר לך מהשם עד שתהנה מזיו השכינה ותראה מראות אלהים אם תרצה ותוכל ותדע כי אין לך מונע טבעי מזה. ומעתה אחל להודיעך מה תחת אמרו על כ"ב אותיות חקקן חצבן, כמו שאמר בהם על רוח ומים ואש שהן שלש ספירות, והוסיף בם שקלן המירן צרפן. ועוד הוסיף לומר וצר בהן נכ"י וה"ל (נראה לי, אכ"י וה"ל את כל יצור ואת העתיד לצור). וזה הענין אבארהו לך אחר שאקדים לומר לפני זה הביאור הקדמה אחת קטנה בכמותה וגדולה באיכותיה. והיא שהנסיון הכתוב בתורה לא יקרה למהפכי השמות ולמצרפיהם ולמחליפיהם ולמגלגליהם שהם מקובלים מדרכיהם ויודעים ענייניהם באמתות. ולא למי שכבר התבאר לו באמת ענין מלחמת היצרים הנבראים תאומים. שזה אומר תמיד לית דינא ולית דיינא ולית עולם אחרן. וזה אומר תמיד אית דינא ואית דיינא ואית עולם אחרן. ולא למי שיודע שמקום המשפט שמה הרשע ומקום הצדק שמה הרשע. והוא סוד שמ"ר השע"ה שהוא ש"ם היצ"ר הר"ע והוא רע"ה השמ"ש ש"ר המעש"ה הוא הקש"ת המינ"י והוא לשו"ן הקד"ש הדמיונ"י ולשו"ן הקד"ש המדינ"י גם הוא חוש"ק הלשו"ן המינ"י אשר הוא לשו"ן חו"ה המיני"ת:

ואמנם משפ"ט וצדק"ה הם שני דרכים וסודם ע"ץ דע"ת וסודם תב"ע צב"ע. וכבר בא עמהם בארץ שסודו טו"ב ור"ע ולפניהם חס"ד שסודו ב"ע גם כן. וכך נאמר שם "כי אני

יי עשה חס"ד משפ"ט וצדק"ה באר"ץ" (ירמיה ט' כג'). עש"ה גלגו"ל שנ"י דרכי"ם טו"ב ור"ע. עש"ה 'ש"ר צבאו"ת', 'מטטרו"ן ש"ר הפני"ם'. "כי באלה חפצתי נאם יי" (שם). ומי שיודע כל זה ואפילו בקבלה לא ינוסה, ואמנם ינוסה ראש הדור לבדו. ועל זה אמרו נתנה תורה לראשי דורות. ולפיכך ראש ישיבה נתפש על כל העולם שהוא יכול למחות ואינו מוחה. והנה אדם הראשון לעד שנוסה בעץ הדעת טוב ורע ואכל ממנו מה שצווה עליו לבלתי אכלו וחייב מות על כל חי. וצווה עוד אחרי אכלו 'ס"ם המו"ת' 'המתו"ק' לאכול המ"ר אשר הו"א ע"ץ החיי"ם, וזהו 'רא"ש האד"ם'. ואמנם ז"ה רג"ל והוא גורל"ו וזה סודו 'אש"ה מר"ה' שגם היא 'מתוק"ה'. 'נשא"ר' 'נרא"ש' הוא 'ש"ם (המר"ה) [האר"ה]' הוא 'ש"ם הדב"ר' הכולל 'עצ"ם ומקר"ה' והוא 'ש"ם גבו"ר' 'וש"ם העצ"ם'. והנה נח עד שני, שאחר צאתו מן התבה נאמר עליו "ויחל נח איש האדמה ויטע כרם וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלה" (בראשית ט' כ'). ואמרו בו ביום שנטעו שתה מיינו. ואברהם אבינו אינו צריך להזכיר נסיונותיו כי רבים היו ועמד בכלם. וכן משה נוסה ועמד בראשונות כולן ולא עמד באחרונה. וכן עזרא ודניאל וחנניה מישאל ועזריה. וכן מרדכי וכן רבים יחד ומיוחדים בדורות. וזה מפני שמי שאינו יודע בו אי זה דרך הוא עומד ומבקש מהשם להודיענו זה, והשם לא ידבר עם אדם שאינו יודע שמו, עד שירגילהו לדעת מדותיו מעט מעט. ומתוך אותו ההרגל שצריך אותו להקדימו לידיעתו ינוסה האדם מעצמו. לא שהשם רוצה לנסותו אלא מפני שרשות כל אדם נתונה לו בטבע ואין לו מונע טבעי ממנה כמו שאמרתי לך בסוד. [וזה] הסוד יקרה לזה המקבל נסיון, כי לא יוציאהו השם מטבע אפשרותו עם היות כל דבר בלתי נעלם ממנו ית' בשום צד. וזה ידמה לנער שהחל לשוט בים ולמד מעט ונכנס (לים) לפנים, שאם לא יכנס הרבה אלא כפי שיעור יכולתו יוסיף בכל יום, ואם יכנס יותר מדי ישקע. והנה זה מנוסה בלא ספק ומפני שעבר גבול כחו הלך לו ואין דרך להצילו. וזה הראשון מנוסה גם כן אבל עמד בנסיונו. וזה הדמיון שזכרתי הוא מורה לך שהנסיון תלוי באדם המקבל השפע אם רב אם מעט, לא בשם המשפיעו עליו שהנה הוא יתברך נותן תמיד לכל מוכן:

ודע כי כל אות ואות שבדבור בכל לשון, וכל שכן כל תיבה ותיבה, וכל שכן שתים או שלש תיבות, ואין צריך לומר פסוקים שהוא קל וחומר, הוא דרכו לפי מה שהוא לקבל גימטריאות הרבה אין להם חקר. ואפילו אות אחת לבדה מפני הגלגול, שהרי א' עולה במספר סנדלפו"ן ש"ר האחו"ר שהם אלף וסימננום א' לבד. ראה כמה גימטריאות וכמה צירופין וכמה תמורות יקבל, והנה הם בלי חקר. ואם קרה גם כן מה יקרה לשאר

המורכבים שהורכבו יותר מזה הרבה, וכל שכן מה שיקרה לאות עם הנקודות שלא ימצא לזה שום תכלית בשום פנים. וזה ידמה לפרטי כללי המינים שאין תכלית למספרם, בבוא זה אחר סוד זה ויתחייב מזה שימצאו ענינים בצירופים ובתמורות ובגימטריאות שיורו על אמונות מחויבות אמתיות, ועל מינות ועל זנות ועל אמת ועל שקר, ועל טוב ועל רע ועל מוות ועל חיים ועל קללה ועל ברכה, ועל ההפוכים הדומים להם אשר אין להם קץ. ואפשר שימצאו כל אלו ההפוכים בדבור אחד יחד. ואין צורך להזכירם בכתב מפני יודעי לשון הקדש אם [ימצאום] שמא יתירו. מפני שידענו מהם רבים מפורשים, והנה הוא בעצמו כבר יקרה הטעות בו בפשטי הכתובים גם בהבנותיו. שכבר ידעת טעות הטועים במאמר "נעשה אדם בצלמנו כדמותנו". וידעת מה נאמר בו במורה הנבוכים, וידעת מה שאמרו בו חכמי הקבלה. שבעת שהגיע משה לענין "נעשה אדם", סלק את קולמוסו ואמר, רבון כל העולמים אתה נותן פתחון פה למינים, אמר לו, משה, כתוב וכל הרוצה לתעות יבוא ויתעה. ואם בפשט יקרה זה איך לא יקרה בעמקי עמקות כאלה. ואמנם ידעתי שתשאלני ותאמר לי, ואחר שתדבר כן מאי זה דרך אדע אני האמת, כי מקום האמת הוא מקום השקר ומקום השקר הוא מקום האמת ומי יכריע ביניהם לדעת הכונה המבוקשת בדבור ההוא הנמצא. והדין אתך בזאת השאלה המעולה, אבל זו תשובתה. דע כי כל עת שאינך שלם בזו הדרך השלמה הראויה, תמיד תטעה ותמיד תסתפק. אבל כשתהיה שלם בה לא תסתפק בדבר ממנה, מפני שכבר תכיר הרב המלמדך ותבין דבריו ונטיותיהם כולם. ואמנם קבל ממני זו העצה הנכונה, והיא שכל עת שתכנס בידך זו ותחפוץ למצוא בה החפץ המכוון מהשם בה השמר לך ושמור נפשך מאד שלא תפעל מחשבתך במה שתמצא כי אם לטובות כולן. ואפילו אם הם רעות השיבם אתה בתשובה ויהיו הם בידך ותגלגלם כרצונך בכחך וכפי דעתך לדרך החיים. כי הדבורים הם סימנים וגלגלים מתים אבל אתה חי מדבר ומשכיל בם ויתפעלו הם ממך ולא תתפעל אתה מהם ותחיים בשכלך ובחרת בחיים. וזה תעשה כל עוד שתדע שהדבור נולד מן הספר או מפיך מספור או מלבך מהספר. אבל כשתגיע למעלת קבלת הדבור הנבואי האלוהי הנשפע מהשם ית' באמצעות השכל הפועל על הכח הדברי שבך, וממנו יעבור אל הכח המדמה, אז בלא ספק תתהפך כונתך בדבור. שהנה בעל כרחך אתה תתפעל ממנו, ר"ל מחשבתך תשתנה בעבורו מידיעה לידיעה ומחכמה לבינה ומזו לזו בכל עת שתקבל. והוא לא יתפעל ממך מפני שהוא רבך ומלמדך להואיל, ואתה שמשו ומשרתו ועבדו ובנו ותלמידו ואשריך שתזכה לכך:

ואחר שגליתי לך גם כן דעתי בהקדמתי זאת אשוב לדברי הראשונים ואומר מעתה כי אמרו על כ"ב אותיות חקקן וחצבן כוון בזה להודיענו תחלה מהותן ומציאותן ומקומן וכבר הודעתיך ענין החקיקה והחציבה על מה הם נופלים בלשוננו בענין ספירת הרוח שבה נחקקו ונחצבו האותיות והנה בא ללמדנו מהותן, ושמהות האותיות הנעלמות כמהות האותיות הנכתבות ואמנם האדים של שלשת היסודות שהם אש ומים ורוח דומים לעפץ ולקנקנתום ולקומוס שהם שלשתם חמר הדיו. ואמנם כמו שזה החמר הדיוני צריך אל פעל ואל תקון ואל כלים לתקנו בהם ואל דברים לחים לערבם ולמזגם במזג הראוי ועירוב נכון עד שיהיה הדיו רץ לקבל הצורות עם המראים עד שימשול בצבעיו חוש הראות ויתגלו בו הצבעים והגופים בעמקם ורחבם וארכם ותארי צורותיהם ביופי ובנוי או בבינוניות או בגנאי ובכיעור כן החמר האדיי השדיי צריך אל כל זה בעצמו. ואמנם היה העולם השלם בכללו מקום לזה החמר כדמות הלוח שהוא מקום שבו מצטיירים האותיות הדיוניות. וכמו שאחר הצטייר הצורות בספר כלומר בקלפים, צריכים שיתיבשו כדי שלא ימחו, ובעבור שיתקיימו יתקשו, כן גם כן זה החמר התקשו ממנו הענינים הקיימים בו והם הכללים כולם העומדים בלתי שום שנוי. ומפני שיתחדשו מן הדיו תמיד חדושים מתחדשים פרטיים נשמר כלל הדיו ביובש ובלחות, עד שיפסד ממנו מה שנתהוה ויתהוה מה שנפסד. ובתוך זה הזמן מתעלים המביטים בו ושבים פעלים בשכלם ומחדשים חכמות חדשות מופלאות. וכן קרה לחמר האדים בעצמו שהנה פרטיו הוים ומתחדשים ומקבלים צורות מתחדשות ועומדות זמנים ואומרים שירה והולכים להם. וכמו שאין כל הלומדים מחויבים לצאת לפעל, אבל אפשר להם להשאר עם חסרונם לפי מציאות רובם, כן אין כל המקבלים מחויבים להשאיר צורותיהם אחר הפרדם מחמריהם. אבל יעמדו מהם קצת ויפסדו קצת, כי כמו שיש לקצת פרטי המציאות הויה חדשה ולקצתם הפסד. כי הצדיקים חדשים הם בבואם לעולם הבא והרשעים נפסדים מזה ומהבא:

והנה תדע בעיינך כראוי במהות שכבת זרע שהוא דומה בכל עניניו לדיו בעצמו. ואביו הוא הכותב אותו בקולמוסו הידוע הקשה ברחם אמו הקשה, ונקפה שם עם הקיבה של נקבה. והוא רץ כחץ מהקשת ונטבע בקירות הרחם. והמניעו בתחלה הוא התאוה המתחייבת ממותר המזון והזמן והמקום שהם עולם שנה ונפש. והמתחיבת מחסרון השגתה, כי המותר בזכר שיש לו מותר אברים והם בולטים שהם כלי המשגל. והחסרון

בנקבה שכליה שקועים והם כלי הקבלה. וקריאת שמו זה שכב"ת להורות שנשתתפו בו אביו ואמו בשכיבה יחד. ותבין סודו ממאמר "ויולד ב"דמותו כ"צלמו ויקרא את שמו ש"ת". ועוד תבינהו ממאמר "כי ש"ת לי אלהים זרע אח"ר תחת הבל כי הרגו קין". וכן אמרו בענין "נעשה אדם ב"צלמנו כ"דמותנו". כי נ"ו נ"ו הוא יו"ם יו"ם, וכך התורה אומרת לנו, "ואהיה אצלו אמון ואהיה שעשועים יום יום משחקת לפניו בכ"ל ל' ע"ת" (משלי ח' ל'). ב' י"ה עצ"ם, כ' י"ה תא"ר. ב' היא שנית לא' הרי א"ב. והנה כ' שנית ליו"ד הרי י"כ חברם ותמצא אתך אבי"ך, "שאל אביך ויגדך" וכו':

ואמנם הזרע הנזכר הוא ממוזג מן היסודות הדומים ליסודות הדיו שהזכרנו. לזה שרשו עפ"ר, ולזה שרשו עפ"ץ. והנה בשניהם ע"ף ע"ף ר"ץ, והם שמרי"ם שמרי"ם, ליל שמרי"ם. וידוע כי העפר עפצי, גם העפץ עפרי. ונחלקו שש"ה להת"ר ושש"ה להכש"ר, והם מצורפים רו"ח מי"ם וא"ש, א"ש מי"ם ורו"ח. וזו תור"ה קשור"ה אש"ו ש"ד שד"ו א"ש אד"ו ש"ש. ובכולם רמז "שו"ש אשי"ש ביי תגל נפשי באלהי" וכו' (ישעיה סא' י'). ובאמת כי זה הסוד יבואר לפנים בט' של עדן בסוד עיבור הנקבות, אבל זכרתיו הנה אגב גררא מפני זכרי כ"ב אותיות מדיו וצירופן לפי מהותן. ואמנם סוד מציאותן הוא שכמו שאלה האותיות נמצאות בספרים ברצון, ובפיות בטבע, ובלבבות במה שאחר הטבע, כן אלה שהן אותיות מדם נמצאות בעולם ברצון אלוהי. שרצה להמציא רצון מיוחד בעולם השפל ובגלגלים בסדר טבעם ומסודר כראוי לעד, ובעולם השכלים בדבור השכלי. ועוד שהדבור האלוהי אשר לשכלים הוא ציורים מושכלים שלמים, ואשר לגלגלים הוא ציורים מדומים, ואשר אצלנו למדברים הוא ציורים מורגשים. והראשונים אם כן שכליים, והשניים נפשיים, והשלישיים גופנים. ואשר לשכלים נקראים תארים ומדות עצמיות ומקריות. ואשר לשפלים נקראים תארים ומדות מקריות. ולפיכך צריך לחזק המדות ההרגליות עד שובן טבעיות, ואחר כך צריך עוד להשיבן מן הטבעיות העצמיות אל העצמיות השכליות. וזו היא מדרגת האותיות ומקומם הוא בפה בחמשה מקומות. וכך אמר הוא, כ"ב אותיות חקוקות בקול חצובות ברוח קבועות בפה בה' מקומות. והנה הודיענו בזה גם כן מקום חקיקתן ומקום חציבתן ומקום קביעותן. והנה קול ורוח ודבור זו היא רוח הקדש. אם כן האותיות יורונו אמתת רוח הקדש. ועל זה אמר שקלן המירן צרפן, שהן שלש פעולות. והמשקל הוא יורה על הצווי בם, בסוד א"ד ב"ג שמשקלם שוה. ויורה על המגרעת בסוד א"ב כנגד ג"ד. ויורה על התוספת בסוד ג"ד שהוא כנגד א"ב. ואמרו המירן כענין כוז"ו או מצפ"ץ שהומרו בשם הקדש, זה בדרך

אבג"ד וזה בדרך א"ת ב"ש. ואמרו צרפן כענין א"ב ב"א ב"ג ג"ב ג"ד ד"ג, וכן כולם כמו שאמר לפנים שתי אבנים בונות שתי בתים וכן השאר:

ודע כי גימטריא ונוטריקון וראשי תיבות ותוכי תיבות וסופי תיבות וכיוצא בם כולם דרכים נכללים תחת שם המשקל. ואמרו וצר בהן נפש כל היצור וכל העתיד לצור. הורה על היות התחלת כל דבר מן החומר השחור הדומה לחמר הדיו, ומן החמר הלבן הדומה לדם הצבוע. ואמנם כל גוף וגוף הוא אות וסימן לרואיו להכיר עמו קונו ופועלו. כן כל אות, היא אות וסימן ומופת להורות בו על שפע השם המשפיע הדבור באמצעיתו. והנה כל העולם וכל השנים וכל הנפשות מלאות אותיות. ודע שכמו שנכיר האיש היפה הגבור באבריו שהם אותיות יפות ונאות, וכמו שנכיר האיש העשיר במלבושו ובדירתו ובמרכבתו, וכמו שנכיר החכם בעל המדות הטובות במדותיו ובהנהגתו ובחדריו, כן נכיר האיש הגבור בתלמודו והעשיר בפיו והחכם בחסודו. כי תלמיד כשיקרא מה שלמד יפה יפה לפנינו על הספר, נאמר עליו זה גבור וחזק במה שלמד. וכשיקרא לפנינו דברים על פה ממה שלמד ויוליד מדעתו עליהם ויוסיף מתוך היותו מבין דבר מתוך דבר, נאמר עליו זה עשיר בתורתו. וכשיחבר ספרים מלבו ומדעתו לפי רוב למודו ושפע הבנתו נאמר עליו זה חכם גדול:

ואמנם עדיין אין אחד מאלה שלם שיהיה ראוי להתהלל במעלותיו אלה. אבל כשנראה איש שנכללו בו כל אלה הענינים הנזכרים וניתוספו לו מעלות אלוהיות עד שמדבר ברוח הקדש, בין בכתבו בין בפיהו, נאמר עליו שזה באמת מלך מלכי בשר ודם. כמו שנאמר זה באנושות על מלך מלכים מיוחד, שזה לבדו והדומים לו עברו גבול האנושות ונדבקו בחייהם באלהיהם. וכל שכן במות חמרם הטבעי והמקרי. ושם נפש משותף, והוא ידוע מן המורה, ושם יצור הוא שם החמר. ולא די שלא אמר וצר בהן כל היצור, אבל אמנם הוצרך להוסיף ולבאר הסוד הגדול הזה, וצר בהן נפש כל יצור, ואם באותיות ברא נפש כל יצור עם היותו שם כללי, קל וחמר היצור עם היותו כללי. ואמרו וכל העתיד לצור רצה לומר כל מה שעתיד להתחדש בעולם ובשנה ובנפש באמצעות הנפש והיצור המחוברים על פי התורה והמצוה. והנפש והיצור הם החמר והצורה. והנה 'צ"ר בה"ן נפ"ש כ"ל יצו"ר', 'משמו"ת' 'בכ"ח ספירו"ת' 'מספרו"ת' 'למחשבו"ת' ובהן על פיהן 'מיוח"ד וכנו"י מפור"ש'. והנה בזה 'כנו"י מיוח"ד ומפור"ש', והסוד 'צ"ל פר"ש כנו"י 'וינצ"ל כפר"ש', וסוד צ"ל ב"ן חכ"ם או כסי"ל הוא 'ש"ר מרו"ם' מפני שידע את השם

על פי האותיות והספירות. כ"ב אותיות חקוקות בקול חצובות ברוח קבועות בפה בה' מקומות. כבר בארתי זה, ואמנם הוא חלקם פה חלוק ראשון לפי מציאותם בפה, וזכרם אהח"ע בומ"ף גיכ"ק דטלנ"ת זסשר"צ וזה החלוק הוא מופלג. ור' אברהם בן עזרא דבר בו דברים מעולים ודי בם, כי כונתנו אנחנו אינה בם להודיע צחות הדבור איך ידברו בו בעלי הלשון. אבל כונתנו להפך, כל מה שבא ממנו מוסכם ולצרף הלשון במצרף החכמה ובסוד התבונה ובמבחן הדעת, ולגלגל את הלשונות עד שובן אל חמרן הראשון, ואז אפשר לחדש מהם חדושים מופלאים. והנה צירוף האותיות כולל שבעי"ם לשונו"ת והם כ"ב וסודם חט"ה מלאה טוב"ה, לפי סודה 'ח"ת ט"ת ה"א' מן 'אותיו"ת' אשר 'האח"ת אח"ת' והן 'תאויו"ת'. והנה סודם 'א' את"ה י' את"ה' וכן 'א' ת"ו י' ת"ו', וסודם עוד א"ת פני"ם ואחו"ר י"ה רו"ח אופני"ם רו"ח אופני"ם אהי"ה אחו"ר ופני"ם:

עשרים ושתים אותיות יסוד הם יסוד כל העולם והם כלל לכל השלמים, קבועות בגלגל במאתים שלשים ואחד שערים והם סוד י"ש רא"ל שהוא שם שכ"ל הפוע"ל, אשר הוא מהפך הטבע ואליו אני מעין כי הוא מני"ע היו"ם ומני"ע הי"ם והמעיני"ם והמעיני"ם והמניעי"ם כ"ל העול"ם בכ"ח. והוא כל"ל העול"ם לכ"ל העול"ם והוא יסו"ד העול"ם. גם אותיותיהם יסוד כל העולם אדנ"י סובב חמ"ה ולבנ"ה י"ה סובב חכמ"ה ובינ"ה. כל שהם חמשי"ם שער"י בינ"ה ביניהם סודם מא"ה. והנה שב"ע ברכו"ת ה"ם מא"ה כי המרכבו"ת שב"ע. חזר גלגל פנים ואחור וזה סימן לדבר, אם בטובה למעלה מענ"ג ואם ברעה למטה מנג"ע, ואין בטובה למעלה מענג ואין ברעה למטה מנגע. וזה כולו זכרו לפי דעת המעינים המצרפים והורונו שהבלבול יקרה אפילו בתיבה אחת וכל שכן ברבות, והיא נגע שהוא בתכלית הרעה. והן הן אותיות ענ"ג אבל הם בתכלית הטובה. כיצד [צרפן] שקלן המירן אל"ף עם כולן וכולן עם אל"ף בי"ת עם כולן וכולן עם בי"ת. והנה לא זכר בצירופן פה שום צירוף מפני שהפעל שזכר שפעלו הוא הצירוף, אבל המשקל והתמורה אינם נזכרים בהם כלל אלא אחר עיון רב. ועל כן זכרם שלא תחשוב שהוא צרפן לבד אבל שם השקול וההמרה ביחד עם הצירוף. ואמנם חקיקה וחציבה לא הוצרך לאמרם מפני שאי אפשר שימצאו האותיות בלעדם שהם הכתיבה ותקון צורותיה. ואשר אמר אל"ף עם כולן הוא ענין א"ב א"ג א"ד א"ה וכו'. או בי"ת עם כולן הוא ענין ב"ג ב"ד ב"ה וכולן עם אל"ף הוא התהפכות ב"א ג"א ד"א ה"א וכן כולן עם בי"ת הוא ההפך ג"ב ד"ב ה"ב ו"ב וכו'. נמצאו יוצאות ברל"א שערים כמו שנאמר לפנים במה שתראה ונמצא

כל הדבור ליצור והוא שקראו נפש כל יצור. כי הוא נאמר על נפש המדברת המשכלת שהוא תכלית כל הנפשות של יצור:

ואמנם אמר שהאותיות קדמו למציאותה שמהם נוצרה ונמצאה. ואמר עוד ונמצא כל היצור יוצא בשם אחד והנה שם דבור, יצור. והרמז "והביטו אל צו"ר חצבתם ואל מקבת בור נקרתם" (ישעיה נא' א') והשאר מבואר והנה סודו ציו"ר בש"ר וד"ם יוצ"ר בש"ר וד"ם. ש"ם אח"ד הוא חמש"ה והוא סו"ד העבו"ר הכולל עס"ה ודבו"ר ונמצא כל הציור יצא בשמח"ה והרמז "כי בשמחה תצאו ובשלום תובלון" (ישעיה נה' יב'). אשרי מי שנכנס בשמחה ובשלום ויצא בשמחה ובשלום והלבישוהו מחשב"ה ומלבו"ש ונתנו לו מתנות מכח שנ"ה ושבו"ע. כי בהיותו צורה קבל צורה יצ"ר מתה"ו ממ"ש והם שמרי"ם המצו"ת [מפרד"י] הלשונו"ת אשר השם ציר"ם מהשמו"ת מצור"ת השמי"ם צי"ר מתהו"ם ש"ם וצי"ר מש"ם תהו"ם מצוי"ר ש"ם המו"ת שר"ף ס"ם המו"ת. ועשה את אינו ישנו אי נו שי נו הין לאו לאו הין הין הין לאו לאו ועשה י"א אותיו"ת יאי"א תות"ו ועשה חט"ה גרג"ר גרג"ר. וכך עשה כ"ב אותיות של חלב טפ"ה טפ"ה פט"ה פט"ה ט"ט פ"ת שתי"ם שתי"ם מט"ר משת"י מט"ר משת"י י"א שת"י וער"ב א"י שת"י וער"ב סוד גדול הוא גרו"ת זכ"ר ונקב"ה בר"א זכ"ר ונקב"ה גרג"ר גרג"ר בר"א שמי"ם גרג"ר גרג"ר אב"ר אב"ר. בר"א שת"י ברא אלהי"ם ברא את השמים ויצר את הארץ ברא שני יצרי"ם שתי ספירו"ת ספירה כנגד ספירה שתי מחשבו"ת מחשבה כנגד מחשבה השכ"ל כנגד העפ"ר אלהי"ם כשזה אומר הן זה אומר לא כשזה אומר לא זה אומר הן אם שניהם הן הן הדבר עשוי ואם שניהם אומרים לא לא יעשה לא כן. גם מיכא"ל בעל שתי מחשבות לא כן וכן גבריא"ל פוס"ק מדב"ר מרא"ה צלם אלהי"ם ל"א ה"ן ול"א ל"א, ל"א וה"ן מדב"ר דיהו"ן א"ו ל"או ד"י לא"ו א"ו ה"ן ענ"ג נג"ע מלחמ"ה ענ"ג מלחמ"ה נג"ע הלח"ם מנג"ע הלח"ם מענ"ג ממחל"ה נג"ע מנג"ע מחל"ה הנבוא"ה של"ש מעלו"ת מרא"ה י"ה רא"ל גבריא"ל אוריא"ל רזיא"ל מיכא"ל רפא"ל פרל"א גבריא"ל מדב"ר געריא"ל פרל"ד פ"ר זו"ג בזו"ג וחצב עמודים גדולים מאויר שאינ"ו נתפ"ש והוא שאינ"ו נתפ"ש כי אוי"ר נתפ"ש שמ"ו אי"ן, ואם אינ"ו נתפ"ש ישוב י"ש מאי"ן והוא תה"ו ורמזו "אני יי הו"א שמ"י" אני הוא שמי יהו"ה הוא ש"ם מל"א צמ"ר ופשתי"ם פרצוף שנ"י יצרי"ם מיוח"ד ומפורש מצורפים חפץ שת"י וער"ב צמ"ר ופשת"ן שת"י וער"ב חלקם שיתערב"ו חלק"ם לקח"ם י"ש ערבו"ת שער החפ"ץ החש"ק שער בחש"ק החפ"ץ ודע כי ער"ב הם שמות י"ב גם תרע"ו הם שמות כ"ו וכבר רמזתי לך ושמתי סימנו "כ"י ב"ו ישמח [לבנו] כי

בשם קדשו בטחנו" ואם הוא ברית עש"ו הוא ברית שלו"ם ומילת בש"ר שהיא שת"י וער"ב וסודם י"ו פעמים כ"ב ושם כח"י וראשית אני והוא בשכ"ל מקטר"ג בשמי מחד"ש בעפ"ר מחד"ש ביצרי"ם ט"י ט"י מערב"ם ממער"ב ונמצא כחי בכ"ח מערב"י מער"ב בכח"י מקטר"ג מערב"ב כח"י מער"ב ט"י ט"י בעפ"ר:

וזה סימן אותיות קדו"ש קדו"ש קדו"ש שעולים רל"א לעשרים ושתים אותיות וזהו צירופן לפי מה שצרפם הוא בספרו הנכבד:

כמ ינ טס חע זף וץ הק דר גש בת אל:

למ כנ יס טע חפ זצ וק הר דש גת אב:

במ לנ כס יע טפ חץ זק ור הש דת אג:

מנ לס כע יפ טצ חק זר וש הת בג אד:

גנ מס לע כפ יצ טק חר זש ות בד אה:

נס מע לפ כצ יק טר חש זת גד בה או:

דס נע מפ לצ כק יר טש חת גה בו אז:

סע נפ מצ לק כר יש טת דה גו בז אח:

הע ספ נצ מק לר כש ית דו גז בח אט:

עפ סצ נק מר לש כת הו דז גח בט אי:

ופ עץ סק נר מש לת הז דח גט בי אכ:

אלה הם חצים והחל בם מן א"ל ועוד צרף חצים והחל בם מן א"ל וצריך לדעת זה למה:

פצ עק סר נש מת וז הח דט גי בכ אל:

זצ פק ער סש נת וח הט די גכ בל אמ:

צק פר עש סת זח וט הי דכ גל במ אנ:

חק צר פש עת זט וי הכ דל גמ בנ אס:

קר צש פת חט זי וכ הל דמ גנ בס אע:

טר קש צת חי זכ ול המ דנ גס בע אפ:

רש קת טי חכ זל ומ הנ דס גע בפ אצ:

יש רת טכ חל זמ ונ הס דע גפ בצ אק:

שת יכ טל חמ זנ וס הע דפ גצ בק אר:

כת יל טמ חנ זס וע הפ דצ גק בר אש:

כל ימ טנ חס זע ופ הצ דק גר בש את:

מפני שהאותיות מתחלקות י"א מהם שרשים לפי לשון הקדש תמיד, וי"א מהם שרשים ושמשים. והשרשים הם ח"ע מן הגרון, ו"פ מן השפה, ג"ק מן החך, ד"ט מן הלשון, זסצ"ר מן תוך השינים. והשמשים הם א"ה מן הגרון, ב"מ מן השפה, י"כ מן החך, לנ"ת מן הלשון, ש' מן השינים. והנה נחלקו בתחלה דד"ד ה"ה ואחרי כן נחלקו ב"א בב"ד לשרשים. ונחלקו עוד גם כן ב"ג בג"א לשרשים ולשמשים. ונחלקו לתגין עוד בד"ה

חק"י ת"ג ת"ג, שעטנ"ז ג"ץ תלתא תלתא תגי, מלאכ"ת סופ"ר בלי תגין. וסימנם טוב"ה, ורמזם "ואלו חיה אלף שנים פעמים וטוב"ה לא ראה" (קהלת ו' ו') "אמרתי טוב ממנו הנפל" (שם ג'). ואמנם סודו מלא ט"ת ו"ו בי"ת ה"א, את"י הטובו"ת, הב"ט אותיו"ת, ענ"ף ע"ץ הדע"ת. וו"י מלאים 'ו"ו ו"ו יו"ד 'יד"י יד"ו' 'יד"ו יד"י' 'ד"ם' 'יו"ד ה"א ו"ו ה"א' 'כב"ד ח"י' 'כ"ח בי"ד'. כ"ב 'כ"ף בי"ת' 'ל"ב מ"ח בנפ"ש' 'בשר"י'. ורמז "ומבשרי אחזה אלוה". יח"ד 'יו"ד ח"ת דל"ת' 'תחל"ת דוד"י'. אחו"ז 'אל"ף ח"ת ו"ו זי"ן' 'אזנ"י חלופו"ת' 'חלו"ן ד' חלונו"ת' 'חלו"ן הרה"ר חלו"ן'. ומכאן אחל עוד לדבר בענין הצירוף הזה ואורה דרכו כי נפלאות תמים דעים בו, ושים לבך להבינם:

דע כי בעל ספר יצירה לא הודיענו מצירוף כ"ב אותיות כי אם התחלת הצירוף לבד. והנה צרף לזו אלפא ביתא אחת יתירה כי צרף כ"ב אלפין. ומפני שאמר אלף עם כולן, והנה היה ראוי א"א ב"ב ג"ג ד"ד ה"ה ו"ו ז"ז ח"ח ט"ט י"י וכן עד סוף. והיה זה הצירוף הראשון או האחרון, מפני שאינו מתהפך כמו האחרים הוסיף בעבור זה אלפא ביתא אחת וגלה לנו בה סוד השם המפורש על פי היות מאותיות העלמה בלבד. והוא שגלהו לנו על פי הכפל להורות שצריך לקחת הכפ"ל להפ"ך, וזה שהוא החל מן א"ל והיה ראוי שיחל מן א"א או שלא היה מזכיר א"א, מפני שאינו מקבל צירוף. והיה מתחיל מן א"ב כמו שהתחיל בשנית. ועוד שנה מזה אחר שאמר רל"א שערים הם, והם רמ"ב. ויותר שנוי גדול מזה שאחר שהודיענו שאלפא ביתא הנוספת היא א"ל ב"מ ג"נ ד"ס ה"ע, היה מן הדין שישים א"ל אחרון בסוף האלפא ביתא הראשונה, מפני שהנוסף כולו נמצא בסופי האלפא ביתות הנפרדות שהן א'ג'ה'ז'ט'כ'מ'ס'פ'ק'ש' שסודם ה"ו. ולא נמצא בסופי ב'ד'ו'ח'י' ל'נ'ע'צ'ר'ת' שסודם ה"ו ושניהם הוו"ה הפוכים וישרים. כי כל הדרך ישרה והפוכה. ואמנם הדין אתו בכל מה שעשה כי הנה א"ל שבו החל הוא הסדן לגלגל הנזכר. וכן ב"מ הוא סדן שני, וכן ג"כ הוא סדן שלישי וכן כולם עד ט"ר י"ש כ"ת בחצי הצירוף. ואמנם חצי הצירוף השני עוד מתהפך על דרך ל"א מ"ב נ"ג וכן כולם עד ר"ט ש"י ת"כ, והם כ"ב אותיות לפנים וכ"ב אותיות לאחור. ועל כן דמ"ו של אד"ם כמו שהוא חתום במ"ח כך הוא חתום בכוכ"ב בצורת כ"ב וכ"ב. אבל הוא לא כתב ההפוך אבל כתב היושר. וסימניך "ורגליהם רגל ישר"ה" (יחזקאל א' ז'). ואשר שם א"ל בראש מפני היות כל מה שכתב בראשים מתחיל מן א' והוא לא צירף כי אם אל"ף עם כולם ובית עם כולן וכן עד ש"ת כלומר ש' עם ת' אבל לא צירף כולן עם אל"ף ולא כולן עם בי"ת:

ודע כי הוא לקח דרך אחת שבה יתגלה כל המהלך הישר וההפוך והנוטה. ואמנם ראוי שתחשוב ראשית דרכיו מן א"ב ג"ת ד"ש ה"ר, ותראה מזה איך סדרם שנים שנים. ותכיר זה ממציאות התוי"ן, כי ג"ת עם ד"ת הם שניות, אבל ה"ת עם ו"ת הם שלישיות וכן כולם זוג זוג. ובין א"ב ובין ג"ד מדלג ב"ג והנו בשלישי לו. ובין א"ג ד"ת מדלג ג"ד והנו ברביעי לו. ובין אלה לאלה הבדל גדול שראוי לחקרו בכל, ותמצא שסדר הנוסף הכפול שהחל בו בא"ל על סדר יפה, והוא השני לא הראשון. כי לקחו בסדר א"ל אחר י"א אלפא ביתות שהם החצי. ובראשון אחר א"כ כתב א"ל, ודלג אחד וכתב השלישי לו ב"מ, ובחמישי לו ג"נ, ובשביעי לו ד"ס, ובתשיעי לו ה"ע, ובאחד עשר לו ו"פ, ובי"ג לו ח"ק, ובי"ז לו ט"ר, ובי"ט לו י"ש, ובכ"א לו כ"ת. והנה חצים א' ג' ה' ז' ט' יא', והשנים יג' יה' יז' יט' כא'. והראשונים סימנם הא"ל והשניים פ', ורמזם "האל"ף לך שלמה ומאתים לנטרים את פריו" (שה"ש ח' יב'), והם גלגלי"ם גנוזי"ם ודעם מאד:

וזהו צירוף שני מן רל"א שערים:

כל יכ טי חט זח וז הו דה גד בג אב:

תא שת רש קר צק פצ עפ סע נס מנ למ:

כמ יל טכ חי זט וח הז דו גה בד אג:

תב שא רת קש צר פק עצ ספ נע מס לנ:

כנ ימ טל חכ זי וט הח דז גו בה אד:

תג שב רא קת צש פר עק סצ נפ מע לס:

כס ינ טמ חל זכ וי הט דח גז בו אה:

תד שג רב קא צת פש ער סק נצ מפ לע:

כע יס טנ חמ זל וכ הי דט גח בז או:

תה שד רג קב צא פת עש סר נק מצ לפ:

כפ יע טס חנ זמ ול הכ די גט בח אז:

תו שה רד קג צב פא עת סש נר מק לצ:

כצ יפ טע חס זנ ומ הל דכ גי בט אח:

תז שו רה קד צג פב עא סת נש מר לק:

כק יצ טפ חע זס ונ המ דל גכ בי אט:

תח שז רו קה צד פג עב סא נת מש לר:

כר יק טצ חפ זע וס הנ דמ גל בכ אי:

תט שח רז קו צה פד עג סב נא מת לש:

כש יר טק חצ זפ וע הס דנ גמ בל אכ:

תי שט רח קז צו פה עד סג נב מא לת:

:- - -

כת יש טר חק זצ ופ הע דס גנ במ אל:

תכ שי רט קח צז פו עה סד נג מב לא:

כא ית טש חר זק וצ הפ דע גס בנ אמ:

תל שכ רי קט צח פז עו סה נד מג לב:

כב יא טת חש זר וק הצ דפ גע בס אנ:

תמ של רכ קי צט פח עז סו נה מד לג:

כג יב טא חת זש ור הק דצ גפ בע אס:

תנ שמ רל קכ צי פט עח סז נו מה לד:

כד יג טב חא זת וש הר דק גצ בפ אע:

תס שנ רמ קל צכ פי עט סח נז מו לה:

כה יד טג חב זא ות הש דר גק בצ אפ:

תע שס רנ קמ צל פכ עי סט נח מז לו:

כו יה טד חג זב וא הת דש גר בק אצ:

תפ שע רס קנ צמ פל עכ סי נט מח לז:

כז יו טה חד זג וב הא דת גש בר אק:

תצ שפ רע קס צנ פמ על סכ ני מט לח:

כח יז טו חה זד וג הב דא גת בש אר:

תק שצ רפ קע צס פנ עמ סל נכ מי לט:

כט יח טז חו זה וד הג דב גא בת אש:

תר שק רצ קפ צע פס ענ סמ נל מכ לי:

כי יט טח חז זו וה הד דג גב בא את:

תש שר רק קצ צפ פע עס סנ נמ מל לכ:

הנה כבר נשלמו רל"א שערים על סדר פנים ואחור, ויש שם אלפא ביתא אחת ישרה והיא זו הכפולה אא בב גג דד הה וו זז חח טט יי ככ לל ממ נן סס עע פפ צצ קק רר שש תת. אבל בעל הספר לא כתבה ואין ראוי לכתבה מפני שאינה מקבלת הפוך ולא צירוף, ועל כן לא אמרה הוא אלא אל"ף עם כולן. והן כ"א אלפין עם כ"א אותיות. ואם תשים עוד אא יושלם בם הסוד. ומפני זה נעלמו ואין צורך לכתבם כי ראשים שוים הם. ועל כן בתתך אחת מהם ראש בלי חבור, ותחבר א' מן כ"א יעלו שניהם ב'. עוד חבר ב' אל א' שהיה לך, ויעלה מן החבור א"ב, והוא ראשון לכל הצירוף הראשון הישר. ועוד עשה כ"ב לכ"ב הנשארים ויהיה המחובר מ'. חברהו אל א' הנכפל שמשם לקחת א' של א"ב ויעלה א"מ והוא ראשון לכל הצירוף השני ההפוך. כי א"ל ב"מ ג"נ ד"ס ישר והפוך הוא אמצעי, חציו ישר וחציו הפוך. ועל כן צריך לציירו נבדל מחבריו. וציירתיו הישר תחת כל הצירוף הישר, וציירתי ההפוך ראש לכל הצירוף ההפוך. והנה הוא מפורש בסוד אהי"ה אשר אהי"ה שסודו ב' הי"ה אשר הי"ה. קח לו עוד א"ב ונשאר הי"ה ש"ר הי"ה, וסודם י"ה אה"ב השיר"ה, הי"ו אש"ר הי"ו. וסוד אשר היו על דרך היות ך' שוה אל ש"ר ושני השמות חקוקים בל"ב וברא"ש וסודם "ש"ם שם לו חק ומשפט וש"ם נסהו". ובעבור השלישי בא שם שלישי ואמר "אהי"ה שלחני אליכם" וסודו כולל ב' שמות. ואחר שציירתי רל"א שערים על צורה מופלאה והיא שלא ציירם אחד מן המפרשים הנזכרים לפי זה הציור. ואע"פ שידעו כולם הגלגל איך מתגלגל ברל"א שערים לא סדרום בצורה הזאת, אבל סדרום על דרכים אחרים, וכולם טובים ומעולים. רק מזה הציור המחודש בחלוקיו יובנו דברים מופלאים. ואחד מהם שהכל עונים אל הסדנים שהם

א"ל. ושני שמה שיבוקש מן ההבנה בצירוף ימצא בסוד א"ל עם סופו שהוא כ"ת גם מהפכו. והנה רמזם "מכל עץ הגן אכל תאכ"ל ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו". ועוד "המן העץ אשר ציותיך לבלתי אכול ממנו אכל"ת". והנה היא אש אכל"ת וסודו המו"ת מהו"ת תהו"ם אמת"י. וכשהותר העץ נאמר עליו "כירק עשב נתתי לכם א"ת כ"ל" ודעם. ושלישי שזה יגלה סוד הגלגול. כיצד, הנה נודע שנחלקו האלפא ביתות מן כ"ב תיבות לשני חלקים והם יא' יא', ותהיה כל תיבה בעלת ב' אותיות. אם כן הכל מתגלגל מן א"ב אל א"ב, כלומר התיבה היא א' והאותיות הם ב' הרי א"ב. והרמז על הגוף שהתיבה היא הגוף האחד והרכבתו משני סימנים, כלומר משני דברים והם החמר והצורה, שהם שני עצמים, שמהרכבת שניהם נהיה הגוף אחד. ובסוף הספרות של כ"ב אותיות המצורפות גלה זה המחבר באמרו, וסימן לדבר עשרים ושנים חפצים בגוף אחד. וזה בארו בחלוק כ"ב אותיות. וכאלה הנרמזים יש דרכים אין להם חקר יובנו יותר מהרה מן החלוק הזה ממה שיובנו משאר החלוקים. ואמנם הצירוף בלתי הנקוד אי אפשר להיותו פחות ולא יתר מן הנזכר לפי דרך כ"ב אותיות הנזכרות שהם א"ב עם ב"א וכיוצא בם כולם והתימה במה שסופקו קצת המפרשים במה שמצאו בקצת ספרים רכ"א שערים ובקצתם רל"א שערים ושניהם [אחד]. אלא שזה בגלגול פשוט כנכתב פה והוא רל"א וזה בגלגול מורכב והוא רכ"א. כי זו היא דרך שכל אלפא ביתא שלמה מצורפת מונה אותה שער אחד לכך רכ"א. ואמנם הדרך שרמזה הרב ר' יצחק זצ"ל היא דרך מעולה מאד והוא שלם ואחריו דלוג אחד ואחריו ב"ב ואחריו ג"ג וכן עד היות שם דלוג ט' טורים מלמעלה ישרים וט' טורים מלמטה הפוכים כנגדם ואחד ראשון ישר שלם ואחד אחרון הפוך שלם. אלא שאות הממלכה נשמרת בארך הטור כגון א' עד כא' פעמים והוא רמז אהי"ה, ויתחייב להיות מזה ה' טורים מלמעלה וה' טורים מלמטה בחצי י' אלפא ביתות וי' טורים שלמים ה' מהם ישרים וה' מהם הפוכים כנגדם וטור אמצעי בין ב' אותיות לבד והן א"ל ולצירוף השני ב"מ וכן כולם, ומפני שתבין דרכם אצייר לך מהם דרך האלף ודרך הב' שעליהם הכל בנוי ומהם תבין השאר מדעתך וזה ציורם:

א ב ג ד ה ו ז ח ט י כ ל מ נ ס ע פ צ ק ר ש ת ב ג ד ה ו ז ח ט י כ ל מ נ ס ע פ צ ק ר ש ת א:

א ג ה ז ט כ מ ס פ ק ש ב ד ו ח י ל נ ע צ ר ת:

אדזימעקתגוטלסצשבהחכנפרבהחכנפראדזימעקתגוטלסצש:

אהטמפשגזכסקבוינצתדחלער:

אוכעשדטנקבזלפתהיסרגחמצבזלפתהיסרגחמצאוכעשדטנק:

אזמקגטססהכפבחנרדיעתולצ:

אחסתזנשומרהלקדכצגיפבטעבטעאחסתזנשומרהלקדכצגיפ:

אטפגכקהמשזסביצדלרונתחע:

איקוסבכרזעגלשחפדמתטצהנבכרזעגלשחפרמתטצהנאיקוס:

אכשטקזפהסגמבלתירחצועדנ:

אלבמ:

אמגסהפזקטשכבנדעוצחריתל:

אנהמטתמדפחשלגעזרכבסוקיבסוקיאנהצטתמדפחשלגעזרכ:

אסזשמהקכגפטבעחתנורלדציי:

אעטבפיגצכדקלהרמושנזתסחבפיגצכדקלהרמושנזתסחאע ט:

אפכהשסטגקמזבצלותעידרנח:

אצמחגרסיהתפלזבקנטדשעכובקנטדשעכואצמחגרסיהתפל ז:

אקסכזגשפמטהברעלחדתצניו:

ארפנכחהבשצסלטוגתקעמיזדבשצסלטוגתקעיזדאמרפנכח ה:

אשקפסמכטזהגבתרצענליחוד:

אתשרקצפעסנמלכיטחזוהדגבבאתשרקצפעסנמלכיטחזוה ד ג:

וזה ציור צירוף האותיות המורה הדרכים לידיעת שבעים לשונות ומקוריהם והוא צירוף משולש וזה ראשיתו עד כאן חצי הדרך הראשון ועוד נכתוב החצי הנשאר ומכולו תבין כל דרכיו שהם עד צירוף ת':

כלמ יכל טיכ חטי זחט וזח הוז דהו גדה בגד אבג:

תאב שתא רשת קרש צקר פצק עפצ סעפ נסע מנס למנ:

כמנ ילמ טכל חיכ זטי וחט הזח דוז גהו בדה אגד:

תבג שאב רתא קשת צרש פקר עצק ספצ נעפ מסע לנס:

כנס ימנ טלמ חכל זיכ וטי החט דזח גוז בהו אדה:

תגד שבג ראב קתא צשת פרש עקר סצק נפצ מעפ לסע:

כסע ינס טמנ חלמ זכל ויכ הטי דחט גזח בוז אהו:

תדה שגד רבג קאב צתא פשת ערש סקר נצק מפצ לעפ:

כעפ יסע טנס חמנ זלמ וכל היכ דטי גחט בזח אוז:

תהו שדה רגד קבג צאב פתא עשת סרש נקר מצק לפצ:

כפצ יעפ טסע חנס זמנ ולמ הכל דיכ גטי בחט אזח:

תוז שהו רדה קגד צבג פאב עתא סשת נרש מקר לצק:

כצק יפצ טעפ חסע זנס ומנ הלמ דכל גיכ בטי אחט:

תזח שוז רהו קדה צגד פבג עאב סתא נשת מרש לקר:

כקר יצק טפצ חעפ זסע ונס המנ דלמ גכל ביכ אטי:

תחט שזח רוז קהו צדה פגד עבג סאב נתא משת לרש:

כרש יקר טצק חפצ זעפ וסע הנס דמנ גלמ בכל איכ:

תטי שחט רזח קוז צהו פדה עגד סבג נאב מתא לשת:

כשת ירש טקר חצק זפצ ועפ הסע דנס גמנ בלמ אכל:

תיכ שטי רחט קזח צוז פהו עדה סגד נבג מאב לתא:

כתא ישת טרש חקר זצק ופצ העפ דסע גנס במנ אלמ:

תכל שיכ רטי קחט צזח פוז עהו סדה נגד מבג לאב:

כאב יתא טשת חרש זקר וצק הפצ דעפ גסע בנס אמנ:

תלמ שכל ריכ קטי צחט פזח עוז סהו נדה מגד לבג:

כבג יאב טתא חשת זרש וקר הצק דפצ געפ בסע אנס:

תמנ שלמ רכל קיכ צטי פחט עזח סוז נהו מדה לגד:

כגד יבג טאב חתא זשת ורש הקר דצק גפצ בעפ אסע:

תנס שמנ רלמ קכלציכ פטי עחט סזח נוז מהו לדה:

כדה יגד טבג חאב זתא ושת הרש דקר גצק בפצ אעפ:

תסע שנס רמנ קלמ צכל פיכ עטי סחט נזח מוז להו:

כהו ידה טגד חבג זאב ותא השת דרש גקר בצק אפצ:

תעפ שסע רנס קמנ צלמ פכל עיכ סטי נחט מזח לוז:

כוז יהו טדה חגד זבג ואב התא דשת גרש בקר אצק:

תפצ שעפ רסע קנס צמנ פלמ עכל סיכ נטי מחט לזח:

כזח יוז טהו חדה זגד ובג האב דתא גשת ברש אקר:

תצק שפצ רעפ קסע צנס פמנ עלמ סכל ניכ מטי לחט:

כחט יזח טוז חהו זדה וגד הבג דאב גתא בשת ארש:

תקר שצק רפצ קעפ צסע פנס עמנ סלמ נכל מיכ לטי:

כטי יחט טזח חוז זהו ודה הגד דבג גאב בתא אשת:

תרש שקר רצק קפצ צעפ פסע ענס סמנ נלמ מכל ליכ:

כיכ יטי טחט חזח זוז והו הדה דגד גבג באב אתא:

תשת שרש רקר קצק צפצ פעפ עסע סנס נמנ מלמ לכל:

ככל ייכ טטי חחט זזח ווז ההו דדה גגד בבג אאב:

תתא ששת ררש קקר צצק ספצ עעפ ססע ננס ממנ ללמ:

כל זה הוא צירוף מציורי האותיות והמורה הדרכים לידיעת שבעים לשונות ומקוריהם והוא צירוף משולש:

וזו היא דרך כללית לכל ההתחלות של הצירופים של עשרים ושתים אותיות ועיין בם מאד ודעם:

ב א:

ג ב א:

דגבא:

הדגבא:

והדגבא:

זוהדגבא:

חזוהדגבא:

טחזוהדגבא:

יטחזוהדגבא:

כיטחזוהדגבא:

לכיטחזוהדגבא:

מלכיטחזוהדגבא:

נמלכיטחזוהדגבא:

סנמלכיטחזוהדגבא:

עסנמלכיטחזוהדגבא:

פעסנמלכיטחזוהדגבא:

צפעסנמלכיטחזוהדגבא:

ק צ פ ע ס נ מ ל כ י ט ח ז ו ה ד ג ב א:

ר ק צ פ ע ס נ מ ל כ י ט ח ז ו ה ד ג ב א:

ש ר ק צ פ ע ס נ מ ל כ י ט ח ז ו ה ד ג ב א:

ת ש ר ק צ פ ע ס נ מ ל כ י ט ח ז ו ה ד ג ב א:

הנה כבר העירותיך על דרכי הצרופים כולם. ואמנם צריך עוד שאגלה לך קצת טעמי עניניהם של האלפא ביתות המצורפין. ואומר כי מה שזכר בראשונים שהם מצורפים בדרך שלם וחצי היה זה להורות על מציאות האדם, איך נברא עם האותיות שבם נברא הכל, ונברא עם כל מה שקדם לו בטבע, ונקשר בכל חבלי המציאות. כלומר חבלי העליונים והאמצעים והתחתונים, וניתן בו כח גלגליי להשתכל בכל מה שבו נברא. והוא החמר והצורה, והמורכב משניהם, והמורכב הרכבת עירוב מזגית, והמורכב הרכבת שכנות. כי הרכבת העולם אינה ממיני ההרכבות האלו, ואעפ"כ שם הרכבה נופל על הכל בשתוף השם. וידוע שהאותיות החמר שלהם שהוא הדיו כמו שהודעתיך למעלה, כשהוא בקסת דומה לחץ הזרע שהוא בקשת. והנה הוא חמר מוכן לקבל כל צורה שהיא טבעית לו, כלומר אפשר לצייר בו כל ציור שהוא קרוב לצורת חלק מפני מיעוט עביו, ומפני שיראה כדמות דבר בולט לפי ראות העין. מפני שמראה עצמו בקלות יאמר עליו שצורתו אחות לצורה הבולטת, שהיא קרובה להדמות לה. ומפני שיש שם גוף והוא הקלף או הנייר או הלוח כשכל אחד מהם חלק, אי אפשר לומר עליו שצורתו שוקעת בשום פנים:

ומפני שתתגלה בקלות זו המחשבה השכלית, זימן השם שני לחות העדות שהם לחות אבן כתובים באצבע אלהים. והם לחות כתובים משני עבריהם מזה ומזה הם כתובים, והלחות מעשה אלהים המה והמכתב מכתב אלהים הוא חרות על הלחות. והנה הראשונים מעשה אלהים ושברם משה. "ויאמר יהוה אל משה פסל לך שני לחת אבנים כראשנים וכתבתי על הלחת את הדברים אשר היו על הלחת הראשנים אשר שברת". ואלה הלוחות נקראו לח"ת הברי"ת והם התחל"ת האו"ר הנקרא זה"ר והוא דבו"ר בלא

ספק, ושמו בר"י ורמזו "אף בר"י יטריח עב" (איוב לז' יא'). וזה סודו א"ף סימן לשעה שהיא ראש לכל טב"ע, והוא טב"ע בר"י טב"ע ירח"י, וסוד טב"ע ירח"י טו"ב ור"ע. כי סוד א"ף בר"י הוא טו"ב ור"ע, וסוד יטרי"ח ע"ב והטו"ב והר"ע שהוא פרטי"י שוים. והנה טב"ע היר"ח טב"ע הדבו"ר ורבים כאלה יתגלו בו. אלא שאני באתי לגלות לך בזה עדות הלבבות עם הלחות הכתובים משני עבריהם בעבר"י בכח י"ט שנה של מחזור היר"ח:

וארבעת הלחות, שהשנים מהם מעשה אלהים והשנים מהם פסלם משה יורוך ענין מהותם. אלא שהראשונים נשברים והשניים נשארים, ואמנם הראשונים שהם מעשה אלהים, אין בו ספקה. וכן בהיות השניים פסולים על ידי משה אשר שבר הראשונים אין בזה קושיא. אבל הספקה והקושיא הוא על המכתב השני לבד לא על הראשון. שבראשון נאמר מבואר "והמכתב מכתב אלהים הוא חרות על הלחות". ואמנם במכתב השני והוא שבלחות השניים נאמר בו מבואר למי הוא מיוחס, אם לאלהים אם למשה, שהרי נאמר בכי תשא "ויאמר יי אל משה פסל לך שני לחות אבנים כראשונים" וכו'. ונאמר שם "ויפסל שני לחת אבנים כראשנים וישכם משה בבקר ויעל אל הר סיני כאשר צוה יהוה אתו ויקח בידו שני לחת אבנים". ונאמר בסוף הפרשה ההיא "ויאמר יהוה אל משה כתב לך את הדברים האלה כי על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית ואת ישראל:

ויהי שם עם יהוה ארבעים יום וארבעים לילה לחם לא אכל ומים לא שתה ויכתב על הלחת את דברי הברית עשרת הדברים", שהם כת"ר תור"ה והם עשרי"ם ושש"ה ומהם הברכ"ה וגם כל הרכב"ה. וסוד והנה דבר יי לעד שנאמר "בדבר יי שמים נעשו" (תהלים לג ו'). וסודם יה"י או"ר ויה"י או"ר, הרכב"ה והרכב"ה, רל"ב ורל"ב, נעש"ה אד"ם, האו"ר הנבר"א, ע"ת, משק"ל, המל"ך שלמ"ה. והסוד ש"ר העתי"ם דב"ר, ש"ר הדברי"ם ע"ת, צורו"ת בעל"י הבי"ת, צורו"ת החת"ן והכל"ה, א' רא"ל, עשרי"ם ושש"ה, אד"ם וחו"ה שר"י המשו"ש, ד"ם ודי"ו שר"י השמו"ש, והשמ"ש והיר"ח ד"ם וא"ש, או ש"ם וא"ד וסודם והשמ"ש והיר"ח. והנה דבר יהו"ה ב"ו מעש"ה בראשי"ת ומעש"ה מרכב"ה. וסימנך "לרב תרבה נחלתו" (במדבר כו' נד'). והנה בא עוד במשנה תורה על הלחות הראשונים, "ויתן יהוה אלי את שני לוחת האבנים כתבים באצבע אלהים ועליהם ככל הדברים אשר דבר יהוה עמכם בהר מתוך האש ביום הקהל:

ויהי מקץ ארבעים יום וארבעים לילה נתן יהוה אלי את שני לחת האבנים לחות

הברית" (דברים ט' י'). ונאמר "ואתפש בשני הלחת ואשלכם מעל שתי ידי ואשברם לעיניכם" (שם יז'). ואחרי כן אמר עוד "בעת ההוא אמר יהוה אלי פסל לך שני לוחת אבנים כראשנים ועלה אלי ההרה ועשית לך ארון עץ:

ואכתב על הלחת את הדברים אשר היו על הלחת הראשנים אשר שברת ושמתם בארון:

ואעש ארון עצי שטים ואפסל שני לחת אבנים כראשנים ואעל ההרה ושני הלחת בידי:

ויכתב על הלחת כמכתב הראשון את עשרת הדברים אשר דבר יהוה אליכם בהר מתוך האש ביום הקהל ויתנם יהוה אלי:

ואפן וארד מן ההר ואשם את הלחת בארון אשר עשיתי ויהיו שם כאשר צוני יהוה" (שם י' א'):

ויש לך לדעת שאין כונתי בדברים האלה לתקן דרכי הקושיא שבפשט כי היא קלת התירוץ, אבל כונתי על הנעלם. ואם לא אגלה לך הסוד הראשון לא תוכל להבין לא הקושיא ולא התירוץ כלל. ואמנם הנני מגלה לך זה וממנו תבין השאר, וראוי לך להסתיר זה הסוד מאד לולי דעתי שרצון השם הקדמון ית' הוא שיתגלה מפני שהגיע קץ חלוף הזמנים וסוף סדור הכוכבים לפי המדות וישתנו המדות והשמות ויבולבלו הלשונות וישתבשו דעות האמות ואמונותיהם ותשוב העטרה הישראלית לישנה והמעלה היהודית תהיה מיוחסת לשם העצם ולא לשם התאר, וישוב הנגלה נעלם והנעלם נגלה. ותשפל ותכנע מעלת הגוים והגויות, ותנשא ותתעלה מעלת היהודים והיהודיות. וינשאו הממונות הזהביות והאבנים שהם האותיות והלחות הסנפיריות והמרגליות המחשביות והחכמות האלהיות. לח"ת בא"ת ב"ש כס"א, וזהו שאמרו הלחות מכסא הכבוד נלקחו והם לוחות אבן, על דרך סוד דמות כסא שנאמר עליו "כמראה אבן ספיר דמות כסא". והנה כסו"ת אד"ם כגלגל"ת אד"ם והוא כגלג"ל התל"י והוא גל"ם לחת"ך. והנה הנגלה והנעלם מן אב"ן, אב"ן ותפלי"ן. והנעלם מן שמי דמיון והוא דמות"י בכלל בשתוף שכ"ל עם דמיו"ן ששניהם קד"ש ליהו"ה, ושניהם בדמות או"ת מצורף עם אב"ן בשתוף ב"ן וב"ת ששניהם או"ר נבר"א, בשתוף כדו"ר עם כדו"ר וכן דרכ"ו היא דרכ"ו. והנה ל' ח"ת א' ב"ן וסודם תו"ך היכ"ל. והנה א"ב לחת"ן ת"ו לכל"ה. והנעלם מן זכר"י נפ"ש די"ו

והוא דמו"ת ש"ם דמיו"ן וזהו שפ"ע. ושני הנעלמים זה דמיון, וזה שם דמיון, זה חיו"ב מד"ם כלומר הוי"ה מד"ם וזה חשבו"ן מד"ם כלומר שנו"י מד"ם והנו ש"ם חיו"ב מד"ם. ואם כן זכרי בנעלמו יתר על שמי בנעלמו ש"ם ואמנם שמ"י בנגלהו יתר על זכרי בנגלהו נביאי"ם. וסוד שניהם חצ"י הש"ם. ועוד יותר מופלא מז"ה למ"ד ח"ת ת"ו סודו ד"ח תתע"ו אל"ף בי"ת נו"ן הכ"א תקפ"ט ד"י ז"ז זין זין כלה בחשבונך. והם הם לחות הברית גם לחות העדות בסוד העבור. ואם כן ראוי לומר כי הלחות מעשה אלהים המה בין על דרך הפשט, מפני שאמרו אין מקרא יוצא מידי פשוטו. בין על דרך הנסתרת שכבר נרמז על זה מאמר הכתוב שאמר, "הנסתרות ליי אלהינו והנגלות לנו ולבנינו עד עולם לעשות את כל דברי התורה הזאת". וכבר אמרו מי שתורתו אומנתו פטור מכל המצות האמורות בתורה, והתבאר אם כן שהלחות הכתובים באצבע אלהים והמכתב שהוא מכתב אלהים, הם ענינים נמצאים בשלשה עולמות. וידענו זה עם דעתנו שצורת המשכן וכל כליו היא צורת השמים וכל צבאם. ואם כן הארון של עץ והלחות שבתוכו, והמכתב החרות על הלחות, והבנת המכתב, הם ענינים דומים לצורת האדם הזוגי ולצורת העולם השפל ולצורת העולם האמצעי והיתה צורת האדם במקום צורת העולם העליוני השכלי:

ואחר זה תדע כי משה נקרא אלהים בתורה בקצת מקומות, והמפורסם מכולם אמרו עליו ביחס אותו השם "ראה נתתיך אלהים לפרעה". כי שם אלהים הוא שם משותף, והנעלם באחד מכל המקומות הוא אמרו סתם, "ולא נחם אלהים... כי אמר אלהים פן ינחם העם" ולא נחם, פן ינחם, עם היות ג"כ שם משה הנגלה ידוע שהוא איש משבט לוי, והוא ב"ן עפ"ר כלומר ב"ן עמר"ם. והנה משה מצד אחד ב"ן שכ"ל והוא ב"ן שמ"י, וגדלתו בתיה ב"ת פרע"ה ב"ת י"ה ב"ת ש"ם י"ה ושם אמו יוכב"ד. וסוד ב"ן עמר"ם, ב"ת וסוד ב"ן שני שמות הקדש ואם תחבר שם אביו ושמו ושם אמו ותצרפם תמצא בהם סתרי תורה:

והנה תדע כי מספר עשרי"ם ושתי"ם אותיו"ת יסו"ד מגלה סתר"י התור"ה ב"ה. ותדע כי מש"ה ב"ן עמר"ם ויוכב"ד למדנו לשון הקדש. ובשתי הצורות האלו מיוחסות אליו ומתוך שתיהן ישוב הנכר"י קד"ש אשר היתה נשמתו נשמת הכל"ב. ועם היות הלוחות הנזכרים בצורת האדם מעשה השם, ומכתבם מכתב השם והארון ארון השם, יוודע דרך הקושיא ויתורץ כל דבר כראוי. ונודע מזה שהגוף הוא הארון ודומה לקלף שהוא מעור בעדות העור. והלוחות שהם לחות אבן הם העצמות שהם קשים כאבן, ובהיותם שנים

לבד ר"ל שני מינים, עצם בעל מח זך, ועצם בעל מח עב. והזך בו ה' דברים, והם החכמה שבה אדם מכיר את קונו ומקיים מצות אנכי. והתבונה שבה אדם מתבונן ומבדיל בין עבודת השם ובין עבודה זרה, ומקיים מצות לא יהיה לך עם כל הדבק אליו. והדעת שבה אדם יודע ידיעת השם ואינו נושא שמו לשוא ר"ל השם שהוא משכן לו והוא נושא אותו מעת שנברא עמו. והזכירה או אמור השמירה כי בה אדם זוכר ראשית בריתו ושומר הדבר הקדוש שעמו ומשתמש עם החול שאתו ובזה שומר שבת מחללו. והמחשבה או אמור הדמיון שמחשב ומדמה ומצייר סבות מולדתו ועל כן מכבד סבותיו והם אביו ואמו הנמשכים עליהם בלידתו ועם זה נותן לכל דבר חקו הראוי לו. והעב בו חמשה דברים והם חמשת החושים. שהם כנגד לא תרצח לא תנאף לא תגנוב לא תענה לא תחמד. ואמנם חמשתם עונים אל ענין הנפש שהיא המשכלת באדם, ונמצאת עם הגוף כדי שתשמש ממנו, עד שיעזרה לצאת מן הכח אל הפעל, והיו לה החושים לשמשים לזה. ולפיכך באו המצות על אלה השמשים שנבראו בעבורה שלא תהיה כונתם בפעלתם, כי אם לעזרה לא למנעה ולא לעמוד כנגדה. כי אז היו דומים לעבדי המלך שמרדו עליו. ומפני שהשמע הוא שמש לשמוע דברי תורה ולקבלם, כמו שנאמר, "הנה שמע מזבח טוב להקשיב מחלב אילים" (שמואל א' טו' כב'), באה אליו מצות לא תרצח. כמו שנאמר "מסיר אזנו משמוע תורה גם תפילתו תועבה". ונאמר עוד, "גם כי תרבו תפלה אינני שמע ידיכם דמים מלאו" (ישעיה א' טו'), וזה מבואר. ועל כן תרגום לא תרצח לא תקטול נפש. ומפני שהראות הוא סבת הניאוף כמו שנאמר "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זונים אחריהם" (במדבר טו' לט'), נאמר לענין לא תנאף. ומפני שהריח הוא שמש משותף עם הנשימה ר"ל בענין היותו תלוי בנחירים והנחירים בנשימה, יורו על החיים התלוים בהם. ובאף אדם מכיר השעות, והשעות מעידות על חדוש העולם והן הנפרדות והזוגות, והקרבן נקרב בעתים ידועות שהכונה בהם לרצות הכעס. ונאמר בעת הרצון "אשה ריח ניחוח ליי" (ויקרא א' ט'), ותרגומו קרבן דמתקבל ברעוא. ונאמר "וירח יי את ריח הניחוח" (בראשית ח' כא'), ונאמר "לרצונכם תזבחו" (ויקרא כב' כט'), ונאמר "ירצה לקרבן אשה" (ויקרא כב כט') לראוי. ועל מי שהוא בלתי ראוי נאמר "פגול הוא לא ירצה" (ויקרא יט' ז'). ונראתה כח התאוה ברצון ובחפץ. והנה האהבה והחשק יורו על ענין זה, וצריך להתוודות על מה שהתישב אליו הדעת באמת בלתי שום רמאות ובלי מרמה ומרמה, מפני שהנאת הריח דבר מישר הרוח הטבעי ומישבו ומשיב את הנפש:

מפני כל אלה הטעמים נאמר לא תגנוב כמו שאמרו אסור לגנוב דעת הבריות ואפילו

דעתו של גוי. ואם זה מתודה כדי לגנוב דעת מי ששומע, ודיו לפי מחשבתו, יהיה השומע גדול ממנו או חברו או למטה ממנו בעבור הסבה, שהוא כדי שיהנה ממדה שגנב או כדי להנצל מנזק, הנה ודיו גנבה גמורה ונבאש ריחו בפני מי שגנב לו בענין "אשר הבאשתם את ריחנו" (שמות ה' כא'), "להבאישני בישב הארץ" (בראשית לד' ל'), מפני גנבת הדעת, מאחר שנימולו על פיהם הרגום. ועל זה נאמר לא תגנוב לפי הריח המבדיל בין הדבר המריח והנבאש. ומפני שהטעם הוא להבדיל בין המר והמתוק והם רעים, וכן שאר הטעמים. והעדות תלויה בנותן טעם לדבריו, נאמר כנגד הטעם לא תענה ברעך עד שקר, לומר על המר מתוק ועל המתוק מר, כענין שמים מר למתוק ומתוק למר. ומפני שהחמדה והתאוה של חוש המשוש גדולות מכל חמדה ותאוה מפני רבוי התענוג של המשגל והדומה לו, נאמר כנגדו לא תחמוד, ונזכרה בו האשה. וכבר ידעת כי אלו החמשה, השניים הם כדמות החמשה הראשונים. שהנה תרצח ממעט את הדמות. ומציאות הנפש בגוף האדם כמציאות השם בגוף העולם, לא שהוא יתעלה כח בגוף העולם, אלא על דרך הנהגה. שכמו שאם יעדר זה עם כחותיו אשר כולם בו ונותנם בגוף הזה האנושי הפרטי שהוא כלל אחד בפני עצמו, מיד ימשך אחר העדרו הפסד כל זה הגוף בכללו ובפרטיו. כן אם היה אפשר העדר זה הכח האלהי ממנו והפרטי, מיד היה מתחייב שיפסד העולם כולו ויבטל ויעדר מציאותו. ומזה הצד דמו את הצורה ליוצרה, שנאמר "ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה" (יחזקאל א' כו'). וכבר נאמר שכל המקיים נפש אחת מישראל מעלה עליו הכתוב כאלו נעשה שותף למקום במעשה בראשית. והנואף והנואפת ממירין מה שראוי במה שאינו ראוי. וכן העובד ע"ז ממיר את השם בזולתו. והגונב דומה למי שהפקידו בידו דבר ומכחישו, כן השם שהאדם נושא אותו אם ישאנו לשוא כבר הכחישו, ועל זה נאמר בו "כי לא ינקה יהוה את אשר ישא את שמו לשוא" (שמות כ' ז'). והנה אלה השלשה דברים, הראשון מהם מורה על מציאות השם. והשני מורה על זולתו. והשלישי מורה על מציאות שמו בכלל ובפרט. ואלה השלשה דברים האחרים שהם כנגדם. הראשון מהם מורה על מציאות הנפש. והשני מורה על החולק על מציאותה ועל כחה ועל מעלתה. וזאת הנפש היא המשכלת שלא נאמר לא תרצח כי אם על האדם לבדו, לא על שאר בעלי נפש חיה שאין ההורג (אדם) [אחד] מהם חייב מיתה כמו שהוא על האדם. וכבר נאמר "שפך דם האדם באדם דמו ישפך" (בראשית ט' ו'), ונתן בו טעם באמרו "כי בצלם אלהים עשה את האדם" (שם) וכל הנמשך לזה. וכבר נאמר שאין לא תנאף כי אם על אשת איש.

והשלישי מורה על הכח המנהיג זו המרכבה אשר בידו כח משותף (לעוות) [לשוות] אחד הנמצא ואחד הנעבד בסוף:

והנה הראשונים מורים על הצורות, והשניים מורים על החמרים שהנמשך אחריהם עובד ע"ז ונואף בהמירו הצורה בחמר. והשלישיים מורים על הכח המרכיב החמר והצורה והמעמידם והמנהיגם. וזהו הדבר שהחמר והצורה נושאים אותו, והם משכנות לו. וזהו הדבר הנקרא שמו של הקב"ה, ועל כן אין ראוי לגנוב זה הכח עד שיראה שנעדרה מציאותו, ואין ראוי לכסותו ולהעלימו עד שיהיה דומה למי שנמצא לבטלה. ולפיכך נאמר בו לשון לא ינקה למי שמכסהו שהגנבה כסוי, כמו "ויגנב יעקב את לב לבן הארמי". וזה השם הנשוא הוא שם בן ד' אותיות שהוא מכוסה והוא אהו"י שהם אותיות ההעלמה. והנמשכים אחריו במעלה הם ש"ם תכ"ן ל"ב, ואחריהם יא' שרשים שהם זר"ע ג"ס חט"ף צד"ק. והנה ד' שהוא שרש הושם אמצעי בין יוה"א וסודו ב"ב. ב' כחות לי"ו, וב' כחות לה"א. וזה כולו יתבאר במקומו בסוד השם. ונשארו ב"ב דברים והם זכור וכבד, לא תענה ולא תחמוד. ואלה מורים על היות ראוי להזכיר כל דבר כפי מה שהוא בלא שנוי החול לחול והקדש לקדש. ועל זה הרמז אנו מקדשין על היין ואנו מבדילים על היין, שדינו דין החול והקדש שהשותה ממנו כראוי משמחו ומקדשו ומכינו ומזמנו להבין מה שראוי, והמשתכר ממנו הוא מחללו. כמו שאמרו זכה משמחו לא זכה משמתו. וזהו הסוד בעצמו שאם נכנס יין יצא סוד ממנו משמח לאומר ולשומע, וממנו משמת ומשמד בעליו המוסרו והשומעו, וזהו כשהוא עדות שקר שמעיד על מה שאינו ואומר ישנו, ועל מה שישנו אומר אינו:

ואמנם האחרונים מורים על כבוד ההתחלות. שהתאוה היא הניעה ההורים להמציא זה הגוף האישי בעולם. ועל כן ראוי לחשוק את החשק אבל לא (החשק) הזר של הרעים. שכל אחד ראוי להדבק בשלו ולא בזולתו. ואחר שהודעתיך ענייני המכתב שבלוחות ומקצת טעמי הכונה בם אשוב ואדבר עוד במציאות זה המכתב והיותו התחלת ההנהגה. ואומר כי זה החמר שהזכרתי שהוא אצלינו דיו, אנו מציירין בו צורות רבות, והמעולות מכולן הן המודיעות לנו הכונות האלהיות והאנושיות, והן כ"ב אותיות שציורו כפי מה שהם היום אצלנו בקבלה. ואע"פ שיש מי שאמר שהמכתב שבלוחות היה אשורי, ויש מי שאמר שהיה עברי, ופרש אשורית מאושרת באותיותיה. וזאת הכתיבה העברית הנמצאת בידינו היום היא מרבעת, וסוד כתיב"ה מרבע"ת כולל תרי"ג מצות. וצורתה

היא צורת החמה וצורת ההתחל"ה לעדות שהיא חצ"י הש"ם. ואם כן היודע מנין צור"ת ה"א החתם, קים תרי"ג מצו"ת. וסודו שם אחד יחיד מיוחד. ואם תרצה לדעת עדות שהכתיבה היתה עיברית והלשון לשון הקדש תדע זה מאמרם מ"ם וסמ"ך שבלחות בנס היו עומדים. והנה אמרו מנצפ"ך צופים אמרום. ואמרו כתב שבלחות נקרא מבפנים ונקרא מבחוץ, נבו"ב בוב"ן וכו'. כמו שאמרנו למעלה, והפלא איך זכרו אלה הדבורים אשר אינם בלחות כלל, בה"ר רה"ב, סר"ו ור"ס, אלא הם הביאו זה לראיה לכדומה לו. וכבר היה אפשר לומר אנכ"י יכנ"א, יהו"ה הוה"י, אלהי"ך כיהל"א וכן השאר כולם. וכבר הביאו זה אל נוטרקם שהוא נוטריקון באמרם אנא נפשי כתבית יהבית, אמירה נעימה כתיבה יהיבה. וכבר הפכום יהיבה כתיבה נעימים אמריה, והביאו דברים רבים מנוטריקון שם בסוף פרק הבונה במסכת שבת:

ואמנם מנצפ"ך סודם כמנפ"צ, וחלופיהם בא"ת ב"ש הוא ליטו"ה, וסודם ט"ל וי"ה טו"ל י"ה, ולהם שני מספרים הקצרים מספרים פ"ר, והנם ח"ב גם ה'ו'ז'ח'ט' כנגדם באחדים. ולפי מציאותם הראשון הם כנגד בד"ה ח"ט והנו כעפ"ץ די"ו וסודו די"ו עפ"ץ. והארוכים מספרם ג"רש וידוע כי פ"ץ יצאו כראוי אבל כמ"נ נשתנו שנוי גדול, כי כ' היא עשרים בתחלה לפי הקצור, ואמנם ך' לפי הארך היא חמש מאות הדומים לחמשים גם חמשה ושניהם ב"ה. וגם מ' בתחלה ארבעים, והנה היא פ"ה שש מאות ודומים אל ו"ם ואל ד"ם. וכן נ' בתחלה חמשים, ופה היא שבע מאות, והמ"ם סתומה כזו ם'. וכן הנו"ן ארוכה כזו ן' ודמיון נ' ה"ז ודמיון מ' ד"ם ודמיון כ' ב"ה, והנה הם גימ"ל אותיות והם סימן לסופי תיבות אלו שהם מלא"ך אד"ם שט"ן, ושלשתם סתומים וסימנם נ"ס, והוא דמיו"ן וראשם אמ"ש שסימנם אמת משפט שלום ותוכם א"ד ט"ל. וסימניך לה"ט החרב המתהפכת "יהי נא חרב על הגזה לבדה ועל כל הארץ יהיה טל" (שופטים ו' לט') וההפך דגדעון, ואלה שלשתן המכשפים. וסימן פ"צ צורות פרשיות והם המכשפים באמת בכל צד ובכל פנה. ואין צריך להאריך בזה המקום יותר מזה על ענין מנצפ"ך שכבר יובן עניינם מזה. כי כל משכיל יודע שאלה השלשת מיני מציאות יש לאדם כמו שרמזנו. והנה פעם הוא אדם ומעשיו מעידים עליו שהם מעשה אדם, ופעם הוא שטן כשמעשיו מעשה שטן מזיקים לעצמו ולזולתו, ופעם הוא מלאך כשמעשיו מעשה מלאך ומועילים לו ולבלתו וזה מבואר מאד. ואמנם כחותיו שלש, וכפי המשכו אחריהם יהיה מה שיהיה ממנו. ואלה הם כחותיו המורים על מהותו. השכל שלו הוא המלאך, והנפש שלו הוא האדם, והגוף שלו הוא השטן. ושכלו מעולם השכלים ונפשו מעולם הגשמים

השממיים וגופו מעולם הגופים הארציים שהם היסודיים. והם כדמות צדיקים גמורים שנכתבים ונחתמים לאלתר לחיים, הם השכליים. וכדמות הבינוניים שהם תלויים ועומדים ומצפצפים ועולין, זכו נכתבים ונחתמים לחיים לא זכו נכתבין ונחתמין למיתה, והם הנפשיים העוסקים במצות. וכדמות רשעים גמורים שנכתבין ונחתמין לאלתר למיתה והם הגופיים העוסקין במלאכת הגופים לבד. ואין להם השגחה נפשית וכל שכן שכלית לא בעצמם ולא בזולתם, כלומר שאינם שומרים תורה ולא מצוה. ומפני שהיו אלו השלש כתות בבני אדם נידונים לפני השם יתעלה, נאמר שהשם דן אותם בשלש מדות דומות למדות בשר ודם לפי תחלת המחשבה וכפי דעת השומע. והמדות הן אמת ומשפט ושלום. כי מדת האמת שהיא מדת התפארת היא מדת יעקב. ומדת המשפט היא מדת יצחק שהיא מדת הפחד ומדת הגבורה ומדת היראה ומדת הדין. כי הראשונה של אמת מדת רחמים היא, ומדת השלום היא מדת אברהם ומדת אהרן והיא שהברכה מעידה עליהם בשיתופם, והיא מדת החסד. וכבר נודע לכל משכיל שהמדות תמורות ומתחלפות ונשתנות בבני אדם שנויים רבים, ודברה תורה כלשון בני אדם. ואם כן חלוף האותיות יורה על המדות. ור' שלמה בן גבירול המשכיל ז"ל סדר ענין המדות, וספר תקון מדות לפי צורה אחת מעולה והוציאם מן החושים חמשה. ומפסוק "שבתי וראה תחת השמש" דקהלת (ט' יא'). הוציא החושים על צורה אחת, אפשר שבעבור מפני הכונה הטובה שהורה בו. ובעבור שתזכור מן המדות תמיד שהם צורך גדול להיותן שלמות למי שחפץ בזו הדרך האלהית אעתיק לך שתי הצורות אשר ציירם בספרו על זה כי יועילו תועלת גדולה:

וזאת תבנית הצורה האחת:

מתדמים לחום:

הגאוה והעזות והאכזריות:

והחריצות והכעס:

ההבטחון והענוה:

והבושת והרחמים והמורך:

מתדמים בקור:

וזאת תבנית הצורה השנית:

המשוש הטעם הריח השמע הראות:

הנדיבות השמחה הכעס האהבה הגאוה:

הציקנות הדאגה הרצון השנאה הענוה:

הגבורה השלוה הקנאה הרחמים הבשת:

המרך החרטה החריצות האכזריות הגהות:

אלו הן שתי הצורות של המדות כפי מה שסדרם החכם הנזכר ז"ל בספר הנזכר. ואל תפלא מפני שציירתים אני כפי סדרן ולא חדשתים על סדר אחר. כי אני עשיתי זה מפני שראיתי שאם אחדשם לא אוסיף ביאור על דבריו בחדושי ולא אגרע, אבל אהיה כמחליף איש באיש ממין אחד ודי בשלו. ודע כי הוא ז"ל הורה דרך השואת המדות ודרך נטייתם מן השווי ומן המותר ואל המגרע. והורה בראיות שכל אחת מהן יש לה שווי ויש לה תוספת ויש לה מגרעת. והודיע לכל משכיל אי זו היא המדה הטובה שראוי ללכת בה, ואי זה היא הרעה שראוי להתרחק ממנה, ואי זו היא מועלת לכונה הנבואית, ואי זו היא מזקת. בדמות מה שבא בדברי הקבלה, אין הנבואה שורה אלא על חכם וגבור ועשיר. ונאמר גם כן בקבלה אי זהו החכם הלמד מכל אדם, וזו מדה מעולה. ועוד נאמר שם איזהו חכם הרואה את הנולד, וגם זו מדה מעולה להשתכל לעתיד, שכבר יראה שכל אדם מצפה למות לשעתו, ואם הוא בדרך טובה יחזיק בה ויחזיקנה, ואם בינונית יטיבנה, ואם ברעה ישוב ממנה. ונאמר שם עוד איזהו גבור הכובש את יצרו, וזו גם כן מדה מעולה מסוד "וכבשה". ומסוד "ורדו בדגת הים" היא מובנת. ועוד אמרו אי זו הוא

עשיר השמח בחלקו, וזו מדה מעולה. אבל תמצא אפילו בפחותי בני אדם ממנה בטבע וממנה בהרגל. אך השלמה מכולן היא הנמצאת מתחזקת מכח השכל וכן כולן זה דרכן. ומפני שתבין כי כונתי להודיעך אמיתת המציאות, אשוב לומר לך כי כמו שאתה רואה בענין המדות בילדות ובשחרות ובבחרות ובזקנה שהמדות משתנות. וזה שהשם יתעלה ברא היסודות מן החמר הראשון התחתון ושתפם ועירבם יסוד עם יסוד ושתף אליהם האותיות, כמו שאומר לפנים. רק כח הממלכה תלה אותו בשם באמרו, המליך את כך וכך וחבש שם בשם וקשרם יחד, כדי לפעול בם הפעולות הראויות לפעול. והם שנאמר עליהם "אשר ברא אלהים לעשות". וכאשר יתערבו היסודות יתערבו האותיות וישתנו ויתהפכו ויומרו. ועל כן היה ענין האותיות מצורף על דרך שווי ומגרעת ותוספת. וכן ענין המספרים כולם, וכן ענין הנפש בכל מדותיה, וכן מדת מערכות מהלכות כל גלגל וגלגל, וכן מערכת העולם בקצים על דרך זו הכל הולך:

והנה ידוע כי ב' שווי אחד ואחד שהוא אלף כזו א' הוא מגרעת. כי הוא חציו וג' הוא תוספת א', והנה א'ב'ג' שווי מכריע בין תוספת שהוא שמאלי ובין מגרעת שהוא ימיני. ואמנם התוספת שוה למגרעת, וכשתסיר התוספת אשר בצד הצפוני ותתנהו אל המגרעת אשר בצד הדרומי ישוב הגרוע שוה למכריע, וישוב העודף שוה לכל אחד ואחד מהם, ויהיו מהם שלשתם. אז נחלקים בחלוק שוה בלי תוספת ובלי מגרעת ב'ב', ויהיו שלשה ביתי"ן. ואפשר שיתחלפו בסדרם אבל יעמדו בעצמם כבתחלה וימירו מקומם לבד כדמות הפכו של א'ב'ג' שהוא ג'ב'א'. והנה המכריע עדין הוא מכריע ב' בינתים, כי הוא לבדו השוה. ואמנם זה גם כן יקרה עוד בשאר צירופים אלא שישתנה סדר המקום לכל אחד. כי הצירוף הראשון היה מסודר מפני היות התוספת מתגדלת מן אחד אחד. שאם תוסיף על א' אחד יהיו שניהם ב' ואם תוסיף על ב' א' ישוב ג', וזהו הסדר השוה. וכפי מה שהיה הסדר שוה בתוספת בהתחילך מן א', כן יהיה הגרעון שוה בהתחילך מן ג' לאחור. וכך יקרה לכל החשבון השוה המורכב מן אחד אחד או מן שנים שנים, כגון ב'ד'ו'. או מן שלשה שלשה כגון (ב'ו'ט') [ג'ו'ט'], וכן עד אין סוף יקרא זה הסדר המורכב השוה. וכאשר הורכב מן הראש והלך על דרך התוך עד הסוף כן יתפשט עוד כשתתחיל להפשיטו מן הרגל ותוליכהו לאחור על דרך התוך שבו עבר בהרכבותיו עד הראש שממנו הותחל להתרכב:

והסימן על זה המלבוש שהאדם לובש, שבעת התלבשו לובש תחלה החלוק הקרוב

לבשר ואחריו שאר בגדים אחד אחד עד האחרון העליון המכסה את הכל שהוא הגלימה. וזה דרך הגלמים כולם בעת הלבישה והוא להפך בעת הפשיטה. כי מה שלבש בסוף פושט בראש ומה שלבש בראש פושט בסוף. והנה הרכבת השור לרמז כי תחלתו הראש, בלבשו צורת ההרכבה. אבל העור שהוא סוף מלבושיו פושטים אותו מן הרגל ומוליכין ההפשטה עד שפושטין הראש מכל עורו. ואע"פ שהיה אפשר לעשותו להפך כי הלבישה בו טבעית וההפשטה מקרית, ואמנם זכרנוהו לרמז בעלמא. אבל ענין היות החמר שתרכב בלבושו צורה ופשטו צורה אין זה רמז ולא משל וחידה, אבל הוא ענין אמיתות המציאות. ואמנם ענין היותו מורכב על דרך הרכבת האותיות, אין בזה ספיקה למשכילי דתינו המקובלים מן האמתיות. אבל יוודע מהרה שהרכבות הגלם כולן הן הרכבות האותיות שוה בשוה, ואם הרכבותיו כך אין צריך לומר שגם הפשטותיו כך:

ודע שהמדות הטבעיות והנפשיות והגלגליות מורות על אמיתת המדות האלהיות, ר"ל כי כפי מה שאנו מכירין מאלה המדות מציאות פועליהן ועניניהן, כך נכיר ממדות השם יתעלה מציאותו וענין השגחתו לעולם, והנהגתו את בריותיו והשגתו את ברואיו, ורצותו הנרצים אצלו מהם, והיותו בלתי חפץ בכסילים ובלתי רוצה במיתתן של רשעים, אולי ישובו ויראו את יי. וזה כולו יורונו עליו שמותיו יתעלה העצמיים והתואריים, כי הם קדמו אצלינו בידיעת מדותיו. וכמו שיורונו שמותיו על מדותיו ודרכיו ומעשיו, כך יורונו האותיות והלשונות על שמותיו, אשר מהם הורכבו. ומה שיורונו עדיין יותר מזה הם הנקודים בהמשכנו בם אחר ההסכמות. כמו שאמרו חכמים ז"ל בספר הבהיר 'דמיאן נקודתא באתוותא כנשמתא דחיי בגופיה דאינישׁ'. כי הנקוד הוא אשר מניע האות, אבל במבטא לא ימצא אות בלי נקוד וכל שכן שאין נקוד בלי אות. אבל במכתב ימצא אות בלא נקוד ובעל הקבלה יקרא ויבין מדעתו ומתוך מה שכבר למד מהות הנקוד הראוי לכל אות ואות, עד שיקשרו הדברים. וכן במחשבה הנקוד עם האות נחשב יחד, כל זה מפני מחשבת דברי לשון מוסכם שעם ההסכמה יובנו העניינים שהורו על הראשונים. אבל מי שרוצה להבין מה שהוא ענין ראשון להסכמות, ורוצה לדעת מה הפרש בין המוסכם והמוטבע והמורגש והמושכל והמפורסם והמדומה והנחשב ורוצה להכיר מהות ההסכמות כולן, ומי הן המסכימין, ואיך נפלה ההסכמה שוה בין קצת בני אדם ולא נפלה בין קצתם זו ההסכמה אבל אחרת, צריך שיעיין בראשיתן של העניינים כולם ויראה כל דבר ודבר מהם ממה הורכב, ויפשיט ההרכבות כולן עד שיגיע אל מה שהוא

ראשית לכל דבר מורכב, ויכיר עלתו וסבתו והתחלתו. וזו היא הדרך האמיתית בכל חכמה:

ואמנם יש דברים שימצא דרך קרובה וקלה למצוא התחלותיה, ויש דברים שהדרך קשה מאד ועמוקה למצאן. אבל צריך לבקש ולחקור על כל דבר ודבר הסבה הקרובה למציאותו, ולדעת אם היא סבה אחת או רבות מורכבות או נפרדות. ובהמצא הסבה ההיא צריך עוד להעמיק יותר ולדעת אם יש לסבה ההיא סבה. עד שידלג החכם ממציאות העולם הזה השפל אל מציאות העולם השמימיי אשר כבר נודע לכל משכיל שכל זה המציאות השפל התחייב ממנו. וכן יעשה לשמימיי, יבקש סבותיו עד שימצא מדלג ממנו בבקשת הסבות אל העולם העליון. וכן יעשה ממנו מדלג ומעלה מחשבתו למצוא סבת העולם הנעלם העליון, וככה ימצא מציאות הסבה הראשונה לכל נמצא והיא הקרובה לכל מצד העמידה והקיום, והיא הרחוקה מכל צד, מצד חיוב המציאות ומצד המעלה. ואי אפשר להיות הדבר הקרוב לו כי אם אחד, והוא השפע הראשון האחד היחיד המיוחד והנשפע מאתו. וזה הענין קבלנוהו מצד אחד והשכלנוהו מצד אחד. ועל זה אין לנו דרך לדעת הדברים המורכבים באמיתותם כי אם בידיעת סבותיהם, ודרך השפע לפי דרך הקבלה ידענו בו לפי דרך מציאות הספירות. והספירות ידענום מפני שסמננום לפי האותיות. והאותיות ידענום מצד הטבע כנמצאות במבטא וידענום מצד הקבלה המוסכמת כנמצאות במכתב. ואלה היו לנו עדים ברורים על היות כל הנמצאים דומים להם וכל שכן שהורונו האותיות שבלחות על מציאות שלשת מיני הצורות, שהן צורה שוקעת וצורה בולטת וצורה חלקית. וזה שבח לאל בעל הצורות כולן, כבר ידענוהו מן הקבלה ומן השכל. אחר שהיו הלחות כתובים משני עבריהם ונקראים פנים ואחור ומובנים בשבעים לשונות, והנה צירוף האותיות לעד:

הנה כבר הוריתיך ענין סתרי המציאות אשר הודיעונו מסכימי צורות אותיות הקדש, והצרוף המורה על התחלת הלשונות כולן, כפי מה שסדרנוהו באלפא ביתות. הוא הדבר הנקרא מבחן השכל ומצרף החכמה וכור הבינה ונסיון הדעת, ובו יתבררו ויתלבנו הדעות ויצרפו הלבבות באש החשק האלוהי, ובו יבדל הקדש מן החול והדם הטהור יטהר והטמא יטמא. ועל כי היה הדבר הזה חזק ואמיץ וקשה מאד להשיג ענין מעלה זו התלויה בצרוף ובכל דרכיו, היה הענין נעלם מאד ולא עוד, אלא שבשעה שירצה המהפך מדותיו על פי צרוף האותיות להפכם מדרך טובה אל דרך רעה שמיד ימצא שדים

ורוחות ודמיונות ומחשבות דומות לאמתיות שיפתחו לו השער לבא בחדרי הרשע. כי זו הגזרה היא טבעית לזך שבזה העולם השפל, שהוא איש ממין בני הנביאים שהם חכמי כל הארץ הדומים לכוכבי הרקיע המאירים. ואם יש בו כח מכלל הכחות העליונים לשומרו ולעוררו ולעוזרו לבלתי סור לבבו מהאמת, בעבור דוברי כזב המדברים שהם המצפצפים, והמהגים והמלחשים והמכשפים והאשפים והחרטומים אנשי להט החרב הפועלים בלהטיהם 'כן', שחתום עליהם 'כן' כנגד 'כן' הנאמר בחותם היצירה "ויהי כן", שהוא החותם הכנוי אשר כל משכיל יכסהו וישים עליו הכסוי, ואם יגלהו מצד אחד, מן השני יכסהו בעל כרחו, כי מנשיקות פיהו ישקהו. מיד יתעורר משנתו וידע יום מותו ויבדיל רוחו מנשמתו וישיבנה אל תלמודו ואל משנתו וייהפך ממות לחיים מדתו, ויכיר ההבדל הגדול אשר בין נפשו וגויתו, עם היות משתיהם הרכבת ואמיתת מציאותו. וישים השכל בעל השלום מכריע בין טבעו ובין צבעו ובין פשעו ובין שמעו, ויהיה לו כרופא מרפא נגעו. ואולם כל עת אשר יטה לבבו מעם יי אלהיו ויחשוב בספקותו שום אמתות שתהיה סבה לסור מהשם בשום צד או בשום עת, הנה כפר בעיקר והפסיד חלקו מזה ומהבא. ונוח לו שלא נברא מפני שלא חס על כבוד קונו. והפלא מאד על מה שבא בדבריהם בענין זה באמרם בפרק הנזכר בשבת. 'אמרו ליה רבנן לר' יהושע בן לוי, אתו דרדקי האידנא לבי מדרשא ואמרו מילי דאפילו בשני יהושע בן נון לא איתמר כוותייהו, אל"ף בי"ת אלף בינה. גימ"ל דל"ת גמול דלים, מאי טעמא פשוטא כרעיה דגימ"ל לגבי דל"ת, שכן דרכו של גומל חסדים לרוץ אחר דלים. ומאי טעמא פשוטא כרעיה דדל"ת לגבי גימ"ל, דלימציה ליה נפשיה דלא נצער. ומאי טעמא מהדר אפיה דדל"ת מגימ"ל, דליתן ליה בצנעה כי היכי דלא ליכסיף מיניה. ה"א וא"ו שמו של הקב"ה, [ז"ח ט"י כ"ל] ואם אתה עושה כן הקב"ה זן אותך וחן אותך ומטיב לך ונותן לך ירושה וקושר לך כתר לעולם הבא. מם פתוחה מם סתומה' וכו' כמו שכתבנו, עד... 'מכאן שניתנה תורה במנוד [ראש]. קו"ף קדוש, רי"ש רשע. מאי טעמא מהדר אפיה דקו"ף מרי"ש, אמר הקב"ה אין אני יכול להסתכל ברשע. מאי טעמא מהדרה תגיה דקו"ף לגבי רי"ש, אמר הקב"ה אם חוזר בו אני קושר [לו] כתר כמותי. ומאי טעמא כרעיה דקו"ף תלויה, דאי הדר ביה ליעייל'. ועל זה נאמר שם, 'אם ללצים הוא יליץ ולענוים יתן חן' (משלי ג' לד') כמו שאמרנו. 'שי"ן שקר תי"ו אמת, ומאי טעמא שקר מקרבן מיליה ואמת מרחקא מיליה, שיקרא שכיח קושטא לא שכיח, ומאי טעמא שיקרא אחדא כרעיה קאי, ואמת מלבן לבוניה, קושטא קאי, שיקרא לא קאי. א"ת ב"ש, אותי תעב אתאוה לו, ב"ש, בי לא חשק שמי יחול עליו. ג"ר, גופו טימא ארחם עליו. ד"ק, דלתותי נעל קרניו לא אנדע.

עד כאן מדת הרשעים, אבל מדת הצדיקים א"ת ב"ש, אם אתה בוש יצר. ג"ר ד"ק, אם אתה עושה כן גור בדוק. ה"ץ ו"ף, חציצה הוי בינך לאף. ז"ע ח"ס ט"ן, ואין אתה מזדעזע מן השטן. י"ם כ"ל, אמר שר של גיהנם לפני הקב"ה רבונו של עולם לים כל. אח"ס בט"ע גי"ף, אמר הקב"ה אני אחוס עליהם מפני שבעטו בגי"ף. דכ"ץ, דכים הם כנים הם צדיקים הם. הל"ק, אין לך חלק בהם. ומ"ר ז"נ ש"ת, אמר גיהנם לפניו, רבונו של עולם מרי זניני מזרעו של שת. אמר לו א"ל ב"ם ג"ן ד"ס להיכן אוליכן, לגן הדס. ה"ע ו"ף, אמר גיהנם לפני הקב"ה רבונו של עולם עיף אנכי. ז"ץ ח"ק, הללו זרעו של יצחק. ט"ר י"ש כ"ת, טר יש לי כתות כתות מזרעו של עשו שאני נותן לך'. והנה זכרו זה כולו אחרי אמרם לפני זה. 'ר' יהודה בן בתירא אומר, נאמר בשני "ונסכיהם" בששי "ונסכיה" בשביעי "כמשפטם", הרי מ"ם יו"ד מ"ם, מים. מכאן רמז לניסוך המים מן התורה'. והנה זו מצוה אחת ידועה וספרוה באסמכתא רחוקה מאד וכל זה כתוב בפרק הבונה בשבת (דף קד):

ואמנם כתבתי כל זה בזה החיבור כדי לסתום פי המכחישים דרכי צירוף האותיות ועניניהם ומלעיגים על כל מה שבא מזה, באותיות דר' עקיבא ובספר הבהיר ובספרי השמוש הנקרא שמוש תורה ושמוש תילים, מצירוף השמות ומהוצאתם ממקומות ידועים, ומפרקי היכלות דר' ישמעאל ומשאר ספרים שהם ממינם ובמדרשות אין להם חקר. וזה כולו כבר הודו על היות רשות האדם נתונה לו למצוא דרך החיים או להשאר בדרכו הידועה כל ימי חייו או לבוא אל השער ולשוב לאחור או ללכת לפנים תמיד עד שיראה פני המלך וידע אתו. ואמנם זה כולו על דרך צירוף האותיות לא זולתה, כי כל דרך זולתה הוא נמנע בטבע להיותה יכולה להביא את האדם עד הלום בזו המדרגה שהיא מדרגת רוח הקדש ומעלת נבואה. ואחר שהדבר כן ראה באי זו דרך תקחנה והיא לשמור הטוב תמיד בכל צד ובכל פנה ולהבריח הרע תמיד בכל יכלתך, עד שיהיה יצרך הטוב כשמוע הבן הנאמן המכבד את אביו או העבד הטוב הירא מאדוניו או התלמיד הטוב המקבל מרבו, דברים ראויים לשמעם באמת. ועל כן אודיעך כי צירוף א"ב ב"ג ג"ד ד"ה ה"ו וכו' הוא הצירוף הראשון המוכרח המסודר על דרך המזג ועל דרך הזווג. שהנה חוברו כולם נפרד עם זוג זוג עם נפרד, נפרד עם זוג זוג עם נפרד עד ט"י, שגם הוא נפרד עם זוג. והנה י"כ זוג עם זוג, אלא שהיו"ד משותפת עם אלה ועם אלה. כי היו"ד בהיותו סוף האחדים המורים על הזוגות והנפרדים. ובהיותו ראש העשרות המורים על הזוגות לבד צריך להשיגו בדמות א', בענין זוגו ומזגו עם זולתו מן כל העשרות, גם מכל

חשבון ממנו ומעלה בדמות א' הוא. וכמוהו ק' גם א' גם י' שהיא עשרת אלפים, גם ק' שהיא מאות אלפים וכן חלילה עד אין סוף. ואם כן י"כ כדמות א"ב וכן כ"ל כדמות ב"ג, וכן השאר כולן בעשרות גם מאות. הנה ק"ר כדמות א"ב וכדמות י"כ, ואם כן חוזרת ההרכבה על דרך זה בהיותה נשנית משולשת, מפני שתדענה אכתבנה:

אב בג גד דה הו וז זח חט טי יכ כל למ מנ נס סע עפ פצ צק קר רש שת תא:

הנה זוהי המרכבה המוכפלת בהכרח ובאה במספרה לפי האותיות והתיבות כ"ב מ"ד. והנה סודם 'בדמ"ך' 'כבד חלב' 'כח בלבד' 'גלגל' 'לב בלב'. ומנין כב אותיות א"תצה, כפלם ויעלו ב' תתק"צ. חבר הכל אותיות שהם מ"ד ותיבות שהם כ"ב ומספרים שהם ב' תתק"צ וזו הצורה תתקב"ץ בדמ"ך תתקמ"ץ בכב"ד, והם שני מלכים חיים מתים. גוי"ם זנ"ב וסימניך "הנה יו"ם ב"א לייי" (זכריה יד' א'). וישובו אחי"ם אויב"י הא"ל בכח המט"ה, כי שני כלים מחיי"ם מתי"ם אבל כשפים ממיתי"ם חיי"ם רק כל בעלי חיים כשפני"ם מכשפי"ם והכלל חלילה ט"ן. והנה נמצא דרך אי"ק בכ"ר גל"ש דמ"ת הנ"א, דמ"ת גל"ש בכ"ר פנים ואחור. והשאר לא נשתלשו והם מן נסה"ו עד ק"ץ י"ט. ואמנם סוד בכ"ר גל"ש דמ"ת, בכ"ר גל"ש דמ"ת, התגלגלו על דרך שכב"ת זר"ע שכב"ת זר"ע כפל, שסודו רכ"ב שמתגד"ל, דג"ל שמתרכ"ב גם גד"ל שמתבר"ך, דג"ל שמתכב"ד. והנה כל הרכבותיו הם אל"ף אל"ף אל"ף אל"ף אל"ף אל"ף אל"ף אל"ף אל"ף, והנה הם ט' אלפי"ם תשע ספירות. על כן ראה יחזקאל ט' מראות, והמראה העשירית היא קדש לייי. ולא ירדה שכינה למטה מעשרה ולא עלה משה למעלה מעשרה. והעשירית היא אספקלריאה המאירה והתשע אספקלריאות הן בלתי מאירות להשאר וכולו יובן מזה. שהרי נשאר אי"ק הנ"א שסודו אלף יום אלופים ופמליא ואלפים ו' אלפים שהם ה"א י' מאה אל"ף י' נקב"ה. והוא סוד שכינה שכך המרובע עולה מן א' עד י'. והנה סוד אנכי מפורש עם יי אלהיך שהוא כבד בדמך שהוא כבד מכבד. והנה סודו אני יהו"ה אלהי"ם ה' יו"ם יו"ם ה' יה"י ויה"י יה"י ויה"י יה"י ויה"י, והנשאר הוא מחובר שנים שנים לבד מפני שלא נתגלגלו האלפא ביתות כי אם פעמים עד ת' לבד:

וכאשר הראיתיך באחד תכיר ממנו הנשארים כולם מן האלפא ביתא של אל בם גן דס, המצורפות ברא"ל שערים. וכבר רמזתי לך דרכם וגם רמזתי לך גם כן האלפא ביתא של ר' יצחק ז"ל. ואמנם אשלים לך עניינה פה, ואומר שעניין היותו כותב שם וחצי בכל צד

יעלה זה ב"כ י"א והנה אבי"ך והוא ג"ל. ואם כן ד' מהטורים שהם שם וחצי שם וחצי הרי הוא גלג"ל במספר האותיות, ועל זה יורה שהוא מצוה לגלות נסתריו מפני היותם סבת הגאולה, שהיודעם יגא"ל ד"ם כי הוא הגא"ל הד"ם, בדי"ו ד"ם בדי"ו גלה"ו, די"ו בד"ם יגא"ל ד"ם מכב"ד כב"ד מד"ם דמיו"ן גלג"ל, 'ד"ם ומי"ן נ"כ' 'פ"ל ק"י' 'ק"ל פ"י' 'עי"ן הפ"ה' 'מעיני"ם' 'ורו"ח' 'ברי"ח' 'ירח"ב' 'ביר"ח' 'יבח"ר' 'יבר"ח' 'בחר"י' אף 'עד עולם' 'טהור' 'פסילם' 'נפסל'. והנה כל מה שיתחייב ממציאות השלמים בכל אות ואות המתגלגלת עולים ר"כ. והחצים עולים חצים שהם ק"י, ויש שם כ"ב אותיות. וכן בכל תשלום אות באות עולה המספר של כל אחת ואחת מהם של"ב. ואם כן מספר כולם יחד עולה כ"ב פעמים של"ב. ומספר זה הוא שעולים כ"ב פעמים ש' בכלל ו' ת"ר, שהם ששת אלפים ושש מאות. [ומספר כ"ב פעמים ל' עולה ת"ר] ומספר כ"ב פעמים ב עולה ד"ם. הנה הכל עולה א"ו ש"ד שהם ז' אלפים ושלש מאות וארבעה. והנה עולה מצורף תור"ת מסד"ר, והכלל אי"ש בחזרת חלילה התר"ת היצ"ר תור"ת הפרט"י תור"ה פרטי"ת פרטי"ת אמצעי"ת, א"ש הא"ד א"ד הא"ש היצו"ר הציו"ר היוצ"ר והיצ"ר א"ד א"ד א"ש. גם א"ד א"ד צור"ה הא"ד צור"ה הצור"ה א"ד רפא"ל אי"ש, והרמז "יי איש מלחמה יי שמו". ד"ם גלג"ל עשרי"ם ושתי"ם אותיו"ת דמיו"ן כ"ל העול"ם נאס"ר:

ודע כי מספר כל אחד מהם שהוא של"ב אותיות סודם "יצ"ר ל"ב האדם רע מנעריו". ומספר כל אלפא ביתא שלימה אלף ותצ"ה, וסימנם מלכות. ורמזם "כי א"ת המל"ך יי צבאות ראו עיני" (ישעיה ו' ה'). וכשתדע סודם 'את"ה מל"ך' כי 'את"ה יוד"ע' 'א"ת הידו"ע'. והנם 'דע"ת אהו"י' 'משק"ל יו"ד ה"א' 'עול"ם המקר"ה' 'מקר"ה העול"ם' 'מעינ"י מי"ם העליוני"ם' 'לוית"ן' 'טו"ב הדע"ת' 'שכ"ל חכמ"ה ובינ"ה' 'עפ"ר חמ"ה ולבנ"ה', ורבים הם כהם. ודין הוא לחקור אחריהם כי כשתדעם 'תקש"ר אד"ם מלא"ך שט"ן' 'תקש"ר המכשפי"ם' 'מית"ה משקר"ת' 'תקש"ר המתי"ם' 'המתי"ם קשר"ת' 'מית"ה משקר"ת' 'תכלי"ת השק"ר בכ"ח' 'תכלי"ת שלש"ה' 'תכלי"ת שק"ר ??כז"ב' 'תכלי"ת סבו"ב זנ"ב הרא"ש' 'תכלי"ת סבו"ב הרא"ש זנ"ב'. א' הוא הראש י' הוא הזנב, י' הוא הראש ק' הוא הזנב, ק' הוא הראש א' הוא הזנב, והנה אי"ק מתגלגל חלילה וכולו ראשים, וסימנם "כשדים שמו שלשה ראשים" (איוב א' יז') וכולו זנבות, וסימנם "ויפן זנב אל זנב" (שופטים טו' ד') ודעם (שלשת) "[משני] זנבות האודים העשנים האלה" (ישעיה ז' ד'), הם נרמזים על ענין שלשת היסודות שהם אחרוני המציאות העליון וראשוני המציאות התחתון. ולפי זו הדרך הם ראשים למה שהורכב מהם, והם זנבות

למה שהתחייבו ממנו. והגלגל המתגלגל פנים ואחור לעד נאמן על זה המציאות כולו המתגלגל פנים ואחור. ועל כן א"ת סודו פנים ואחור גם מלא"ך וש"ד והנו בא"ש ובמי"ם. ב"ש אמונ"ה וצד"ק בעל"י הפעל"ה מלהיב"י מעל"ה ומט"ה. ג"ר קי"ן והב"ל בר"א אב"ר רב"א בר"א גבר"א בר"א. ד"ק מסב"ב לע"ד הרי אלה ארבעתם י"א במספרם והם ח' אותיות וגם ד' תיבות הרי י' אחד. והנה א"ת ד"ק ב"ש ג"ר גמו"ל וענ"ש ענ"ש וגמו"ל אלף ועשרה יו"ד אלף רא"ש הפוע"ל מאש"ר העול"ם שכ"ל הפוע"ל העול"ם היצ"ר פוע"ל כ"ל העול"ם פע"ל היצו"ר עשרי"ם ושתי"ם אותיו"ת עשרי"ם ושתי"ם אותיו"ת פעל"ו היצ"ר. וכל זה הצירוף מועיל הרבה להשוות החכמה האלוהית. ודע כי יש נפלאות תמים דעים בדרך הצירוף של א'ג'ה'ז'ט'כ'מ'ס'פ'ק'ש'. ובדרך הצירוף של ב'ד'ו'ח'י'ל'נ'ע'צ'ר'ת'. כי מספר הנפרדים כלומר הראשונים עולה תרכ"ה. והנה הכת"ר, והיודע לכתר ינצל מן הכר"ת. והרמז עליו "הכרת פניהם ענתה בם" (ישעיה ג' ט'). ונאמרו ברוח הקדש שממנה כל הרוחות. ומספר הזוגות כלומר האחרונים עולה תת"ע, והכל לשו"ן קד"ש, דעו ברו"ח הקד"ש לשו"ן הקד"ש, למדו ברו"ח הקד"ש אלמד לשו"ן הקד"ש ברו"ח הקד"ש ראש"ו מרב"ע ומשול"ש בברי"ת לשו"ן ז"ך שי"ב תרע"ו שת"י וער"ב שקו"ע בטיטא שת"י שק"ע בער"ב בל"ט ער"ב שק"ע בשת"י בל"ט בש"ם העצ"ם בש"ם התא"ר הש"ם בש"ם העצ"ם בתא"ר העצ"ם בש"ם התא"ר בש"ם הש"ם בעצ"ם הש"ם בתא"ר הש"ם הש"ם התא"ר בעצ"ם:

והנה אלה נפלאות אלהי ישראל שהודיענו כל זה מאמתת כ"ב אותיות הקדש, שסודם ביט"א ע"ץ החיי"ם ע"ץ החיי"ם חט"ה חי"י החט"ה עצ"ם חי"י העצ"ם חט"ה כ"ח הרכ"ב באברי"ם כ"ח ברכ"ה באברי"ם כ"ח הרכב"ה בחמ"ר, וכן רבים כהם יורו על כחות ההרכבות כולן. והנה כבר התבאר לפי הדרכים האלה שהאדם יכול להשיג כל מה שיבין מצד ההסכמה. וההסכמה פרסום מקובל מאיש לאיש, ואם כן כל מה שישכיל האדם מכל דבר ודבר מן הנמצאים, הוא לפי המורגש ולפי המושכל ולפי המקובל. והשגת המורגש תלויה בחמשת החושים שהם גופנים ר"ל כחות בגופים. והם הראות שהוא כח בעינים. והשמע שהוא כח באזנים. והריח שהוא כח באפים. והטעם שהוא כח בחיך ובלשון ובשפתים, שגם הן כלי הדבור. כי הטועם המר והמתוק שהם שתי הקצוות הרחוקות או מה שבתוכם כגון המליח והחמוץ והעפוץ והחד והדומים להם, כל אחד לפי מינו, לא יטעם אחד מאלה עד שיוכל להבדיל בין כל מין ומין מהם, אם לא ישים הדבר המוטעם בפיו בדבוק גוף נוגע בגוף עצמו. מה שאין בשלשת החושים הנזכרים

שכל אחד מהם השגתו למה שישיגהו מרחוק. והם עם כל זה שלש מעלות מובדלות בריחוקם. כי הריח יושג בקירוב גדול, ועל כן יורה מאמר "וירח יי את ריח הניחוח" על קירוב מופלג שהתקרב השם אל הנקרב המתקרב אליו על ידי הקרבן, ויורה על אמתת הרצון. כי הכעס והרצון שהם שתי מדות הפכיות מיוחסות אל הריח ואל הנחירים שהם כלי הריח, כמו שנרמז למעלה במדות. והנה הם אויריות נולדות מן הלחות ומן החום, כי החום מוליד הכעס בהתגברו והלחות מישבו והוא סוד הדם שטבעו חם ולח והוא אוירי:

ודע כי ידיעת המדות וסדריהם על דרך האנושות מביאה לידי ידיעת מדות העולם והשנה וסתריהן. וידיעת מדותיהן של העולם והשנה מביאה לידי ידיעת הנהגת השם את הכל, והשגחתו בכל איך הן עד שיקראו הדרכים ההם פעלים ותארים רבים מיוחסים אל השם, ודרכים והנהגות ומדות אלוהיות, כגון י"ג מדות שאינן חוזרות ריקם. כמו שנבאר בסוף הספר הזה בסתריהן בע"ה. וצריך אם כן שידע האדם תחלה הרכבת גופו ידיעה כללית ופרטית. מפני שהכלל יבדיל כלל מכלל שהוא כדמות פרט אצל הכלל הגבוה ממנו. והפרט הוא הדבר שיורגש באחד מחמשת החושים, אבל הכלל לא יורגש, ואמנם יושכל או ידומה בהמשך המשיג אחר אחד מן הכחות המציירות, בין אחר הנעלם, בין אחר הנגלה. ועל כן אפשר שהמדמה ידמה האמת במה שדמהו, ואפשר שידמה בו שקר מפני היותו יוצא מגבול כחותיו כמו שיקרה בחושים כשיצאו מגבול כחותם, שלא יוכלו להשיג האמת. ואולם השכל מתוך היותו קרוב אל השפע האלוהי, והוא המלמדו, כשיקבל ממנו מה שראוי בעת הראוי, ואין לו מונעים, גם כן ישיג האמת בכל מה שישיג. ואמנם אם התרשל זה המשכיל המבקש להשיג דבר אמת ולא חקר כל מה שראוי לחקרו על פי הדרך המושכלת, כבר יקרה לו גם כן כשיחשוב שהשכיל דבר והשיגו כאשר הוא ויטעה בכל מחשבתו או ברובה או במקצתה. וזה כולו סבתו התרשלות החקירה הראויה, וזה בלא ספק יקרה בכל דרך השגה אנושית, אבל בהשתתף האלוהית המשפעת המושכלות המקובלות עם האנושית המקבלת הידיעות האמתיות בלתי מונע, אי אפשר אז לעולם שיטעה המשכיל בשום דבר מכל מה שהורו לו והשיגו. ואם יזדמן עת או רגע או ענין מן העניינים הידועים המונעים את האדם מההשגה העליונה ההיא השכלית, כבר יקרה לו שגם הוא יטעה, ואפילו אם ההוא הגדול שבבני אדם. כי זה הדבר מוטבע באדם והוא נמנע שיהיה זולת כן מפני היותו מורכב מדברים הווים ונפסדים, פעם קיימים ופעם בלתי קיימים. ואם כן אל תפלא כשיקרה שום מקרה

לאחד מן הנביאים או מן החכמים באלו העניינים, וכל שכן לשאר האדם אשר למטה מהם. כי הקרי לא ימלט מן המקרה אשר הוא סבת מציאותו הקרובה. והאדם ברצותו להיותו בלתי אדם ימצא עצמו חסר אפילו ממעלת האדם. כי המעלות שהן מבדילות בין המינים אפשר להפחיתן ולהשוותן ולהעלותן. כיצד, אם האדם עושה מעשה אדם הידוע מצד ההרגש ומצד הדמיון ומצד השכל ומצד הכתוב ומצד הקבלה, לפי הזמן ולפי המקום ולפי האישים שבזמנו, הנה הוא אדם באמת. ויש לזה השווי דרכים וקצוות רחוקות וקרובות לצאת ממנו אליהם. כי הקו הכל יוצא מהשווי ומן היושר ונוטה אל הקצוות כמו שרמזנו למעלה. והנטיה אל המינין שלמטה מן האדם היא נטיה רעה ושמה צפונית, והיא נטיה מן האנושות אל הבהמות הנקרא חיות מורגשות, כנטיה אל היות האדם דומה לחמור שהוא כרוב מינו אינו מזיק אבל נושא עול. והנה חמור הרחים סובב סובב ואינו זז ממקומו. והאדם אין הכונה במציאותו שוה לכונת מציאות החמור, שאין התכלית שישא עול כחמור בלתי היותו מתעלה בנשיאת עולו. ורוב המצות הן עול, אבל תכלית הכונה במציאותו היא שיכיר עצמו, והכרת עצמו תביאהו להכיר את קונו והיא תכלית הצלחתו. וזאת התכלית יש לה מדרגות רבות וכל מה שיתקרב אל התכלית יתעלה על זולתו ממי שלא הגיע אל מה שהגיע הוא אליו. והנטיה אל זה העלוי היא נטיה טובה ובה מתדמה העולה אל העליונים שאין מינים אחרים מעולים אחר מן האדם. כי הגלגלים והכוכבים לא יקראו מינים באמת, מפני ששם המין נופל על מי שאישיו הווים ונפסדים והמין קיים. והכוכבים אשר אין אישיהם הווים ונפסדין ולא הגלגלים, אם כן אינם מינים. ועל כן בהתעלות האדם יתדמה בהיותו איש אל אחד מן הכוכבים הקיימים, ויתקיים לנצח וישוב כל כי הכל קיים:

והנה נרמזו במרכבה ג' מיני אדם שהם בהמה וחיה ועוף, עם היותם שלשת מלכי בעלי חיים. כי השור מלך בבהמות, והאריה מלך בחיות, והנשר מלך בעופות, ויורו שלש מדות. כי מלכות השור מורה על ממשלת העושר, ומלכות האריה על הגבורה, ומלכות הנשר על השררה. והמלכות הרביעית היא מלכות האדם שהוא מלך על כולם. וארבעתם יורו על ארבע רוחות, ומתהפכות לפי פניהם לכל רוח מארבעתן, עד שיתגלגלו חלילה. וצורת פני אדם צורה מזרחית, וצורת פני שור צורה צפונית, וצורת פני נשר צורה מערבית, וצורת פני אריה צורה דרומית, ומכריע בינתים מגלגל הצורות. ויעידו לך על זה הסוד ארבעה דגלים, והאמצעי, שהדגלים הם דגל מחנה יהודה מזרחה. ודגל מחנה דן צפונה, ודגל מחנה אפרים ימה, ודגל מחנה ראובן תימנה. ומחנה הלויים בתוך המחנות.

ומחנות שכינה אוריאל מזרחי, גבריאל צפוני, רפאל מערבי, מיכאל דרומי, ושכינת אל באמצע. וכן בשבע האמצעי שהוא היכל הקדש מכוון באמצע שש קצוות. וכן בתשעה האמצעי נקודה וכן בשלש עצמן כמו שנאמר באמ"ש. וזה הוא סוד המדות עם שווין ועם נטיתן. ואם כן השלם בבני האדם הוא המתעלה כשמתגלגל ממדה למדה עד היותו אמצעי לכל המדות ונותן לכל אחת חוקה כפי הראוי לה, עד שיהיה רוכב על המרכבה כולה. והיא האדם אשר מעל לרקיע אשר על הכסא ונברא בצלם ודמות. ועל כן נאמר שם "ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה" (יחזקאל א' כו') במעלה. ולפי אלו הסודות שגיליתי לך צריך שתשתדל להדמות לזה המכריע והוא הנקרא אל שדי והוא מטטרון שר הפנים המנהיג האותיות וממירן ושוקלן וצורפן בצירופים הנזכרים שאמיתת כולן תלוייה במשולשת באמת וסודה גלגל ואחריה חבריה מארבע ומחמש עד כולן שעליהם שבעים לשונות ויתגלו בם החכמות:

והנה ענין השמע והראות שנאמר במקומות, "וישמע יי" "וירא יי", יורו גם כן על הקרבה ועל הריחוק בהשגחות והמדות הנזכרות במסכת אבות, והנרמזות במבחר הפנינים והנרמזות במה שכתבנו מדברי ר' שלמה בן גבריאל ז"ל, ומה שבא בחמשים שערים שחבר בם בן כרשפין, ומה שנכתב בספר חובת הלבבות, ומה שנאמר מהם בחבור ספר האמונות לר' סעדיה גאון ז"ל. והוא שהכל נלקח מן התורה ומן הנביאים ומן הכתובים וממה שנמשך אחריהם. כל אלה הורונו להכיר עצמנו ולהכיר קוננו. ואמנם חוש המשוש שהוא המתפשט בכל, עם היותו מיוחס אל הידים בראשי האצבעות, צריך בהשגתו אל דבוק גמור כולו לנגיעת גוף לגוף. והמבדילים האלה שמבדילים בהשגחתם הדברים אלה מאלה הם גופנים. אבל הרוחיים תלויים בציורי הנפש. ועל כן מגלגל האותיות המתחיל מן א'ב'ג' ראוי שידע שהגלגול הישר הוא שיבוא אחריו ב'ג'ד' ואחריו ג'ד'ה' עד שישלים הגילגול במלת ת'א'ב' ותחזור חלילה שהוא גלגל חוזר חלילה. ועל כן צריך להתחיל עוד באלפא ביתא השנית מן מלת א'ג'ד' ולהשלים במלת ת'א'ב' ת'ב'ג'. ובדרך הזה לכולם כמו שכתבנו למעלה בצירופיהם, והשלמנו בספר הראשון באלפא ביתא שראשיתה א'א'ב' וסופה ת'ת'א'. והנה סוד זו הדרך ראש תוך סוף שהראשים לעולם שווים באלפא ביתות ישרות לכולם, והתוכים גם כן ישרים. אלא שמתחילין מן בי"ת, והראשונים מתחילים מן אל"ף תמיד בכל הגלגול. ואם כן הנה התחלת הראשים לכולם מן א"ב לעולם. והשלישיות משתנות ומתהפכות וזהו דמיון לעולם העליון שהוא הראש הראשון בלי שנוי והשניים דמיון לעולם השני שיש בו קצת שנוי ואינן שנוי גמור.

והשלישיים דומין לעולם השפל שהוא מלא שנויים וכל ענייניו משתנים ואין לעצמות הפרטים הנמצאים בו קיום אלא על דרך הויה והפסד:

ועתה אפסוק דברי כ"ב אותיות פה, ואומר שהוא רמז בסודו צופה וממיר עושה את כל היצור ואת כל הדבור שם אחד וסימן לדבר עשרים ושנים חפצים בגוף אחד. מורה על גלוי מה שבחננוהו וגילינוהו מכל דרך היצירה באותיות התלויה בצפיה ובהמרה בכ"ב אותיות של התורה, שבהם נבראו עשרים ושנים חפצים ונעשה מכללם גוף אחד שלם. ואני הארכתי הרבה בשני החלקים שהם הא' והב' במה שדברתי בם בענין עשר ספירות ובענין כ"ב אותיות. וגם דלגתי בם מענין לענין מקרוב לרחוק ומרחוק לקרוב מפני הצורך והתועלת וגם כמעט שכבר כללתי במה שזכרתיו רוב מה שיבוא לפנים ועשיתי כן בכונה גמורה ונמשכתי בו אחר אמיתת התורה שכללה בראשית מאמריה כל מה שבא אחריה אלא שנזדמן בינינו הפך אחד מוכרח מצד שנוי הכונה והוא כי התורה דברה בכלל הראשון בתכלית הקוצר ובשני באריכות ואני הארכתי בראשון וקצרתי בשני וזה שהוא כתב מה שבראשון ליחידים ומה שבא אחריו לכלל ואני דברתי בראש לכלל ומה שיבא אחריו ליחידים כשתמשך בשני דרכים אלו אחר פשטותם, ואם אחר נסתריהם תמשך, הנה הכל שוה הארוך והקצור ועל כן אשוב ואדבר בחלק השלישי של אוצר:

אוצר חלק ג' שלש אמות אמ"ש:

יסודן כף זכות וכף חובה ולשון חק מכריע בנתים. אמרו שלש אמות הורה לנו בהן על המציאות, ואמרו אלף מם שין, והנעלם מהם לפני"ם. ורמזם "לפנים הארץ יסדת", הורנו בזה הסוד מה שזכרנוהו לפנים בענין אמ"ש. וסודם מלאים נפש לא מנפשים, והם אלף ושלש מאות וארבעים וסודם מקר"א. או אמור שהם שלש מאות וארבעים ואחד. והנה ש' קנק"ן ואל תסתכל בקנקן אלא במה שיש בו, יש קנקן ישן שהוא מלא חדש, ויש קנקן חדש שהוא מלא ישן, ויש קנקן חדש מלא חדש, ויש קנקן ישן מלא ישן, ויש מהן זה או זה שאין בו לא זה ולא זה. ועוד קנקן יצר, והוא כלי מקבל כל מה שמשימין בתוכו ואפשר שלא ישימו בו דבר וישאר ריקם. והנה אמ"ש סודו א"ב וא"ם ונשאר ממנו אר"ץ. והנה ש"ם סודו מכריע גם אלף רוח חק מכריע בינתים. ובחברך אמ"ש עם ש"ם תמצא בשניהם מעש"ה מרכב"ה, והיא הרכבת ש"ם בש"ם. כי ב' משמ"ש והנה הוא שמה"ר המעכ"ב והוא שעכ"ב הממה"ר. וזהו באמת סוד מעש"ה מרכב"ה, והיא הרכבת

החמר עם הצורה. כי הצורה ממהרת והחמר מעכב, והמרכיבם הוא שהפך תנועתם. כי החמר נח תמיד בעצם ומתנועע במקרה והצורה מתנועעת תמיד בעצם ונחה במקרה, ועם הרכבתם מתהפכים ושב הנח נע והנע נח. והסוד יתגלה לך מטבע השמים המתנועע תמיד ומטבע הארץ הנח תמיד. והסוד אל אמ"ש הוא שתוף הד"ם והאפ"ר ושתופם בשיתוף האדם והעור או בשתוף גנ"ה וזר"ע ושלשתן ג"ן עד"ן וגיהנ"ם וד"ם. והנה גן עדן וגיהנם חולקים וד"ם שהוא האד"ם מכריע בינתים, וזה ההכרע הוא על פי הלשון שנתן לו חק להיותו מכריע בינתים:

וזהו שאמר יסודן כף זכות וכף חובה ולשון חק מכריע בינתים, וסוד שלש אמות שלש מאות, והם רמז לשלשה שמות המיוחדים הנרמזים בשם חסדו לרמז כי לעולם חסדו. וכן סוד ג"ן עד"ן של"ש מעלו"ת של"ש סעודו"ת, שלש שמות שעל פיהן דג"ן נ"ע שהוא א"ד בענ"ן והוא גל"ם ד"ק מסב"ב חלל"ה זמ"ן הליל"ה יומ"ם וליל"ה, והוא המקב"ל תמיד הצורות צורה אחר צורה. ואמרו כף זכות וכף חובה הסר ת"ו שביניהם ותמצא השאר שוה ביניהם. וסוד ת"ו גרג"ר והנו בר"א בר"א אב"ר אב"ר והנם יחד עת קץ. ועם היותי יודע שיש מן המקובלים רבים שלא נשלמו וחשבו שנשלמו בהיותם בלתי מגלים דבר סת"ר לא אחוש אני למחשבתם ואפילו בגנותם אותי על הגלוי. כי דעתי בזה רחוקה מדעתם או הפכית. ועל כן אחר שגיליתי לך כי סוד אמ"ש עם אש"ם הוא מעש"ה מרכב"ה המורה על הרכב"ת הכ"ל כמו ש"ם בש"ם ז"ה בז"ה. כך אודיעך כי מלת יסודן כפ"ל הם, והנה סינ"י הוא סל"ם שראה יעקב וזה ק"ל להבינו. שהם שני שמות יורו על סינ"י שהם אבנ"י בינ"ה אבני שיש טהור. במקום שי"ש ג"ס ק"ל ר"ך והם אח"ד שני"ם, בסוד ש"ם המיוח"ד שסודו י"ש מחנ"ה חד"ש מאי"ן. וכך אודיעך עוד יותר גדול מזה כי סוד כ"ף זכו"ת וכ"ף חוב"ה שהם מורים על ע"ת ק"ץ הנם מורכבים מעשה בראשית במעש"ה בראשי"ת. והנה מעש"ה מרכב"ה נוסף עליהם כ"ב כנגד האותיות המורים על שני המעשים יח"ד. ואמנם זכו"ת וחוב"ה חוז"ה בתוכ"ו הכתו"ב האחו"ז שהוא אב"ן משותף עם או"ת בשתוף שכ"ל עם דמיו"ן כשתוף המלא"ך עם השט"ן, והנה קד"ש ליהו"ה כדמות ב"ן וב"ת והוא או"ר נבר"א הוא או"ר אברי"ם שממנו נברא"ו העולמי"ם. והקושיא בין חול ובין קדש כלומר בין ד"ש ובין ד"ת, ועל כן ולשון היא לשון חול או לשון קדש. וזה הוא סוד ח"ק חו"ל הוא ד"ם קד"ש הוא ד"ת. ועוד ד"ם יו"ד ה"א ו"ו ה"א, ועוד ד"ת תג"א והוא שם המפורש כי הוא כת"ר תור"ה שסודו עשרי"ם ושש"ה:

הא למדת שהכל תלוי בשמות. והנה מכרי"ע ש"ם כמו שאמרנו, וסוד בנתי"ם ב"ך ואמתם כ"ב אותיות שסודם אהו"י, חברם והנה ש"ם אהו"י. וזהו סוד שתוף אמ"ש עם יה"ו, והרמז עליו "אני יהוה הו"א שמ"י" (ישעיה מב' ח'). ואם כן בכל צד שיתגלגל מורה על שהכל ברא לכבודו, והכל עובדים את השם על כל פנים. וכך השלים באמרו "וכבודי לאחר לא אתן ותהילתי לפסילים" (שם). וכן כתוב "כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו" (שם מג' ז'). ועוד כתיב "כל פעל יהוה למענהו וגם רשע ליום רעה" (משלי טז' ג'). נמצא שהכל בעבורו, ולכבודו נמצא כל נמצא. והנה על זה אמר עוד שלש אמות אמ"ש סוד גדול מופלא ומכוסה וחתום בשש טבעות, והן הנרמזות בשש קצוות. והעד על זה כי ש"ש טבעו"ת בגימטריא ש"ש פאו"ת והתחיבו מש"ש מאו"ת, כלומר משק"ר ואמ"ת וכל קש"ר שק"ר וכל אמ"ת תלי"א והנפ"ש אמ"ת. והנעלם בסופי תיבות מן שקר שהוא מלא (שקר שק"ר) הנהו נפש ובתוכם יו"י שהם (ע') [כ"ו] והכל כו קשר נפש, ומהם תמצא האמ"ת שקר"י, כאשר תמצא השק"ר אמת"י. והנה המשכיל בכח שכלו יאמ"ת השק"ר גם ישק"ר האמ"ת, כלומר האמת היא נחלקת לשלשה חלקים בסוד אמ"ש, א"מת מ"כריע ש"קר, א"מת ש"קר מ"כריע, וכן כולם. אמ"ש אש"ם מש"א מא"ש שא"ם שמ"א יה"ו יו"ה הו"י הי"ו וי"ה וה"י:

וכבר יעדתיך לגלות לך סודם בסוף ספרי זה בסוד חותם בתוך חותם, מפני שהם תכלית כל החותמות. ומי שיש לו כח לחתום אחר שיכתוב, יחתום ויסתום או יחתור ויסתור. ומהם יצא אש ומים ורוח ומתחלקין זכר ונקבה. אש מים רוח, אש רוח מים, מים רוח אש, מים אש רוח, רוח אש מים, רוח מים אש, הנה ששה אשות וששה מימות וששה רוחות, והנם ח"י וזהו הנעלם מן השם. והוא סוד מחזור התלי שהוא י"ח חדשים לכל מזל, וגם י"ח שנה מחזורו, והוא הלוך הגלגלים והמזלות לאחור. ואין התלי כי אם קשרי הגלגלים. ואין ספק כי הוא ענין קיומם הקרוב כדמות קשרי האברים שבאדם. וקשרי האברים התלוים בעצמות תחלה הם הנקראים תלי גם כן באדם. וסודו מכש"ף מביא זה הקשר תאוה ומחדשה כדי לשמור מציאות זה המורכב מדת זמן אחד. ובהיות הקשר ניתר יתגלה ענין עדות הקשר, והדבק בקשרים האלה דבק בשקרים, כי מאחר שהם עתידים להיותם ניתרים יותרו גם כן קשר דבקותו ולא ישאר עמו דבר. ואם כן טרם התיר אלה צריך להקשר ולהדבק בחבלי אהבת מי שלא יותרו קשרי אהבתו ודבקי חשקו, והוא השם יתעלה לא זולתו בשום פנים. ועל זה נאמר בתורה "ואתם הדבקים ביי אלהיכם

חיים כלכם היום". והוא ענין אומרו ובו תדבק ובו תדבקון, כי הדבקות ההיא מביאה לידי תכלית הכונה והיא חיי עד לאדם כבחיי השם שדבק בו:

ומפני זה היו הדבוקים שלשה מינים. הדבקות בעליונים כדמות אש שהיא למעלה ועולה תמיד. והדבקות באמצעים כדמות הרוח שהוא אמצעי תלוי אם יעלה ואם ירד. והדבקות בתחתונים כדמות המים שהם למטה ויורדים תמיד. ולפי הדבקות תהיה ההשארות אם למעלה ואם למטה ואם באמצע. והנה המדות יוכיחו, כי מדת האש היא מדת הגבורה, ומדת המים היא מדת הפחד, ומדת הרוח מדת השלום. שכן כתיב "עושה שלום במרומיו". ועל כן אמר שלש אמות אמ"ש ומהם (נולדו) שלשה אבות שמהם נבראו הכל. ועוד אמר שלש [אמות] אמ"ש בעולם אש מים ורוח, שמים נבראו תחלה מאש וארץ נבראת ממים ואויר נברא מרוח מכריע בנתים. שלש אמות אמ"ש בשנה חום קור ורויה, חום נברא מאש וקור נברא ממים ורויה מרוח מכריע בנתים. שלש אמות אמ"ש בנפש ראש ובטן וגויה, ראש נברא מאש ובטן נברא ממים וגויה מרוח מכריע בנתים. שלש אמות אמ"ש חקקן חצבן צרפן וצר בהם שלש אמות בעולם, ושלש אמות בשנה, ושלש אמות בנפש, זכר ונקבה:

דע שכבר ראיתי מי שהקשה קשיות רבות על רוב דרכי ספר היצירה, ורוב קשיותיהן היו על שתי סבות. האחת על ענין האותיות, והשנית ענין המדות. ואמנם חכמי הפילוסופיאה הנקראים חכמי המחקר הקשו על היצירה משני צדדים גם כן לפי מה שראו או שמעו מדברי חכמי התורה. האחד בחק החדוש והקדמות, והשני בחק ההויה וההפסד. ואני אכתוב לך אלה הארבעה עניינים בקצור בכלל ואראך דעת החולקים על מה שהם חולקים עליו, ואחרי כן אראך איך לא תעמוד על אחת מהדעות ההם אות, ולא יתקיים בם מופת, ושאינן כי אם מחשבות דמיוניות נולדות מן המורגשות, והנמשכים אחר אחת מהן סכלים או תועים או מטעים. ואולם אצלם ואצלנו תתברר במופת שכל מי שירצה לאמת דברו לזולתו, בין מן המודים בקצת דברים בין מן המקשים בקצתם, מי שלא יודה בהקדמות שיביא לו בעל המופת, לא יקבל לעולם מופת על מה שישמע. כי המופת הוא ענין נקרא תולדת מתחייבת משתי הקדמות צודקות כלליות הכרחיות, אחת גדולה ואחת קטנה, וההבור הזה יחייב התולדה. והמשל בזה אמרנו כל אדם חי וכל חי מרגיש, אם כן כל אדם מרגיש. כי חבור הדבור הראשון עם האחרון היא התולדה ויצאה מן ההיקש, שאחר שאמרנו כל אדם חי, אם קבל המקבל הזה והודה

על היות חכמה מפוארה היא כבן, ואם למטה ממנה במעלה היא כבת. כי המחשבות הן תולדות כבנים וכבנות, וכפי מה שהן תהיינה מעלותיהן. והמודה בשתי ההקדמות יתחייב בהכרח שיודה בתולדה. והמכחיש אחת מהן והמדבר מכיר אמתתן במופת אם אינן מן ההתחלות, שאינן צריכות ידיעה מופתית, אבל הן ממה שהתבאר במופת, אין ראוי לדבר עם זה המכחיש, קל וחומר אם הן מן הראשונות. שלא יתכן שיכחישם שום אדם ואפילו הפתי והסכל ממניינו, כל שכן המשכיל. כגון הנזכרות שאין מי שיכחיש מאמרינו באמרנו כל אדם חי, אחר שיודע בלשון המדבר ובלשון השומע בהסכמה שוה אלה השלש תיבות על מה הן נופלים. גם אין מי שיכחיש אמרנו כל חי מרגיש כמו כן לפי הסכמת הלשון המפורסמת לבעלי הלשון. גם הענין כשישמעהו כל שומע מובן לפי לשונו לא יכחישהו. כי העניין אחד הוא בעצמו לכל אדם, ואע"פ שהלשונות משתנות בהוראתם עליו, וגם אין מי שיכחיש התולדה, שהיא כל אדם מרגיש. כי אמרנו, אם כן הוא מפני שנודיע לשומע דעתנו המסכמת עם דעתו. כלומר אם כן הוא הדבר הזה שאמרנו והוא אמת בעל כורחנו, ובעל כורחך יש להודות שהתולדה גם כן אמת כהקדמות שהן אמת. ועל זה חוברו כל ספרי ההגיון של הפילוסופים עד שיוכלו לבחון האמת בכל מה שיחקרוהו, והבאים אחריהם שלא יתעו בדמיונות ובשקרים שתעו בהם רבים והיה להם למוקש באמונות, וחודשו דברים בלתי שקול הדעת, וקראו להם שמות כשמות אשר קראו הפילוסופים לתולדות. שכבר קראום אותות ומופתים נסים ונפלאות, וקיימו שאין שום דבר נמנע מצד הפלא, ואין זה פלא שהכל נמשכו אחרי דת, והדת והתורה אמת אך עם העיון הטוב:

ועתה עלה בדעתי להודיעך אמיתת מה שראוי להאמין בדברים אלו. והוא שאחר שהשם חנן לאדם דעת ובו יכול לשקול הדברים, כל דבר שיצטרך אל שקול הדעת, שישתדל להשיג במה ישקול מה שישקלהו. ודע שעל זה בא באותיות שקלן שהן כולן עשויין בשקול דעת הקדמון יתעלה, אשר אי אפשר בו החטא. וכך צריך לך גם כן שתעשה בכל משקל שתשקול בו, שתשמור עצמך שלא יפול בו החטא בשום צד. ואם תבוא להמיר אות באות או ענין בענין הזהר בך שלא תחליפנו ולא תמיר אותו טוב ברע או רע בטוב. ואם המר תמירנו והיה הוא ותמורתו יהיה קדש, כלומר כל עת שתמיר אמונה מן האמונות המקובלות [ב]תמורה, והיא שאינה מורגשת ולא מושכלת ראשונה, אבל היא מן המפורסמות או מן המקובלות החיצונות, ואם תמירה באחרת ראה הערך שבין שתי האמונות ושמור הטובה מהן לפי מעלתה, אבל לא תכחיש הראשונה הכחשה

גמורה. אמנם שימנה אפשרית ואפילו באפשר רחוק. אבל השנית חשבנה באפשר קרוב כפי קרבתה אל שקול דעתך. ולא תדין אחת מהן בתחלת מחשבה אלא אחר השתדלות בדרכי המשקל, ושים בשתיהן אפשרות מפני שכל אמונה היא מסופקת בהכרח עד שתצא לפעל באחד משלשת דרכים ותשוב ידיעה שלמה. ואלה הן, חשוב על דרך משל שאתה בעיר אחת ובא אדם אחד ואמר לך, דע כי באה ספינה אחת בים והגיעה בנמל ובה יהודים חכמים, ומרבה להגיד לך מה שהביאה, ואתה מקבל כי אין ראוי שתכחיש דבריו. ואפילו אם הוא שקרן אצלך שאמרו עליו כך ענשו של בדאי, שאפילו אומר אמת אין שומעין לו שזה דבר שנאמר דרך מליצה לבד. לא שחייבו להכחיש האמת מפני עונש האומרו, שכבר אמרו קבל האמת ממי שאמרו. והאמת היא אמת ואם יכחישוה, והשקר הוא שקר ואם יודוהו. ואמנם אתה צריך לחקור עוד, מה הוא זה ששמעת, אם הוא אמת או שקר. ודע שכבר ראוי שיוסר קצת הספק מן האמונה הזאת אשר שמעת שלא הכחשת בבוא עוד עד, שאני מגיד מה שאמר הראשון כל שכן שיוסר ברבות העדים. אבל אי אפשר לקרוא זו השמועה ששמעת מכל אלה העדים הרבים, כי אם אמונה או קבלה. שהאמנת וקבלת מה שנאמר לך על פיהם. ואמנם האמת והראוי הוא כשהלכת בים והרגשת וראית וידעת גם אתה מה שראו העדים. כי אז דלגה אמונתך משם אל שם וקראת השמועה הנאמנת ידיעה. והיא שראית הספינה וכל מה שהוגד לך שהביאה, וכל זה הרגשת ויש לך בו ידיעה מורגשת. ועוד דברת עם היהודים והשכלת מדבריהם שהם חכמים. זה גם כן יש לך בו ידיעה מושכלת, הרי שהוצאת האמונה בשני דרכים מן הכח אל הפעל. ונשאר דרך שלישי והוא שאחד מן החכמים הנזכרים היה נביא ולמדך דרכי הנבואה, וקבלת ממנו הדברים כמו שקבלת מפי הראשון מה שאמר לך, והשני והשלישי עוד או יותר מהם, היו נביאים גם כן. והעידו על מה שהעיד לך הראשון חברם. הנה הסירו הם הספקות מן האמונה במה שהורוך, אבל לא כולם. אבל הרחוקה באפשרותה שבה קרובה מאד, ואמנם עדין היא קבלה ואמונה. ואחר זמן השתדלת לאמת מה שהורוך, ובא לך הדבור האלוהי ואימת לך מה שהורוך הנביאים שלמדוך דרכי האמונה. ונתנבאת והגיע לך הידיעה מצד הנבואה במה ששמעת וקבלת והאמנת, ודלגה אמונתך מאמונה אל ידיעה אלוהית נבואית. והנה זו הדרך השלישית עם רחק מציאותה היא מעולה מהשתים הקודמות, עם קירוב מציאותם ועם קלות השגתם. ואמנם מפני שמציאות זו הדרך רחוקה ומעוטה לא הוצרכו רוב החכמים למנותה בכלל הידיעות, ואמרו שהקבלה לבד לרוב החכמים מספקת כאילו היא ידיעה, מפני שרבו עדיה מכל צד. ואין ספק שאינה מספקת אלא למשתדלים להשיג מה שבכח האדם להשיג, ראוי

שיחשבוה בלתי מספקת עד שיבחנו כחם בא אם יוכלו להשיגה, ידלגו ממה שהיו בו אל מה שלא היו בו, ואם לאו דין הוא שיעמדו על מתכונתם הראשונה בה. ואם יוכלו להוסיף יוסיפו ואם לאו ישמרו מה שעלה בידם, שלא יאבד מפני שהשכחה מצויה. ודע כי מה שהשיג בה השגה סרה ממנו השכחה הסרה טבעית בדבר ההוא אשר השיגו:

ואחר שהודעתיך זה אודיעך זה, דע כי מה שהקשו הפילוסופים על היצירה משני הצדדים שהצד האחד הוא ענין החדוש והשני הוא ענין המציאות אם הכל הוה ונפסד או הכל לא הוה ולא נפסד או הכל קצתו לא הוה ולא נפסד וקצתו הוה ונפסד, הוא מה שלקחו מדרך שקול הדעת וראו או שמעו אמונת התורה על החדוש והקשו עליה באמרם שהעולם קדמון. ובא מזה הענין הרבה במחלוקת דבר זה במורה נבוכים ברוב חלק השני מפרק א' עד פרק ל"ב, והובאו חמש ועשרים הקדמות מעידות על הקדמות, ואחת מסופקת אם היא אמת או שקר. והיא היות התנועה נצחית, ויתחייב ממנה אם היא אמת, שהזמן נצחי חוץ מן הפרטים שבעולם השפל שהם הווים ונפסדים תמיד בבא זה אחר סוד זה. ואלה העניניים בשנים הם עונים זה אל זה, ר"ל ענין החדוש או הקדמות עם ענין ההויה וההפסד. וכבר הורה לך המורה שזו האמונה היא מעמד שכל שאין שם דרך להביא מופת עליה. ואם כן היא מסופקת, ר"ל אמונת, אם העולם קדמון או חדש. ומאמונת הקדמות יתחייב שהעולם הכללי לא הוה ולא נפסד, ומאמונת החדוש יתחייב שהעולם הווה, אבל בא יתחייב ממנו שהוא נפסד בחיוב. אבל הוא לפי הדעות במה שבא ממנו בתורה שבכתב או בתורה שבעל פה לפי פשוטי הדברים. ואם כן דעת החולקים על החדוש אינו כי אם לפי אמונת הפשט לבד, שהיא אצל מאמיניה. שהשם ברא העולם הזה כולו בכללו ובפרטו, כלומר המלאכים השמים והארץ וכל צבאם. יש לנו היום מיום היצירה ועד הנה חמשת אלפים וארבעים וחמש שנה. והחולקים אומרים לנו לא יתכן להיות אמת, מפני מניעות רבות מצד העולם ומצד האל ית'. וכל זה אומרים לבלתי יחס לשם חסרון ולא פחיתות ולא סכלות ולא שנוי. וגם אנחנו חושבים לעלותו באומרינו עליו שמהזמן הנזכר ברא הכל ועשה את אינו ישנו. ואם כן אנחנו והם לטובה. אנו מכונים במה שאנו אומרים, אלא שיש לנו לחקור אם הנעלם בסתרי התורה עוזר לאמונתינו או לאמונתם. או אם יש שם דרך אחרת נעלמת ממנו ומהם. ואם כן זה לא יושג בהרגש ולא בשכל האנושי, וראוי אם כן לקבלו על פי השכל האלוהי לבד, והוא באמת לפי דרך סתרי התורה, אחר שאין שם דרך זולתה לאמת בה דרך זה. ואמנם כשתשמע דברינו וסוד העבור יתאמת לך זה הדבר איך הוא באמתתו, ותסתלק מן הספקות כולם

בזה הענין. וכשיתאמת לך סוד החדוש ומהותו תכיר ממנו חק ההויה וההפסד ושהוא לפי המדות:

ועתה אודיעך עוד סבות הקושיות שהקשו על דרכי ספר היצירה המקשים, והוא ענין מה שזכר באותיות שאמר שמהם נברא הכל. וענין מה שזכר מן המדות באמרו עם האותיות על אמ"ש יסודן כף זכות וכף חובה שתתברר, שרצה לומר מדת הרחמים ומדת הדין ומדת השלום מכריע בנתים. ואמנם אומר תחלה שכמו שלא יתאמת מופת אלא אחר ההודאה בהקדמותיו, כן לא יתאמת דבר מכל מה שנאמר אלא עם ההודאה בהתחלות. ואמנם אם תאמר כי אותם ההתחלות אינן הטעאות אבל הן אמת מובנת בתחלת המחשבה ויתכן מתוך אמתתם להוליד מהם תולדות, אבל הקדמותיך אפשר היותן אמת ואפשר היותן שקר. ואם כן איך תבנה על הקדמות אפשריות מופתים, והדין אתך בלא ספק בכל מה שאמרת. ושמח אני בך באמרך כן, כי ידעתי שאינך קל לקבל ההטעאות. אבל החכם שבבני אדם הוא הנותן לכל דבר חקו הראוי לו לפי מה שהוא. ואתה יודע כי ההקדמה המופתית אע"פ שנלקחה מהרגשת הפרטים אחד אחד ומקצתן לא מכולם, קראנוה כללית ושמנוה כאילו נלקחה מכולם. ואין ראוי שיקשה אדם עלינו באמרינו כל אדם חי, עד שיאמר ומי יודע אם יש בשום מקום מן העולם בני אדם שאינם חיים. אבל אפשר שהם צומחים כאילנות ואפשר שהם מתנועעים בארץ על פי שום רוח כתנועת הספינה בים עם הרוח המכה בוילונה. ולמה לא ידמה אלה הדמיונות מי שמדמה שהשדים נמצאים ושהם לפעמים רוחות לבד ולפעמים בני אדם גמורים ולפעמים בעלי חיים ולפעמים הם זבובים ופרעושים ונכנסין בקירות ברזל בלתי מנוקבים, ולפעמים הם גדולים כהרים הגבוהים ונכנסים בחור קטן וכיוצא באלו השגעונות המדומות מפני העלמם מן ההרגשות. והנה ידוע שכזה או יותר רע מזה יחשבו על מלאכים בעצמם. ומי שחשב שהאלוה נכנס בבטן העלמה וקבלה הריון ממנו ועמד שלשה חדשים בבטן במדור התחתון ושלשה באמצעי ושלשה בעליון, ואחר כן נולד כשאר הנולדים, ונשארה העלמה בתולה כבתחלה, ואכל ושתה והוציא המותרות כחמור וכשור, ובסוף ימיו נהרג ומת מיתה משונה כדי להחיות כל המתים ולהוציא הצדיקים מגיהנם, מיד השטן שנפלו בידו בעון אדם הראשון והוא מפני שאכל מעץ הדעת. איך יחשוב שאנשים כאלה יהי אצלם שום נמנע בטבע נמנע, ואיך לא יחשבו כל הנמנעות להיותם בהכרח מחוייבות עדיין לא אפשריות לבד. ואם כן איך נלך אחר הדמיונות ולא יתאמת אצלנו שום דבר אמתי ולא נשיגהו כמו שהוא, ולא נשאר אלא שנאמין אחר זה שאין הבדל בין מין

האדם ובין שאר מיני בעלי חיים, כי אם בחוזק הדמיון לבד. כמו שדמיון הקוף יותר חזק מדמיון החמור, עם היות גוף זה גוף קטן וגוף זה גוף גדול. אבל הראוי למי שהוא אדם ורוצה להשיג האמת כמו שהיא, הוא שילמוד בהיותו נער ובהיותו בחור ובהיותו זקן. ומה שילמוד בבחרותו שיהיה מעולה ממה שלמד בנערותו, ומה שימוד בזקנותו שיהיה מעולה ממה שלמד בבחרותו. ובזה ידמה למלך שלמה החכם שנאמר לו מהשם "החכמה והמדע נתון לך" (דה"ב א' יב'). כמו שנאמר "ויי נתן חכמה לשלמה כאשר דבר לו" (מלכים א' ה' כו'). וכמו שנאמר עליו "ויחכם מכל אדם" (מלכים א' ה' יא'). ושלשת ספריו עדיו אע"פ שהקשו על זמני מציאותם הכל מעולה עם הקבלה, והיא שבנערותו חיבר ספר משלי, והעד אמרו "משלי שלמה בן דוד מלך ישראל" (משלי א' א'). שהיה מתפאר במלכות הכללי כמנהג הנערים. והוא שאמר ברמז על הזמן "לתת לפתאים ערמה לנער דעת ומזמה" (משלי א' ד'). והמשיך ענין התוכחות במשליו על התאוות הבהמיות הפתאיות הנעריות באמרו "וארא בפתאים אבינה בבנים נער חסר לב" (משלי ז' ז') והמשיך זה כולו. ובבחרותו חיבר ספר קהלת והעד אמרו "דברי קהלת בן דוד מלך בירושלים" (קהלת א' א'), שכבר חיסר המעלה הכללית שאמר בתחלה מלך ישראל ועתה פרט ואמר מלך בירושלים. וסמך לזה "הבל הבלים אמר קהלת" וכו' "מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמל תחת השמש" (שם). כי זמן הבחרות הוא זמן העמל והטורח. והמשיך הגלגול הטבעי ואמר שהוא כן למה יטרח עם היותו מגיד שטרח ועשה ושבח החכמה על כל דבר עם השמחה. והמשיך ענין המעשה הטבעי והרצוני ואמר בסוף דבריו "שמח בחור בילדותיך" וכו' (קהלת יא' ט'), הודה שמדבר לבחורים כמו שדבר בתחלה לנערים. ובזקנותו חיבר ספר שיר השירים אשר לשלמה. והעד אמרו "שיר השירים אשר לשלמה" (שה"ש א' א'). לא זכר בו שם אביו ולא שם המלכות, כי ראה אשר היחסים ההם לו יחסים דמיונים. כמו שאמר אביו ע"ה "כי אבי ואמי עזבוני ויי יאספני" (תהלים כז' י'). כך ראה זה שאין לו חלק כי אם בשם שדבק בו לבד לא בזולתו. ולפיכך המשיל עצמו למקבל והמשיל השם לנותן. והנה שאמר "ישקני מנשיקות פיהו" (שה"ש א' ב'), שמורה על מיתת נשיקה שהיא אמתת החיים והוא זמן החשק האלוהי, שבזקנה אדם חושק להדבק במה שהוא תכליתו:

וכבר נרמז ענין השירה לסוף הימים בשירת האזינו למשה, ובמאמר המלאכים שאומרים שירה והולכים להם. וכן שירת הים סוף יציאת מצרים ואבוד האויבים לגמרי והצלת האוהבים. וכן שירת דוד ושירת דבורה וברק, וכל שכן שירה שנאמר עליה שאין כל

העולם כולו כדאי כיום שנתן בו שיר השירים. ואם כל הכתובים קדש שיר השירים קדש קדשים. וכבר נרמז במשל שאמרו, למה היו דברי תורה דומים עד שלא עמד שלמה... לבאר שהיו ממיה עמוקים וצוננין לא היה אדם יכול לשתות מהם עד שבא פיקח אחד, מה עשה ספק (קשר) חבל בחבל ומשיחה למשיחה ונימא לנימא ודלה ושתה, נמצא הכל דולין ושותין אחריו. כך היה שלמה ממשל למשל ומדבר לדבר עד שעמד על דברי תורה. הנה הודו על משלי תחלה ועל דברי קהלת אחר המשלים ועל בוריה של תורה שהוא שיר השירים אחר שניהם. וכך ראוי ללמד לכל מי שירצה לעמוד על דברי תורה בזו הדרך בעצמה, ר"ל שיורוהו תחלה דרכי המשלים הכוללים המוסר בפשוטם עם תקון המדות כולן וכוללין חכמות שיש צורך לידיעתם תחלה כצרך הקדים המוסר לחכמה. שכן אמר שם "ראשית חכמה יראת יי" (תהלים קיא' י') "עקב ענוה יראת יי" (משלי כב' ד') והם חכמות מורות הנהגת החמר השפל בעולם והממשלה שראוי למשול עליו. כמו שנאמר במעשה בראשית על ענין האשה הזונה שפתה אותה הנחש ובא עליה והטיל בה זוהמא. וישראל שעמדו על הר סיני לא פסקה זוהמתן. וכדי לתת דרך להפסקת הזוהמא נכתבו הספרים כולם. ובא קהלת בדברים טבעיים מבוארים, ואין הצלחה על הדרך הטבעית בלבד, אבל ההצלחה היא במה שאחר הטבע בסוד השיר:

ועתה אגלה לך זה הסוד המופלא הנעלם מעיני רוב חכמי דורינו זה וכמעט אומר מעיני כולם, עם חוזק הראותו ותיקר מעלתו ועוצם תענוג ידיעתו ליודעיו ואומץ מעדן השגתו לחוקריו. והוא שהכח המדמה הוא הכלי להשגת הנבואה וכל השגותיו דמיוניות ומשלים וחידות. והוא כח אחד נמצא לרוב בעלי חיים ולכל חי בעל לב. ומציאותו באדם כמציאות הנבואה במראה או במים והוא ציור דמיי. וכשמו כן הנו דמיון מדמה, וסודו דימון והוא שד ושטן. ואמנם הוא מדיון כלומר אמצעי. וכל תחבולותיו כולם מדיניות והוא איש מדנים וכעס עניינו ונברא מהדם החיוני, ועליו נבנה כל ספר משלי. והכח הדברי הוא הצורה הטבעית האנושית שבה נבדל האדם משאר בעלי חיים. וזה הכח הוא כולו דבור מוטבע באדם בשבעים לשונות בצירוף כ"ב אותיות, והוא כח מצוי בכל דבור בכח ויוצא בציורו מן הכח אל הפעל עת אחר עת. וזהו מה שרמז בספר יצירה באמרו נמצא כל הדבור וכל היצור יוצא מהם ונמצא כל היצור יוצא בשם אחד. וכבר אמר לפני זה כ"ב אותיות יסוד ג' אמות וז' כפולות וי"ב פשוטות שסימנם "במה אקדם יהוה אכף לאלהי מרום" (מיכה ו' ו'). ואמר עוד כ"ב אותיות חקקן חצבן שקלן המירן צרפן וצר בהם נפש כל יצור וכל העתיד לצור. ואמר בסוף הצירוף צופה וממיר עושה

את כל היצור ואת כל הדבור שם אחד. הנה גלה שהדבור מורה על כח הדברי, והיצור מורה על כח המדמה, והשם האחד שבו הכל מורה על הכח השכלי:

וזה הכח השכלי השלישי מעולה מחבריו השנים, והוא תכלית הכונה. ואם כן קהלת מורה על כח הדברי כמו שהורה משלי על כח הממשל המדמה, ושיר השירים מורה הכח השכלי אשר כולו חשק. והרמז בו מ' משלי כדמות מ' מדמה וד' דברי כדמות דברי"י וש' שיר כדמות שכלי. וסוד שי"ר יש"ר וסוד דבר"י עקו"ם, חבר שניהם ותמצ"א ש"ם ורקי"ע. וסוד משל"י רקי"ע והכל רקי"ע יש"ר עקו"ם. והנה הארבע אותיות הם שנ"י שמו"ת וסימנם ג"ל ע"ד, כלומר ג' חבורים הנזכרים לע"ד. והרמז "וענתה השירה [הזאת לפניו] לעד" (דברים לא' כא'). והנה משלי דבריו מדיניים, וקהלת דבריו טבעיים, ושיר השירים דבריו חשקיים. והחשק הוא המניע העניינים הטבעיים והמדיניים. והנה נרמז דרך חבור שלשתם בסוף קהלת באמרו שם "תקן משלים הרבה". ואחר כן אמר "בקש קהלת למצא דברי חפץ", הנה דברים על דברי קהלת. ואמרו "דברי חפץ" יורה על הטבעיים שנעשו על פי החפץ, כאמרו "כל אשר חפץ יי עשה בשמים ובארץ" (תהלים קלה ו'). וכן בספר יצירה אומר גם כל חפץ זה לעומת זה עשה האלהים. ואומר ג"כ עשרים ושנים חפצים וגוף אחד. והנה אמר "והגיעו שנים אשר תאמר אין לי בהם חפץ" (קהלת יב' א'). וגם אמר "לכל זמן ועת לכל חפץ תחת השמים" (שם ג' א'). וכך נקראו הכלים חפצים. "וכל חפציך לא ישוו בה" (משלי ג' טו'). ואחר כן רמז ואמר "וכתוב ישר דברי אמת" (קהלת יב' י'), הנה ישר הוא שיר. ואמרו "דברי אמת" זהו אמרם עד שעמד על דברי תורה שהם דברי אמת לבדם. והעד שהשיר מורה על מעלת הנבואה, שדרך השיר לשמח את הלב בניגונים, כאמרו "והיה כנגן המנגן ותהי עליו שם יד יי" (מל"ב ג' טו). כי אין הנבואה שורה אלא מתוך שמחה. וכבר רמז זה בשתי תיבות בסוף קהלת באמרו "סוף דבר הכל נשמע את האלהים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם". חבר ירא עם שמר ותמצא שיר אמר, והרמז "ושמו א"ת שמ"י על בני ישראל ואני אברכם" (במדבר ו' כז'). יר"א שמ"ר א"ת שמ"י פני"ם ואחו"ר שמ"י מלא"ך וש"ד השמו"ת יר"א שמ"ר. ואחר שהדבר כן עיין במה שרמזתי בשלשת זמני הלמוד, שהם נע"ר בחו"ר וזק"ן. שסודם 'זנ"ב חוק"ר נע"ר' 'מזרי"ע נק"ב חו"ר' 'רו"ח הדע"ת' 'ושמי"ם ואר"ץ' והרמז 'שמ"ש חמ"ה' 'ש"ם החמ"ש' 'משמ"ח היצ"ר' 'שלי"ח הש"ם' וכהם רבים:

ואם כן ראו לך שתלמוד בבחרותך דבר יותר מעולה ממה שלמדת בנערותך. כי בנעורותך

למדת דברים מדומים ומשלים וחידות הדומים למציאות זמנך, שאתה הייתה אז מלא דמיונות והיית נוטה בכל יכולתך אל המורגשות. וכבר ידעת שהנערים אינן מחויבים לשמור מצות עד היותם בני מצוה משלש עשרה שנה ויום א' ואילך. מפני שכבר התבאר שיש כח בשכל הדברי להבין דברים ולהבדיל ביניהם. מפני שכבר התקשו מעט האיברים הלחים שהיו מונעי גלוי הכח הדברי. ואעפ"כ מתחלה מחנכין אותם במצות והם העניינים המדיניים הנרמזים בשם דמיון. והבחורים כבר מעיינין בבחירות ובכלים ובחפצים ובקצת ענייני הטבעים הידועים, ומעיינים בדבורים ובמה שמצווים לפי הלשונות. והנערים מתנהגים על פי הדמיון הנולד מהחושים. והבחורים שומרים הראשון ומשתדלים להבין דבר מתוך דבר. והדעת מנהיג לקטנים, ותבונה לבחורים שמתגלה כח הדברי בהם, ורוב ענייניהם טבעיים מפני רתיחת הדם שעדיין לא כבה אש חשקם מן העולם הזה ומהבלי הבליו אשר אין יתרון למי שנמשך אחריו להשיג העניינים שהם תחת השמש אשר הם כולם הבל ורעות רוח:

ואמנם הזקנים שנאמר עליהם שהם החכמים, שהחכמה מנהגת אותם. כמו שאמרו ראוי זקן זה שקנה חכמה. ונשתלשו בשלש מעלות כי הם בעלי דעת שקבלוה בעת למודם בנערותם, והם בעלי תבונה שקבלוה בעת למודם בבחרותם, והם בעלי חכמה שקבלוה בעת למודם בזקנותם בעת שבטלו הדמיונות השקריות, שהם התחלות אמתיות אצלם. כשקבלום וחסרו החפצים המובחרים שהם הכלים הכלים מהרה שהיו בתחלה נאהבים ושבו עתה שנואים ונמאסים, ונעדרו ההבלים הארציים והתחדשו והתחזקו החשקים השכליים האלוהיים והעיונים הנבואים המוספים חשק על חשק, וחשוקיהם כסף בכל יום ויום תמיד, עד הגיע יום המעביר אשר בו החשק יתגבר לנפש כל צדיק וזך ובר. כי אז יבדק בשתי קצותיו ויחבר ויקשר וידבק בשם המיוחד והיה המשכן אחד. ואם כן אין לסמוך על למוד הנערות ולא על למוד הבחרות כי אם על למוד הזקנה. ואמנם יש בחורים שהם יותר רעים מן הנערים, ויש זקנים יותר רעים מהבחורים. אבל לא דברנו אלא על הלומדים ושומרים מה שלמדו בכל זמן, כי זולתם אצלי בהמות וחיות ואם שמם אדם ודמות פניה"ם פנ"י אד"ם. ויש ויתכן שמי שהוא בחור שלם יתקרב לפני זקנותו אל מעלת הזקנים הנזכרים, מפני קרבת הזמן שביניהם ורוב הלמוד המופלא. וגם יש נערים מתקרבים אל מעלת הבחורים מפני זאת הסבה בעצמה. אבל הגיע הנערים אל מעלת הזקנים זה נמנע מפני רחוק הזמן שביניהם ומיעוט הלמוד. ולפיכך אם תרצה שיתאמת לך דבר מכל מה שאומר אותו לך אל תכחיש מה שאין לך יכולת להכחישו. אבל בקש

מופת על מה שנאמר לך אם תרצה לדעת אמתתו, וקבל הקדמותיו הראויות לו. ואם יש כח במלמדך להביא מופת על מה שמסר לך בקבלה קבל מופתו אחר התבונה, ואם אין בו כח על זה עמוד עם קבלתך עד שיובא לך מופת סותר קבלתך:

ועתה אחר שהודעתיך מה שתעשה בכל זה הנני מביא לך מופתים תוריים, על מה שאמרתי לך להורות לך. שהמקשים על דרכי ספר יצירה בעניין האותיות הקשו לשוא ולשקר, והיה זה להם מפני חסרון השגת סתרי הספר ומפני רוב עומק דבריו, ומפני היות העניינים הנזכרים שם דברים נמצאים ונגלים לחכמי השכל האלוהי אשר הם הנביאים לבדם, ונעלמים ונעדרים מכל חכם זולתם באמתת עצמם, רק בקבלה נודעים היו לקצת חכמי ישראל לבד בקבלם המאמרים ההם. ואחרי כן אדבר גם כן במדות במקצתם ויושלמו בסוד השם. ואומר עתה על ענין האותיות תחלה, שהכתובים בספרים הם סימנים לבד, והנזכרים בפיות הם סימנים גם כן. אבל ההבדל שביניהם כי אות א' הנכתב הוא סימן מוסכם. ואפילו אם הוא נבואיי מוסכם הוא. אבל הנזכר במבטא היוצא מן הגרון א' הוא מוטבע ואינו מוסכם, ואם כן אינן דומים. והנמצא בלב הוא מושכל אבל לא יושכל אלא מפני שהוטבע בלשון. והמוטבע בלשון לא יצא לפעל לעולם אלא מפני המוסכם. כי המוסכם קודם למוטבע בזמן והמושכל קודם לשניהם במעלה, והדבור האלוהי הנבואי קודם לכולם במעלה ואינו נופל תחת הזמן, ואין דמיון בינו ובין האחרים השנים, כל שכן שאין ערך ביניהם. ואמנם הוא שפע שופע מהשם ית' תמיד. על כן מובן, בין יהיה א' מורה על אלוהים, בין יהיה מ' מורה על מלאכים, בין ש' מורה על שדים, שכל המציאות מקבל מאתו ית' הויה ושמירה. ואם היה אפשר שיעדר הכל, הוא לא היה נעדר. ואם יחשב העדרו, יתחייב שיעדר הכל מפני שקיום כל נמצא תלוי בו, ואין קיומו תלוי בזולתו. ועל זה אמרו החוקרים עליו ית' שמו, שהוא המחויב המציאות בבחינת עצמו, כי הוא הסבה הראשונה לכל וכל מי שנמצא זולתו הוא אפשר המציאות בבחינת עצמו ומחויב המציאות בבחינת סבתו. ואם כן השפע השופע מהשם תחלה הוא הדבר הנקרא דבר יהו"ה, ועליו נאמר "בדבר יי שמים נעשו". ונקרא רוח יהו"ה ורוח פיו, ועליו נאמר "וברוח פיו כל צבאם". עם היות הקול והרוח והדבור שמות מושאלים, מפני אזני השומעים, עד שיוכל האדם לצייר מציאות השם ושהוא המציא כל ממציא וכל נמצא עד האדם שהוא אחרון לכל הנמצאים כולם:

והנה אמ"ש, א"ותיות מ"ספרים ש"מות, ואלה הם שנצייר:

אמ"ש אחד, ארבעים, שלש מאות:

אל"ף מ"ם שי"ן:

אלה הם שלשה דברים שהם נמצאים בכל אות ואות מכ"ב אותיות חוץ מן הברות שיש לכל אות ואות שמניעין אותן והן:

א א א א א:

ויש להם שמשים ואין זה מקום ביאורן אבל זה המקום הוא מקום האות והמופת, על צורת כל המציאות ועל חמרה ועל הרכבת שניהם יחד. ועל היות במציאות דברים נחים ודברים נעים תמיד, ועל היות שם מרכיבים ומורכבים והרכבות מורכבות מעצמים ומקרים נמשכים אחריהם לפי מה שהם תמיד. ועל היות שם חיים ומתים ושכלים וסכלים וטוב ורע וברכה וקללה, וגמול וענש מורגשים, וגמול וענש מדומים, וגמול וענש מושכלים. והפרטים והכללים עדים על כל מה שאמרנו. ואמנם השם ית' אשר לו נתכנו עלילות, כאשר יצר את האדם בחכמה וברא בו נקבים נקבים וחלולים חלולים, וגלוי וידוע לפניו שאם יפתח אחד מהם או אם יסתם אחד מהם אי אפשר להתקיים לפניך אפילו שעה אחת, נקרא על זה בשם רופא כל בשר ומפליא לעשות:

והנה זאת הברכה לעדות נאמנה שהאדם הוא יצור עשוי בחכמה. ואם כן הנה צורתו צורת חכמה והוא בריה שנקביה הם ברואים וחלולים והיא הצורה השוקעת. והנה קבלה הבליטה גם כן ויש לזכר איברי התולדה בולטין ובתוכם נקבים וצנורים שבם עובר הזרע הבולט. ויש לנקבה איברי הקבלה שוקעים וגם הם נקובים. ויש לה איברים לברוא בם מזון הנולד עד שיתגדל והם השדים לינק בם החלב שהיה דם. והנה כל אבר ואבר הוא חלב עם דם שהוא מזונו, והוא מזון השדים והשעירים. וזה סוד אח"ד א'בר ח'לב ד'ם, וזה הוא סוד רופ"א שהוא בור"א החכמ"ה. וסוד כ"ל בש"ר, בש"ר וד"ם ששניהם מלאכ"י המו"ת שהם מלאכ"י תהו"ם ומפלי"א לעשו"ת ומלאכ"י האיי"ם לעשו"ת לשעו"ת, ואל תקרי האיים אלא החיים ולעשות פלאים בראם. ואם כן הנה כל אבר ואבר שבאדם הוא אות, כלומר דבר בעל חמר וצורה כאות מן האותיות, ודומה הכותב אותו לסופר

שכותב האותיות. ומנין האיברים יורה על שהמספר המוטבע בם הכרחי לפי כונת היוצר. וכן מספר הקשרים שהם קבועים בכל איש איש ממינו. וכן המשקל שבכל גוף וגוף נשקל במשקל קבוע, ויוסיף ויגרע. כן באותיות והתמורה ביסודות ובלחות הארבע ידועה, וכן באותיות שמשתנות זו בזו וזו בזו. והצרוף להיות זה במקום שהיה בו זה, וזה במקום שהיה בו זה, בלחות הפרטיות ידוע ומבואר וכן באותיות. והחיוב שמתחייב מאלה החלופים והשנויים מות וחיים, כלומר בריאות הגוף וחלאים רבים רעים ונאמנים מובחר לכל, וכן באותיות מות וחיים ביד לשון. וכן שאר הדברים כולם תבינם מאלה הנזכרים, ותמצא שכמו שיש בגוף נקב עשוי בצורת אל"ף על דרך משל, ונקב עשוי בצורת מ"ם ונקב עשוי בצורת שי"ן. מהם מלאים דם ומהם מלאים לחה, ומהם מלאים רוח ומהם מלאים עשן ושם הכחות שוכנים. כמו כן יש במקום הספרים ענייניים ושמות ודברים מורים על שכינת הכחות הנעלמים בעולם. ואיני רואה שיש שום משכיל ממשכילי האומות שיכחיש זה כולו, וכל שכן ממשכילי אומתינו, דרך המקובלים ממנו כבר התבאר להם זה. והנה כבר התפרסם סוד שי"ן של שלשה ראשים מצד האחד של התפילין של הראש. והוא לרמז על הצורה השוקעת בהם. ונודע סוד שין של ארבעה ראשים מצד השני של תפילין של הראש. והיא הלכה למשה מסיני. והוא רמז על הצורה הבולטת של העור. שיש לו ארבעה בתים אשר בתוכם ארבעה פרשיות, שמ"ע והי"ה קד"ש והי"ה. וסודם ד"ם ששק"ע יהי"ה והו"ה, ורמז לשנים "זה היום עשה יי נגילה ונשמחה בו". ורמז לשנים "והי"ה הוא ותמורתו יהיה קד"ש". ורמז ארבעתם בקיימך המצוה הזאת כראוי לה בעבורה אתה קדש ליי. והסוד שמעידים עליך זה ארבעה עדים שעל ראשך ומעוררים אותך על זה ואומרים לך שמ"א דרכך עלך שכל מדע בראך מראשך עד לבך מלבך עד ראשך, ועל כן אתה דע ראשך מלבך גם דע לבך מראשך. ולפיכך היו התפילין בשני מקומות הגוף בראש וביד כהה כנגד הלב והן כדמות קמיעין בלא ספק. וכבר ידעת אומרם של מניחי התפילין, "(יהו"ה) [אדני] עליהם יחיו" (ישעיה לח' טז') "ויהו"ה בראשם" (מיכה ב' יג') אחר אמרו "ויעבר מלכם לפניהם" (שם). כי הלב מלך, לב בנפש כמלך במלחמה. ועל כן נאמר כל זמן שבין עיניך יהיו שתים כי של יד מניחין תחלה ואחר כך של ראש. וכשחולץ חולץ של ראש תחלה ואח"כ של יד ויש בברכותיהן ובסדרן פליאות:

והנה סוד שמ"ע עם קד"ש עולה שי"ן דל"ת יו"ד, וסודם קד"ש וקד"ש יהו"ה יהו"ה וכללם תכליו"ת הרא"ש שנ"י בת"י מקד"ש. והנה חשבון שנ"י מלכי"ם חשבו"ן ימי"ם

שני"ם היכ"ל הנשמו"ת ראש"י שנ"ה וכמוהם רבים. ואמנם ידוע כי צורת ד' מציירת ג"כ בעור של הראש והרי שד"י עם צורת יוד שבעור של יד. ואין מקשה על זו הקבלה ואין מי שיכחישנה מכל בני עמנו ומי שאינו ממנו אינו ממנינו. והנה אלה אותיות של עור. ועוד קבלה בידינו שהמוהל מצייר צורת שד"י עם אצבעותיו במילה בעת כריתת הברית. וכן עוד בברכת כהנים מציירין הכהנים צורת שד"י באצבעותיהן בשעה שנושאין את כפיהם. וצורת שד"י היא ב"ך שת"י וער"ב כלומר כ"ב שי"ב תרע"ו, שסודם צור"ת שכב"ת זר"ע שד"י, צור"ת שד"י מטטרו"ן שר הפנים. וסוד השם שלם 'צור"ת שד"י אד"י' 'צור"ת אד"י שד"י' 'שי"ר השי"ר' 'חמ"ר ראשו"ן טהו"ר' 'צור"ת א"ש טי"ט' 'צור"ת טי"ט א"ש' ההויה 'צור"ה בתו"ך צור"ה' 'הכב"ד ש"ר צבאו"ת'. ה' פעמים כב"ד הנה חזר ק"ל. ואתה יודע כי זה טבע כל דבר מתנפש שהוא מצד גופו כבד, ובעת קבלו הנפישה בחלל גופו ומכניס בו אויר ומוציא, גם ניזון בד' יסודות ומכניס המזון בפנים ומשתנה ומתחולל מדבר לדבר. והקל מתפשט באיברים על שבילי הצנורים שהם הגידים הנקובים. והכבד שהוא המותר כשניתך יורד ויוצא וחוזר אל טבעו, טיט וצואה ורפש וזבל מוסרח וטפות מוסרחות. ויש עוד נקבים אחרים שמוציאים המותרות כל אחד לפי מה שעולה אליו הליחה. כגון חורי האזנים וחורי הנחירים והעינים והפה שהם שבעה שערים, עם היות כל הגוף חלול ונקוב בסוד נבוב לוחות. והשער לעד אחד והזיעה לעד שני והשחין ומיניו לעד שלישי, כי אלה מתפשטים בכל הגוף. ואע"פ שהשער באלה האישים [מעט] והרבה באלה האחרים, והזיעה לעתים מתפשטת בכל הגוף ולפעמים במקצתו. ויש מי שמזיע הרבה ויש מי שמזיע מעט, וסבת זה המזג. וכן השחין והגרב יש מי שימצאו בגופו רבים ובמעט מתמידים, ויש מי שלא ימצא לו כי אם מעט ובזמן רחוק, וסבת זה לפי הרוב הוא המזון. כי המתפרנס מדם טוב שהוא מזון טוב איך יהיה לו כי אם דם טוב שהוא אשר ממנו ניזון. והמתפרנס מדם רע שהוא מזון רע איך יתחייב ממנו כי אם מה שהוא, והוא ד"ם ר"ע. וכל האומר בלבו א"ש ד"י הוא אד"ם ר"ע. וסוד א"ב שד"י יצ"ר טו"ב באד"ם ר"ע, ועל כן רחמי"ם באד"ם טו"ב בר"ע והם החד"ש החד"ש החד"ש המעב"ר מרב"ע רבעי"ם. על כן שנ"י הדרכי"ם שהם גורלות יגלו קצת ע"ץ הדע"ת המשתף יצ"ר הטו"ב באד"ם ר"ע, גם יצ"ר הר"ע באד"ם טו"ב. וזה סוד גדול מאד והוא מפור"ש בצור"ת שד"י והוא סוד ע"ץ הדע"ת, אשר שמ"ו טו"ב ור"ע כי שמ"ו באר"ץ והוא ש"ם פרט"י והוא פנ"י צבאו"ת בע"ץ חיי"ם באו"ת. והנה ע"ץ הדע"ת את"ו הברכ"ה כי דבר יי אתו מצורף ברשו"ת שד"י, והוא צורה מחמרי"ם והוא א"ב מתנוע"ע וציר"ו הצור"ה:

וידוע שהדברים מתגלגלים עד אין סוף אבל מחכימים את האדם תמיד. ומן הבא אחר זה החלק של אוצר תתעורר אל מה שלא תוכל להבינו מזה, מפני שאלו כולם הובאו בדמות התחלות ושרשים למה שיבואו אחריהם. כי הענפים נולדים מן השרשים עם העלים שלהם ורוב השרשים אינן ראויים לאכילה ולא הענפים והעלים. וברבעך ענפי"ם עלי"ם וענפי"ם תמצא שרש המוקף מכל. ואמנם מציאות הכוכבים ברקיעים השבעה ובגלגל השמיני כבד מאד לדעת חיוב מציאותם על האמת. ואמנם היות הרקיעים כולם, העליון המקיף מעולה מן המוקף ופשוט ממנו, כבר התבאר שהוא כן. ואמנם שני העולמים הנזכרים האלה, כל מה שנמצא בראשון העליון מהשכל הראשון עד האחרון, אשר עולמם עולם המלאכים ומציאותם וקיומם מהשם יתע'. כל אחד ואחד מהם שכל משכיל ומושכל וכולם בלתי בעלי חמר אבל הם צורות. ועצם כל צורה וצורה מהם נבדלת מחברתה במעלה. וכל מה שנמצא בשני האמצעי מהכדור המקיף הראשון עד הכדור המוקף האחרון הוא בעל שכל בפעל. וכל אחד ואחד מהם הוא משכיל בפעל בעצמו. וכל מה שלמטה ממנו הוא מושכל אצלו בפעל. ואמנם ההבדל שבין שני העולמים גדול מאד, כי הראשון אין חמר לנמצאים בו ולא צורה ממין הצורות החמריות. ואם כן לא יקרה לכללו ולא לדבר ממה שבו מכל מה שיקרה לשני. כל שכן שלא יקרה לו דבר ממה שיקרה לשלישי, שזהו עולם השפל אשר אנחנו ממנו ובו. אשר נדבר בו במקומו הראוי לו והוא בט' ובי' של עדן. וכן גם כן לא יקרה גם כן לשני דבר בעצם מכל מה שיקרה לשלישי, אבל אם יקרה לו דמות ממה שיקרה לזה יהיה כחלק מחלקיו ובזמן רחוק ובמקרה, חוץ מן הירח שיקרה לו מה שקורה לתחתונים במקרה תמיד וכן לחלקי התנועות. כי החמר בתנועת חלקיו דומה לתנועות הגלגל באנה שהן תנועות חלקיות:

ואחר שהדבר הזה הוא כן, איך יש דרך למי שהוא מין מיוחד (נפחד) [נפרד] מכל מה שבעולמו, אשר שכל פרטיו הוא בכח בם. והמוציאו מן הכח אל הפועל הוא הפועל האחרון שבעולם השלישי. והמניע חמרו הוא הכח המשותף מהשכל הפועל ומגלגל הירח. והמניע צורתו הוא צורת ההויה הבאה מהשכל ומהשמש והירח ומהכוכבים עם המזלות והתלי ושאר צבא השמים, אשר מהם כל כח ארציי ומימיי ואוירי ואשיי. להבין ולהשכיל דבר ממה שלמעלה ממנו כי אם בתחבולות רבות ובערמות מופלאות. כפי מה שאתה רואה בכל איש ואיש ממנו, שאנחנו מורכבים תכלית ההרכבות כולן. וכל המציאות בכלל, בכל אחד ואחד ממנו בפעל מצד העולם התחתון ומצד העולם

האמצעי. אבל הדבר שבעדו נברא כל אחד ואחד ממנו לא נמצא בנו כי אם בכח לבד. ורבים ממנו ישארו עם ההבנה לבדה ומעטים הם היוצאים מן הכח אל הפעל, והמקבלים חלק מהעולם העליון. עד שישולשו ויהיו בהיותם בעולם הזה משולשים ומקודשים בקדושה משולשת ומבורכים בברכה משולשת. עד שיהיו בעלי שכל משכיל המושכלים כולם בפעל, ותהיה השארותם מושכלת כצורות העולם התחתון ומושכלת כצורת העולם האמצעי ושכלית כצורת העולם העליון. וזה אחר הפרדם והתפשטותם משני העולמים שהם בעלי חמר, שבם נקשרו בהויותיהם הראשונות. ולולי חמלת השם וחמלותיו עלינו שנתן לנו תורה ומצות, להורות לנו בהם איזה דרך נלך למצוא השער, ליכנס בחדרי ההיכלות ההם שהם היכלי הקדש. לא היה אחד ממנו נצל מזה העולם ומתהפוכותיו. ועל כן עשה השם שהוא קורא הדורות מראש ויודע תעלומות חכמה, ציורים מציירים הצורות באברי גופינו. כמו שברא בנו לב מצייר ומבין ומכיר הדברים הנעלמים ומחשב חשבונות, ושמהו מושל על הצורות לקבלם מצויירות. וברא בראשינו מח לצייר בו הדמיונות, ושם לו איברים חיצונים הצריכים לו. והקדימם בו להשיג התועלות המוכרחות והמועילות מחוץ. והם האזנים לשמוע, והם בעלי הנקבים אשר נכנס בם הקול עם הרוח והדבור. ושם בם כח בחינה לבחון כל אחד ואחד מאלה. והעינים לראות המראים והמקרים הנושאים אותם, עד שיכירו הגופים מצד איכותם וכמותם. והנחירים להריח כל הריחות, והפה עם שאר איבריו הידועים לטעום כל הטעמים. ואלה הם שבעה שערים שהם מוכנים להכיר העניינים החיצונים שבהם יכנס הכח הנעלם, על דרך משל להשיג המושכלות. וכן חוש המשוש בכללו ובפרטיו הוא שער גדול מאד לזה. מפני שהוא הפועל הראשון הנמצא בילדים הקטנים. וכאשר כוון השם ית' באלו האברים כשהמציאם בנו להשיג בם הרוב החיצונים בחיצונים והפנימים בפנימים, והקדים אלו ההשגות לאלו כן הקדים ההשגות הפנימיות כדי שנשיג אחר כן מה שהוא יותר פנימי ויותר נעלם מהם. סוף דבר שם לנו ית' ההשגות כולן כדמות העצמים במדרגות אשר זה למעלה מזה במעלה. וזה הדבר הוא מורגש ומושכל ומקובל ולפיכך הורנו גם כן הדרכים ההם בדברים שיהיו דומים למה שזכרנו:

והנה הורנו תחלה לכתוב אותיות, והטביע בנו עץ החיים ועץ הדעת כמו שהטביעם בעולם הנקרא גן הנטוע בעדן מקדם. וכמו כן הטביעם באותיות בעצמם הנכתבות והנבטאות והנחשבות. ועל כן צריך לבחון תחלה הנכתבות ואחרי כן הנבטאות ואחרי כן הנחשבות. ואמנם אם לא יתחברו שלשת העניינים האלה עד שיהיו אצל המשכיל

דבר אחד בפעל, לא יתכן שיהיו השגות האדם הנעלמות שלמות לעולם. וזה דומה למי שהרגשותיו שלמות שצריך שיהיו דמיוניו במדותיו שלמות, וצריך עוד שיהיו חכמותיו שלמות. ובשתפו כל זה יחד בשלמות אז ישפיע עליו הכח השכלי שהיה נעלם ממנו, שפע נגלה לנפשו, ותתענג בו ותתעדן ותשמח עמו שמחת עולם ותהנה מזיו השכינה. ואם כן הנה האותיות הנכתבות והעניינים המורגשים כאלו הם דבר אחד. שהנה הם מורגשים לעינים. כי ההכרה של האותיות תחלה היא הכרת השחרורית שהוא הצבע. והוא המראה הראשון מצד אחד והאחרון מצד אחר, מפני שהלבנונית הוא קצה אחר. וכן האדם רואה מבעל חיים כששוחטים אותו צבע דמו והוא אדמומיתו, וממנו מכיר שזה דם צבוע ויודע הדברים, כך זה אחר זה. והאותיות הנבטאות דומים לעניינים המדומים שבהם נתלו משקלי המדות כולן, שהמדות גם דמויות ודמיונות הן. ועל כן טעו בהם המקשים ביחסם לשם מדות כי אם במשלים וחידות. ואיך ישיג אדם מדה אלוהית בדמיונו והיא מושכלת אצלו לא אצלינו, כי אין להשיגה. אבל נשיג מה שראוי לנו לעשות בדרכי מדותינו לפי ספורי התורה ולפי המצות. והתורה ניתנה לאדם ומדברת כלשון בני אדם. והשם יתע' אין לו מדה ואין צורך לו ממנה. כי המדה תאר והתאר מקרה וכל מקרה נוסף על העצם. והשם ית' עצמו מספיק בהמצאת כל מה שהמצא ואינו צריך לזולתו ולא אל כלים. אלא שברא הכלים והחמרים והצורות וחבר הכל, כל דבר לפי הראוי לו. והכרת הצורות הנכתבות כהכרת שאר הציורים, כי אחר המראים יש להם לאותיות נקודות וקוים ושטחים וגופים, והם בעלי ארך ורחב ועמק. ובזה הדרך יבדל אות מאות כמו שבזה יבדל איש מאיש ממין אחד. והנה כ"ב אותיות הם מין אחד ונקרא המין בכללו כתיבה עברית או אשורית או יהודית, והלשון נקרא לשון הקדש. ובאלה יבדלו הציורים כי ישתתפו בדברים ובעניינים ויבדלו באחרים. ויהיו לאלה סגולות שאין לאלה ולאלה מה שאין לאלה, וישיגום מקרים משונים לאלה ולאלה בעניינים רבים. ואם כן הנבטאים ידמו לדמיונות, ואע"פ שנשמעות לאזנים, פנימיות הלשון להביט אינו מסור לאזנים כי אם ללב. שהאזנים לא ישמעו כי אם הקול. ועל כן השומע לא יבין לשון עד שיקבלנו ויצירנו בלב וישמרנו. והנחשבות אין להם דרך בעצמם להתגלות מפני רוב מעלתם ומפני קרבתם אל אמתת המושכלות הנבואיות, ועל כן הוצרכו אל כלים שבאמצעיתם יועתקו מלב אל לב. וזהו אמתת המציאות כולו:

ואחר שהדבר כן, הוא בלא ספק כמו שספרתי שעל כן הארכתי בו כל כך לאמת אצלך זה. הנה אי אפשר אם כן עם האמינך שעם האותיות הנקראות שלש אמות אמ"ש

נבראו שלשה אבות, שמהם נברא הכל. והם רוח ומים ואש, שיהיו אלו האותיות השלש המיוחדות הנקראות אמ"ש אלא, או נכתבות באיזו צורה שתרצה, או נבטאות באיזה מבטא שתחשוב, או נחשבות באיזה מחשבה שתאמר, או הן מדות מושכלות. אם יש להם מציאות לפני העולם לפי הדעות המשונות, או הם מורים על ענינים אלהיים נעלמים בלתי מושכלים אצלנו, וזהו האמת אצלי. ומה שראוי להאמין בזה הוא שהעניינים הידועים אצל השם אינם נודעים אצלו כידועים אצלנו. שהם נודעים מצדם לא מצדנו. אבל הדבר אצלו נודע מעת היותו ית' כלומר שהוא תמידי נצחי ואין דבר נעלם ממנו לעולם. כי ידיעתו יתע' היא עצם אמתתו והכל בו ואיך יעלם ממנו דבר לא קדמון ולא חדש. והחושב לדעת איך היא ידיעתו, חושב להיות הוא הוא עצמו. וכן שאר תאריו המיוחסים לו יתב' שמו כמו שהתבאר בספר הנכבד הנקרא "מורה הנבוכים", אשר אני קורא שמו "מכה הרוחנים", מפני שמוסיף רוח חכמה לכל בעל מדע ומכה אותו ואומר לו גדל. ואמנם על דרך האמת אשר אין ספק הוא שהאותיות כולם הנכתבות והנבטאות הם כלים לנפש האדם, שבה כח הכנה לקבל שכל מהשכל הפועל באמצעיתם ובאמצעות הנחשבות. והנכתבות המורגשות צריכות למוד והרגל רב ועצום עד שיועתקו מהספרים אל הפיות עם קריאת הנכתבות בלשונות הידועות המוסכמות המפורסמות, עד שיעלה בם המעיין בם בספר ורואה אותם מיד למדרגה שיהיו הנראים בספרים ברובם נודעים אצלו כאילו הוא המחוקק אותם באותה שעה. וצריך שיהיו הנכתבות בכל מקום אצלו נודעות כנבטאות, עד שיהיו ניכרות מחוץ בראיה ראשונה כהכרת האדם אישי מיני בעלי חיים רבים יחד. כאילו תאמר שרואה ומרגיש בעיניו שיש לפניו ביצי כנים ופרעושים וזבובים ותולעים, ונחשים ויונים ותרנגולים ואוזים וכבשים ושעירים, ושורים וסוסים וגמלים וחמורים ופילים וראמים וכיוצא בהם, מקטון ועד גדול, והוא בקי בהם ובשמותיהם. וכאשר יקרה לו בראותו בעלי חיים שמכיר את כולם אחד אחד ומכיר כל מין ומין מהם ויודע להבדיל בין מיניהם בתחלת מחשבה מפני רוב הרגלו לראותו אותם. כן ראוי שידע להבדיל בין הצמחים ובשמותיהן ואפילו בכל לשון. וכן ראוי שידע להבדיל בין המחצבים [כל] שכן במקריהן. ולפי דרך הכרתו את אלה האישים הנזכרים מהמינים, צריך שתהיה הכרתו האותיות האישיות למיניהם לפי המכתב שרוצה ללמוד ממנו, ולפי הלשון שחפץ לדבר בו. וכל עת שהלומד לומד ויש בו כח יפה לקבל מהרה וכח יפה לשמור מה שקבל, שזהו בעל המדה המעולה מארבע מדות שיש בלומדים. שהיא למי שהוא ממהר לשמוע וקשה לאבד, אין ספק שיוסיף תמיד חכמה על חכמתו עם התמדתו בלמוד ועם טוב עיונו בו ועם חשקו בהיותו

חזק עליו לדעת מה שראוי לאדם לדעתו. וכל עת שאינו לומד המניעה ההיא היא סבת היותו שוכח מה שלמד. כל שכן שלא יוסיף, כל שכן אם עלה בדעתו על הלמוד שכל המוסיף גורע:

ואחר שטבעו של האדם בזה באיזה דרך ידע ויחכם ויוסיף, כי אם בשלש אלה, והם העיון בלמוד והדבור בו והמחשבה בכונת הנכתב. והנה שלשתם בהרגש ובדמיון ובשכל. שהדמיון דרכו לקבץ מה שהורגש מהפרטים. והנה ידמה אדם אותיות פשוטות מכל חמר כתובות באויר ביום ועיניו סגורות, או בליל חשוך ועיניו פתוחות. ויראם בדימיונו לפי שעה לבד. ויעברו אותם מלפניו ויבאו אחרים תחתיהם ממינם או מזולת מינם. וזה כמו שידמה לו, שרואה אישים רבים בזו הדרך בעצמה, באיזה מהמינים שיזדמן. וכבר ידמה זה לדברים הנאמרים בפה שנמצאים לפי שעה והולכים להם, ואין להם מציאות לעצמם, כי אם בעת צאת האות מהפה לבד. וזה דומה גם כן למי שעומד במקום אחד ורואה בעיניו אישים רבים עוברים לפניו, ומיד כפי מה שנראה לו כל אחד ואחד מהם לשעתו, מיד נעלם ממנו, אבל בא אחר תחתיו. ואל תחוש לארך הזמן שיעמוד בו נראה אחד, והאחר יעבור מיד. כי הכונה בזה בעבור המעבר לבד. ואין הפרש אם כן בין מי שעובר לשעתו מלפניו בין מי שמאריך זמן רב לעבור אחר שבסוף עובר. וזהו בעצמו סוד ההויה וההפסד לאישים הבאים וההוים והעברים. ואם לא היה שם דבר קיים מכל מה שנמצא לאלו האישים היתה ביאתם והויתם ומעברם הכל לבטלה גמורה אצל כל אחד ואחד מהם, אך לא לכולם כי הכלל קיים על יד האישים. ובזו הדרך בעצמה יקרה למחשבות האנושיות. והנה המבטא נמצא בכח וכשיצא לפעל כבר יצא בהזכרת אותיות אחת אחר סוד האחרת. וכן באות והוות ועברות. וכן הנכתבות הן נכתבות אחת אחת על יד הסופר, שעל כן נקרא סופר שדומה למי שמונה הדברים אחד אחד. ואלה העניינים מקבלים חלוקה מפני שאינם נמצאים בפעל תמיד, אבל חלקי הזמן המתחייבין מן הנקודות של התנועות החלקיות מפני שלא ינוח המתנועע בכללו ואפילו רגע קטון לעולם, והוא הנושא התנועה והזמן שהם מקרים נמצאים בפעל תמיד, לא יתכן לומר עליהן אלא שהן מדובקים. לא שהתנועה מחוברת מתנועות נקודות חלקיות פרטיות, ולא שהזמן מחובר מעתות כמו שחשבו המדברים וכמו שכתוב במורה בכיוצא בם, כי זה שאמרנו הוא מפני שהם עניינים עומדים בכח ויוצאים אל הפעל, ויש להם מונעים מהיציאה מהכח אל הפעל, מה שאין כן בעליונים הנזכרים:

ואם כן כבר יש לך לדון בשכלך שאותיות אמ"ש שעליהם הבאתי לך כל מה ששמעת, והיה צורך גדול לעשותו ותועלתו רבה, הן שלש אמות מצורפות עם שלש אותיות שברר מן הפשוטות שהן יה"ו. והן באמת יורוך סוד השם המפורש על אמתתו ועל ביאורו. שעל כן נרמזו בו פה בזה המקום שנרמזו בו, באמרו עליהם המחבר שלש אמות אמ"ש סוד גדול מופלא ומכוסה וחתום בשש טבעות. שאמרנו שהן שש פאות והן הן שש קצות הנזכרות גם כן בששה חותמות של השמות שזכר בם שנים עשר שמות. שהם רום ותחת והם מעלה ומטה מזרח ומערב שהם פנים ואחור דרום וצפון שהם ימין ושמאל. וכשזכר ההשגחה שהורה עליה מלת פנה אמר פנה למעלה ולא אמר לעליונו. וכן אמר פנה למטה ולא אמר פנה לתחתונו. כי הוא גלה לנו בזה סוד גדול. אבל במזרח אמר פנה לפניו, ובמערב אמר פנה לאחריו, ובדרום אמר פנה לימינו, ובצפון אמר פנה לשמאלו. וייחס הארבעה לחותם החותמות ולא ייחס לו השנים שהם רום ותחת הנקראים מעלה ומטה, וסודם תלוי על היו"ם הקדמו"ן. ולפנים יתבאר זה במקומו הראוי לו. ואלו האותיות צריך לדעת אמתתם תחלה. והוא שאם תוציא אמ"ש עם יה"ו מכולם לחותמות ואלה אמות ואלה פשוטות, צריך שתמנה אמ"ש מצורף כולו ויעלו אותיותיו י"ח ותיבותיו ו'. וכן צריך שתמנה יה"ו מצורף כולו ויעלו אותיותיו י"ח וגם תיבותיו ו'. ועיין בכולם ותדע ותבין דבר מתוך דבר. ומספר האמות בכלל שנ"י מאמרו"ת מא"ז משנ"י מראו"ת ומשנ"י מאר"ת. ואלה סודות נפלאות, כי הם ש"ש אמו"ת והם ש"ש מאו"ת שהם שק"ר ואמ"ת. ועל כן רמזם בסוד שלש אמות שהם מורים על הדבר שבו יהיה שקר ואמת. והסוד יהי"ה והו"ה והי"ה וכן סוד וח"י וח"י הנזכרים כ"ו כ"ב יהי"ה הגל"ם שהוא מגל"ה החכמ"ה החלל"ה. וסוד של"ש אמו"ת אמ"ש מקר"א מגל"ה ובלשון יון עניינם קטנים וגדולים, אלא שצריך לקרוא הג' בקמץ עם רפה והלמ"ד רפויה קמוצה ג"כ. ומספר השמות בכלל נכו"ן והאמת מא"ז, ותמצא הרמז מפורש משניהם "נכו"ן כסא"ך מא"ז". וסוד כ"ס עו"ד וסוד א"ך יה"ו, והנה מיכא"ל ש"ר ש"ל ישרא"ל שר"ש לישרא"ל:

המליך אות אל"ף ברוח וקשר לו כתר וצרפן זה עם זה וחתם בהם אויר בעולם ורויה בשנה וגויה בנפש זכר ונקבה זכר באמ"ש ונקבה באש"ם. המליך אות מ"ם במים וקשר לו כתר וצרפן זה עם זה וחתם בהם ארץ בעולם וקור בשנה ופרי בטן בנפש זכר ונקבה זכר במא"ש ונקבה במש"א. המליך את שי"ן באש וקשר לו כתר וצרפן זה עם זה וחתם

בהם שמים בעולם וחום בשנה וראש בנפש זכר ונקבה זכר בשא"ם ונקבה בשמ"א. הנה אלה המלכויות השלש הנזכרות לאותיות, ושהכתר קשור לו לכל אחד ואחד מהם, והם מצורפין יחד ובהם נחתמו כל הדברים בעולם ובשנה ובנפש על צורת זכר ונקבה. הם יורונו חכמות מופלאות מהדרכים האלוהיים, ובלבד שנרצה לעיין ולהשתכל בכל דבר ודבר מהם ונכיר מה שאפשר לנו להכיר מהם. ומפני שהם התחלות נשיג מהם התכליות לפי מה שזכרתי לך מדרכי האותיות, להיותם עניינים אמצעיים בינך ובין ההשגה. ושהקרובים לה הם האותיות הנחשבים המושכלים בלב, המודיעים למשכיל ציור הנמצאים על דרך החיוב. והמביאים אותו להעדיר מציור לבו מה שאין לו מציאות. הנה תדע לפי זה שראוי לחשוב בהם תמיד יותר ממה שראוי להתמיד בנבטאות על פה. שעל זה נרמז מאמר האומר "אמרו בלבבכם על משכבכם ודמו סלה" (תהלים ד' ה'), ר"ל שיותר הוא ראוי לעיין בקרוב להשגה ממה שראוי לעיין ברחוק:

ואמנם מפני שכחו של אדם לואה ואינו יכול לסבול עול רבוי המחשבה פן ימות בלא עתו, או ישתומם או יטעהו ההרהור החזק הדין המהיר המדמה הממהר, דין הוא גם כן שיטייל במבטא וידבר באותיות על פי הדרך ההמונית לעתים, כדי שלא יטריח מחשבתו יותר מכדי יכולת סבילה, ואפילו לקרוא מה שיקרא על פה. וגם ראוי שיעיין בספרים כמו כן שבם האותיות הנכתבים. ולעתים צריך שישתף שלשת העניינים יחד, וכל זה כדי לתת לכל דבר חק הראוי לו לעתו, כי בזה יושלם האדם. ולפיכך צריך לקחת אותיות אמ"ש יה"ו תחלה, כפי מה שיורו במכתב הנמצא החיצוני ויצרפם. ואחר כך יקחם מן הספר עם צרופם ויעתיקם אל לשונו ואל פיו וידבר בם, עד שידעם על פה. ואחר כך יקחם מפיו מצורפים ויעתיקם אל לבו, וישים דעתו להבין מה שיורו לו בכל לשון שהוא יודע, עד שלא ישאר לו דבר מהם. וראוי שתדע כי אלה האותיות השש הם מכלל השמשים ואינם מן השרשים לבד, אבל הם לפעמים שרשים ולפעמים שמשים. והנה חבריהם הנשארים ה' אותיות וסימנם ל'נ'כ'ת'ב', וסודם ש"ם בתו"ך האיל"ן איל"ן בתו"ך הש"ם מצורף אבל מגומטר סודו משפ"ט הנפ"ש משפ"ט המפרנ"ס משפ"ט המלשי"ן כחו"ת תה"ו ובה"ו הרגלי"ם הרא"ש והזנ"ב ש"ר השט"ן שר"ש הזנ"ב שר"ש נבוא"ה שר"ש הנח"ש שר"ש המשי"ח אחר"י השמ"ש שמ"ש ויר"ח וכן רבים. ואמנם סוד אמ"ש יה"ו האנו"ש, ורמזו "אני יי הו"א שמ"י". ש"ם אהו"י במקום שיפול העץ ש"ם יהו"א, שין יוד מם הא וו אלף צרפם עם הנעלם ותמצא מהם פלאי סודות. וכבר הודעתיך למעלה סוד לחת ושהוא ד"ח תתע"ו הידוע לסימני י"ב חדשים. ואמנם סוד ספי"ר הוא סוד

שמ"י י"ב חדשי"ם, כלומר שמי והוא בנעלמו מכ"ה וד"ש יג' חדשי"ם שע"ה שלמ"ה, והוא עם נעלמו תקפ"ט. שים עמם השם שהוא כ"ו וסודו הכ"א ותמצא כל סוד העבור מפורש מהם:

ואחר שהוא ככה הנה הממלכות נתלו על האותיות על כל פנים. ואומרו המליך את אל"ף ברוח יורה על אל"ף יו"ד, שעל זה אמר וקשר לו כת"ר. והיה סודם יו"ם ליל"ה ברוח, כלומר חבור שניהם. שזה הוא אומרו וצרפן ז"ה עם ז"ה, י"ב עם י"ב, י"ב שעות ביום, י"ב שעות בלילה. רמז לאמרו "זה שמי לעולם וזה זכרי לדור דור". כי שב החסר מלא, כי נתוספו ג' ווי"ן ואחת של מלת "וזה" הרי כ"ד. ורמזם "ושמתי כדכ"ד שמשתיך ושעריך לאבני אקדח וכל גבולך לאבני חפ"ץ" (ישעיה נד' יב'). והאבנים הם האותיות כמו שזכרתי למעלה. אקד"ח מי"ן אח"ד י"א בני"ם י' אבני"ם נביאי"ם באל"ף. חפ"ץ מחל"ק חלק"ם למאזני"ם ובפל"ס. כי כמו שהאבנים הם הדיינים לכל משקל ואפילו אבני ברזל או אבני אל גביש שהם אבני ל"ב ז"ר גם אבני ל"ב שגי"א אשר ל"ב שד"י שמ"ו והוא ספר"ו, וספ"ר עם ספו"ר שוים. כן האותיות הם הדיינים לכל שקול דעת ועל פיהם יהיה כל (רי"ב) [דב"ר] וכל נג"ע וכל דבו"ר וכל ענ"ג וכל רי"ב וכל מלחמ"ה, בין מלחמת הבלי העולם בין מלחמתה של תורה, כי לב בנפש כמלך במלחמה. וכבר תוכל להשיג בקלות כי הדבור משנה המחשבה והמחשבה משנה הדבור וזה קשור בזה ומצורף זה עם זה. רק הכתר לדבור מפני שהוא החיצוני, אבל המחשבה פנימית היא. והדבור מנהיג האברים אל המעשה, והמחשבה שחושב הסכל שהיא ציור ענייניים בלתי אמצעות אותיות נחשבות אינה מחשבת אמת. והמופת על זה אמרו, אמרתי אני בלבי ודברתי אני עם לבי, זה מופת תוריי וכמוהם אין להם חקר בכל מקום. עד שבא זה אפילו על השם "ויאמר יי אל לבו" (בראשית ח' כא'). על דרך השאלה והמופת השכלי, הוא שהמחשבה האנושית אין מקורה מקור המחשבה הבהמית, שעל דרך האמת אין ראוי ליחס לבעלי חיים שם מחשבה ולא שם ציור, חוץ מן החי המדבר בו כי אם בשם משותף לבד, אם תרצה ליחסו להם מפני שהם משיגים בהרגשות ומקבצים אותם בפנים בכח המשותף. ואם תרצה אמור שהם מדמים, כי יש להם דמיון מפני היותם בעלי דם. ולדעת הקוראים אותם מצירים יהיו גם כן מדברים לפי כחם ויהיו בעלי שני יצרים, אחר שרוצים ואינם רוצים, עם היות רוצה ולא רוצה אמתת הרצון ומהותו כמו שנאמר במורה. ונאמר כי הצפצוף לעוף והנביחה לכלב והנעירה לחמור והציהול לסוס והקריאה לגבר, אע"פ שהוא לזכרים שבמינו לבד, והנעיה לשור, והדומים לאלה כולם

הן סגולות שבם יבדל קצת הבדל כל אחד ואחד מאלו המינים מחבריו, לא הבדל עצמי אבל הבדל סגליי. אבל הדבור לאדם הבדל עצמיי. ואמנם הדבור הפנימי, כי החיצוני סגליי כאחרים והפנימי הוא ציוריי והוא שכליי לא דמיוניי כבהמיי. ואמנם כל מחשב ממנו יצטרך להמשיך לשונו הידוע אצלו, שבו מדבר אל הדבר הנחשב המצוייר, ובו יורה המצייר לציור הנחשב, ובו יכחיש מה שצייר. ועם הודאת הלשון אל הציור יולד הפעל החיצוני ועם הכחשתו יעדר. ועל כן הממלכה לאותיות, כי הרוח והמים והאש שמהם חלקים חלשים והם הנקבות, ומהם חזקים והם הזכרים, משתנים בעצמם מזה לזה ותשתנה מלכותם וממשלתם גם כן לקצים ידועים על פי האותיות וצרופם, והכל על ידי מציאות רוח הקדש נגלה או נעלם בעולם ובשנה ובנפש:

ודע כי המדות תלויות ברוח הקדש להנהיגם שהוא מנהיג הכל. ועל כן נקרא ספירה אחת, והוא השכל הפועל הכל שהוא שרו של עולם. והוא מלך העולם ונקרא חי העולמים כמו שאמרנו למעלה. והוא הממליך תמיד העניינים אלה על אלה "מהעדה מלכין ומהקים מלכין" (דניאל ב' כא'), ומצד אחד אפשר לקראו מלאך ממש. ושמו מלאך יהו"ה והוא מלאך ששמו יהו"ה. והוא שכל המדות בידו. ומדת המלכות היא מיוחסת בשם מדת העשר, ומדת הכתר היא מדה כוללת שלש מעלות כלליות ואחת פרטית כללית למעלה מכולם. וזה עניינם ידוע כי החכמים ז"ל אמרו מבואר, שלשה כתרים הם, כתר תורה וכתר כהנה וכתר מלכות. ואמרו כתר מלכות כבר נטלו דוד, ר"ל עד סוף כל הדורות נתנה המלכות לשבט יהודה בשבועה מהשם ולמשפחת בית דוד. כלומר לבניו ולבני בניו עד המשיח. עם היות סוד זה גם כן, וכתר כהונה לאהרן ולבניו כמו כן, וכתר תורה עומד ומונח לכל מי שרוצה ליטול. והוא ענין תלמוד תורה שכל הרוצה ללמוד ילמוד וידע כפי יכלתו, שאינו דבר מיוחד לחלקים מיוחדים מהמשפחות כמו המלכות והכהנה. וגלו עוד סוד גדול מזה באומרם עוד וכתר שם טוב על גביהן. ואמרו, לא כל הרוצה ליטול את השם יטול, אבל בכתר תורה אמרו שכל הרוצה ליטול יטול. וסוד כתר תורה עשרים ושתה והוא השם גם כן כ"ו. ואמנם זה כל מי שירצה לקבלו יודיעוהו לו אבל פירושו יעלימוהו, שכל חכם עד שיראה שלם בטבעיו ושלם במדותיו ושלם בדבריותיו, ואחר כך מוסרין לו ממנו ראשי פרקים מעט מעט. ומפני היותו חכם ומבין מדעתו ישים לבו במה שקבל בו ויוסיף וישא ויתן במחשבתו בו. ואם מוסיף מוסיפין לו ואם פיחת פוחתין לו. ואמרו, "שמא תאמר שאותם השני כתרים גדולים מכתר תורה"

לא, שהרי נאמר עליה "בי מלכים ימלוכו... בי שרים ישורו" (משלי ח' טו'). ואמנם כתר שם טוב הוא שם המפורש, ועל כן הוא על גבי שלשת הכתרים שאין למעלה ממנו:

ואם כן אמ"ש עם יה"ו אשר יודיעונו פירוש השם המפורש, דין הוא להיות להם המלכות. וכתר שם טוב קשור בם בכל אות ואות מהשם. והנה משכב זכור אסור ומשכב נקבה מותר, אבל לא כל נקבה כי אם אשתו לבד, מפני היות התולדת מהם מן השווי הממוזג כראוי בשני שותפין שוים. אם ישוה הנולד מהם יצליח לדעת השם. וסוד אל"ף וסוד רו"ח על"ה ויר"ד, וסוד מ"ם מול"ד, וסוד מי"ם נול"ד, וסוד שי"ן העלי"ה והירי"ה, וסוד א"ש צור"ה, וסוד אמ"ש מרוצ"ה. מהיר"ה בד"ם צור"ה ורצ"ה "הצו"ר תמים פעלו כי כל דרכיו משפט" (דברים לב' ד'). כ"ו פעמים כ"ו הצור מפעלים המפעלים צורות, הצו"ר תמי"ם פעל"ו הנהו כת"ר ש"ם טו"ב ויורהו על שמ"ו המפור"ש. פעלו"ת מי"ם א"ש פעלו"ת א"ש מי"ם והם מצרפ"י העולמו"ת מצרפי"ם העולו"ת. ונאמר 'כי כל דרכיו משפט' 'דרכי שמו כפל כי"ט', ט"ל עם ט"ל הרי ע"ח הם של"ש אמו"ת. וסוד כי"ט כוז"ו והם שמו"ת לא"ש גם שמו"ת לצור"ה והיא צור"ה שלמו"ת צור"ה ש"ל האמ"ת שלמו"ת צור"ה ספ"ר ספ"ר וספו"ר. כי"ט חצי שלש אמות חצי שלש מאות תרי"ג מצות חצי ע"ח ט"ל יהו"ה אח"ד. אם כן אחר שתמצא חצ"י החכמ"ה שהוא מקו"ם הנהו יהו"ה מרובע וכן חצי כ"ו הוא אח"ד גם הוא די"ן ודי"ן והוא ני"ן דו"ד. על כן חצי גלגל עם היות גל ובו הכח הוא מגדיל הבלים. ואמנם הבל פיהם של תינוקות של בית רבן שעליו כל העולם עומד. שנאמר "מפי עוללים וינקים יסדת עז למען צוררייך להשבית אויב ומתנקם" (תהלים ח' ג'), יורה על הזכרת השמות על פיהם. ואע"פ שהם לא ידעו מה הם אומרים ההבל היוצא מפיהם מצורף עם האד הלח והקיטור היבש שעליהם הכל עומד:

ואמנם כל מדה ומדה שבמדות כשהיא נעלמת מן המעיינים בה מפני מעלתה, אינה נעלמת בעצמה שהרי פעלתה נצחית ואיך [תעלם]. והנה הפעלות מורות על המדות, ומי הוא זה הסכל שיחשוב שיתכן להיות פעל בעל שכל שלם בלתי שלם. והשלמות הניכר (במפעל) [בנפעל] אינו דומה לשלמות שידעו הפועל אשר פעלו בעת שפעלו. כי הפעל ידע כל מה שפעל בנפעל מראש ועד סוף בלא זמן, והמעיין בפעול ההוא אפשר שידע ממנו קצתו ואפשר שידע ממנו הרבה ואפשר שידע ממנו מעט. כמו שתאמר על דרך משל שהמסתכל במהות האדם ימצא מה שימצא ממנו מצד מציאות עצם זה האדם. והשם שבראו לא ידע האדם מצד עצם האדם אבל ידענו מעצמו יתעלה, וכן בכל

הנבראים כולם. והנה המדות הם עם הנבראים כמו שתאמר ארך ורחב ועמק המשותפות עם כל הגופים, גם ארך הזמן וקצורו הנערכים זה כנגד זה. והנה גם ארך הגופים הגלגליים ורחבם ועמקם ומדות נמדדות, וכן בעולם השפל לכל גוף הוא מה שאמרתי לך מהמדות, שהן תארים ודרכים נמצאים בנבראים. וכן הצבעים לכל בעל מראה וכן הריחות וכן הקולות והברקים והרעמים והרעשים והכסופים והאיכויות וכל מה שמתחייב מהם לכל הדומים לאלה הדומים לאלה בטעמים, והכחות והרוחות כולם מדות משונות. וכמו שנבדלה מדת החסד והגבורה והרחמים והצדק והמשפט זו מזו, ואע"פ שזו קשורה בזו וזו תורה על זו וזו על זו, כן נקשרו מדות העולם הגלגליי קצתן בקצתן, וכן נקשרו מדות העולם הארציי קצתן בקצתן. ולפי אמונתי כי כמו שנקשרו התחתונים בעליונים כן נקשרו העליונים בתחתונים. ואע"פ שיש שם הבדל בין המעלות אע"פ שנקשר האיש באשה והאשה באיש המעלה והשולטנות והממלכה עליה היא לאיש לא לאשה. כי אין לאשה כי אם תקון ויפוי בעצמה למצוא חן בעיני בעלה, כדי שתקבל ממנו תאוותי"ה. שהן האותיו"ת התאויו"ת המביאות לידי הרהו"ר ולידי תאו"ה. שהוא אות משולש מסוד שלש אמות שיורו על ש' שמספרו שלש מאות. ועם ע"ח עולה הכל שע"ח והנו חשמ"ל מלח"ש המשג"ל שמגל"ה ג"ל הש"ם, הכ"ח המשותף עם הש"ם. והוא ספי"ר כולל שני יצרי"ם שהם שני צירי"ם מסרי"ם שהם מסמר"י עפ"ר גם מסמר"י שכ"ל. והם משותפים ח"ם בק"ר ק"ר בח"ם וימצאו במחק"ר, כי סוד שני יצרי"ם הוא ח"ם וק"ר ל"ח ויב"ש. וזה סוד נסת"ר נודע מדרך השם המפור"ש והמיוח"ד שסודו ש"ם השת"י וש"ם הער"ב שסודו רו"ח הקד"ש. וסוד הראשון הוא התשמי"ש והשני חבור אי"ש ואש"ה, והנה הער"ב הוא זר"ע, ואמנם השת"י יג' צורו"ת. והנה שת"י וער"ב ארבע"ה ק"ר וח"ם ל"ח ויב"ש. והנה זרע אישית וסוד זרע בר, אמור אם כן שזה"ו סוד בראשית ברא, שתי אשת, ברי בלשון יון שתי וערב. והסוד כאלו תאמר שתי וערב ברא אלהים את השמים ואת הארץ, כי בראשית אלהים ברא את השמים שוים מתגלגלים ואת הארץ לעולם עומדת בצורת"ה שאב"ת א"ת ב"ש. והאותיות כ"ח והתיבות ב"ה הנה לב"ת הא"ש שאב"ת בכח"ה ש"ל ח"ת בכח"ה ש"ל זא"ת, והרמז "שלח נא ביד תשל"ח". והנה כ"ח שנ"י יצרי"ם כ"ח ח"ם וק"ר ל"ח ויב"ש והנהו כ"ח נסת"ר. וזהו סוד המזג הטבעי הנקרא תולדת. ולפיכך ראוי שתדע שהבורא אינו נברא והנברא אינו הבורא, אבל הבריאה לבד מיוחסת לבורא שהוא בראה בנברא:

והנה צלם דמות תבניתו לעד על הבריאה ועל הנברא, שכך בראנו הבורא. והוא אינו

דומה לנברא ולא הנברא דומה לו אלא מצד ההשגה השכלית. שיאמר על האדם שהוא משכיל ומבין ועל השם גם כן מצד מן הצדדים. ועל כן יהיה סוד הפסוק הראשון חר"ב שאב"ת ברא אלהים את השמים ואת הארץ. ויפורש את, כמו עם, וכן ואת כמו ועם. ויהיה זה הסוד סוד להט החרב המתהפכת, המורה על התהפכות המדות על פי הכרובים, שהם המלאכים הנקראים יצרים. כי כמו שיש יצרים שנים באדם כך יש שנים יצרים בעולם וגם שנים יצרים בשנה. וזהו רמז אמרו "שרפים עמדים ממעל לו שש כנפים שש כנפים לאחד בשתים יכסה פניו ובשתים יכסה רגליו ובשתים יעופף" (ישעיה ו' ב'). וסוד בשתי"ם בשני"ם יצרי"ם, וגם רמזו בש"ם קדו"ש יכסה פניו ובשם קדוש יכסה רגליו ובשם קדוש יעופף. ועל כן נאמר אחריו ענין קדושה משולשת, "וקרא זה אל זה ואמר קדוש קדוש קדוש יהוה צבאות מלא כל הארץ כבודו" (שם ג'). שש כנפים שש כנפים לאחד הרי ארבעה לאחד כפולים שהם שמנ"ה לאח"ד. וזהו סוד א'ח'ד' בעצמו כי ש"ם אח"ד לה"ן והוא סוד לח"ת גם הכל"ל חמש"ה. והנה בלח"ת הגל"ם מגל"ה ש"ם אהו"י. והנה סופו שנה נפש עולם הש"ם וראשיהם עש"ן, ותוכם נופל. והנה מעשה"ו יש"ר י"ש יש"ר הפו"ך י"ש הפו"ך יש"ר עיו"ן לשו"ן הקד"ש מפרש"ו היצ"ר, חבר אל שלשתם אשם ותמצא ש"ם המפור"ש א"ש. וכן ש"ם המפור"ש צור"ה שמ"ו מפר"ש הצור"ה והארץ מפרשת השם. הנה כבר תוכל לדעת הנשאר מזה עם היות סוד השכינה זכר ונקבה. וידוע שהשלשה כתרים הם אותיות יה"ו וכתר א' על גביהן שממנו התחיבו כולם. ואלה הדרכים ראוי שתדע שאין להם תכלית, שכל מה שתחייב לדבר אחד מהם בכל צד תוכל לעשותו, ואם תרצה להוסיף תוסיף עד אין קץ:

אוצר חלק ד' שבע כפולות:

בג"ד כפר"ת מתנהגות בשתי לשונות יסודן חיים ושלום חכמה ועושר חן זרע וממשלה. ב"ב ג"ג ד"ד כ"כ פפ ר"ר ת"ת תבנית רך וקשה תבנית גבור וחלש. כפולות שהן תמורות, תמורת חיים מות תמורת שלום רע תמורת חכמה אולת תמורת עושר עוני תמורת חן כיעור תמורת זרע שממה תמורת ממשלה עבדות. כבר באר לנו פה גם כן אחר שהודיענו מהות שלש אמות ומדותיהן ועניניהם ושמהם נברא הכל ואיך נברא, כי העניינים ההם הראשונים הם שרשים. ושמים וארץ ואויר נבראו מהם, וכן חום וקור ורויה וכן ראש ובטן וגויה בעולם ובשנה ובנפש. ובאר ואמר ענין שבע כפולות ושהם עניינים מעולים עם הרכבתם. וכן הנמצאים כך תוכל להכיר מה תכלית מציאות כלל כל דבר כפי מה שהוא בעולם ובשנה, כמו שתדעם בנפש. ותדע שמאמרו שהן תמורות סודן גלוי,

שהשבעה עניינים ששם אותם יסוד לאותיות הם דברים מעולים נמצאים שכל העולם מתנהג בם. וזכר תחלה השרש הראשון שהוא עצם לנמצאים והוא החיים, ושם לו השלום שהוא אמצעי למדות ובסבתו החיים מתמידים. ושלישי לו החכמה שאם יש שם חיים ושלום ואין שם חכמה ואין שם שלמות כראוי. ורביעי עושר והחכמה סבת מציאותו כמו שאמרו החכם קונה ממון בחכמתו והסכל מפסיד ממונו בסכלותו. ואל תקשה עלי ממאמר קהלת שאמר וגם לא לידעים חן בענין העושר. ובחמישי בענין החן, כי הוא דבר שם על דרך הטבע והמקרה, באמרו כי עת ופגע יקרה את כולם. וזה מדבר פה על דרך ההשגחה האלוהית המשערת הפעלות והגומלת כמשפט. והששי לעד בענין הזרע שיש ממנו טבעי ועם ההשגחה ימצא ממה שאינו בטבע, כענין היות יצחק נולד אחר היאוש ואחר הטבע על פי ההשגחה באברהם ובשרה. והשביעי ממשלה הוא ענין כתר מלכות. והפכיהם השבעה שהם מות ורע ואולת ועוני וכיעור ושממה ועבדות, הם דברים כולם רעים כנגד הטובים. ואפשר לומר שהראשונים קניינים ותמורותיהם העדרים. וגם אפשר לפרש אלה ואלה על דרך נסתרים ויהיו כולם עניינים נרמזים על ענייני העולם הבא. ויאמר שהחיים הם חיי העולם הבא, שהאדם מרויח אותם באמצעות האותיות. והשלום הוא שלום הנפש ומנוחתה, כמו שנאמר "יבוא שלום ינוחו על משכבותם" (ישעיה נז' ב'). והחכמה היא ידיעת השם שדבק בו בחכמתו. והעושר הוא החלק שיש לכל איש ואיש לעולם הבא, כמו שאמרו איזה הוא עשיר השמח בחלקו. והשמחה ההיא היא השמחה שנאמר עליה "ושמחת עולם על ראשם" (שם נא' יא'). ואין עושר גדול ממנו. והחן היא ידיעת השם בשם כמו שנאמר "ידעתיך בשם וגם מצאת חן בעיני" (שמות לג' יב'). וכן משה אמר לשם "הודיעני את דרכך ואדעך למען אמצא חן בעיניך" (שם יג'). והזרע הוא ענין הדבר הנמצא מהנמצא ממציאות השכל הפועל שהוא שפע שהנפש מקבלו, והוא בדמות הזרע הנולד מן האיש והאשה. ועליו נאמר במשל גם כן "ובחרת בחיים למען תחיה אתה וזרעך" (דברים ל' יט'), שהם חיי העולם הבא. והממשלה היא שאמרו עליה איזהו גבור הכובש את יצרו. ואין הנבואה שורה אלא על חכם וגבור ועשיר. ואיזהו חכם הרואה את הנולד, הוא הרואה את הזרע שזכרנו שהוא בן שנולד. וההעדרים שהם תמורותיהן יובנו מאלה. וכשתשים מנין ב'ג'ד' כ'פ'ר'ת' כפול שסודו 'קטר"ת קטר"ת', יהיה הסוד 'שנ"י יצרי"ם וצורו"ת' 'שמרי"ם האותיו"ת' מדו"ת לה"ט החר"ב וסוד ש"ם המפור"ש ש"ם ר"ך וקש"ה 'תבני"ת גבו"ר וחל"ש' 'תבני"ת א"ד האו"ר א"ד החש"ך' 'תבני"ת הדבו"ר לח"ש' תבני"ת הלח"ש דבו"ר' 'תבני"ת אר"י ושח"ל' 'תבני"ת רא"ש ומ"ח' 'תבני"ת חמ"ר וצור"ה'. שבע כפולות ב'ג'ד' כ'פ'ר'ת' כנגד

שבע קצות מקום שש קצוות מעלה ומטה מזרח ומערב צפון ודרום והיכל הקדש מכוון באמצע. והוא נושא את כולם בחותמות. כשזכר הפאות הקדים דרום לצפון, והנה הקדים צפון לדרום וזה מפני שנאמר "מצפון תפתח הרעה על כל ישבי הארץ" (ירמיה א' יד'). וצד צפון פתוח ומשם רוחות ושדין ולילין ומזיקין באים לעולם. וחתמו הקב"ה אחרון לכל, כדמות האדם שהוא אחרון לכל. ומשער צפון בא לעולם וממנו יוצא. וכתיב בפרקי דר' אליעזר הגדול מפני מה צד צפון פתוח מכל הרוחות, מפני שעזבו הקב"ה לצרוף בו את הבריות. וכל מי שיבא ויתפאר ויאמר שהוא אלוה, יאמר לו אם כן סתום זה הפתוח וגם אני אודך כי תושיע לך ימינך. זה ענין לשונו, והנה נאמר ברמז "צרור עון אפרים צפונה חטאתו" (הושע יג' יב'). והיודע סוד הקרבנות ושהמזבח בצפון וכן השולחן בצפון ומנורה בדרום, ושהלב נוטה מעט מן האמצע אל הצפון ועל כן תפלין ביד כהה, ושם מדת הדין במדרגות. ויודע "כי שם חלקת מחקק ספון" (דברים לג' כא'). ויודע סוד "הלא הוא כמס עמדי חתום באוצרתי" (דברים לב' לד'), ונאמר "ואת הצפוני ארחיק מעליכם" (יואל ב'כ'). ויודע שהאדם נברא מן התאוה, והנפש הצומחת שורה בכבד. והכבד יורד תמיד והקל עולה ואשר אינו כבד ולא קל הוא הסובב תמיד. ידע בקלות הנטיה הצפונית מה עניינה ויכיר שברוח הצפונית שוכן כח המדמה וברוח הדרומית שוכן כח הדברי, והשכל שמכה לשניהם מכה תחלה לדברי וישפיע באמצעותו למדמה כדמות האור הנכנס בחור ומכה ניצוצו בספל מים ומאיר בו הרבה וממנו מתפשת ועולה לקרקעית הגג של הבית ומוליד בו אור מתדמה לאור המכה במים. וכן השפע השכלי מכה בדברי ועובר אל הדמיוני, וזה הוא כדמות הקשת הנראת בענן. וכך אמר יחזקאל "כמראה הקשת אשר יהיה בענן ביום הגשם כן מראה הנגה סביב הוא מראה דמות כבוד יי" (יחזקאל א' כח'). ואמר הרב "במורה" וכבוד יי אינו יי. ועוד אמר שם חמר הקשת ואמתתו ומהותו ידוע, והוא שבריאתו מניצוצי השמש בהכותם בענן, כמו שנאמר לפנים במקומו בט' של עדן בעיבור הנקבות. ואומרו היכל הקדש מכוון באמצע והוא נושא את כולן, יורה על היות בית המקדש שלמעלה מכוון כנגד בית המקדש של מטה. וכך כתוב בארבע מחנות שכינה שאמר שם ושכינת אל באמצע, שראשי תיבותיהם אמ"ש וסופי תיבותיהם עת"ה ותוכי תיבותיהם כנו"י נבח"ר, נכו"ן ביר"ח. וסודם את"ה שמ"ע שמ"ו, את"ה שמ"ע ספר"ו על דרך ספור, וסוד מספרם החקים וגם מחנה הלוים בדגלים יורה על היכל זה ועל מהותו, וסודו אדנ"י הקד"ש והוא הכנוי הנזכר הנבחר והוא המחז"ה גם הוא חז"ן כלומר שליח צבור. וההיכל מקום הוא, ועם היות שכינה בכל מקום ייחסוה אל המערב, ואמרו שכינה במערב. ויורה על זה סוד קשר של תפילין של ראש שהוא

במערבו של ראש, כי השתים הארבעה על המח שהוא מזרחו של ראש, והוא מקום שמוחו של תינוק רופ"ס. וידוע שכח חוש המשוש מתפשט בכל הגוף על העור והדם והבשר ועם כל זה הוא מיוחס אל המים ולראשי האצבעות ואל אצבע צרדה שהוא הארוך יותר מכולם, ואם כן המכוון באמצע נושא את כולם:

שבע כפולות ב'ג'ד' כ'פ'ר'ת' חקקן חצבן צרפן וצר בהן כוכבים בעולם וימים בשנה ושערים בנפש ומהן חקק שבעה רקיעים ושבע ארצות ושבע שבתות. שעשה להם המעשה ההוא בעצמו שעשה לשלש אמות אמ"ש. וכן אמר לפנים על הנשארים, והכוכבים להם שבעה רקיעים, והשערים להם שבעה מקומות בדמות שבע ארצות, והימים להם שבע שבתות שנים, בשנת השמטה קצם ובשנת היובל סופם. ואומרו לפיכך חבב שביעי לכל חפץ תחת השמים, יורה על מציאות האדם. כי הוא לפי מינו שביעי לכל חפץ שתחת השמים. ואלה הם שבעה חפצים עצמיים שברא השם תחת השמים, החמר הראשון א', והצורה ב', והמורכב משניהם ג' שהם היסודות הארבעה, והדומם ד', והצומח ה', והחי ו', והמדבר ז'. ומכל אלה חבב האדם לבדו יותר מכל מה שתחת השמים. ויורה שמה שלמעלה מהם או בם, חבתו עמהם חבה אחרת אינה זאת בשום צד:

שתי אבנים בונות שתי בתים ג' בונות ו' בתים ד' בונות כ"ד בתים ה' בונות ק"כ בתים ו' בונות תש"כ בתים ז' בונות ה' אלפים ומ' בתים, מיכאן ואילך צא וחשוב מה שאין הפה יכול לדבר ואין האזן יכולה לשמוע. בעבור היות ב'ג'ד' כ'פ'ר'ת' שבע אותיות הביא הוא חשבון הצירוף עד מספר השבע. ואמנם מפני שעלה מספר הפשוטות עד י"ב שהוא המספר האחרון, לפי זה החלק של האותיות מנו אותם קצת חכמי הספר עד י"ב גלגולים. והיה האחרון שבכולם הפך מן הראשון והוא תרפ"כ דג"ב. וכל צירוף שבכלל אותיותיו בלתי דומים כמו אלו יעלה מהם הצירוף שלם. אבל הדומין כמו שני ההאין של השם יתחייב מן השם בעבורם לפי צרופו י"ב צירופים לבד ונעדר חציו. אבל מן אהו"י יתחייבו כ"ד צירופין ושניהם אמת, וסודם של המספרים המצורפים לפי תיבותיהן הוא פסוק שלם. והוא אמרו על זה הרמז שאדם אומר לשם "בידך אפקי"ד רוח"י, והשם אמר לשטן על איוב הנו בידך, והשם אמר למשה מה זה בידך"ך ויאמר מטה. והנה ההקפ"ה למקי"ף וכן הפעל"ה בכ"ח המקי"ף בסוד המדו"ת המורות על הדמו"ת. והנה סופו תכל"ה או מית"ה כי מלא"ך האלהי"ם מגל"ה הנעל"ם שהוא בנתי"ם

והוא אפקי"ד והוא קצ"ה היכ"ל ק"ל. ובחברך ביד"ך רוח"י תמצאם במספר אפקי"ד, ושלישית"ו והוא י' שמו"ת גם ד' כנויים. והוא רמז אפ"ק י"ד נמצא ממצי"א ד"י. וכמו שהכל עולה תכל"ה שסודו בראשי"ת ישרא"ל שהוא סבוב התורה מראש ועד סוף, כן האמצעי הוא הק"ץ והוא אדנ"י משלש והוא המסל"ס הפנימ"י הנעל"ם המעלי"ם הק"ץ בסוד הצל"ע הנבנת לאשה. והעד אשרי המחכה ויגיע אלף שלש מאות שלשים וחמשה שסודם אל"ף למ"ד שי"נ ה"א והסוד בנעלם ל'פ'מ'נ'א' ד"י לאש"ה, בנגלה א"ל שד"י פ"ה לאמ"ן מאדנ"י סופי תיבות והנשאר של אלף וסודן לא"ד אלפי"ם שנ"ה, כלומר לחמשת אלפים שנה שהוא זמן הקץ באמת. ועל כן נאמר "פדיתה אותי יי אל אמת" (תהלים לא' ו'), שהאלף נימנית כ"ו לבד ועם הנשאר הוא אמ"ת. אל"ף מ"ם ת"ו, קיו"ם אמ"ת מועי"ל אמ"ת אבל מזי"ק מ"ת עול"ם המו"ת עול"ם אמת"י רא"ש האיל"ן. ויש כותבין אל"ף מ"ם ת"ו ויהיה סודו אד"ם הראשו"ן והוא אמ"ת עליו"ן. ואמנם מ"ת בקלל"ה והיא ע"ת קבל"ה על דרך קבל"ת הסו"ד, ולפי דרכנו אלף מה"ר הק"ץ וכן הגלג"ל כשהוא מל"א ממה"ר הק"ץ הנעל"ם:

והנני מורה לך דרך שממנה תבין בקלות המספר המתחייב מדרך הצירוף הישר, עד כמה שתרצה ממנו לפי מה שכתוב למעלה כסדר זה אחר זה והוא זה. ראה אותיות הקרואים אבנים במספר כמה הם ותמצא שהוא זכר מהם ו' דרכים, והם ב'ג'ד'ה'ו'ז'. והבתים המתחייבים מהם שהם ה' אלפים מ' תיבות הם במספרם הישר ב'ו'כד'קכ'תשכ'ה'מ'. והנה מן ב' יצא ב', ומן ג' יצא ו', ומן ד' יצא כ"ד, ומן ה' יצא ק"כ, ומן ו' יצא תש"כ, ומן ז' יצא ה'מ'. ויציאת ב' מן ב' הוא בהכרח, מפני שאות אחת אינה מקבלת צירוף. כי למי תתחבר ואין שם אות זולתה. ואם כן אמור פעם אחת ב' עולה ב', מיכאן ואילך הכה המספר הזה על המספר הזה שהתחייב ממנו. ואמור עוד ג' פעמים ב' עולה ו', ועוד ד' פעמים ו' עולה כ"ד, ועוד ה' פעמים כ"ד עולה ק"כ, ו' פעמים ק"כ עולה תש"כ, ז' פעמים תש"כ עולה ה'מ'. וכן עוד חשוב כזה עד כמה שתרצה כי החשבון הקרוב לחבירו יעיד לך על מה שיתחייב מן הבא הקרוב לו גם כן בסדר ישר. וכן עוד יש דרך שנית מעולה כמו זאת בעצמה וקלה גם כן. והיא שתמנה הצירוף הראשון כגון א"ב ב"א שהם שני אותיות שבנו שני בתים בעלי ארבעה אותיות, ועלה מספר האבנים מצורפים ד' והם ב' בתים הרי ו'. אם כן יתחייב מתוספת אות אחת על מה שעבר ו' בתים, כי כמספר האותיות והתיבות של זה יהיו התיבות של זה לבדם. ואם כן מצירוף א'ב'ג' יהיו י"ח אותיות עם ו' תיבות שהם יחד כ"ד. ומן א'ב'ג'ד' יהיו כ"ד תיבות וכן כולם עד אין סוף.

כלומר האדם לא ישיג שכלו סופם ולא תכלית דרכם אבל מראשית סדורם יכיר אדם קצת סדר אלוהי, והוא מה שיביאהו לידי דרכי הנבואה, עד שישיג איכותה ומהותה ואמתתה. ואולי יגיע עם רוב השתדלותו בדרך הזאת ורוב לימודו וחוזק הרגילו עצמו בם למדרגה שיבא לו הדבור האלוהי ממנה מבואר ויראהו איזה דרך ילך:

ואלו הן הכוכבים בעולם חמה נגה כוכב לבנה שבתי צדק מאדים ואלו הם ימים בשנה שבעת ימי בראשית ואלו הן שערים בנפש שתי עינים ושתי אזנים ושני נחירי האף ופה ובהם נחקקו שבעה רקיעים ושבע ארצות ושבע שבתות לפיכך חיבב שביעי תחת השמים. מתוך אלה שזכר תכיר המציאות עם היות עם אלה הנמצאים כחות מופלאים נעלמים מאד פועלים קצתם בקצתם תמיד:

אוצר חלק ה' שתים עשרה פשוטות:

ה'ו'ז' ח'ט'י' ל'נ'ס' ע'צ'ק' יסודן ראייה שמיעה ריחה שיחה לעיטה תשמיש מעשה הילוך רוגז שחוק הרהור ושינה, מדתן שנים עשר גבולי אלכסונין ואלה הם:

גבול מזרחית דרומית גבול מזרחית צפונית:

גבול מזרחית תחתית גבול מזרחית רומית:

גבול מערבית דרומית גבול מערבית צפונית:

גבול מערבית תחתית גבול מערבית רומית:

גבול דרומית תחתית גבול דרומית רומית:

גבול צפונית תחתית גבול צפונית רומית:

ומרחיבין והולכין עד עדי עד והם הם זרועות עולם. שתים עשרה פשוטות שזכר בא להודיענו בם הדרכים הראשונים בעצמם, ולקיים בלבינו לפי המורגש והמושכל והכתוב והמקובל בו שהכל יוצא שוה בשוה. ענין העולם עם ענין השנה ועם ענין הנפש. וכמו

שיש לזה חלקים ראשים מנהיגים למה שלמטה מהם, יש לזה גם כן חלקים ראשים מושלים על מה שלמטה מהם. ועוד אמר י"ב פשוטות ה'ו'ז'ח' ט'י'ל'נ' ס'ע'צ'ק' חקקן חצבן צרפן וצר בהן י"ב מזלות בעולם וי"ב חדשים בשנה וי"ב מנהיגים בנפש:

ואלו הן י"ב מזלות בעולם כסדר שזכרם בעולם:

סרטן תאומים שור טלה:

עקרב מאזנים בתולה אריה:

דגים דלי גדי קשת:

ואלו הן י"ב חדשים בשנה:

תמוז סיון אייר ניסן:

מרחשון תשרי אלול אב:

אדר שבט טבת כסלו:

ואלו הן י"ב מנהיגין בנפש:

ב' ידים ב' רגלים ב' כליות טחול כבד מרה המסס קיבה קרקבן:

עשאן כמין מריבה וערכן כמין מלחמה גם את זה לעומת זה עשה האלהים. אחר שהשלים לדבר בכל מה שכללוהו כ"ב אותיות חזר ואמר עוד, שלש אמות שהן שלשה אבות שמהן יצא אש ורוח ומים ג' אמות וז' כפולות וי"ב פשוטות. אלו עשרים ושתים אותיות שבהן יסד הקב"ה יה יהוה צבאות אלהים חיים אלהי ישראל אל שדי רם ונשא שוכן עד מרום וקדוש שמו:

דע כי טרם שאדע שום קבלה בספר יצירה גם אני הייתי חולק חלוקה חזקה וקשה על אמתתו. ולכשקיבלתי מה שהיה ראוי לקבל בו לכל בעל קבלה, ר"ל מה שלא היה ראוי לשום חכם להיותו חסר מידיעתו, חזרתי בתשובה בו. וחלקתי על חולקיו כמו שראוי לעשות לכל שלם. כמו שנאמר "עזבי תורה יהללו רשע ושומרי תורה יתגרו בם" (משלי כה' ד'). וזה בראותי ענין מהות הדברים ואיך נבראו הנבראים ואיך נוצר כל יצור בדבור, [ה]עליתי הסבה הקרובה אל הדבור בכח הדברי שבי ופחתתי זולתו מכל מה שלמטה ממנו. ובראתי לכח הדבור יסודות והם הצירופים וכל מיניהם וסוגיהן. ובניתי עליהן עליות מרווחים ופתחתי בם חלוני שקפים אטומים, והיה האור האלוהי אשר נברא ביום האחד הוא הראשון, ונגנז לצדיקים לעתיד לבא, בא בארבע רוחות הבית ומאיר כל הבית. ואז ראיתי מה שהיה ראוי לראותו לפי מהותי אני ולפי קוצר השגת שכלי, ושמחתי באור ההוא הבהיר בעת ראותו ובעת ראות בו מה שהייתי מחפש למצוא ושכחתי ש"ם עליו"ן. כי עלינו לשבח לאדון הכל ולתת גדולה ליוצר בראשית. ודע כי מפני שאני רוצה בחלק הבא אחר זה לכלול כל מה שקדם, אקצר זה החלק עתה ואדלג ממנו אל הקרוב לו כדי שאשלים כל ספר יצירה בזה החלק הבא. ואחר כן אדבר גם בזה מעט והוא מה שאניחנו פה מפירושו ואחל בחיבורו:

אוצר חלק ו' יכלול:

זה החלק כל מה שבא בספר היצירה בכלל, ואשלים כל ענייניו. ואחר שאפסוק ענייני כל הספר ההוא אבאר בזה החלק בעצמו סוד הממשלות והמלחמות והנצחונות. ואומר עתה כי ספר יצירה הודיענו אמתת כל המציאות בדברים קלים מאד להשיגם. וזכר לנו שרשי ההשגה ואמר לנו שהנתיבות שבהם תתגלה לנו החכמה הם ל"ב, והם יודיעונו איך חקק יה יהוה צבאות שמו בהן בשלשה ספרים שהם ספר וספר וספור. ואמנם ל"ב נתיבות הם י' ספירות וכ"ב אותיות. ואמר על הספירות שהם מספרים נחלקים בשווי וברית יחיד באמצע. והורה עוד שאין ראוי להוסיף עליהם ולא לגרוע מהם, ובעיון שלם יוודע מהם במבוקש. וזכר להם עשר מדות בי' מיני עמקות ראש וסוף וגמול ועונש וו' קצות, ונתן הממשלה למושל, ואמר שהן צריכין עיון רב ושמירה רבה. מפני שיתגלו בצורה חדשה למעיין בם וזכר קשרם בשם, והזהיר על עת ההשגה ואמר שהספירה י'. והנה י' דברים נמצאים נקראים גם כן בשם ספירות והם ראשית כל המציאות נספרים, והם רוח הקדש ורוח ומים ואש הרי ד', וו' חותמות של ו"ו קצוות קראם ספירות, זה

כלל פרק א'. ועוד בפרק ב' חזר אל כ"ב אותיות ואמר עליהם בכלל כ"ב אותיות חקקן חצבן שקלן המירן צרפן וצר בהם נפש כל יצור וכל העתיד לצור. וזכר מקומם וחילופם במקומם הטבעיי, ועוד אמר שהן קבועות בגלגל ברל"א שערים מתגלגלים פנים ואחור למעלה ולמטה לטובה ולרעה לענג ולנגע. והורה דרך משקלן וגם דרך תמורתן בחזרת חלילה. וראיתי שיש הנה מקום להודיע למה אמר על הכלל חמש פעלות לפני היצירה וכששב להורות דרכן חזר השלשה מהן וזכר השנים לבד. וכשחלק פרטי היצירות בפעלות זכר מה שחסר מן הראשונים וחסר מה שזכר בהוראת הדרך למחזורם. וזהו שזכר הפעלות כולם והעניינים לפי כל ענין מהם. ובתחלת דבריו אמר שחקק שמו בנתיבות ובג' ספרים. וכשזכר רוח ומים ואש בשם ספירות אמר חקק וחצב בהם כך וכך. ובכ"ב אותיות בכלל חקקן חצבן שקלן המירן צרפן וצר בהן, ואמר שהם חקוקות בקול חצובות ברוח קבועות בפה גם קבועות בגלגל. וכבר אמר לפני זה על ג' אותיות שהוא קבועות בשמו, ועוד חזר ואמר כיצד שקלן והמירן ולא זכר חקקן חצבן צרפן. וכשחזר וחילקן לפי מה שיצר בהן בעולם ובשנה ובנפש אמר בתחלה שלש אמות אמ"ש, חקקן חצבן צרפן וצר בהן. וכך אמר בשבע כפולות וכן בי"ב פשוטות וזכר חקיקה ברקיעים ובארצות ובשבתות. וכאשר זכר בתחלה חקיקה בשמו זכר באחרונה מלת יסד, ובפעל אברהם אבינו שפעל באותיות זכר עניינים רבים, ואמר אחריהם וחקק וחצב וצרף ויצר וזכר שכ"ב אותיות קשר לו בלשונו. ובעבורם גלה לו סודו והוא פעל באותיות לפי מציאות העולם כמו שנאמר לפנים וגלה באמ"ש הממלכות והקשרים והצירופים והחתימות. וכל אלה העניינים ששנה מהם בקצת מקומות עשה זה להורות לנו אמתת המעשים ומהותם ואיכותם. ומן החלוק שחלק בהן תבין כוונתו עם עיינך בכל דבר במה שנאמר בו במקומו ובזולת מקומו, כי החלוקים והשנוים כולם מכוונים מן המחבר. והעירותיך על זה מפני שלא תחשוב שהם טעות סופר ולא סדרם כך המחבר, אלא דע שכך סדרם ודוקדקו בזה ספרים הרבה וכולם נמצאו כן בספר יצירה הארוך והקצור:

והנה נשוב למקומינו ונאמר שאחר שהורנו כיצד שקלן והמירן והגיד לנו באמרו אלף עם כולן וכולן עם אלף, שזה צירוף גמור, הודיענו אם כן בזה שמשקל ותמורה יקרא הצירוף גם כן. ועל זה הפך אלה באלה והורה על שהפעלות האלה נאמרות זו תחת זו מפני היות זו קשורה בזו ואם אין זו אין זו. והנה אמר מבואר שכל היצור וכל הדבור יוצא מכ"ב אותיות, וצירף צירופן להודיענו אמתתו ואמר שכ"ב אותיות בכל צד הן שמו של הקב"ה. ועל כן אמר הרב (הרמב"ן) ז"ל שכל התורה כולה שמותיו של הקב"ה כמו

שזכרנו. ואומרו וסימן לדבר כ"ב חפצים (וגוף) [בגוף] אחד, שכך חלקם אחר זה בפרק השלישי והוא זה, אמר בפרק ג' שלש אמות אמ"ש יסודן כף זכות וכף חובה ולשון חק מכריע בנתים, וכנגדם אמר בפרק ד' ז' כפולות ב'ג'ד' כ'פ'ר'ת' מתנהגות בשתי לשונות יסודן חיים ושלום חכמה ועשר חן זרע וממשלה. וכך אמר בפרק ה' י"ב פשוטות ה'ו'ז'ח' ט'י'ל'נ' ס'ע'צ'ק' יסודן ראיה שמיעה ריחה שיחה לעיטה תשמיש מעשה הילוך רוגז שחוק הרהור ושינה. והנה אלה הכחות הם כ"ב ואינן גופים בשום פנים, ואם כן צריך שיהיו להם כלים ידועים. והנה הוא קראם יסודות לאותיות באמרו יסודן בכל ג' החלקים ואשר יורה על כף זכות וכף חובה ועל לשון שהוא חק מכריע בנתים, נתלה על הכח המימיי שהוא מדת הרחמים ועל האישי שהוא מדת הדין ועל הרוחניי המכריע בנתים בסוד לשון שהיא חקוקה ברוח הנקרא ספירה, כמו שאמר שתים [רוח] מרוח חקק וחצב בה כ"ב אותיות ורוח הקדש דיין על המכריע, כלומר על המעלה ועל הירידה כדמות האש והמים שהם הסולם מוצב ארצה. והנה מלאכי אלהים עולים ויורדים בו, והנה יי נצב עליו במעלה. והנה לאדם שני יצרים טוב ורע והם מלאכי אלהים בלא ספק והם כדמות שתי כפות המאזנים, ונשקלין ונצרפין תמיד במקומם. וכפי מה שינצח כל אחד מהם את חברו ידין הלשון ויטה אליו כלשון הפלס הנוטה לכף הכבד עם הדבר הכבד הנשקל, ואז דעת השוקל נחה וכן דעת הלוקח. ואתה יודע כי הרוח האמצעי בין האש ובין השמים ובין המים והארץ. וכבר נאמר שהאש והמים הפכים וכן השמים והארץ הפכים בתנועה. ואע"פ שנאמר כבר שהתנועה הסבובית אין לה הפך והוא אמת שאין תנועה הפכית לה אבל המנוחה היא העדר התנועה. והתנועה הישרה יש הפך לה משני צדדים ר"ל מצד העליה והירידה במקום ומצד הכובד והקלות כי הדבר היורד בטבע הוא כבד, והעולה בטבע הוא קל ומתהפך זה לעתים במקרה ובחלק ובהכרח:

והנה אמר בעל הספר שנבראו מן האש שמים וחום וראש בעולם ובשנה ובנפש. ומהמים ארץ וקור ובטן בעולם ובשנה ובנפש. ומהרוח אויר ורויה וגויה בעולם ובשנה ובנפש. והנה שמים וארץ ואויר שבעולם גופים ידועים, וכן ראש ובטן וגויה שבנפש גופים ידועים. ואמנם חום וקור ורויה שבשנה אינם גופים אבל הם מקרים צריכין אל נושאים. מפני שהשנה גם כן דבר נשוא בגוף השמש, גם מצד אחר אפשר לומר שגם בגוף הירח, כמו שנאמר בסוד העבור. וכולם חולקים ולהם מכריע בנתים. וכנגדן זכר בכפולות קצוות ז', ובפשוטות אלכסונין י"ב. ואחר כך פתח דרך אחרת ואמר בכלל ג' אמות אמ"ש חקקן חצבן צרפן וצר בהן. וכך אמר שמה שיצר בהן ג' אמות בעולם וג'

אמות בשנה וג' אמות בנפש זכר ונקבה. וכך בז' כפולות אמר, חקקן חצבן צרפן וצר בהן. וכך אמר שמה שצר בהן הם כוכבים וימים ושערים. וכך בי"ב פשוטות אמר חקקן חצבן צרפן וצר בהן י"ב מזלות וי"ב חדשים וי"ב מנהיגין. והוסיף בפרק ו' לומר שאלה הנוצרים כולם הפקידן בתלי בגלגל ולב. ואמר תלי בעולם [כמלך על כסאו גלגל בשנה כמלך במדינה לב בנפש] כמלך במלחמה, והכל משותף בין טוב ורע. ואם כן ענייני העולם הנבראים מכ"ב אותיות שהן צורות לרוח ולמים ולאש, הם השמים והארץ והאויר וז' כוכבים וי"ב מזלות. וענייני השנה הם חום וקור ורויה וז' ימי השבוע וי"ב חדשי השנה. וענייני הנפש הם ראש ובטן וגויה וי"ב שערים בראש וי"ב מנהיגים בגוף. ומכאן אמר ר' שבתי דונולוש כי ז' רקיעים הם למעלה אבל י"ב מזלות הם למטה מהן. ואינה ראייה מספקת שאעפ"כ בראש העולם הן וכל שאר מי שדבר בם אמר שהם למעלה מז' כוכבים והם בגלגל השמיני וזה הכלל מכל מה שסבר בספר יצירה בכללו:

ואחר שהשלמתי הכלל הנזכר אשוב להשלים מה שהנחתי למעלה מהשלמת החלק שעבר לפני זה, מפני שהכל נקשר קצתו בקצתו. ואחתום אחר זה ספר יצירה בדברי אברהם, ואחר כך אשוב לבאר הנשאר ממה שיעדתי לדבר בו. ואומר עתה כי י"ב פשוטות הנזכרות נאמר בם שצר בהם י"ב מזלות וי"ב חדשים וי"ב מנהיגים בעולם ובשנה ובנפש וזהו הכל. כי ידיעת המזלות צריכה מאד לדעת ההנהגה האלוהית. וכן י"ב חדשים שהורונו סוד העבור, ידיעתן הכרחית כדי לדעת הנהגת השם עם הנהגת האדם, וכל שכן שצריך האדם שידע עצמו. ואין ספק שחכמת הרפואות מועלת בידיעת ענייני גוף האדם, שממנה יעלה אדם לידיעת מה שלמעלה ממנו, לבד מהותו של המעיין. והאיברים והחדשים והמזלות מיוסדים על היסודות. וכבר נאמר על המזלות בסבובם טא"ק אש שב"ג עפר תמ"ד רוח סע"ד מים. ועוד נאמר לפי התקופות, תקופת ניסן מתחלת ונמשכת ונשלמת בג' חדשים, והם אלה כולם, נ'יסן א'ייר ס'יון נא"ס כנגד טש"ת ט'לה ש'ור ת'אומים וכן כולם. תא"א כנגד סא"ב, תמ"כ כנגד מע"ק, טש"א כנגד גד"ד. ובשיתופם עם הכוכבים הם כך, א"ח שמ"נ תב"כ ס"ל גד"ש קד"צ טע"ם וסדר מהלך הכוכבים זהו וחילופן כ'צ'נ'ש' ח'ל'ם' ראשי לילות, ח'ל'ם' כ'צ'נ'ש' ראשי ימים, ח'נ'כ'ל' ש'צ'ם' מהלכן המתגלגל. והידים עושות והרגלים הולכות והכליות יועצות, טחול שוחק כבד כועס מרה משלכת בו טפה ומישבתו, המסס מקבל המזון קיבה מקפה קרקבן מעכל, ובאלה תדין בכל מה שהוא ממינם. וידוע כי הראות והשמע והריח והדבור והטעם והמשוש הם בשערים. כי השיחה היא הדבור והוא בפה כמו כן. והמעשה עם

אבריו זכרנו אבריהם והאלכסונין ידועין. ועמוד בין מזרח למערב ופניך שים כנגד המזרח ועיין בו' קצוות ומיד תכיר מהם הגבולים כולם לפי השיעור והמחשבה. ואם תראה המזלות ותכיר מהלכם או ז' כוכבים לפי סדרם תבין הגבולים כאשר הם. ודע כי אחר שהשלים המחבר ספר היצירה כל מה שחפץ להגיד בו בכלל ובפרט, חזר וייחד פרק ו' ואמר בו בכלל, (מ"א) שלשה אבות ותולדותיהן ושבעה כובשין וצבאותיהן ושנים עשר גבולי אלכסונין, וראיה לדבר עדים נאמנים עולם שנה ונפש. וידוע כי עולם ושנה מעידים על הייחוד תמיד ועל פעלותיו יתעלה, ואמנם עדות הנפש אי אפשר מבלתי התורה. ועל זה נרמז באמרו "עדות יי נאמנה מחכימת פתי". ועל כן היו לחות העדת לחת הברית, עד שתעיד הנפש מה שמעידין העולם והשנה. "כי על פי שני עדים יקום דבר או פי שלשה עדים". וכן "על פי שנים עדים יומת המת לא יומת על פי עד אחד". אם לא יסכימו שני העדים שהם העולם והשנה על מיתתו לא יומת, והבן זה. וחזר ואמר, חק עשרה והם ספירות י' ושלשה ושבעה ושנים עשר והם כ"ב אותיות, ופקידין בתלי וגלגל ולב. שלשה, אש ומים ורוח, אש למעלה ומים למטה ורוח חק מכריע בנתים, וסימן לדבר האש נושא את המים. שלש אמות אמ"ש, מ"ם דוממת שי"ן שורקת אל"ף רוח חק מכריע בנתים. (מ"ב) תלי בעולם כמלך על כסאו, גלגל בשנה כמלך במדינה, לב בנפש כמלך במלחמה. גם כל חפץ זה לעומת זה עשה האלהים. טוב לעומת רע ורע לעומת טוב, טוב מטוב ורע מרע, הטוב מבחין את הרע והרע מבחין את הטוב, טובה גנוזה לטובים ורעה שמורה לרעים. (מ"ג) שלשה כל אחד לבדו עומד, שבעה חלוקין שלשה מול שלשה ואחד מכריע בנתים. י"ב עומדים במלחמה ג' אוהבים וג' שונאים וג' מחיים וג' ממיתים, ואל מלך נאמן מושל בכולם. אחד על גבי ג' זהו רוח הקדש שהוא על ג' אבות ג' על גבי ז' הם האבות על הכובשים וז' על גבי י"ב הכובשים על גבולם, וכולם אדוקין ז"ה ב' ז"ה. ואחר שהשלים פה כל הספר חזר וייחס המעלה של זה הפעל לשרש הראשון של כל אומתינו. והוא [אברהם אבינו]. ואמר, (מ"ד) וכיון שצפה אברהם אבינו והביט וראה וחקר והבין וחקק וחצב וצירף ויצר ועלתה בידו, [אז] נגלה עליו אדון הכל וקראו אוהבי ושמו בנו, וכרת לו ברית ולזרעו אחריו, והאמין ביי ויחשבה לו צדקה. כרת לו ברית בין עשר אצבעות רגליו והיא ברית מילה, ובין עשר אצבעות ידיו והיא ברית לשון, וקשר כ"ב אותיות בלשונו. והמקום גלה לו את סודו משכן במים דלקן באש רעשן ברוח בערן בשבעה כוכבים נהגן בשנים עשר מזלות. ואמר בסוף, הדין ספר יצירה דאברהם אבינו כל דצפי ביה לית שיעורא לחכמתיה. אין צריך לפרש זה הענין האחרון, שכבר נאמרו בו דברים מעולים ומספיקין לפי העניין ולפי המעיין בחכמות בהשגחה

שלמה. אלא שראוי שתדע שמאמר, נגלה עליו אדון הכל, אחר הפעלות שפעל שיורה באמת שהפעל הביאו לידי הנבואה הידועה לאברהם:

הנ"ה כב"ר נשל"ם עני"ן ספ"ר היציר"ה:

ועם היותי מדלג בו מעניין לעניין לא כונתי בו כי אם לתועלת, אע"פ שהארכתי ושמתי קצת סדריו מפני שלא כונתי לפרשו כשאר המפרשים אבל הקדמתי כדי לאמת בו מה שחברתי אליו. והנני חוזר עתה לדבר במה שייעדתי לך מענין השלמת החלק הששי של אוצר. והוא שאבאר בו הממשלות והמלחמות והנצחונות. ואומר כי שם הממשלה נופל על כל מי שימשול בזולתו. ואם כן כל מלך הוא מושל, אבל לא כל מושל מלך. והפך הממשלה עבדות, ושני מאמרים מצטרפים הם עבד ואדון. והממשלה יש ממנה חזקה וקשה ויש ממנה רפה ורכה. ואמנם תורה על עוצם היכולת בדבר ועל חולשתו. ואעפ"כ ממשלה היא, והראשונה למציאות זה האדם הנולד בשעה שיוצא לאויר העולם לפי הכלל האנושי, הוא שנופל תחת אמו והיא מושלת עליו ממשלת רחמנות. עד שיראה לרואים כי הדבר להפך והיא אצלו כשפחה, וכל כונתה לגדלו, ואין זה הדבר אמת. אבל השם יתעלה שמנהיג הכל הטביע בלב אם הילד טבע מדת חסד ורחמים, והמרחם דרכו לפחד תמיד על מי שמקבל שפע מטובו שמא ינזק. ועל כן בהיות המושל רחמני והמקבלים טובו ראויים לרחמנות תקרא הממשלה ממשלת רחמים. ואם המושל רחמני והמקבלים טובו רבים, ויש מהם שאינם ראויים לקבל ממנו מה שבידו יכולת לעשות להם מן הטוב, והוא חומל עליהם יותר מן השיעור, עד שיעבור גבול גדול מן הדין, הנה רחמנותו עליהם סבת אכזריותם, ואם כן גם היא אכזריות גמורה. ומכאן התחייבו המלחמות. וראוי להלחם האדם המושל עם עצמו, עד שתכון ממשלתו לעצמו ולאחרים. כי בעת הנהיגו ממשלתו כפי הראוי לו וכפי המקבלים תתקיים ממשלתו. והמלחמה יש לה סבות רבות, והקנאה סבה גדולה למציאותה, והתאוה חברתה, והכבוד סבה יותר גדולה מכולן, ויותר נמצא מחבריו. והקנאה והתאוה והכבוד מוציאין את האדם מן העולם. ואמנם הכבוד הוא מעולה במקומו, כמו שתאמר אין ראוי לאיש נכבד שיעשה מעשים שבעבורם יתבזה בעיני הפתאים, כי אם בדרכי השם ולכבוד השם בלבד. כענין דוד לפני הארון ורבים כמוהו. וכן התאוה דין הוא שיתאוה אדם ללכת בדרכים טובים, וכן הקנאה קנאת סופרים תרבה חכמה, והנצחון יבחן לפי כח המושלים. ועל כן אמרו הנוצח ברע הוא הניצוח. ואמר קהלת "אם רוח המושל תעלה עליך מקומך אל

תנך" (קהלת י' ד'). ודע שכל התורה מספרת מה הוא ראוי לעשות מאלה הממשלות והמלחמות והנצחונות. ואל תחשוב שכונה להודיענו האנושיות לבד, אבל הודיעתנו נפלאות באנושיות ובאלוהיות. והשם באר שהמשיל השמש והירח והכוכבים על היום והלילה ועל המתחייב מהם, ובאר שהמשיל את האדם על כל העולם השפל. באמרו "וירדו" "ורדו" "ומוראכם וחתכם", והורה שהמשיל הזכר על הנקבה, באמרו "וכבשוה" "ואל אישך תשוקתך והוא ימשול בך". והממשלות שבתורה ידועות לכל, וכן המלחמות עם האויבים וכן הנצחונות. וכבר יבא לפני בשני חלקים הבאים זה הדבר יותר מבואר והשתכל בכל ותבין הכל:

אוצר חלק ז' יכלול:

כללי המדות האנושיות הנחלקות לטבעיות ולנפשיות ולשכליות. ודע כי ג' חלקים הם מאלה שהם קשורים זה בזה, והם הו' והז' והח'. ועל כן בא מקצת מה שצריך לזה בזה. ואתה עורר שכלך על כולם ותבין מכללם תכלית כונתי בהם בע"ה. המדות האנושיות רבות מאד ואע"פ שנזכרו למעלה מסודרים ברמזי ספר תקון המדות ונספרו עשרים, כי שם נלקחו על דרך כלל, ומי יוכל לספור פרטיהם. שהנה כבר נודע שאפילו מדה אחת מהן תחלק לכמה אלפים חלקים לפי האישים הנושאים אותה ולפי מה שהוא מוכן להראות המדה בו. כמדת הכעס על דרך משל, שיש מי שכועס בטבע חזק מאד, עם שיהרוג בקלות. ואפילו אם ציורו שכבר יהרג מפני הרגו, כי המשכי טבעו החזק והחום הטבעי עם חוזק הרתיחה סבת הרציחה לו ולזולתו. ויחסר זה הכח הטבעי מאנשים אחרים גם כן בטבע, שאין דם לבם וכבדם רותח כל כך כמי שהורג אוהבו בכעסו, עם ציירו שינצל הוא. ויחסר זה עד שימצא איש קר נוח לגמרי עד שהוא פלא איך הוא חי שלא ירגיש לקללתו ולא להכאתו והוא קרוב למת שאינו מרגיש כלל. ומן המדה האחת תלקח ראיה על כל מדה ומדה מן המדות הטבעיות. ודע כי המדות מעוררות אותן מחוץ, אלא שיש מי שהוא קל להפעל ויש מי שהוא קשה להפעל ויש מי שהוא בינוני, והנטיות רבות בין שתי הקצוות, זו נוטה לכאן וזו נוטה לכאן. וזה הענין יורה לך דרך כל הטבעים כולם. ועיין במראים ותראה שהלבן והשחור שני הפכים, ואין ביניהם בינוני אחד ידוע, אבל רבים. ואמנם שתי הקצוות האלה כך מפני שהשחור הגיע עד תכלית הצבעים מצד אחד, והוא שאי אפשר להסיר ממנו שחרותו ולתת בו צבע אחר זולתו. וזה הפך מן הלבן שהלבן הוא עם לבנותו מוכן לקבל כל הצבעים איזה צבע שיזדמן הנה יקבלהו. ועל כן שמו השחרורית והלבנונית שתי קצוות הפכיות, והנטיות באמצעיות אשר ביניהם. וכן

נאמר מן החום והקור כי האש בתכלית החמימות והשלג בתכלית הקרירות והם שתי קצוות. וכבר שמו זה בגוף המים, מפני שמקבל הקצוות השתים, ואמרו כי הרותחים המסלדים הם בקצה האחד, והקרים בקצה השני, והפושרים אמצעי ביניהן, והם בין החמים והקרים. ואלה האמצעים גם כן בנטיות רבות:

וככה יקרה לריחות וכן לקולות וכן לטעמים וכן ללחים וליבשים שהם הממוששים. כי אלה הנזכרים הם המושגים בחמשת החושים, והמדות הטבעיות באדם תהיינה לפי המזגים הפנימיים. שכבר הסכים כל חכם וחכם וידע זה אחר ההסכמה בחקרו הדברים כראוי. כי מדות הנפש נמשכות אחר מזגי הגוף. ואמנם זה בטבעיות, אבל המדות הנפשיות ר"ל במדת הנדיבות והדומים לה כבר יש שם דבר שיגבירנה ויש שם דבר שיחלישנה, עם היות מדת הגבורה והפכה מן המדות הטבעיות במדת התאוה והדומים לה, ר"ל כי מדת הנדיבות שהיא מדה נפשית צריכה אל מדת הגבורה שהיא טבעית להגבירה. וצריכה עוד אל דבר אחר מחוץ שיניענה והוא ההרגל. כי ההרגל על כל דבר שלטון. וזה הענין ההרגלי עניינו ידוע, שלפי מה שיהיו האישים שאדם שוכן עמם ומתמיד עמהם, כלומר אנשי ארצו שיש לו משא ומתן עמם. וקרוביו יותר ושכניו יותר ובני ביתו יותר ויותר, יהיה ההרגל של הנדיב, שאם הוא נדיב לפי טבעו ר"ל שטבעיו זכים וגבוהים וטובים יוסיף לו ההרגל הרב עם הנדיבים ויגבר ענין נדיבותו. ומפני שענין זה הנקרא נדיבות הוא ענין שפע יוצא ומתפשט על המקבלים, יוסיף ויגבירה עוד עם מדת הרחמנות, ויוסיף עוד עם מציאות היכולת החזק והוא רוב העשר ורוב הרווח ומיעוט הצורך להוציאה כי אם על דרך נדיבות. והנה כאשר הוסיף עם הסבות הנזכרות ועם העוזרים הנזכרים ודומיהן כן יחסר עניינו בחסרון העניינים הנזכרים. כי אינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו. שהרי יש מי שרוצה ואין לו, ויש מי שרוצה ויש לו ועושה, ויש מי שאינו רוצה ויש לו, ויש מי שאינו רוצה ואין לו. ואחד מאלה הארבעה יעשה לבדו, והשלשה לא יעשו צדקה לעולם, השנים מפני מניעת הרצון, והאחד מפני היכולת. והרצון, גם כן היכולת מונעתו בשנים, מפני שהיכולת סבה גדולה לגלוי הנדיבות. כי מבלתי היכולת יעלם ענין הנדיבות מן הנדיב, ויאמר עליו בהיותו בלתי פועל מפני המניעה של היכולת שהוא נדיב בכח קרוב. ו"לא יקרא לנבל נדיב ולכילי לא יאמר שוע" (ישעיה לב' ה'), לא בכח קרוב ולא בכח רחוק. גם לא יאמר עליו נמנע לגמרי משובו נדיב, אך קרוב לנמנע, וקורין אותו אפשר רחוק מאד. ואמנם מה שיוסיף או יגרע הרבה בחזקה בענין המדות הטבעיות והנפשיות, יהיה על

פי המדות השכליות. ר"ל במדת החכמה והתבונה והדעת והדומים להן, אשר כולם הם כחות שהנשמה מקבלת אותם מחוץ מן הגופים. חוץ מהשכליות שצריכות אל שכל פועל להניעם, ובהיות המדה הנפשית גוברת על הטבעית תנהיגנה לפי כחה ותמשיכנה אל דרכה כפי מה שהיא. ואמנם עם גבורת השכלית על הנפשית והטבעית תהיינה כל מדות האדם בתכלית השלימות. ובעל המדות הזה הוא שראוי שיקרא שלם במדותיו, והוא האיש המוכן עם חכמתו בכח קרוב להיותו שלם בדבריותיו, והוא שראוי להודיע לו עם היותו חכם ומבין מדעתו ראשי הפרקים. ואם ישלימם הוא יגיע למדרגת הנבואה באמצעות ידיעת הראשים ההם:

וזו הדרך הנזכרת האנושית הנה התחייבה מתנועות הגלגלים. והשמש עד אחד נאמן במהלכו על זה בשנתו, והירח עד שני נאמן בדרכו על זה בחדשו, ר"ל מצד התנועות ונטיותיהן שהם מחפשים בקצוות ומשוים הזמנים באמצע כשמש בניסן ובתשרי וכירח בחצי החדש שיש לו י"ה ימים והוא מלא. וזה יורה על המזג השוה שהוא השלם והמלא. וכן כל המדות ראוי לחכם לשקלם כולם עד שיכיר בם שתי הקצוות. ואחר כך ראוי שידבק באמצעית שהיא השלימה מכולן, והיא מורה על שלימות הגוף והנפש. כי הגוף הוא כדמות הקצה האחד והנפש כדמות הקצה השני, ואם יטה אל המדות הגופניות יהיה כולו כגוף וישכח הנפש. ועל כן השכליות מכריעות בנתים ומחפשות הכל ואז נותנות לכל דבר חקו לגוף הראוי לו משלם ולנפש הראוי לה משלם ועל זה אמר שלמה "טוב אשר תאחז בזה וגם מזה על תנח ידך" (קהלת ז' יח'). ועל זה אמר כן, "אל תהי צדיק הרבה ואל תתחכם יותר למה תשומם ואל תרשע הרבה ואל תהי סכל למה תמות בלא עתך" (קהלת ז' טז').שם הצדק והחכמה קצה אחד והוא הנפשיי. ועם כל זה גינה רבויו ואמר שזה מביא לידי שממה. ושם הרשע והסכלות קצה אחר והוא הגופיי. והנה הרשע ברבויו לבד והסכלות לבד בכולו. ואמר שהם סבת המות בלא זמן הראוי והוא המות הנצחי, שאין לאדם עת למות בו אלא אם הוא גורם זה לעצמו. שעל כן אמר בלא עתך ולא אמר בלא עת לבד. ודע שאין לאדם בעולם מלחמה חזקה מזו, והוא שאמרנו עליה לב בנפש כמלך במלחמה. והמשל על זו הדרך הנזכרת בכחותיו הטבעיות והנפשיות והשכליות להנהיגם כולם על פי התורה אשר יורך, שהגידתנו באיזה דרך נלך בם. הוא המושל החזק הגבור הכובש את יצרו לשמור תורה, ושומר תורה אשרהו. והוא הנלחם מלחמות יי, ויקרא איש מלחמה. כמו שנאמר בסוף הספר בסוד חותם בתוך חותם. והוא הנוצח תמיד ויתחייב מנצחונו שיחייה חיים נצחים מדה כנגד מדה, שאם כל המדות

בטלו מדה כנגד מדה לא בטלה. וכבר דברו הקדמונים במדת דברים מעולים, רק דרכנו אנחנו פה בזה הענין, הוא מפני שאנחנו כוונו בדברינו אלה להודיע למי שרוצה לדעת ספר יצירה כראוי כדי שיתנבא בו הכרח שלמות המדות כולן, שאין ראוי ללמד מעשה בראשית וכל שכן מעשה מרכבה שהן חכמות הטבע וחכמות האלוהות אלא למי שכבר חקק וחצב וצרף ויצר יראת שמים שלמה בנפשו:

אוצר חלק ח' נדבר:

בו בענין ההנהגות וההשגחות הארציות והשמימיות והאלוהיות, ואצטרך תחלה לדבר במדות ההנהגה וההשגחה ועל איזה ענין מורים שני השמות האלה. ואומר שכבר נודע שאין הנהגה בלא מנהיג ואין השגחה בלא משגיח. וענין ההנהגה אע"פ שנופל על מי שמנהיג דבר חי ונופל על מי שמנהיג בעל שכל בכח. יותר ראוי להפיל מלת הנהגה על בעל שכל בכח מן האחרים. אבל מלת מנהיג גם כן אין ראוי שיאמר על דרך האמת, כי אם על מי שיש בין המנהיג והנהוג הבדל כהבדל הנמצא בין רועה הצאן עם היות הצאן אדם כאמרו, "ואתנה צאני צאן מרעיתי אדם אתם" (יחזקאל לד' יב'), אתם אדם לא הגוים אדם. ונאמר "רועה ישראל האזינה נהג בצאן יוסף" (תהלים פ' ב'). והנה הנביאים כולם ממשילים בני אדם ההמונים לצאן, עד שזכריה מבאר ואומר "וארעה את צאן ההריגה" (זכריה יא' ז'). והנה קרואים החכמים בשם רועים מפני שקראו המתנהגים במשליהם בשם צאן. והשם אמר "כבקרת רעה עדרו ביום היותו בתוך צאנו נפרשות כן אבקר את צאני" (יחזקאל לד' יב'). ולפי משלי הנביאים כולם מיחסת התורה את החכמים והנביאים בשם רועים. ואין צריך להזכיר המקומות בזה כי הם רבים וכולם ידועים. ואמנם אמרו "ומשה היה רועה את צאן יתרו חתנו כהן מדין וינהג את הצאן אחר המדבר ויבא אל הר האלהים חרבה" (שמות ג' א'), יהיה לך לעד נאמן על כולם שהוא מקום מתן תורה. והנה מנהיג הספינה אע"פ שאינה חיה יקרא מנהיג. וההנהגה אם כן תורה על הנוהג והנהוג, והמינהג הוא הרגל מתמיד במה שהורגלו בו המתנהגים, והמחדש המינהג ההוא יקרא מנהיג. וגם המכריח ללכת בדרך שמירתו גם הוא מנהיג. ומנהיגי בני אדם הם שני מינים, האחד הוא המנהיג כל המתנהגים על פיו בהנהגה מעידה על סדר נערך על תקון הגופים. והאחר הוא המנהיג כל המתנהגים תחתיו על סדר תקון הנפשות. והראשון מורה על מלך שבו די לתקון הקבוץ האנושי. והשני מורה על נביא או על חכם באמתות מהות הנפש. ואמנם השלמות בזאת ההנהגה היא בהיות

שני העניינים הנזכרים מתקבצים באיש אחד כגון דוד או שלמה, או במציאות שנים שתהיינה שתי הכוונות בהם שוות:

וידוע כי אחר שהודעתיך אמתת ההנהגה על מה היא נופלת קל עליך להבין מהות ההשגחה. כי אין השגחה בלא מנהיג אבל אפשר היות מנהיג בלתי משגיח. והסדר הנכון הנמצא בין המושגחים יורה על שלמות המשגיח והמושגח וההשגחה בכל זמן ובכל מקום. ועניין ההשגחה הוא עיון והשתכלות במה שיסודר עד שיהיה מסודר כראוי. ותחילת כל השגחה שבאה מבעל שכל משותפת עם ההנהגה בעולם הארצייי, הוא שישגיח המנהיג בעצמו ויתן לו בכל דבר ודבר החוק הראוי לו, כפי מה שהוא החלק הראוי לגופו ינהיגנו בהשגחה נפשית. והחלק הראוי לשכלו ינהיגנו בהשגחה שכלית. ובחלקו השכלי יסדר הנפשי והגשמי ויושלם. ואחר שישלים עצמו דין הוא שישפע ממנו שפע שיוכל להנהיג בו זולתו הקרוב לו כגון אשתו ובניו ובני ביתו. ועוד אם שפעו שלם יותר ישפיע יותר וינהיג בהשגחה מתחזקת מעט מעט על שכניו וקרוביו. ואם שפעו יותר שלם דין הוא שינהיג קהלתו בהשגחה כללית ופרטית. ואם שפעו יותר כבר ישגיח בכללים רבים מבני אדם וישפוט וידין בשכלו תמיד בכל מי שמתנהג תחתיו בכלל ובפרט, לפעמים על דרך אמצעית ולפעמים על דרך הקצה הראשון, ולפעמים על דרך הקצה האחרון, הכל לפי מה שהם. עד שאפילו אם יצטרך להרוג את בניו כדין ההכרחי לא ימחול להם, כדי שלא יפסד הסדר השלם לכל. ואמנם במצאו טענות להצילם ואפשר באפשר קרוב שלא יפסד הסדר יצילם בלמדו עליהם זכות. וגם כך ראוי שיעשה עם הרחוקים שלא ידינם לחובה כל עת שאפשר לדין אותם לזכות עם מה [שלא] שיפסד הסדר. סוף דבר בענין ההנהגות וההשגחות הארציות, לא יוכל המשכיל השלם המנהיג המשגיח לפעול בם כראוי תמיד בכל זמן ובכל מקום בשוה. אבל צריך לשלם ההוא שידין ההנהגה בהשגחה ארציית לפי הזמן ולפי האנשים שבדורו ולפי המקום. ועל זה אמרו יפתח בדורו כשמואל בדורו, ונתנה תורה לראשי דורות. והתורה אומרת "ובאת אל הכהנים הלוים ואל השפט אשר יהיה בימים ההם" (דברים יז' ט'). וכן אל הכהן כמו שאמרו "שפטים ושטרים תתן לך בכל שעריך" (שם טז' יח'). ואמר "לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל" (שם יז' יא'). ונאמר בקבלה שאם אמרו לך על ימין שהוא שמאל, ועל שמאל שהוא ימין, לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך, וזה מפני שלא תשפט את שפטיך. כי הם לא יאמרו לך כי אם האמת לפי דעתם, כי אין לדיין לדון אלא מה שעיניו רואות. ואם היה כח בית דין נופל תחת דעת כל איש ואיש מפרטי הקבוץ

האנושי היה מתחייב מזה פזור נפיצת כל עם מסוף העולם ועד סופו. והאדם מדיני בטבע ואי אפשר לו להיות בשלמות מכל עמי הקבוץ. כמו שאתה רואה זה משלמות קבוץ אברי הגוף, שאי אפשר שיחיה בשלמות זה הגוף שבו נתקבצו האיברים מבלתי העזרם זה בזה וזה בזה. כן בני אדם בקבוצם עם מדת השלום יסודרו ענייניהם כולם כראוי על פי המנהיג המשגיח בם בשלמות:

ואמנם קצת [אנשי] המין אם יפרדו מקצתם בעבור התקרבם אל המעלות יותר מקצתם אין ראוי שיהיו ניזונים המתעלים על פי הפחותים, ואפילו אם יראה לפחותים פחיתות מה שאלה דנים למעלה, כענין דוד עם מיכל שרמזנו למעלה בהיותו מפזז ומכרכר לפני ארון האלהים וראתהו מיכל בת שאול אשתו ותבז לו בלבה. ואמרה לו הדבר מבואר עם היותה חכמה גם היא, והוא אמר לה "ונקלתי עוד מזאת" (שמואל ב' ו' כב'). וככה אני אומר במקומות הרבה שאנשי בית המדרש הורגלו להתפלל במקום שלומדים. ויש שם פתאים שדנים אותם לכף חובה ומביאים ראייה ממה שאמר הנביא, "כה אמר יי על כל שכני הרעים" (ירמיה יב' יד'). אלה בני אדם שיש להם בית הכנסת בתוך עירם ואינם הולכים שם להתפלל עם הצבור. ועוד אמרו אין תפלתו של אדם נשמעת אלא בבית הכנסת. ועוד אמרו אין הקב"ה מואס בתפלתן של רבים שנאמר "הן אל כביר ולא ימאס" (איוב לו' ה'). ומביאים מאלו הטענות רבות וכולן אמת למי שאין לו מדרש בביתו. אבל מי שמדרשו קבוע לתלמוד כבר אמרו מבואר שקדושת בית המדרש גדולה מקדושת בית הכנסת. וקצת חכמים אומרים, אנא הוא מצלינא ביני עמודי (כל זה בברכות ח.) ואין חקר לראיות השנויות. ואם במקום שיש חלול השם אין חולקים כבוד לרב כל שכן במקום שיש קדוש השם אין חולקים כבוד לעם, ר"ל שאחר שקדושת בית המדרש גדולה מקדושת בית הכנסת אין ראוי להניח בית המדרש בעבור בית הכנסת. וזו הקדושה היא שאנשי בית בכנסת קורין (קוראין) ורובם אינם יודעים מה קורין. והיודעים אינן מדקדקים להבין מה שקורין מתוך מרוצתם, וכמעט תפלתם על הרוב מצות אנשים מלומדה. אבל קדושת בית המדרש היא גדולה מזו מפני שרוב הקורין בו מבינים מה שקורין, ולא עוד אלא שמדקדקין ונושאין ונותנין במלחמתה של תורה, עד שיוכלו למשול על מקטרגם הנמצא אתם וינצחוהו, כי זאת היא התכלית האחרונה. ואמנם צריך כל איש המדקדק באותה מלחמה ומתקן מדותיו כולם אל שני מיני עזר. האחד שמימיי והאחר אלהיי. והשמימיי הוא שלא ימנענו דבר מכל מנהיגיו ומשגיחיו

השמימיים, ממה שרודף אחריו בענין השגחתו את השם. והאלוהיי הוא [שישפיע] עליו השם מה שצריך אליו לפי מה שהוא:

וכבר נרמז זה במאמר האומר הבא ליטהר מסייעין אותו, בא ליטמא פותחין לו. ודע כי ההנהגה השמימיית עם ההשגחה הגלגליית היא לקיים ההויה וההפסד. והנה היא כללית, ואמנם הפרטית ממנה היא לקיים האישים ולשמרם קצת זמן מבלעדי השגחה במעשה האישים. כי ההשגחה היא שוה לצדיק ולרשע לחכם ולסכל כטוב כחוטא כנשבע כאשר שבועה ירא. והעד על זה כי מקרה אחד לצדיק ולרשע, כמות זה כן מות זה. "ומותר האדם מן הבהמה אין כי הכל הבל", "ומה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמול תחת השמש". והנה כל הנהגת הגלגלים על העולם השפל והשגחתם שוה לכל כפי מה שהם, ר"ל ליסודות כיסודות ולדומם כדומם ולצומח כצומח ולחי כחי ולמדבר כמדבר. כלומר כי אלו כולם וטובם ודעתם וגבהותם נמשכים אחר משפטי הכוכבים והמזלות והתנועות. כי מהם נמצאו בתחתונים כל הקשרים והקבוצים המתהוין מן החמר הראשון התחתון, וגם כל הכחות הם מכחותם, ואפילו הכח הדברי כל שכן השאר כולם שהם למטה ממנו במעלה. וזה מה שאין ספק בו וגם אין מקשה עליו. ואמנם ההנהגה וההשגחה האלוהית המגעת לאנשי העולם התחתון אישי בני אדם היא לפי דעת עליון המגיע מהשם יתעלה באמצעות השכל הפועל על הכח הדברי שבטבעו הכנה לקבל הנבואה. והוא ענין נקרא שפע אלוהי או רוח הקדש. וממנו יתפשט וישפע על [השומע] וממנו על המתעורר וממנו על המרגיש וממנו על הזן וממנו על הדומם וממנו על הליחות היסודיות באיש הזה:

והנה ישמרנו כח העליון מכח הרקיעים והוא הכח השכלי הנפרד מכל חמר, ויתחייב אז לזה האיש האחד המיוחד בדורו הנמסר בידי אלהיו לעבדו בכל לבבו ובכל נפשו ובכל מאדו, להיות כל ענייניו על פי השכל האלוהי היועצו והמודיעו הדרך אשר ילך בה. עד שתתחבר אליו ההשגחה האלוהית בחזקה כאלו היא תמיד בנפשו. ואולי ישפע עליו הכח ההוא הנכבד כל כך עד שיעבור ענין השפע ממנו לקצת אישי מן האדם מכלל מינו, שיקבלו ממנו ההשגחה האלוהית עד שיהיו גם הם נמשכים אחר דעת האיש ההוא. כמו שהוא נמשך אחר דעת אלהיו ואחר רצונו ויתחדשו על פיו פלאי פלאות בהנהגה. אולי אם אומתו שפלה יעלנה למעלה מכל אומה ולשון. והתורה מלאה מראיות על זו הדעת אמתית, בין לפי מה שיורו עליו נגליה בין לדעת נסתריה. ואמנם יתכן שההשגחה הוסרה

מזמן רב מהאומה ההיא וארך גלותה וצערה ועונייה, ונמסרה ביד הגלגלים להשגיח בה ההשגחות השפלות שלמטה מן [השגחה אלהית], מפני העדר האיש הנזכר מהמציאות כמו שנאמר, "וימים רבים לישראל ללא אלהי אמת וללא כהן מורה וללא תורה" (ד"ה ב' טו ג'). שאלו הן סבות לסלוק ההשגחה מהאומה, כי לא ימצא האמצעי שבמציאותו תמצא ההשגחה בו ובם. כי סבת העדר ההשגחה הזמן הארוך ההוא בזמנינו זה היום [מפני] שכחת מציאות האלוה ושכחת ידיעת שמו המורה על חיוב מציאותו כראוי, והמודיע אמתת דרכיו ופעולותיו. ומפני היות השכחה חזקה יעורר השם בהשגחת איש מן האישים לפי בחירת שניהם בזה ולפי חשקם החזק הנמצא ביניהם. ועם היות הכל גלוי וידוע לפניו יתע' שמו, הוא יעלים זה מן האיש ההוא עד שיראה לו עניינים שיחשוב שזה הידיעה נעלמת מהשם וינסהו ויבחנהו פעמים. עד שיראה לו שאחר שהוא נאמן עומד בנסיונו שלם לפניו, ראוי הוא להיותו שלוחו. ומחוייב מצד חשקו בו להיותו משים נפשו בכפיו בעדו, עד שיעשה רצונו וישלים מצותיו מושלם. ויהיה הוא בעצמו דן עצמו ואחרים עמו לרוץ לעבוד את יי כחפצו, ויעשה עמו נפלאות. וזו הדרך ארוכה מאד להודיע אמתתה לכל ואיכותיה ומהותה, שכמעט שלא ישיגנה, כי אם מי שעבר עליו המעשה ההוא המופלג כאברהם והדומה לו. אך זאת היא דרך ההנהגה האלוהית שבעבורה נמצאת השמימיית והארציית בבני אדם ודעת היותם עד היום:

אוצר חלק ט' יכלול:

שנוי הבריות [ושנוי] האומות ושנוי הדתות ושנוי הלשונות ושנוי הכתיבות, אשר אלו כולם סבות שנוי המחשבות והדיעות והמעשים. ראוי שתתעורר על זה הדבר אשר אגיד לך בזה החלק כי הוא ענין מועיל מאד לדעת אמתתו. והוא שתדע שהבריות כולם מן הדבר הראשון אשר במעלה הראשונה מכל מדרגות המציאות למטה ממעלת השם יתברך שמו, עד הדבר האחרון אשר במעלה האחרונה מכל המעלות, הכל יקראו בריות. בין יהיו נפרדים בלתי בעלי חמר, בין יהיו נמצאים בעלי חמר קיימים במציאותם, בין יהיו בעלי חמר הווים ונפסדים. הכל מהשם יתע' יתחייבו בעצמותם ומציאותם של השם יתע', ותקרא אפשר המציאות בבחינת עצמם ומציאותם. ועל כן אם נקראם בריות אין בזה טעות, ואפילו לדעת מאמיני הקדמות. אבל לדעת מאמיני החדוש כמונו היום וכפי דעת כל בעל דעת יותר ראוי שנקראם בריות, משום שם אחד לפי לשוננו. וזה מפני שאנחנו לקחנו מלת בריאה לבדה להיותה מורה אצלנו על המצאת יש מאין. ואע"פ שמצאנוה גם כן מורה על המצאת יש מיש. והמורה על יש מאין היא בפסוק

הראשון של התורה לבד באמרה "בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ". שכבר פרשוהו שעניינו, בתחלה ברא הבורא המלאכים עם השמים והארץ. והמלאכים האלה הם שכלים נפרדים שאינם בעלי חמר כלל. והשמים הם הגלגלים שהם בעלי חמר קיימים בהיותם תמיד מעת היותם. והארץ כוללת ארבעה [יסודות] וכל מה שהורכב מהם ואין במציאות עצמים כי אם אלה השלשה עולמות, ואחר שהוא כן קראם מעתה כמו שתרצה, או בשם בריות או בשם מעשים שהשם עשאם ובראם, או בשם מלאכים שהוא כשם נגזר מן מלאכה. וכולם מלאכתו יתע' כמלאכת האומן הפועל הפעולות בשכלו. הכל כונה אחת היא, והיא שהם נמצאים מן הדבר הנקרא הסבה הראשונה, ואמנם על ידי השתלשלות. והוא שהדבר הראשון שנמצא מאת השם יתע', קבל מהשם מעלה יתירה, מעולה על כל המעלות הבאות מהשם ממנו ולמטה. וכל מה שירד ענין המצאת הנפרדים היו הנפרדים יותר [קטנים] במעלה מסבותיהן. ויותר מורכבים אם אפשר להפיל עליהם מלת הרכבה. והנה נאצלו ונשפעו מהשם השכלים כולם, ומהשם ומהשכלים ומהגלגלים נאצלו ונשפעו השפלים כולם, אשר אנחנו חלקים מהם. ונמצאו השנויים ביניהם בתכלית ההפלגה. וראוי להודיע ששלשת עצמי שלשת העולמות הן משתנים בשלש מעלות ראשונות כלליות. והצומח והחי והמדבר שהן שלש מעלות נבדלות זו מזו כמו שנאמר בחלק א' של עדן יעידו עליהן:

ואם כן הנה שנויים מחייב וראוי להיות הבדל גדול בין כל בריה ובריה מהם, עם היות כל העולם כולו בכללו עולם אחד לבדו ומורה על ממציא אחד לבד. והוא הקושר כל חלקיו זה בזה וזה בזה, כי כולו קשור קצתו בקצתו. ואע"פ שקצת חלקיו מעולים אצל השם שהמציאו וקצתם פחותים אצלו. והמשל עליהם גוף האדם ונפשו ושכלו, ששלשתן בעלי שלשת מעלות. וכמו שהעולם כולו אחד והוא עולם גדול, כן האדם הוא כולו אחד והוא עולם קטן. והנה שכלו נפרד ומשפיע על נפשו והשפע עובר עד הגוף באמצעות הנפש. כן השכל הנפרד בכלל משפיע על הגלגל ועובר עד ההוה המשתנה באמצעות הגלגל. והנה יהיה שנוי גדול בין כל שכל ושכל בשלושת העולמות. כי יש שכל בעולם השפל והוא כולל השכלים המתפעלים בבני אדם, שהשכל הפועל ממציאם ומקיים עצמותם, ויש שכל בעולם האמצעי והוא כולל בשכלים המתפעלים בכל גלגל וגלגל שהשכל הפועל בם נותן להם עצמותם וממציאם ומקיימם. ויש שכל בעולם העליון והוא כולל השכלים הנפרדים מכל חמר, שכל אחד מהם ענין בעצמו נפרד מחבירו במעלה שהשם יתעלה נותן להם אמתת עצמותם וממציאם ומקימם:

ואם כן הנה השכל הראשון אשר אין מעלה למעלה ממעלתו בכל המציאות כולו, הוא השם יתע' שהוא הסבה הראשונה לכל, אשר מאתו הכל והוא מקיים הכל. ואותם הקרובים לו הם השכלים. ולמטה ממנו הוא [רקיע] ערבות שהוא מקיף בכל, והוא כשכל הראשון לכל השכלים הנפרדים הנבראים. וממנו התפשט המציאות לכל משוך וגלגל, עד שהמציא השכל הפועל האחרון, והמציא באמצעות השכלים שאר הגלגלים עד גלגל הירח. והשכל האחרון השגחתו ופעלו גם כן להמציא שכלים נפרדים שבזה מתדמה לזה הנזכר ולשם, והם שכלי בני אדם הנשארים אחר המות. ומפני השנויים הנמצאים בשכלים נמצאו שנויים מתדמים לשנויים בגלגלים. והתנועות המשונות נמצאו בהם משנוי דלוגי המעלות אשר דלגו משכל לשכל. כי דלוג מעלה מעצם נבדל לעצם נבדל דומה לדלוג תנועה מצד אל צד, ומפני שכל דלוגי המעלות חוזרים חלילה לראשון שהוא השם יתע' התחייבו שישובו כל הגופים המתנועעים חלילה למקום שממנו התחילו להתנועע. והתנועה היומית הסבובית תורנו שאין הגלגל מחליף כל מקומו, והיות הגלגל בלתי מחליף מקומו יורנו שאין המעלות הנזכרות מחליפות מציאותם ממי שקבלם, אבל כמו שזה תמידי כן זה תמידי. ועוד שידיעתינו שהגלגלים מקיפים זה את זה תודיענו שהשכלים, דעתו של זה מקפת דעתו של זה, ר"ל דעת המקיף את דעת המוקף. ולא יתהפך זה ר"ל שאי אפשר שדעת המוקף תקיף את דעת המקיף בו. וידוע שהדברים שהם יותר ידועים אצלינו יורונו הדברים שהם יותר נעלמים אצלינו. ואם כן כמו שלקחנו הראיות מן הגלגלים שהם ידועים אצלינו יותר מן המלאכים על המלאכה, כן נקח הראיות מן העולם הזה השפל הידוע לנו על עולם הגלגלים שהוא יותר נעלם אצלינו מזה. ואמנם צריך חכמה רבה בלקיחת הראיות ושלא יהיו בם [טעויות] או שגיאות או נטיה אחר מחשבות או שמירת דעות בלתי אמיתיות כי אלה כולן סבות [שקריות]:

ואשר אמרתי אני בזה הספר מעניינים רבים זכים לשומעיהם ממנו, היה או יהיה ממה שאומר לפי [מה] שיתבאר כבר במופת אצל חכמי המחקר, וממנו מה שנודע על דרך הקבלה האלוהית. ועל כן סמכתי בו במקומות הרבה על מה שכבר נודע ולא הבאתי עליו ראיות. כי מה תועלת לשנוי הראיות הידועות במקומן. ואולם מי שיסופק בדברי וירצה לצאת ממבוכה יעיין במקום הראיות ויתאמת לו מה שאמרתיו בקצור. ועל כן אומר עתה כי הראיות שנביא מעולמנו אל שני העולמות היו דמיונות ומשלים בהכרח. והנה מצאנו ביניינו שנויים רבים וכך ראוי שהדברים הפשוטים כשיורכבו יתחייבו מהרכבותיהם

שנויים רבים. ואין צריך להזכיר שנויי היסודות שהוא ענין נודע מצד הצורות והאיכויות הידועות. ושנויי המורכב מהם תחלה במחצבים, ידוע שכבר ייחסום אל שבעה כוכבי לכת שתנועותיהם משונות. ואמנם שנויי הצמחים התחייבו משנויי המזגים המשונים, כי לפי מה שנשתנה המזג ישתנה הדבר מזולתו, והוא בעצמו סבת שנויי החיים. וגם סבת שנויי המדברים נכנסת בכלל שנויי החיים מפני שהמדברים מין אחד לבד. ולא נחלק זה המין ממין החמורים בטבע כי אם כמו שנחלק ונבדל מין הקוף ממין הדוב וכן מין ממין. ולפי זו הדרך כבר ביארנו שנויי הבריות, ואמנם שנויי האומות הוא שנוי אחר והוא שהתחייב מסבות אחרות. והשנוי הראשון הכולל כבר זכרנוהו שיהיה מן הגלגלים תחלה לפי הגופים. וזה השנוי יהיה לפי התחתונים מפני מקומות הישוב. וארבעה שנויים אלה שהם, שנויי האומות ושנוי הדתות ושנוי הלשונות ושנוי הכתיבות קשורים זה בזה. וידוע שאם שנוי המקומות ושנוי הזמנים הוא סבת שנוי האומות תחלה, יהיה אם כן ענין סבת שנוי הדתות שנוי האומות. ואפשר להפך זה ולומר ששנוי הדתות הוא סבת שנוי האומות. ואמנם בדעתנו שיש שם אומות זו מזו משונות והם אינם בעלי דתות, ראוי לומר שהאומות קדמו לחלוק הדתות ולשנוייהם. וזה לפי המושכל אבל לפי התורה זה מבואר מבני נח ומדור הפלגה, שהיו אומות שנחלקו ונבדלו זו מזו ועדין תורה לא נתנה מפורסמת עד בא משה ומן התורה נתחדשו שאר הדתות:

ואמנם החקים המורים על הבדל אומה מאומה תמיד היו, והם למין כמדות לאדם שהן משונות זו מזו. וגם שנוי הלשונות והצירופים המתהפכים בדבורים הוריתנו התורה שהתחייבו ביחד עם שנוי האומות. ושני הדברים האלה הם הראשונים שמהם התחייבו הדתות. ואמנם הכתיבות הם התחדשו לשמירת הדתות, ושנוי הכתיבות יורה על שנוי הלשונות והדתות והאומות. ודע כי חכמי הטבע המאמינים קדמות העולם יאמרו שזה כולו מסודר מן הגלגלים ומתנועותיהן [ונטיותיהן] עם סדרי מערכות הכוכבים, לפי מה שגזרה חכמת השם מעת היותם. ויתחייב מדעתם שכל מה שבעולם השפל מוכרח המציאות. וכבר התחייב בכחו שימצא ממנו בפעל כל מה שימצא. וזו היא דעת אחת שנמשכו אחריה רבים. ויש דעת שנית מהם בעצמם שמורים להם בזה בכל ענייני הטבעים לבד. ואמנם כל מה שכולו תלוי ברצון או במקרים אינו מחוייב שימצא. ויש דעת שלישית מהם שאומרים שזה הענין קצתו לפי הטבעים גם כן הכרחי מחוייב שימצא, וקצתו אפשר שימצא ממה שנמצאהו נמצא בסוף. אבל אחר המצא כל דבר נמצא הכל מודים שהיה מחוייב שימצא. והעד שהכל הוא נמצא, כמי שאומר

עיר פלוני נלכדה ביום פלוני ונהרג כל מה שנמצא בה. שאחר שהיה הכל יודו שלא היה אפשר שלא יהיה, כי המציאות מבדיל בין מחלוקת המחשבות. וההויה מודעת אמתת המציאות, וההפסד מעיד על העדר הדבר הנמצא. ואין המחשבה ראויה לדין כי אם באפשרות אבל המחוייבות והנמנעות הן הן מעידות על עצמם ודוחות כל מחשבה ממקומה. ואמרו אלה גם כן במקרים מה שאמרוהו בעצמים, ר"ל שקצתם מחוייבי המציאות וקצתם אפשר המציאות. סוף דבר שאלה הדעות כולן והדומין, כולן נזכרו בספרים רבים ובאריכות דברים להוסיף ביאור על מהותן. ואנחנו אין כונתינו בכך אבל כונתינו בזה הספר להודיע בו דברים מקובלים מפי הנביאים שנשכחו מזמנים רבים מפני שלא נכתבו בספרים:

ונאמר כי מה שמספיק להאמינו בזאת האמונה, ששנוי הבריות הוא סבת שנוי האומות, ושנוי האומות הוא סבת שנוי הדתות. ושנוי הדתות המורה על שנוי המנהגים והחקים הוא סבת שנוי הלשונות, ושנוי הלשונות הוא סבת שנוי הכתיבות. וכל אלה השנויים הם סבות לשנוי המחשבות, ואלה עם המחשבות הם סבות לשנוי הדעות והאמונות. ואלה עם אלה כולם הם סבות לשנוי המעשים. ואלה השנויים כולם צריך לדקדק על כל אחד ואחד מהם לדעת מה עניינו, כמו שדקדקנו בשנוי הבריות. ונאמר עתה כי מין האדם כולו הוא באמתתו ועצמותו חמר בעל צורה אחת כללית מינית טבעית. והחמר המשותף לכל אישיו חמר אחד קיים בכללו והוא שכבת זרע אנושית וצורתו צורה טבעית כללית שומרת מינה, והיא גם כן צורה אנושית. ואמנם החמר הפרטי שהוא חמר אחד לכל איש ואיש מאישי המין, והצורה הפרטית שהיא צורה אחת לכל איש ואיש מאישי המין גם כן, כדמות ראובן ושמעון שכל אחד מהם איש מהמין. ידוע שאין שני שרביטים אלא שרביט אחד, כי אם במהותם לבד שאדם הוא ראובן ואדם הוא שמעון. ועוד הפוך ואמור שראובן הוא אדם ושמעון הוא אדם, וכמו שאין גוף ראובן הוא גוף שמעון, כן נפש ראובן אינה נפש [שמעון]. וכל אחד מהם מיוחד לעצמו בגופו ובנפשו. ואם שניהם בעלי שכל נאמר גם כן שאין שכלו של ראובן הוא שכלו של שמעון. אבל כל אחד ואחד הוא לעצמו עולם בעל שכל מיוחד, אלא שנקשר בזולתו על דרכים מיוחדים שבם מחוייבים כדי להעמיד מציאותו הזמן שאפשר לו לעמוד. ומהם מועילים ועוזרים לו ומהם עניינים מחויבים להתקשר עמו. מפני שיקבל ההפסד כאשר קבל ההויה, כי ההויה סבת ההפסד וההפסד סבת ההויה. ואם כן זה האיש הפרטי המיוחד בעל המרכבות הרבות ובעל הכחות והרוחות המקובצות בו, צריך אל מנהיג אחד גדול

מהכל שינהיג בו את הכל. והגדולה היא גדולת ממשלה ומעלה. ואם אין זה נמצא איך יסודר עניינו כולו מראש ועד סוף. על כן עשה השם יתברך (על) כל מה שעשה בחכמה ושתף עם זה האיש שכל שיניעהו עד שיביאהו אם יזכה אל התכלית המכוונת והיא השגת ידיעת השם. ומפני שלא היה שם דרך טבעי להיות זה לכל אישי המין, נחלקו האנשים הנמצאים במין בזמן אחד לחלקים רבים. ושב כל חלק וחלק מהם אומה, וזה הוא חלוק האומות בטבע. ונמשך אחר זה להיות כל לאומה ואומה שהיא חלק ראשון מהמין ר"ל מצד החלוקה הנזכרת מנהיג אחד. כמו שקרה לגוף האיש האחד שהוצרכו איבריו המקובצים יחד בטבע אל מנהיג אחד. וכמו שהמנהיג ההוא עם היותו אחד הוצרך להיות תחתיו מנהיגים למטה ממנו עוזרים לו להשלים כונתו, כן מנהיג האומה יהיה מלך או חכם או נביא הוא צריך אל מנהיגים רבים תחתיו. [כגון] עצת יתרו למשה בתורה שנתקבלה עצתו, שאמר לו "ושמת עלהם שרי אלפים שרי מאות שרי חמשים ושרי עשרת" (שמות יח' כא'). כי עם זה אפשר שיצליחו אנשים רבים מהאומה ההצלחה שבעבורה נמצא הטבע האנושי והיא השגת השכל הפועל המוסר הקבלה האלוהית לחוקריה, שהיא סבת החיים הנצחיים למקבליה במעלה המכוונת מאתו כונה ראשונה במציאות האדם:

ויתחייב מזה ליחד לכל אומה ואומה חוקים נחשבים מהמנהיג, שמביאים אל ההצלחה. ודתות ותורות ומצות ודינים ידועים מבדילים בין אומה זו לאומה זו. ויתחייב משנוי החוקים החדשים שהמנהיג יסכים ויחדש לשון, מפני שיראה שאינו נמשך אחר המנהיג הקודם לו עם היותו נמשך אחריו בעל כרחו מצד צרוף האותיות המוטבעות במבטא. שזה לא יקבל שנוי בעצמו כי אם במקריו, והוא בחבור אותיות אחרות חדשות שלא חברם מנהיג אחר ממי שקדם לזה המנהיג. והמשל בזה שהאחד לקח שלש אותיות והם אל"ף דל"ת מ"ם, וקרא שם זה האיש האחד המחובר מאלה האיברים הרבים עם כל כחותיהם החיצונות והפנימיות בשם שיורו על זה האיש והנה הוא שם אד"ם. והנעלם מן אל"ף דל"ת מ"ם אצלנו סודו מתפל"ל פנים ואחור, מפני שהוא מד"ם ממלל אל"ף דל"ת מ"ם פנים ואחור ונמצא מאד"ם מתמל"ל. וקם השני ולקח טבע האותיות וחדש שם לזה האיש הנמצא בעצמו וקראו את"ר פו"ש והוא בלשון יון, ור"ל אדם. ובא אחר וקראו אומו והוא בלשון לעז, ובא אחר וקראו אנסחן והוא בלשון ערבי, ובא אחר וקראו אנש והוא בלשון ארמי. וכולם מורים על דבר אחד והוא אדם. וכן במספר בלשון הקדש נקרא האחד, אחד. ובלשון ארמית נקרא האחד חד, ובלשון ערבי נקרא האחד ואחד. עד

כאן נמשכו לפי מה שידענו מהם. ובלשון יון אינא, ובלשון לעז אונו, ואלה מתדמים. ובלשון אשכנז אין, מתדמה גם כן, ובלשון תוגרמה ביר, ובלשון פרס יתץ', ובלשון תתר ניקן, ובלשון בשקואנם (.). וכולם מורים על מספר אחד שהוא ראשית לכל מספר. ודע שכל הלשונות באמת הנדברות על דרך חבורי אותיות מוסכמים כאלה הנזכרים, הן הסכמיות. אבל כמו שמציאותם במבטא הוא לכל שוה שהם בדבור מוטבעות, כן צרוף האותיות. ר"ל בזה המקום צירוף העניינים הנמצאים הטבעיים הוא נכון, מוטבע לא מוסכם. ועל כן לא ישתנו העניינים בשנוי שמות נמשכים. כי הם שמות רבים לנמצא אחד בין יהיה בלשון אחד בין בלשונות רבים:

ומזה הצד נאמר אנחנו וכל הנמשכים אחר קבלתינו המושכלת בנבואה שצירוף האותיות יורנו אמתת המציאות כמו שהיא, יותר בקלות משום דרך בעולם, עם היות ידיעת אמתת המציאות נכרת ברוב מחשבה, אבל המביא אליה הוא הצירוף. והצירוף קרוב להשגה בכח קרוב בקירוב הנער הלומד המקרא להכנס במשנה ובגמרא שיגיע אל זה מהרה בלא ספק, עם ההשתדלות הטוב מכל מחשבה. ויתחייב מרצון המנהיג ומגאות חכמתו שיורה מה שיורהו במכתב כמו שהורהו במבטא. וישנה הכתיבה שבה למד כל מה שידע כמו ששנה הלשון שממנה התחכם. ולפעמים יזדמן שיורה בראשונים ויודה על פירושם בשנויים זרים ורחוקים. ואפשר לפעמים שיכחיש הכל ויבקש למחות הדעות הראשונות מן המציאות לגמרי. ואז בזאת הסבה יצטרך להרחיק אומתו מכל אומה בתכלית. ויזהירה ויפחידה על עונשים שאין כפרה למי שמתקרב לזולת אומתו. וגם ייעד לה טובות בהמשכה בשמירת מה שהורה לה מנהיגה, ויבטיחנה שיהיה לה לבדה ולמתדמים לה ומתקרבים אליה על פיה חלק לעולם הבא, וכל אומה זולתה יורשת גיהנם. כל זה חזקו מנהיג האומה להעמידה תמיד עם דתה ועם לשונה ועם מכתבה המיוחדים לה החשוקים אל לבה מנעורי נעוריה עם זקנתם כדי שישאירום וינחילום וירישום גם הם לבניהם אחריהם עד עולם:

וכבר ביארתי לך בקיצור בכלל כל מה שצריך לבאר בענין השנויים הנזכרים. שהם שנוי הבריות כשנוי הנמצא באישי המינים ובמינים [השונים], ומהם תדלג לשנויים הנמצאים בין העצמים ובין המקרים ולשאר השנויים הנמשכים אחריהם. ושנוי האישים של מין האדם הוא לפי שנוי מזגיהם כמו שיבדלו ראובן שמעון לוי ויהודה ודומיהם זה מזה. ושנוי המינים כשנוי האדם ושור ואריה ונשר ודומיהם זה מזה. ושנוי הסוגים כשנוי חי

וצומח ודומם ודומיהן זה מזה וכאלה שנויים לכל הבריות. ושנוי האומות כשנוי יהודים ונוצרים וישמעאלים אלה מאלה. ושנוי הדתות כשנוי דת מש"ה ודת יש"ו ודת מחמ"ד, שבשלשתן ש"ם הש"ם מיוח"ד בהכרח. שאין לך דת מורה כי אם אמתת הייחוד. אבל בני אדם מרוע לבבם לא ירצו לעורר זה לזה עד שידעו מה אומרת כל דת ודת על הייחוד. והנה הנוצרים עם היותם משלשים בעל כרחם חוזרים עמנו ומודים לתורתינו ואומרים שהוא אחד. והישמעאלים גם כן מייחדים את השם בעל כרחם ואומרים שהוא אחד. וגם אנחנו אנשי תורת משה רבינו ע"ה אנחנו מודים ואומרים תמיד שהוא אחד. ואם כן בייחוד אין קושיא בינינו. ואמנם הפתאים מהם הביאום דמיונות להוסיף ולגרוע ולשנות רוב העניינים האחרים שבתורה. ושנוי הלשונות כשנוי לשון הקדש ולשון כשדים ולשון יון ולשון לעז ולשון ערבי והדומין להן זו מזו. וכן שנוי הכתיבות כגון שנוי כתיבה עברית וכתיבה אשורית וכתיבה ארמית וכתיבה יוונית וכתיבה ערבית וכתיבה לועזית וכיוצא בהן משאר הכתיבות, יש בין כל כתיבה וכתיבה שנויים גדולים. ואע"פ שיתדמו קצת אותיות זו בצורתן לקצת אותיות זו בצורתן וגם בשמן וברוב סדרן ובקצת דרכי מספרן:

והנה אלה השנויים הנזכרים הן סבות שנוי המחשבות והדעות והמעשים. כי שנוי המחשבות נמשך אחר ההרגל יותר ממה שנמשך אחר הטבע. והנער שהתגדל על מחשבה אחת מאלו העניינים הנזכרים, ר"ל למד והורגל בחזקה בכתיבת אומתו עד שידע לכתוב כתיבה נאה מאד, וגדל על הדבר ההוא. והיה כל דבורו בלשון אומתו, וקבל כל דתה וחוקיה ומנהגיה והרגליה. מה יהיה אצל דעתך ענין זה הנער במחשבתו יחשוב שכל דרך זולת דרכו ודרך אמתתו היא לבטלה. או יחשוב ששאר דרכי בני אדם שאינם מאומתו הם האמת ודרכי אומתו שגדל בהן הן שקר. אמור מעתה שהוא הכרח שלא יראה שום דרך אמת אצלו זולת דרכו ודרך אומתו, עד שיחשוב כל מה שקבל במעלת האמת, וזולת מה שקבל הוא אצלו תכלית השקר. כי נשקעה מחשבתו בים הגדול ולא ידע לשונו להנצל מן הטביעה שנטבע בו, עם ההרגל אחר הטבעו בטבע זו, ומחשבתו זאת הביאתו לאמת דעת מי שקבל ממנו, בין תהיה זאת הדעת אמתית או שקרית כי אין לו משקל, ומזה יתחייבו שנויי הדעות והאמונות. וידוע שהמעשים המשונים יתחייבו בעלי העבודות האלוהיות מאלה העניינים הנזכרים:

אוצר חלק י' זה החלק העשירי:

של אוצר יכלול עם מה שקדם לו עתה ענין מבחר הבריה הקדושה והטהורה מכל הבריות, ומבחר האומה הקדושה מכל שאר האומות, ומבחר תורתה ולשונה ומכתבה ומבחר מחשבתה ודעתה ומעשיה המכוונים מהשם, כונה ראשונה ואמצעיתה ואחרונה יחד. ושזאת האומה וכל ענייניה והדומים לה והנמשכים אחריה בכל ענין, היא והם סגלה מיוחדת לשם ית' מכל אשר ברא בעולם, זו האומה שהוא בעולם היסודות הארבעה ר"ל העולם השפל. ידעתי בני ידעתי שרבים מן החושבים שהם חכמים ואינם, והם שנאמר עליהם בנבואה "הוי חכמים בעיניהם ונגד פניהם נבנים" (ישעיה ה' כא'). ורבים מן הדומים להם בין מאנשי אומתינו בין מאנשי שאר האומות, ממי שיפול זה החבור לידו שהם חשד יחשדוני ויאשימוני על מה שאומר בשבח אומתי וענייניה. ויאמרו למי היה זה משבח כי אם לאומתו והלא הוא בעצמו אמר לנו שלא יטה אדם אלא אחר מה שהורגל. וכל מה שקבל הוא אשר עלה בידו, ולפי מחשבתו אין שם דרך זולת דרכו שהיא דרך אומתו, ואפשר שתועה בכל מחשבתו. ואם כן מאין נדע אנחנו שמה שאומר זה הוא האמת. היש שם שום דרך בחינה שנבחן האמת ביד מי הוא. וידעתי גם אני כי ירא אלהים יצא את כולם. וזאת תשובתם לפי דעת כל חכם וכל נביא שיש דרך בחינה לבחון בה האמת מן השקר. והנה הפילוסופים הקדמונים שהיו אוהבי החכמה חברו ספרים מורים דרכי הבחינה. עד שקם אריסטולוס שהיה ראש הפילוסופים כולם וחתר ומצא דרך קרובה מאד לכל חכם לדעתה. בהשתדלו בלימודה כפי מה שצריך לכל למוד. והוא שחבר ספרי ההגיון וסופם ספר המופת, והורה לתלמידיו הדרך אשר ילכו בו בענין הדבור החיצוני המוסכם. עד שלא יוכל שום חכם [להכחישה] כלומר מטעה או מבקש לנצח להטעות בדבריו לב המקבלים ממנו והשומעים מפיו דברי [שקר]. ואמנם אחר זה הורה שצריך לדקדק אחר המציאות. ואם המציאות מורה על פי שנים עדים שהם הרגש והשכל שמה שהורה עליו הדבור הוא אמת, יאמנו דבריהם לפי ההקדמות האמתיות ותולדותיהן, ואם לא יבחנו ותמצא גם [טעותם. וזו] היא הדרך הפילוסופית שבה חוקרים החכמים האמת ובוחנים דרכה. ואמנם יש דרך שנית לדעת בה האמת ולהכחיש הפכה, עד שלא מסתפק בדבר לפי מה שאפשר לאדם להשיג ממנה. והיא דרך מעולה מאד מן הראשונה אבל היא עמוקה מאד ואין כל אדם יכול להגיע אליה ואפילו עם ההשתדלות החזק. כי יש מן הלומדים רבים שהם קשים להבין דבר קל מושכל וכל שכן שלעולם לא יבינו העמוק. ומי שרוצה להשיג האמת, ואין כולנו ראויים לכך, דומה לחיגר שמבקש ללכת ארבעים מילים ביום, כמו שילך הבריא. ואחר שהוא מכיר בעצמו

שהוא חיגר טוב הוא לו שישוב למקומו ולא יתחיל להתנועע לזאת הדרך הרחוקה ממנו, ממה שילך וימות ברביע הדרך על דרך משל. ואם הוא דבר שאפשר לו לבחנו בדרך ההגיון שהיא דרך יותר קלה וקרובה מזו ילך בה וימצא ואם לאו ישתוק מזו ומזו. כי דרכי בחינת האמתיות הם דרכים מעולים וחובה על כל מי שיש לו יכולת להשיגן וללכת בהם שיחקרם וידעם ויכירם, כדי לאמת קבלותיו האמתיות וכדי להסיר מהן הדמיונות שנמסרו בקבלה להמון בעבור הכרח. והוא מפני עומק השגת האמת וחולשת המקבלים. והדרך השנית היא דרך השגת הדבור מהשכל הפועל, המסיר כל הספקות מלבות המשכילים המשיגים. ולא תושג הדרך הזאת בלתי ידיעת צרוף האותיות בחזקה עם כל מה שנמשך אחריה כמו שיבא בסוד השם:

ואחר שהדבר כן מי [ש]יבקש לבחון מה שאומר אותו אם הוא אמת או שקר, יבחנהו [ב] אחת משתי הדרכים הנזכרות. כל ענין כפי מה שהוא ר"ל מה שיבחן על פי ההגיון יבחנהו בהגיון. ומה שצריך שיבחן על פי השכל הפועל יבקשהו מפיו. ואז יוכל להבדיל בין האמת ובין השקר כי אין שם דרך שלישית בשום פנים לבחינת האמת. ואם לא יוכל לבא עד תבונת אחת משתי ההשגות של בחינה, יעמוד למקומו וישים ידו לפיהו ויקבל מה שישמע אם ירצה ואם לאו לא יכחישהו. אחר שאין לו דרך להכחישו כמו שאין לו דרך לאמתו. וידוע שאין מופת מכחיש מופת וגם אין כח בקבלה אחת להכחיש קבלה אחרת וגם לא לאמת. אבל המופת השני יראה לשומע שהוא מאמת הראשון או עוזר לו. ואמנם אין הדבר כן כי כל מה שנודע במופת אחד הוא שוה למה שיוודע באלף מופתים. כי לא יוסיף אמתות בעבור רוב המופתים אלא שמועיל זה ללומדים. כי יש מופת שתובן אמיתתו בקלות ויש שיובן בקושי, ועל כן יביאו החוקרים לעתים מופתים רבים על ענין אחד נעלם והוא טוב. ואמנם כל מה שאומר אותו אני במה שזכרתי בזה החלק קצתו בחון ומנוסה אצלי על פי הדבור ההגיוני וקצתו על פי הדבור השכלי. ושמעט כבר ביארתי לך בחלק ט', שנויי הבריות ושנויי האומות ושנויי הדתות ושנויי הלשונות ושנויי הכתיבות. והודעתיך סבותיהן ושאלה סבות לאלה. והודעתיך שאלה כולם סבות לשנוי המחשבות והאמונות שהן הדעות ולשנוי המעשים, ר"ל העבודות, וימשכו אחריהם שנויים אחרים אין צריך לנו אליהם להזכירם, כגון שנויי המלבושים והדומים להם שאינם ענייניים מחוייבים מן הדתות ולא מן הנימוסים ההכרחיים הכוללים הכל. אבל הם מן העניינים שהתפרסמו לאומה זו ללכת בם ולא הורגלה בהם זו האחרת:

ואומר אחר זה שהבריה הקדושה והטהורה מכל הבריות הוא הדבר הנקרא שפע ראשון נשפע מהראש הראשון בעולם הראשון. שנייה לה הוא הדבר הנקרא ראשון בעולם השני. והוא שאמרו שבעה רקיעים ברא הקב"ה ומכולם לא בחר כסא כבוד למלכותו אלא ערבות. והוא הגלגל המקיף בכל כמו שדעת השפע הראשון מקיף כל הדעות. שלישית לה הוא הדבר הנקרא ראשון בעולם השלישי והוא האדם הראשון, ר"ל שהוא ראשון במעלה מכל עולמו. וזו הבחירה האנושית שבחר השם בה יותר מכל מה שבעולמו היא כללית לכל המין האנושי. וידוע שהבחירות בכל עולם ועולם מהשלשה עולמות הם משונות והם רבות. ויכול אדם לומר על כל דבר ודבר מהם שבו בחר להיותו באשר הוא, איך בחירה זו היא מעולה מזו. ואפילו בעניינים הטבעיים הפרטיים וכל שכן בכלליים כבר נוכל לומר שהטבע בחר שיהיה זה הגוף יותר נכבד מזה הגוף האחר ויותר נאה ויותר חזק ואפילו בשני אישי מין אחד. וכן נאמר בשני מינים שזה מובחר מזה בטבע ונקרא זה בשם בחירה בשם משותף. ואם כן כבר נאמר שמין האדם נחלק לאומות לא בטבע כי אם בבחירה ורצון אנושיים. והשם בחר במי שיתקרב אליו יותר וירחיק מרחיקיו מפני שמקריב מקריביו המקריבים כל מתקרב אליו וכל שכן קרוביו ושכניו שהם המדמים אליו יותר מזולתם בפעולותיהם. ואם כן כל המשפיעים שכל או כח קרוב לו וראוי לקבלו הם שפעולותם היא פעולתו או קרובה לה. ועל כן יהיו אלה מבחר זולתם ולפיכך יש לך לדעת ולהבין אחר זה שאי זו אומה שהורו עליה שלשה עדים אלו שהן תורתה ולשונה ומכתבה, המחייבים מבחר המחשבה והדעת שהיא האמונה והמעשה הנולד מכולן, היא האומה המובחרת מכל האומות שהן חלקי המין האנושי שהוא מבחר הבריה הנמצאת בעליונות מעלה קדושה וטהורה מכל הבריות שבעולם. וראוי לחקור בחכמה בתבונה ובדעת על זו האומה אי זו היא, כי ידוע ששום חכם מכל חכמי האומות לא יכחיש מה שאמרתי ולא יקשה עליו כלל. אבל הקושיא כולה נשארה בענין בחינת האומה לבד ולדעת איזו היא מכולן:

וידוע שכל אומה ואומה דינה שתאמר אני היא ואפסי עוד. שאם לאו היה מן הדין עליה לשוב ולהדבק בזולתה מאשר חשבה שהיא מעולה ממנה עד היותה עמה דבר אחד ואומה אחת. וזה מפני שכל אומה תחלק למשפחות כמו שנחלק המין לאומות, כלומר לראשים מיוחסים כל השבט וכל משפחה תחלק לבתים והבתים לאישים, והאישים אע"פ שהם הוין ונפסדים הם שבהם מתקיימים הבתים, והבתים הם חלקי המשפחה

ר"ל אנשי הבתים, מפני שקבוץ האישים הוא בבתים והבית הוא החלק הראשון מן המדינה. כי המדינה כוללת קבוצי קבוצים רבים והמלכות כולל מדינות רבות. וידוע שהאנשים הקרובים למלכות יותר חשובים ונכבדים אצל המלך מימי שהם רחוקים. וכן יקרה בגדולי קבוצי המדינות שהמתקרבים אליהם יותר נאהבים ויותר חשובים אצלם מן המתרחקים מהם. ודע כי רוב הפרסומים מתדמים לטבעים, וכן דרך התורות בעצמה. וזה כי התורה תגלה דברים ותכסה דברים. וכן הטבע פועל דברים נגלים ודברים נסתרים. והטבע ההוא פועל השם ית' והוא המציאות הגופני. והתורה פועל השם ית' והוא המציאות הרוחני. ואין במציאות הגופני והרוחני אלא מערכות וסדרים נערכים ונסדרים כראוי לכל נערך ולכל נסדר לפי המעריכים והמסדרים. כי המעריך הוא השם, ומשם השם היה הנערך. אבל המסדיר הוא שד"י וגם הוא נסד"ר, אבל ימצא זה בחכמה רב"ה. והמערי"ך והמסדי"ר והנער"ך והנסד"ר שוים בענין זה והנם תרע"ו, ר"ל כ"ו פעמים כ"ו, ועל כן ש"ם שד"י אהו"י. ועתה הבן הענין על [בוריו], והבדל בין הכללים והפרטים וראה איזה הוא החלק הראוי להקרא מבחר החלקים, בין ממה שהוא חלק כללי בין ממה שהוא חלק פרטי מן הכללי. ואם תרצה לבחון האומה ועניניה בידוע שלא תוכל לבחון אמתתה ומהותה בענין קרבתה אל השם או התרחקה ממנו יתע' אלא בהיותך בוחן קצת [פרטיה]:

והנה תצטרך לבחון המקצת ההוא בשלשת מיני בחינה שהם שכלם ונפשם וגופם. ר"ל בבחינת שכלם שצריך לבחון אם שכלם גובר על העניינים הנפשיים. ונפשם אם גוברת על העניינים הגופניים. וגופם אם מושל על מה שהוא חוצה לו או אם הדבר להפך. וזה המקצת ראוי לבחון אותו בשלשת בחינות, רוצה לומר בשלשת כללים (קנונים) והם הטובים שבבעלי השכל מאנשי האומה ר"ל מקצת חכמיה היודעים נסתריה של האומה. והטובים שבבעלי הנפש, כלומר הצדיקים [וגם] חכמים כגון יראי החטא. והטובים שבבעלי הגוף רוצה לומר השולטים על ממונם ואוהבים גופם יותר ממנו. כי אלו השלשה מינים הנ"ל מן האנשים הטובים שבכל אומה הם ראויים להיות מכלל מין האדם. אבל אם הם אדם מצד אחד אינם אדם מכל צד. וידוע שאין האדם אדם אלא מפני שנברא בצלם אלהים ובדמות אלהים. ואלה הם עדי הבחינה אשר צריך שתבחנם מכל אומה ואומה על חברתה. וזה כי אומה מהם שעניניה יורו על שלמות שלשת מיני הבחינה אשר זכרנו היא האומה המעולה על זולתה כפי מעלת שלמותה על זולתה. ובכל זה אין צריך שתשא פנים לשום אומה ואמנם לאומתך פחות מכולן. שבחינת האמת

בנמצאים אינה לפי הרצון האנושי ולפי בחרותו, אבל היא לדעת מה הם הדברים שהשם בחר בהם מזולתם ובהם תבחר גם אתה ותמשך אחריהם בכל יכולתך. וגם אין אצל שום חכם קושיא בכל זה שאמרתי שראוי לעשותו כך לפי הבחינות, אבל הקושיא עוד היא בין הבוחנים שזה הבוחן יאמר אני בחנתי בשלשת הבחינות האומה הפלונית והפלונית ומצאתים חסרות לפי הבחינות הנזכרות, שאז צריך לשומע דברי חברו המקשה עליו בזה שיביא ראיות במה שאצל האומה שהוא משבחה בשהיא יותר שלמה מזולתה בשלשת הבחינות. ואם אין לו יכולת על זה ישתוק לו שאין ראוי שיתוכח אבל יוסיף ללמוד עד שידע האמת ויחשוד שכלו תמיד על זה:

ואמנם אנחנו היום הנקראים עם אלהי ישראל בתורתינו, הנה אנחנו יש בידינו ראיות חזקות מכל צד שאנחנו נחלקים לשלשת מעלות אנושיות. והן מעלת כהנה ומעלת לויה ומעלת יהדות. וכל אחת מהן מעולה מחברתה, כמו שתמצא כך בקדושת התורה, כהן עולה תחילה ואחריו לוי ואחריו ישראלים. וכמו שהאומה הישראלית סגולה לשם מכל האומות כך הלוי סגולה לשם מכל שאר היהודים. וכן הכהן סגולה לשם מכל הלויים. ויש ליהודים יהודים ראשים, וללויים לויים ראשים, ולכהנים כהנים ראשים. וראש ראשי הישראלים הוא המלך. וראש ראשי הלויים הוא החכם. וראש ראשי הכהנים הוא הנביא. ואלה המעלות דומות לשלשת העולמות כמו שנגלה מקצת סוד זה בחלק הבא אחר זה שהוא החלק הא' של י' חלקי עדן והוא שנדבר בו בענין דרכי המולדות. ואין ספק ששום אומה מכל האומות אינה מכחשת מעלת אומתינו ומעלת תורתינו ומעלת לשונינו ומעלת מכתבינו. אבל כולן מודות באלו ארבע המעלות וגם מודים במה שיתחייב מהם, ר"ל במחשבה ובדעת ובפעל. אלא שהן אומרות שזה כן כבר היה אבל הכל עבר ואין היום כן, כי יש כבר אומות אחרות שהתקרבו אל השם יותר מאומתינו, ועל כן הקריבם אליו יותר. והודאתם אצלינו במה שהודו על מעלתינו לא מעלה ולא מורדת. מפני שאנחנו אחר שהאמת אתנו מה נוסיף כשיודו לנו כל באי עולם שהאמת אתנו. ומה נגרע בשלא יודו לנו אחד מהם. אבל התועלת שבה למכירים בשובם מן השקר אל האמת. והנזק למי שעומד ומחזיק בה ואינו משגיח בעצמו למצוא האמת. ודע שאלו המודים, התורה הביאתם להודות על מה שמודים בו לנו מכל מעלתינו. ואמנם אצלינו אנחנו לא התורה לבדה הביאתנו לדעת זה, אבל השכל הפועל הודיענו זה בשני מיני שכל, והוא על דרך הדבור הבא מאתו נסתר והדבור הבא מאתו נגלה. ואמנם מצד היות אברהם ובניו אחריו שומעים בקול יי ושומרים משמרתו ומצותיו וחקותיו ותורותיו.

ידענו אנחנו מעלת זה הראש הראשון שהוא סבה ראשונה להבדלתינו משאר האומות. עד שאמרנו אנחנו ואפילו היום שכל מי שהוא ממנו ואינו הולך בדרכיו אינו מזרעו. אבל שום פסלות יש בו ומי שחושב זולת זה הוא טועה. וזה אחר שהתבאר לנו אנחנו על דרך הקבלה שזה הראש היה אביו עובד ע"ז וכל משפחתו וכל אומתו, והוא נפרד מכולם ונבדל מהם ונמסר לעבודת השם באמת, ובחר בעבודתו ומאס כל עבודה זולת עבודתו. אם כן הדין נותן שהשם גם כן בחר בו, כי כל דרכיו משפט. ואחר שנשתלשה עבודת השם בשלשת האבות דין הוא שתתקיים ביד בניהם אחריהם. והתורה אמרה "עקב אשר שמע אברהם בקלי וישמר משמרתי מצותי וחקותי ותורתי" (בראשית כו' ה'). ואמרה גם כן "כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך יי לצ"ו ל"מ הב"י יי ע"א את א' דבר עליו (לעשות צדקה ומשפט למען הביא יי על אברהם את אשר דבר עליו)". ואמנם בהולד משה נתגלתה החבה הגדולה שבין השם ובין עמו המיוחד על ידי משה, ונתן לנו תורה ומצות מורות לנו הדרך לקרבתו ומרחיקות אותנו מזולתו. וזה כולו היה ראוי להיותו על פי הלשון המעולה אצל השם ועל פי הכתיבה המעולה אצלו. ועל כן גלה לנו סודות הלחות ואמר "והמכתב מכתב אלהים הוא חרות על הלחת" (שמות לב' טז'):

ובאמת כי הראיות אין חקר להם בשאנחנו האומה המובחרת שבכל האומות אצל השם. ועדתינו היא למעלה מכל הלשונות, וגם כן עוד מכתבינו אין למעלה ממנו והכל מתת אלהים. אבל הראיות השכליות הן שאחר שזו האומה דינה היותה מעולה אצל השם מכל האומות, ויותר קרובה אליו ית' ויותר מעיינת בענייניו ובמדותיו ובפעולותיו, והיא רחוקה ממנו בתכלית הרוחק, נותן סוד המשפט להיותה שפלה ופחותה מכל אומה ולמשל ולשנינה בעיני כל רואיה. ואין טענה אם כן למתוכחים עמנו בהביאם ראיה מפחיתותינו ושפלותינו ועניותנו. שעם כל זה האומה לא נפסדה מעלתה אצל השם בשובה אליו, אבל מבלעדי שובה לא אהיה אני מן הטוענים והמתעים לאמר עליה שהיא מעולה אצל השם בפעל שבא מצדה. אבל אומר זה שהוא כן מצד הכח שבה, שהוא הכח הקרוב לה מצד כליה שהם תורתה ולשונה ומכתבה, אשר מעלתן האלוהית לא סרה ולא תסור. ואם תאמר והלא ישו ומחמד גם כן מה שחדשו לא פנו אלא ליחד את השם ולכך כיונו. הייתי אומר לך שאתה אומר אמת אילו הייתי מכיר ממה שחדשו תועלת גופנית ונפשית ושכלית ממה שממנו נפרדו. כי שניהם מכלל אומתינו היו וחדשו עניינים מרחיקים הקרובים מהשם בשלשת המינים. והדברים ידועים שהם לא

היו אבות שינהיגו בניהם בדרכי השם, אבל מצאו אומות מלאות אישים שוטים והתירו להם הקשרים שהם שם ובם שמחו כאילו יצאו מבית הסוהר. שכבר מצא כל אריה וכל זאב וכל דוב עצמו בלתי הדעת, ובעטו עם שמנם עד שהם היום הטובים שבבעלי שכלם לפי הרוב שבו רמאים גדולים רדפי ממון ושנאי הנפשות עם השכלים. ועם כל זה כל מי שימצא מהם שלם כבר מכיר האמת. ועם הכירו האמת הרי הוא מכלל הנמשכים אחר אומתינו. והם הנקראים חסידי אומות העולם שיש להם חלק לעולם הבא:

ודע כי אני לא אשא פנים לאומתי ואומר האמת. והיא [ש]כל מי שמתפאר היום שהוא יהודי מזרע יהודה, כלומר מהמודים באמת ואומרים די לנו בידיעת השם מכל טובות העולם הזה שעל זה נקראו יהודים. כלומר יהו דים ר"ל דים שיקראו בשם זה. כענין אמרו "רק שמך יקרא עלינו אסוף חרפתנו" (ישעיה ד' א'). והמתפאר על זה אינו הולך בדרכו של אברהם אבינו ובדרכו של משה רבינו. שאלו השנים הם שהורנו להשלים מציאותנו בברית המילה המביאה אותנו בעולם הזה, ובברית הלשון המביאה אותנו לעולם הבא. בלתי שאשא פנים לדבר אני אומר מפורש שהמתפאר ההוא אינו מזרע אברהם בשלמות. אבל נתערב במציאותו ערוב זר או מקרובי אבותיו או מרחוקיהם ואינו נמלט מפסולת. וכן גם כן אומר עוד שאינו מתלמידי משה בשלמות. על כן הרוצה להורות לעצמו שהוא משניהם ילך בדרכיהם ואפילו אם אינו מהם הנה יהיה הוא הם. ואם כן כבר סר המחלוקת בידיעת היות אומתינו מבחר כל אומה עם היות המין האנושי מבחר כל הבריות שבעולמו. ובידיעת היות דתנו ולשונה ומכתבה מבחר כל דת וכל לשון וכל מכתב. ונעדרה הקושיא כולה ונודע לכל משכיל באמת מבחר המחשבות והאמונות והעבודות הנרצים והמובחרים אצל השם מזולתם ולא ימצא חולק על זה. הנה כבר נשלם זה החלק העשירי. ונשלמו גם כן העשרה חלקים אשר כלל אותם חלק אוצר שהוא החלק הראשון מן השלשה חלקים הכוללים כל הספר. ולאלהי ישראל נשבח תמיד אשר עזרנו להשלים זה החלק והוא יזכיני עוד להשלים השנים האחרים בלי שגיאה למען רחמיו הרבים ולמען שמו הגדול:

עדן חלק א' דרכי המולדות:

הנה דרכי התקופות והמולדות הן קרובות מאד בחכמה הנקראת אצלינו סוד העבור, אשר לא נתגלה אמיתתה לשום אומה מכל האומות זולת אומתינו הקדושה. והיא חכמה מעידה בקלות על ידיעת השם. ודע כי לא יתכן לדעת זו בלתי זו, כי זו קשורה בזו כמו

שהחמה קשורה בלבנה וכמו שהלבנה קשורה בחמה. ואמנם אין לחמה מולדות ולא חדשים, ואין ללבנה גם כן תקופות ולא שנים. אבל יש לזה ימים ולזה לילות בממשלות, ויש לזה ולזה שבועות וגם יש לשניהם עיבורים. אלא שזה לחשבון הגוים וזה לחשבון היהודים. ועבור זה בחדשיו שמוסיפין בו חדש בשנה ועושין י"ג חדש שנה אחת, ועבור זה ו' שעות בכל שנה. ומפני שאין מונין לשנה שעות כי אם למהלך השמש על דרך החדש שהולך ל"י תק"ס (ל' יום י' שעות תק"ס חלקים, בשעה תתר"פ חלקים) בכל חדש שלו. או לירח שמונין למהלכו על דרך חדשו כ"ט י"ב תשצ"ג. לפיכך מחברים בכל ד' שנים יום אחד כמו שתשמע בדרכי התקופות. ואמנם המולדות הם ענין שאנו צריכין לדבר בם בזה המקום שהוא מקומו הראוי לו. וצריך שתשים לבך להבין סודו, תחלת מה שצריך שתדע מענין המולדות הוא שם מולד. וידוע שמצאנו שורשו ילד והנה הנער שמו אחר שנולד ילד או ולד והתולדת הוא למתחדשים בזה. ואם כן חכמת התולדת היא חכמת הטבע, ועל כן העתיקו הלדה לעניינים רבים משותפים בשם ונבדלים בענין. כמו "וילד שקר" "מה ילד יום" "בטרם הרים ילדו", עד שקראו מחבר הספר מוליד שהוא הולידו כלומר חדשו. וכבר באו ב"מורה" בפרק ילד דברים רבים על ענין הלדה. וידוע שהמלמד נקרא מוליד מפני שמוליד ומחדש לתלמיד דברים בלבו ובמחשבתו אחר היותם בכח אצלו וממציאם בו בפועל. ונודע שהיולדת נקראת חיה והמילדת שמה חיה ונפש האדם שמה חיה, ושם האשה הראשונה חוה. וסוד חיה חדוה וסוד חוה חיא, והנה ד' נוספת בזו על זו, וזו הגיה וזו הגיה. וכל ח' וח' הם י"ו ונשארו יהו"ה והכל ב"ם, ובחברך שניהם ותהגה בם ותבין סוד הדבור הפנימי הנקרא הגא. גם הגי שומר החמרים שהם הנשים והוא סריס המלך מלשון סריס חמה. ולשון סריס הוא לשון ארמית כמו שכתוב בבראשית רבא על יגר שהדותא שהוא תרגום גלעד. והוא סוד המצבה של אבנים, ואמתתן היא הקבלה של האותיות ששמם אבנים נצבות עומדות קימות:

והנה נאמר שם בענין שאמר לבן בן בתואל הארמי ליעקב בהשיגו אותו בהר הגלעד אחר התוכחו אותו, "ועתה לכה נכרתה ברית אני ואתה והיה לעד ביני ובינך. ויקח יעקב אבן וירימה מצבה" (בראשית לא' מד'). ונאמר שם עוד "ויקרא לו לבן יגר שהדותא ויעקב קרא לו גלעד" (שם מ"ז). ואם כן הנה הגל שמו גלעד וסודו הגלגל עד והוא גלגל עדה גלגל גמול. ואמנם [ש"ם] מול"ד הוא ענ"ש, וכן מצב"ה אופ"ן יו"ם וליל"ה כדמות אל"ף ויו"ד שהם שני סדני הגלגל. אבל ו"ה ו"א שלמים הם ח"י והכל ד"ם קי"א. והרמז והמצפה שסודו והיהו"ה וההוי"ה יצף יה"ו בחלוף א"ת ב"ש. והנה מולד סודו

יסו"ד והוא שצריך למו"ד לדעת למוד הדם, אשר בשמאל האדם שהוא שטן (.) ושמו קיטור. והוא מגלה סוד הקטרת שהוא מכפר על העם. והנה יעקב בצאתו מבאר שבע, שהוא מבאר סוד השביעיות הלך חרנה ונצטוה ללכת פדנה ארם כמו שאמר לו אביו, "קום לך פדנה ארם" וסודו הפר"ד מאדו"ם כלומר מעשו והוא כח התקופה. שכן כתב שם "ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש" (שם כח' י'). ולפיכך הוצרך לקחת מאבני המקום עד שידע מה שלא ידעו לפנים. כי הם היו סבת בריאותו וחלומותיו ומן היציאה וממקומה ומן ההליכה ומקומה ומן הפגיעה במקום הנעלם שהוא הידוע לחכמים שהוא קוף בסוד התקופה, והוא ש"ם הש"ם שהוא ש"ר הפני"ם המשמ"ש מקו"ם הנשימ"ה ומקי"ף המחשב"ה ומקי"ף השנ"ה. ומן הליכה ש"ם מפני נועם כי בא השמש, "כי באש יי נשפט". ומהלקיחה מאבני המקום ומהשימו אותם מרשותיו ומהשכיבה במקום ההוא יתגלה סוד העבור ועניין התקופות והמולדות וסוד החלום של הסולם כולו, כי מן הבאר יצא ובאר מצא. והנה גלה כשהקיץ משנתו עד עתה לא ידע מעלת המקום באמרו "אכן יש יי במקום הזה ואנכי לא ידעתי. ויירא ויאמר מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלהים וזה שער השמים" (שם יז'). והנה מאמר "זה שמי לעלם וזה זכרי לדר דר" (שמות ג' טו'), מגלה זה אשר במקום הזה ו"טוב אשר תאחז בזה וגם מזה אל תנח ידיך" (קהלת ז' יח'). והנה מן האבן נפרד באמרו "והאבן הזאת אשר שמתי מצבה יהיה בית אלהים" (בראשית כח' כב'). באמרו "אין זה כי אם בית אלהים" והוא פתח י'. ואכן מצא שהוא שע"ר השמי"ם שהם עשרה שמים. ואם כן העשירי יהיה קדש ליי שהוא שוער השמים, בסוד זה "כי ז"ה כל האדם" (קהלת יב' יג'). ועל כן נאמר הגל הזה עד, שכן ז' פעמים ז' עולים מד"ה והוא הד"ם, גם ה' פעמים ה' עולים (היו"ם) [היו"ד] והוא הדי"ו חברם ותמצא ע"ד. ואמנם כל מול"ד כל"ל יסו"ד הד"ם והדי"ו ובו יהו"ה מודד, ובמדה שאדם מודד בה מודדין לו. והנה י' פעמים ה' עולין דמ"ו, גם ו' פעמים ה' עלו ל' הרי מול"ד:

ועוד סוד העבור בעת הלדה נאמר על היולדת בן, "אשה כי תזריע וילדה זכר וטמאה שבעת ימים" (ויקרא יב' ב') הרי ז' "ושלושים יום ושלשת ימים תשב בדמי טהרה" (שם) הרי ג"ל. ורמז וילד"ה זכ"ר וילד זה רך אינו קשה הוי רך כקנה ואל תהי קשה כארז, כך נקרא זה כקנה כארז רך וקשה תבנית גבור וחלש. "ואם נקבה תלד וטמאה שבעים" (שם) הרי ז'ז', "וששים יום וששת ימים תשב בדמי טהרה" (שם) הרי גלגל ז'ז' גז"ל גז"ל ת"ר וגוז"ל. ועל כן נאמר "ולקחה שתי תרים" (שם) שהם שתי פעמים ששי"ם כמו

שעולה המספר של כולם ק"כ, או "שני בני יונה אחד לעולה ואחד לחטאת וכפר עליה הכהן" (שם), אשר בידו הכנה לכל מולד שהוא הכהן. וטהרה בסוד יה' פעמים יה' שסודו רכה טהורה. והנה ק"כ מכין סמ"ך יהו"ה נס"י, והוא רמזי האבנים, והמצבות הם רבות לאבות. ואפילו מצבת קבורת רחל ומקום המזבחות הוא ענין מופלג והוא מורה על מקום שצריך לזבוח עליו השעירים. לא שיזבחו זבחיהם לשעירים כלומר בעדם. וסוד הזב"ח חט"ה טוב"ה, על כן הוא לחטאת. ועל זה נרמז בסוד שעיר ראש חדש שהוא חטאת ליי. ומאמר הקבלה מופלג בו שאמרו שהשם אמר לישראל הביאו כפרה לפני על שמעטתי את הירח. ועתה אגלה זה מפורש וידוע שהמשכיל ישמח בו מאד והסכל יעצב בעבורו, בשמעו מה שלא שמע ובהיותו מדמה מה שלא היה ולא יהיה. והוא מפני עצלותו מחקירת האמת. ועל כן אין לי בו השגחה במה שידיעני שאין דינו דין. ואמנם אתה בני חמודי אשר כבר ידעתיך בשם שאתה מחומדי התורה ומחושקי השם ומהדבקים בו, אעוררך לזה [ולכל] הדומים לך:

ודע כי יום הכפורים שהוא יום אחד בשנה לא נכפול בעבור הספקות, כמו שנכפול ראש השנה שהוא ב' ימים עם היותו ראש לכל המולדות ולכל היסודות, בם נכפלו ב' ימי סכות וב' יום שמחת תורה וב' ימי הפסח הראשונים והאחרונים וב' ימי עצרת. ואלו הם ו"ו ימים פשוטים וכפולים. ובהשימך יום הכפורים תוכם ישוב סודם וא"ו והנו אח"ד. כי תשימהו ראשון והיו ח' לסכות בכלל עם ימי שמחת תורה ועם ימי הפסח וד' למתן תורה וראש השנה. ואם תסיר כפלים יהיו כולם ז' ימים עם יום הכפורים בעצמו ויהיו הם על כל קדושתם ששה ימים כדמות ששת ימי בראשית. ואין ימים בכל השנה שהם אסורים בעשית מלאכה כי אם אלו השבעה. ואחד בכל שבעה ושבעה ימים והוא יום השבת, וכל זה מן התורה. והנה השנה מתגלגלים הימים בה כפי התורה. והנה סוד העולם גם כן מתנהג לפי התורה, שנאמר "אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי" (ירמיה לג' כה'). וישראל מקדשין את החדש על פי בית דין, על פי הראיה כמו שמקדשין את השבתות ואת המועדים על פי הספירה. ולמה נתלו בידינו הקדושות האלה, מפני שהנפש שהיא שלישית לעולם ולשנה היא משולשת בקדושתה. שהיא בעלת שלש צורות בדמות קדוש קדוש קדוש שהן שלשה דברים נפרדין זה מזה במציאות, ושלשתן דבר אחד בצורה גם כן. והנה ישראל שלשה מינים כדמות הקדושה "כי כל העדה כלם קדשים ובתוכם יי" (במדבר טז' ג'):

ואמנם הישראלים בכלל כל אחד ואחד מהם קדוש. והלוים בכלל כל אחד ואחד מהם קדוש. והכהנים בכלל כל אחד ואחד מהם קדוש. ואמנם אם הישראלי קדוש, הנה הלוי קדוש קדוש, והנה הכהן קדוש קדוש קדוש. מפני היותו הלוי בעל שתי מעלות והישראלי בעל מעלה אחת לבד והיא מפני שהוא יהודי, והלוי גם הוא יהודי ולוי והנה ב' מעלות, והכהן יהודי ולוי וכהן והנה ג' מעלות. וסודם יהודי לוי כהן ראשי תיבות הפוכים וסופי תיבות ישרים, הנה כל"י יי"ן והוא רמז ליין המשומר בענביו ששת ימי בראשית. והענבים הם בני אדם כולם אשר השם בחר באלה מכל מין האדם, והם הפרי המשמח אלהים ואנשים שלולי זה הפרי לא נברא האדם, ותוכם השם המפורש מפורש, ועל כן הורידהו בלבך תמיד. והנה הם ששה שמות הקדש ה' מקיפין וסודם ק"ל וא' באמצע וסודו כב"ד. ועל זה הדרך היה הכבד בדמות יהו"ה והלב בדמות לוי [והמח] בדמות כהן. וכדמותן בעולם כפי הדמות אשר בנפש והן ציון עיר דוד שהיא בארץ הכבדה אשר שבתי פועל בה במדת הדין קשה ועזה. והלבנה שהיא המאור הקטן והחמה אשר היא המאור הגדול ושניהם כדמות משה ואהרן. ואמנם מרים היא בעם שהיא כדמות נשים לקדושה, ואעפ"כ עם שלמותם הם קדו[שות]. וכבר רמזו חכמים בסוד קדושה [משולשת] וזה שאמרתי. ואמרו אמר ר' (ישמעאל) [רב חננאל אמר רב] שלש כתות של מלאכי השרת... אחת אומרת קדוש ואחת אומרת קדוש קדוש ואחת אומרת קדוש קדוש קדוש (חולין צא ע"ב). וידוע שכבר פירש יונתן בן עוזיאל סוד ג' עולמות על דרך הקבלה באמרו ומקבלין דין מן דין ואמרין קדיש בשמי מרומא בית שכינתיה קדיש על ארעה עביד גבורתיה קדיש לעלם ולעלמי עלמייא. והסוד בם עולם מושכל הוא עולם היסודות ועולם מושכל ומשכיל הוא עולם הגלגלים ועולם מושכל ומשכיל ושכל והוא עולם המלאכים. וכדמותן הכבד צומח והלב צומח וחי והמח צומח וחי ומדבר. והנה הכבד בעל דעת כי הוא עץ הדעת טוב ורע, טוב מפני שהוא צומח ורע מפני שאינו מרגיש ולא מדבר. והלב בעל בינה והוא עץ החיים שהוא צומח וחי כלומר מרגיש ומבין. וכלל הגוף הוא הגן, והמח בעל חכמה והוא העדן שהוא צומח וחי ומדבר והנה הלב יודע ומבין והמח יודע ומבין וחכם:

והאיש השלם אשר יצא שכלו לפעל שבכבדו ולבו וראשו כלומר מחו דבר אחד, עד שהנפש הצומחת ובעלת הדעת מכרת וידעת ומבינה ומשכלת להנהיג ענייניה על פי השם, לא על פי הטבע לבד. והשפע כמו ששופע מעולם המלאכים על עולם הגלגלים

ומעולם הגלגלים על עולם האדם, עד ששב את המיוחד הכללי משכיל בפעל. כן השפע השכלי הדברי אשר במח משפיע מן הראש אל הלב ומן הלב אל הכבד. וכמו שאלה יפעלו באלה לפי המדות האלוהיות כן אלה יפעלו באלה לפי המדות האנושיות הישרות. ועל כן בהכיר האיש אדיו ושדיו וקשריו אשר נקשר בם יתיר עצמו בידיו מידי הקושרים צבעיו וטבעיו. עד היות שלשת כחותיו הנפשיות מושלות בממשלה ידועה על כל הכחות הגשמיות, ומפני שיש שם כחות קשות ועזות [שהם הכחות] האסורים הנזכרים, הוצרכו הנפשות לפעול בתחלה בכחות הקרובות לפעולות הטבעיות היסודיות והגלגליות. ומפני שהירח פעולתו במים והמים מדתן מדת רחמים והשמש פעולתו באש והאש מדתה מדת הדין, הוצרכנו למצוא אמצעי שהוא בעל מדה אמצעית, והוא הרוח שהוא מכריע בנתים. ולפיכך שמנו הדם מכפ"ר שסודו מכרי"ע וטבעו כטבע הרוח שהוא לח וחם וכולל [כולם] שהוא אלהים. והם מבדילים בין הדם הטמא ובין הדם הטהור ובין הקדש ובין החול. כמו שהחמה והלבנה מבדילין בין היום ובין הלילה ובין האור ובין החשך. על כן אנחנו זבחים בעלי הדם [הטהור] שהן חיות בחיות לבד כבהמות והעופות ולא חיות ממש שחלבם טהור ודמם אסור. מפני שמי שחלבו טהור מן ההלכים על ארבע [ראוי] לפי הרמז להיות דמו טהור, ואין זה ראוי לזבחו תחת זה. ועל כן אנו מכסין דמו בעפר שהוא הפך מטבעו. ומכל מיני העוף הטהור אין אנו מקריבין כי אם תרים שסודו כמו עתים, "ובהגיע תר נערה ונערה" (מ' אסתר) בסוד א"ס ת"ר שסודו ת"ר היום, תר הלך ותר בא והם ששים קשרים. וכן בני יונ"ה הם בני הגלג"ל כלומר כחות הגלגל, שכל כח נקרא ב"ן למי שמשפיעו והוא מול"ד נולד בשעה ידועה:

וידוע הוא מספר יצירה שנאמר בו לב בנפש כמלך במלחמה. שהוא נלחם עם שתי מדות תמיד עד שיצא לפעל עם אחת מהן. והמלחמה שלו היא מפני היותו חי ומבקש להיותו מדבר. והמח משפיע עליו דבור כדי להעלותו אל מעלתו, והכבד מקטרג עליו. והמח קר והכבד חם זה מכה בו בקורו וזה מכה בו בחומו. והוא כדמות הרוחץ בבית המרחץ שצריך שיהיה ממוזג מן הקור ומן החום שאם יפילו עליו מים רותחין יצעק מיד ולא יוכל לסבול. והנה המלחמה עליו חזקה מצד החום ומצד הקור הבאים משני אבריו עליו. ובזו הדרך בעצמה סוד הלב עם החמה והלבנה שקשרוהו בטבע בתוך הגן. כי החמה פועלת בו במדת האש והיא מדת הדין והלבנה פועלת בו במדת המים והיא מדת רחמים. ולפיכך אנו מקדשים הירח עד שינצח הלב מלחמת גוג ומגוג ותשוב הממשלה כולה לנו. והשם שעוזר אותנו על הנצחון כשאנו שלמים אומר לנו הביאו כפרה עלי על שמעטתי

את הירח, כלומר הביאו המכריע המכפר שהוא השם המציר, ויהיה עוזר להשלים כונתי ולא יהיה לכם מונע מעבוד אותי. מפני שהירח נתמעט כלומר מפני מיעוט מדת רחמים וחולשתה הדומה אצלכם לירח כנגד גבורת הדין ורבויה הדומה אצלכם לשמש. וזאת הכפרה שתביאו יהיה שעיר אחד לחטאת, והוא השד והשטן המקטרג המבריח מדת רחמים מן הנפש ומן השנה ומן העולם. ועל כן ש"ם מול"ד מכפ"ר ד"ם בכח"ו, כי כח"ו בד"ם מכפ"ר כל ענ"ש. ואם כן מול"ד שבמו"ח כשהוא מחש"ב למו"ד שבנפ"ש, והנעלם מן שם מולד מלמד, והכל ממשל מלמד דמיונות. והנהו לבדו מלמ"ד הצור"ה של דומ"ם ונעלמו מלמ"ד עצ"ם הצור"ה. ולפיכך תמצא ש"ם יר"ח שסודו מ"ח יש"ר והוא יצי"ר חמ"ר אבל משחי"ר הלבן, ועל כן נקרא לבנה. וזהו הסוד שגלו אצלנו חכמינו ז"ל באמרם טרם שניתנה תורה היתה כתובה באש שחורה על אש לבנה. כי שמים נבראו תחלה מאש, חבר שחור"ה עם לבנ"ה ותמצא רו"ח ש"ל הבנ"ה והוא הרו"ח ש"ל הב"ן והוא המולד:

ודע כי העולם יר"ח ורש"ת וסוד כולו חד"ש צל"ם ודמו"ת תורה חדשה בחבור שנ"י יצרי"ם. והם חתומים בחצי השם שהוא י"ה שמספרם עשר"ה חמש"ה. ואמנם חצי השם השני שהוא ו"ה שמספרם שש"ה חמש"ה. נוסף על הראשון יהוד"ה שהם יהי"ה כי הראשון במספר הפשוט ד' יתרה על [ו"ה] וזה שם שלם גם ד' נוספת על חברו. וזה יתבאר בסוד השם. ואמנם לבנ"ה הנעלם ממנה מ"ד י"ת ונ"א והיא מעידה על עצמה ואומרת מהאבן נולדתי. והוא רמז "ותהי להם הלבנה לאבן והחמר היה להם לחמר" (שמות יא' ג'). וסוד אב"ן בזה המקום חמ"ה, "משם רעה אבן ישראל" (בראשית מט' כד'). אמנם אמרו "אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה" (תהלים קיח' כב'). ענייננו אות פ' שסודו מול"ד והוא לראש פנה שהוא לראש חדש תמידי. וסוד מאס"ו גלע"ד הרי אבן גלעד והנה הסוד ע"ד הג"ל הז"ה עד"ה הגול"ה אשר גזל"ה הדע"ה מן העד"ה ועד"ה המצב"ה כמו שאמרתי שהיא הקבלה שהיתה עתידה לשוב לנו בהשלים לסימן הגל הזה. והוא סימן ה' אלפים ונ' שנה והוא סוד נ"ה הנשאר משם פנה והפוכם הנפ"ש התיר"ה אל"ף שנ"ה. כי ו' אלפים שנה הם ראשי תיבות וסופי תיבות של כל הפסוק. ותוכי תיבות שלא יב"א נבי"א נסתר"ו והקיפם ה"א אלפים שנים. והנה היה הנביא הנזכר האמצעי בתוך מפני שהנביא שיבא יאמר בסתר אני נביא עד שיושלם ההקף אשר הם ה' אלפים ומ"ה שנה. והגלגול היה אלפים ומ' שנה והם אלפים שנה שקדמה התורה לעולם. כי כל ימות העולם הם שבעת אלפים שנה אשר נגזרו על התורה שתנבא על פי משה. כלומר

על פי השם שכן כתב "על פי יהו"ה ביד משה". וכן "פה אל פה אדבר בו" והוא סוד אלפים שנה ה"א פעמים אלהי"ם והרמז על זה "ויהי שיר"ו חמשה ואלף" (מלכים א' ה' יב'), שהם ה' א' ורמזם ה' א"לפים וסוד חמש"ה ואל"ף. המלך שלמה שהוא עת והוא מוליד השע"ה שהיא שע"ה ידוע"ה וסודה מול"ד [שמי"ם] כלומר למו"ד [השפה] והוא מול"ד זכ"ר ונקב"ה והוא סוד הנשמ"ה אשר פועל בה האו"ר הנבר"א ומוליד הב"ן והב"ת באו"ת ובאב"ן, ואמנם [סודם] הד"ם והדי"ו זכ"ר ונקב"ה. והנה אם כן שם מולד [ה] אדם ע"ת והוא ש"ם כ"ל מול"ד והוא [שפע] מושכל והנו כשפע הבא לאדם מהשכל. ומתוך מה שגיליתי לך בסוד זה תבין מה שלא גיליתיו שהכל נקשר קצתו בקצתו. ואמנם צריך שתדע כי סוד ע"ת הוא משק"ל מנפ"ש מכ"ל רקי"ע והוא מל"ך השע"ה. ועליו נתלה המול"ד בשבוע"ה וסודו [רקי"ע] מי"ם, ובתחלה מכש"ף [י]הי"ה והוא ככשפ"ן כדמו"ת שני"ם אד"ם וחו"ה שהם שנים והם אחד. ואם כן הם אחד ושנים, ואד"ם אח"ד ושני"ם מפרקי"ם. והנה שמ"ו מעי"ד שהו"א מודי"ע המערכה ויעיד לך על עניינו ש"ם סינ"י, ואע"פ שאין (.) יש סימן. ועליו נתלו כל (.) לתהל"ה שכולם מודי"ם לש"ם ומלמדי"ם רו"ח אלהי"ם, כי שם אדנ"י אדנ"י והוא מור"ה הרו"ח מאו"ר היר"ח ופועל [בשכ"ל] ובדמיו"ן שנעלמו ינ"ו וסוד גלג"ל יומ"י גלג"ל הבט"ן גלג"ל המבי"ט האי"ן, וכולו עניו"ת התנוע"ה שכ"ל הפוע"ל עינו"ת התנוע"ה ומספרו ארב"ע מאות ושבעי"ם וסודו שת"י וער"ב עם א"ב וא"ם. זהו סוד ע"ת שהוא המקי"ף הכדו"ר והוא משביע ערות אב ואם בשבועת מאור עמיא, גם בשבועת אור עממי"א שהם פמלי"א. וסוד אור עממיא הוא אור השמש וסוד מאור עמיא הוא אור הירח. ועל שניהם נאמר "אשר חלק יי אלהיך אותם לכל העמים" (דברים ד' יט) להאיר להם תחת כל השמים לא למעלה מהם:

ובזה המקום אין צריך להעירך על מה שבא בקבלה במסכת שבת בפרק כלל גדול אמרו בשבת. עד שתתעורר לדעת החיוב שעלינו בלמוד העניינים אלו ובידיעתם שהחכמים יודעים מעלת ידיעת דבר זה. ושם נאמר על זה היודע לחשב בתקופות ובמזלות ואינו מחשב אסור לספר הימנו. ועוד נאמר שם אמר רבי שמעון בן פזי אמר רבי יהושע בן לוי משום בר קפרא כל היודע לחשב בתקופות ובמזלות ואינו חושב עליו הכתוב אומר "ואת פועל יי לא יביטו ומעשה ידיו לא ראו" (ישעיה ה' יב'). ואמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יוחנן מנין שמצוה על האדם לחשב תקופות ומזלות שנאמר "ושמרתם ועשיתם כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים אשר ישמעון את כל החקים האלה ואמרו רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה" (דברים ד' ו'), איזו היא חכמה ובינה שהיא לעיני

העמים הוי אומר זה חישוב תקופות ומזלות. וכבר קדם לזה אמרם הלומד דבר אחד מן המגוש חייב מיתה. ועוד מגוש"י השדי"ם, וסוד אמגוש"י שט"ן א' שטנ"א והוא שי"ן שני כמספר מעלות הגלגל של המזלות. כי הם ל' מעלות לכל מזל והם י"ב מזלות והנה הם בל"י של בלימה. וסוד השם מודיע זה ובא זה כולו אצלם משותף עם ענין הקושר והמתיר. ואמרו תרי קטרי בהדי הדדי שרי חד וקטר חד. ונאמר שם כי צדי חלזון קושרין ומתירין. וידוע שבדם חלזון צובעין פתיל תכלת של [ציצית], ותכלת דומה לים וים דומה לרקיע ורקיע דומה לכסא הכבוד. ומה שזכרו החכמים ז"ל באמרם תקופות וגימטריא פרפראות לחכמה הוא מפורסם לכל. אבל ראוי שתדע למה קראום שם חכמה ובינה ופה אמרו שהם פרפראות לחכמה. ודע כי כן הוא כי, בעת שישתתפו ענייני התקופות עם גימטריאות פרפראות לחכמה, ובעת שישתתפו עם המזלות הם חכמה ובינה. מפני שהתקופות כשהן נמדדות ונספרות עם הארץ ועם מדתה על דרך ארבע רוחות העולם, אין אמתת פעולת השמש נגלת בם. מפני שלא יודעו מזה החיובים המתחייבים מן העליונים כולם, העוזרים לשמש שהוא בעל התקופות בפעלו. ועל כן הם בדמות עזר לחכמה לא שלמותה כמו שהפרפרת טפלה לפת. ואמנם הפרפרת מעוררת התאוה לקבל הפת ועל כן סוד פרפרת פ"ת פ"ת, והוא סוד טט פת, טט בכתפי שתים פת באפריקי שתים. והנה ארבע רוחות, והרמז על ארבע כנפות כסותך. רמז לארבע רוחות ולארבעה יסודות ולארבע איכויות ראשונות. ולפיכך כשישתתפו עם המזלות בארבע חיות וארבע צורות יוודע מהם הכל. ואשר זכרו התקופות וגימטריאות וזכרו תקופות ומזלות ולא אמרו תקופות ומולדות, הוא מפני שהנזכרים פה לא באה בהם מצוה מבוארת בתורה כללית לכל. שהרי זאת המצוה גם כן אינה על הכל אלא על היודעים אותה לבד. שכך אמרו כל היודע לחשב ואינו מחשב, ואם כן משאינו יודע לחשב פטור ממנה. וכבר אמרו קטן היודע לשמור תפילין אביו קונה לו תפילין, מכלל שאם אינו יודע לא יקנה לו. עם היות המצוה ההיא לו מפני חינוך לבד, כמו שאמרו מחנכין אותן במצות. ואמנם מצות המולדות שהיא ענין קדוש החדש באה בהן המצוה מבוארת בתורה. והנה היא על פי הראיה ועל פי בית דין, בהיות ארץ ישראל במעלתה ובמעמדה ובית דין קיים וקובעין ודוחין ונמנין וטורדין ומחשבין ועונשין כל דבר על בוריו. ולפיכך לא הוצרכו להזכיר זו המצוה הנגלת עם זו המצוה הנסתרת:

ואחר שהעידותיך על זה אשוב להודיעך כוונתי בענין המולדות. ואמנם אכתוב לך תחלה

הפשט מהם מפני שעליו הנעלם בנוי ואודיעך איך אין לנו היום דרך כי אם חשבונית לדעת דרכי המולדות האלה:

וזה סימן גלגולם לפנים:

(לכמה חדשים) (חלקים) (שעות) (ימים):

הושם גלגל לא' תשצ"ג י"ב א':

להנצל מכף עול לב' תק"ו א' ג':

להוריד בו הטל לג' רי"ט י"ד ד':

לברוח מיד נבל לד' תתרי"ב ב' ו':

לקבץ בו הקהל לה' תשכ"ה ט"ו ז':

לקרוא בשם יי הוחל לו' תל"ח ד' ב':

אם תנאל באל לז' קנ"א י"ז ג':

אם תשמע ואם תחדל לח' תתקמ"ד ה ה':

אם תדע משול על מזל לט' תרנ"ז י"ח ו':

ובאיל לי' ש"ע ז' א':

אל תכסה דם מעגל ליא' פ"ג כ' ב':

יזהירך אל ליב' תתע"ו ח' ד':

ווי עמודיך ליג' תקפ"ט כ"א ה':

יח' שצ"ו למ' וסודו חצי מולד:

והנו חצי ושלם או אמור גם כן שלם וחצי. והוא שרמזנוהו באלפא ביתות המצורפות להודיע אמתת שם השם שהוא י"ה יהו"ה על דרך הסוד, שהענין בו י"ה יוד הא ודעהו:

ואלה המולדות שזכרנו הם סימנים למצוא בהם כל מולד ומולד שבכל ראש חדש וראש חדש. ודע כי המולדות מיוחסות אל הירח והתקופות מיוחסות אל השמש. ועם היות זה ידוע שהחדשים מתחדשים ומשתנים על פי מהלך הירח והשנים משתנים ומתחדשים על פי מהלך השמש. הנה היום מיוחס לשמש והלילה לירח. והנה מנו ימים ושנים וחדשים ושבועות לשניהם, וגם עתים ורגעים ועונות ושעות וחלקים לשניהם. מפני ששניהם [קשורים] זה בזה ואין פעל לזה בלא זה. אלא שהממשלה נחלקת בשניהם לקצים ולשמטין וליובלות על ידי הספירות. ומי שאינו מכיר סוד הקצים לא יוכל לדעת לעולם סוד חדוש העולם באמתתו. והנה אמרנו חדוש העולם באמרנו חדוש החדש או חדוש הירח והוא שכמו שהאור הירח חסר בסוף זה החדש כלומר סוף חדש תמוז על דרך משל ובשעת מולד ראש חדש אב בשנת המ"ה שהוא ל' ד"ד ל"ב ויום ראש חדש הוא יום ד' בעצמו מתחיל הירח בסוף ל"ב חלקים משעה ה' של הלילה לחדש אור חדש [וזאת] לא קבלו לעולם עד עתה ויוסיף האור ההוא תמיד עד היות הירח שלם באורו מלא מכל צדדיו בלי תוספת ובלא מגרעת. והזמן הוא חצי החדש והאור הוא מכלל ענייני העולם והיא בריה מחודשת והחדש הוא מכלל ענייני השנה וכלל ענייני העולם וכן כזה בעצמו יקרה למלוי העולם או לשוויו ולשלמותו אמור כמו שתרצה שהכל כונה אחת עם חסרונו ותוספתו. והנה יהיה חדוש העולם על פי המדות בהכרח ותהיינה המדות על פי השמות בלא ספק, ויהיו השמות נגלים ונעלמים על פי האותיות ויתחדש מחדושו זה עלית אומה או אומות וירידת אחרת או אחרות והן הנגררות והנמשכות אחריהן או דומות להן בעניין "וגם ערב רב עלה אתם" (שמות יב' לח') ובמשול האומה המיוחדת שהיא הסגולה מכל העמים לשם אשר לו כל הארץ כאמרו ית' "והייתם לי סגולה מכל העמים כי לי כל הארץ" (שמות יט' ה') יתחייב מממשלתה להשיב כל מכתב אל מכתבה

להיותו סגולה מכל מכתב להדמות אליה ולהחזיר כל לשון אל לשונה גם כן ולהיותה עליונה על הכל כאמרו "ונתנך יי אלהיך עליון על כל גויי הארץ" (דברים כח' א'):

וזה הוא למצוא המולדות של כל שנה למפרעה כפי מה שיתחייב מהפנים:

נחפז (חרוזים לזכור החלקים) לא' רפ"ז י"א ה':

הועד לב' תקע"ד כ"ב ג':

נשא לג' תתס"א ט' ב':

נפסח לד' ס"ח כ"א ז':

נשנה לה' שנ"ה ח' ו':

אשנב לו' תרמ"ב י"ט ד':

נלקט לז' תתקכ"ט ו' ג':

נעלו לח' קל"ו י"ח א':

נארג לט' תכ"ג ה' ז':

חפשי לי' תש"י י"ו ה':

מאז ליא' תתקצ"ז ג' ד':

הורד ליב' ר"ד י"ה ב':

נמצא ליג' תצ"א ב' א':

זו היא הדרך לכל חדשי השנה למצוא בה דרכי המולד לאחור ונתחייבה מן המותר ההולכת לפנים שהיא אי"ב תשצ"ג (בחדש יש כ"ט יום י"ב שעות תשצ"ג חלקים לכן המולד הבא יצא הנוסף על כ"ח יום א' ימים וי"ב שעות ותשצ"ג חלקים וזהו אי"ב תשצ"ג). וזו היא הדרך לדעת בה כל מולד ומולד של ראשי שנים מיט' שנה לפנים ומהם י"ב שנים פשוטות והם אבד"ה זט"י ב"ג הו"ח (לאחר י' הוסף י' לכל אות) ומהם ז' שנים מעוברות והם גו"ח אדז"ט והשנים הפשוטות יוצאות על דרך ד"ח תתע"ו (לאחר שנחלק לז' ז' משנה פשוטה בת שנ"ד יום וח' שעות ותתע"ו חלקים זוהי השארית) והשנים המעוברות יוצאות על דרך ה' כ"א תקפ"ט (שנה מעוברת שפ"ג יום כ"א שעות תקפ"ט חלקים):

תתקכ"ח ג' ה' י"א תתע"ו ח' ד' א':

תשכ"ד י"ב ב' י"ב תרע"ב י"ז א' ב':

תק"כ כ"א ו' י"ג קפ"א י"ה ז' ג':

כ"ט י"ט ה' י"ד תתרנ"ז כ"ג ד' ד':

תתק"ה ג' ג' י"ה תתנ"ג ח' ב' ה':

תש"א י"ב ז' י"ו שס"ב ו' א' ו':

ר"י י' ו' י"ז קנ"ח י"ה ה' ז':

ו' י"ט ג' י"ח תשמ"ז י"ב ד' ח':

תקצ"ה י"ו ב' י"ט תקמ"ג כ"א א' ט':

של"ט ו' ו' י':

הנה אלה י"ט שנות הירח נקראים מחזור אחד. ומי שרוצה למצוא השנים לאחור ימצאם פה דרך מולדות ראשי השנים למפרע. הנה הפשוטות למפרע כנגד ד"ח תתע"ו תמצא בט"ו ר"ד שהוא בי"ה ר"ד בעצמו, כי ט"ו י"ה הוא. וכנגד המעוברות על דרך הכ"א תקפ"ט תמצא א"ב תצ"א וכשתחברם פנים ואחור יצאו כולם:

שבעה שבעה ימים שלמים:

קנ"כ כ' א יא' ר"ד י"ה ב' א':

שנ"ו י"א ד' יב' ת"ח ו' ד' ב':

תק"ס ב' ז' יג' תתצ"ט ח ו' ג':

תתרנ"א ד' א' יד' כ"ג - ב' ד':

קע"ה כ' ג' י"ה רכ"ז י"ח ד' ה':

שע"ט י"א ר' י"ו תשי"ס י"ז ה' ו':

תק"ע י"ו ז' יז' תתקכ"ב ח' א' ז':

תתרע"ד ד' ג' יח' סל"ג י"א ב' ח':

תפ"ה ז' ד' יט תקל"ז ב' ה' ט':

תשמ"א י"ז ז' י':

הנה אלה י"ט שנים מחזור אחד לאחור כלומר למפרע ומי שרוצה למצוא ראשי המחזורים יעיין פה:

ועשרות המחזורים לפנים אחדי המחזורים לפנים:

תק"נ כ"א ה' י' תקצ"ה י"ו ב' א':

כ' י"ט ד' כ' ק"י ט' ה' ב':

תק"ע י"ו ג' ל' תש"ה א' א' ג':

מ' י"ד ב' מ' ר"כ י"ח ג' ד':

תק"ץ י"א א' נ' תתי"ה י' ו' ה':

ס' ט' ז' ס' ש"ל ג' ב' ו':

תר"י ו' ו' ע' תתקכ"ה י"ט ד' ז':

פ' ד' ה' פ' ת"מ י"ב ז' ח':

תר"ל א' ד' צ' תתרל"ה ד' ג' ט':

ק' כ"ג ב' ק' תק"נ כ"א ה' י':

וגם אלה הם מאות המחזורים לפנים:

ת"ר י"ח ג' ם' ק' כ"ג ב' ק':

ת"ש י"ז ו' ן' ר' כ"ב ה' ר':

ת"ת י"ו ב' ף' ש' כ"א א' ש':

תת"ק י"ה ה' ץ' ת' כ' ד' ת':

תת"ר י"ד א' א' ת"ק י"ט ז' ך':

ואלה עשרותיהם לאחור ואלה הם המחזורים לאחור:

תק"ל ב' א' י' תפ"ה ז' ד' א':

תתר"ס ד' ב' כ' תתק"ע י"ד א' ב':

תק"י ז' ג' ל' שע"ה כ"ב ה' ג':

תתר"מ ט' ד' מ' תת"ס ה' ג' ד':

ת"צ ע' ה' נ' רס"ה י"ג ז' ה':

תתר"כ י"ד ו' ס' תש"נ כ' ד' ו':

ת"ע י"ז ז' ע' קצ"ה ד' ב' ז':

תת"ר י"ט א' פ' תר"מ י"א ו' ח':

ת"ג כ"ב ב' צ' מ"ה י"ט ג' ט':

תתק"פ - ד' ק' תק"ל ב' ק' י':

וגם אלה מאותיהם לאחור כלומר למפרע לשעבר:

ת"פ ה' ג' ם' תתק"פ - ד' ק':

ש"פ ו' ז' ן' תת"פ א' א' ר':

ר"פ ז' ד' ף' תש"פ ב' ה' ש':

ק"פ א' א' ץ' תר"פ ג' ב' ת':

פ' ט' ה' א' תק"פ ד' ו' ך':

וזו היא הדרך לשתף שארית כל מחזור ומחזור שהוא בי"ו תקצ"ה עם ב"ה ר"ד, לפי דעת האומרים שראוי להתחיל ממנו וקורין אותו המולד הראשון של השנה הראשונה של היצירה. ויהיה אם כן מה שיצא מחבורם בסימן (יד"ט תשצ"ט) [דכ"א תשצ"ט]. ועוד מחבור זה עם בי"ו תקצ"ה יצא מהם (יז"כ שי"ד) [זי"ד שי"ד]. ועוד יתחברו בזו הדרך תמיד לפנים עד הגיע החבור אל רי"ו מחזורים שלמים, בשתהיה ההתחלה מן לב' ה' ר"ד המחובר אל מה שעבר משנת תהו שסימנו לפי זו הדרך (יד"ח ת"ח) [דכ"א ת"ח] . כי בחברך בהר"ד עם בי"ה ר"ד שהוא סימן בט"ו ר"ד כמו שאמרנו למעלה יצא מחבורם (יד"ח ר"ד) [דכ"א ת"ח]. ואמנם כבר אתה יודע שאלה החדשים או השנים או המחזורים שעברו לפני זה הסימן הנרמז כולם הם זמנים מחשביים. כי איך נחשוב מחזור שעבר והוא י"ט שנה אם הזמן נברא ולפנים לא היה. אלא אם תאמין דעת האומרים שהיה סדר זמנים קודם לכן או זמנים ממש לא סדר זמנים לבד. ואנחנו בעלי דת משה רבינו ע"ה ומאמיני אמונת אברהם אבינו ע"ה וכל הנמשכין אחרינו בשני דרכי האנשים האלה שהם שני המאורות הגדולים אשר האירו כל מחשכי המחשבות והורונו ללכת בדרכים אשר בהם חפץ השם שנלך בם למען החיותינו, לא הביאנו דבר אחר להאמין אמונת חדוש העולם, כי אם מפני שתתאמת אצלינו בקלות הדרך המביאה לאדם לידי חיי העולם הבא. אשר הם תכלית כונת המצאת השם את האדם מצד היות האדם נברא בצלם אלהים ובדמותו. ואילו היה אפשר זה עם האמנת קדמות העולם לא היתה אצלנו האמונה ההיא קשה. וזה מפני שהאדם כמו שבא לעולם הזה חי בטבע אינו הולך חי לעולם הבא בטבע. כי חיי העולם הבא תלויים בדבר שהוא ממה שאחר הטבע ואינם תלויים בטבע. ואמנם הטבע הכין האיברים ורוחותיהם וכחותיהם כדי להגיע אל זו התכלית ובהרגל רב ובלמוד הדרכים שהם באדם בכח עם מה שבא מן השפע על הכחות

האנושיות מצד הכחות האלוהיות. אפשר שיוציא האיש כחו לפועל ובו יתפשט כחו מכל הכחות הטבעיות ויתלבש מן הכחות האלוהיות ובזה ינצל מן המות הטבעי ביום מותו ויחיה לעולם. ואתה יוודע זה כולו מבואר:

והנה ידוע כי האדם אינו מדבר עד שילמדוהו הלשון, ואם אינו מדבר אין בינו ובין [החי] הפרש, כי הוא בעל חיים בלתי מדבר כמוהו. ואם התגדל ולא למד מה שראוי ללמדו או למד ולא כדין מלמודו מה שראוי להבינו והוא מה שמביאו לידי חיי העולם הבא. הנה יש הפרש בינו ובין הקוף מצד הכרת המורגש והמדומה והנחשב והמוסכם והמפורסם והמקובל, שמהם יתחייבו לו עניינים ומעשים. לא יצטרך הקוף אליהם בשמירת אישו ולא מינו. ואמנם כל זמן שלא ישכיל המושכל ולא ידע את הידוע הראוי לדעתו והוא שבעדו נברא אין שם דבר שיצילהו מידי הטבע שבו נקשר בטבע מעת היותו שכבת זרע יוצא ונפרד מאיברי אביו לבא ברחם אמו ושם מקום העבור והוא הנקרא אצלנו מקום ההריון. והוא ב' כחות מאביו וב' כחות מאמו. והנה על זה נקראו אביו ואמו הוריו. וסוד הורי"ם ה"ם ריי"ו והוא הור"ה הדרך לידיעת השם עם ג' פסוקים שהם ויסע ויבא ויט. וסוד ההורי"ם רס"ו מחזורים שהם נ' שנים במקום ראשי מחזורים אחר ריי"ו לסימן ההריון שהוא י' שנה מן מחזור רס"ו ובתשלום מחזור י"ה ישלם הקץ. כי זה נודע מסימן ב' ה' ר"ד שהוא סימן א' אחור"ה החתום ברו"ח הגבור"ה גם ברו"ח הירא"ה והוא עם בהר"ד עולים ריי"ו ריי"ו. כי מן ריי"ו אל ריי"ו מתגלגלים המחזורים של מהלך הירח. ואמנם חוזרים תמיד שעה אחת לאחור אחר ריי"ו ומתחילין עוד מן ריי"ז ומשלים מחזור שני בסימן תל"ב ומתחיל מן תל"ג ומשלים עוד בסימן תרמ"ח ועוד מן תרמ"ט מתחיל ומשלים עד תתס"ד ומן תתס"ה הולך אל תתרפ"ט. והנה עם זה נשלם סימן שעה אחת. ובזה הדרך תבין אמרם יומו של הקב"ה אלף שנה, ואלפים שנה קדמה התורה לעולם שהם יום יום שכוללים אצלנו מ"ח שעות. והנה כ"ד שעו"ת יו"ם אח"ד והם שור"ש הנבוא"ה. וזה הסימן הוא שור"ש המבט"א והוא שור"ש הב"ן, וכשתחבר זה אל מה שנסמך עליו תבינהו שהוא ענין מתן תורה שנאמר עליה למשה על פי השם "ואתנה לך את לחת האבן והתורה והמצוה אשר כתבתי להורתם" (שמות כד' יב'), להורתם כתיב חסר וי"ו שסודו להריון, שבידיעתו יתעבר ויתרכב כחם המוכן לקבל, ויקבל ויולד ממשה משיח בן דוד. כי משיח בן יוסף נולד בטבע אבל משיח בן דוד נולד ממה שאחר הטבע. והנו להורתם לתמורה ועניינו הידוע הוראה ודרך ההורים שמורים לבניהם הדרך הטוב:

וכבר הודעתיך סוד ההריון המחזורי עם זה ושצריך ללקחו בנפש שוה עם השנה ועם העולם להתירו בכח שנה. מסוד אמרו אשר כתבת"י להורת"ם שסודם תכלית בראשית לבהר"ד. כי כן סוד אמרו ו"ה תורה ו"ה מצוה שהם וה תרוה וה מצוה. ואמנם הם הצורות וסו"ד תרמ"צ ש"ם שמי"ם ששם מי"ם מתי"ר המול"ד ממי"ר תל"י ממי"ת עמל"ק. ועל זה נאמר "תמחה את זכר עמלק מתחת השמים לא תשכח" (דברים כה' יט') לא תהיה תשכח מלחמות זכרו. ודע כי אתך זכר עמלק שת"י וער"ב והם שער"י חש"ק ונקראו שחק והם פתח"י שמי"ם וסודם שער"י הברכ"ה והקלל"ה הם הם פתח"י זכ"ר ונקב"ה וכולם עונים אל כונה אחת. וסוד תמח"ה שת"י וער"ב בתקופ"ת תמו"ז שיתער"ב החות"ם החתו"ם בראשי"ת הנבוא"ה פנים ואחור. כי ראשי"ת הוא מצו"ת עש"ה וסודם רמ"ח והעד הברא"ם והחותם שחתם מלאכי שסיים דברי משה הוא "חר"ם" וסודו תחת הארץ לא תחת השמים. והנה זה חמ"ר הארץ וזה חמ"ר השמים כי חמר השמים תחת הארץ כאשר חמר הארץ תחת השמים. וזה סוד העבור הוא והתורה והמצוה אשר הם הצורות. כי נר מצוה ותורה אור גם אור התורה אותיות שהם שלשה חלקים, אמ"ש, בג"ד כפר"ת, הוזחט"י לנסעצ"ק. גם נ"ר מצו"ה מהרצו"ן. הם יודיעוך עניין יום יום עם פסוק "ואהיה אצלו אמון ואהיה שעשועים יום יום משחקת לפניו בכל עת" (משלי ח' ל') שמאחר שהיצירה (.) ולפניה יום יום "לשקד על דלתתי יום יום לשמור מזוזת פתחי" (שם). והנה תתר"פ עם רי"ו ארצ"ו "משחקת בתב"ל ארצ"ו" (שם) וזהו טבע רי"ו שהוא טבע גבור"ה:

ועוד כי אמונת סדר זרעים היא ראויה להאמין על ספרו של רבינו משה ז"ל שבו קדוש החדש. והוא הספר השלישי שחבר במשנה תורה. ורצה לומר בזאת האמונה המחשבית דין עליו לחקור בכל צד ובכל פנה שאפשר לדעת זה אם העולם קדמון על איזו צורה הוא. כי יש אמונת קדמות מעולה מאמונת חדוש עם ידיעת מחשבת מהות זו וזו. גם יש שם אמונת קדמות מסכנת הנפש ומבטלת כל אמונה אמתית. ויש שם אמונת חדוש גם כן מבטלת השכר ממציאותו ומכחשת כל טובו, וזו רעה חולה גם זה הבל ורעיון רוח. ואמנם על דרך האמת יש שם אמונת חדוש אמתית ואין בה ספק, והיא שראויה לחקרה ולדעתה באמת מכל צד והיא מוציאה כל הספקות המחשביות מלב מאמינה ויודעה כאשר היא. כי לפי דרכיה שורה השכינה על האדם להודיעו זו האמונה על אמתתה. רק לא תתאמת אלא שרוח הקדש שורה עליו. ואמנם חכמי הקבלה השלמים מוסרים זו האמונה בקבלה לבניהם ולתלמידיהם פעם אחת בשבוע עם ידיעת שם בן שתים

עשרה אותיות. אשר לא יתכן שידעוהו מאמיני הקדמות הקדמונים ושהם נמצאים היום והעתידים לבא. כי לא תקובל זו הקבלה אלא עם אמונת החדש על צורה אחת נעלמת. ומאמיני הקדמות יכחישוה בכל כחם והדין אתם. כי מי ששם דעתו על היות העולם קדמון בין לדעת [אריסטו] ובין לדעת אפלטון רבו, שכבר שתי דיעותיהם על פי ספר המורה שלמדת לפנים, לא יתכן לו לעולם שיקבל זו הדרך המורה על החדוש באמונתנו שהיא אמונת בריאת יש מאין. כלומר המצאת מצוי מבלתי שיקדם לו מצוי אחר זולת השם יתע'. והאדם הזה המצוי היום בעצמו בהשיגו אמתת מציאות השכל הפועל ישיג זה על פיו היאך הוא, ולא ישיגהו בשום פנים מי שלא ישיג מהות שכלו ולא יכיר מהות היש וכל שכן האין שאין לו מציאות:

ולפיכך צריך שתדע ענין סוד המולדות הירחיות כולם וחזירתם חלילה כאשר בתחלה. כי זו הידיעה מועלת מאד בידיעת אמונת החדוש הנזכרת, ומועלת גם כן לידיעת סתרי התורה. שעל כן צונו השם על ענין קדוש החדש לדעת יום ראש החדש שהוא יום השנה בעצמו. הנקרא יום הזכרון שבו אנו אומרים מלכיות זכרונות ושופרות שסימנם מז"ש וסודם נודע בא"ל שד"י. ומיום ראש החדש הראשון שהוא ראש חדש תשרי שמזלו מאזנים יודעו הראשים האחרים כולם. כי אתה מונה למולדות מתשרי ולתקופות מניסן שמזלו טלה, והוא פלא שסודו ענן ומזלו דם והוא מיוחס לחמה. והנה מאזני"ם סודו פס"ח והוא קמ"ח והנה מיוחס ללבנה. ואם כן זה פעל הבינה וזה פעל החכמ"ה, זה פעל הלב וזה פעל המח. ומשניהם תבין כי יש אזני"ם למט"ה על כן אנ"י מט"ה מז"ל בכח החכמה. והנה סוד ד"ם פס"ח קב"ץ בצל"ע ס"ם הלבנ"ה שהוא ס"ם פח"ד וסודם קוף ה"א ופעלו מקומו קו"ף ה"א ק"ה זמנים הם אשר מהם הס"ם על"ה ומתפרנס ממנו המין גם ל"ב החכ"ם במזו"ן מאדנ"י הפ"ך המי"ן והוא מקום המבח"ן הנמז"ג בזמנ"ו ודם מילה ודם המול"ד ומול"ד הד"ם ולמוד מדה כלם. ועל כן צריך שידע המשכיל סוד התולדת וסוד העבור. ר"ל סוד ההריון אשר כבר רמזו אותו החכמה בברכת הירח וז"ו הי"א, בא"י אמ"ה אשר במאמרו ברא שחקים וברוח פיו כל צבאם חוק וזמן נתן להם שלא ישנו את תפקידם ששים ושמחים לעשות רצון קוניהם. פועל אמת שפעולתו אמת וללבנה אמר שתתחדש עטרת תפארת לעמוסי בטן שהן עתידים להתחדש כמותה ולפאר ליוצרם על כבוד מלכותו. בא"י מחדש חדשים. וזו עדות ברורה על החדוש הנרמז ושהוא על פי השם. ודע כי עדות שני המזלות גם כן עדות ברורה שתנועתם היא על פי השם המפורש. וזהו סודם י"ה פעמים י"ה עולים רכ"ה. והנה מזל מאזני"ם מחצי מז"ל טל"ה גם הוא מזל

דל"י, כי הוא שלישי לעדות מפני שיחסוהו אל ישראל כאשר כוכבו שבתי. והנה גדי עמו וכוכבי טלה עם כוכבי עקרב מצטרפים עם נגה והם הפכיים זה לזה וכן כולם שנים הפכיים לכוכב אחד והוא מכריע בנתים כלשון הפלס והמאזנים ולפנים יתבאר כל זה בע"ה. ונשוב להראות הדרך במחזור פנים ואחור ראשי מחזורים לפנים ראשי מחזורים לאחור אשר התחלתם מן לבהר"ד מן י"ג תתע"ו עם בי"ו תקצ"ה עם ד' ז' תפ"ה:

תתע"ו ג"י י ר"ד ב"ה ל:

רפ"א א"ו ל תשצ"ט ד"ט י:

תשס"ו ה"א י שי"ד ז"ב י:

קע"א ב"ט י תתר"ט ג"ו ל:

תרנ"ו ז"ד ל תכ"ד הי"א י:

ס"א ד י תתרי"ט א"ג י:

תקמ"ו א"ז י תקל"ד ד"ח ל:

תתרל"א ו"ב ל מ"ט ז"א ל:

תל"ו ג"י ל תרמ"ד ב"ה י:

תתקכ"א ז"ה י קנ"ט א"י ל:

שכ"ו ה"א ל תשנ"ד א"ב ל:

תתי"א ב"א ל רס"ט ג"ז י:

ריו ו ד י תתסד ויא ל:

ראשי מחזורים לפנים ראשי מחזורים לאחור:

והתחלתם והתחלתם:

מן יוב עם ביו תקצה מן יוב עם דז תפה:

יוב בלא חלק יוב בלא חלק:

תפה גט י תקצה ביו ל:

תתקע אד ל קי דיא י:

שעה ה י תשה זג י:

תתס בז י רב גח ל:

רסה זג ל תתיה ז ל:

תשנ די ל של אה י:

קנה או י תתקכה דט ל:

תרמ וא ל תמ זב ל:

מה גט ל תתרלה בו י:

תקל זד י תקנ היא ל:

תתרי"ה די"א י ס"ה א"ד ל:

ת"כ ב"ז ל תר"ס ג"ח י:

ראשי מחזורים לפנים ראשי מחזורים לאחור:

והתחלתם והתחלתם:

מן יג"י תתע"ו מן לבהר"ד:

עם בי"ו תקצ"ה עם ד'ז' רפ"ה:

תרפ"ט ו י תתע"ו ג"י י:

צ"ד ג"ח י שצ"א ו"ג י:

תקע"ט א"ג ל תתקפ"ו ב"ז ל:

תתרס"ד ה"י ל תק"א ה ל:

תס"ט ב"ז י י"ו ז"ה י:

תתקנ"ד ז"א ל תרי"א ג"ט ל:

שנ"ט ד"ט ל קכ"ו ו"ב ל:

תתמ"ד א"ד י תשכ"א א"ו י:

רמ"ט ו ל רל"ו די"א ל:

תשל"ד ג"ז ל תתל"א ז"ג ל:

קל"ט ז"ג י שמ"ו ב"ח י:

תרכ"ד ד"י י תתקמ"ח ה י:

תנ"ו א"ה ל:

הנה גליתי לך כבר רוב סתרי תורה על פי המולדות בדרכי סוד העבור. וצריך עוד שארמוז לך דברים [ש]צריכים לקשרם מה שעבר ועם מה שיבא מזה הענין וגם מועיל הרבה בשאר דברים והבינם. דע כי אלה הסתרים שסדרתי פנים ואחור יורוך סתרי מהלך סוד העבור. וזה כי אתה צריך לדעת דרך גלגולם מראש ועד סוף. שהנה גלגל הירח חוזר ומתגלגל מן ריי"ו מחזורים אל ריי"ו מחזורים כמו שהודעתיך. והנה הראשון שהוא א' משותף עם ריי"ו ראש וזנב, שרמזו "וירא אלהים את האור כי טוב ויבדל אלהים בין האור ובין החשך", יורה לך עם הפסוק סוד העבור כולו. כי סוד "ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור" הורנו זה כולו כי היה מאמר"ו להוי"ה והוא מאמ"ר לל"ב, ומה אמר יה"י העול"ם כל"ו ויה"י העול"ם כל"ו. ולמדנו ממאמרו שאמר יהי"ו העולמי"ם ויהי"ו העולמי"ם. והנה אמר ויהי יהי"ו עשרי"ם ושתי"ם אותיו"ת ויהי"ו עשרי"ם ושתי"ם אותיו"ת. וכה אמר וצוה ורצה יהי"ו המל"ך והמלכ"ה ויהי"ו המל"ך והמלכ"ה יהי"ו אמצע ו' יהיו אמצע יה"ו אמצעי ו' יה"ו אמצעי משקל האו"ר הנבר"א ע"ת. וכבר רמזתי סודותיו למעלה ודעם משם. ודע כי סוד ויאמ"ר אלהי"ם רמוז במקר"א באמ"ש גם באש"ם. ואמנם סוד ויר"א אלהי"ם הי"א רפ"ז וסוד א"ת האו"ר בי"ו תקצ"ה. וסוד כ"י טו"ב כ"ח י"ט, ואשר לא ידעו זה מסוד השם, עליהם הנביא אומר "כ"י ט"ח מראות עיניהם ומהשכיל לבתם" (ישעיה מד' יח'). ויבד"ל אלהי"ם הבדי"ל לבנ"ה, בי"ן האו"ר ובי"ן החש"ך בכ"ח השמ"ש לשמש"ה. ודע כי סוד אלהי"ם מבדי"ל. ואמנם ויבד"ל אלהי"ם בין האור ובין החשך, סודם י"ה ו"ה נשכחי"ם וי"ה ו"ה נזכרי"ם. וזה כי החלקים הקטנים מתגלגלים מן ד"ט אל ד"ט וארבעתם אחד אחד שם שלם. וכן מן הכלל כי חצ"י ריי"ו הם ק"ח מפה ק"ט מפה והם ריי"ז וסודם רזיא"ל וכך מתגלגל כולו. וזהו י"ה יאו"ר וי"ה יאו"ר י"ה ירא"ו וי"ה ירא"ו עשר"ת הדברי"ם ועשרי"ם ושש"ה וירא"ה רזיא"ל יראה"ו אוריא"ל. והנה

ק"ח משתתף עם ק"ט ושניהם רי"ז של"ם ובם שלט רזיאל שהיה בכח ירח חסר מלא בסוד שתוף שמי עם זכרי. כי יש מזכיר אשר שם יזכיר ויאמר יזכר שמי והוא הזכיר השם הנקרא שם הזכירה מתברך בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבא אליך וברכתיך. וסימני חלקי ק"ח עם ק"ט הם קמ"ט עם תשמ"ר וכולם חוזרים חלילה במספרם על אלה בשוה שהוא תתצ"ג וסודם יצ"ר טו"ב ויצ"ר ר"ע וסימנם יטו"ר ויוצא מן י"ה פעמים י"ה והוא גל"ם השדי"ם והכשפי"ם והוא הנבי"א הכשפ"ן והשט"ן ונקרא סמא"ל ועל כן גל"ם השט"ן ימו"ת מנטיו"ת המשג"ל:

והנה תרל"ד עם רנ"ט גם ל"ט עם תתנ"ד וכן כולם מצורפים עד שיתחברו ראש וזנב שהם ר"ד עם תרפ"ט והוא לשו"ן הקד"ש צ"ח. ודע כי אחר תשלום רי"ו מחזורים יעשה המולד שהוא ראשון למחזור רי"ז בסימן ב"ד ר"ד. כי יחזור לאחור שעה אחת לבד בסוף רי"ו מחזורים תמיד עד שובו אל ל"ב הר"ד בעצמו בהשלימו שבעת ימי בראשית לאחור עד הגיעו אל לב"ו ר"ד. כי סימן זה הוא לב"ו ר"ד ובר"ד הוא"ל רוא"ה לבד"ו והוא בעצמו רזיא"ל הנרמז על זה הענין. ויעלה חשבון אלה המחזורים רי"ו מחזורים לכל שעה ושעות ימי השבוע הם קס"ח. ואם כן הנה הם קס"ח פעמים רי"ו מחזורים שהם ל"ו אלף מחזורים ורפ"ח מחזור והם י"ט פעמים ל"ו אלף ורפ"ח שעולים הרפ"ט אלף שנה ותע"ב שנה. ובסוף אלה השנים יעשה מולד הירח בסימן לבהר"ד שהוא סימן שנת היצירה. ובדרך זה מתגלגל תמיד מעת היותו ועד היום הזה ויתגלגל כן כמו כן עוד כל ימי הארץ ברצון השם יתע':

וזהו חוק וזמן נתן להם שלא ישנו את תפקידם, מאשר בראם עליו. ואמנם יתחייב מגלגולם שנוי גדול לתחתונים לפי המדות. כי כל שעה כוללת של"ש מדו"ת והיא עששי"ת שבהם השם משתמ"ש ובהם התר"ת הסו"ד. ואם בם תתי"ר סו"ד בם תקשו"ר יסו"ד. ודע כי סימן תרפ"ט הוא סוף חלקי מחזור רי"ו לעולם חלילה גם כן. והנה קס"ח וריו"ו זכ"ר ונקב"ה. ואמנם הירח לאפים וממנו מלא כי הירח אפים להריח בו להחבירו להרחיבו ולהחריב סמאל בעל מחלוקתנו על פי ידיעת השם השני. ודע כי בסימן גו"ט בה"ח אדז"י יתגלגלו חלקי המולדות הקטנים שבאחדים תמיד ודרכם לאחור קח אחד ודלג שנים ותמצא סדרם הישר. וסימנן עלה קרח עלה קרח אחד שנים אחד שנים. והנה כל הנערים שהם מ"ב חשבו לקרוא את אלישע משגע משגע כענין מאמר "[ידעו ישראל] אויל הנביא משגע איש הרוח" (הושע ט' ז'). ועל כן פעל בם בשם המיוח"ד שהוא שם

החיי"ם והמיתם בו אם היה הדבר כפשוטו אבל נעלמו מעולה ממנו וקל הוא להבינו. ואלה סימני החלקים לשנים טה"א יו"ב אז"ו בח"ז ג"ט חד"י ט"ה לזוגות. די"ו החז"ו באז"ג בח"ג טהד"י לנפרדים וחוזרין חלילה לעולם. ומספר הזוגות המתחילות מן ט"ה ומשלימות עד ט"ה הוא ב"ן אד"ם ומלא"ך זמ"ן אמו"ן אומ"ן ומאכ"ל ואיל"ן והאלהי"ם וכסה"ו פ"ו פ"ה ו"ו להבין ד"ם המ"ח המחמ"ד. ומספר הנפרדים והמתחילים מן ר"י ומשלימים עד ר"י הוא בנ"י האד"ם מביני בנין יהו"ה אלהי"ם יום יום הנחברים בדמיון. וסימן זה לשני המספרים "ואהיה אצלו אמו"ן ואהיה שעשועים יו"ם יו"ם משחקת לפניו בכל עת" (משלי ח' ל'), וביחד עם רבב"ה:

ומעתה אחל בדרכי התקופות אחר שהשלמתי המולדות:

עדן חלק ב' דרכי התקופות:

דע כי דרכי התקופות משותפין עם דרכי המולדות כמו שאמרתי למעלה בדרכי המולדות. וזה כי השמש פועל בפעל הירח פעל ידוע לפי חלקו והירח פועל בפעל השמש פעל ידוע לפי חלקו. ואם כן לזה מיוחס בדבר פעל שלם מצד אחד וחצי פעל מצד אחר. ומיוחס לזה חצי פעל מצד אחד ופעל שלם מצד אחר. וזה כדמות שם וחצי לזה ושם וחצי לזה. ולשניהם שלשה שמות שלמים וכך הכל מתגלגל. ואמנם דרכי התקופות הם ניכרים בשתי שנים כי מהלכם בשנים הנפרדות הוא על פי סימן ואזג"י, ומהלכם בשנים הזוגות הוא על פי סימן ואט"ד. ושמו להם עוד סימן בשנים בארבע תקופות לדעתם בקלות, והוא נפל"כ חזו"ז. ואומר שאמרו עליו לעולם לא יזוז. ואמנם כי בשנת ט' למחזור רס"ו לירח שהיא שנת ד' למחזור קפ"א לשמש, היתה תקופת ניסן בסימן יזוז. כי נפל"ך חזוז נחל"ף כזו"ז, וזה מפני שכבר נפ"ל כ"ח זו"ז וז"ז כ"ל חנ"ף ושב חלזו"ן כפ"ז, כלומר כלבנ"ה. והנה נכפ"ל הו"א הי"א והי"ה כפ"ז לחזו"ן ז"ך לחפזו"ן. והסוד כי נפל"כ הוא מספר ק"פ גם חזו"ז הוא מספר כ"ח. והנה כבר עברו ק"פ מחזורים מן חזוז, ועל כן אמרתי כי בשנת ה"מ שהם חמשת אלפים וארבעים שנה ת"ם מ"ה. ועברו ח"ו מן חזו"ז שהיו ח"ש שתי וערב והסוד מ"ת חו"ם הא"ש שהיא ש"ם ה"א בעדות ראשי תיבות וסופם. ואמנם תוכם לפי ארבע שנים יעבר אל"ף שני"ם על שם אלה"י משה"ב ב"ן עמר"ם ד' ארבעים אלף שנ"ה, שתהיה עוד בהם חדוש שנת השמט"ה, שנ"ת הש"ם ט"ה. והיה שם חו"ה אמתי כי היה החותם חמש מאש. ואמנם בחמשת אלפים ומאתים וחמישים שנה שהוא סוף העולם ועת הקץ באמת יודעו דרכי כל המולדות וישתנו, ועוד נפל"ך

פעל, וסוד חזו"ז כ"ח. ואם כן עם צאת שמו של אדם מן הכח אל הפעל מיד יעלה שתי מעלות בפע"ל ושתי מעלות בכ"ח, ויתחייב מזה יעק"ב שהוא מלא"ך האלהי"ם ומזה יהוד"ה. ועל זה יתחדש אז ליעקב דבו"ר, והוא האור של יר"ח הנמצא לעתים והנעלם לעתים, והאו"ר הנמצא בחבור יר"ח עם טבע הלב או עם כס"א הכבו"ד בצורת כרו"ב ירח"י הנקרא ע"ץ חיי"ם, הוא הנמצא בכח ובפעל על פי יעקב ויהודה, והם רמז י' שנה שנשארו מן הזמן של פע"ל ונוספו עד תשלום ק"ץ ואז יפעל כח הפעולה. והנני שב עתה לכתוב לך דרך מהלך התקופות כמו שכתבום הראשונים ואסבירה כראוי. ואחרי כן אבאר לך ענייניהם ופירושיהם וקצת סדריהם ואתן לך ראשי פרקים מהם עד שיספיקו לך ולדומים לך מן החפצים לדעת כונתי בם:

מחזו"ר חמ"ה תקופ"ת ניס"ן:

מטטרו"ן:

כ"ו מ' ו ה ל ב כ"ו מ' א ד ל א:

כ"ה מ ו ז י ד כ"ו מ' א ו י ג:

"ו ג ל ו" א ב ל ה:

"ו ה י ח" א ד י ז:

"ו א ל י" א ז ל ט:

"ו ג י ב" א ב י י א:

"ו ו ל י ד" א ה ל י ג:

"ו א י י ו" א ז י י ח:

"ודליח"אגליז:

"ווי כ"אהי יט:

"ובלכב"אאלכא:

"ודי כד"אגי כג:

"וזלכו"אולכה:

"וביכח"אאי כז:

נשלמה תקופת ניסן בחזרת חלילה לעולם ובכל ד' וב' שנים מתגלגלים חלילה כ"ו במרצו, כ"ו במרצו בסימן ו'ו'ו'ה' וכן השאר:

מלא"ך היר"ח תקופ"ת תמו"ז:

שד"י:

כ"ה י' אהי בכ"ה י' זדלא:

כ"ה י' אאלדכ"ה י' זוי ג:

"אגיו"זבלה:

"אולח"זדי ז:

"איי"זלט:

"אדליב"זביא:

"אויידזהליג:

"אבליו"זזייה:

"אדייח"זגליז:

"אזלכ"זהייט:

"אביכב"זאלכא:

"אהלכד"זגיכג:

"אזיכו"זולכה:

"אגלכח"זאיכז:

נשלמה תקופת תמוז בחזרת חלילה לעולם ובחשבון הגוים כ"ה ביוניו תמיד בסימן ה'ה'ה' וכן הכל:

א"ם החר"ם תקופ"ת תשר"י:

מחסו"ר:

כ"דשטהיגכ"דשגדיב:

כ"דשטאלהכ"השגזלד:

"טגיז"גביו:

"טולט"גהלח:

" ט א י יא " ג ז י י:

" ט ד ל יג " ג ג ל יב:

" ט ו י יה " ג ה י יד:

" ט ב ל יז " ג א ל יו:

" ט ד י יט " ג ג י יח:

" ט ז ל כא " ג ו ל כ:

" ט ב י כג " ג א י כב:

" ט ה ל כה " ג ד ל כד:

" ט ז י כז " ג ו י כה:

" ט ג ל א " ג ב ל כח:

נשלמה תקופת תשרי בחזרת חלילה לעולם כ"ד בשטמרו כ"ד ב"ש כ"ה ב"ש כ"ד ב"ש וכן כולם בסימן ד'ד'ה'ד':

ד"ם הסה"ר תקופ"ת טב"ת:

מטה"ר הטמא"ה:

כ"ה ד' ד ו ל ג כ"ד ד' י ד י ב:

כ"ד ד' ד א י ה כ"ה ד י ז ל ד:

"דדלז"יביו:

"דויט"יהלח:

"דבליא"יזיי:

"דדיי"יגליב:

"דזליה"יהיד:

"דביז"יאליו:

"דהליט"יגיי:

"דזיכא"יולכ:

"דגלכג"יאיכב:

"דהיכה"ידלכד:

"דאלכז"יגיכו:

"דגיא"יבלכח:

נשלמה תקופת טבת בחזרת חלילה לעולם כ"ד בדצמרו כ"ה כ"ד כ"ה כ"ד כ"ד בסימן ד'ה'ה'ד' חלילה תמיד:

אלה הן הארבע תקופות בכל שנה ושנה ומתגלגלין וחוזרין:

ואלה הן אחדי מחזורי התקופות ועשרותיהם ומאותיהן לפנים כלומר שבהן ימצאו העירובים שיש להם עם המולדות עם האחדים והעשרות:

אחדים עשרות מאות:

תתקפ ו ק תקל יד י תפה א א:

תתפ ב יב ר תתרס ד א כ תתקע יב ב:

תשפ ב יא ש תקי יט א ל שעה ד ג:

תרפ ג כד ת תתרמ ט ב מ תתס ה ד:

תקפ ד ל תק תנ ז נ רסה ז ה:

תפ ה לו תר תתרב יד ז ס תשנ ח ו:

שפ ו מב תש תע ה ד ע קנה י ז:

רפ ז מח תת תתר יט ד פ תרמ יא ח:

קפ ח נד תתק תנ י ה צ מה יג ט:

פ ט ס תתר תתקפ ו ק תקל יד י:

אלה הם הדרכים הנמנים לתקופות לאחדים ולעשרות ולמאות לפי דרך מחזורי לבנה הם. כי שארית יט' הוא שעה אחת ותפ"ה חלקים שיש בין י"ט מחזורי חמה לי"ט מחזורי לבנה. ויהיה זה מפני עבורי ז חדשים שיש לזה יותר מזה. לפיכך יתחייב שתהיה שנת החמה שהיא שס"ה יום [ורביע] שהוא ו' שעות, יתרה על שנת הלבנה שהיא שנ"ד יום

וח' שעות ותתע"ו חלקים בפשוטה בסימן יכ"א ר"ד שהם י' ימים וכ"א שעות ור"ד חלקים ובמעוברת תצ"א:

ואלה הן אחדי ועשרות ומאות מחזורי התקופות לאחור:

אחדים עשרות מאות:

ק כג ק תקנ ט ו י תקצה כב ו א:

ר כב א ר כ יט ה כ קי כא ו ב:

ש כא ב ש תקע ד ה ל תשה יט ו ג:

ת כ ג ת מ יד ד מ רב יח ו ד:

תק יט ד תק תקץ כג ג נ תתיה יו ו ה:

תר יח ה תר ס ט ג ס של יה ו ו:

תש יז ו תש תרי יח ב ע תתקנה יג ו ז:

תת יו ז תת פ ד ב פ תמ יב ו ח:

תתק יה א תתק תרל כג א צ תתרלה י ו ט:

תת יד ב תתר ק כג ק תקנ ט ו י:

ואלה הן דרכי התקופות לשנים לפנים יכ"א ר"ד לפשוטות ט"ח תצ"א למעוברות לאחור מפני שלא יחסר לך דבר בזה מכל מה שאתה צריך אליו פנים ואחור בעזרת הבורא:

קנב יד א יא רד כא י א:

שנו יא יב יב תח יח כא ב:

תקכ ח כג יג תתצט ב ג ג:

תתרנא יו ד יד כג יד ד:

קעה יד יה יה רכז כא כד ה:

שעט יא כו יו תשיח ה ו ו:

תתע יט ז יז תתקכב ב יז ז:

תתרפד יו יח יח שלג יא כו ח:

תפה ח כא יט תקלז ח ט ט:

תשמח ה כ י:

הנה נשלמו כל התקופות לשנים לפנים ועוד עתה אכתוב השנים שתקופותיהן כנגד אלה:

כט ז ב יד:

תשא יב א יו:

ו ז ב יח:

ואלה הן דרכי התקופות לשנים גם כן לאחור כנגד יכ"א ר"ד לפשוטות וכנגד ט"ח תצ"א למוברות די"ה תקפ"ט:

תתקנח ט ה יא תתעו ב ג א:

תשכה יב א יב תרעב ה ז ב:

תקב יה ד יג קפא כא ג ג:

תתרנז כג ו ד:

תתקה ט ה יה תתנג ב ג ה:

שסב יח ו:

רי ד ו יז קנח כא ג ז:

תשמח יב א ח:

תקצה כב ו יט תקמג יה ד ט:

שלט יח י:

נשלמו דרכי התקופות אשר עם המולדות משתתפות:

ועתה נשוב לבאר מה [ענייננם] בם להודיענו. דע כי ענין אלד"א בלה"ו גיו"א דיז"ו לפי מה שסדרוהו החכמים הקדמונים מורה שהתקופה הראשונה של שנת היצירה שמתחילין בה מסימן לבהר"ד כמו שאמרנו במולדות היתה אחר ששה חדשים מהשנה ההיא, ונפלה תקופת ניסן בה בסימן אלד"א. והנה האל"ף סימן לשנה ראשונה, והלמ"ד סימן ליל והדל"ת סימן יום רביעי והאל"ף האחרונה סימן לשעה ראשונה של יצירה בליל רביעי בשעה ראשונה, ובזו הדרך תבין השאר כולם. וצריך שתדע כי תקופת תשרי באותה שנה הראשונה אעפ"י שאין מונין אותה ואין מתחילין ממנה לסוד גדול

היתה בסימן אלג"ט וסודו גלט"א. וסימן תקופת טבת היה איג"ד וסודו אגי"ד. וסוד הארבעה הנזכרים שהם הראשונים אל ר"ל אהו"ב אגי"ד זיו"ו. ואלה הם ראשי פרקים מהם תתעורר אל מה שבם תמיד, והגלגול בם כ"ח שנים על דרך אזג"י ואט"ד. ודע כי ענין תקופות הוא על צורת סבובים וגלגולים ותקופות. וזה כי יש בשנתים ח' תקופות ונחלקות אל ד'ד' והיו ד' מהם מורים בשעותיהן סימני אזג"י והם הנפרדות, על דרך שנות א'ג'ה'ז'ט' עד כ"ז, וד' מהן מורים בשעותיהן סימני ואט"ד והן הזוגות על דרך שנות ב'ד'ו'ח'י' עד כ"ח, כמו שרמזנו בראש זה החלק. ונוסיף עליו ביאור ונאמר שכבר נודע שהגלגול הוא כך, והוא שאין בין כל תקופה ותקופה אלא צ"א ימים וז' שעות ומחצה. הוצא מהן צ"א ימים שיוצאים ז'ז' ונשארו ז' שעות ומחצה. וסימני תקופות ניסן לעולם א"ו וסימני תקופות תמוז לעולם א"ז. ורמזם יחד "א"ו א"ז יכנע לבבם הערל" (ויקרא כו' מא'). ואלה הם פירושיהם, א' של ניסן שעה ראשונה מן היום או מן הלילה, ו' של ניסן שעה ששית בסופה שהיא חצי יום או חצי הלילה. והנה ימות השנה לשמש שהוא בעל התקופות הם שס"ה יום ורביע כמו שאמרנו. וכשתמנה צ"א ימים ד' פעמים שסודם ד"ניאל והוא מאדי"ם והוא המן, יעלה שס"ד והוא השט"ן. ונשארו יום ורביע מן השנה שהם ל' שעות חלקם לד' חלקים יבא לכל חלק ז' שעות ומחצה והם שבין כל תקופה ותקופה. כי כשתמנה מן תקופת ניסן עד תקופת תמוז ז' שעות ומחצה תמצאנה מיד וכן תעשה ממנה אל תקופת תשרי וממנה אל תקופת טבת וממנה אל תקופת ניסן חלילה. הנה עלה לארבעתם ל' והרמז יעלה "יהוד"ה יעלה" (שופטים א' ב'). כי הנשאר יעקב והוא השט"ן שלקח הבכרה והברכה מידי עשו אחיו במרמה, גם רמה את לבן הארמי כי הכתוב אומר "עם נבר תתבר ועם עקש תתפל" (שמואל ב' כב' כז'). ורמזם נב"ר לב"ן עק"ש עש"ו ואשר נהפך בם הוא קרל"ו ודעהו שסודו פורים. והנה זה אחיו וזה חמיו ומשל על תחבולותיהם כי יעקב האחד הוא מלאך האלהים אבל השנים עולים השטן והוא פעמים מלאך. גם זה מכלל ראש"י הפרקי"ם שהם ראש"י המספרי"ם להודיע בם סוד הרקיעי"ם אשר הם שמי"ם ומהם הנפ"ש. כי הנפ"ש היא מהשמי"ם ונבראת לנשימ"ה מנשמ"ת מלשינ"ה בזכו"ת. ולפעמים הנפ"ש כוזב"ת בזכו"ת מפני שהיא הוי"ה אח"ת ב"ת הכ"ח, וסימן "אל יסף פרעה הת"ל" (שמות ח' כה'):

וכאשר הוריתיך בסימן ניסן כן תעשה לשאר שהכל הולך דרך אחת. ואמנם סימני הנשארים ג"ט י"ד מורה שצריך שיכתוב המשכיל ג"ט לתקופת תשרי ויתנהו על טבת. בסוד מי"ד אל יד או אז יכנע לבבם הערל של ב' התקופות ההם שהן על פיהן תתי"ר.

שבט שהוא שרביט קשת והוא סימן ר"ע לה"ם. ודע שהן חתומות בי"ה יהו"ה, והרמז "כי בי"ה יהו"ה צור עולמים". ואמרו על סודם שבארבעה פרקים אלה המים נהפכים לדם. בניסן רמז למימי מצרים, ובתמוז רמז לסלעו של משה, ובתשרי רמז ליצחק הנעקד, ובטבת רמז לבת יפתח. ויש מי שמהפך תמוז בעד טבת בזה. ואמנם אלה הם רמזי סודות נעלמים ויורו באמת על ארבעת הליחות ועל ממשלתם ועל התהפכותם מתקופה לתקופה שלשה חדשים לכל אחת והן הד'. המרה השחורה שבטבעה קר ויבש כטבע העפר והנה תקופת טבת, ועושה בראש מזל גדי ואז השמש בתכלית הירידה והוא בנקודת סוף מזרח הדרומי, והימים בתכלית הקצור והלילות בתכלית הארך וזאת היא האחת. והשנית היא שכנגדה בהפכה לכל דבר והיא קשורה בחברתה קשר אמיץ כמו שנודע. והנה היא מצד אחד הליחה הלבנה שבטבעה כטבע המים שהוא קר ולח והנה תקופת תמוז, ועושה בראש מזל סרטן ואז השמש בתכלית העליה והוא בנקודת סוף מזרח הצפוני. ויש מי שמהפך זה ואומרים שהוא בזמן החום, ואם כן טבעו חם ויבש כאש. והנה הימים בתכלית הארך והלילות בתכלית הקצור. והשלישית והרביעית הן גם כן זו כנגד זו שתי וערב, זאת טבעה כטבע טלה שהוא אש, וזאת טבעה כטבע מאזנים שהוא רוח וזאת השמש בחצי המזרח והיום והלילה שוים. וראיתי בספרי הרפאים שאומר כי תקופת ניסן חמה ולחה וזהו טבע הדם, ותקופת תמוז חמה ויבשה וזהו טבע האש, ותקופת תשרי קרה ויבשה וזהו טבע העפר, ותקופת טבת קרה ולחה וזהו טבע המים. וחלקום לאביב ולקיץ ולבציר ולחרף, ואמרו גם כן מועד האביב חם ולח, ומועד הקיץ חם ויבש, [ומועד הבציר קר ויבש] ומועד החורף קר ולח. ואחרים קבלום וחלקום על צורה אחרת, ועשו מהם ששה חלקים כנגד "זרע וקציר וקר וחם וקיץ וחרף". ואמרו כי אלה עם מדת יום ומדת לילה "עוד כל ימי הארץ לא ישבתו". והרוחות הנושבות הן ארבע אמהות ושמנה בנות כנגד ארבעה מזלות אשר לתקופות שהן טסמ"ג, וכנגד שמנה מזלות הנשארים שהן ש"ת א"ב ע"ק ד"ד. ואמרו כי הדם הוא רביעית הגוף ומקורו בכבד וממשלתו במח הראש ונוהג בו צ"מ שהם צדק ומאדים. והליחה גם כרביעית הגוף ויצאה מן מח הראש ושוכנת בחזה ובגרון ובחלצים וסובבת בכל הגוף ונוהג בה ל"ח שהן לבנה וחמה. והמרירה השחורה מקורה ותולדותיה מן הליחלוח החמוץ אשר בקרב העליון ושוכנת בטחול ומושלת בכוליא השמאלית עד (.) ונוהג בה שבתי. והמרירה האדומה גם היא יוצאת מן הכבד כי שם היא מקורה ומנוחתה בקרב העליון ונוהג בה ח"כ שהם חמה וכוכב. והנה שבתי לבדו מיוחד בפעלו בטחול שטבעו כטבע הארץ קר ויבש. וסודו ט'חול שבת'י ושניהם שלוח"י טב"ת ליחו"ת שב"ט ונמצא לרפא"ת חלי"ו

כי הוא שטו"ח בתל"י והנו של"ט בחיו"ת וסודו ט' מחשבו"ת והן ט' ספירו"ת ודעם. ואין צורך באלה הדרכים פה כי מקומם ביט' של עדן כלומר בחלק ט' ובחלק י' גם כן. כי שם נאריך בזה לפי הענין יותר מזה. ואשוב לומר כי החכמים כבר אמרו שבסימן ז"ט תרמ"ב קודם מולד ניסן עשתה התקופה של ניסן בשנת היצירה. וידוע שתקופה זו היא בסימן בכ"ו ימים לחדש מרצו של גוים. ולעולם ראש חדש מרצו בשנה ראשונה נופל יום ז'. ולפי הסדר שאנו מסודרים בו היום יורה שהיה אז ראש חדש תשרי יום ג', וראש חדש ניסן יום ה'. ולפי האמת הראוי שהיה אז א' יום א' ראש חדש תשרי. אע"פ שאמרו לא אד"ו החדש ולא בד"ו פסח שבו ניסן בעצמו והיה ניסן ג' וזה סוד. ולעולם בשנה ראשונה ראש חדש שטיברו יום א' כי דרכי חדשי הגוים מסודרים כך חלילה מכח שנה אל כח שנה:

גדהו הוזא זאבג בגדה דהוז וזאב אבגד שטיברי:

הוזא זאבג בגדה דהוז וזאב אבגד גדהו אובטברי:

אבגד גדהו הוזא זאבג בגדה דהוז וזאב נובמרי:

גדהו הוזא זאבג בגדה דהוז וזאב אבגד דזימברו:

וזאב אבגד גדהו הוזא זאבג בגדה דהוז יונארו:

בגדה דהוז וזאב אבגד גדהו הוזא זאבג פבררו:

בגדה דהוז וזאב אבגד גדהו הוזא זאבג מרצו:

הוזא זאבג בגדה דהוז וזאב אבגד גדהו אפריל:

זאבג בגדה דהוז וזאב אבגד גדהו הוזא מאיו:

גדהו הוזא זאבג בגדה דהוז וזאב אבגד יוניו:

הוזא זאבג בגדה דהוז וזאב אבגד גדהו יוליו:

אבגד גדהו הוזא זאבג בגדה דהוז וזאב אוגושטו:

והנה אלה י"ב חדשי חמה והשמש הולך בם י"ב מזלות ועולה סימן מהלכו במזל שהוא ל' מעלות ל"י תק"ס, כלומר ל' יום וי' שעות ומחצה. כי לג' חדשים יעלו צ"א ימים וז' שעות ומחצה. ולו' חדשים יעלו קפ"ב ימים וי"ה שעות. ולט' חדש יעלו רע"ג ימים וכ"ב שעות ומחצה. ולי"ב חדשים יעלו שס"ה יום ורביע. ודע כי מאחר שתדע ראשי קשורים של כל החדשים תדע את כולם. ואלה הם הראשים אג"ו אד"ז זג"ה אג"ו. וזה כי א' היא סימן אל אבג"ד, גם ג' סימן על גדה"ו, גם ו' סימן על וזא"ב, ועוד א' סימן על אבג"ד, גם ד' סימן על דהו"ז, גם ז' סימן על זאב"ג, וכן עוד ז' סימן על זאב"ג, גם עוד [ג' סימן על] גהו"ז, גם ה' סימן הוז"א, וכן אג"ו חוזר חלילה הראשון:

ואמנם סדרם הישר מתגלגל מי"ב אותיות אל י"ב אותיות, כלומר קח אחר אחד עשרה ותמצא הסדר הישר חלילה בכל טור וטור לעצמו מראשו ועד סופו. וסימני מהלך ז' עיבורים דב"ז הגא"ו מתגלגל בכל טור וטור, וכן לתקופות. והנה בתקופות אחר ד' מדלג אחד וכן בשנים. ואמנם בכולם כלומר כ"ח שנה יעלו העיבורים כולם, ורמזם חנו"ך שנאמר עליו זה מטטרו"ן כמספר שעות של חצי שבוע אשר כולו צבו"ע. ואמנם בג' מחזורים של כ"ח שנה יעלו העיבורים הנקראים בששטי שבם ישטבש כל ערל קס"ח ימים שהם ג' פעמים יו"ם. גם ז' ימים מן כ"ה שעות ליום והם כ"ד שבועות. ובד' מחזורים יעלו של"ו והם ו' פעמים יו"ם גם י"ד ימים וגם הם מ"ח שבועות. וסודם "בדבר יהו"ה שמים נעשו וברו"ח פי"ו כל צבאם". והוא סוד פורים הנרמז לעיל והבן כל הכונה. ונשוב לומר שאם תרצה למצוא התקופה מן המולד או המולד מן התקופה שתוכל לעשות את זה כשתדע אחד מהם עם הסימנים הכתובים למעלה על זה ועל זה. (או) [וזו] היא הדרך לידיעה זאת, חשוב שאתה יודע שהיתה תקופת ניסן בשנה זו שהיא שנת המ"ה ליצירה בסימן הלכ"א, ומיד תדע שתקופת תשרי תהיה אם כן בסימן ויב"ג. ותבקש לדעת עם זה מתי תהיה עת המולד ובאי זה יום שלשבוע, ותמצא שתהיה מולד תשרי לז"ה תקל"ח. ויהיה מולד ניסן הבא בשנת המ"ו שהיא שנת עבור יג"ו תרפ"ט. ותהיה תקופת ניסן בשנת המ"ו שסימנם "המ"ו גוים מטו ממלכות" (תהלים מו' ז') בסימן

ולג"ו. והוא סימן הגוא"ל, וסימן זה "גאלה תהיה לו" (ויקרא כח' מח') להגא"ו לגאו"ה בכ"ח צרפ"ת. ובזו הדרך תוציא זה מזה אחר שתדע זה וזה בהתחלה אחת שוה לזה ולזה:

ואתה צריך בכל זה להשים לב במספר כל המחזורים הבנויים על ההתחלה שממנה התחלת למנות ולחשוב השנים והחדשים והימים והשעות והחלקים. כי מהם תשיג כל חפצך מחשבונם, וחבר החלקים יחד וכל עת שיתקבצו מהם בחשבונך אלף ושמנים חלקים חשבם שעה אחת. וחבר השעות וכל עת שיתקבצו מהם בידך כ"ד עשה מהם יום אחד. ומן הימים עשה שבוע והשליכם וישארו בידך מן החדש האחד אי"ב תשצ"ג. כי כבר השלכת מן החדש כ"ח ימים. ומי"ב חדשים עשה שנה פשוטה ירחית שעולים שנד"ח תתע"ו. והשלך ש"נ שיוצאין ז'ז' ימים ונשארו ד"ח תתע"ו, ומשנה מעוברת הכ"א תקפ"ט ישארו לך מי"א חדשים. ודע כי שנת החמה לעולם היא יתירה על שנת הלבנה הפשוטה יכ"א ר"ד. ומי"ט שנה של הירח שהם פשוטות וז' מעוברות עשה מחזור אחד וישאר בידך סימן בי"ו תקצ"ה. ומכ"ח שנה של הגוים שהם כ"א פשוטות וז' בששטיות שהם מעוברות עשה מחזור אחד של כ"ח שנה. וכן השלך אלה על אלה בסימן כ"ח על י"ט יעלו תקל"ב. ועוד השלך י"ט על כ"ח והם תקל"ב גם כן. ועוד שוב ותחברם יחד ותמצא סודם א'דנ"י. ומאלה העניינים כולם תתעורר ולא תישן ותכיר למה זכרה התורה ביצירה כי טוב חוץ מן הרקיע, שסימנם כ"ח י"ט וסודם אהי"ה יהו"ה. ורמזם "כי טח מראות עיניהם מהשכיל לבתם" (ישעיה מד' יח') והתקדש לדעת זה ותתחדש:

וזה מחזור התקופות לחשבון המולדות לפי חדשינו אלא שתצטרך להוסיף יום או יומים מפני קביעות החדש:

ימים בו תקופת טבת בז' ימים בו תקופת תשרי בה' א:

" בו תקופת תמוז בי"א " בו תקופת ניסן בט':

" בו תקופת טבת בי"ז " בו תקופת תשרי בי"ה ב:

" בו תקופת תמוז בכ"ב " בו תקופת ניסן בכ':

" בו תקופת טבת בכ"ח " בו תקופת תשרי בכ"ו ג:

" בו תקופת תמוז בג' " בו תקופת ניסן בא':

" בו תקופת טבת בי' " בו תקופת תשרי בז' ד:

" בו תקופת תמוז בי"ד " בו תקופת ניסן בי"ב:

" בו תקופת טבת בכ"א " בו תקופת תשרי בי"ח ה:

" בו תקופת תמוז בכ"ה " בו תקופת ניסן בכ"ג:

" בו תקופת טבת בג' " בו תקופת תשרי בכ"ט ו:

" בו תקופת תמוז בז' " בו תקופת ניסן בד':

" בו תקופת טבת בי"ג " בו תקופת תשרי בט' ז:

" בו תקופת תמוז בי"ז " בו תקופת ניסן בי"ו:

" בו תקופת טבת בכ"ה " בו תקופת תשרי בכ"א ח:

בסיון תקופת תמוז בכ"ט באדר ב תקופת ניסן בכ"ו:

" בו תקופת טבת בה' " בו תקופת תשרי בג' ט:

" בו תקופת תמוז בט' " בו תקופת ניסן בז':

" בו תקופת טבת בי"ו " בו תקופת תשרי בי"ב י:

" בו תקופת תמוז בכ"א " בו תקופת ניסן בי"ט:

" בו תקופת טבת בכ"ח " בו תקופת תשרי בכ"ה יא:

" בו תקופת תמוז בג' " בו תקופת ניסן בא':

" בו תקופת טבת בט' " בו תקופת תשרי בה' יב:

" בו תקופת תמוז בי"ד " בו תקופת ניסן בי"א:

" בו תקופת טבת בכ' " בו תקופת תשרי בי"ו יג:

" בו תקופת תמוז בכ"ה " בו תקופת ניסן בכ"ב:

" בו תקופת טבת בא' " בו תקופת תשרי בכ"ח יד:

" בו תקופת תמוז בה' " בו תקופת ניסן בג':

" בו תקופת טבת בי"א " בו תקופת תשרי בח' יה:

" בו תקופת תמוז בי"ו " בו תקופת ניסן בי"ד:

" בו תקופת טבת בכ"א " בו תקופת תשרי בי"ט יו:

בסיון תקופת תמוז בכ"ח באדר ב תקופת ניסן בכ"ח:

" בו תקופת טבת בד' " בו תקופת תשרי בכ"א יז:

" בו תקופת תמוז בח' " בו תקופת ניסן בו':

" בו תקופת טבת בי"ה " בו תקופת תשרי בי"א יח:

" בו תקופת תמוז בי"ט " בו תקופת ניסן בי"ז:

" בו תקופת טבת בכ"ו " בו תקופת תשרי בכ"ג יט:

" בו תקופת תמוז בכ"ט " בו תקופת ניסן בכ"ח:

ודע כי בכל ד' שנים מתגלגלים הימים שהתקופות הי"ו נופלות בהן בחדשי הגוים שסימנם שדי"ם ומהלכם שדמ"י ופירושם ש'טימברי ד'יקמברי מ'רצו י'וניו. ומפני שמתחילין בתקופות מניסן דין הוא לחשוב מהלכם בסימן מ"י ש"ד ויהיה דרכם לפי זה הסימן בימי התקופות:

א' ב' ג' ד':

ו'ה'ד'ד' ו'ה'ד'ה' ו'ה'ה'ה' ה'ה'ד'ד':

וזה פירושם, שנה ראשונה נופלת התקופה בסימן אלד"א בכ"ו ימים למרסו. והיא תקופת ניסן והיא השעה והחלק שתכנס בו השמש לתחלת מזל טלה. ושנה זו גם כן תקופת תמוז בה לד"ז ומחצה בכ"ה ביוניו. כי זה אינו מתחלף לעולם, כי התקופה נופלת לעולם בכ"ה ביוניו בחזרת חלילה תמיד. והיא השעה והחלק שתכנס בו השמש לתחלת מזל סרטן. ותקופת תשרי בה יד"ג בכ"ר בשטמברו, והיא השעה והחלק שתכנס בו השמש בראש מזל מאזנים. ותקופת טבת בה יד"י ומחצה בד' בדקמברו, והיא השעה והחלק שתכנס בו השמש בראש מזל גדי. והנה אלה ד' תקופות וחוזרין חלילה בהכנס השמש בראשי ארבעת המזלות האלה בארבע תקופות השנה. אבל מתחלפים בימים כמו שאמרנו עד ד' שנים שהם י"ו תקופות, ומן י"ו ואילך חוזרים חלילה. וזה הוא סוד יו"ד בתוך ד' שנים נופלות י"ו תקופות. והם די"ו לכתוב בם המציאות הזה. ודע כי לפי הסימן הראשון שאמרנו על שדמ"י ילכו התקופות בי"ו סימניהם חלילה גם כן לעולם ג"כ:

ד'ד'ו'ה' ד'ד'ו'ה' ה'ה'ו'ה' ה'ה'ה'ה':

וזו הדרך הישרה ושתיהן דבר אחד. אלא שאתה לוקח ב' תקופות האחרונות ומחזירם ראשונות ובדרך זו תשים עם כל אות ואות כ'. כי אלה הסימנים הם אחר עשרים יום ועל כן הם כ"ד כ"ד כ"ו כ"ה. וכן השאר לפי הסימנים ש'ד'מ'י' בין לראשונים בין לשניים. וכשתדע מהם חדש אחד באיזה יום נפל בו ראש חדש שלהם תבנה עליו כל הזמנים וזה בר כתבתיהו לך למעלה בראשי חדשיהם חלילה, וכבר ידעת שאין בין כל תקופה ותקופה אלא צ"א יום וז' שעות ומחצה:

עדן חלק ג' דרכי השנים הפשוטות:

דע כי השנים הפשוטות הם י"ב שנה בכל י"ט שנות המחזור והיו כנגד י"ב פשוטות שהם ה'ו'ז'ח'ט'י'ל'נ'ס'ע'[צ']ק'. וכל שנה ושנה מהם לפי דרכי המולדות היא נספרת בימיה כמספר שנד"ח תתע"ו. וכשתמנה י"ב פעמים ש"נ ימים שאתה משליכם ז'ז' יעלה מספרם ד"ר, והם ד' אלפים ור' ימים וסימנם ד"ר הולך וד"ר בא. ועוד מנה ד"ח תתע"ו יב' פעמים והחל למנות בכל אחד ואחד לפי מינו וקבץ כל הימים והשליכם ז'ז'. והנה ישארו בידך מן יב' פעמים ד' שהם מ"ח ימים, ו' ימים שכבר השלכת מהם מ"ב יום שהם ו' פעמים ז' שהם ששה שבועות. ושמור ו' ימים שנשארו בידך, ועוד קבץ כל השעות ומכל כ"ד וכ"ד מהם עשה יום אחד. והנה תמנה י"ב פעמים ח' שהם צ"ו והם ד' יום חבר ד' עם ו' שהיה בידך והם י' ימים השלך מהם ז' יום וישארו לך ג' יום. ועוד קבץ כל החלקים ומכל תתר"פ ותתר"פ מהם עשה שעה אחת. והנה תמנה י"ב פעמים תתע"ו שחסר מכל שעה ממנו ר"ד חלקים שמספר ר"ד פעמים י"ב הם ב' תמ"ח חלקים. ואם כן הנה עלו ב' אלפים חלקים ותמ"ח פחות מן י"ב שעות שלמות שהן ב' שעות ורפ"ח חלקים. חסרם מן י"ב שעות ותוציא ב' וישארו י' שעות. עשה מן השעה האחת תתר"פ חלקים כדי שתוכל להוציא ממנה רפ"ח חלקים שנשארו להוציא ותוציא ר"פ בר"פ ומן ת"ת שנשארו תוציא מהם ח' חלקים וישארו בידך תשצ"ב, ורמזו כתנת תשב"ק. והנה נשארו מן הכל ג' ימים וט' שעות ותשצ"ב חלקים:

ודע כי בשם המפורש שהוא בן ע"ב שמות ובן ר"ו אותיות שרמזם "ויעבו"ר יי על פניו ויקרא" שהם רפ"ה, אין בהם ג'. ובעשרת הדברים הראשונים אין בהם ט', והנה סימן

ג"ט בשני העניינים. ורמזם מצנפת ואבנ"ט, כי סוד ט' הוא יום והנה ג' יום וט' חלקים. ובזה הסימן נופלת תקופת תשרי לעולם בין ביום ובין בלילה. ועל זה צוו להיות ג"ט הנשים שסודו ג"ט השנים בעל י"ב בשורות, רמז אל י"ב שנה הנזכרות שהאשה נשלמת בהן. והנה תמצא מספר אותיות עשרת הדברים תר"כ, ומספר תיבותיהן קע"ב. חברם ותמצאם תשצ"ב, חבר אליהם אותיות ותיבות של השם הנרמז שהם רפ"ח ותהיה שעה אחת משני העניינים. וסודה אנכ"י והוא ראש לכל הדברות ועקרם ושרשם, על כן חסר מהם ט' וסודו ט' ב"ע והתיבות קב"ע ודעם. ודע כי שלשה פסוקי"ם הם שלש"ה מדברי"ם שבהם ישל"ם ד"ם הבש"ר כמו שנרמוז בסודו במקומו. והם שלש"ה מורי"ם מראי"ם השלש"ה משלש"ה דברי"ם משור"ש האלהי"ם ותדעם מאל"ה השרשי"ם. ודע כי ראש הדברות אנכ"י ותוך השמות אנ"י וסוף הדברות לרעיך מלמד שהשם היוצא מהם מהלכו הוא מד' ד' אותיות, וראש השם וה"ו וסופו מו"ם. והנה יעלו שמות י' הדברות קנ"ה וב' וסימנם קנה חכמה קנה בינה ובכל קניינך קנה בינה. ויעלו שמות השם ע"ב הרי שניהם בהם נקבע"ה ברכ"ה בקמיע"ה במז"ל מאזני"ם ממלאכ"י אלהי"ם. כי י"ה עול"ם מל"א י"ה מל"א חכמ"ה ובינ"ה ממנו הברכה שסודה עשר"ת הדברי"ם שהם עשרים וששה הנקרא דב"ר יהו"ה והם הוא יהו"ה עצמ"ו ושמו כת"ר תור"ה רל"ב. וסוד שלשת השמות שהם סת"ר סוף תוך ראש הוא בי"ד מאזני"ם והם ח"י עול"ם הקט"ן בסוד הנקוד"ה שהיא קטנ"ה בצב"ע שהוא מורכב טב"ע בטב"ע ורמזם "בעצ"ב תלדי בנים" כמו שיתבאר העבור. ולפיכך יוסף הגלגל ברכ"ה במז"ל מאזני"ם גם יוסי"ף היו"ם וגם יוסי"ף בזנ"ב ברכ"ה. כי סובב נקבה הוא זכ"ר אשר בו נקבע"ה ברכ"ה גם ענ"ג או נג"ע במז"ל טל"ה על דרך מלחמ"ה מהלח"ם. כי סודו מזל דם וזה סודו מז"ל קמ"ח והוא מז"ל פס"ח שבו אנו שוחטים טל"ה או גד"י לתקן ט"ל הגי"ד שהוא שכב"ת הט"ל הדומה אל שכבת זרע שהוא כזרע גד לבן ועינו כעין הבדלח הנבעל ביחד על כ"ח הנדי"ב, שנאמר "שה כשבים ושה עזים". כי סוד שכבת זרע כולל שלשת המינים הראוים לקרבן והם כבש תר עז ונשארו עוד שנים והם שור וגוזל. וסוד הראשונים מטטרו"ן ש"ר הפני"ם, והשניים שומ"ר מתו"ק השכ"ל הפוע"ל. והנה הוא כתר שבמזל אשר כת"ב סוב"ב ראש"ו והיודעו הו"א כת"ב בראש"ו. והסוד המופלג שצריך לדעתו הוא ראש"ו בתו"ך הזנ"ב זנב"ו בתו"ך הרא"ש:

הנה אלה י"ב אותיות לזה וי"ב אותיות לזה. זה וזה מגידים סוד מופלג מכוסה במציאות. וסוד הזנ"ב ל"ב ל"ב הוא, וסוד הרא"ש אברי"ם אברי"ם. ומהם תבין כי חמ"ר הנבוא"ה

נבר"א באמת ברא"ש ובזנ"ב והוא חמ"ר כב"ש שהוא ש"ר בחיי"ם. ואין בין יצ"ר ר"ע ובין יצ"ר טו"ב מאור"ו והנה כל יצור ציור טוב מאור. ואשוב לומר כי מספר התיבות שהם קע"ב דין הוא לשתפם עם מספר תיבות השם שהם ט' תיבות כפי דרכם. ויסע מלאך האלהים וכן כולם וסימנם י"ה הי"ה אהי"ה והכל יהו"ה יהי"ה. ושניהם נקבע"ו בשם ברו"ך שסודו ע"ץ חיי"ם רכ"ח. ואמנם אותיות השם רי"ו ואותיות אלה הם כת"ר ושניהם תתל"ו והם שר"ש ל"ו. והנה ע"ץ חיי"ם ממי"ת שמ"ו והרמז כולו, ע"ץ שמ"ו מחי"ה המתי"ם בגד"ה שעצמ"ו מחי"ה המתי"ם. ועל כן תדע כי הרא"ש מחי"ה המתי"ם ונתלה המלכו"ת ב"ה רא"ש וזנ"ב. ולפיכך ש"ם מיוחד מל"ך הרא"ש והזנ"ב. ודע זה מאד כי הוא סוד אדנ"י ואין ראוי לגלותו כי אם ליראיו שנאמר "סוד יי ליראיו וברית להודיעם":

עדן חלק ד' דרכי השנים המעוברות:

הם ז' שנה בכל י"ט שנות מחזור הלבנה והיו כנגד ז' כפולות בג"ד כפר"ת. והממשלה נתנה בתחילה לז' שהוא סוד ז' כוכבי לכת, ואחריהם נתנה לי"ב מזלות כמו שנזכיר לפנים, וז' שנים אלה הם רמז לעיבור הנחש. ואמנם הם בסימן ג'ו'ח'א'ד'ז'ט', והנה ג' בראשם, ט' בסופם, הרי ג"ט. ואחריהן זה לפנים וזה למחזור ו"ז והנה חצי השם, ועוד בתוכם אח"ד שגם הוא חצי השם וסודם ט' זו"ג אח"ד. ומספרם י"ט ט"י ט"י "כ"י ב"ו ישמח לבינו כי בשם קדשו בטחנו", כ"ו י"ב שמות הם, ומספרם ל"ח והם תרע"ו עם שי"ב משותפות יחד שת"י וער"ב כמו שנרמוז בם. וכשתחבר אליהם יוד ידים כפי המספר שלהם ג' ו' ח' יא' יד' יז' יט' יעלה הכל לח"ם. וזהו סוד העבור באמת שהוא עס"ה ודבו"ר מצ"ה וזה"ר. והסוד העי"ן והאו"ר חמש"ה לח"ם למד"ה רע"ה למ"ח ש"ם אח"ד חצ"י מר"ה עינ"ה ואור"ה בא"ש בח"ם של"ש אמו"ת הם למ"ח והם לח"ם והם מל"ח ומהם החכמ"ה והבינ"ה. ואלה הם:

יהי"ה והי"ה והו"ה השבעו"ת:

הפר"ט של"ש מאו"ת:

שב"ע פרטיו"ת גו"ף שת"י וער"ב:

ישפ"ט ערבו"ת:

שבועת"ו באר"ץ שבועו"ת באר"ץ:

ט' תשע"ה טו"ב ור"ע הדע"ת הפרט"י טו"ב ור"ע:

א' מז"ל:

דעת"ו הפרט"י טו"ב ור"ע דינ"י הפרטיו"ת באר"ץ עבור אחד, אחד עם ארבעה חמשה. והנה צריך שתמנה ז' פעמים ת"ח תתע"ו ועל כל אחד ואחד מהם תוסיף אי"ב תשצ"ג והנה ז' פעמים ד"ח תתע"ו. תקח כל מין למינו ויהיה המספר ז' פעמים ד' ימים שהם כ"ח יום, ואם כן תשליכם כולם. ועוד ז' פעמים ח' שעות עולים נ"ו שעות, גם הם ב' ימים וח' שעות. וסוד הנזכר חנו"ך זה מטטרון שהם כ"ח ימים ונ"ו שעות שהם ל' יום וח' שעות ל' יום ושליש. ועוד ז' פעמים תתע"ו הם ז' שעות פחות ז' פעמים ר"ד שעולים אלף ותכ"ח חלקים שהם שעה אחת ושמ"ח חלקים, והסירם מן ז' שעות וישארו ה' שעות ותשל"ב חלקים חברם אל ב' יום וח' שעות שהיו בידך ויעלו בידך בי"ג תשל"ב, חבר אליהם מספר גי"ז קנ"א שהוא המספר המחובר מן ז' פעמים אי"ב תשצ"ג ויעלה בידך ו"ו תתפ"ג והוא הוא בעצמו המספר המחובר מן ז' פעמים הכ"א תקפ"ט. כי אי"ב תשצ"ג עם ד"ח תתע"ו עולים מד' מחוברים פעם אחת הכ"א תקפ"ט. חבר המעוברות הז' שעלו בכללם ו"ו תתפ"ג עם הפשוטות הי"ב שעלו בכללם ג"ט תשצ"ב, ויעלה הכל ט' ט' תקצ"ה. השלך מן ט' ימים ז' יום וישארו ב' ימים, חבר ו'ט'א' ויהיו י"ו שעות. הרי כבר נודע לך איך ישאר מכל מחזור ומחזור של י"ט שנות הירח סימן בי"ו תקצ"ה הנרמז למעלה בסדרים שלהם:

ואמנם כי כל ה' פעמים ד"ח תתע"ו עולים כ' שעות וס' חלקים. ואם כן מנה אותם ד' פעמים כ"ס ויעלו פ' שעות ור"מ חלקים והם ב' שנה מן ד"ח תתע"ו לכל שנה ושנה. הוסף עליהם גי"ז קנ"א בעבור ז' שנה מעוברות ויעלו ג' ימים וצ"ז שעות, שהם ד' ימים ושעה אחת ושצ"א חלקים. חבר הימים שהם ג"ד שהם ז' והשליכם מכל המספר ונשארו שעה אחת ושצ"א חלקים. הסר מהם פעם אחת ד"ח תתע"ו ואין לך ממה שתוציא, ואם כן השב המספר לאחור ומנה עמם ז' יום שהנחת ויהיה הסימן ז' א' שצ"א. ועתה הסר מן ז' ד' וישארו ג', ואיך תוציא ח' שעות מן א' שעה אלא אם תחזיר המספר לאחור

והוא שתחשוב ג' יום שהיו בידך ב' ימים שהם מ"ח שעות וכ"ד שעות שהם יום אחד. וסודם בכ"ד והם ג"כ שלשה שמות שהם שלש אמות ע"ח וסימנם כי לעולם חסד"ו אדנ"י אח"ד יהי"ה והו"ה והי"ה. והנה הם יו"ם יו"ם יו"ם מספר השעות של כל ז' ימי השבוע שסודם מיהו"ה אלהינ"ו צבו"ע בצלמ"ו הללוי"ה הללוה"ו. ב' כ"ד הם ב' ימים וכ"ד שעות. חסר מן כ"ד שעה אחת וישארו כ"ג שעות, ועוד הסר מן כ"ג גם כן ז' שעות וישארו י"ו שעות, הרי בי"ז שצ"א עם השעה שהחזרת אחר שהוצאת אותה לאחור אל חלקיה שמהם חוברה והם תתר"פ חלקים. והוצא מהם תתע"ו חלקים וישארו בידך ר"ד חלקים חברם אל שצ"א שהיו לך הרי הכל בי"ו תקצ"ה. וסודו בי"ת העולמי"ם וסוד בי"ו ותקצ"ה הקבצ"ו ושמע"ו ודעם ועל כן אתה הקב"ץ ושמ"ע:

עדן חלק ה' הקביעות והדחיות:

דע כי בזמן שהיו קובעין ראשי החדשים בכל שנה ושנה על פי הראיה, היו בית דין שבארץ ישראל מחשבין בחשבונות החוזים הנקראים אסטרונומי הם האיצטגנינים. והם שבקיאים בחכמת התכונה, והיודעים מקומות קצת כוכבי רום והמזלות הי"ב והכוכבים הז', ובקיאים בחכמת המספר ובחכמת השיעור הנקרא אל(.) בערבי, ומכירים המעלות של הגלגלים וקצוותיהם והמערכות השמימיות. והיא באמת חכמה מעולה, וקראוה החכמה הלימודית. ואמרו יודעיה שהיא חכמה שאינה צריכה להשתכל בגופים לפי מה שהם אבל משתכלת בעניינים כלליים מופשטים מחמריהם, ואע"פ שאותם העניינים לא ימצאו בלתי חמרים והם פרטיים במציאותם, וילכו במופתיה להפך מהליכתם במופתי הטבע, וזה כי במופתי הטבע ילכו בם מהמאוחר אל המוקדם ויביאו ראיות מן המורכבים על הפשוטים, כמו מן האדם על החי ומן החי על הצומח ומן הצומח על הדומם ומן הדומם על היסודות ומן היסודות על החמר והצורה ועל הפועל והתכלית. וידיעת אלו הסבות הארבע נקראת חכמת הטבע, כי הן סבות כל הדברים הטבעיים. ואמנם במופתי חכמת הלמודים ילכו בם מהמוקדם אל המאוחר, ויביאו ראיות מן הפשוטים על המורכבים. מפני שהם עניינים ידועים אצלינו יותר מהמורכבים, והמורכבים בטבע ידועים אצלינו מן הפשוטים. וכבר חלקו זאת החכמה לארבעה חלקים והם, חכמת המספר וחכמת התשבורת וחכמת התכונה וחכמת הנגונים:

ואם כן הרוצה לידע זה כפי מה שהסכימה דעת רוב החוזים ילמוד בספריהם וידענו לפי דעתם ולפי דרכם, לא שידענו לפי מה שהוא באמת. וזה שאילו היה מוצא אותו שום

חכם באמתתו ועל פי החשבון לא היו צריכין בית דין אל הראייה. אבל מפני שיש ספק בשני העניינים ר"ל בחשבון ובראייה הוצרכו אל שניהם, לפי שאם יסכימו שניהם יחד יהיה הדבר יותר ראוי לסמוך עליו ויותר נכון ויותר קרוב אל האמת. ועל כן הסכימו לחשוב ולראות, והיו חוקרים אז בית דין של מטה ומדקדקים על הסכמת בית דין של מעלה בקביעות ובדחיות. ומפני שאין שם היום ראיות אבל הקביעות והדחיות נסדרו כבר על פי החשבון הידוע מן הסדורים והמחזורים בחזרת חלילה, כמו שנכתוב לפנים. לפיכך לא אטריח עצמי לכתוב עניינים כי אם דבר מועט מספיק לכונתו בזה החבור. אבל אגלה דעתי בו בסוד קבוע וראוי ובסוד החשבון והראייה שהיו שני עדים בכלל, ובסוד היות בית דין שלמטה קובעין יום ודוחין יום על פיהם עם היות בית דין שלמעלה מגידין דרכו. ואומר תחילה שהכונה בלב היא שיהיה כל איש מישראל מעיין ומביט ורואה למעלה ומתוך כך יכיר את קונו. כל שכן כשיחשוב באותם החשבונות המופלאים המורים אמיתת המציאות הראוי לאדם לדעתו, מפני שעל ידו מכיר את קונו. ואע"פ שהרואים הבאים להגיד שראו את הירח במקום פלוני בצד פלוני בעת פלוני בצורה פלו' וכל הדקדוקים ההם שהיו מדקדקים אחריהם אינם חכמים לבד, אבל כל אדם כשר לעדות. כבר היתה הכונה האחרונה בזה על דרך שאמרו ז"ל לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות אפילו שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה. ואמנם סוד הקביעה והדחיה גלה לנו שלמה החכם ע"ה בפסוקים שנים. האחד מהם אמרו "יי קנני ראשית דרכו קדם מפעליו מאז" (משלי ח' כב'). והשני הוא אמרו "ואהיה אצלו אמון ואהיה שעשעים יום יום משחקת לפניו בכל עת" (שם ל'). ואע"פ שהמשיך עם אלה הכתובים פסוקים אחרים, אלה שמם לעקר ולשרש בזה הענין. וסוד ראשי"ת ראש"י שני"ם שהם שנ"י ראשי"ם, כי בראשי שנים ברא אלהי"ם את השמים וא' הא'. גם בשנ"י ראשי"ם, גם בכ"ל רא"ש השנ"ה, והנה ז"ה מרא"ש השנ"ה:

ואלה קצת גימטריאות הם של מלת בראשי"ת:

במצו"ת עש"ה, במצו"ת שע"ה, בעיו"ן השע"ה (חסר מלה), בקלו"ת השע"ה, בקהל"ת השמא"ל, במציאו"ת השט"ן, (בהברא"ם ברמ"ח בחמ"ר באברה"ם נ"ר) תתקי"ג, אשתבר"י, שת"י וער"ב, א"ב תשר"י, באחד בתשר"י, בתשר"י ראשון. וסוד דרכ"ו הקביע"ה והדחי"ה, וסוד מפעלי"ו ז"ה קבו"ע וז"ה דחו"י, וסוד מ'א'ז שק"ר ואמ"ת. וכן יהו"ה קנני"י סודו כדור"ו והוא מפעלי"ו רל"ו, והנה אם כן ראשית דרכו כדורו והנה כדורו

ודרכו שוים הם. והנה קד"ם מלע"ד כמו מאז צדיק לעולם מאז קדם פעל יום מאז, והנה ראשית עם קדם ועם אז וכל מה שזכר שהתורה קדמה לכל ואין צריך לומר בקדימת מעלה אבל לקדימת מערכה שהרי בה נערך לכל. ואמנם אמרו בפסוק השני ואהיה אצלו אמון יורה לזה שהתורה מגדת שחכמתה מעולה מכל החכמות. והיא "ראשית חכמה יראת יי" ועניינו שארית יי, ודרשו בו ראשית יראת יי חכמה. וכן שארית חכמה יראת יי וחכמת התורה אומרת לכל באי עולם ואהיה אצלו אמון. והעד כי תחלת ענין הדברים היא אמרו הלא חכמה תקרא ותבונה תתן קולה. והמשיך הענין בקראה לבני אדם הפרטים האישים והכללים פתאים וכסילים ומעוררת אותם אל הבנת הערמה ואל הבנת הלב. ומשבחת עצמה "כי טובה חכמה מפנינים וכל חפצים לא ישוו בה". ואומרת "אני חכמה שכנתי ערמה ודעת מזמות אמצא". ומוספת שבח לאמר "לי עצה ותושיה אני בינה לי גבורה בי מלכים ימלוכו וכו' בי שרים ישורו" וכו'. וממשכת הענין בספור מעלותיה והיותה שונאה את הפכיה. ואחרי כן מגדת מה בינה ובין השם ואומרת כי היא קדמה לכל בריה ובה נמצאו הנמצאים כולם והיא דבר בלתי נפרד ממנו ויש לה שתוף גדול עם בני אדם ומאשרת אוהביה. ואומרת "אשרי אדם שמע לי וכו' כי מצאי מצא חיים". ומורה הענש לשונאיה ואומרת כי ענשם מות באמרה "וחטאי חמס נפשו כל משנאי אהבו מות" (כל אלו הפסוקים במשלי ח'):

ואחר שבחה עצמה בתכלית השבח לפי מה שמ[שבחת] עצמה בעוצם יופיה ומעלתה מגנה מה שכנגדה והיא כל סכלות החמר הרע. ואמרה על זאת "אשת כסילות הומיה פתיות ובל ידעה מה". והגידה שהכנגדה ההיא ג"כ רוצה להדמות לה בשבחה עצמה ומפתה בתככים בפתוי ההוא בעצמו, ועושה כמו שהיא עושה. כי נאמר על החכמה "בראש מרומים עלי דרך בית נתיבות נצבה ליד שערים לפי קרת" וכו' (עד כאן משלי ח'). ולפנים אמרה (פרק ט') "חכמות בנתה ביתה". אמרה "שלחה נערותיה תקרא על גפי מרומי קרת". ומה אומרת "מי פתי יסור הנה חסר לב אמרה לו". וכן על אשת כסילות אומרת "וישבה לפתח ביתה על כסא מרומי קרת לקרא לעוברי דרך המישרים אורחותם מי פתי יסור הנה וחסר לב ואמרה לו". זאת אומרת "לכו לחמו בלחמי ושתו ביין מסכתי". וזאת אומרת "מים גנובים ימתקו ולחם סתרים ינעם". וכל מה שבא בספר משלי הכוונה עליו לפי הכלל, לסור מדרכי "אשה זרה מנכריה אמריה החליקה" (משלי ב' טז'), ולדחותה תכלית הדחיה כדי שלא ידחה הצדיק את הרשע, כמו שנאמר עליו "ברעתו ידחה רשע וחוסה במותו צדיק" (משלי יד' לב'). והנה ג"כ היתה הכונה להורות

שכמו שראוי לדחות את הרשע כך ראוי לקבוע מקום לצדיק. כמו שאמרו במשל גן עדן, פנו מקום לבר לואי בעת בא שם ר' יהושע בן לוי, כמו שנאמר "כי מוצאי מצא חיים". אם כן אמרו ואהיה אצלו אמון מורה על הקביעה ואמרו ואהיה שעשועים יום יום ורמזום אלפים שנה לפי יומו של הקב"ה. מפני שהם שני מיני העונג, אחד לדחות את הרשע ואחד לקבוע מקום לצדיק. וזהו השחוק שאמרה "משחקת לפניו בכל עת". ואמרה "משחקת בתבל ארצו ושעשועי את בני אדם" (משלי ח'). כי זהו שחוק גדול להיות שני בני אדם נבראים בבטן אשה אחת, ויהיו אחים כיעקב ועשו. ויהיה זה דחוי וזה קבע לפני החכמה מפני סבות, וזהו רמז הקביעה והדחיה. וזהו סוד אומרם עשה תורתך קבע ומלאכתך עראי. ועל התפלה אמרו ואל תעשה תפלתך קבע אלא תחנונים לפני המקום. ועל סוכה אמרו צא מדירת קבע ושב בדירת ארעי. והתעורר אל מה שראוי שתתעורר עליו באלו המאמרים הקדושים הרומזים סוד הקביעה והדחיה האמתיים לקבוע יום ולדחות יום. כלומר לקבע יום שכולו שבת ליי והוא יום תרועה יום תעודה יום הזכרון יום ראש חדש ויום ראש השנה, ויום הדין נקרא מפני ענין שדוחין בו את כל הרשעים מעולם החיים. כמו שנאמר "כל פעל יי למענהו וגם רשע ליום רעה זה יום הדין" (משלי טז' ד'). וגם יקרא כן מפני שקובעין חיים על הצדיקים בו ביום. כי דין הוא נופל על חיוב הרשעים ועל זכוי הצדיקים, כי המשפט לאלהים הוא. וזהו גם כן סוד שני בתי דינין אחד שלמעלה ואחד שלמטה. והעינים הם בית דין שלמעלה, על כן הראיה מעידה. והלב הוא בית דין שלמטה על כן החשבון הוא מעיד. ולפי המעלות הדבר הפוך. ושתי עיני העולם המעיינים בכל הם שני המאורות הגדולים זה בתקופותיו בניסן וזה במולדותיו בתשרי והחשבון משתף בין שניהן על פי הראשים והזנבות כמו שאמר לפנים בי' של עדן:

ואמנם נדבר פה בענין הקביעות והדחיות בקצור לפי המנהג על דרך הפשט. ונאמר שכבר הסכימו ואמרו לא בד"ו פסח ולא גה"ז עצרת ולא אד"ו ראש השנה וסוכה, ולא אג"ו כפור ולא זב"ד פורים. שכל זה מישר דרך לקביעות ולדחיות ואלו כולם לפי שנשאר בידו היום החשבון כבר נדחו ולא יפול באחד מהם היום הנזכר בו לבלתי נפלו בו. ונשארו מן הקביעות שאפשר לקבוע בם הזמנים הנזכרים כנגד בד"ו אגה"ז לפסח, וכנגד גה"ז אבד"ו לעצרת, וכנגד אד"ו בדה"ז לצום כפור, וכנגד זב"ד אגה"ו לפור. ואלה החמשה סימנים הם עיקר כל סדרי השנה כי מהם נדע מה נדחה ומה נקבע. ואמנם שרש הארבעה הוא לאחד והוא יום ראש השנה. ועל כן נדבר בו ונניח השאר עליו כי הוא

יום הדין וממנו שאר דיני השנה כולם. ונתחיל ונאמר שחכמינו ז"ל כבר אמרו מבואר יום פסול דחייתו יום אחד, יום כשר דחייתו שני ימים. והיות ראש השנה שני ימים הוא מדברי סופרים ואע"פ שכבר אמרו שני ימים טובים של ראש השנה כיומא אריכתא דמין וזהו הסדר הנכון הקל. כבר הודענו כי לא אד"ו ראש השנה כי אם בגה"ז. אם כן איך נדע יום הקביעה מאלו הארבעה עם היות בו יודעים כי ימי אד"ו נדחו. הנה יש שם סימני ידיעות על הדחיות ועל הקביעות ואלו הן. דע כי כונת הקביעה והדחיה היא על פי המולד מפני שאם לא היה המולד לא היה לנו חדש ולא ראשו. ואם לא היתה תקופה לא היה לנו שנה ולא ראשה. ואע"פ שיום ראש השנה כולל יום ראש חדש ויום ראש השנה, והחדש מיוחס לירח והשנה לשמש, הכל תלוי ביד השמש ובחשבונה. אלא שצריך ליישר דרך השנה שתמשך אחר דין המולד ולא נזכר ראש חדש אבל נזכר במקומו יום הזכרון, ולא נזכר ראש השנה אבל נזכר במקומו זכרון תרועה יום תרועה. וזה כאילו אמרנו ראש הירח וראש השמש, ואע"פ שאין התקופה נמשכת בשווי לחשבוננו בזה מספיק לנו המולד לקשור שני הכחות יחד בקבעינו האחד ונדחה השני. והסוד בו כי דחינו אד"ו שסודו מרובע בכללו מז"ל טל"ה, וקבענו בגה"ז וסוד גה"ז מרובע בכללו מז"ל מאזני"ם, והנה ב' בסוף נוסף לקבוע ב' מזל מאזנים ולקבוע במזל מאזנים ב' של ב'רכה. ודחינו א' של א'רירה ועמה ד'ו' שיורו על הזוגות, וקבענו ה' הנפרדים "כי בי"ה יי צור עולמים". וזו היא הדרך, בב' קובעין, בג' קובעין, בד' דוחין, בה' קובעין, בו' דוחין, בז' קובעין, בא' דוחין. והנה ד' תנאין בדבר לסימנים ואלה הם. (א) אם נפל יום המורה על הקביעה באחד מימי אד"ו דוחין אותו ליום הבא אחריו. (ב) ואם נפל מולד תשרי בחצי היום או אחר חצי היום שהם י"ב שעות ללילה וו' שעות ליום או יותר מהם דוחין אותו ואע"פ שנפל באי זה יום שתרצה. (ג) ואם נפל בליל ג' בשנה פשוטה בט' שעות ור"ד חלקים סימן להם פ'ל'ג'ט' ר"ד דוחין אותו ליום ה' ובפחות חלק בסימן פ'ל'ג'ט' ר"ד קובעין בו ביום. (ד) ואם נפל המולד בסימן בט"ו תקפ"ט או יותר אם היתה אותה שנה פשוטה ואשר עברה לפניה היתה מעוברת דוחין אותו ליום ג', ואם נפל בפחות מזה קובעין בו ביום. וסימנו בט"ו תקפ"ח קובעין, בט"ו תקפ"ט דוחין, ג"ט ר"ד קובעין, ג"ט ר"ד דוחין. והנה בט"ו הוא יב"ג כי הם חמש עשרה השעות הוצא מהם י"ב נשארו ג' והיה הסימן יום ב' ג' שעות ותקפט חלקים. הא למדת שהקושיא הזאת היא בין ט"ח לקביעה ולדחיה, ביום ב' לקביעה, ולדחיה ביום ג'. אלא שיום ב' הוא בג' שעות וד' חלקים. ועל ג' בט' שעות וחלקים י' הרי סימניהם הם סימני התקופות של ד' שנה. ד' י' הם סימני [התקופות] והם לחלקים, ג"ט הם סימני תקופות תשרי והם לשעות. וזה ביום

ב' בג' שעות ביום, וזה בליל ג' בט' שעות בלילה, ולא יקרה ז"ה בשאר הימים כי אם כמו שאמרנו מי"ח שעות. וכל אלו הם רמזים מופלאים בחכמה ועיין בספרי החכמה אם תרצה לדעתם בביאור:

עדן חלק ו' סדרי החדשים השלמים:

והסדורים כסדרן והחסרין. דע שהסימנים באלה העניינים מועילים מאד, מפני שהשכחה בענין שאין אדם משתדל לדעתו הרבה מצויה. והסימנים מזכירים לאדם מה ששכח. והענין בם להודיע שיש במציאות שלשה מינים אלו והם, עניינים שלמים, ודומין להם צדיקים גמורים שנשלמו ודומין למלאכים. ועניינים חסרים, ודומין להם רשעים גמורים שהם בתכלית החסרון, ודומין לבהמות שהם בעולם השפל. ועניינים בינוניים, וכסדרן האמצעי לא שלמים ולא חסרים, ודומים לגלגלים. ולרמוז על זה היו אלה החדשים הקרובים אל תשרי הבאים אחריו, והורה עליהם הפשיטות וההרכבה, ושנים פשוטות ושנים מעוברות. כי השנה הפשוטה היא שימיה שנ"ג בחסרים, ושנ"ד בכסידרן, ושנ"ה במלאים. והשנה המעוברת היא שימיה שפ"ג בחסרים, ושפ"ד בכסידרן, ושפ"ה בשלמים. וסימן החדשים תשנס"א מלכים לעולם בעלי ל' יום, ונשארו עוד ז' חדשים משנה פשוטה וא' ממעוברות. ודע כי הקושיא היא בשלשה חדשים לבד והם מרחשון כסלו וטבת, ואם כן נשארו מהפשוטה ד' חדשים בלא קושיא ומהמעוברות ה' חדשים. ואלו הם שני מיני קושיא, האחד אם יקבע ראש חדש יום אחד או שני ימים, והשני אי זה חדש יקרא מלא לפי גלגול השנים ואי זה חדש יקרא חסר. אבל כסדרן הוא שהיה ראוי לולי שנת העבור, כי י"ב חדש היה סדורם, זה ל' יום, וזה כ"ט יום. ואם כן היה זה מלא וזה חסר, אבל עם תוספת חדש אחד יפסד הסדר השוה ההוא. ואמנם נודע כי כל חדש שימיו ל' הוא ראוי שיקרא מלא, וכל חדש שימיו כ"ט הוא ראוי להקרא חסר, וכסדרן כשיהיה אחד מלא ואחד חסר. ולא השגיחו באדר שני בזה מפני שסדרוהו כבר בסדר הכרחי שהוא חסר. ונקוט האי כללא בידך, ודע שכל חדש שראש חדש שלו יום אחד החדש שעבר לפניו היה כ"ט יום והוא חסר. וכל חדש שראש חדש שלו שני ימים החדש שעבר עליו היה ל' יום, כי היום הראשון של החדש נמנה מן החדש שעבר והיום הב' לבדו הוא שקורין אותו יום הקביעה. ולפי זה הכלל אחר שראש חדש ניסן לעולם יום אחד אם כן אדר הסמוך לו הוא כ"ט יום. ואחר שראש חדש אדר בין הראשון ובין השני שני ימים לעולם היה ראוי שיהיו שני החדשים ל' ל' יום ועל כן לא נסדרו מפני התוספת של החדש היתר ואעפ"כ מלאים הם. כי שבט לעולם מלא ואדר מלא מפני

השני הנוסף, אבל אם אין שם שני, חסר הוא לעולם והוא כ"ט יום. ואמנם דין היה להיות החדש הנוסף אדר מפני שהיו מתשרי ועד סוף אדר הראשון ו' חדשים לפנים וממנו ועד ראש חדש ניסן ו' חדשים לאחור והיה אדר שני שבו פורים שביעי לו גם כן לאחור:

נמצא פורים בשנה מעוברת שנקרא כן על ש"ם הפו"ר המפור"ש בסוד שם המפורש הידוע פנים ואחור אמצעי בעולם. והנה הרמז שאמרה אסתר "י'בא ה'מלך ו'המן ה'יום" (אסתר ה' ד') ואמר המן על עצמו "ז'ה אינ'ו שו'ה ל'י" (שם יג') ואמר מרדכי ברוח הקדש "כ'י ר'א'ה כ'י כלת'ה אלי'ו הרע'ה" (שם ז' ז'). וזה דומה לשאלת משה לשם ואמרו "ל'י מ'ה שמ'ו מ'ה" (שמות ג' יג') אמר אליהם "מ'י יעל'ה לנ'ו השמימ'ה" (דברים ל' יב') וראשיהם מיל"ה, ואין חקר להם בספרים. ואמנם סוד העבור כולו תלוי בצורת מציאות אד"ר שנ"י שהוא ש"ר אדנ"י שהוא שבט לוי לפי יתרונו על י"ב שבטים, והוא שאין לו מזל ויש לו שבט רק הוא נחלה לשם. כלומר חדוש ענין שנתעברה השנ"ה ממנו ונתעברה המחשב"ה, שעליה נתלו כל המולדות. ואמנם יוודע זה מרא"ש השנ"ה, כלומר מרא"ש המחשב"ה. כמו שאמרנו שבכל ראש השנה היו אומרים, היום הרת עולם והיום יעמיד במשפט כל יצורי עולם אם כבנים אם כעבדים אם כבנים רחמינו כרחם אב על הבנים ואם כעבדים עינינו לך תלויות עד שתחננו ותוציא לאור משפטנו קדוש.ויש שמוסיפין על זה אך לא יחסרו מזה. וידוע כי המשפט הוא סבת ההעמדה ואין דין בלא חכמה, שנ' "כי ראו כי חכמת אלהים בלבו לעשות משפט" (מלכים א' ג' כח'). והוא ששאל משה מהשם באמרו "הודיעני נא את דרכך ואדעך למען אמצא חן בעיניך וראה כי עמך הגוי הזה" (שמות לג' יג'). וכן שלמה שאל לשם באמרו לו "שאל מה אתן לך", וענה לו דרך שאלה "ונתת לעבדך לב שומע לשפוט את עמך", וענה לו השם "החכמה והמדע נתון לך". "ויהו"ה נתן חכמה לשלמה כאשר דבר לו". ומשה אמר בכלל כי כל דרכיו משפט. וידוע כי השכל הוא דיין על הדברים שראוי להם שישפטם הוא. ונאמר כי משפט מרחשון הוא שיהיה לעולם ב' ימים ראש חדש. ועל כן תשרי מלא ואם כסלו ב' יהיה גם מרחשון מלא ואם טבת ב' יהיה גם כסלו מלא. וכבר יהיה זה לעולם כשיהיה יום הקביעה של ראש השנה יום ב' ויום ניסן יום ה' או יום ז' בסימן בש"ה, הכתוב בי"ד שערים לפנים. או בש"ז אך לא יהיה כן בהיות הסימן בח"ג או בח"ה. והנה תדע כי ו' שנים בכל י"ד שערים שהן שלמות וסימנם בש"ה בש"ז הש"א הש"ג זש"ג זש"ה. וב' שנים מהם לעולם כסידרן והוא בסימן הכ"ז. ונשארו ה' חסרים וסימנהון בח"ג בח"ה הח"א זח"א זח"ג. והנה בח"ג לעולם פשוטה בש"ז לעולם מעוברת הרי ב"ב ב"ב, גב"ה

לעולם פשוטה גב"ז לעולם מעוברת הרי ג"ג השנ"א פ' השנ"ג ע' הכ"ז פ' החנ"א ע' הרי ה"ה ה"ה זש"ג פ' זש"ה ע' זח"א פ' זח"ג ע'. ואם כן יתחייב מזה הסדר להיות סדר ז' שנים פשוטות וסדר ז' שנים מעוברות וג' כסדרן וה' חסרים וו' שלמים וסדרום גד"ה בפשוט חכ"ם הו"ז בעבור חכם. וכבר יסודר כל זה בחלק הבא אחר זה ועל כן לא נאריך בו פה. אלא שנרמוז בו סוד גד"ה וסוד הו"ז וזה סודם, ז"ה שמי לעולם וז"ה זכרי לדר דר, גד"ה שמי לעולם הו"ז זכרי לדר דר והוא סוד הפשוט והמורכב והוא סוד העבור:

עדן חלק ז' סדרי הפרשיות:

כל שנה ושנה. הפרשיות האלה שיעדנו להודיעם לך בזה החלק יראה לך בתחילת העיון שלא היה צריך ליחד להם חלק לפי כונת זה החבור. אבל כשתעיין במה שאומר בו מיד תדע כי ראוי וראוי היה לייחדם יחוד גדול וגמור לעצמם. ואין ספק כי לא אצטרך להודיעך מהם אלא המסופקים או הנסדרים בסימנים ידועים. והנסדרים בסימנים לא ישתנו אבל המסופקים הם שישתנו. והנה אחבר אליהם סוד ארבע פרשיות של תפלין ועניניהם וסוד שתי פרשיות שבמזוזה. כי בעבור אלה ייחדתי החלק הזה. ואני רוצה גם כן להודיעך כל פרשה ופרשה מכל השנה באי זה זמן נופלת תמיד ובכמה ימים לחדש. והורה לך זה הדרך הנזכרת של סדרי הפרשיות הכפולות בתוך אלה, ואמנם לא אכתוב מהם כי אם ראשיהם והם הקרובים אל החדש לבד, מפני שמאלה תדע הנשארים כולם. דע כי הפרשיות המספקות בכל שנה אם הם נכפלות או לאו אין אחת מהן בספר בראשית כי לא יכפלו בו שום פרשה לעולם לקרוא שתי פרשיות בשבת אחת שלמות, גם אין כפולות בספר אלה הדברים כי אם אתם נצבים לשנים ידועות כמו שנזכיר במקומו. ואין בספר ואלה השמות גם כן כי אם ויקהל פקודי לעתים, ואמנם כולם הם בשני הספרים לבד שהם ויקרא ובמדבר סיני כמו שאכתוב במקומם. ואלה הם הנסדרים בסימנים קבועים בח' ימי הפסח מש"ך, תור"א, קד"ש, בכספ"א, פס"ל, במדבר"א, של"ח, בוכר"א. ואלה הם הפרשיות שאלה חלקים מהם בא אל פרעה, אמור אל הכהנים ועוד בא אל פרעה, ואלה המשפטים, כי תשא, בהעלותך, ויהי בשלח, ראה אנכי. ואינם צריכין פירוש כי ידועים הם לכל פקדו, ופסחו, מנו, ועצרו, צומו, וצלו, קומו, ותקעו, פרשת צו את אהרן שבת שלפני פסח, במדבר סיני שבת שלפני שבועות, ואתחנן אחר תשעה באב, אתם נצבים לפני ראש השנה. וזה בשנים הפשוטות אבל במעוברות זה סימנם, טהרו ופסחו במקום פקדו ופסחו, והשאר כמו האחרים. ופירוש טהרו זאת תהיה תורת המצורע ביום טהרתו. ואלה הן י"ב פרשיות שכופלין אותם לעתים, ח' בספר ויקרא וד'

בספר במדבר סיני. ואלה הם, ויקהל ופקודי, תזריע ומצורע, אחרי קדושים, בהר בחקתי, הרי ח'. ואליהם הד' קרח ופרה, מטות ומסעי. והנה פרשת האזינו סימן לששה קוראים והוא הזי"ו ל"ך. וסודו א' זי"ו הכ"ל כמו האזינו זי"ן וה"א ז"ה ועולה ג' שמות שהם א'. וזה לך האות שהיא י' מזה א' מזה א"י ז"ה כל"ו א"י ז"ה יו"ם ז"ה ויל"ך לששה, ושביעי יקרא מן ויבא עד סוף הפרשה. ושמו סימן ד"ש חנ"ו ע' ש"ש להפטרות פ' דברים שמעו חזון נחמו ותאמר עניה אנכי רני קומי שוש שובה. הנה כבר כתבתי הסימנים שהכל הסכימו עליהם ויש סימנים אחרים ואמנם יש מי שלא הסכים עליהם:

סדרי השנים הפשוטות בכפילות ובד' פרשיות סימן בח"ג זו השנה ימיה שנ"ג ושבתותיה נ'. קהל הפקיד זרעו זאת אחריתו נקדש בהר ובחוק מטה בנסיעתו הציבו חלוק שקלים כ"ט בשבט אדר א"ב הפסקה ו' בו זכור י"ג בו פרה כ' בו החדש כ"ז בו:

שנת בש"ה ימיה שנ"ה ושבתותיה נ' קהל הפקיד זרעו זאת אחריתו נקדש בהר ובחוק לחוק בלק מטה בנסיעתו הציבו משה שקלים כ"ז בשבט אדר ג"ד הפסקה ד' בו זכור י"א בו פרה י"ח בו החדש כ"ה בו:

שנת גב"ה ימיה שנ"ד ושבתותיה נ' קהל הפקיד זרעו זאת אחריתו נקדש בהר ובחוק לחוק בלק מטה בנסיעתו הציבו משה ד' פרשיות בסימן בש"ה:

שנת תש"א ימיה שנ"ה ושבתותיה נ"א זרעו זאת אחריתו נקדש בהר ובחוק מטה בנסיעתו הציבו חלוק אדר ו"ז שקלים בו ביום זכור ח' בו הפסקה ט"ו בו פרה כ"ב בו החדש כ"ט בו:

שנת הכ"ז ימיה שנ"ד ושבתותיה נ"א וסדריה בסימן בח"ג מלבד הציבו משה שהוא כפול שבט ד' שקלים כ"ה בו אדר ה"ו הפסקה ב' בו וי"ו בו זכור ט' בו פרה כ"ג בו ניסן ז' החדש בו ביום:

שנת זש"ג ימיה שנ"ה ושבתותיה נ"א וסדריה בסימן בח"ג מלבד הציבו משה והיא בסימן ב' הכ"ז שבט ז' שקלים כ"ט בו והשאר בסימן בח"ג:

שנת זח"א ימיה שנ"ג שבתותיה נ"א וסדריה בסימן הכ"ז בשוה והציבו משה כפול אדר א' שקלים בו ביום זכור ח' בו הפסקה ט"ו בו פרה כ"ב בו החדש כ"ט בו וסימני ד' פרשיות תמיד בהפסקות זט"ו ב"ו ד"ד ובי"ו ואמנם זבד"ו הם סימני ראשי חדשים א' הם אבל ט"ו וד"ד בי"ו הם סימני ההפסקות וז"ה מבוא"ר:

סדרי השנים המעוברות בכפילות ובד' פרשיות:

שנת בח"ה זאת השנה ימיה שפ"ג ושבתותיה נ"ד לחוק בלק מטה בנסיעתו הציבו משה אדר א' א"ב שקלים כ"ז בו אדר שני ג"ד הפסקה ד' בו זכור י"א בו פרה י"ח בו החדש כ"ה בו:

שנת בש"ז ימיה שפ"ה ושבתותיה נ"ה מטה בנסיעתו הציבו משה אדר ראשון ג"ד שקלים כ"ה בו אדר שני ה"ו הפסקה ב' בו וי"ו בו זכור ט' בו פרה כ"ג בו החדש א בניסן:

שנת גכ"ז ימיה שפ"ד ושבתותיה נ"ה מטה בנסיעתו הציבו חלוק והפרשיות בסימן בש"ז:

שנת הש"ג ימיה שפ"ה ושבתותיה נ"ה הציבו משה אדר ראשון ו"ז שקלים כ"ט בו אדר שני א"ב הפסקה ו' בו זכור י"ג בו פרה כ' בו החדש כ"ט בו:

שנת הה"א ימיה שפ"ג ושבתותיה נ"ה כל הפרשיות חלוקות ואין בם סדר כפול אדר שני ו"ז שקלים בו ביום זכור ח' בו הפסקה ט"ו פרה כ"ב בו החדש כ"ט בו:

שנת זש"ה ימיה שפ"ה ושבתותיה נ"ה לחוק בלק מטות בנסיעתו הציבו משה והפרשיות בסימן בח"ה:

שנת זח"ג ימיה שפ"ג ושבתותיה נ"ה וסדריה בסימן בש"ז ופרשיותיה בסימן הש"ג והנה נשלמו י"ד שערים:

סימני הפרשיות:

ראש נח לך הראה חיים נולד יצא בשליחותו בישיבתו קצו נגש החייהו שם בראיתו בא בשליחות שמעי משפט לקח מצות בנשיאותו קהל הפקיד לקרוא מצות בשמן זרעו זאת אחריתו נקדש כהן בהר ובחוק מדבר נשא העלותו שלח לקח לחוק בלק פנחס מטה בנסיעתו דברי תחנונים השמיע רואיו שפט ביציאתו בביאה הציבו משה האזינו מברכתו:

דרכי הסדרים:

שנת בח"ג פ', וילך ו' בתשרי, נח ד מרחשון, תולדות ג' כסלו, מקץ ט' בטבת, וארא בא' שבט, ויקחו ו' אדר, ויקרא ה' בניסן, תזריע ומצורע ג' באייר, במדבר ב' בסיון, פרה ז' בתמוז, הדברים ו' באב שפטים ד' באלול, נצבים כ"ה בו:

שנת בח"ה ע', וילך ו' בתשרי, נח ד' במרחשון, תולדות ג' בכסלו, מקץ ב' בטבת, וארא א' בשבט, ויקחו ו' באדר ראשון, פקודי באדר שני תזריע ג' ניסן קדושים א' אייר נשא י"ד בסיון קרח ה' בתמוז הדברים ד' באב שפטים ב' באלול נצבים כ"ג בו:

שנת בש"ה פ' וילך ו' בתשרי נח ד' במרחשון תולדות ב' בכסלו ויגש ז' בטבת בא ו' בשבט ויקחו ד' באדר ויקרא ג' בניסן זרע צרעת א' באייר נשא יד' בסיון קרח ה' בתמוז דברים ד' באב שפטים ב' באלול נצבים כ"ג בו:

שנת בש"ז ע' וילך ו' בתשרי נח ד' במרחשון תולדות ב' בכסלו ויגש ז' בטבת בא ו' בשבט ויקחו ד' באדר ראשון פקודי ב' באדר ב' זרע א' ניסן קדש ו' באייר במדבר ה' בסיון קרח ג' בתמוז מטה מסע ב' באב שפטים ז' באלול נצבים כ"ח בו:

שנת גכ"ה פ' וילך ה' בתשרי נח ג' במרחשון תולדות ב' בכסלו ויגש ז' בטבת בא ו' בשבט ויקחו ד' באדר ויקרא ג' בניסן זרע צרעת א' באייר נשא יד' בסיון קרח ה' בתמוז דברים ד' באב שפטים ב' באלול נצבים כ"ג בו:

שנת גכ"ז ע' וילך ה' בתשרי נח ג' במרחשון תולדות ב' בכסלו ויגש ז' בטבת בא ו' בשבט

ויקחו ד' באדר ראשון פקודי ב' באדר שני זרע א' בניסן קדש ו' באייר במדבר ה' בסיון קרח ג' בתמוז מטה מסע ב' באב שפטים ז' באלול:

שנת השי"א פ' האזינו ג' בתשרי נח א' במרחשון ויצא ג' בכסלו ויגש ד' בטבת בא ג' בשבט ויקחו א' באדר ויקרא ז' בניסן זרע צרעת ה' באייר במדבר ד' בסיון קרח ב' בתמוז מטה מסע א' באב שפטים ו' באלול נצבים כז' בו:

שנת השי"ג ע' האזינו ג' בתשרי נח א' במרחשון ויצא ו' בכסלו ויגש ד' בטבת בא ג' בשבט ויקחו א' באדר ראשון ויקרא ו' באדר שני מצורע ה' בניסן כהנים ג' אייר נשא ב' בסיון בלק ז' בתמוז דברים ו' באב שפטים ד' באלול נצבים כ"ה בו:

שנת הכ"ז פ' האזינו ג' בתשרי נח א' במרחשון ויצא ז' בכסלו ויגש ה' בטבת בא ד' בשבט ויקחו ב' באדר ויקרא א' בניסן זרע צרעת ו' באייר במדבר ד' בסיון קרח ג' בתמוז מטה מסע ב' באב שפטים ד' באלול נצבים כה' בו:

שנת החי"א ע' האזינו ג' בתשרי נח א' במרחשון ויצא ז' בכסלו ויגש ו' בטבת בא ה' בשבט ויקחו ג' באדר ראשון פקודי א' באדר שני מצורע ז' בניסן כהנים ה' אייר נשא ד' בסיון חקות ב' בתמוז מסעי א' באב שפטים ו' באלול נצבים כז' בו:

שנת זשי"ג פ' האזינו ח' בתשרי נח ז' במרחשון תולדות ד' בכסלו מקץ ב' בטבת וארא א' בשבט ויקחו ו' באדר ויקרא ה' בניסן זרע צרעת ג' אייר במדבר ב' בסיון חוקות ז' בתמוז דברים ו' באב שפטים ד' באלול נצבים כה' בו:

שנת זשי"ה ע' האזינו ח' בתשרי נח ו' במרחשון תולדות ד' בכסלו מקץ ב' בטבת וארא א' בשבט ויקחו ו' באדר ראשון פקודי ד' באדר שני זרע ג' בניסן קדש ביום ראש חדש אייר נשא יד' בסיון קרח ה' בתמוז דברים ד' באב שפטים ב' באלול נצבים כג' בו:

שנת זחי"א פ' האזינו ח' בתשרי נח ו' במרחשון תולדות ה' בכסלו מקץ ד' בטבת וארא ג' בשבט משפטים א' באדר ויקרא ז' בניסן זרע מצורע ה' אייר במדבר ד' בסיון קרח ב' בתמוז מטה ומסע א' באב שפטים ו' באלול נצבים כז' בו:

שנת זח"ג ע' האזינו א' בתשרי נח ו' במרחשון תולדות ה' בכסלו מקץ ד' בטבת וארא ג' בשבט משפטים א' באדר ראשון פקודי ו' באדר שני תזריע ה' בניסן קדש ג' אייר במדבר ב' בסיון חקת א' בתמוז דברים ו' באב שפטים ד' באלול נצבים כה' בו:

הנה כבר נשלמו דרכי הסדרים וידוע שעם ידיעת אלה יוודעו (שהם) הנשארים כולם למבין:

דע כי אלה הפרשיות הנזכרות ואשר יוודע מהם מן הנשארים נסדרו כולם בסדרים הכרחים שישתנו לפי הזמנים בענין קריאתם בבתי מדרשות לתינוקות של בית רבן ובבתי כנסיות בעבור מי שמעלתם פחותה מאד ממעלת התינוקות הלומדים כל ימי השבוע. והם המון העם אשר לא יחשבו שיש מעלה אחר מעלת העולים לקרוא בספר תורה שלשה פסוקים במקום שבחר בו הוא או אבותיו הדומים לו או פסוקים רבים כמו שיזדמן. וזה מפני שתאמרנה הנשים ראו פלוני כמה הוא מעולה שיש לו מקום קבוע לקרוא בתורה. ואילו קבע זו הקביעה בבית מדרשו, אם גברא רבא הוא והיה דורש באותם הפסוקים שיקראם לבד היה יותר ראוי לאיש ההוא המתהלל במעלות שוא, ולא ידע כי יותר (פחות) ירד ממה שעלה, לפי דעת משכילי עם הידעים עבודת השם מה היא. והנה חכמים אמרו לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הצבור שנים מקרא ואחד תרגום, שם ודם שמו"ת מאד"ם. ואמרם תרגום מפני שיפורשו יותר כי המליץ יקרא תורגמן והוא שמפרש הענין עד שיובן. וזאת הפחיתות שקראוה בעליה מדרגה ומעלה ודרגא שאחריה תביר לעולם. כמו שנאמר "לפני שבר גאון ולפני כשלון גבה רוח" (משלי טז' יח'). ראיתיה מוחזקת ביד חכמי העיר הזאת שבה חובר זה הספר עד שנמשכו אחריהם עמי הארצות אשר לא ידעו בין ימינם לשמאלם. ובחרו להם מקומות כמותם מפני שמירת גבורת הקנאה ויכלו עליהם ונצחום. ומי ששמו אברהם יעלה בענין אברהם ומי ששמו יצחק בענין יצחק ומי ששמו יעקב בענין יעקב ויהודה בענין יהודה ויוסף בענין יוסף וכן השאר לפי בחירתם. ואני אומר כי מי שעושה מעשה עשו היה ראוי שיעלה בענין עשו וכן השאר והמבין יבין. וזה דומה לי למה שאמרו חכמים ז"ל כי מי שקורא קרית שמע בלא ציצית ובלא תפילין הרי הוא כמעיד עדות שקר על עצמו. ועל כן יעדתי להודיע הנה ענין התפילין והמזוזה מפני הפרשיות שבם. וידוע כי מי שתקן הסדרים סדרם בעבור ההמון מפני שישמעו לעתים שום דבר תורה בענין סדרי התפלות,

עד שלא ידמו לגויי הארץ ואע"פ שאינו מספיק באמת כבר מועיל מפני מציאות קצת מנהג כסדר:

ואמנם ארבע פרשיות שבתפילין שהן, קדש, והיה אם, שמע, והיה, הכתובות בתפילין של ראש בארבעה בתים, וארבע פרשיות בתפילין של יד והן הן בעצמם אלא שנכתבין ומונחין בבית אחד. כלום לא נצטוינו עליהם בעבור שנניחם בראשינו ובידינו ולא נשגיח במה שכתוב בהם, כמה שנניחם ולא נקיים מה שכתוב בם. והראוי לכל שלם להניחם בזמנם ולעיין במה שכתוב בם ולקיים מצות הדברים שהיא מצות השם באמת וכונתו. והיא הדרך הישרה והנכונה ללכת בה. והנה במזוזה ב' פרשיות השנויות בתפילין והן, שמע, והיה. ואם כן נמצאו כולם י' פרשיות, ד' בראש וד' ביד וב' בשער, ח' על הגוף וב' חוץ לגוף. וכל אלה רמזי סתרי תורת אמת להביא את האדם בם לחיי עד. והשתכל תחלה אמרו "קדש לי כל בכור פטר כל רחם בבני ישראל באדם ובבהמה לי הוא". ועניין הבכור ידוע שהוא השכל האנושי. והבהמה גם כן הם בני אדם הדומים לבהמות כענין "אדם ובהמה תושיע יי" ורבים כמוהו, בסוד ארבע חיות המרכבה אשר כולם דמות פניהם פני אדם והם אדם וחיה ובהמה ועוף וכלם אדם. ועל הרקיע גם כן דמות כמראה אדם עליו מלמעלה. ובפרשת קדש זכרון יציאת מצרים וענין פסח ואכילת מצה ומצות שמירה בבל יראה חמץ ולא שאור שסודם ראש מצח בסוד ע"ץ הדע"ת. ונאמר "והיה לאות על ידך ולזכרון בין עיניך" ונתן הטעם ואמר שהכונה בכל זה היא אחת והיא כדי שתהיה התורה מצוייה בפיך, באמרו "למען תהיה תורת יי בפיך". ואנחנו בלתי משגיחים בכונה הזאת. ובפרשת והיה כי יביאך זכר הענין הזה עוד והוסיף סוד הפדיון באמרו "וכל בכור אדם בבניך תפדה". ובראשונה הגדה לבן מפי האב ובשניה שאלה מפי הבן לאב והתשובה הודעת יציאת מצרים. וזביחת הבכורות נתינת טעם, שנאמר "על כן אני זובח ליי". וידוע כי מי שלא יצא ממצרים הוא עובד לפרעה ולמצרים ועדיין הוא עושה חמר ולבנים ונטבע בם. והנה רחם תחת חמר ובנים תחת לבנים ובכור תחת בכור והוא כרוב. ואמנם בפרשת שמע, מצות ידיעת סוד הייחוד בכל מקום הראוי ובכל זמן הראוי. ועליו נאמר הקשירה והכתיבה והלמוד (התמות) [התמידי]. ובפרשת והיה אם שמוע מצות האהבה והעבודה בכל לב ובכל נפש. והייעוד הטוב עליהן נתינת המטר בעתו כל זה לעושי רצונו, והפכו לעוברי רצונו. והשיב ענין הלמוד והקשר והכתיבה והוסיף נתינת טעם באמרו "למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה אשר נשבע יי לאבתיכם לתת להם כימי השמים על הארץ". וה' של מלת להם לראייה על הנצחות, ומורה שהיום

ותמיד הארץ הנזכרת היא נחלת אבות שכבר ירשוה. ובלכתנו אנחנו בניהם בדרכיהם נירשנה. והיא הארץ העליונה הגבוהה מכל הארצות המעולה מכל המעלות. והזקנים של דורנו זה לא השגיחו להשתדל להרויח אותה המעלה הגדולה של הארץ הגבוהה ההיא, אבל אותה מאסו וזאת דרשו עד שנשקעום בהבלי הפתאים. השם יורנו הדרך הישרה ונלך כולנו בה על דרך האמת:

עדן חלק ח' סדרי ראשי חדשים:

והמועדים והצומות וימיהם כמו שסודרו מימים קדומים. וכבר הודעתיך שאבנה אותם על שמי ואשים ז' שערים פשוטים וז' שנים מעוברים ויהיו סימנים על זה לפי דרכם:

נ'ת'ח'ד'ש' ע'ל' פ'י' א'ב'ר'ה'ם':

ויתגלגלו מתחלת מחזור רס"ז חלילה עד מחזור רע"ח. ואצטרך לחבר אל זה סדרי המולדות וענינים אחרים לפי הצורך. ואצטרך להחל בסדרי המחזור הכללי מפני שבו השערים הכוללים כל סדר וסדר של כל מחזור ומחזור, י"ט מלות לכל מחזור שמורים על סדרי י"ט בג' ענינים לכל מלה שהיא סימן, כמלת בח"ג שמורה שראש השנה ב' בשבת והחדשים חסרים וניסן ג' וזה דרכם:

מחזורי הירח י"ג מ ח ז רים:

עב עשי עשי דחה נמ נלא תשפ רס"ו:

חה נער נלא תדא שפ שנמ שתב רס"ז:

דא שנמ שנמ תב עבש עשי עשי רס"ח:

נמ תשפ עשפ עשי תה עחד נער רס"ט:

שי שתב חעב נער לא שנה שנמ ר"ע:

עד עשי דחה שנמ נמ תדא עשפ רע"א:

נה נלא תרא עשפ שי שתב העב רע"ב:

שפ שנמ שתב העב ער עשי לחה רע"ג:

תב עשפ עש עשי חה נער נלא רע"ד:

שי העב נער נלא דא שנמ שנמ רע"ה:

לא דחה שנמ שנמ תב עשפ עשי רע"ו:

נמ תדא עשפ עשי שי חעב נער רע"ז:

שפ שנמ שתב חעב ער לחה שנה רע"ח:

כבר התבאר לך למעלה שי"ב שנים הם פשוטות והם א' ב' ד' ה' ז' ט' י' יב' יג' יה' יו' יח' והמעוברות הם ז' והם ג' ו' ח' יא' יד' יז' יט' וכולם מסומנות בכל מחזור ומחזור של י"ט זו אחר זו:

נזרי מעל. עם כל גובהם. לב יהוקם על. על כל הם. י"ג י"ט מפעל. אבני שהם. נתחדש על פי אברהם:

זחא זשא הכז השא גבה בחג בשה שנים פשוטות:

ל' ע' ש' ד' ח' ת' נ':

ז ז ה ה ג ב ב תשרי וסוכה:

ב ב א א ה ד ד צום גדליה:

ב ב ז ז ה ד ד צום כפור:

אב אב וז וז דה גד גד חשון:

ג גד א אב ו ה הו כסלו:

ג גד ד ה ב א ב חנוכה:

ד הו בג גד זא ו זא טבת:

ו א ה ו ג א ג עשרה בטבת:

ה ז ד ה ב ז ב שבט:

וז אב הו וז גד אב גד אדר:

ה ה ד ה ב ה ב צום אסתר:

ו א ה ו ג א ג פורים:

א ג ז א ה ג ה ניסן ופסח:

בג דה אב בג וז דה וז אייר:

ד ו ג ד א ו א סיון:

ב ד א ב ו ד ו עצרת:

הו זא דה הו בג זא בג תמוז:

א ג א א ה ג ה י"ז בתמוז:

ז ב ו ז ד ב ד אב:

א ג א א ה ג ה ט' באב:

אב גד זא אב הו גד הו אלול:

חדשתי סוד צרכי צבור. לא לגלם גם לא לבור. לעס"ה יו"ד עם ראש דבור. לשמו שלם סו"ד:

זחג זשא החא השג גכז בהה בשז ז' שנים עבור:

ם' ה' ר' ב' א' י' פ':

ז ז ה ה ג ב ב תשרי ור"ה:

ב ב א א ה ד ד צום גדליה:

ב ב ז ז ה ד ד צום כפור:

אב אב וז וז דה גד גד מרחשון:

ג גד א אב ו ה הו כסלו:

ו ז ד ה ב א ב חנוכה:

ד הו ב גד זא ו זא טבת:

ו א ד ו ג א ג י' בטבת:

ה ז ג ה ב ז ב שבט:

וז אב דה וז גד אב גד אדר א:

אב גד וז אב הו גד הו אדר ב:

ה ב ה ה ד ב ד צום אסתר:

א ג ו א ה ג ה פורים:

ג ה א ג ז ה ז ניסן ופסח:

דה וז בג דה אב וז אב אייר:

ו א ד ו ג א ג סיון:

ד ו ב ד א ו א עצרת:

זא בג הו זא דה בג דה תמוז:

ג ה א ג א ה א י"ז בתמוז:

ב ד ז ב ו ד ו אב:

ג ה א ג א ה א ט' באב:

גד הו אב גד זא הו זא אלול:

כשתרצה למצוא סדרי השנה כולה לכל מה שאתה צריך לדעת מעניינה המתגלגלים חלילה לעולמי עד. דע תחלה כמה שנים יש לנו מהיצירה או ממחזורי הירח או ממחזורי השמש או מחשבוני השטרות או מזמן החרבן. ואם תדעם כולם יהיה יותר נכון. ואמנם אם תדע חשבון היצירה ממנו תוציא השאר, אחר שתדע לכל א' ואחד מהם התחלה ועל ההתחלה האחת עם הזמן שאתה בו תוכל להוציא מה שתרצה. ואמנם מפני שיהיה קל עליך כל החשבון אדריכך לדעת התחלות המחזורים השנים, ובמה שאנו בו היום מהם, וזמן היצירה בכמה שנים אנו ממנו היום, והתחלת זמן השטרות וכמה יש לנו משנותם, וכן זמן החרבן, במהרה בימינו יבנה בית המקדש חדש ונתחיל מאז למנות מעת הבנין, מנין חדש, וגם יהיה לנו שם חדש ולב חדש ורוח חדשה כי יתן יי את רוחו עלינו במהרה יהיה בימינו אמן:

מחזור רס"ו:

לחמה כד בח"ג יזי"א קצ"ט מולד תשרי שנת ל"ו א:

לחמה כה הכ"ז לה"ז תתרע"ה מולד תשרי שנת ל"ז ב:

לחמה כו בש"ז יב"ד תתע"ה מולד תשרי שנת ל"ח ג:

לחמה כז בש"ה יא"ב ש"פ מולד תשרי שנת ל"ט ד:

לחמה כח זח"א יהי"ה קע"ו מולד תשרי שנת מ' ה:

לחמה א גכ"ז לג"ז תתרנ"ב מולד תשרי שנת מ"א ו:

לחמה ב בש"ה לב"ה תקס"א מולד תשרי שנת מ"ב ז:

לחמה ג זח"ג יו"ב של"ז מולד תשרי שנת מ"ג ח:

לחמה ד הש"א להי"א תתקמ"ו מולד תשרי שנת מ"ד ט:

לחמה ה גכ"ה יב"ח תשמ"ב מולד תשרי שנת מ"ה י:

לחמה ו זש"ה לז"ה תקל"ח מולד תשרי שנת מ"ו יא:

לחמה ז זש"ג לו"ג מ"ז מולד תשרי שנת מ"ז יב:

לחמה ח הכ"ז לגי"א תתקב"ג מולד תשרי שנת מ"ח יג:

לחמה ט בח"ה יז"ח תשי"ט מולד תשרי שנת מ"ט יד:

לחמה י זש"ג יו"ו רכ"ח מולד תשרי שנת נ' יה:

לחמה יא הכ"ז לד"ג כ"ד מולד תשרי שנת נ"א יו:

לחמה יב בח"ה לאי"א תת"ק מולד תשרי שנת נ"ב יז:

לחמה יג זש"ג לו"ט תנ"ו מולד תשרי שנת נ"ג יח:

לחמה יד הש"ג יד"ו ר"ה מולד תשרי שנת נ"ד יט:

נשלם מחזור רס"ו:

ואלה הם י"ג מולדות לי"ג ראש"י מחזורי"ם:

יג"ג תשצ"ד רס"ז יזי"א קצ"ט רס"ו:

ל"ב תתק"ד רס"ט לו"ח ש"ט רס"ח:

לז"ט תתרי"ד רע"א יד"ה תי"ט רס"י:

יה"ז מ"ד רע"ג לג"ב תקכ"ט רע"ב:

לד"ד קנ"ד רע"ה לאי"א תרל"ט רע"ד:

יב"א רס"ד רע"ז יו"ח תשמ"ט רע"ו:

לה"א תתנ"ט רע"ח:

נשלמו י"ג ראש"י מחזורי"ם לי"ג מולדו"ת:

ואלה הם סימני הפסחים למחזור י"ט וחוזרים חלילה לחשבון מרצו ואפריל חדשי הגוים:

יבא פסח יבא פסח:

בכ"ב במרצו שנת ב' בב' באפרילי שנת א':

בל' במרצו שנת ד' בי' באפרילי שנת ג':

בז' באפרילי שנת ו' בי"ט במרצו שנת ה':

בד' באפרילי שנת ט' בט"ו באפרילי שנת ח':

בב' באפרילי שנת י"א בכ"ד במרצו שנת י':

בכ"א במרצו שנת י"ג בא' באפרילי שנת י"ב:

בכ"ט במרצו שנת י"ה בט' באפרילי שנת י"ד:

בו' באפרילי שנת י"ז בי"ח במרצו שנת י"ו:

בי"ד באפרילי שנת י"ט בכ"ו במרצו שנת י"ח:

נשלמו י"ט שנים של המחזור בפסחים לחדשי הגוים וחוזרים חלילה תמיד:

דע כי אנחנו היום בסוף ה' אלפים ומ"ה שנים ליצירה, ויש לנו ה' שנים ממחזור חמה ויש לנו י' שנים ממחזור רס"ו ללבנה. ומחזורי חמה נשלמו מהם ק"פ מחזורים מן כ"ח שנה לכל מחזור ומחזור. ואם כן אנחנו עתה בה' שנים ממחזור קפ"א ונשלמו בשנה זו שהיא שנת חמ"ה. כי בשנת מ' נשלמו ק"פ מחזורי חמה ויצא העולם מן כ"ח אל פע"ל, והרמז בו "יי בחכמ"ה יסד ארץ". והיא היתה שנת כ"ח לחמה ושנת מ' ליצירה ושנת ה' ללבנה. כי הלבנה השלימה בשנת הל"ה רס"ה מחזורים. ועל כן נשלמו היום בסוף זאת השנה י' שנים ממחזור רס"ו וה' שנים ממחזור קפ"א. ויש לנו אלף ותקצ"ו שנים ממחזור מחשבון השטרות. ואם כן התחלתם היה משנת ג' תמ"ט. וזה שאם תחבר ג' תמ"ט עם א' תקצ"ו יעלו המ"ה. ויש לנו מחשבון החרבן אלף וריז"ז שנה. ואם כן התחלתו היתה בשנת ג' תתכ"ח והן קע"ב שנה קודם תשלום ד' אלפים. ועל אלה החשבונות הנזכרים תמצא המבוקש. והנה עתה בראש השנה נתחיל למנות לפי היצירה ה' אלפים ומ"ו שנה. וסדר השנה בסימן זש"ה והיא שנת עבור והיא שנת י"א למחזור רס"ו והיא שנת ו' למחזור חמה של קפ"א. וסימנך סוף קר"א דבלעם "או"י מ"י יחי"ה משמ"ו א"ל" (במדבר כד' כג'), או"י משיחי"ם מ"ו א"ל י"ה. וסימנך עוד, ואמר "א"י אלהימ"ו צו"ר חסי"ו" (דברים לב' לז'), או"י אלהי"ם חיי"ם שמ"ו. ולשטרות נתחיל ונמנה אלף ותקצ"ו שנים ולחרבן נתחיל ונמנה אלף וריי"ח שנים. וסימנך "וראית את א'חרי", וסוף הגלות ארכ"א איתיהיב להון והיא שנת המ"ט וסימן "פרח מט"ה אהרן לבית לו"י" כי אז יהיה התלי נברא חדש והיה הלוי לכהן:

והנה נתחיל למנות מן ה' של אברהם שהיא שנת י"ג לשערים, וסימ' "אחד היה אברהם". והיא גם כן שנת אלה"י אברהם אשר הוא בר מא"ה, והוא סימן ה' של דח"ה שהוא בי"א למחזור רס"ו. ובסימן זש"ה הקודם לו בסימנים גם כן בי"א סימנים הנרמזים בשני מיני המחזורים הי"ג של זה רמ"ז תיבות לסימני י"ג מחזורים שמחילים מן בח"ג ומשלימין

במלת ש"פ וזה מן ת' עד פ'. ולזכרון השנה אכתוב כל המולדות של י"ג חדשיה שנת א"ל י"ה היא שנת מ"ו:

יא"ו רנ"א מולד חשון לז"ה תקל"ח מולד תשרי:

יד"ז תשנ"ז מולד טבת לג"ו תתרמ"ד מולד כסלו:

יז"ט תרפ"ט מולד אדר א' לו"ח ת"ע מולד שבט:

יג"י תרפ"ט מולד ניסן לב"ט תתקע"ו מולד אדר ב':

ל"ז קי"ה מולד סיון להי"א ת"ב מולד אייר:

לג"א תרכ"א מולד אב י"א תתק"ח מולד תמוז:

יד"ב של"ד מולד אלול:

ודע כי מהלך סופי המולדות בחלקיהם מתגלגל תמיד בסימן אדז"י גו"ט בח"ה חלילה. ומהלך סופיהם בשנים מתגלגל כך די"ו האזו"ב א"ז ג"ב ח"ד גט"ה ד"י, זה בשנים נפרדות והכל חוזר חלילה תמיד. ט"ה אי"ו באזו"ב ח"ז ג"ט חד"י ט"ה וזה בזוגות. ואמנם בשתי אותיות שבם מתחילין בם משלימין. ובראשי המחזורים מתגלגלים בסופי חלקיהם מן ר"ט אל ר"ט לעולמי עד. ובד' מחזורים יושלם שם אחר שלם בשני זוגות ובשני נפרדים. ומאלה הסימנים שכתבתי פה וממה שקדם להם בעניינים אלו תמצא חפציך:

עדן חלק ט' הער"ת:

עבור הנקבות וסבותיו ומציאות הטפה ברחם. ובהיותה נבראת מסוד הקשת אשר היא בעלת הצבעים כולם באמצעות עב הענן המימיי הלח והחצים אשר תורה על הארץ בהראותה הכל, יתגלה בזה החלק עם ברית מילה ובריתלשון ואות השבת ואות הקשת ואות התפילין והאותות והמופתים ואיסור והיתר ומעשה בראשית ומעשה מרכבה. אין ספק אצלי שכבר התבאר לך ביאור גמור בלתי מסופק כלל, שמיני החכמות הכתובים

בספרים אינן מבוארים לפי מה שהן, לכל מי שיעיין בם. ואפילו חכמי הענין הכתוב הנמצא בספר במין ממיני החכמות, לא ישיגו כונת המחבר עד שישתכלו בדבריו השתכלות מופלאה בזמן רב ורוב עיון עת אחר עת. ובהיותם עושים בלמודם בם משא ומתן עם זולתם עם רב וחבר ותלמיד. ואולי אחר הרוב יתחדשו למעיין עיונים חדשים שיחדש וילמד את חברו, ויורהו מה שהתחדש לו וישא ויתן עמו ויוסיפו שניהם מדע במה שהם בו, וכן עם התלמיד עוד יפלפלו זה את זה. וכבר ידעת מאמר ר' יוסי שאמר הרבה למדתי מרבותיי ומחבריי יותר מהם ומתלמידיי יותר מכולם. מלמד ששלימות למודו לא נשלם לו כי אם על ידי שלשתם ר"ל רבנים וחברים ותלמידים. ואין ספק שהמבקש להיות תלמודו מתקיים בידו צריך לשלשתם. ואחר שהענין כן והחכמות בעלי מינים רבים איך יחשוב בעל חכמה אחת להבין בחכמה אחרת רחוקה ממנה בתכלית הרוחק מדעתו, או מתוך מה שלמד. כי אין בין שתי החכמות ערך ולא דמיון כלל כל שכן אם נוסף על זה שנוי לשון או שנוי מכתב או שנוי דעת מן הדעות המשונות שימצאו בין שניהם. כי זה ירחיק הכונה בידיעת המחבר יותר ויותר הרבה:

וכבר ידעת כי החכמות הנעלמות, יותר עמוקה ידיעתן מידיעת החכמות הנגלות. והנה ראשית למידת כל לומד דבר, הוא שידע דרכי המכתב והלשון שבם לומד מה שלומד. ואם לא יגיע בם אל מדת היותו ראוי להקרא יודע וחכם ונבון במה שלמד מהם, לא יתכן שיוכל להשיג כונת שום מחבר שחבר בם ספרו וכוון להודיעו ליודעי מכתבו ולשונו בחזק ידיעה. ואם יחשוב המחשב דבריו שכבר השיג כוונתו מבלתי הידיעה הנוספת, מחשבתו חולה נוטה למות וצריכה רופאים ורפואות להבריאה עם רפואת חלאיה הגדולים. ואחר שידע הלומד דרכי המכתב והלשון שבם למד בכל מקום, אך זה שיבין יהיה כולו לפי הוראת פשטי הספר. וזה כי ידיעת הלשון אשר זכרנו עם המכתב אינה מוקדמת כי אם להבין הפשט תחילה. ואמנם לפי מה שצריך לדעת בחכמות, צריך אדם אל ידיעה אחרת בלשון. והיא דרך שניה ראויה לקדימה גם כן, כדי להגיע בה אל הבנת פירושי העניינים הכתובים בספרים. אבל לפי הדרכים החמישה הנשארים אשר יבאו לך בסוף הספר בענין חותם בתוך חותם ישתנו הידיעות והצורך אליהם בידיעת אמת הלשונות שנויים רבים מאד. וכבר רמזנו בשנוי הלשונות קצת רמזים במה שעבר בחלק הראשון בט' חלקים ר"ל בחלק ט' של אוצר. ובכלל במה שקדם לו דברנו בענין היצירה שרשו סוד הדבור והיצור. ועל כן בעל הקבלה קבל שסוד מעשה מרכבה באמת הוא ענין השמות וסוד מעשה בראשית הוא ענין היצור, אע"פ שאין כל הדעות מסכימות

על זה. ומי שלא השיג אמתת דבר זה יקשה עליו בחרב ובחנית, "ולא ידע כי לא בחרב ובחנית יהושיע יי" (שמואל א' יז' מז'):

והרב המורה אמר כי העניינים האלוהיים יפלו עליהם קושיות חזקות מפני רוב העלמם ממנו ומפני רוב חזקתם וחלשות שבלבו להשיגם. ואמנם העניינים הטבעיים עם היותם נעלמים מאד ממנו אין העלמתם כהעלמת העניינים האלהיים. ואמנם העניינים הלמודיים אין בהם מחלוקת בין המשכילים בשום פנים. אבל הסכלים אינן מבינים לא זה ולא זה. ואם כן אחר שידע המשכיל אמתת המכתב והלשון יכניס עצמו לשאר הידיעות והחכמות ואז יתכן שיבין וידין. ואתה יודע כי חכמת התלמוד, התפרסמו בה שנויי הדעות הרבות עם היות התלמוד שהוא תורה שבעל פה פירוש תורה שבכתב, והיו שני מינים ממנו והם תלמוד ירושלמי ותלמוד בבלי, ועם היות המשניות קודמים לפירושי (והונחים) [התלמודים] פירושים לפירושים עד שהוצרכו לפסוק עליו פסקות, וכל זה שלא להתרחק מן הפשט. ועם כל זה אתה יודע כי מין חכמת הדקדוק הלשון רחוק מאד ממין חכמת הגמרא. כל שכן באמרם לשון תלמוד לחוד ולשון מקרא לחוד, כלומר שהמקראות, הדבור בם בתכלית צחות לשון הקדש, והמשניות נמשכו אחריהן הרבה. ואמנם התלמוד רובו תרגום ובו גם כן לשונות אחרות רבות משונות. ועוד גם אתה יודע שדרכי התלמוד וכל שכן דרכי התוספות עם היותם דברים רודפים ענייני המקראות כפשוטם, מין חכמתם בתכלית הרוחק ממין חכמת הטבע. והנה אם כן מיני החכמות משונות, ומן חכמת הכשוף רחוק מאד ממין חכמת הלימודים ומין חכמת (.מאת) ומן חכמת הקימיא רחוקים מאד ממין חכמת האלהות לפי שתי הדעות שבהן. והנה תדע שאפילו מין חכמת האלהות לפי דעת חכמי הקבלה, רחוק מאד בתכלית הרוחק ממין חכמת האלהות לפי דעת חכמי הפילוסופיאה. וכל שכן שהוא רחוק מאד לפי שנוי הדעות הרבות, כגון דיעות המשנים ודיעות המשלשים ודעות בעלי התארים ושאר הדיעות המשונים. וזאת היתה כונתי בכל מה שאמרתי בזה החלק להודיעך שאני לא אדבר לך במה שייעדתיך לדבר בו לפי הדעות המשונות. אבל אדבר בו לפי דרך הקבלה במה שנראה לי בו שהוא האמת. ואתה בחן הדעות ובחר לך הטובות מהן ולא ארחיב לפרש בדבר ממנו פירוש אחר ממי שלא קדמו לו באמתיות ההקדמות שקדמו לך או לדומים לך ממי שהוא אחד עמנו בשווי ובשרש ובצורה. כי דברי אצלו מבלעדי היותו שלם במה שזכרתי יהיו כדברי המקובלים מאמתת מתן תורה אצל המאמינים

שאין ההשגחה באדם משום צד אלוהי כי אם מינית כהשגחה אשר במין הסוס והחמור לא פרטית בשום ענין זולת הטבעית הזמנית:

ואחר שהודעתיך על דרך הערה על מה שראיתי שהיה ראוי להעירך עליו אשוב לדבר במה שיעדתי לדבר בו בקצור דברים וברוב ענין. דע כי אין שם עיבור מורה על הרכבה כמו סוד הריון, וההרכבה ההיא דבר מורה שיש שם דבר שזולתו פועל בו ובועלו מעבר דבר אחד כפי מה שנגלה לכל חי מדבר ומעבר. והדבר הפועל בנפעל והבועל הנבעל מורה לנו לפי מציאותנו אנחנו, שמפני שיש לו אברים בולטים מושל ושולט על מי שאיבריו שוקעים. ויקרא בעל הבליטה בשם זכרות ובעל השקיעה יקרא בשם נקבות. ואם כן נמצאת אומר שכל הנקבות נבעלות ומתעברות ונושאות בבטנם עובריהם עד זמן קבוע הכל לפי מזג הבריה אשר הוטבעה בכיוצא בזה, וכל הזכרים בועלים ומעברים. ואתה יודע כי ענין הבעילה הזאת הנרמזת הוא ענין אחד שוה לכל, גם אתה יודע שמקום הזרע לבועל הוא בחלק שלישי משלשת חלקי הגוף ר"ל מחלקי ראש בטן וגויה. וכן האשה המקבלת הזרע היא מקבלת אותו גם כן מלמטה ואחר כך עולה הזרע עד זמן קבוע למעלה מבית הקיבול ואחר כך יורד עד שיוצא מן השער אשר בא בו. והבא דרך הרגלים יצא דרך הראש והבא דרך שער הראש יצא דרך הרגלים. ואתה יודע הסבה הקרובה לעיבור היא התאוה ולולי מציאות התאוה לא היה שום זכר מתנועע להזדווג עם שום נקבה. ואם כן התאוה אשר כבר ייחסוה אל הסבה מפני חום הדם הטבעי שבו שהוא מקור לו ונמצאת מאיתו במציאות האור הבא מן האש, שהוא מניע חוש לראות בלילה או ביום בבית אפל, היא מביאה לכל מתאוה לפעול כל פעל שיפעל בתאוה. וידוע כי התאוה בגימטריא עצם האורה, עצם הזהר, עצם הדבור, והתאוה והחשק בדבר סבה נולדת במשכיל מאור השכל, כי היא אור מאור, והאור הוא האור הפנימי מאור ממנו. וכן עד הגיע הדבר למי שהוא סבה ראשונה לכל נמצא וממציא תמיד. וזה הדבר כבר תמצאהו בכל נמצא בכל העולמות והוא שמציאותו תורך בעיינך בה העיון הראוי סבתו, וגם סבתו תורך סבתה עד שההכרח תשתלשלנה הסבות מסבה אל סבה עד שיגיע בם אל סבה אחת שהיא ראשית כל הסבות ותכליתן, כי לא יתכן שילך הדבר אל לא תכלית. והעד שכבת זרע הכללית האנושית המינית כי היא תכלית הכללים כלם על דרך המציאות מצד אחת ועל דרך השלמות מצד שני. רק הראשונה כוללת כל מינה והשניה פרטית ומינית [שהיא] לקצת חלקית והם השלמים:

והחכמים אמרו שיש לכל פועל ד' סבות למציאותו ושם סבה סוג עליון כולל ארבעתן והם החמר והצורה והפועל והתכלית. וידוע שכבר הורונו שכל חמר עליון או תחתון יגיע מחמר פרטי אחרון אל חמר כללי ראשון. שכל מי שנמצא, בעל החמר ההוא קבל ממנו חמרו על ידי גלגול. וכן אמרו בצורה בעל החמר וכן בפעל עד הגיע הדבר מזו הצורה הפרטית האחרונה האנושית אל הצורה הראשונה שקראוה צורת הצורות כולן. וכן קראוהו פועל כל פועל ונפעל לעד. ואמרו שהוא יתע' תכלית התכליות כולן. ואם כן הנה נשאר הדבר תלוי בסבה הראשונה לכל שהוא השם יתעלה והוא פועל החמר שהוא סבה ראשונה לכל החמרים כולם. ועל כן היתה אצלנו מדת הרחמי"ם מדת החמרי"ם בעצמה ומדת גמילות חסדים מדת הגלמים בעצמה. ונקראו הגמל והחמור בשמות אלה להודיע שהגלם והחמר הם דברים מוכנים לישא כל משא קל וכבד לפי מהות הנושא. והנה החמר נושא הצורה עליו כמו שישא הגמל את רוכבו, והצורה תנהיג את החמר ותתקן צורכי חיותו ומזונו ותיקוניו ותעמידהו על הטוב שאפשר לו ולה כמו שיעשה גם כן רוכב הסוס לסוסו. וכבר נאמר כי הסוס טפלה לרוכב ואין הרוכב טפל לסוס ודבקות החמר והצורה הגלגלים (תממית) [דוממית (כמוזכר בעמ' הבא)] עם היות החמ"ר נבר"א. והגוים קראו החמר הראשון פרימ"א מטריא, שתף החמ"ר עם הגל"ם ותמצא שוים, או תחליף פ' בעד ב' ותמצא הראשון בגי', וסוד ג"י אח"ד והוא ראשון ונגזר מראש. וסוד רא"ש השנ"ה בי"ת המקד"ש בדמ"י הקש"ת במד"ת הקש"י בקש"ה תמי"ד אהב"ת ההתחל"ה רא"ש המחשב"ה שב"ה חמ"ר האי"ש צו"ר החמ"ר והצור"ה נמצאו החמר והצורה נקראים בשם צור. רא"ש החד"ש שר"ש האח"ד קש"ת האח"ד חמ"ר ראשו"ן אח"ד הנה יחס השמש והירח בשני העניינים הנקראים ראשים זה משתנה וזה מתחדש. נמצא שתכלית הכל הוא מה שהוא ראשית הכל ובידו הכל. וכל התולדות ראוי לייחסם לו על זאת הצורה ונקראו אב מוליד הכל, נמצא שסוד העיבור הם התאוה והחבור המוציא התאוה התענוגית לפעל והתנועה המולידה החמימות והיא הממהרת יותר שמוספת חום על חום והחום המרתיח הוא סבת הקושי והוא סבת תנועת הלחה הקצפית שבה נתקבצו כל החלקים העבים. ועם רוב הקושי והתענוג ורוב החום יצאו חלקי הלחיות מגבולם וממקומם הטבעי וימשיכו אחריהם כל כחות הגוף בכלל ופרט. ויתדמה המתקבץ לחץ וכח האברים לקשת והחום היתר (למיתר) וישליכו החץ שהוא הטפה הכללית הנעשת כלל אחר היותה פרט מתוך הקבוץ הכללי שקבצה מן הכחות כלם. והיתה הטפה הכדורית כח התנועה מכל חלק וחלק שבדיק והסוללה מן העצים

ומן החבלים ומן הבדיל והעפרת המכבידים הארגז ובנוחה תפעל בכבדותה ובחומה ולא תשקוט עד שתפעל הטפה ברחם כי האברים של שני החלקים ר"ל הפועל והנפעל התחממו ורוב החום מייבש ומקפיא ומעצר ומקבץ הדברים הלחים ויתעבו וישובו החלקים המפוזרים חלק אחד וגוף אחד מקובץ ויפסיד כל חלק וחלק צורתו הראשונה ותתהוה לכלל המקובץ צורה מחודשת דוממית תחלה:

ואתה יודע כי שם כרות שפכה בלשוננו נאמר על מי שאינו מורה זרעו כחץ מפני שזה לא יוליד כדומה לו. וכן שם פצוע דכא נאמר אצלנו על מי שביציו שהם כלי הזרע ממועכין ומדוכין עד שלא יוכל הזרע להתמזג בם כראוי עד שיוכל להוליד כמוהו. ודע כי מה שאמרה תורה "לא יבא פצוע דכא וכרות שפכה בקהל יי", הוא רמז למי שאינו מוליד בעצמו תולדה שכלית שאינו ראוי לבא בקהל השכלים שהם קהל יי והם בני העולם הבא. ואחר שקבל חומר הזרע הצורה הדוממית האנושית הניעוהו עוד אברי אמו אחר [כך] לקבל צורת הצמיחה ושב נזון ממזון האם ומדמה ושואב תמיד ומתגדל ועולה בבטן אמו ממדור למדור מתקופה לתקופה, ומקבל כח החיות עם הכנותיו מכחות אמו שהיא חיה. ואחר שעלה יורד ומתגלגל ומתנועע לצאת מן המקום אשר השער שבא בו. ולסוף ט' חדשים טפה זאת יצאת לאויר העולם ועודנה צומחת והיא חיה ומתפרנסת לפי רכוך אבריה מדבר רך והוא מדם השדים הנקרא חלב. או אמור שהוא רוח בטבעו, וזה מפני שרוחו מעוטה ונשימתו חלושה היא צריכה חזוק מדבר קרוב למינה ורך, עד שיתחזקו אברי הטפה הסרוחה הזאת ויתעבו ויתקשו ויהיה בם עוד כח התולדת כמו שהיה במי שהמציאה וכך הדבר הולך. ואמנם מדרך זו תבין צורת האדם ואמת מציאותו ומהותו, ותדע שהקושי הוא סבה מהסבות הקרובות אשר למציאות כל נברא מכח התשמי"ש שהוא כח השמשי"ת החמה הפועלת בלחיות צבעים ודמיות אויריות. והעד עליה צורת הקשת הנקראת בזה השם מפני הקושי שהיא מדת הדין קשה, ומשתתפת עם עב הענן המימי הלח ומתחדשים תמיד בסבתה הצבעים והצמחים אשר הם מהחצים אשר תורה הקשת המתחדשת להתראות לעינים עם היותה נכרת באויר הלח תמיד. וכבר היתה נתונה בענן מעת היצירה, ולולי היא לא היתה טפה בעולם. וכבר נאמר בסוד הרקיע אשר בו הקשת נראית צבועה, הוגלדה טפה האמצעית וקראו כל הרקיע טפה. וכתיב על הקשת בדברי רבותינו ז"ל שהיא אחת מן הדברים שנבראו בי"ן השמשו"ת, אשר סודו האמת בשנ"י השמו"ת ביהו"ה אלהי"ם כלומר השתי המידות נכרות בתחלת מחשבה

בעשרה דברים הנזכרים שם ודעם. והשם ית' אמר בתורה "יג. את קשתי נתתי בענן והיתה לאות ברית ביני ובין הארץ:

יד. והיה בעננ ענן על הארץ ונראתה הקשת בענן:

טו. וזכרתי את בר יתי אשר ביני וביניכם ובין כל נפש חיה בכל בשר ולא יהיה עוד המים למבול לשחת כל בשר:

טז. והיתה הקשת בענן וראיתיה לזכר ברית עולם בין אלהים ובין כל נפש חיה בכל בשר אשר על הארץ:

יז. ויאמר אלהים אל נח זאת אות הברית אשר הקמתי ביני ובין כל בשר אשר על הארץ" (בראשית ט'). עד כאן נשלמה פרשת הקשת עם היות לה ראשית עניינים והם ויאמר אלהים אל נח וכו' ועוד. יב. ויאמר אלהים זאת אות הברית אשר אני נתן ביני וביניכם ובין כל נפש חיה אשר אתכם לדרת עולם". והנה החזיר הענין פעמים כדי לעורר המבינים אל מה שתחת ענין אות הברית הזאת אשר בין מדת הדין ובין בני נח, ובאה אחר ענין שפיכות דמים משותף עם פריה ורביה, ואחריו גם כן בא גלוי עריות וזה כלו לנח ולבניו. אבל לאברהם ולבניו נתחדשה ברית חדשה כוללת שתים, והן ברית מילה ובריתלשון. ואות השבת בין יי ובין ישראל לבד. על כן הקשת יותר כללית מאלו ואות התפילין יותר פרטית, שאינה נוהגת מן הדין אלא לבעל גוף קדוש כאלישע בעל הכנפים. והאותות והמופתים היו מאז ונעלמו ועתידים להתגלות ודומים בזה לקשת, ואות שבת ואות תפילין לעתים. אבל אות ברית מילה עם כל בר ישראל נגלה לעצמו ונעלם מזולתו. ואיסור והיתר הכונה בו ככונת צורת קשר של תפילין שקשרו בראש לאחור קשר נקשר בלי כתר, ושביד לפנים נקשר פעם וניתר פעם. כן הקשר העליון צריך המשכיל שידבק בעליונים ויקשר בם עד שלא יתיר בם מהם לעולם. והקשר התחתון פעם ידבק בו לפי צרכו אליו ופעם יותר ממנו לפי מעלת עצמו בערך אליו:

ונאמר "כמראה הקשת אשר יהיה בענן ביום הגשם כן מראה הנגה סביב הוא מרא"ה דמו"ת כבוד יהוה" (יחזקאל א' כח'). כמו שזכרנו במקום מחלק אוצר, וסודו מראו"ת הד"ם הנמצאים בכבד. כי הם יעידו על הדם הטמא והטהור ועל כחם, והיא מד"ת

המאו"ר שגם היא כבוד השם. ודע כי כחותינו קשורות למעלה ופעם יכוונו בזנבות ופעם בראשים ואות הנחש לעד. מענין אמרו "שלח ידך ואחוז בזנבו", וכן ואז יהיה למטה בכפו. ועוד היד מצורעת כשלג שמתחת כסא הכבוד, והמים נהפכים לדם ויהיו לדם ביבשת, והנה שבתי מקרר ומקשה ומקפיא גם כן עם יבשותו כמו שהאש מחמם ומיבש עם חמימותו וזה לפי חמר הלחות ולפי פעלם בם. ואלה העניינים מי שרוצה לדעתם בארך יקרא קצת ספר אותות השמים ויעיין במדרש החכמה שחבר ר' יהודה הכהן ז"ל, בקצת עניינים אלה והמה נמצאים בספר החי. ומתוך רוב למוד הספרים יתבארו רוב הספקות לאדם. כי זה לא רמזתיו אלא מפני הסבה שאודיענה לך בחלק י' הבא אחר זה. סוף דבר הכוונה בכל חי מדבר בבריאתו היא להביאו אל הכרת קונו וזה גם כן להחיותו לעולמי עד ולפיכך צריך שתשתדל להכיר מה שבא בענין סוד ברית מילה וסוד ברית לשון שהם שני עניינים. ברית מילה תורה על היצור שהיה לפי תולדתו ערל וצריך למול על כל פנים. וכן ברית לשון רמז להיותו ערל וצריך למול גם כן לפיכך היה שתי בריתות אלו כולל אברהם ומשה האב המוליד הגוף הוא אברה"ם מהאב"ר והרב המוליד הדבור הוא מש"ה והוא הש"ם על כן היה אברהם אבינו ומשה רבינו ושניהם עמודי העולמים וכן האבר מביאנו לעולם הזה והלשון מביאנו לחיי העולם הבא:

ואחר שהתבאר לך סוד העיבור תדע איך נתעברה אמך ממך, ושהסבות עם היותן רבות, תאות המשגל הטבעית היא היתה הקרובה, והיא ששרשה בכבד שבו כח טיט הדם הטבעי החם, שהוא מניע הטפה שממנה נהיית ונעשית בריה, ושמה קרי והמלאך הממונה עליה שמו לילה, שנאמר מקרה לילה. וזה מפני שהמשגל הנקרא עין הדעת טוב ורע הוא ענין מאוס, וראוי להתבייש בעת הפעל מכל עין רואה ומכל אזן שומעת בכל צד. ואם כן אין עתו כי אם בחשך ובלילה או בבית אפל, כי הוא גלוי עריות על כל פנים, עד שאין ראוי הפעל ההוא בפה בשום פנים. והיתה הקשת הנבראת מקושי ניצוץ השמש בעב הענן, והוא הלח וחציו נוגעות בלבבות סבה גם כן. ונאמר עליה "את קשתי נתתי בענן" ופירשו בה קשתי, קשותי, דמות המוקש לי. והוא שנאמר עוד בדמיון הנבואה שמראה הנבואה כמראה הקשת, שנודע סודו מאמרו "הנה אנכי בא אליך בעב הענן", ונתן הטעם באמרו "בעבור ישמע העם בדברי עמך". וטעם שני נתן באמרו "וגם בך יאמינו לעולם" באמרו בסוף אחר עבור הים ביבשה, שזה לא היה אפשר עד יציאת מצרים "ויאמינו ביהוה ובמשה עבדו". והסוד שנאמר שם הוא נגלה מאמרו "כן מראה הנגה סביב". וגלה הנביא הדבר כשאמר מבואר "הוא מראה דמות כבוד יהוה".

וזה שכבר התבאר במופת בספר אותות השמים כי הקשת אינו דבר לעצמו אבל דמות צבוע אנו רואים, והחמר שלנו גם כן צבוע באותה המדה בעצמה, כסוד השם א"ל שד"י שסופיהם הנעלמים ל"פ מ"ד וסודם ההפס"ד והנגלים סודם ההוי"ה. והנה הכבד נגלה וסוד ל"פ הוא גל"ם הל"ב. ואם כן נודע שהיה דם הכבד גלם הלב והם הפני"ם, ודם הלב גלם המח, וניצוצי השכל עוברים בנקבי המח ומכים בנקבי הלב וממנו עוברים אל הכבד ועולה החשק ונדבקים הגלמים בצורות החשוקות, ובאלו הן מיד מתגשמות בגלמי הגוף, ומתראים ונגלים לאדם המשכיל על ידי הצבעים אשר בגלמי ד' הליחות:

ואמנם האוירית והמימית שהם הדם והלחה הלבנה הם קרובות למראה יותר והן מקבלות ניצוצי השכל. והסוד א'דומה ל'בנה ש'חורה ד'ם י'רוקה (א"ל שד"י). והנה הנעלם מן (הסוד) [שד"י] י"ן ל"ת ו"ד והנם ש"ר, וסוד שד"י מטטרון, הנה הכל מטטרון שר הפנים והוא שכב"ת זר"ע. וכבר דברנו בסודו במה שעבר ונדבר עוד במה שיבא. ואם הוספנו או גרענו מזה לזה חבר אתה זה עם זה והשתכל בזה ובזה ותבין ז"ה וז"ה. ועל כן היה ראוי לכרות אתנו ברי"ת מיל"ה, שסודו ארב"ע חיו"ת שמהם מהותנו והברית כרותה בצורת השתי וערב. ודין הוא לכרות זאת הברית הגופנית ולהדבק ברוחנית ממנה שהיא ידיעת השם, שלא יתכן שיתגלה השם עד שילקחו דרכיו 'שתי וערב', והוא 'ברית עשו'. כלומר אם לא ידע אדם מעשה השם לא ידעהו, ובמה ידעהו בברית לשון הקדש. ומי יעיד על מעשיו שבתי ואותותיו שהם המנוחה והקבוץ והדבוק ושביתת מעשה הפזור היא אות שניה והשבת סימן תשובה, והישיבה סימן לימוד, והתנועה סימניה יגיעה ועיפות ואין תכליתה כי אם מנוחה. ויום המנוח רמז למנוחה נצחית מושבעת. ועל כן באה הזכרה בקשת, לזכור ברית עולם שנה ונפש, ועל כן היתה לאות. וכן התפילין היו לאות ולזכרון וכל אות ומופת שבא בשום מקום הכונה בו הזכרון שלא נשכח מה ששכחנו:

ואמנם איסו"ר והת"ר שסודם כל"י האותיו"ת הם שראוי לאסור קצתם ולהתיר קצתם, כי הם סו"ד התאוו"ת. וזה שראוי לאסור תאוות בהמיות ולהתיר תאוות אלוהיות כלומר שראוי לאסור את שהותר בטבע ושהטבע שהוא מעשה בראשית שהם בגופים תאות ההמשכה אחר התולדת, והטביע בגופים כחות ורוחות מניעות הגופים עד שירדפו זה את זה ויולידו כמותם. והדין היה עם הטבע לעשות זה כי הגלם הטבעי כדורי רודף קצתו את קצתו, ואם לא היו התאוות כבר היו הגופים כלים. ולא עוד אלא שאם תעיין בטוב תמצא שלא היו נמצאים כלל, ואם היו הדברים כלם טבעיים והווים ונפסדים היה

הטבע הוא האלוה בהכרח. ולפיכך הוצרכנו אל ידיעת חכמת האלהות הנקראת מה שאחר הטבע שהיא מעשה מרכבה. לדעת שיש דבר אחר הטבע והוא הפועל הטבע, ומה שהטבע אסרו וקשרו ושמהו בבית הסהר והוא הכיר שכל כב"ד נופל בו בשם השם שנפל בו ואסרו הטבע תוך מ"ח ול"ב התירו שם בשם שאינו גוף ולא כח בגוף והוא שם השכל והשכל בעצמו. והדין עם השם להתיר חבלי החשק השכליים [הקושרים] התאוות הבהמיים, כי חשק השכל התגלגל עד בריאת המקרים עם המצאת העצמים ולא חפץ להשאיר עצמים שהם שכליים בכח קשורים בטבע. אבל עשה תחבולות והורה תורות וצווה מצות למוטבעים להתיר קשריהם בהם, ולאסור ולקשור כחות הטבעים בם. עד שיגיע לכל נמצא חקו וחלקו הראוי לו, והעד שמצות עשה כנגד רמ"ח אברי האדם, שראוי לקשרם מיתרון דינם, וראוי להתירם ללמוד ולהרגיל בחכמות ומצות לא תעשה שס"ה כנגד ימות החמה, והם חלקי הזמן שראוי לקשרם תחת כח השכל עד שלא יעברו ימיו של אדם לבטלה. וראוי להתירם ללמוד כמו שנאמר "לא ימוש ספר התורה הזה מפיך והגית בו יומם ולילה" (יהושע א' ח'). ועוד נאמר "אם לא ברית י יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי" (ירמיה לג' כה'). והנה הודיענו בזה כי התורה ודרכיה הם מעשה מרכבה, וחקות שמים וארץ הם מעשה בראשית:

הנה כבר כללתי לך גם עניינים רבים בזה החלק וגם אוסיף עליהם בבא אחריו שמהם תתעורר על תעלומות חכמה עם מה שבשאר הספר הזה מעניינים אלו. כי קשרתי אלה באלה מפני שתתעורר על אלה מאלה ועל אלה מאלה, ולא תחסר דבר מן הצורך בעיינך באלה ובאלה פעמים רבות. וכבר ידעת מה שקרה לארבעה חכמי ישראל כמו שאמרו עליהם ארבעה נכנסו לפרדס. והוא שם לחכמת האלהות שהוא מקיום התענוג וכך קראו הגוים לגן עדן "פרדיסו", ועניינו שהוא ניכר מאליו שהוא מקום עדון. וזה כי כל דבר שהאדם תאב אליו להשיגו ומשיגו, והוא עומד קצת זמן בהשגתו עמו כבר מואס בו. וזה יקרה לכל דבר שיש בו חסרון השלמות הראוי לו בין מצד המשיג, בין מצד המושג, לא ילאה כח השלם אם תאב בו ואינו משיגו ברדפו אחריו, אבל יוסיף תענוג ברדיפתו, ואם השיג ישמח במה שהשיג. ואם יכנסו מונעים ביניהם לא יסבלום שניהם. כי המושג, אם משיג את משיגו יניעהו עד שלא ישקוט ולא ינוח מן העדר ההשגה. אבל יעמידה על חזק עצמותה תמיד עד שתמצא בפעל. והמשיג יביאהו החשק לבקש עד שישוב אל השגתו. ועל זה הסוד חובר שיר השירים ר"ל על הוראת חשק החושק את החשוק, לפי

דמיון החושקים את חשוקיהם בטבעים, וחשק החשוק את החושק, והיא בדמיון חתן וכלה. ובאו בו משלים מורים על מציאות המונעים שביניהם ועל סודם:

ואמנם כל מי שנכנס לפרדס צריך להיותו נכנס בשלום ויוצא בשלום, וצריך שיזהר מניצוצי האור כדי שיראה מה שצריך לראות ולא שיציץ ויהיה נפגע או מת. ואם יראו לו עניינים שהם דבר אחר אין ראוי לו שיחשוב שזה אחר וזה אחר ויאמר בליבו שיש שם שתי רשויות, כי יש בזה כפירה באמת וסכלות במציאה, ואם מטטרון יושב וכותב זכויותן של ישראל פעם אחת ביום, ואין יש ישיבה למעלה הוא אמת אבל הישיבה ההיא קיום כמו "היושב על חוג הארץ" (ישעיה מ' כב') "יושב בשמים ישחק אדני ילעג למו" (תהלים ב' ד'). וכיוצא באלו הדברים כך ראוי ללומדם ברוב דברי חכמי העולם, כי באלו הידיעות יותרו הקשרים והספקות ברוב העניינים המדומים וישאר האדם עם שכלו בשלמות ועם תורתו באמתות, ולא יביאוהו פשטי הכתובים אל הרחקה מהדרך הנכונה, אבל יעזרהו וידין בשתי מדות. האחת שיאמרו כי הכרח הדבור חייב לומר דברים שלא היה ראוי לחשבם כל שכן לאמרם כמו שאמרו דברה תורה בלשון בני אדם. והשנית שידע שאפילו אם היה שם דרך זולת זאת הנמצאת בלשוננו ובמכתבנו היה ראוי להעלימה מן ההמון בכל צד. ולא עוד אלא שראוי לכל חכם לדעת שזה הענין כלו כונת השם שרצה לגלות דברים נעלמים לחכמים ולכסות דברים נגלים מן הפתאים. כמו שזכר הרב בחלק שלישי מן המורה בהקדמה שלפני המרכבה, ואין האדם נמשך בזה אל אחר הרצון האלוהי ואחר כונתו שהיא המביאה את השלמים לידי השלמות ולא היה אפשר שישתמשו הרשעים באור הגנוז הנקרא משכן הארץ, כמו שנאמר "צדיק לעולם ב ל ימוט ורשעים לא ישכנו ארץ" (משלי י' ל'). וזה הרמוז והדומה לו הוא עיקר התורה ושרשה:

עדן חלק י':

זה החלק העשירי ידבר בתולדות הנולדים מן התנועות ומן הזמנים לפי המקומות ולפי הזמנים והקצים תמיד באמצעות נטיות הגלגלים ועלייתן וירידתן אחר הראש והזנב במזלות הגלגל וכוכבין עם ז' כוכבי לכת המחייבים [כחות] השפלים באמצעות האור והחשך. כתוב בספר הבהיר שהוא הספר המיוחס לר' נחוניא בן הקנה ולחבריו הדומים לו והוא אחד מן הספרים המעולים שבכל ספרי הקבלה ומן הטובים שבהם. 'ישב ר' ברכיה ודרש מאי תלי זה דמות שיש לפני הקב"ה דכתיב "קווצתיו תלתלים" ומאי גלגל

זה בטן ומאי לב זה דכתיב בהו"עד לב שמים" ובו כלולים ל"ב נתיבות פליאות חכמה'. וזה כתוב בו וסודו אצלנו תלי בעולם כמלך על כסאו, גלגל בשנה כמלך במדינה, לב בנפש כמלך במלחמה. ודע כי סוד תליו"ת תולדו"ת, וסוד התל"י תולד"ה, וסוד דמו"ת התולד"ה וסודה כשפי"ם. וסוד הכשפי"ם, השפ"ע, הכשפ"ן, החשק"ן. והנה הכשפי"ם, ב"ם החש"ק, בחצ"י הש"ם. כי ראשי"ת ישרא"ל שהוא ראש התורה וסופה סודו מל"ך המשי"ח והוא חצ"י הש"ם, ותמצא תכל"ה שהיא מית"ה. והנה מל"ך המשי"ח חת"ן וסודו חשק"ן בכלו"ת שהם בנו"ת הגו"ף השט"ן, כי כל גו"ף ר"ע והוא זר"ע לב"ן וסודו זנ"ב ער"ל, זנ"ב המאו"ר הגדו"ל. וכל דמו"ת כשפ"ן בנפ"ש שהיא בעלת מדו"ת ודמותה דמות מלאך שטן והוא שטן והוא מלאך המות והוא יצר הרע "דמות כמראה אדם עליו מלמעלה", וזהו התלי שהוא ראשית הקשרים כלם. וכל קשר וקשר והקשרים בעולם שהתלי בו כמלך על כסאו הם בראש הגלגל, שהשמש מביט נכחו בראשית מהלכו. והיא הנקודה הראשונה של ראש מזל טלה אשר יתחייב ממנו, היות זנבו בועל זנב בתולה ופועל בה ומעברה תחל"ה. והנה נתלו על מז"ל בתול"ה מו"ת וחיי"ם והוא יו"ד שמות הקדש. ומכל ב' שמות יולד בן אחד, וכן הם י' מצד הכפולות וח' מצד הפשוטות וכ' מצד הפשוטות של הפשוטות. והנה סימנם "כח"י וראשית אוני". וסוד כחי, ל"ח וסוד אוני זי"ן, חבר אליהם מלת וראשי"ת ותמצא סודו ראשיו"ת, וסוד זי"ן בינ"ה והיא הזנ"ה והיא האם, שנאמר כי אם לבינה תקרא והחכמה אחות, ואחת היא לאמה ברה ליולדתה שנאמר אמור לחכמה אחותי את ואם לבינה תקרא. והסוד "ראובן בכרי אתה כחי וראשית אוני יתר שאת ויתר עז". ראשית זרעיתותי אותיות תאויות כי התאוה ראשית מציאותנו. והנה יתר שאת יתרון נשיאות הזרע ויתר עז יתרון הקושי:

ודע כי כח התלי הוא כח בא מהשם יתעלה ופועל תחלה חשק בראש התלי. ובתחלת חשקו להתנועע הוא שהולך מטלה לדגים, ומתחיל מזנב דגים שהוא החלק האחרון מן ל' מעלות שלו, ומתנועע התלי מן הזנב ההוא ונכנס בבטן דגים לצד ראשו, ודגים מתקרב אל ראש התלי ומשליך התלי בבטן דגים זרע בעל הכחות כלם בי"ה מעלות שהוא תוך מעלותיו. ודגים גם הוא מקיא הזרע ההוא, וכבולעו כך פולטו. ומקבלים אותו כוכבי לכת ממנו והם עוד מקיאים אותו ומקבלים אותו השפלים כולם כל מין ומין מהם לפי הכנתו וכל איש ואיש מהמין כפי מזגיו ועירובי יסודותיו. נמצא שדגים פוגע בראש התלי ראש בראש ואע"פ שבא בו דרך הזנב יוצא דרך הראש. ותענוג חבורם מתדמה אל תענוגנו הרוחני, גם יש ביניהם קצת תענוג גופני מצד היות הגלגל והכוכבים גופים.

אך התלי אינו גוף אבל הוא כח בגוף העולם, כי אינו שכל נפרד. ולכך נוגע תלי בעולם שהוא בו נמצא, דגים נבעל מן הראש. ונאמר כי חדש אלול שהוא אגושטו מיוחס בשנה לששי מפני שיחס החדשים במהלכם היה התחלתם מניסן שמזלו מזל טלה ואליו יחסו ראש התלי וראש השמש. ואמנם יחסו לחדש תשרי זנב התלי וזנב הירח וראש השנה ומזל מאזנים שהוא שטמברי. וטלה עם מאדים ועקרב שהוא מרצו ואוכטוברי והוא א"ח כלומר ראשון ושמיני, וחוברו בו אש ומים שהם שני הפכים וכן חוברו בכלם על דרך אחד. והנה א"ח ס"ל שהוא סגו"ל עמד לבד, אבל י' חוברו עם ה' ועל כן היה סודי גם כן ה"ה חמש נגד חמש. כיצד, ט' עם ע' אש כנגד מים הרי ב' מזלות משמשים עם מאדים, הרי סימן מטב"ע. השיבם עוד לאחור תמצא ש' עם מ' הרי ב' מזלות משמשין עם נגה, הרי ד' מזלות עם ב' כוכבים. ועיין בם ותמצאם הפכים גם כן, והם עפר כנגד רוח. ועוד תא' עם בת' הרי ב' מזלות עם כוכב. והנה רוח כנגד עפר, הנה התהפכו וצורפו על דרך צירוף התיבות ונשארו מצד שמאל א"ח עם ס"ל, וסימנם "כי אסל"ח לעונם ולחטאתם לא אזכר עוד" (ירמיה פרק ל' לג'). ומצד ימין נשארו צ' עם ד"ק והוא הוא צדק, אבל דגים עם קשת הם מים עם אש. עוד ונתהפכו הראשונים עם הקרובים להם זה לפנים וזה לאחור ונשארו עוד ש' עם ג"ד. והנה הם עפר כנגד רוח, ואמנם היו הפוכים כנגד כח ס"ת, כי הם אש כנגד מים ועם אלה כבר ששה כנגד ששה טא"ק שכ"ב כנגד סע"ד תמ"ד הקשי דעת הידיעה יקש"ה ס"ם הדע"ת ועל זה נקרא ע"ץ דע"ת שט"ן:

והנה לפי מה שאמרנו יתגלגלו הפכי העולם ויתחייב מגלגולם ההפכיי לפעול פעולות הפכיות בחמר המתגלגל בכל הפנים, לקבל צורות מתחלפות כזונה המקבלת זונים מתחלפים והכל דשים בה. והנה יטו הגלגלים הרבים על פי הראש והזנב של כל אחד ואחד מהם, ומה שיבא לנו מהם תחלה מהכחות הנגלים הם עניינים מבוארים מורגשים לכל והם האור והחשך, והמושלים עליהם השמש והירח. ולפיהם יש כחות נעלמים רבים מאד באים מהם אלינו מהם באמצעות האור והחשך הנעלמים, כמו שדמם שלמה באמרו "ו ראיתי אני שיש יתרון לחכמה מן הסכלות כיתרון ה אור מן החשך" (קהלת ב' יג'). והרואה באור החכמה הוא הרואה באמת, ומי שאינו רואה באורה אינו רואה בנחמתה. וכבר נאמר לשם "כי עמך מקור חיים באורך נראה אור" (תהלים לו' י'). ואחר היות העניינים ככה הנה התולדות הנולדים סבתם התנועה והזמן ושנוייהם רבים ומשונים, לפיכך יהיו מיני התולדות נמשכים אחר מיני התנועות ופרטי המינים נמשכים אחר פרטי התנועות הנמצאים משונים למיניהם. והקצים יהיו לפי קצה כל גלגל וגלגל,

כי יש מי שיהיה קצו שהוא סוף תנועתו ראש תנועת גלגל אחר. ומזה יתחייבו בתולדת ג' מיני תשמיש, והם שמוש פנים אל פנים כמו אדם ודג ונחש שרמזו בו סוד מפני שדברה שכינה עמהם. ושמוש אחור אל אחור כמו הגמל והוא סוד הגלם. ושמוש פנים אל אחור כרוב בעלי חיים, שזה רודף אחר זה ומכוין להשיגו ולהתענג בחברתו ולא יוכל להשיגו עד שימתינהו ויחזק אחוריו כנגד פני רדפו. וזה נמצא בכוכבים ובנטיות הגלגלים, והנה ירד זה ויעלה זה וירדפו עוד זה את זה, ויש מן הכוכבים מי שהולך לפנים ומביט לחברו פנים אל פנים, ויש שחוזר לאחור לפי המערכת הסבובית ולפי קוטר הארץ שהיא המוצק לגלגל המזלות באמת. ויש שעומד וממתין עד שיגיע לו כח מכחות קצת חבריו הקרובים או הרחוקים:

ודע שזה כולו שהבאתי לך מן הכללים הנזכרים, לא היתה כונתי בם להודיעך איך כל גלגל וגלגל מתגלגל ואנה נוטה ומאין עולה ואנה הוא מקום ירידתו, או מה הוא ראש התלי וזנבו ומניין המזלות והדומה לזה כלו, מפני שזה כלו הוא ענין עמוק מאד וחוברו עליו ספרים רבים מאד ומופלאים. אבל כונתי היתה להודיעך כי אלה העניינים כלם אין צורך ולא הכרח לשום מקובל להכחישם כי אינם מזיקים כלל בדרך הקבלה. אבל אני אומר שידיעתם מועלת מאד לחכמי הקבלה ועוזרת לאמת דרכיה המופלגים בלא ספק. וזה מפני שראיתי מקובל בלתי חכם חושב שהשם פועל באדם מבלתי אמצעי כלל בין השם ובינו בכל דבר שבעולם. בין בשכלו בין בנפשו בין בגופו ובניו ואשתו בין בממונו מכל צד. ולא סבלה דעתי לעזבך בזו הטעות הגדולה כי אש היא עד אבדון תאכל. ועל כן רמזתי לך מה שרמזתי ואוסיף לומר לך מפורש כי כל הנמצאים כולם הם אמצעים בין השם יתע' ובין האדם. ואם תאמר איך יהיה זה, אם כן יתחייב ממנו שיהיה האדם בתכלית הרוחק מן השם, והנה אומר לך שאתה אומר אמת בלא ספק שכן הוא והמציאות והתורה עדים על זה. ועל כן היו כל תחבולות המציאות ותחבולות התורה וערמות המצות נמצאות כדי להקריב זה הרחוק בתכלית הרחק מן השם בתכלית הקרובה אליו. והכל להסיר כל האמצעים שקשרו את האדם בחבלי השקר ולהתירו מתחת ידיהם, בסוד יציאת מצרים ומעבר הים ביבשה. ולהשים אמצעי לבד בין היהודי ובין השם, והוא שכלו של האדם הגבור המתחזק בכח התורה והמצוה הנגלות והנסתרות, שהוא בעצמו שכלו של השם. ואמנם בהגיעו שלם יוסרו מקצת האמצעיים אשר היו מעבידים האדם בפרך בחמר ובלבנים. ותנתן התורה ותתקבל אחרי שקוע האויבים בים, שהוא מקבל התנועה מן הרקיע. כי הים דומה לרקיע שבו מקום

הקשת הנזכר לפני זה החלק. ורקיע זה דומה לכסא הכבוד, ועל כן הציצית צבועה בדם חלזון שהוא גדול המזון והנו תכלת שהוא סוד הגעת התכלית עם ארבע כנפות הכסות. וכבר נרמז בידיעה ונאמר "כי כולם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם" "כמים לים מכסים". ובמקום אחר אומר "כמים יכסו על ים. והנה ים הוא מקום מקוה המים שנאמר "ולמקוה המים קרא ימים", והוא שם המערב אל פתאים וממנו נגזר יום ואע"פ שנשתנה בו עניינו. והכונה מפני שהידיעה אז תהיה מקפת השם המפורש וכל אדם יכיר שם בן ארבע אותיות ויורהו באצבע ויאמר עליו, "זה יהוה קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו". כי ידיעתו היא סבת הישועה האמיתית בלא ספק. והנה משה שכתב ספרו וספר איוב הודיענו אמתת המציאות כולה, בגלותנו לנו בראש ספר איוב סוד האמצעי אשר בינינו ובין השם. והוא המסית את השם לבלענו באמרו "ותסיתני בו לבלעו ח נם" (איוב ב' ג'). והודיענו שכל מה שאתנו הכל ארציי ואין לנו רשות עליו ולא יכלת גמורה כי אם במקרה ובזמן קטן מאד. והכל דמיון ושחוק כחלום שעובר בלילו וכשיעור הישן ממנו כך ימצאנו ואפילו בהשתכלו באתמולו יראה מיד שימיו כצל עובר "כעבור סופה ואין רשע" "והתבוננת על מקומו ואיננו":

ואם כן זה האמצעי שמו שט"ן גם איוב שמו ושטן הוא, כי הוא נג"ף ר"ע ואין לו עמידה וקיום, אבל הוא משוטט בארץ ומתהלך בה. כי הוא עולמה ומקומה של זה החמר ההוה ונפסד ר"ל חמר הד' יסודות שמהם נבראנו וממהותם נתהווינו בהוויתנו החיונית, והכל באמצעות השטן. הלא תראה בעת המשגל שהאיש והאשה מתחממים ונתרעים ודומים למשוגעים מפני גבורת תאות הדבקות. וכל מה שאתנו הוא מופקד אצלנו על יד השטן, ועל כן אין לנו חלק בשלו וגם הוא אין לו חלק בשלו וגם הוא אין לו חלק בהוייתנו השנית הנפשית. כי אינה בחלקו אבל בחלק השם לבד, ועל כן אמר לו השם בשלך עשה מה שתרצה כי חלקך הוא אין חלקי שמריהו, אך את נפשו שמור והיא הנפש המשכלת. ואם כן הכונה בכל התורות וכל המצות היא לדעת זה הסוד הגדול ולהשתדל אחר זו הידיעה להעלות הנפש הזאת במעלת השכל כפי היכולת. הנה כבר בארתי לך מה שראיתי שראוי לגלותו במכתב בענין חלק עדן על סוד העיבור וכללתי בתוך דברי דברים רבים שראיתי שהם מועילים לכונתי. ודע כי שום חכם בעולם לא היה יכול לכתוב בספר הענינים אשר ציירם בלבו גם לא היה יכול לאמרם מפני שהמכתב אינו מספיק אפילו לציור הגופים. והעד שאי אפשר לו לאדם לצייר שום דבר כדורי בכתב אבל מצייר במקומו עגול אחד ואומר בספר זה יהיה רמז וסימן לכדורי. ואם בגופים

קרה זה איך לא יקרה זה למה שאין שם דרך לציירו ולא לסמנו כי אם בקריאת שם לבד. וזה מפני היות הענין כח בגוף כגון הכעס והרצון והדומים להם מן המקרים, וכל שכן שיהיה רחוק יותר לצייר שום נפש. כי איך יצייר אדם בציור ארך רחב ועמק מה שאין לו לא ארך ולא רחב ולא עמק בעצמו, ולא דבר דומה להם. ואם כן כל שכן שלא יכול לצייר דבר שאינו גוף ולא כח בגוף, שהרי הנפש בעצמה אע"פ שאינה גוף מפני היותה כח בגוף אינה יכולה לצייר מהות מה שאינו גוף ולא כח בגוף. ולא נשאר מהציור כי אם הדבור בו והציור בשכל שמה שאינו גוף ולא כח בגוף אינו נעדר בשום פנים. ועדיו הם הגופים והכחות בם, והוא שאחר שהם מתחדשים זולתם חדשום. ולא ילך זה אל לא תכלית אבל ימשך עד מציאות ממציא הגופים וכחותיהם בהם שאינו דומה להם ואינו כהם. ואחר זה יבוקש אם הם פועלים רבים וימשך הדבר בהכרח עד העצם הראשון לכל, והוא שאינו רבים בשום צד. זה כלו וכיוצא בו הוא שהחכם יכול לכתבו ולישא וליתן בו במשא ומתן על דרך מלחמתה של תורה. ויתכן לחבר על אלו הדברים ספרים שלא יהיה להם חקר כלל. ואם כן אל תתמה אם קצר אחד מן המחברים בדברו באלה העניינים תכלית הקצור לפי מה שצריך כמו שעשיתי אני והדומים לי בזה. כי אני כוונתי להודיעך כללי העניינים ומקצת פרטיהם בראשי הפרקים ברוב דברי מפני שידעתי שזה מספיק לך ולחביריך הדומים לך מחושקי החכמה עם ההשתדלות וההשתכלות בכל דבר ודבר ולפי הראוי לו כי העושה זה הוא שיקרא פילוסוף וכשישיג מה שראוי להשיג ראוי שיקרא חכם וכשיוסיף תמיד יתנבא ויקרא נביא וכבר התעורר אל זה עם מה שתמצא בזה החבור מזה הענין הטוב ושים לבך להבין כונתי בכל דבר ותצליח בלימודך ותשכיל בעזרת השם:

י' חלק"י גנו"ז:

גנוז חלק א ידבר:

בשמות של הדברים הנמצאים, יהיו עצמים או מקרים או הנחשבים לנמצאים ונקראים בשמות דומים, עד שהשומעים שמותם יחשבו שהם שמות לדברים נמצאים, כאילו קריאת שמותם אצלם תחייב מציאותם מורגשת או מושכלת לא מדומה. ראוי לדבר הנה בזה העניין בהשגת הדברים המושגים ובכלים שמשיג בהם המשיג, אם הוא בעל כלים או אם יש שם השגה לדבר בלתי כלים. ובסבות המציאות למשיג שישיג אם הוא בעל סבות בהשגותיו, או אם יש שם דבר משיג לדבר שהוא זולתו מבלי סבה חוץ ממנו. וזה

כולו יביאנו לדבר בו עניין קריאת השמות לדברים. ואתה יודע כי זו החכמה עמוקה מאד וכשיחשוב המקצר בביאורה שקצר בכל יכולתו ימצא שהאריך הרבה ועדיין לא אמר דבר שישוער כטפה מן הים אצל כל הים. על דרך משל ממה שצריך לדבר בזה ואם ישים אדם כונתו להאריך כדי שיתקרב לביאור מה שצריך לבארו לא יכילו ספרים אריכות דבריו. ועל זו החכמה שהיא אמתת התורה ופרי כל החכמות נאמר "ארכה מארץ מדה ורחבה מני ים" (איוב יא' ט). ועל זה הדרך נאמר לאברהם "קום התהל ך בארץ לארכה ולרחבה כי לך אתננה" (בראשית יג' יז'). והארך והרחב הם הקו והשטח והארץ הוא העמק והוא הגוף. ואם כן הגיד השם לאברהם שיתן לו הגוף הארציי עם מקריו הדבקים אליו. והם שתי וערב שמעשה הארך דומה לשתי ומעשה הרוחב דומה לערב. וכך צריך להבין כל מה שדומה למאמרי השם בתורה אשר היא באמת מורה בשמותיה תכלית הכונה במציאות האדם:

ודע כי השמות נחלקים לחלקים הרבה, ואמנם השמות של הדברים הנמצא לא ימלטו מהיותם מורים בבחינת אמתתם על מהות הדבר הנמצא ועל עצמו, או על תאר מן התארים הנוספים על העצם והמורים על מהות הדבר הנמצא. יהיו מחוברים בלשוננו שהוא לשון הקדש מאותיות, שתים לפחות, כמלת שם או יה או אר. והנה לך כל מה שיאמר עליו שהוא שם לשום דבר בין אם יהיה הדבר ההוא עצם בין אם יהיה מקרה, שאין במציאות כי אם שלשה עניינים שהם יקראו בשמות. והם שמות לעצמים בלבד, ושמות לתארים ר"ל למקרים שכל תאר הוא מקרה, ושמות לדברים המורכבים משניהם יחד. ולפיכך נחלקו השמות בכל לשון ולשון לשלשה סוגים חלוק הכרחי. והוא שיהיו השמות משותפים או נמשכין או מופרשים. וזה ביאורם, המופרשים הם השמות שמשתנים זה מזה והדברים הנקראים בהם נשתנים זה מזה ג"כ, ויהיה לכל דבר ודבר שם מיוחד לו, שלא יקרא זולתו בשמו בשום פנים, וגם הוא אינו נקרא בשם חברו כלל מכל הדברים הנמצאים הנקראים בשם. כי כמו שהתייחד בעצמו מזולתו כן יתייחד לו שם שיקרא בו לבדו. זהו הענין הראוי לומר על זה השם המפורש המופרש והמיוחד לזה הדבר הנקרא בו לבדו. ודע שזה השם לא מצאנוהו לשום דבר בעולם כי אם לשם המיוחד לבדו. אבל מה שיראה בקצת דברים שהוא ג"כ ככה, אינו מיוחד מפני שאין לך שם בעולם זולת השם לבד, שלא יקראו בו שני נמצאים או יותר בצד מן הצדדים:

וראיתי בפירוש שפירש הרב בעל המורה בהגיון הקצור שאמר בו בפרק י"ג, כי השמות

המפורשים הם כגון המים והאש והאילן לפי שמות הקדש. וזה אמת מצד אחד, אבל המים הוא שם לענייניים רבים כמו כן על דרך ההשאלה, כי הוא שם על התורה, "הוי כל צמא לכו למים (ישעיה נה'). והוא שם ללב החלוש כאמרו "וימס לבב העם ויהי למים" (יהושע ז' ה'). והוא בעצמו אמר במורה שחמר אחד נבדל בשלש צורות, וקראם כלם בשם מים בשתוף השם בענין המים, שנאמר "ויאמר אלהים יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל בין מים למים" (בראשית א' ו'). וזה אמרו בחלק ב' בפרק ל' של המורה שהורה האמתיות באמצעות השמות. ואמנם לפי מה שאמר ימצאו מהם רבים אין חקר מן השמות המופרשים כשלא נשגיח בשתופים ובהשאלות ונקח מהם כל מה שנפלה עליו הסכמה להתמיד השם ההוא לדבר ההוא תמיד. ואפילו אם יש אחריו סודות לא נקחהו אלא לפי דרכו הראשונה הנכרת לכל בתחלת מחשבה. כי מי שישאל לחברו מהו הדבר שנקרא מים בלשון הקדש יענה לו מיד המים הידועים. ואין הפרש בין מלוחים ומתוקים ומרים ועכורים וזכים וכיוצא בהם כי כולם מים שמם בכלל. וכאשר אמרנו במים היינו אומרים באש והאילן שרמזם הרב וכן בשאר דברים. והודעתיך זה בעבור סוד השם המיוחד המופרש כמו שרמזתי ואוסיף לבארו במקומו בע"ה:

הנה כבר התבאר לך ענין השמות המופרשים, ואמנם השמות הנמשכים הם שיהיו שמות רבים לדבר אחד. כגון גט שנקרא ספר כריתות ונקרא אגרת והוא גט בעצמו ורבים כיוצא בו. ואע"פ שיתכן שיקרא עוד דבר אחר זולתו באלה השמות בעצמם, שהנה מגלת אסתר ג"כ נקראת ספר ונקראת אגרת ורבים כן. והנה השמות המשותפים הם כשיהיו עניינים נקראים בשם אחד כגון רוח שהוא נאמר על הרוח הנושבת ועל הזיות ועל הנפש ועל דברים אחרים רבים. וכמוהו שמות הרבה שהם משותפים בשם ונבדלים בענין. והחוקרים מנו השמות המשותפין וחלקום לששה חלקים, ואמרו שיש מהם שהם נקראים גמורי השתוף, ומהם מוסכמים, ומהם מסופקים, ומהם מי שיאמר בכלל ופרט, ומהם מושאלים, ומהם מועתקים. וכאשר חלקום פירשום והודיעום לפי הצריך להודיעם על דרך הפילוסופיאה. ומפני שאני כונתי לבאר ענין בד' חלקי זה החלק האחרונים בחכמת השמות האלהיות, הוצרכתי להקדים ו' חלקים ראשונים בזה החלק האחרון הנקרא גנוז. וראיתי שאדבר בשמות בכללם על דרך שדברו בה הפילוסופים הנקראים חכמי ההגיון. וזה שאם לא הייתי מקדימם היה חושד אותי היודעם בשלא ראיתים לעולם. ויתכן שהיה אומר עלי לא ראה זה האיש דברי הפילוסופים בשמות לא היה אומר מה שאמר. והשומע דבריו היה חושב שהדין אתו עם היותי אני בלתי מקשה על

דבריהם במה שאמרוהו בשמות לפי דרכם. אבל אומר מה שאומר להורות ההבדל שיש בינינו ובינם בענייני השומע השמות. וגם אודיע עוד ההפרש הגדול שיש בין נביאינו וחכמינו הקדמונים ובין חכמי דורינו זה בענייני השמות. ואחל במה שרמזתי בראש זה החלק, ואדבר בו ואומר שכבר נודע שהדברים הנמצאים לא ימלטו מהיותם עצמים או מקרים. והעצם יאמר על דבר שיש לו עצמה וחוזק בעצמו לעמוד מבלתי שיעמידוהו דבר שהוא מקרה לו או בו או חוץ ממנו. ואמנם העצמים כולם קיימים, ונקרא העצם בלשון לעז שושטנציאה. ופירשוהו דבר שעומד בעצמו ואמרו שאין במציאות כי אם עצם או מקרה. ועל כן חלקו כל הנמצאים לעשרה מאמרות, עצם אחד ותשעה מקרים ואלה הם:

העצם - והכמות - והאיכות - והמצטרף - והמתי - והאנה והמצב - והקנין - והפועל - והמתפעל. ופירשום באריכות דברים הרבה ולא היו ללא צורך, אבל לצורך גדול ולהכרח לפי הקדמותיהם וגם לתועלת גדולה אצלם. ואמנם אצלנו אנחנו אנשי הקבלה צרכנו אליהם מעט, והוא כדי שנדע מהם ללמוד מה שנשיב לאפיקורוס לא לצורך אחר זולת זה. כי יש לנו דרכים מקובלים מביאים אל המושכלות בקלות מבלעדי דרכיהם:

ואעפ"כ כבר אמרתי לך שנכתוב מבחר דבריהם בקצור בעניינים אלו בעבור צורך קריאת השמות לדברים, ולהודיע לכל שלא נעלם ממנו דרך מדרכיהם בזה. ועל כן אומר עוד שאריסטולוס שהיה ראש הפילוסופים אמר בספר המאמרות בהגיון בחלק הראשון שהעצמים שני מינים ראשונים ושניים. ואמר שאיש העצם הוא הנאמר באמת ובקדימה מפני שאיננו בנושא ולא על נושא. כמו האיש הרמוז והסוס הרמוז אליו והוא הפרטי. וזהו העצם הראשון מכל העצמים, ואמנם העצמים השניים הם המינים שימצאו בם האישים על צד דומה במציאות החלק בכל וסוגיהם אתם. והמשל בזה שאברהם זה הכותב הוא במינו ר"ל באדם, והאדם שהוא מינו הוא כסוגו שהוא החי. וכך כל המינים והסוגים העצמיים המורים בשמותיהם על מהות הדבר. וא"כ הנה נודע שאברהם הרמוז אליו הוא העצם הראשון והאדם הנשוא עליו והחי שהם מינו וסוגו הקרובים או הרחוקים הם העצמים השניים. וכבר אמר עוד שהמינים ראויים ג"כ לקראם בשם העצם באמת ובקדימה יותר מן הסוגים. וזה מפני שכמו שהעצמים הראשונים נושאים העניינים, כן המינים נושאים הסוגים. וידוע כי שם האיש הרמוז אליו שהוא שם אברהם אין זה השם מורה על מהותו ועל עצמותו ועל אמתתו, אבל מורה על ייחודו לבד שיש

לו שם העצם מיוחד לו, כלומר שאין שמו כולל מינו. ואע"פ שכבר ימצאו אישים כמינו שיקראו בשמו עם כל זה אינו מורה על מהות אבל מורה על שהוא איש העצם, והוא נבדל מכל עצם לעצמו. וזה שכל מה שיורה על מהות הדבר הוא אשר יהיה מהעצמים השניים מינים או סוגים מינים באדם הכולל והשור והחמור והסוס בכלל. וסוגים כחי וכצומח וכדומם והדומים להם הכוללים יותר מהמינים. ועל זה לא נאמר שרש לשם שם מיניי ולא שם סוגיי, מפני שאין לו שם שיורה על מהותו כמו שחושבין עמי הארצות. אבל שמותיו כלם הם שמות התאר כלומר שיש מהם שיורו על הנהגות ומדות ופעולות באות מאתו יתעלה, וניחסם אליו כמו שניחסם אלינו עם היותם משותפים בשם לבד לא בענין. ויש מהם שלשה כמו שנזכירם במקומם שהם מורים על היותם שמות העצם, ושלשתם דבר אחד ונקרא הדבר ההוא המיוחד בשם המפורש, על דרך איש העצם. כמו שרמזנו בשם אברהם שהוא שם העצם הראשון המופשט המיוחד לו המפורש כמו שנזכור במקומו בע"ה. והאריך החכם בענין העצמים עד שביארם יפה:

ואמנם אמר בספר מה שאחר הטבע, שהעצם הנקרא בערבי אל גוהר. ואמר על הארבעה יסודות ועל מה שנרכב מהם ועל נפשות החי ועל השלש פנות שיש לגוף ועל המספרים ועל גבול הדבר והוא צורתו. ואמר שהעצם הוא קודם לשאר המאמרות התשעה המושאות עליו. והדבר שבו הוא העצם עצם, ראוי להיות יותר מוקדם ממנו. זהו מה שהוצרכתי להודיעך בקצור ממה שאמרו בעצם. ואם תרצה לעיין בעומק דבריו גם בפירושיהם עיין בספריו ובספרי מפרשיהם. ואמנם מה שאמרו במקרים הט' נאמר ממנו ג"כ בקצור מה שיספיק לכונתנו והוא זה. דע כי הכמות יש ממנה מתפרקת ויש ממנה מתדבקת, והמתחלקת שני מינים והם המספר והדבור. והמתדבקת חמשה מינים והם הקו והשטח והגוף והזמן והמקום. והאריך בהם הרבה והורה על סגולותיהם ועל הבדליהם ועל מיניהם ועל סוגיהם וכן עשה בשאר. והאיכות אמר שהיא ארבעה סוגים, האחד הוא שיורה על קניין וענין, והקנין הוא ענין חזק ארוך זמן וקשה להסירו, והענין הוא קל ההסרה. והמשל בזה שהחכם הגדול יאמר עליו שקנה חכמה. ומי שמתחיל להתחכם אמר עליו שיש לו ענין בחכמה, וזה שהסוג הוא התכונות שבנפש ובבעל הנפש מצד מה שהוא בעל נפש. והשנ"י הוא מה שיש לו כח טבעי או אין לו כח טבעי, באמרך בריא או חולה, וכח טבעי הוא שפועל בקלות ונפעל בקושי ולא כח טבעי הוא להפך כקשה וכרך. והשלישי הוא ההתפעל כנמצא בדברים המושגים בחמשת החושים, והבדיל מהם המראים מפני שלא תתפעל הראות מן המראה כמו האחרים והאריך בם

ובאדם. והרביעי הוא התארים והתמונות הנמצאים בדברים וכבר באר בם הרבה. ורבי משה ז"ל זכרם במאמרם הנכבד מורה והוסיף עליהם אחד אבל אמר שיהיה התאר הוא המתואר בעצמו או יהיה פירוש שם, והוא מה שיורה על מהות או על חלק מהות וגם שם באר הרב הענין מפורש מאד:

והמצטרף אמר שיאמר על הדברים המצטרפים כמו הרב והמעט והגדול והקטן והכפל והחצי והאב והבן והאדון והעבד וכן רבים ובאדם בחכמה והאריך בם לפי צרכו. והמת"י הוא ענין שאלה מורה על זמן עבר או עומד או עתיד, וזה המקרה לא זכרו מפני קלותו. והאנ"ה מורה על הדבר שהוא במקום או על המקום, ואמר בסוף השער השני כי מאמר מתי ומאמר אנה ומאמר לו שהוא הקנין שאין צורך להאריך בם כי הם פשוטים. אבל האריכות הוא במורכבים. והמצ"ד הוא מה שיורה על הדבר ששמו נגזר ממאמר המצטרף. והמס"ב הם ממאמר המצב ואמר בזה שבראם בשער המצטרף. והקניי"ן, והוא הנקרא ממאמר ל"ו, אמר בסוף ספר המאמרות עליו שהוא יאמר על ששה פנים. אחד מהם על דרך הקנין ממש. והענין שאנחנו נאמר שיש לנו ידיעה ויש לנו חשיבות. והשני על דרך הכמה כי יאמר הדבר הפלוני יש לו שיעור ארכו כך וכך. והשלישי על מה שיחזיק בגוף אם בכלו כמו הכתנת והמעיל ואם על חלק ממנו כטבעת באצבע וכמנעל ברגל. והרביעי עליהם החלק אל הכלל, כאמרנו יש לו יד ויש לו רגל. והחמישי כמו החטה באוצר והיין בחבית. כי יאמר על זה שהאוצר יש לו חטה והחבית יש לו יין. והששי על דרך הנקנה כאמרך פלוני יש לו ממון ויש לו אשה ויש לו בנים ויש לו בית וכיוצא באלה והבדיל ביניהם מעט. והפוע"ל כאמרך פלוני יחמם המים ויכתוב הספר. והמתפע"ל כאמרך פלוני יתעשר בשומן גופו כי זהו ההפעלות אשר בעצמו או יתגבר על זולתו. ואמר שאיננו רחוק מהיות הדבר האחד מנוי בשני מאמרים ושני סוגים אבל בשני צדדין לא בצד אחד כי זהו (.):

ואחר שהשלמנו זה עוד נדבר בקצת מה שאמרו בספר השני לו, והוא ספר המליצה בענין השמות. כי שם האריך בהם ואמר דברים מושאלים לפי דרכו, ונזכיר מהם מה שאנו צריכים אליו לדבר בו פה לפי מה שאנחנו בו. ונאמר שהוא מתחיל לומר שראוי לומר תחילה מה הוא השם ומה הוא המילה. ועוד יאמר מהו החיוב והשוללות ומה הם הגזירה והאומר, שהוא סוף החיוב והשוללות. ואמר שהתיבות שידובר בהם מורות תחילה על העניינים אשר בנפש. והאותיות הנכתבות מורות תחילה על אלו התיבות,

וכמו שהאותיות נכתבות, ר"ל הכתב אינו אחד בעצמו לכל האומות, כן התיבות שיסופר בם על העניינים אינם אחדות בעצמם אצל כל האומות. ולזה היתה הוראת אלו בהסכמה לא בטבע. ודברו זה אמת מבואר. וזה כי הטבע לא יעשה דבר פרטי שלא יכלול מין אחד, אבל פועל פעל אחד כללי לכל המין. ובזה תבחן בין מה שהוא בטבע ובין מה שאינו בטבע, ר"ל כי הטבע הוא אשר עשה המינים, והוא אשר הבדיל ביניהם והוא אשר נתן חקו לכל איש ואיש מאישי המין כפי הראוי לו. וכמו שהכין כלי האדם להשכיל בם ולהשיג המושגות ולא ישיג בלי כלום ואעפ"כ רוב למודו הוא המוציא הפעל לאור עם עוזריו. ואמר עוד שם כי העניינים אשר בנפש הם אחדים בעצמם לכל האומות, כמו שהעניינים אשר בנפש המושכלים להם ומורים עליהם הם אחדים ונמצאים בטבע לכל. ואמנם הדבור בצד הוראת העניינים אשר בנפש על הנמצאים שהם חוץ לנפש, הוא מזולת זו החכמה. ואמר שבספר הנפש ידבר בזה, והתיבות תרמזנה אל העניינים המושכלים. כי כמו שהדבר אפשר שהוא מושכל מבלתי שיתואר באמת ובשקר כן התיבה אפשר שהיא מובנת מבלתי שתתואר באמת ולא בשקר. וכמו שאפשר שהמושכל מן הדבר יתואר באמת ובשקר, כן התיבה כבר יהיה מה שיובן ממנה מתואר באמת ובשקר. והאמת והשקר אמנם ישיגו העניינים המובדלים והתיבות המורות עליהם כשהורכב קצתם על קצתם או נחלק קצתם מקצתם. אבל כשנחלקו נפרדים לא יורו על אמת ולא על שקר. והשם והמלה ידמו לעניינים הנפרדים שלא יצדקו ולא יכזבו, והם הנמצאים מבלתי חלוק ולא הרכבה. המשל בזה אודם ולובן כי כשלא יחובר בו ימצא או לא ימצא איננו עדין לא אמת ולא שקר, אבל אמנם יורה על הדבר הרמוז אליו מבלתי שיתואר זה הדבר באמת ולא בשקר. ולזה היה אמרנו עז איל ועזניה נפלאה לא יתואר באמת ולא בשקר כל זמן שלא יחובר בזה ימצא או לא ימצא אם סתם ואם בזמן. ויאמר עז איל נמצא עז איל בלתי נמצא או עז איל ימצא או לא ימצא. ואח"כ אמר עוד המאמר בשם ושם הוא תיבה מורה בהסכמה על ענין מופשט מן הזמן מבלתי שיורה אחד מחלקיו כשנפרד על חלק מזה הענין בין שהיה השם הנפרד פשוט כזייד ועמר ר"ל כראובן ושמעון או מורכב כמו עבד שהוא שם לאדם. וזה כי עבד המלך שהוא שם לאדם כשנפרד ממנו עבד או המלך לא יורה על חלק מזה הענין שהוא יורה על כולו כמו שיורה עליו כאמרנו כשראינו שהוא עבד המלך. כי עבד שם יורה על חלק מן הענין שהורה עליו אמרנו עבד המלך, ואמרנו עבד המלך יורה על חלק מן הענין. וההפרש בין השמות הפשוטים והשמות המורכבים כמו עבד קיים ובעל בשר, שהחלק מהשם הפשוט והוא הגזר האחד מן הגזרים שהורכב מהם השם, לא יורה על דבר כלל לא בעצם ולא במקרה.

כמו הזי"ן מן הזייד כלומר הר"ש מן ראובן. ואמנם החלק מן השם המורכב לא יורה כשנפרד כי אם במקרה. כמו שיקרה למי ששמו עבד המלך שיהיה עבד למלך. ואמנם נוסף בגדר השם בהסכמה מפני שהתיבות שידברו בהם אנשים אינם מורות בטבע ברור מן התיבות שידברו בהם שאר בעלי חיים, והם התיבות שאינן נכתבות. כי התיבות אשר יצפצפו בם רבים מבעלי חיים מחוברים מן הגזרים שיחוברו מהם התיבות שידברו בם האנשים, או מגזרים מחוברים מאותיות הרבה במוצא. והם מורים על ענייניים בעצמם ר"ל בעלי חיים, והשם ממנו נשלם וממנו בלתי נשלם. והנשלם הוא השם המורה על הקניינים כמו אדם וסוס ואם בלתי נשלם הוא השם המורכב משם הקניין ומתיבת לא בלשונות, שיעשה בם זה המין מן השם באמרנו לא אדם ולא חי. וזה המין מן השמות אמנם נברא שם בלתי נשלם לפי שלא יאות שיקרא שם סתם לפי שאיננו מורה על קנין ואינו ג"כ דבר שולל לפי שהוראתו הוראת השם הנפרד ואם הוא מורכב. ולזה כבר ישיגו השוללות כמו שישיג השם הנשלם, והשם עוד כשנארך או נפתח או השתנה שנוי אחר ממה שדומה לזה לא יאמר בו שהוא שם סתם אבל שם מכונה. וא"כ יהיו השמות עוד מהם מכוונים ומהם בלתי מכוונים. והגדר שנגדר בו השם יכללם יחד, אלא שההפרש בין המכונה ובלתי מכונה שהוא המכונה בלשון הערבי, כשיצטרף אל השמות המכונים והם הנקרא הנוטים עוד היה או יהיה או הוא עתה, ונאמר וידא היה בפתח או זיד בחירק, לא יצדק ולא יכזב. והשם בלתי מכונה והוא הנקרא ישר ביחס אליו מאלו היה צודק או כוזב, באמרך נמצא בהגבהא. וזהו מה שזכרנו בגדר השם ומיניו עד כאן דברי החכם הננזכר בענין השמות:

והרב ר' משה ב"ר מימון ז"ל פירש אלה השמות בספר פירוש מלות ההגיון שחבר בקצור בעבור חכם אחד משכיל כדי להודיע לו השמות שנפלה עליהם הסכמת בעלי הלשון הערבית בקצת דבריהם. ואני אזכיר מהם קצתם כי לא אעריך ספרו פה רק אדבר בו במה שאני צריך אליו או במועיל לכוונתי בשם. ואלה הם דברי הרב ז"ל בענין זה, אמר בפרק י"ג התיבה שקורין אותה המדקדקים הערביים הפעל היא שאנו קורים אותה הטבע או העצם. וכבר זכרנו זה הטבע ונקרא המלה הכלי והשם יש ממנו שנקראהו שם ישר ויש שנקראהו שם נוטה. ואמר שהשמות שקורין אותן הם פועלים ופעולים, אנו נקראם הנגזרים. ואשר קראום הם מקורים קראנום אנחנו המשל הראשון, ואשר קראום הם כנויים כמו אני ואתה והוא והה"א [והוי"ו] והכ"ף והיו"ד [בעבדו] ובעבדה ועבדך ועבדי קראנום אנחנו החלופים גם כנוים, ויש שקראום קונים שהם עבודה. ונקרא התאר

והמתאר דבור שהורכב הרכבה קשירה והתנאה (מהמלה תנאי), כאמרנו ראובן הכותב ושמעון הלבן. וכמו כן השם המצטרף והמצורף אליו אותו ההצטרפות הדקדוקי יקרא גם כן [דבור מורכב הרכבת קשירה והתנאה, ואולם הדבור החותך נקראהו אנחנו] דבור שהורכב הרכבת ספור. והשמות בכל לשון נחלקים חלוק הכרחי לשלשה סוגים, או מופרשים או נמשכים (דהיינו נרדפים) או משותפים, אלה הם דבריו. וכבר זכרתים לך בראש זה החלק, ר"ל אלה השמות הנחלקים חלוק ההכרחי שם, שנחלקו בכל לשון לשלשה חלקים הנזכרים. ולפי זו הדרך יורו השמות על כל הדברים, מהם על העצם, ומהם על המקרה הנוסף על העצם, מהם בכלל ומהם בפרט. ואמנם השמות המורים על נמצאים מחשביים ודומים לפי דעת שומעיהם שהם יורו על מציאות עניינים נמצאים, מפני השמות הם הנקראים אצלינו השמות הברורים. מפני שהונחו בהסכמה בדויה על דברים בדויים שאין להם מציאות. ואמנם יש לך לדעת כי השם הנקרא או הנכתב המוכן להקרא על דבר מן הדברים, אם אין הדבר ההוא נמצא כפי מה שהורה עליו שמו, לא יתחייב לו מציאות מצד שנקרא בשם. כמו שלא יתחייב העדר מציאות לדבר נמצא מצד הוראת שמו. וזה מפני שכל שם הוא נשוא מצד הנושאו. ואינו כי אם סימן לנושא על מציאותו או על עניינו. ואם אין לו נושא אינו כלום, וימצא במכתב ובמבטא, ואם הנמצא מורה שזה שמו יאמן שמו. ואם שמו לא יורה על ענין כי אם על מציאות לבד יאמן מציאותו על פי שמו, כי השם נמשך אחר הנמצא כמו שנאמר. וכל מה שיש במציאות אינו נמנע לאדם להשיג מציאותו אם מורגשת ואם מושכלת, כפי מהות הדבר. ולולי זה לא ידענו את השם אם נמצא ואם נעדר, וזה מצד היותנו משיגים בחושים ובשכלים רק השגת דמיוננו מסופקת, וכן השגת חושינו ושכלנו בצאתם משיעורם. ואלה ההשגות נדבר בם בחלק י' בע"ה ובחותם:

גנוז חלק ב' ידבר:

בשמות הנחלקים לפי הנמצאים שם מיוחד לדבר אחד וכן לכל דבר שם כללי או פרטי. דע כי אלה העשרה חלקים מן השמות כולם קשורים קצתם בקצתם, ועל כן יתחייב מזה שיענו הדברים אלה לאלה בכל חלק וחלק מהם. ויזדמן שיבואו קצת דברים בזה שכבר באו בזולתו ממה שעבר או שיבואו במה שעתיד. ולפיכך אומר כי מה שבא בחלק הראשון שקדם לזה מענין זה הוא שראוי לספרו בזה החלק והוא ממין השמות המופרשים שדברנו בם לפי מה שהורנו הרב ז"ל בפרק י"ג של פירוש ההגיון. והוא שאמר בו כי השמות המופרשים הם השמות הנאמרים על עניינים משתנים וגם הם

משתנים. כגון המים והאיש והאילן והדומים להם כמו שאמרנו בראש החלק שעבר לפני זה. וכבר אמרתי לך שזה אמת מצד אחד, אבל יש קצת דרך להקשות על זה מפני שכבר ימצאו שמות רבים מזה המין של השמות שיהיו כן לפי המשל הראשון, ויהיו ג"כ משותפים או מין אחר מהמינים שנזכיר. ואמנם עוד יש לומר שהראוי לומר על זה עם מה שאמרתיו שם למעלה בענין זה הוא שהשם המופרש הוא שמורה על גוף אחד מקובץ שלא יחלק הגוף ההוא לשנים, ויהיה שלם כבתחלה ויורה שמו על חציו כמו שיורה על כולו או על חלק מחלקיו ויהיה החלק שוה לכל בקריאת השם ההוא. כי זה הדבר לא יהיה בדבר שמקבל חלוקה, ואם כן לא יהיה בגוף ולא גוף. ואם אינו גוף אין שם מופרש תופס בו, ואם כן לא יהיה כי אם בשם השם לבדו כשיודע עניינו על מה הוא מורה כמו שאמרתי. ואמנם לפי דרך הרב ולפי מה שכיון בו ולפי מה שהחלוקה מכרחת להבינו על הדרך הפילוסופית הענין עומד בטוב כמו שאמר הרב ואז יהיה השם המופרש מופרש מכל שם לעצמו, ויורה על דבר מופרש מזולתו. וצריך שתתעורר על זה בזה המקום והוא שקריאת השמות אחר שההכרח מביא להיותה מוסכמת שההסכמה ההיא עם היותה כוללת אישים רבים אפשר שתשתנה בזמן קרוב או רחוק וזה מפני שנוי מקומות המסכימים:

והנה ידוע שהאדם יש כח בנפשו ובלשונו לקבל כל הלשונות, עד שידע לדבר בכל לשון בצחות כמו שידבר בלשון הראשון שלמד. וזה הוא בו בטבע, אלא שהטבע הזה נבדל בין המדברים בהבדל גופותם וצורותם זה מזה, ר"ל כי כמו שימצא איש שנמזגו מזגיו במזג טוב ויפה ובינוני ולא חם הרבה ולא קר הרבה, אלא בדמות מזג המים הפושרים. על דרך משל עם שיטה מעט אל החמימות ולא יבש הרבה ולא לח הרבה, אלא כדמות השעוה החמה מעט המוכנת לקבל צורת החותם. ושיטה מעט אל היובש יותר ממה שיטה אל הליחות, כי זהו הנקרא המזג הטוב והוא השוה. כן כדרך הזו בעצמה ימצא איש שטבעו מוכן לקבל כל מה שימדוהו בקלות ובצחות, ואחר לפי מזגיו לא יוכל לקבל כמוהו (אפילו) ואם ימיתוהו על הלימוד. ואעפ"כ כבר יקבל או מעט או הרבה או בזמן רחוק או קרוב, אבל לא תהיה הקבלה שוה לכל. וזה כבר ימצא אפילו במדברים בלשון אחת לבד, שימצא איש רך הטבע שדבורו כדבור מקצת נשים, ותמצא אשה שדיבורה יותר עב מדיבורי כמה אנשים. ומאלה השנויים ימצאו רבים במדברים לפי הקולות והדברים. והנה נודע כי כשתתקרב אומה בעלת לשון אחת על דרך חדוש מה שלא היה כן קודם לכן ותבא לדור בשכונת זאת האחרת או עמה בארצה ר"ל מקצת אנשי זו האומה תשתתף

עם מקצת זו האחרת. הנה יקרה מצד הקרבה או השכונה שתלמוד זו לשונה במקצת אנשיה בזמן קרוב. ואמנם בזמן רחוק או לבניהם אחריהם כבר יתחייב בהכרח שידברו בשתי הלשונות יחד רוב המדברים יחד, או כלם, עד שכל אחת מהם לא תכיר לשונה הראשון איזה משניהם היה [ראשון] אלא אם יש שם כתיבת ספרים מבדלת בין זו לזו. וזה בעונותינו אנחנו עם אחד, כמעט קרה לנו מפני התפזרותינו בין האומות הרבות ובין הלשונות המשונים ששכחנו כל לשוננו וצחותה ודקדוקה ונעדרה כמעל מפני רוב אומתנו, ולולי כתיבת ספרינו היה הכל בלתי נמצא:

וראה איך היהודים הדרים בין הישמאלים מדברים בלשון ערבי כהם. והדרים בארץ יון מדברים יוונית והדרים בארצות הלועזים מדברים לועזות והאשכנזים אשכנזית והתוגרמים תוגרמית וכן השאר כלם. ואמנם הפלא הגדול הוא מה שקרה ליהודים בכל איסקיליאה שהם אינם מדברים בלשון לעז ובלשון יון לבד, כלשונות הלועזים והיוונים שדרים עמהם. אבל שמרו לשון ערבי שלמדוהו מימים קדמונים בעת היות הישמעאלים דרים שם, ולו שמרנו לשון הקדש אנחנו והם היה יותר ראוי והיו אז רוב אנשי עמנו חכמים ומבינים ויודעים לשונינו, ומשם היו עולים לדעת הכונה בה כמו שזכרנוה בקצת חלקי אוצר בסוף החלק ההוא. ואמנם הדבור המוסכם הנאמר על כל דבר ודבר הנקרא בשם קבוע לפי לשוננו שהיא לשון הקדש ראוי שיקחהו כל אדם בהסכמה ראשונה כפי מה שכבר הוחזקה ההסכמה עליו. ואחרי כן ראוי שישתכל בו אם הוא סובל ענין אחר מעולה מן המוסכם הראשון שיורה עליו בשום צד מן הצדדים, ויוליכהו אל הדרך ההיא. ועוד אחר כך יוסיף להשתכל בשני אשר הוחזק אצלו בראשון ויבקש עליו ענין שלישי מעולה מין השני, וכן יעשה עד שיוציא השם ההוא יהיה מאי זה מין שתרצה אל הסכמות אחרות. ואפילו אם סובל לשון אחרת ידינהו בה עד שיוציא ממין המין המועיל לחיי הנפש. וכן יעשה תמיד בכל שם עד שישוב כל שם ושם אל חמרו הראשון אשר ממנו נחצב, והוא צירוף האותיות הכולל שבעים לשונות:

גנוז חלק ג' ידבר:

בשמות הרבים שנקרא בהם דבר אחד. חלקתי אלה החלקים בכונה ואע"פ שהיה לכל אחד ואחד מהם חלק מיוחד ומקום מיוחד, ואע"פ שימצאו קצת ענייניו בקצת חבריו. ועל כן אומר הנה כי זה החלק הוא שאמרנו עליו בחלק הראשון שהוא אשר נקרא חלק השמות הנמשכים, וימצאו מהם בכל לשון רבים. ובלשוננו הוא כאמרך כבש ואיל ושה

וטלה למין אחד, ואע"פ שיורו קצתם על גדולים או קטנים או על בינונים לא נעיין בזה המקום אל זה מזה הצד, כי אנחנו נמשכנו בזה הענין אל שם המין. כי הדברים הנמצאים רובם לא ימצאו לאישי מיניהם שמות מייחדים איש מאיש חוץ מן האדם. ואעפ"י שמן הדין היה שימצאו מצד אחד, ואולם לא נמצאו כי לא הוסכמו, גם לא הוצרכו להמצא מצד זה שתשמע, והוא שמן הצד האחד כך הם בזה אישי מין האדם כאישי בעלי חיים למיניהם, שאלה פרטים ואלה פרטים. אבל מפני שהאיש הפרטי ממין האדם צריך שידע שמות לכל איש ואיש ממי שיש לו עמו דבור או משא ומתן לפי הרוב, כמו שהפרטים ההם צריכים לדעת שמו ג"כ, והוא מפני הקריאה או מפני ההזכרה על האיש הנעלם. ולא עוד אלא מפני שצריך עוד האיש שיידע כנויי האיש ההוא הפרטי עם היותו יודע שמו. ולפעמים צריך לדעת שם אביו ושם ארצו כמו שאמרנו בגט שצריך לכתוב בשמו ושם אביו ושם עירו, ועדין מזכירים שם נהרו או שם ימו הקרוב לו. ואילו היה כל איש ואיש ממנו בלי שם היינו כולנו בני בליעל ולא היינו מכירים זה את זה בעת העלמו אם היה נזכר כי אם במקרה. ובעלי חיים אינם צריכים זה את זה. וא"ת הנה הבנים צריכים אל אמם וקצתם צריכין אל אבותם ואל אמותם כיונים ומתפרנסים מהם בטבע הרחמנות בלתי דיבור ובלתי שם. ואמנם מוציאים קול לפי סגולת כל מין ומין מהם, ויראה מקולם שהם מכירים כונת הצועקים, כי מיד כל אחד רץ להציל את הצועק ולעזרו כפי מה שיש לו עמו. אבל אין ספק שאנו רואים שזה המוטבע מספיק להם, וכל מה שידע בעל הטבע שמספיק במה שימצא לדבר ממנו בטבע, לא הוסיף לו כח שאינו צריך אליו, והיה הטבע תכליתו וכל מה שראה שלא יספיק בטבע הוסיף לו כחות עוזרים לו להעמדת עצמו כל ימיו ולקיום מינו כל ימי העולם ברצון. והתאוה והתנועה המקומית והרצונית והכעס שהוא כנגד הרצון מפני הנקמה ורבים כאלה מן הכחות הנפשיות הנוספות על הטבעיות. ומפני שנתן לכל דבר חקו, נתן לבני אדם כח שכלי לתקן כל ענייניו בו והלשון להבין בו הכוונות המשתנות במחשבות. ולולי זה לא היה אפשר לקיים אישי מינינו, ומינינו. וזאת היתה הכונה בשמותינו הפרטים והכללים והכנוים והיחסים, והוא מה שאין לבעלי חיים שאינן מדברים צורך מזה. והנה השמות היו לפי זו הדרך רבים לדבר אחד, ואחד לדברים רבים, ואחד אחד לכל אחד ואחד כפי החלוקה ההכרחית:

גנוז חלק ד' ידבר:

בשמות שיהיו דברים רבים נקראים בשם אחד, זה המין מן השמות הוא שבו נעלמו רוב סתרי תורה מן ההמון ובו נגלו תעלומות חכמה ליחידים שהשתדלו בידיעת אמתתם.

והרב אמר בפרק יג' מן ההגיון שפירש בו השמות כמו שזכרנו, שהשמות המשותפין נחלקו לששה חלקים כמו שאמרנו למעלה. ונשיבם פה כדי שיפורש כראוי. ואמר שיש מהם משותפים גמורי השתוף ומהם מוסכמים ומהם מסופקים, ומהם מה שיאמר בכלל ובפרט ומהם מושלים ומהם מועתקים. וזה פירושם שפירש בהם הרב ז"ל, אמר כי השם גמור שתוף הוא האמור על שני עצמים שאין שיתוף ביניהם בענין מן העניינים כלל, שבעבורו נשתתפו בזה השם, כשם העין האמור על חוש הרואה ועל מקור המים, וכשם הגד האמור על כוכב ועל עשב הנקרא כוסברתא הוא זרע גד לבן, וכשם הענין האמור על הכוכב ועל התולעת האוכל בגדים "עשה עש כסיל וכימה" (איוב ט' ט') "יאכלם עש" (ישעיה נא' ח'). והשם האמור בהסכמה הוא שיהיה שום ענין מקיים לשני עצמים או יותר. ובאותו השם יש הוראה על כל אחד מאותם העצמים שאותו הענין מקיים לצד כל עצם מהם. כשם החי האמור על האדם והסוס והפרס והדג, מפני שעניין החיות שהוא הכח הזן וההרגש נמצא בכל אחד מאלו המינים ומקיים אותם. וכמו כן שם כל סוג אמור על המינים שתחתיו בהסכמה. וכן כל מבדיל אמור על אישי מינים בהסכמה. ואמנם השם המסופק הוא השם שיאמר על שני עצמים או יותר, מפני הענין שנשתתפו בו. ואותו הענין אינו המקיים לאמיתת כל אחד משניהם. והמשל בזה שם האדם האמור על פלוני החי המדבר ועל איש אחר מת, ועל צורת כל אדם העשויה מעץ או בדרך מדרכי הציורים. שזה השם אמור עליהם מפני שתופם בענין אחד והוא תבנית האדם וצורתו. ואין התבנית והצורה מקיימים לאמתת האדם. והוא דומה לשם האמור בהסכמה שמפני שתוף שום ענין בשני עצמים יחד נאמר עליהם אדם. והוא דומה למשותף הגמור שאמתת זה בעצם בלתי אמתת האחר, ומפני זה נקרא מסופק. והשם האמור בכלל ובפרט הוא שיקרא מין מהמינים בשם סוגו, כאמרנו כוכב על כל כוכב מכוכבי השמים בדרך כלל, והוא גם שם מיוחד לכוכב שבגלגל שני הקרוב ממנו. ובשם החציר האמור על מיני העשבים כלם ועל העשב הנקרא חציר שתרגומו כרתי "ואת החציר ואת הבצלים" (במדבר יא' ה'). והשם המושאל הוא השם המורה על שום עצם בעיקר הנחת הלשון, והוא מיושב על אותו עצם. ואחר כך יהיה קרוי בו עצם אחד לפעמים, ואינו מתישב אותו השם תמיד על אותו העצם השני, כשם הארי המיושב על מין מבעלי חיים, ולפעמים יהיה קרוי בזה השם הגבור מבני אדם, וכמו זה קריאת הנדיביים, וכמו אלו השמות אצל הפינונים (משוררים) הרבה. והשם המועתק הוא שיהיה שם מעיקר הנחתו בעיקר הלשון מורה על שום ענין, ואחר כך נלקח מפני שום דמיון שבין שני עניינים או מבלתי דמיון והורכב זה השם על שניהם ביחד. על

אותו שנעתק ממנו בשם התפלה שהוא בעיקר הלשון שם הבקשה. אחר כך הועתק לענין מיוחד בצורה מיוחדת. וכמו שם ההגבהה וההיתיצבות והשבירה, שהם שמות לניקוד הערכי והכלי והמשקל והפעלה וההפסק והדק והנח והנראה, והדומה לזה. שכל אחד מהם מורה בעיקר הנחת הלשון על ענין בלתי הענין שמורה עליו אצל המדקדקים, שהם העתיקו אלו השמות לענייניים אחרים. עד כאן דברי הרב הקדוש זצ"ל. ואמנם אחר שבארתי לך פירושי אלה השמות לפי ענייניהם ובמקומם בקצור בדעות שקדמו אשר דעתינו ודעתם בהם אחת לפי דרכם, ארצה שאודיעך עוד בחלק הבא ההבדל והשתוף שבין המינים הנזכרים מן השמות:

גנוז חלק ה' זה החלק:

יתבאר בו ההבדל שבין שלשת המינים האלה מן השמות שזכרנו ויתגלה בו ג"כ השיתוף שביניהם בין בשם בין בענין. דע שענין הבדל לפי דרך ההגיון מורה על שלשה ענייניים ואלה הם. הבדל כולל, והבדל מייחד, [והבדל המייחד] מן המייחד. ועתה אבאר אותם בקצור ואומר כי ההבדל הכולל הוא שם מורה על שנבדל דבר מדבר או יתחלפו ענייני הדבר בו בעצמו. כי שמעון נבדל מראובן באחדות אשר בין שניהם בעצם, אע"פ שאין הבדל ביניהם בצורה האנושית. וכבר אמרו החוקרים דברים מעולים בענין האחדות ונזכירם בקצור, כי אנו צריכים אליהם בזה המקום, מפני ההבדל והשתוף. ואומר שאריסטו אמר בספר, מה שאחר הטבע במאמר ד', כי האחד יאמר על הרבה ענייניים. ואמר שהנזכר ממנו בחכמות הוא זה שכתב כאן בלבד והוא שנכתבהו פה אנחנו, כי הוא מועיל מאד ג"כ למה שיבא בשם. ואמר כי האחד בעצם, והוא שקורין אותו בערבי א' דאת'. הוא הדבר שהוא אחד בעצמו לא במספר לבד, ויש ממנו פרטי וכללי. הפרטי הוא הרצוף כגון הגודל בין שהוא ישר או עקום, כגון השור כלומר החומר או שהיה רצופו טבעי או מלאכותי, אלא שחבורו טבעי הוא קל וחמר להאמר עליו אחד, ומהטבעי הגודל הישר. והכללי כמו האחד בשרש כמו שיאמר כי האנוש והכלב אחד בשרש והוא החי, כלומר אחד בסוג הנקרא יחס. והאחד האמתי הוא שלא תחלק מהותו לא בגבול ולא בזמן ולא במקום כשיצירנו השכל הוא קל וחמר להאמר עליו אחד. ואם הוא עצם גוהר' הוא יותר אמתי בשם האחדות מה שלא יחלק מאלו הכמות. אם יש לו הצע הוא נקודה ואם אין לו הצע הוא אחדות. ומה שנחלק מצד אחד בכמות יאמר בו כי הוא הקו. והדברים הרבים שיאמר בהם כי הם אחת בהיולי הם שיקבלו דבר אחד או נפעלין בעבור דבר אחד או אמתתו השווי ידוע או יתיחסו לשווי ידוע. ויותר אמתי בשם האחד

הוא שצורתו אחת ולא יקבל תוספת ולא חסרון. ולפיכך יאמר בקו העגולה כי הוא אחד יותר ממה שיאמר על שאר הקוים, האחד שאין לו הצע, הוא שהוא תחלה למספר והוא פחות חלק שישערו בו המספר בטבע. והתחלת הידיעה בכל מהדברים הוא האחד, ואין טבע האחד בכל השרשים טבע, והאחת בתנועות היא התנועה היומית, והאחד בכל הדברים הוא שלא יחלק לא בכמות ולא בצורה. מה שאינו נחלק בכמות כמו הנקודה והאחדות, ומה שאינו נחלק בצורה כגון קו העגולה. הילכך יש מהדברים שהם אחד במספר ויש שהן אחד בצורה, ויש שאין אחד בשרש, ויש שהן אחד בשווי. וזה ביאורם, האחד במספר הם שיסודיהם אחד, והאחד בצורה הם שגבולם אחד, והאחד בשרש הם שתבנית מושאם אחד כגון משל החיונית על האדם והסוס, והאחד בשווי הן שייחוסם אחד ביחס הדבר לדבר אחד. והמוקדם בטבע שהוא האחד במספר ואחריו האחד בצורה ואחריו האחד בשרש ואחריו האחד בשווי. וכל אלה הדברים המאוחרים לעולם ירדפו לראשונים. כאמרך כי כל אחד במספר הוא גם בצורה אחד ולא יתחלף. וכל מה שהוא אחד בצורה הוא אחד בשרש ולא יחזור. וכל מה שהוא [אחד] בשרש הוא אחד בשווי ולא יחזור. כיצד, כי ראובן שהוא אחד במספר הוא אחד בצורה, אבל ראובן ושמעון שהם אחד בצורה גם הם אחד בשרש, אך ראובן וסוס שהם אחד בשרש אינם אחד בצורה, וראובן וסוס שהם אחד הם אחד בשווי יחוס אחד שהם בבית אחד. אך סוס ואבן שהם אחד בהיותם בבית אחד אינם אחד בשרש הקרוב, שהסוס אשר הוא חי במינו הוא נזון בסוגו שהוא שרשו, והאבן שהוא ממין הדומם אינו ניזון אבל הוא גוף בסוגו ואם כן אינם אחד בשרש הקרוב. אמר עוד, וההרבה כנגד האחד מקצתם מפני שאינם רצופין ומקצתם לפי שיסודם יחלק בצורה. וחלקי המקבילות לפי שהגבולים המורים על הקיום הם דברים רבים. ואמר עליהם שהם רבים עד כאן הם דבריו של החכם:

ואחר שהודעתיך דבריו המעולים באחד וברבים אשוב לומר עוד מה שבו הנחתי בענין ההבדל כפי מה שהוזכר בספר המבוא. ואומר ששם נאמר כי סוקראט יתחלף לאפלטון באחדות אשר ביניהם בעצם, או יתחלפו ענייניו בעצמו כאשר יהיה זמן נער או זמן איש וכאשר יפעל דבר בעת אחת ולא יפעלהו בעת אחרת. ובכלל כל מה שיתחלפו בו העצמים או יתחלפו ענייני העצם האחד נקרא מבדיל כולל. והמבדיל המייחד הוא מה שהתחלף בו הדבר לזולתו במקרה בלתי נפרד כמו התבלול בעין ורושם הנגע בלוע. וההבדל שהוא מייחד מן המייחד הוא כשיהיה החלוף בהבדל מחדש המין בהתחלפות האדם לזולתו מבעלי חיים בדיבר. כי הדיבר הוא ההבדל אשר חידש מין האדם, ובכלל

כל הבדל הוא יחדש לדבר אשר ימצא בו חילוף אלא שההבדל הכולל וההבדל המייחד לא יחדשו נמצא אחד. ואמנם ההבדל האמתי והוא מיחד מן המייחד הוא מחדש נמצא אחר. והחכם האריך בענייני ההבדל לפי מה שהוצרך אליו. אבל אנחנו די לנו במה שהבאנו פה מדבריו בענין ההבדלים כפי מה שאנו צריכים אליו לכוונת דברינו. ואמנם השתופים כבר הם נודעים מצד ההבדלים, כי הדברים שאינם משתתפים דבר, הם אשר בתכלית ההבדל מזולתם. ומפני שהצורות הם עיקרי הגופים בעלי הצורות אשר בהם קיומם, אמרו שההבדל המיחד מן המיחד הוא אשר יורה על הבדל הצורות, וזהו אמת. ויש דברים שישתתפו עם אחרים בענין אחד ויבדלו מהם בעניינים רבים, ויש שישתתפו בעניינים רבים ויבדלו בענין אחד רבים. וזו היא החלוקה הנאמרת בדרכי השמות כלם. וזה עניינם ידוע כי כל שם ושם מן השמות שנקרא בהם שום נמצא מן הנמצאים, לא ימלט מהיותו יחיד ליחיד או יחיד לרבים או רבים ליחיד. ואם הוא יחיד ליחיד צריך שלא ישתתף על דרך האמת עם זולתו, וצריך שיהיה מורה על שזה הנקרא בזה השם נבדל מזולתו מכל צד. ואמנם מפני חלוק השתופים הורונו חכמים שזה אשר השתתף עם זולתו בצורה כבר יקרא בשם מבדיל בינו ובין זולתו בעצמות. שאין עצם האדם ועצם הסוס אחד בצורה, אבל עצם ראובן ועצם שמעון שהוא אחד בצורה דין הוא שיקראו בשם אחד כולל כל מינים ומיחד מינם מכל אשר זולתם שאין צורתו וצורתם אחד:

ואמנם כבר ישתתף זה השם עם היותו מייחד מן המייחד עם השם שהוא כולל מצד זה, ויבדל ממנו מצדדים אחרים רבים. ואם הוא יחיד לרבים ישתתף עם היחיד בשניהם (ידידים) [יחידים] וכוללים הנקראים בם, ויבדל מצד היחיד והרבוי מחברו. ואם הוא רבים ליחיד יבדלו מן היחידים מצד רבוים, וישתתפו עם האחד מצד ייחודו ועם השני מצד רבויו. וזה ראוי שתדע שאין לאדם שום ידיעה ולא השגה כי אם על דרך שלשה עניינים אלה שאומר לך. והם ידיעה בדבר אם נמצא ואם אינו נמצא, והוא שאמרו עליו ישנו ואינו, וידיעה בו אחר שנודע שנמצא במה הוא או מה הם ענייניו ואיך הם וכמה הם ולמה הם וכיוצא בהם שאלה הידיעות הם כלליות. וידיעה בשם הנקרא בו זה הנמצא ואם הוא שם אחד או רבים ועל מה יורו ענייניו כלם. הנה אלה השלש ידיעות בשלשת העניינים הנזכרים הם שראוי לכל חכם שיחקרם בכל יכלתו, והם שכל החכמות מיוסדות עליהם. וכל מי שיודע יותר מהם במה שראוי לדעתו על דרך החיובי בחיובים, ומה שראוי לדעתו על דרך השלילי בשלילות. והוא אשר אמת כל מה שראוי לאמתו, והכחיש כל מה שראוי להכחישו במופתים. הוא האיש שיאמר עליו שהוא יותר

חכם ויותר שלם ממי שלא ידע זה משאר בני אדם כלם. ועל כן ראוי שידע המשכיל במה ישתתפו הדברים הנמצאים ובמה יבדלו אלה מאלה אם בעצם ואם במקרה ואם בשם ואם בענין:

גנוז חלק ו' יפרש ההפרש:

שיש בין השם שהדבר יורה עליו ובין השם שיורה על מציאות הדבר או על מהותו או על מקרה ממקריו או כח מכחותיו. דע שיש בלשוננו שמות וכן בכל לשון שדבריו יורו עליהם והם הנקראים אצלנו השמות הנגזרים מן הפעלות. ויש שמות שיורו על הדברים ואין שם שום שם כי אם אלו השני מינים. ואלה השניים נקראים השמות המפורשים. ואמנם השמות שיורו עליהם העניינים הנמצאים הם השמות שנקראים הנמצאים בהם, מפני העניינים הנמצאים בנמצאים יהיו עצמים או מקרים. כאמרך איש אחת, ואע"פ שאין זה פעל מתחדש כבר זה האיש הוא איש בפעל והוא אחד. וזהו מה שרמזתי בפעולות שעניינם הנה טבעיות או מלאכותיות. והטבע הוא אשר פעל זה האיש ועשהו איש, גם הוא אשר עשהו אחד. כי הוא איש בטבע ואחד בטבע, ואפילו אם לא היינו קוראים אותו איש אחד הוא איש אחד. כי אין השמות האלו השנים מחייבים לו להיותו איש אחד, אבל חייבו הטבע שפעלו. ועל כיוצא בזה אמר החכם שהעניינים הנמצאים בנפש הם דבר אחד מצד האומות, אבל הדבורים אינם דבר אחד מצד היות אלו מצורפים בצירוף זה, ואלו בצירוף זה, כי בצירופם יתחלפו אבל לא בעניינם. ואם כן זה הנזכר והדומים לו כלם הם שהדברים יורו על שמותם ולפי הפעולות המלאכתיות. כגון שם השחור שיקרא כך מפני שהשחירו המשחיר שהוא הפועלין, ואע"פ שהפועל השחרות ג"כ הוא העשב או העץ או העפר והדומים להם, כי המלאכות כלם החמר שלהם טבעי בהכרח. והאומן המניע החמר לקבל הצורות המלאכתיות עם כליו יקרא פועל מצד שהוא הנותן הצורה באותו החמר כפי מה שציירה בלבו ומוציאה מן הכח אל הפועל. ואם כן כל השמות הדומים לשני העניינים שזכרנו הם הנגזרים. ואמנם השמות המורים על מציאות הדבר או על מהותו או על מקרה ממקריו או על כח מכחותיו, כבר יחשבו רבים שהם הם אשר זכרנום, כי אחר שיורו על אלה העניינים, העניינים האלה בעצמם הם שחייבום להקרא באלה השמות, ואין הדבר כן אצלנו, כי אין כוונתינו בם ככונתם. אבל כוונתנו בם היא אחרת, והיא זאת:

דע כי שם אברהם אשר הוא שמי הוא שם מורה על מציאותי, והוא אינו נגזר מענין שבי.

ואמנם זה השם אינו מורה על מהותי ולא על מקרה ממקרי ולא על כח מכחותי. וכן כל שם שדומה לזה יקרא שם העצם אצלנו, והוא השם המפורש. כלומר הוא מפורש ומבואר ונודע לכל יודעי שמי שזהו שמי. ואע"פ שאין שמי אני ולא אני שמי ולא שמי עצמי ולא דבר ממני, אלא שהוא שם שהוא סימן לי ולכל היודעים אותי, שאני נקרא בזה שם המיוחד שהוא שמי המיוחד לי, מפני שמורה על מציאותי לבד, לא על דבר אחר כלל. ועל כן אין צורך שיהיה נגזר מן הפעולות, ולפיכך יקרא שם המפורש. ומזה הענין כבר יבא לך ממנו לפנים מה שירוה צמאך בענין השמות. ואמנם השם שיורה על מהות הדבר מזה המין הוא שם כולל כל מין ומין ממיני הנמצאים כגון אדם וחמור וסוס וקוף והדומים להם. כי אלה הם השמות למינים מיוחדים מובדלים מין ממין. ואעפ"י שהרב ז"ל אמר כי שם אדם הוא שם נגזר מאדמה, הנה לא ידענו שם חמור מאין נגזר ולא שם קוף ורבים כהם. והנה ידוע שאפילו שמות אישי המינים יש מהם נגזרים ויש מהם שאינן נגזרים. והנגזרים כגון אדם מאדמה והדומים לו, או איש מאש והדומים לו. הם שם עצם משם עצם או שם עצם משם מקרה, כשם יצחק מצחוק והדומים לו. או שם מקרה משם מקרה כגון שם חכם משם חכמה או שם מקרה משם עצם כגון כוס מצופה זהב שיקרא מוזהב שהוא מקרה שקרא לכוס שהוזהב. ואמרי הנה על הזהב ועל האש וכיוצא בם שהם עצמים, הוא על הדעת שזכרתי מאריסטו שאמר שהעצמים שני מינים ראשונים ושניים. והם האישים והמינים עם הסוגים, ואע"פ שהוא לא זכר זה מצד שמותיהם כי אם מצד מציאותם. וא"כ ראוי לקרוא ג"כ שמותיהם מזה הצד שמות העצמים. א"כ רוב אלו השמות כבר יורו על העצמים הנזכרים לפי מהותם למיניהם ואינם נגזרים, אבל רובם הם שרשים מפורשים שלא יוודע להם גזירה. והם הם הענין הראשון המוסכם להם ופירושיהם. וזה שאם לא יעמד אדם בהשגה אחת בידיעת כלליה אינם השגה. והשם הראשון הוא הכללי הכולל כל המין שלו. ועל כן כשישאלך אדם מה שרשו של שם כלב, מה תענה לו אלא שכל שרש [לא יוודע גזירתו]. ואע"פ שאמרו למה נקרא כלב מפני שמו לב, כי זה על צד הדרש. ואם הוא אמת יהיה נגזר ויהיה ג"כ המין הראשון בקצת שתוף. ואמנם לא שמענו זה על שום סוס, ואם היה אפשר לאמרו והיו צריכין לו היו אומרים אותו. וכן על השאר כולם כי דרך אחד לכל. והמשכיל יבין ויבדל בין הדברים והשם שיורה על המקרה, כגון שיורה על תאר גופני כשם יפה תאר ויפה מראה. כי שם יפה הוא ראשון ואינו נגזר, א"כ הוא מפורש. והדומים לו מפנינים אלו יאמר עליהם שהם מפורשים אצלנו, וידענום בידיעה ראשונה והאחרים נגזרים מהם כמו יפיפית מן יפה. והשם מורה על כח מן הכחות הרוחניות, כגון חכמה שהוא שם

ראשון ולא נגזר, אבל חכם נגזר ממנו. ואחר שהוא כן כל שם שהוא ראשון ואב ושרש, שלא קדם לו דבר לכל ענייניו אבל הוא קדם לכולם בין יהיו לו תולדות שנולדו ממנו ונגזרו ממנו או לא יהיו לו, הנה השם ההוא שנפלה עליו ההסכמה להיותו ראשון ראוי שיקרא שם המפורש, מפני שהיודעו לא יצטרך לבקש עליו שום פירוש. ולפיכך כל שם שיהיה נגזר מאחר שקדם לו באמתתו, ואם תסיר ממנו שרשו לא היה נמצא. הוא השם שראוי שיקרא היום הנגזר וצריך שיפורש עד שיוודע שרשו הראשון. זהו הכלל אשר ראיתי שהיה ראוי להקדימו לפני דבר בשמות על דרך הקבלה ודעהו:

גנוז חלק ז' זה החלק:

יגלה ערות המתפארים בידיעת השמות והפעולות הנפעלות בעבור הזכרתם או כתיבתם על צורת ההשבעות המתפשטות בין הצנועים הנחשבים לחכמים בדורנו זה. ונקראים על זה בעלי שמות מבהילי הלבבות ומפחידים חכמי הפתאים ומבקשים מהעם שיקראום חכמים ורבנים ואדונים. והם עבדים נמכרים לעבדי עבדיהם של מחברי השמות שהם האדונים והנביאים באמת מכל צד. אמר החכם בספר מה שאחר הטבע במאמר ט' ממנו, כי האחד האמתי יאמר על ארבעה עניינים. האחד ברצוף כמו הקו. והאחד בנפרד כמו האיש האחד. והאחד שאינו נחלק במחשבה לא בכמות ולא באיכות כמו האחדות והנקודה. והאחד בענין הכללי השותף לדברים שהן אחת בענין כללי משותף בו, כמו החי האמור על האנוש והסוס והגמל ודומיהם, וגם הוא כנגד הרוב בענין אחד. והוא כי האחד יאמר בו הוא הוא ושוה ודומה, ואיכות זה לא יאמר ברוב. הילכך יהא נגדיות האחד והרוב באלו הדברים על מספר העניינים שיאמר בהם באחד הוא הוא ושוה ודומה. וברוב יאמר זולתי ולא שוה ולא דומה. והוא אומר במאמר י"ג כי אין לאחד נגד, ואין הרוב נגד לו באמת לפי שנגד הרוב באמת הוא המעט וכל המצוי הוא או הוא הוא או זולתו השוה אינו נגד לגדול או לקטון, הגדולה והקטנות והשווי שהן נאמרין על הנקודה, ולא על הטבע אע"פ שהמקבילות המוקדם מהם נגדיות היש והאין, המקביל לרוב במה שהוא רוב האחד לא המעט, לפי שהרוב הוא רוב האחדים, והמעט בגמרא הוא שנים. ומה שנאמר באחד כי הוא הרוב, הוא לפי שהוא רוב האחדים כמו שהמשערים היו משוערים בשיעור והמדודות מדודות במדה. ובזה הצד היו השנים רוב מקביל לאחד ואע"פ שהן בעצמם מועטין בגמרא, לפי שהרצוף אינו נחלק לפחות משנים, עד כאן הם דברי החכם:

והוסיף עוד דברים ואמר עניינים מעולים מאד צריכין לנו מאד גם מועילים להקדימם למה שאנו בו, מענין הייחוד אשר יורו עליו השמות או הייחוד אשר יורו על השמות, על דרך סוד האחד והמעט והרוב, ועל דרך ידיעת כל המצוי שיאמר עליו הוא הוא או הוא זולתו, ועל דרך הגדול והקטן, ועל דרך ההצטרפות שיפול בעניינים ואלה דבריו:

אמר, כי המצטרף שממנו מצטרף בנפשו, והוא שיקרה לו הנגדיות. והוא שכל אחד מהם בעצם, כלומר יובן מהזכרת האחד מציאות חברו. כגון עלית ותחתית והמעט והרוב והקטן והגדול. ויש ממנו מצטרף במקרה והוא שלא יקרה לו הנגדיות, כגון המדה והמדוד לפי שהמדה היא עילה למדוד ואין המדוד עילה למדה. ואינו כן המצטרף בנפשו כי אותו כמו שהעלית יאמר בצירוף לתחתית כך התחתית יאמר בצירופו לעלית. הילכך כל אחד מהם הוא בעצם חברו אבל במדה, והמדוד לא יאמר מדה בצירוף אל המדוד, ויאמר בצירוף למדה:

אמר, והאחד מקביל לרוב על דרך שיקבלו המצטרפין שבמקרה, כגון המדה והמדוד לא על דרך שיקבלו המצטרפין שבעצם והם הנגדיים. הילכך לא יקשה מה שהוא במאמר י"ג כי שניהם יחד במוצע אחד פירוש סוייטו אונו. האחד אינו נגד לרוב לפי שאותו הוא באמת, כי לפי שהיה התנאי בנגדיים שלא ימצאו שניהם יחד במוצא אחד, והרוב אינו כי אם הישנות האחד. לפיכך אינו נגד להם, אבל מה שאמרנו בו כאן כי הוא נגד להם מצד שהוא משער להן כמו שהמדה משערת המדוד:

אמר, והרוב בשרש המספר ולפיכך היה המספר רוב מדוד באחד. ואמר עוד, כי הדעת יחושב שהוא כנגד הידוע כמו שהאחד כנגד הרוב והמדה כנגד המדוד. כי הדעת הוא בדרך אחת מדה לידוע, אך באמת כי הידוע מדה לו. כי הידוע הוא בעצם הדעת כמו שהמדה בעצם המדוד והאחד בעצם המספר ואין הדעת בעצם הידוע לפי שהרבה מן המדעות מציאות ואע"פ שאינן ידועות. אבל הדעת לא ימצא בלי הידוע, וכן המספר לא ימצא בלי האחד. ולפיכך הדעת בידוע כמו שימדדו המספר באחד, הילכך הרוב במה שהוא רוב אינו כ??נד המעט, אבל הרוב שהוא כנגד המעט הוא הרוב המצטרף לרוב שהוא יותר ממנו. וכן האחד אינו כנגד הרוב אלא מצד שנקרא לו להיות מעט ונחלק, אבל במה שהוא אחד וזולת נחלק אינו כנגדו אלא על צד נגדיות המדה והמדוד, לא על

דרך נגדיות גמורה. הידוע יהיה בכל אחד מן המאמרות והדעת באיכות, הבינוניות הן בשרש אחד עם הנגדיים ובמה שביניהם ומורכב משניהם. המשונה בצורה הם בשרש אחד. השווי והזולתי בצורה הן הנגדיות כל דהו ואינן נגד גמור. כל מה שאינו נחלק בנגדיות כלל הוא אחד בצורה, והנגדיים הם הנחלקים או בפרקים נגדיים (בתמית) או בפרקים בינוניים. עד כאן השלים החכם הענין במה שאמרנו:

ועוד אמר במאמר י' כי החכמה היא ידיעת ראשי הנמצאים. ואמר שם כי העיון בעצמים ובמקרים הם מחכמה אחת, לכן יעוין המקרים על דרך המופת. ובעצמים, או על דרך שהן לקוחין מן ההרגש, או על דרך שהן לקוחין בהשלמה מחכמה אחרת:

ואמר עוד במאמר יא' והוא מאמר העצם. כי העצם הוא עילת שאר ההויות התשע והוא מוקדם עליהם בטבע, ולפיכך יאמר בעצם כי הוא מצוי בגמרא. ויאמר באלו מינויין ר"ל בלווי כלומר שהן כמות לעצמים או איכות או זולתו לפי שאינן נמצאין כי אם בעניינים. פירוש אל גוהר בערבי העצמים שלשה, גוף נשאר לעולם ואינו משתנה והוא גוף השמים וגוף ישיגנו השנוי והווי וההפסד כצמח וכחיי, ומצוי שאינו גוף הוא עומד לעולם ולעולמי עולמים:

ואמר עוד, לפי שנתחייב להיות לשנויים מוצע בכח שני הנגדיים שאליהן ישתנה, וכל מה שישתנה הוא משתנה בצאתו מן הכח אל הפועל. והכח יהיה בכל דבר משרש הדבר שהוא בכח עליו. הילכך הכח בעצם להיות רביה וחיסרון היא בכמות, והכח שבאיכות להיות חלול היא באיכות הכח שבאנה להיות מעלה ומטה היא באנה. הילכך [המשתנה] יהיה מהויות בכח לא מהויות בפעל, לפי שהגלם הוא גרמת הכח והכח עילת השנוי. לפיכך כל מה שישונה יש לו גלם, והוא גוף בהכרח. ואפילו גופי השמים לפי שהיו משתנים במקום בלבד נתחייבו להיות גופים, ושיהא להם מוצע. לכן אין הוא ומוצא הנהוין הנפסדין אחד בעצמו. לפי שמוצעם לא יקבל מן השנויים אלא העתקה מאנה לאנה, ומוצע אלו יקבל הווי והפסד. ולפיכך מוצע אותן הוא בפעל ולא בכח, אלה הם דברי החכם הנזכר:

וידוע שאמר במקומות הרבה טענות אחרות הרבה לאמת כל מה שאמרו בו והאריך בהם לפי הצורך והתועלת. ואני חושב ששום חכם מחכמינו הנמצאים היום בדורנו

זה מן החכמים האמתיים, והם חכמי התלמוד אשר בחנו דברי הפילוסופים ודברי החכמים הקדמונים ודברי הנביאים ע"ה. והשיגו מכל דבריהם מה שראוי להשיגו, לא יפלא מדברי ולא יבהל להם אבל ישמח בהם מאד, ולא יאשימני על מה שכתבתי בתוך דברי, דברי הפילוסופים הידועים וקצרתי בם. אבל יקשה עליו על מה שלא הארכתי בם לפי האורך הצריך המועיל מהם. ואמנם אני כתבתי מהם ההכרחי לפי מה שאני בו. ואחר שאמרתי זה כלו אשוב לדבר במה שצריך לדבר בו בענין המתחכמים השוערים בשערי החכמה אשר פניהם אצל ה' הבאים ואינם מכירים היוצאים, ומגמת מחשבתם היא בחוץ עם היות הם בפנים. והם אשר חשבו שעלה בידם ענין מענייני הקבלה האמתית והם המתפארים בידיעת השמות וחושבים שהדרך המקובלת אצלם היא הדרך האמיתית. ואמנם היא אצלנו בתכלית האחרון של השקר. ואלה האישים הפתאים הם אשר אין בידם מאזני שכל לשקול בם האמת עד שיתרחקו ממה שכנגדו בכל כחם. וגרם להם זה מיעוט השתדלותם בחכמות והיותם חפצים להוסיף לנפשם המגושמת בשמות על נשמותה ועיורוה מראות כחה. ומצאו ספרים רבים שהועתקו על ידי האנשים הרעים וצרפו העניינים אשר הורה אותם השם לנביאנו ע"ה, ונביאנו הורום לחכמינו השלמים ז"ל וחכמינו הורום לחכמים הבאים אחריהם פה אל פה ומסרום בקבלה לבניהם ולתלמידיהם, עד שראינו מהם ספרים שחתמום קצת חכמים הראשונים. והיה ר' ישמעאל ור' נחוניא בן הקנה ור' עקיבא שהם גדולי ישראל מן המחברים, כגון פרקי היכלות וספר הבהיר ואותיות דר' עקיבה ורבים כמותם עם ספר יצירה הגדול והקטון. ולפי זמנינו זה חכמו אנשים בקבלה וראינו ספרים רבים ג"כ שחברום חכמי המלות. כגון ספר היחוד וספר הכבוד וספר הנפש וספר התורה וספר המרכבה וספר הבנין ורבים כהם. ופירושים רבים על דברי תורה נביאים וכתובים ושמוש תלים. ובכל אלו הספרים שראינו לא היה כתוב בשום ספר מהם שום דבר ממה שזכרוהו המזיפים הרשעים הרמאים המבקשים העשר והשררה והכבוד והרודפים אחרי הבלי הזמן ותחבולותיו, הם הממיתים עצמם על השגת העניינים המעירים עיני הלבבות והם התאוות ומיני התענוגים, אשר הם לנו מאשר אנחנו אישי מין אחר מבעלי חיים. והם העוזבים תענוגי הנשמות הרוחניים אשר הם לנו מאשר אנחנו אישי מין אדם נברא בצלם אלהים וכדמותו:

וזהו הענין המזויף אשר מצאנוהו בספרי המינים ובספרי האפיקורסים המפתים זולתם לטעות אחר הבליהם והוא שכתוב במקצתם זה. הב"ה א"ל (לאהב"ה למפרע) קח קלף

של צבי וכתוב עליו שם בין כך וכך אותיות ביום פלוני בשעה פלונית במקום מיוחד. וטבול במים חיים כך וכך ימים וצום כך וכך ימים ואל תאכל כל חי בעל דם ואל תשתה יין ושכר. ואכול מעט כשתאכל וקח עשב פלוני ועפר פלוני ועשה חומט דיו וכן תכתוב מה שתכתוב. וקח קטרת פלונית ועשן המקום שאתה בו ימים כך וכך במספר. וקח צלע של אתון שחורה שמתה מיתה טבעית ותהיה התחתונה שבצלעות מצד שמאל והסר ממנה כל הבשר יפה יפה. ואמור עליה טרם שתכתוב בה דבר ההשבעה המופלאה הזאת. משביע אני פלו' בן פלו' עליכם המלאכים או הרוחות או השדים או כדומה לזה מן השמות של הדברים שמציאותם נעלם או נעדר ונחשבים לנמצאים מפני המצאם בדמיונות או בחלומות, שתכריחו את פלו' בת פלו' ולא תאכל ולא תשתה ולא תנוח. ואם יושבת לא תשב ואם עומדת לא תעמוד ואם שוכבת לא תשכב. וכיוצא באלה ההבלים אומרים מהם הרבה, עד שתבוא אלי לביתי מבקשת אותי ורודפת אחריי כמשוגעת עד שאעשה בה כל תאותי. ואחרי כן תכתוב כל זה בצלע ואתה מדבר בו פעם שנית בעת הכתיבה. ואחר כך קח הצלע הכתוב ושרפהו באש ואמור הדברים פעם שלישית ובשעת שריפת הצלע. אמור, כשם שהצלע הזאת שהיתה מגוף אשה שנבראת מצלע אדם ונעשת צלע אתון מחמור וחיתה ועתה מתה, והיא נשרפת בזאת האש, כן לב פלו' בת פלו' ימות בתוך לב העולם וישרף באש להבה, וידבק בלבי לאהבה. והנה הדבור הראשון הוא אחרון אלא שזה הפך זה מצורף:

ועוד כתוב בו, ודע כי בעת שתקשור הקלף של צבי שכתבת עליו השמות על יד שמאלך במקום תפילין ויבא הקשר כנגד לבך, מיד באותה שעה ירתע לב האשה המושבעת ויתנועע ממקומו. והיא תתבהל מאד ותצייר פניך ותראה אותך בעיניה כאילו אתה מלאך האלהים לפי דמותך ותחשוק בך ולא תשקוט ולא תנוח עד מצאה אותך בפרהסיא. ואפילו בפני הכל תשקך ומיכאן ואילך היא תבקש ממך בפיה שתמלא בה תאותך. וכמוהם כל המשוגע השומע כדברים האלה ממית עצמו על זו ההשגה הפחותה. ויקרה לפעמים מקרה שיזדוגו שניהם אחר זה המעשה ויחשוב זה המכשף שכשופו הועיל ופעל ועשה. ומאלה תמצא אלפים ורבבות מהבלי השבעות ולחשים וכיוצא בם. ונעזרו בזה במקצת עניינים שנמצאו כתובים במקצת דברי רבותינו ז"ל שיש להם עניינים פלאים תחתיהם והם חשבום כפשוטם. וכן כתבו לשנא"ה האנש"ל כדי להבהיל הלבבות ולהודיע למקבלים מהם שהם סודות ולא ידעם זולתם. וכן בתוך הדברים יכתבו דבורים רבים מצורפים כדי שיבהל השומע ויצטרך למלמד להודיעו זה הדבור. כגון צלע

של אתון יכתבוהו עלץ של נותא וכדומה לזה אין חקר. והכל ימשיכוהו כפי מה שיעלה במחם המוזרים על פי הנחש שהטיל בם זוהמא ולא עמדו על הר סיני ועל כן לא פסקה זוהמתן מהם. ולפיכך כל הרוצה שתפסק זוהמתו ממנו יעמוד על הר סיני הסנירי הרסיני הר סניי המשים רסן בפי כח התאוה וינצל:

ואמנם מה שראינו כתוב בקצת ספרי החכמים הנזכרים ז"ל בענין הפלגת השמות, הוא שבידיעת אמתתם יתעלה היודעם עלוי רב ומופלא מכל בני דורו בתורה ובחכמה ובנבואה. שהם הדברים שהשם בחר בהם יותר מכל מה שבעולם הנפש, ועל כן נתנם ביד הנפש בכח. ובצאתה מן הכח אל הפועל תפעל בזולתה ותחדש נפשות ותהיה הידיעה ההיא סבה להציל נפשות רבות מיד שאול, ותביאם הידיעה לעולם הבא חיים, ויחיו חיי עד כחיי השם שדבקו בו יתע'. ועל כיוצא בזה נאמרו "ואתם הדבקים ביי אלהיכם חיים כלכם היום". ואשר בא מזה בספר הבהיר הוא זה על ע"ב שמות. אלה הם ע"ב שמות היוצאים ומתחלקים לג' חלקים כ"ד לכל חלק, ועל כל כ"ד שר גבוה עליהם, ועל כל חלק יש לו רוחות ארבעה לשמור מזרח ומערב צפון ודרום ומתחלקים ששה לכל רוח, נמצאו לארבעה רוחות ארבעה ועשרים צורות וכן לשני וכן לשלישי, וכולם חתומים ביי אלהי ישראל אלהים חיים אל שדי רם ונשא שוכן עד מרום וקדוש שמו יהו"ה, ברוך שם כבוד וכו'. ישב ר' אהילאי ודרש מאי דכתיב יהוה מלך יהוה מלך יהוה ימלוך [לעולם ועד], אלא זהו שם המפורש שניתן בו רשות לצרף ולהזכיר, דכתיב "ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם" (במדבר ו' כ"ז), והוא שם בן שתים עשרה [אותיות] בשם שבברכת כהנים יברכך יי וגו' שהם שלשה והם שתים עשרה וכן יפעל יפועל יפעול. וכל השומרו ומזכירו בטהרה ובקדושה מתקבלין כל תפילותיו ולא עוד אלא שהוא אהוב למעלה ונחמד למטה ונענה מיד ונעזר, זה השם המפורש הנכתב על מצח אהרן. ובשם המפורש בן ע"ב שמות ובשם המפורש שהוא י"ב שמות שמסר הקב"ה למסמריה העומד לפני הפרגוד והוא מסרם לפני אליהו בהר הכרמל ובהם נתעלה ולא טעם טעם מיתה. ואלו הם השמות היקרות והמפורשות והמפוארות שהם [י"ב] לי"ב שבטי ישראל וכולן נכללין בלב השמים ומתחלקין לכ"ד שמות ובהם כלול זכר ונקבה ופקודין בתלי בגלגל ולב והן הן מעיינות החכמה. זה כתוב בספר הבהיר וכן באחרים וכיוצא בזה וכלם הם דברי אלהים חיים:

הנה אלה הדברים והדומים להם כגון אשר זכר הרב מהם במורה צדק, הם שראויים

להקרא דברי חכמים באמת. והוא מה שאמר על שם בן מ"ב אותיות ועל שאר שמותיו יתע' ומה שרמז מכותבי קמיעין. ואשר פירש דברי רבותינו ז"ל על ההכנות הרבות ועל המעלות של שם בן מ"ב אותיות. וכבר אמר שם בסופו של ענין השם על מאמ' חכמים שאמרו ותלמודו מתקיים בידו ונוחל שני עולמות העולם הזה והעולם הבא, שזה יורה על השגת השכל הפועל אשר זו היא החכמה שאי אפשר לשכחה למי שעלתה בידו. ואמרו שם שלא נקרא שם המפורש כי אם שם בן ארבע אותיות והוא השם המיוחד לבדו, אמ' האמת ואינו מקשה על מה שזכרנו מן השמות המפורשים שנזכרו בספר הבהיר ובזולתו, מפני שכולם יוצאים מזה הנזכר. כי שם בן י"ב הוא שלשה שמות בעצמם, ושם בן מ"ב הוא במספר שני שמות הקדש שהם החות"ם יה"ו יה"ו עולים מ"ב. (אהו"י) ושם בן כ"ב הוא במספר ד' אותיות ההעלמה א'ה'ו'י', שהם חמר לתיבת השם שמהם הורכבה. ועם היותו חמר ראשון לשם השם הוא כבר ידוע שמספרו כמספר כ"ב אותיות בכלל, שהם חמר שבעים לשונות. נמצא שאלו הד' אותיות הם שנזדככו מכל חמר הלשונות. ועל כן היו ראוים להיותם אחר המזגם ש"ם לש"ם הש"ם, כלומר ליהו"ה. ושם בן מ"ח אותיות הוא שם בן י"ב תיבות, והוא השם המצורף עם ד' תיבותיו בכל צירופיו. ושם בן ע"ב במספר יו"ד ה"י וי"ו ה"י. והנה ח' שמות מספרם ר"ח, חברם והנה רי"ו במספר כל אותיותיו. ועוד על דרך התוספת הפך מדרך שברירי ברירי ריירי, שכך נזכר אבל כשנכתב נכתב כך שברירי ברירי רירי ירי רי. והוא כלו על דרך החסרון ואמנם השם דרכיו שלשה כדמות צורת או"ר היר"ח שסודו נפ"ש. והם ש'ווי מ'גרעת ת'וספת, שווי הוא יהו"ה, מגרעת משני צדדים יהוה הוה וה ה, יהוה יהו יה י, הנה כלם ה"א שמות הקדש שלמים יעידו במספרם שהשם 'אינ"ו גו"ף ול"א כ"ח בגו"ף', ומציאותו היא 'המצוי"ה העיונ"ה' אשר בעבורה 'כ"ל ק"ו עיוני"י' וכולם 'קנ"ו עולמ"י' ובם נפלאות רבות. ותוספתו משני צדדים גם כן [י] יה יהו יהוה, ה וה הוה יהוה. והנה התוספת והמגרעת שוים בארבעה הצדדים ואע"פ שהם הפכיים כמהלך שני המאורות הגדולים, והיו השמות א"ד שנמצאו שלמים. והשמות שקבלו תוספת ומגרעת היו ז' שמות, חברם ויעלו ז"ה. שהם 'שבעה חמשה' בדמות 'השעה שבמח' שהוא 'מעשה החשב' 'מעשה יצירה' כלומר מעשה בראשית. והסוד סל"ם יעק"ב (ז"ה פעמים הוי"ה), ועל זה רמז בו רמז זה ואמר אין ז"ה כי אם בית אלהים וז"ה שע"ר השמי"ם הו"א ש"ם המפור"ש. ושני השמות הם השווים לשני הצדדים, ונשארו עשרה כנגד עשר ספירות שהם חמש כנגד חמש. וסוד בראשית הנעלם מערבות בנקוד השמות בנקודות השם לקבל השמות במניין הספירות. וכאלה רבים ואין קץ, כולם מעידים על סוד הקץ. כלומר שכל אלה הגלגולים

יורונו אמתת תכליתנו וקצנו וסופנו עד שנשיג מראשית ואחרית, כי טוב אחרית דבר מראשיתו כמו שרמז שלמה באמרו על זה "טוב ללכת אל בית אבל מלכת אל בית משתה באשר הוא סוף כל הא דם והחי יתן אל לבו" (קהלת ז' ב'). ורבים כדברים האלה בדברי הנביאים והחכמה והפילוסופים כלם. וכלם מורים שראוי להמשך תמיד אחר התכלית כמו שממשיכים אותנו אליה הטבעים והכחות והתנועות והזמנים, כמו שאנו מרגישים זה כולו מיום הלידה עד יום המות. ולא ידבק בחיים כי אם החי כמו שאמר והחי יתן אל לבו, כלומר ישים אל לבו ענין סופו ויכיר כי סופו למות. ויפעל פעולות מביאות לידי חיי הנפש שבה אפשרות לחיות לעד. וכשיודיעוהו כי הדרך הקרובה המביאה בקלות לידי אותם החיים הנצחיים היא ידיעת שם המפורש ישמח מאד בלבו עם הידיעה ההיא וישתדל בכל כחו להשיגה. ולא יבקש הפכה שהוא מה שחשבו בעלי השמות בזיופי השבעותיהם והזכרתם. ועל כן ישר בעיני להורות הדרך לך ולדומים לך להדריכך בה אל האמתות ובחרת בחיים:

גנוז חלק ח' יספר:

מעלת ידיעת השמות וצורת הזכרתם ותועלתם לאוהבי האמת לבד לא לזולתם. דע כי ידיעת השמות היא המעלה העליונה על כל המעלות האנושיות המשותפות עם המעלות האלהיות, ר"ל שהם מודיעים הדרך המדבקת הנפש עם השכל הפועל דבוק נצחי, ואין שם דרך אחרת קרובה ממנה להביא הנפש אל זו המעלה המופלאה. ובה יבדל נביא מנביא וחכם מחכם ופילוסוף מפילוסופו, מפני שאלה השלשה דרכים שבם יבדלו בני אדם האמתיים מבני אדם המתדמים לאדם, הם שלש מעלות אנושיות ונדבקות באלהיות. ודע כי הפילוסוף שהוא האוהב החכמה הוא בדמות הלוי. והנביא שהוא השואל בדמות יהו"ה הוא בדמות הכהן, וכמו שהכהן שלשתם ר"ל שהוא נביא וחכם ופילוסוף, והחכם הוא השנים שהוא חכם ופילוסוף, והפילוסוף הוא האחד. והפילוסוף אפשר שיעלה אל מדרגת החכם ואפשר שלא יעלה אליה. וכשיעלה יחודש לו שם נוסף על שמו ויקרא פילוסוף חכם, כי שם פילוסוף הוא בלשון יון שם מורכב משני עניינים ופירושו אוהב חכמה. ויש מאוהבי החכמה שנשארים עם האהבה כל ימי חייהם, ומפני סבות אינם יכולים להשיג החכמה. ואמנם בהשיגם החכמה יקראו חכמים ויבקשו עוד אחר היותם חכמים להיותם נביאים. ויש מן החכמים שנשארים עם החכמה ולא יתנבאו, ואמנם כשיתנבאו יקראו נביאים. והנביאים גם כן להם מדרגות זה על זה. ועתה ישר בעיני להוציא אלה הדברים לאור ואומר כי הפילוסופים הנקראים אוהבי

החכמה הנזכרים בזה המקום ועל זה הענין, הם החוקרים מכל צד ומכל פנה לדעת אמתת הדבור ואמתת היצור. מפני שמתוך השגת הדבור והיצור ישיגו את קונם בשלילת דברים ובהרחקת יצורים להבדיל בין הצורות ליוצרם. וחתרו על זה לחבר ספרים רבים בדרכי הדבור והם ספרי ההגיון. וחברו ג"כ ספרים רבים בחכמות הלמודיות בדרכי העניינים הנחשבים. וחברו ספרי טבע לדעת היצורים, וחברו מה שאחר הטבע לדעת היוצר והדברים הנבדלים. ואמנם החכמים הנקראים בזה המקום ובזה הענין מבקשי הנבואה הם שקבלו קבלות ידועות בענייני השמות, ובהוראתם ובעבורם חברו ספרים רבים. מהם להנהיג בהם המון העם ומהם להחכים הרואים דבריהם, אולי יביאום אל מעלותם. והם ספרי סתרי תורה כמו שזכרתי מקצתם למעלה בחלק שעבר לפני זה. ואמנם הנביאים הנקראים בזה הענין ובזה המקום שואלים דבר מיי, הם שואלים שאלת חלום והשואלים באורים ותומים והשואלים שום דבר חכמה מהשם על פי השם או דבר עתיד. ויחלקו אלה השלשה מינים לחלקים רבים אין לנו צורך להזכיר מהם יותר מזה בזה המקום שזה מספיק לכונתי. ואמנם כל אחד ואחד מאלה הנזכרים תתעלה נפשו במה שהוא בו ותדלג ממעלה אל מעלה עם תוספת ידיעת השמות וכל מה שיוסיף בם ידיעה יוסיף עלוי רב. ואמנם צורת הזכרת השמות היא צורת מגדת חכמות אלוהיות והנהגות גלגליות והשגחות טבעיות והשגות נפשיות והיא מפעלת מחשבת הנפש לציור השגת הכחות הטבעיות הנעלמות ומעוררת כחה לדעת ההשגחות הגלגליות ומניעה דעתה להכיר ההנהגות האלהיות בחכמה:

ועתה הנני מגיד לך הדרך להזכרת השמות באמתתה בראשי פרקים עד שיספיקו לך דברי בהם ותבין מהם מה שראוי להבינו ואזכיר לך הנקוד תחילה. דע כי כמו שהאותיות בצורתן ובמספרם ובשמותם מורות על עניינים מופלאים כמו שאודיעך בד' אותיות ההעלמה, כן הנקודות בצורתן ובמספרם ובשמותם מורות על חכמות רבות נעלמות. ואלו הן צורות הנקוד הנמצא בספרים הנבואיים, או נקודה אחת על אות בסוף עליונותו. אי נקודה אחת תחת האות באמצעיתו. או נקודה אחת תוך האות לפניו בויי"ו. אלה הם הנקודות המיוחדות שאינם מורכבות. ואלה הן המורכבות מיותר מנקודה אחת, א א א א א. ואלה מורכבים יותר א א א. ויש עוד שני מינים ונקראים דגש ורפה, והם נקודה וקו ב ב. ואלה אינם מניעים אבל מגידים על הקושי והרכות. וכבר ידעת מאמר חכמינו ז"ל שאמרו דמיאן נקודתא באתותיא כנשמתא דחיי בגופיה דאיניש. וא"כ הנקודות מורות על הרוחות ועל הכחות המניעות את הגופים המתנועעים. ואלה שמות הנקוד הנכתב,

חולם חרק שורק אלה הם השלשה. קמץ צרי פתח סגול שרוק אלה הם החמשה. חטף קמץ חטף פתח חטף ס גול גם אלה שלשה. ואלה הם מספריהם ע"ח ש"ח ת"ר, ועוד ר"ל ש' תפ"ח צ"ט תר"ו, ועוד החתופים שכ"ז תקפ"ה קצ"ו, והשנים ש"ז ורפ"ה, וסודם רפא"ל רופ"א. ואע"פ שכתבתי פה מספריהם המוכרחים גם שמותיהם לא אדבר בפירושיהם מפני שכבר דברתי בם הרבה בספר פרס הספר, אבל אדבר פה בצורותיהן וכת [בותיהן] [ש]נתחייבות מהן בשם השם:

ידוע כי הלב מתנועע ומתעורר וחושב ומצייר עניינים רבים, ודרכו וטבעו דומה לוילון הספינה ר"ל שבו כח מוכן לפי טבע רתיחת הדם לדמות דמיונות משונות כפי הרוחות המניעות כח הלב המשתנה תמיד לפי המידות. וכשיהיה האיש פילוסוף או חכם או נביא ישים כל מחשבות לבו לדעת את השם. וכאשר יעלה בחכמה ממדרגה אל מדרגה ויתרחק מדרכי העולם הזה מעט מעט עת אחר עת ויתעלו מדותיו ממדה למדה, תתעלה נפשו בחשק ההשגה האלהית, ויחשוב בשם תמיד ויזכיר אותיותיו בלבו ויגלגלהו בכל נקוד ונקוד שאפשר בו לסבול, יובן או לא יובן. והמובן יוסיף לגלגלו עוד, ואם יובן הנה מה טוב ואם לא יובן מוסיף עליו גלגול אחר גלגול עד שיובן. ואם יובן קצתו וישאר קצתו בלתי מובן יגלגלהו עד שיושלם כל גלגלו וצירופו בי"ב צירופין. ואחר שיעשה כן יניע כל אות ואות של השם הנכבד בלבו בנחת בלתי מהירות כלל, ויבטא בשפתיו באות אחר אות בנקוד שהניע אותיות השם בו. ואמנם הנמצא ראשון הוא הנמצא תחת היוד והוא הממהר התנועה מכלם אשר לא ציירתיו לך עדין ויחדתי לו זה המקום בכונה כי זה מקומו הראוי לו להודיענו. זה הנקוד שמו שוא וסודו שוא הפוך ורמזו "לא תשא את שם יהוה אלהיך לשוא כי לא ינ קה יהוה את אשר ישא את שמו לשוא" (שמות כ' ז'). ודע שמה שנאמר לעם כי לא ינקה בזה הדבור השלישי והוא מדה נזכרת בי"ג מדות. באמרו ונקה לא ינקה, היה זה להורותן להם כל רוב הצורך אליו, והוזכרה על צורת השם שהוא מקיף קנקן תוכו והוא מסבב סביבו. ועל כן בא אחריו פק"ד וחצי השם ו"ה ותוכו נ"ק וסודו תרי"ג מצות. וכן חצי השם י"ה ותוכו נ"ק ושניהם קנק"ן ורמזם אל תסתכל בקנקן אלא במה שיש בו. והנה מאו"ר חמ"ה תוך השם והוא צי"ר נאמן לשלחיו, כי הוא המאור הגדול אשר הושם ברקיע להאיר על הארץ ולממשלת היום. ושמו צר"י וקורין אותו קמץ קטון, ודמותו דמות שוא כלומר שזה ב' נקודות יושבות, וזה בית נקודות עומדות, צורת זה צורת קו ארוך וצורת זה צורת קו רחב. ושניהם בעלי ארבע נקודות שהם שני קוים, וכשתחברם בארך ורחב יהיו שתי וערב, ויורו שהרוחב

מלך והוא השתי מצד אחד, והארוך השוא עבד והוא הערב מצד אחד. ומתהפכים על צורת להט החרב המתהפכת על פי שני הכרובים. וסוד שו"א אש"ו הגדולה, וסוד יצר שהוא צר"י רו"ח אלהי"ם שנאמר עליה שהיא מרחפת על פני המים. ועל כן י"ה מלא רוח ואש. ואחר שאתה מוצא העבד מניע את יוד והמלך הגדול שהוא יחיד והוא למעלה מהכל מניע את ההא הדבקה אל היוד בצורת יה. ונודע בקבלת אמת כי העולם הזה נברא בה"א והעולם הבא נברא ביו"ד, מיד יש לך לדעת מזה שיש דבר מניע את השכל העשירי שהוא השכל האנושי עד העולם הזה ומשפיע מן העולם הבא שפע וניצוץ על העולם הזה. והנה סוד שוא עם חלם חוש מלא, וסודו 'ח"ת ו"ו שי"ן', והנו 'חוש ויתן' נוסף וסודו שכ"ל ודמיו"ן. וא"כ הנה שלש נקודות חוש דמיון ושכל:

ודע כי אלה הם המשיגים שבאדם והם מנוקדים בנקוד השם שהוא אחד והוא שלשה ועל זה נקרא מפרש, כלומר מפרש שהוא במלואו ככה מ"ם פ"ה ר"ש שי"ן, ופירושו ש"ם ש"ר הפנים וחוזר חלילה אל יהוה. והנה קמץ גדול תחת הוא"ו, ותחת הה"א השני אין נקוד. והמשימים מפי"ק שהוא קמ"ץ הדין אתם, וסוד קמ"ץ גדו"ל גמו"ל צד"ק, והוא כדו"ר גדו"ל, גלמ"ו צד"ק, מרג"ל, רג"ע, ארב"ע, גימטרי"א, כלומר אלה הם שבעדם יטו הגלגלים אל השש קצוות. וה"א בלא נקוד מורה על גולם בלא צורה ועל גוף בלא רוח ועל איש בלא שכל, שיצריך לו שיתן בעצמו צורת רוח שכלית. ועל כן הורה זה השם באמתתו שיש יכלת באיש מאישי מין האדם להוציא שכלו עם ידיעת ש"ם המשמ"ש מן הכח אל הפעל. כי הוא ש"ם ש"ר הפע"ל והוא שר"ש המפע"ל מפר"ש השני"ם בשמנ"ה ובעשרי"ם בכ"ח ב"ו. כ"ו י"ב תרע"ו שי"ב שת"י וער"ב ציר"י ערבו"ת ציו"ר מעש"ה מרכב"ה ע"ם ציו"ר הש"ם ברכ"ה. ואם כן צורת התולדה במח מצוירת שתי וערב יוד שוא הא חלם ה יה וו קמץ ו יהו הא מפיק ה יהו"ה וסודם יהו"ה ויהיה. זהו הסוד שהוא אחת מן הסודות העליונים הנעלמים שבידיעת השם עם שאר השמות. ומעלת האיש היודע זו הידיעה היא מעלה מופלאה, וצורת ההזכרה האמתית היא המביאה לידי הידיעה לא זולתה בלא ספק. ותועלתה וגמולה ושכרה הרבה מאד שהוא בלתי זמן ובלי תכלית, ולא יגיע כי אם לאוהבי האמת לבדם ולא לבלתם:

גנוז חלק ט' יגיד:

מהות האותיות שנקרא בהם שם השם יתע' שהוא הראוי להקרא שם המפורש המיוחד לו יתב'. ולמה נקרא בשמות רבים מתחלפים לפי הנגלה לכל, ומה הם שאר השמות

הגנוזים שאינו גלוים לכל אדם, ועל מה יורו ומה קדושתם יותר משאר השמות. כבר יעדתיך בכל החלקים למעלה שאודיעך בזה החלק שהוא חלק ט' של גנוז עניינים רבים שלא נשלם ביאורם במקומם הראשון, מפני שכל חלקי זה הספר קשורים אלה באלה ואלה באלה כהקשר אברי הגוף זה בזה וזה בזה, כמו שאמרתי בקצת מקומות בזה החבור. והיה זה מפני שכל חלקי זה החבור הם כאברים, וט' ויו"ד של אוצ"ר הם כנפש הצומחת למה שקדם להם מהשמנה חלקים. וט' וי' של עד"ן הם כנפש המרגשת לשמנה חלקים שקדמו להם. וט' וי' של גנו"ז הם כנפש המשכלת לחלקיהם השמנה שקדמו להם. ואמנם ההקדמה הכללית אשר כללה את הכל לפי הכונה הכללית היתה כחמר הראשון הקרוב לאדם, והתכלית הכוללת בכלל כל מה שקדם לה. והוא מה שקראתי שם התכלית ההיא האחרונה לפי הכונה חות"ם בתו"ך חות"ם. היא כצורה האחרונה לכל נמצא מזה החומר המשותף לכל, והוא הדבר הנקרא שכל הפועל הנותן כל הצורות, שהיא צורה נבדלת ונפרדת מכל חמר. ועל כן שמתי זאת התכלית הנזכרת הבאה אחר זה החלק ואחר הבא אחריו, צורה לכל הצורות הקודמות הנזכרות והיא כנשמה לכל הנשמות. ולפיכך היה ראוי להגיד בזה החלק מהות האותיות המיוחסות לשם השם. ואומר כי מילת שם, ביארו המדקדקים שהם חכמי לשוננו שהיא נגזרת מענין שומא. מורה על שיעור ענין אחד כללי והוא פירוש טוב. ויש מי שפרש שהוא מענין סימן, ויש מי שפרשו מלשון שממה, ויש מי שאמר שהוא חלק ממלת שמים. ויאמר שם מן שמים כמו שיאמר צפרן מן צפרנים. סוף דבר כלם פירושים טובים כי הדבר נעלם, וכשיפורשו עליו עניינים רבים יובן יותר. והרשות ביד המעיין לקבל מה שיתיישב בלבו יותר מכלם. ואם יוכל להוסיף חזוק על מה שקבל יוסיף ויתחזק אצל השומעים. וכך אני אומר שמלת שומא אצלי יותר מקובלת משאר הפירושים שפרשו בו, עם היות כלם מעולים. ואוסיף עליהם קצת ביאור, והוא כי השיעור שאמרו שמין אותו כפי ששווין עניינו מדה כללית משוערת אצל היודעה, כשיעור חלה או תרומה שהם שיעורים מורים על הפרשה והבדלה, וכן הבכור והמעשר והבדלת הלוי והכהן מעם ישראל וישראל מהאומות והאדם ממין שאר החי וכיוצא בזה כל זה שיעור ומדה ושומא:

וידוע בקבלה שאמר ר' ישמעאל כל היודע שיעורו של יוצר בראשית מובטח לו שהוא בן העולם הבא. ופירושו כי שיעורו הוא סוד פרושו ועניינו שמו שמורה על שיעורו ועל מדתו. וזו האמת כמו שאמר ואני ועקיבה ערבים לו. כי היודע שמו אשר נקרא שם שם יהו"ה צבאות יושב הכרובים עליו בסוד יי אלהי ישראל, ידע מדתו. והיודע מדתו ידע

פעולתו והיודע פעולתו יכיר כי "הצור תמים פעלו" ויתחייב מתמימות פועלו המשפט "כי כל דרכיו משפט". ומהוא ענין המשפט "אל אמונה ואין עול" מפני מה מפני שהוא "צדיק וישר" ומיד קשר עליו "כי שם יי אקרא הבו גודל לאלהינו". וא"כ נתלה הכל בידיעת השם וכן סוד "ידעתיך בשם" (שמות לג' יב'). וכן בודאי אנו אומרים אנה השם אנא בשם, וענין היות שם בצורת שומא וצורת סימן הכל אחד. כי שם אברהם כולל ענין כל הגוף הזה שנקרא ככה. ודע כי בלשון יון קורין למקום הקרוב שימ"א ולרחוק מקרי"א ושניהם שוין בגימטריא. כמו רחו"ק וקרו"ב בלשוננו ששניהם שוין בגימטריא, וכן אנדרוגינוס זכר ונקבה שוין. והנה שם כמו שם שהוא מקום, והחכמים אומרים יש שם כלומר יש במציאות ויורה על מקום. וכמו שהמקום מקיף בדבר כן השם הוא מקיף בשם הנקרא בשם. והנה יהיה שם כמו מקיף, ויהו"ה כמו שמא, דבר מסופק שאין קריאת שם מחייבת מציאות, אבל מציאות מחייבת קריאת שם לנמצא להבדילו בשם משאר הנמצאים שגם הם אנשי שם. ועוד לפי דעתי נקח שם מורכב מן יש ומן מה, כי ראשית כל השאלות על מה שסופק אם נמצא אם לא נמצא היא מלת יש. כמו שישאל שואל יש נביא בעיר הזאת, וישיב המשיב יש. ועוד ישאל מה שמו, וישיב אברהם. ועוד ישאל איך עניינו, וישיב מחבר ספרים. ועוד ישאל למה, וישיב להחכים בהם בני אדם עוד שישובו נביאים כמוהו וכיוצא בשאלות אלו רבות, עד שיודע כל דבר על בוריו עם השמות. סוף דבר עניין היותנו אנחנו קוראים את השם בשם, או משה שאמר ליראה את השם הנכבד והנורא, הוא מפני שבכל מה שאפשר לאדם לחבר אותיות ולקרוא דבר נמצא בשם, ויהיו בתכלית המיעוט, לא היה זה אפשר לפי לשוננו בפחות משתי אותיות. וא"כ היה לבחור מהם אחר שהם כ"ב אותיות שתי אותיות מעולות, ולפרש יותר שלש ולפרש יותר ארבע. ולפיכך נבחרו תחלה שתים והם י"ה:

ונבאר העניינים ונאמר כי לפי המוצא הטבעי י' נזכר עם ה' נקודים שהם י י י י י והנה אלה אם נקחם על דרך קריאה לא יספיקו להורות הכונה אבל צריך ללקחם על דרך הבנה שהקריאה נמצאת בעבור ההבנה, ואין שום הבנה בעבור הקריאה ובלתי הבנה תהיה כל קריאה לבטלה. ואפילו כשיקראו איש אחד בשמו אם לא יבין שקורין אותו לא יענה ואפילו בשמעו קול גדול מדבר. וא"כ תהיה הקריאה אצלו לבטלה, ועל כן צריך שיוסיפו לקרוא אותו עוד, עד שיבין שהוא נקרא ואז ראוי לענות ולשאול לקורא למה הוא קורא. א"כ אין קריאת השם מספקת לא לקורא ולא לנקרא, עד שישתתפו שניהם הקורא והנקרא בהבנת הכונה שבעדה היתה הקריאה. וכך יקרה בין הממציא והנמצא

שצריך הנמצא שהוא הנקרא להיותו יודע למה נמצא ומה בינו ובין ממציאו, עד שתהיה כונה אחת לשניהם במציאות הנמצא. וכן צריך הנמצא להיותו עוד שואל לממציאו למה המציאו, עד שיודיענו ג"כ כונתו. וראוי לו שלא לסמוך בזאת שאלה על זולתו אם אפשר שיודיענה לו ממציאו. ולפיכך ישוב הממציא נקרא מהנמצא וכשיענה לו ויודיענו כונתו יהיה דבר נכון לשניהם. ואמנם כמו שאמרנו כי האות האחת מנוקדת בה' נקודים כן האות השנית ג"כ. ה ה ה ה וככה יקרה לכולן, אבל אנחנו מדברים באותיות השם לבדם. והנה נבחרו עוד שתי אותיות אחרות ליחד בהם שם השם, וראוי כן לנקדם בה' נקודים ו ו ו ו ו וככה ג"כ זאת האחרת. כי ארבע אותיות הקדש הן שהן קדש קדשים מפני שנבחרו להיותם בטבע נעלמות לפי לשון הקדש. ואמנם הרביעית שמצאנוה שהיא השנית בעצמה, היא ג"כ זו א א א א . וידוע כי הנעלם מן הא' הוא אל"ף. והנה יגיע זה הסוד הנזכר אל נ' ואל כה' ואל ה' לפי המספרים בכלל. ואלה האותיות אשר הושמו בשם להכנה הם ראויים לכהנה. ואמנם עד מספרים יוכפל הכ"ל ויעלו ק"י והוא דמיו"ן כי ממנו ואילך ישולשו המספרים אבל עדיו הגיעה תכלית השניות, ויהיה סוד כל אחת כך. י' הוא ו' היא ו' היא י' הוא י"ו ה"א והנה השמות השלמים שבהם הם ד' ועלו ד"ק ונוספו ב' עם ד' ששניהם ו' והנה ימ"י מסבבו וסודו גלג"ל ד"ם והוא נ"ס ע"ם. וא"כ הנה הוא דמינ"ו והוא דמני"ו מדינ"ו ונקרא דומנ"י. ואלה האדונים אדנ"י ה"ם כל מזגי והנו זיו הלבנה והנה אלו החיים אשר באו מכח אלו"ה חכ"ם וככה יהיה אהו"י נגל"ה אחר היותו נעלם. ואין ספק שאלו הם האותיות שראוי שיקרא השם בם כלומר אחר שמתחלה היה סוד"ם נעלם ואחרי כן נגלה. וכן ענין הקב"ה בעצמו ר"ל כי טרם שידעהו המשכיל יהיה נעלם ממנו ואחר שידעהו יהיה נגלה לו. ועל כן הכתובים (ומידים) [מעידים] שהשם מתגלה לנביאים אחר היותו נעלם מהם כאמרו "וירא אליו יי" "וארא אל אברהם" "וירא אליכם כבוד יי" ואין להם חקר. הא למדת שלפי זו הדרך זהו השם המפורש הראוי לקרא השם בו, והוא שם המיוחד לו יתע' לבדו. ואמנם שאר שמותיו המתחלפים יש לכל אחד ענין מקריב לידיעתו יתב' ושאר השמות הגנוזים הנעלמים מרוב החכמים וכל שכן מכל ההמון, והם אשר לא באו מבוארים במכתב כלם מורים ג"כ דרכים מקריבים לידיעת אמתת המציאות. ועל כן נתקדשו על שאר השמות. ומפני היות האותיות הקדושות האלו הארבע יסודות לכל הדבור בהיותם נמצאות עם כל מבטא בהכרח, יצטרכו להיות שרשים ושמשים. והיו לפי מספרם ראש תוך סוף. הראש הנו א' ויורה על סוד הבכור ועל כל ההתחלה ועל צורך פדיון הבן הבכור מיד הכהן שהוא משבט לוי שכלם נחלה לשם והוא שבט שלישי ראובן שמעון לוי. והוא סוד הראות והשמע והדבור, שהוא

הלוי בסוד הירח והקרבן, הבא על יד שבט השלישי בעל השלום. כאמרו "הנני נתן לו את בריתי שלום" כסוד ברכת כהנים המשולשת "יברכך יי וישמרך" "יאר יי פניו אליך ויחנך" "ישא יי פניו אליך וישם לך שלום" כי השם משלש בברכה ההיא וקראוה בשם הדבור הראשון כמו שנאמר "ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם" ברכה שניה והיא חכמה לדעת את השם בה כמו שנאמר "ברכת יי היא תעשיר ולא יוסיף עצב עמה":

והנה הברכה והשמירה והמאור והחן והנשיאה והשלמות כלן ענייניים מתחייבים מידיעת שם בן י"ב. ועל כן אמרתי בראש הספר הזה בהקדמה שראוי לפדות הבן הבכור שהוא בדמות א', כלומר אחד יחיד מאחד פשוט והוא השכל באמת כמו שרמזתי שם. ועוד אמרתי בראש החלק הראשון של זה החבור בא' של אוצר בענין י' ספירות בלימה ענין הברכה הנזכרת. וצריך הכהן המברך להיותו מבורך תחלה בברכות האמורות בברכת כהנים בביאור והן שש ברכות מתחייבות מג' שמות שהם ג"כ ששה. וסוד שלש ברכות להט החרב. ואמנם הברכה היא חכמת ידיעת השם הראשון שנחלק לשני חלקים, ועל כן תהיה השמירה מתשלום הידיעה בו. ואמנם הנשיאה ההיא הפנימית שהוא ענין השפע השכלי בהגיע אדם לקבלה מיד יתחייב ממנה החן משני השמות יחד. ואמנם הנשיאה ההיא הפנימית גם כן היא העילוי וההתנשאות עם ידיעת השם השלישי והשלום מהשגת השלמות:

וזהו סוד השלשה שמות:

י הוה י הוה י הוה:

פירוש הסבה העשירית היא תמיד נשאית והיא האצילות האחרונה המתחייבת מן הסבה הראשונה הנפרדת. וגם היא אצילות נבדלת והשגחתה ופעלתה עד העשירית אשר ממנה כל נמצא הוה. כלומר המציאה וחדשה והתמיד חדושה ומציאותה בצלמה וכדמותה. ודע כי הראשונה מוחלמת והשנית מושרקת והשלישית מוחרקת, להודיע שהראשונה המעלה העליונה והשנית בשנית והשלישית בשלישית. ועל היותה הברכה על ידי הכהן שהוא כהן לוי וישראל והוא הכל. ונשיאות כפיו לישר המדות בכח הספירות, ועל זה היה ראוי ענין המעשר ליחדו לשם ג"כ. ודע שרמז האצבעות לספירות (...) והכרובים ומפני להט החרב המתהפכת. כי יצר אשה וקטן שמאל דוחה וימין

מקרבת, וכשישראל עושין רצונו של הקב"ה השמאל נעשה ימין. כי צדק בימינו ומשפט בשמאלו, שנאמר "צדק ומשפט מכון כסאך" (תהלים פט' טו'). והמדות הידועות מדברי משה רבינו ע"ה ומדברי הנביאים ע"ה ומדברי החכמים ז"ל. ועם כל זה צריך לדבר בהן בזה המקום כאשר יעדנו, כי זה מקומו בלא ספק ונשלים ענייניהן בחותם בתוך חותם:

ודע כי כל מה שנדבר במדות האלהיות לא יהיה אלא על דרך דברה תורה כלשון בני אדם, או על צורות דמיונות ועל דרך משלים וחידות, או על דרך שמות משותפין או על דרך מדותינו הנמצאות. ואחר שהדבר כן תדע מזה שהשם יתע' אשר המציא הכל המציא העניינים כלם לפי הראוי, לא הוסיף לדבר יותר מן הראוי לו ולא גרע מדבר מה שהיה לו והשוה השווים כולם. ואם יראה במקצת הבריות שגרע או הוסיף עם ההשתכלות הטוב ימצא שמה שגרע לפי הנגלה היה מפני התוספת, ומה שהוסיף היה מפני הגרעון, והשווי מכריע בין התוספת ובין הגרעון. ואמנם ראוי לומר שכל נמצא הוא גרוע בערך אליו יתע' או נוסף, והוא יתע' לבדו הוא הדבר שאין בענייני עצמו כי אם עצמו. ועל כן אמתתו בלי תוספת ומגרעת כי השנוים הם מהם. וראשית המקרים המשיגים לגופים אחר היותם בעלי קצוות היא התנועה המשתנה בנקודות הנטיות והירידות והעליות. ויקרה לחמר הראשון התחתון שיחליף צורותיו כמו שיקרה לגלגל עם תנועותיו במקרה האנה בכלל זה, שבזה תנועותיו הכלליות לא הוות [ולא] נפסדות, וגם בזה תנועותיו החלקיות מתחדשות והוות ונפסדות, ובזה צורותיו החלקיות מתחדשות והוות ונפסדות. וזו היא בעצמה דרך המדות שבהן העולם השפל נידון, כי המדות הכלליות הנזכרות בתורה על מספר י"ג הן קיימות וחלקיהן מפני שפועלים בחלקים ג"כ הן הוות ונפסדות בחלקים. ואמנם הנזכרות בתורה שהן "יהו ה יהוה אל רחום וחנון ארך אפים ורב חסד ואמת, נצר חסד לאלפים נשא עון ופשע וחטאה ונקה לא ינקה פ קד עון אבות על בנים ועל בני בנים על שלשים ועל ר בעים" (שמות לד' ו'). הנה נודע מהם כי י"א מדות מהן הן כלם מדות רחמים בכלליות, אבל ב' מדות מהן והן האחרונות הן מדות הדין והן, לא ינקה, פוקד, וכן תרגם אונקלוס ונקה סלח לדתיבין לאוריתיה, ותרגם לא ינקה ודלא תיבין לא מזכי. והסתכל שאין זכר לשון סליחה בראשון עם התשובה כי אין סליחה אלא אחר העון והחטא, כמו שנאמר "וסלחת לעונינו ולחטאתינו ונחלתנו". וזכר בשני לשון זכר כי אי אפשר לזכות בלי תשובה שהיא מדת התבונה הנולדת ממדת החכמה ומשתוה לה ודבקה עמה והיא היא. והיא גם היא נולדת מן המחשבה הנקראת כתר עליון, וקראוה ספירה ראשונה והחכמה שניה לה והיא היא, והבינה שלישית לה ושלשתן

שלש ספירות והן שלש מדות הראשונות שסודן יהוה יהוה ההויה, כלומר המחשבה מחכמת הבינה כלומר שהמחשבה השכלית מביאה את הנפש המשכלת להיותה חכמה עד שתבין בעצמה צורך התשובה, שהיא דומה על דרך משל כמי שיצא מארצו עירום מבלי לבוש ורואה בדעתו הכרח לשוב אל ארצו ואל מולדתו ואם הוא חכם משתדל לבלתי שוב ערום כשבא, אבל לבוש כלים נאים והגונים לו עד שישמחו כל רואיו בו. כן הנפש בהתחכמה עם רוב המחשבה יודעת לתקן בעצמה מדות התשובה שהן דעת ובינה והשכל. וכשהנפש מבינה מיד מגיעים אליה רחמים וחנינה מהשם שהוא מרחם על השבים המבינין וחונן להם דעת, כי הוא חונן הדעת בצורת חן ורחמים ומאריך אפו לאברי הגוף שהביאו את הנפש לחטוא, ובסוף גובה מהם דינו ושולחם ביד הכלל שממנו היו באמרו "וישב העפר על הארץ כשהיה" (קהלת יב' ז'). והאלהים שנתן הנפש לוקחה ומשיבה אליו בתשובה באמרו "והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה" (שם). ומרבה חסד ואמת לשני העניינים, לחי ולמת שמשיב כל אחד מהם לענייני הראוי לו. ונצירת החסד היא כללית לפי האלפים שהם אלפי החלקים, כי ההשגחה האלהית באנושות היא לכל אדם בכלל ונפרטת ונבדלת להיותה בישראל על צורה מיוחדת. ועוד נחלקת להיותה בשבט לוי מיוחדת מהישראלית ובכהן מיוחדת מהלוים ובנביא מהם סגולת הסגולות, והיא בכלל לאלף דור, כאמרו "דבר צוה לאלף דור". וכתיב "ועשה חסד לאלפים לאהבי". ונשיאת עון וחטאה היא מדה אחת בדמות סליחה ומחילה וכפרה שהנשיאה כוללת את כלן. ושם נשיאה משותף לענייניים רבים מאד. ואמנם הרמוז פה כמו "ונשא השעיר עליו את כל עונתם אל ארץ גזרה" (ויקרא טז' כב'). כי אין העון גוף שיוקח מזה ויתנוהו לזה ויוליכהו, אלא כיון שנסלח מזה ונתן זה הגוף כפר תחת זה יראה מיד שזה לקחו מיד זה, ומה שהיה מקבל זה מהענש קבלו זה, וזו היא כפרה מלשון כפר. ונקה לא ינקה פירש בם המורה פירוש מדת רחמים כמו, ושרש לא ישרש כלומר לא יאבד השרש כמו ונקה לא אנקך. אבל אונקלוס לא פירש אלא כמו שאמרתי לך והוא הראוי, גם הפקידה נזכרת בפעלתה לארבעה דורות כמו שאמר הרב. כי מה שאפשר לחיות לראות מן התולדות לשום אב הוא שיראה בניו ובני בניו ובני בני בניו הרי הם עמו ד' דורות. ואמנם זה בזמן שמעשה אבותיהם בידיהם כמו שתרגם אונקלוס, מספר חובו אבהן על בניו מרדין על דר תליתאי ואל דר רביעאי. אבל אם לו ימרדו הבנים באבות איש בחטאו יומתו כי אין מיתה בלא חטא. והסוד כשיחטאו היסודות ימות האדם כשאינו מושגח ממה שלמעלה ממנו ואינו נשמר משומרו, אבל אם הוא מושגח

והדין נותן שישמר ינצל כי יש עליו מלאך מליץ והוא אחד מן הכחות המבריאים שיגבר על המחליאים וירפא זה החולה ויחיה בכח עליון, וזה יקרה פעמים שלש ובסוף יסוף:

וידוע שהנקודה היא המדה הקטנה של כל מדור והיא השיעור הקטן שאין קטן ממנו בכל העניינים. והקו המקיף בכל אין גדול ממנו בכל השיעורים הנמדדים. ומה שבין הנקודה והקו הוא משוער עם הקו או עם נקודה וגם בשניהם יחד. כי יערב העניינים אליהם ויאמר עליהם בהצטרף אל אלה גדולים בערך וקטנים בערך, ויהיה כל המציאות הגופני הזה כלומר השמימיי והארציי זה בתוך זה וזה בתוך זה. ותהיה הנקודה בדמות אחד במספר על דרך משל, ויהיה הקו בו בדמות אלף על דרך משל. כי אחד הוא מה שבו ישוער כל המספר, ועשרה או מאה או אלף הוא המספר המקיף, כי רבבה מלשון רבוי. ואם כן הרב והמעט הוא י' וא' לפי זו הדרך. ועל כן נתהפכו הצורות להיות י' כצורת נקודה קטנה, וא' כצורת גוף שלם, ויש לי' ראש וזנב כלומר ראש וסוף ג"כ, וכן ראשו למעלה וסופו למטה. ומזה ידענו כי הקו של הגלגל המקיף בכל הוא ראש לכל הגופים, והנקודה שהיא בארץ היא סוף לכל הגופים, ומה שביניהם מקיפים זה את זה, ולפי המקיפים והמוקפים היו המדות. ותבין זה מן האדם מגופו ומכחותיו, כי יש גוף מעולה וגוף פחות, המעולה הראש, והפחות ברגלים ומה שבאמצע מעולה ופחות בערך זה אל זה. והכחות יודיעו המדות וגם הם משוערות ונמדדות, כי החושים שהם כחות חיצוניות גם בהם מעולים ופחותים ונערכים בערך זה אל זה. ומי שלא ישער זה לא ישער מדותיו, כל שכן שלא ישער מדות אלהיו ולא יכיר ולא ידע משפט אלהיו. ועל כן צריך לשער המדות בערך סדרי הגוף, והאברים הקשים יורו על המדות הקשות, והרכים יורו על כל המדות הרפות, וכאשר בגוף כן בעולם. על כן מצאנו סוד שמ"י שוקים מתנים ירכים, וסוד זכר"י זרועות כתפים רגלים ידים:

וידוע שבמדה שאדם מודד בה מודדין בו או לו. והנה אברהם מדד במדת החסד ובמדת החסד מדדו בו, שנאמר "ועשה חסד עם אדוני אברהם". יעקב מדד במדת האמת שנאמר בשניהם "תתן אמת ליעקב חסד לאברהם". יצחק מדד במדת הדין ומדדו בו במדת הפחד שהיא מדת הדין שנאמר "וישבע יעקב בפחד אביו יצחק". ונאמר עוד "ופחד יצחק היה לי" והיא מדת הגבורה. והן שלש מדות גופניות החסד הפחד והאמת, ונולדו משלש רוחניות מהחשוב ומההתחכמות ומההתבוננות. כי עם המחשבה ימצא אדם עצמו שנעשה לו חסד במציאותו. כמו שנאמר על המצאת העולם "כי אמרתי עולם חסד

יבנה" "ובחסד עולם" "וחסד יי מעולם ועד עולם על יראיו" "חסדי יי כי לא תמנו" "הודו ליי כי טוב כל"ח" "ולך יי חסד". ואין להם קץ כמעט לפי מה שיורו על מדת החסד. והיא באה עם קצת המדות משותפות ומצטרפות, וגם כל המדות או רובן ככה. ובמצוא האדם חסדו של השם עמו בעבור שהמציאו, ויראה כי החסד אב רחם שרחם השם על התחתונה ושם כח בזרע שיקבלהו הרחם, והוא כדמות החמר ששם בו כח לקבל צורות משתנות, מיד יצחק בלבו וישמח עם זה האב אשר אהב להמציאו רם על כל שנמצא בעולמו. ויירא ופחד ממדת הגבורה והיכלת העצומה שסדרה זה הסדר, כמו שנרמז על זה "עבדו את יהוה ביראה וגילו ברעדה". ואחר זה יוסיף עיון וימצא סופו והוא עקב ימיו ולא ישתוק מן האמת אבל יעקב את המעשה שהוא אחיו וידע שיכול לקחת מידו הבכורה והברכה. כמו שנרמז על זה "טוב ללכת אל בית אבל מ לכת אל בית משתה באשר הוא סוף כל האדם והחי יתן אל לבו" (קהלת ז' ב'). והמדות הן מופלאות ונאמר עליהם עניינים רבים מספיקים בספרים אין להם חקר:

ואמנם שתדע שהתחלת כל מדה מנקודה כמו שהתחלת הנער הלומד מאות, וכל ההשגות א"כ יתרבו מהנקודה ומתחלק. ובחבר חלק אל חלק ויהיו שנים וחלק לשנים ויהיו שלשה וחלק לחלקים רבים עד שישובו כל החלקים כלל אחר. כמו י' שהוא כלל שהתחייב מהרכבת מה שקדם לו ומורה על קבוץ העשר ועל אסיפת כחות המלכות ושמה קהלת יעקב, שנקרא י' שראל י' עקב כלומר י' סוף, אז ראוי לומר א"כ שראוי היה שיהיה אות י' שהוא הכל עם היותו סוף ראש לשם השם, ובהיות אחריו ה' יורה שמה שנמצא ראשון לכל הדברים הגולמיים שעליהם יורו השמות והם יורו על הנעלמות, הוא דבר שלם וחצי שלם בערך י' אל כלל המספר, ובערך ה' אל י' שהוא חציו. וראוי ג"כ להיות אות א' ראשונה כמו שהיא בשם אהי"ה שגם הוא יה"ו. ובשם יהו"ה היה ו' אמצעי בין שני האי"ן. ובשם אהי"ה היה י' אמצעי בין שני ההי"ן. והנה בלשון א' סימן למדבר בעד עצמו, כמו "כי אהיה עמך" וזה בראש התיבה, אבל בסוף התיבה א' לעולם נעלם כמו "אקרא" והדומים לו. ובתוך נגלה ופעם נעלם, ובראש לעולם נגלה. ומדת הראש בזה הפך הזנב, ולא יתכן שיוחס פעל הזנב בעצם אל השם, מפני שהוא פעל מורה על העדרים. כי הראש כל פעולותיו טובות והזנב נמשך אחריו לאחור על צורת התלי. וחצי הפעל מיוחס אל חצי האמצע והוא השוה לשני האי"ן עם י' אחד ותוכם קו שוה ישר והוא ו'. כי ו' מזלות לעולם בין ראש התלי ובין זנבו. והנה י' סימן הנעלם שמדברים בעדו יהיה, והוא שוה למלת יהוה כי י' עם ו' מתחלפים וזה בראש התיבה,

אבל בסופה הוא סימן הנקבה שמדברים לה פנים אל פנים "אחותינו את היי לאלפי רבבה". ואמנם ה"א סימן הידיעה בראש וסימן הנקבה בסוף אשה, ובסמוך (בסמיכות) מתחלפת (ה') בת' "אשת חיל" לה שמה. והו"ו לשון זכר לו שמו, לי שמי ובתוך איש ודעם. ולפי הטעמים שזכרתי ורבים כהם ראוי שיקרא שם המפורש והמיוחד לשם יתע' באותיות אהו"י לבדם. ומפני היותם ד' אותיות בלבד השתתף עמהם ד' והיה עמה חצי השם במבטא, ובכל השם במכתב, בענין יו"ד ה"א כלומר ד' אותיות הם שבהם השם המפורש ומיוחד, כשישתתפו מהם ד' יח"ד והוא שיורה סודם על חלוקם וחלוקם על סודם. י"ג י"ג ג"י ג"י טד טד דט חה חה הח הח זו וז וז. וכזה החלוק שסודו חזג"י והט"ד, יתבאר לך כי השמש מתגלגל בכל ב' וב' שנים על פי השם המפורש. והנה היה החום בחצי השם הנעלם שנגלה עתה וכו וה'. והנה נקרא שם מלא על עולם מלא, כי בתחלה היה ענינו א' זג"י ואט"ד. ועתה התחלפו ח"ה בא"א וא"א בח"ה בחבה שחבב השם את ישראל עמו והרים קרן משיחו, משיחו להגיד לאדם מה שיחוי. והמשיח בא' לעד נאמן שהיה חסר מי' ספירות לפי שמות הקדש הנחלקים אל ד' אחדים. כי אדנ"י נמצא שוה באחדי"ם והוא אחד בכל כ"ל באח"ד והוא כח הלב. והנה זה הסוד גלוי יוד הא ועל כן ב' אחדים אח"ד אח"ד זה יהו"ה וזה אדנ"י. והיה שם העצם הוא בעצמו שם העצם והעד עו"ד כ"ף ו"ו. הנה שם התאר שהוא אלהי"ם וסודו פ"ו הוא אחד עם יהו"ה שסודו כ"ו ונזכר עמו יחד. וזהו מה שגלה הרב המורה צדק בסוד שם אהיה אשר אהיה, שהתאר הוא מתואר בעצמו. והנה לעד אהיה השלישי שבא לבדו וחסרו גלגולי המספר הנזכר ד' פעמים א"ב שהם אב אב בא. והחלוקים הם ר"ח כי הם גדהוזחט"י והחסרים א"ב והנמצאים ב"ן, והרמז "נבחר שם מעשר רב מכסף ומזהב חן טוב" (משלי כב' א'). ואל תקרי מעשר אלא מעושר כי כן הוא שם מעושר ד' בנים, כנגד ארבעה בנים דברה תורה. והנה ד' פעמים א"ב עולים ו"ו חברם עם ר"ח שהיו לנו תמצאם ורו"ח, וסימן "ורוח אלהים מרח פת על פני המים". 'רוח מרוח אלהים תפעל הפנימים', ורבים כהם וזה עמהם ל"ח שמות בחמר נעלמים יפה וסודם כ"ו י"ב מרובעים והם תרע"ו שי"ב הנזכרים בסוף חלק ח' שלפני זה:

ואחר זה אודיעך למה נקרא השם בשמות רבים מתחלפים לפי הנגלה לכל. והוא מפני היות ענין ידיעת השם בתכלית ההעלם וההסתר בטבעה. ודעתנו קצרה וחלושה והחכמים המשיגים אותה עוד מוסיפים העלמה על העלמתה מפני סבות. וא"כ יודעיה הם מעטים ולא עוד אלא שהדורשים אותה מעטים מהמעטים ואפילו לשמה, אבל

המבקשים ידיעת השם לשמה כמעט קט שאין להם מציאות בכמה אלפי ארצות. וכשימצא איש מיוחד מתפאר בה יכחישוה השומעים מפני שלא נתפרסמה להמון כאשר היא. אבל הושמו במקומה שועריה שהם תורה ומצוות ומעשים טובים והספיק להמון בעבודת השוערים. וזה לטובים שבהם אבל זולתם לא יזכרו ולא יפקדו בדרך זו לא בהקיץ ולא בחלום כי אינם ממין האדם. אבל הם בעלי חיים מתדמים למין האדם בקצת הדבור ובקצת הפעולות. ולפי הסבות הרבות האלה באה ידיעת השם המיוחד על ידי שמות רבים מתחלפים, כדי שימצא פתח לבא אליה. והשמות האלה שבאו מבוארים בתורה ובשאר הספרים מכלל כ"ד הם אלה כלם לבד, אלהי"ם, יהו"ה, אדנ"י, א"ל, א"ל שד"י, שד"י, י"ה, אהי"ה, צבאו"ת, אלו"ה. אלו הם י' שמות ובאו מהם מורכבים ומהם יחד משותפים. ונזכרו קצתם בספר יצירה בראשו לפי הארוך ובסוף פרק ה' לפי הקצור. ושם נאמר אלו כ"ב אותיות שבהן יסד י"ה יהו"ה צבאו"ת אלהים חיים אלה"י ישראל א"ל שד"י רם ונשא שוכן עד מרום וקדוש שמו. ופי' גלה שזכר הוא מובן מאד שהורה בהם שבאותיות כלם יסד השם שמו, כי איך יהיה שם בלתי אותיות, וראוי להיות שמו יתע' מיוחד לכלם, וראוי ג"כ להיות שמו מצד אחר מאותיות מיוחדות יותר מייחוד הכלל ויהיה בכלל וכן הוא אהו"י. ועל כן היה מיוחד מכלם זה השם. והנה הוסיף על הנזכרים שמות תארים ואמר לנו ששם אלהי"ם ראוי להוסיף עמו חיים שסודו חכם מיוחד והוא י"ה מלא מיוחד, שממנו חיים באים לכל חי. והוסיף אלה"י ישראל שהוא בסודו י"ש רא"ל שערי"ם. והורה כי זה השם המיוחס לעמנו הוא מפני ידיעתם את השם שהוציא יש מאין בכח רל"א שערים, שצירף בחכמתו ית' ונקרא בם א"ל וי"ה. מפני שחבר מהם כל מה שחבר פנים ואחור, שיורו על שתי מדות, מדת הדין ומדת רחמים, שהם א"ל וי"ה לא והי הין ולאו הן ולא, וכל אלו שמות הקדש בלא שום ספק. ואמרו א"ל שד"י מורכב זהו השם שהוא סודו אש להט, אש דם, וד"ם צור"ה, אח"ד מט"ה ארבע"ה. ד"ם אדו"ם לב"ן שחו"ר ירו"ק סופם בם לאחור קר"ן מ"ם. נפ"ש, למו"ד שכ"ל, ד"ם ועפ"ר בכ"ח, כ"ח נח"ש ד"ם, מלשי"ן. ותוכם ב"ו ד"ו רו"ח ודעם. רם ונשא מראשון שוכן עד בהתחלה, אך מרום וקדוש שמו שמור וקדוש שמו יסוד שמו ידוע שהוא יהו"ה, כי ממנו יוצא כמו שיפורש בחותם בתוך חותם. וסוד י"ה תלתא באבי, בבא קמא בבא מציעא בבא בתרא. כי ראשית תיבותיה קמ"ב והוא מומר בא"ת ב"ש בסופי שמות האבות בק"ם והוא שד"י. וסופם של אלה א'א'א' והם הנעלמים מן ה'ה'ה' והכל יחד הוא הנעלם מכל השם והוא ח"י. ותוכם (עינ"י) [עצ"י] תמ"ר, צור"ת מד"ע, חמ"ר הראשו"ן, קשת"י, צורת"ו עגל"ה. הרי נודע לך שסוד שם י"ה. והנה א' בבא קמא פירוש שער ראשון והנה

ה"ו בבא מציעא כלומר שער אמצעי והנה בבא בתרא ר"ל שער אחרון, ואלה הם שערי השם. ואמנם שם צבאו"ת תצ"ט אלף מאורות ועוד אות בצבא שלו, ניכר בסימניו כי הוא מחוייב המציאות בבחינות עצמו, וכל נמצא בלתו אפשר המציאות בבחינת עצמו ומחויב המציאות בבחינת סבתו. וזה כלו מבואר מספרי הפילוסופיא ובמורה ובמלמד ובשאר ספרי החכמה ואין צרך להשיבו פה. ואמנם כולל סוד המדברים כלם לפי היחוד אנכי אתה הוא שם אלהי"ם מא"ל י"ה ימי"ה א"ל מההויה י"ה ההויה מיה י"ה מלא אי מלהי ממא"ה כלו"ל נבד"ל כנו"י המהו"ל מבדי"ל הכונ"ה יכו"ן כוי"ן א"ל י"ה אלה"י אלי"ה א"ל וה"י ואלה רבים אין קץ להם:

ואלה הם סתרי ההכאות שרמזתי בצורות הערכים אחר חשבון הודו קרוב לסוף חלק א' של אוצר בחלק הראשון, אכ"ה כ"ו, מכ"ה ס"ה, ובה הסוד כסה"ו כי מלא"ך האלהי"ם הוא. ואם הוא כנו"י פ"ה יכנ"ו גם זה אכס"ה כי הוא סוד הכס"א. ואם כו אכ"ה יצעק לאמר לי הכ"ה הכ"ה. ועל זה כס"ו הנביאים כולם סוד אהוב כזה שהוא סו"ד גבו"ה מאד. והנה ל"ב ומ"ח, בחלו"ם, ובד"ם ובכב"ד, הטב"ע, וזה השם ב"ו החכמ"ה, וב"ו הבינ"ה גם הכונ"ה, ב"ה דע"ה וסוד אד"י הכ"ו (אולי אדי"ם). והנה סוד ההכאות הוא על דרך השפע השופע מהשם אל האברים, והעד כי שם צבאו"ת הכאו"ת ההבנ"ה שהן הכאו"ת בינ"ה שהיא מכ"ה בהכאו"ת, וכן כ"ח המכו"ת נקרא צבאו"ת, והוא או"ת הלבנ"ה אשר די"ו החכמו"ת שהן הבנו"ת ההכא"ה ודי"ו הבינו"ת אשר הכ"ו במכו"ת, והנה חכמ"ת הודא"י (אולי ההוי"ה) הוד"ה הדע"ת חו"ה לילי"ת באו"ת המיל"ה כי האו"ת במיל"ה מביא"ה שקול"ה והיא תאו"ה בפ"ה. וההכאה היא להכות מספר על עצמו או על יתר ממנו או על פחות ממנו על אחת או על רבים. ואמנם כאשר יהיה המספר פשוט ידמה לקוים, וכאשר יוכה על עצמו ידמה לשטחים אשר ארכם ורחבם שוים. וכשיוכה על יתר או על פחות ממנו ידמה למי שארכו יתר על רחבו או למי שרחבו יתר על ארכו. וכשיוכה על עצמו ויצא ממנו כלל אחד ארכו ורחבו שוים. ועוד יוכה מכה שנית פעם שנית על הכלל שיצא ממנו אז יהיה הכלל המחובר מזה המספר דומה לגופים ויהיו ארכו ורחבו ועמקו שוים. ושם המספר הראשון הפשוט ישר ושם השני מרבע ושם השלישי מעקב. יהו"ה יש"ר מקו"ם מרב"ע המכת"ב מעק"ב ער"ב משמי"ע בק"ר בק"ר משמי"ע ער"ב וכך חקוק וחתום שת"י וער"ב בדם. והנה מ' שמות מספרם ישר מרבע ומעקב בכח"י, ח"י אהו"י. כ"ו קפ"ו אתס"ו, כבד מקום המכתב, כבד יפועל חמר הרוח, והכלל הן שתים ארבע שש פעל ישר שתי וערב, והנה ערבות הוא שתי וערב ושתים וארבעה שתי וערב:

הנה כבר בארתי לך הדרכים שצריך שתלך בהם בידיעת השם מכל צד ומכל פנה. ועתה אודיעך מה הם שאר השמות הגנוזים שאינם גלוים לכל אדם. ואם לא אכתוב מהם כי אם מעטים מספיקים לך אשר כונה אחת בכולם יחד. ואלה הם, שם בן כ"ב אנקתם פסתם פספסים דיונסים ה' ד' ו' ז' אהו"י זיו"ג חט"ה טוב"ה תקופה מתקנא מולד סתם. ועוד עיין בם מאד כי הם יורוך סוד ביד"י, כ"ב אותיות ד' שמות. א'ג'ה'ז'ט' מרבעים ראשי תיבותיהם א"פ מחול בידים כדין העבר מכה היד הכה מיד יד וידים וכהן פס ידא די כתבא מנאי מנאתק לו פריסין. והאחרון סימן דיו דיו ועל כן הכהן סמן ידיו כי נסס ועשה מידיו נס. כי הוא סוד ימין על דרך דמיון דם ודיו והוא פנים. והקרוב לו הפך הימין אחור ושב רוחו דמיון והיה דמיונו רוח והשתתפו רוח ודמיון והיה רוח האדם גלגל. כי רוח הגלגל אדם על כן אדם מלא רוח. והקרוב לו פסת"ם פנים שנים שעיר שר"פ משני פנים והראשון שב אחרון. כי מ"ת קנ"א ונשכח סמא"ל כמת מלב אשר בידו כת מלא המימה מלכות מאדים עולם התלי טבע תנין טבע ישר והמהפך כחו הוא מנצחו תמיד כמו הכהן. ועל כן זה השם חובר על ברכת כהנים. ואלה הם השמות של שם בן מ"ב אבגיתץ קרע סמנ נגד יכש פטר צהג טנע חקב יגי פזק שקו ציח, אדירירון הוא ג"כ שם שמשלימין בו זה ומאליפין בו אותיות רבות. והנה סמנ הוא שטן חקב טנע הפוך יגל פזק נשתנה. ואלה הם שמות ע"ב, והו ילי סיט עלם מהש ללה אכא כהת, הזי אלד לאו ההע יזל מכה הרי הקם, לאו כלי לוו פהל נלכ יי מלה חהו, נתא האא ירת שאה ריי אום לכב ושר, יחו להח בוק מנד אני חעם רהע ייז, ההה מיכ וול ילה סאל ערי עשל מיה, והו דני החש עמם ננא ניח מבה פוי, נמם ייל הרח מצר ומב יהה ענו מחי, דמב מנק איע חבו ראה יבם היי מום. זה השם ידוע לכל שהוא מצורף כלו ויוצא מן ג' פסוקים ואין בו ג', והסוד ג' בלא ג'. ויסע ויבא ויט ראשיו, ואמנם מאחריהם הלילה המים סופיו, ובנה כך שני ראשים מן ראש הראש ו' ומן ראש הסוף ו' ומן סוף התוך ה' והושם בתוך שניהם ונהיה משלשתם שם ראשון והיה וה"ו ונמשך, כאלו כך אלה הראשים הלכו לפנים עד סופם והאמצעי חזר לאחור מסופו עד ראשו. וזה המהלך מורה על אמתת מהלך הדם שבאדם הנמצא בו מראש התלי עד זנבו. ויש לו ג"כ צירופים רבים ומקצתם ידועים ואין צרך להזכירם. וידענו מצד הידועים הנשארים כי לא יכילום ספרים, ואם רחבו משמים ורבו מחול ימים. כי זאת החכמה אין לה סוף וחול הים יש לו סוף למספרו, וכן השמים הם בעלי שיעור בהכרח כי גופים הם. ויש שמות רבים מצורפים עוד כגון אתניק גלילי והדומים לו, מהם מומר ומהם מגומטר ומהם מנוטרק ומהם מצורף, ולהם דרכים רבים.

ואמנם כלם מורים פחיתות מציאות העולם השפל ומעלת העולם העליון וקיומו, וסדרי מערכות השמים וכל צבאם ותנועותיהם וענין הזמנים וכחם והכחות והרוחות והקשרים שבינינו ובינם. ולפיכך לא יוכל אדם לכתוב מהם דבר מבואר כי אם על דרך רמזים וראשי פרקים כמו שעשינו עד כה וכמו שנעשה עוד לפנים בסוף הספר. והחכם יבין מדעתו שהכל תלוי בו, כי המשפיע שופע השפע מאתו תמיד ובהתקדש האדם יתקדש עם השמות הקדושים הנזכרים כי כלם קדושים ובתוכם יי:

וכבר העירותיך בזה אל מה שאתה צריך לפי הענין ואינך חסר כי אם שתקח העט והקלף והדיו ותכתוב ותצרף השמות ותטה בם תמיד אל הטוב "סור מרע ועשה טוב בקש שלום ורדפהו" (תהלים לד' טו'):

אור גנוז חלק י':

זה החלק האחרון יודיע לכל משכיל מיוחד מפורש ונבדל משאר העם ההולכים בחשך, אשר לא ראו אור בהיר מאיר העליונים והתחתונים. סוד הפעל האמתי המשנה טבע חלקי היצור בכח כלל הדבור, עד שישוב בו החלק כל לכל מינו ויהיה חלקי מיוחד לעצמו, על דרך הדמותו אל מי שבראו בצלמו וכדמותו, ויהיה לו חלק לעולם הבא משלם, ויבורך בשלשה עולמות בכל ומכל וכל. וזו הידיעה היא לאדם תכלית כל תחליותיו:

"דברי אגור בן יקה המשא נאם הגבר לאיתיאל לאיתיאל ואכל:

כי בער אנכי מאיש ולא בינת אדם לי:

ולא למדתי חכמה ודעת קדשים אדע:

מי עלה שמים וירד מי אסף רוח בחפניו מי צרר מים בשמלה מי הקים כל אפסי ארץ מה שמו ומה שם בנו כי תדע:

כל אמרת אלוה צרופה מגן הוא לחסים בו:

אל תוסף על דבריו פן יוכיח בך ונכזבת" (משלי ל'):

דע שכבר פרשו חכמים, אלה הפסוקים בפירושים רבים, והובאו במדרשות על צורות. ואמנם מה שכתבתים אני פה היה לקשור עליהם כונת דברי כמו שתשמע. שלמה המלך ע"ה נקרא אגור כמו שנקרא קהלת, מפני שקבץ חכמות רבות מאד. וזה מלשון "אגרה בקציר מאכלה" (משלי ו' ח') וזה מלשון "קהלת יעקב". והכל לשון קבוץ ואסיפה וכנוס, ואמרו כן בחרק להורות על הבנה ג"כ מצד שתוף השם. ואמרו יקה שהקיא מה שאגר. ואמרו המשא בכח הנבואה דבר. נאם הגבר הוא לשון הנבואה. לאיתיאל לאיתיאל ואוכל עם כל מה שלאיתי מהכח אמת כי לאיתי מיכלתי להשיג, ומי גרם לי זה כי בער אנכי מאיש ואין לי בינת אדם, ואדם נקרא איש ואדם מפני שנחתם עם שם אהו"י. ועוד גרם לי זה מפני שלא למדתי חכמה, ומלת לא פה מושך עצמו ואחר עמו. ולא דעת קדושים אדע שלא למדתי חכמה כי ידוע שאי אפשר שיהיה אדם חכם בלתי רוב למוד ספרי החכמה, והלואי ואולי שיחכם עד שיבין וידע אחר רוב הלמוד. כי לא רבים יחכמו כל שכן שלא יחכם בלתי למוד. ומפני שאמר שלא למד ולא ידע אמר דברים ידועים שהם יסודות לטבעים והם שמים ורוח ומים וארץ. כי רוח ומים וארץ ושמים הם כוללים כל המציאות הגופני. וזכר עליה וירידה במלת שמים וקיום כל קצוי הארץ, אבל ברוח זכר אסיפה בחפנים, ובמים זכר צרירה בשמלה. ואמר כי מי הוא מי שפעל אלו הפעולות, מה שמו ומה שם בנו כי תדע. וזו הידיעה היא ידיעת השם באמת ובאמונה כמו שאודיעך באחרונה. ואחר שגזר שלא יודעו אלה העניינים כי אם בידיעת השם, ואין הכונה בידיעתם כי בעבור ידיעת השם, גזר ואמר עוד להודיע אמתת השם ודרכה פסוקים שנים. והם, אמרו כל אמרת אלוה צרופה מגן הוא לחוסים בו, אל תוסיף על דבריו פן יוכיח בך ונכזבת. הנה הורה כי הידיעה תלויה באמרתו שהיא מצורפת ונבחנת על פי צירוף האותיות, כמו שנאמר "מצרף לכסף וכור לזהב ובוחן לבות יי" (משלי יז' ג'):

והנכנס בדרך הצירוף שהיא הדרך הקרובה לידיעת השם באמת מכל הדרכים מיד יבחן ויצורף לבו באש הגדולה שהיא אש החשק. ואם יש בו כח לסבול דרך המוסר ברוב החשק ושכלו חזק מדמיונו ורוכב עליו כמי שרוכב על סוסו ומנהיגו בהכותו בו עם המגפים לרוץ לפנים כרצונו ורסנו בידו להעמידו במקום שירצה שכלו, ודמיונו בעל קבלה שיקבל דעתו עד שלא יצא מתחת רשותו אפילו כחוט השערה. זה האיש בעל זה

הכח הגדול הוא הגבר באמת. ושמו אצלי מרבע והוא אוריאל שרואה אור אלהיו תמיד ונהנה ממנו ויודע רזי אל. כי כשמו כן רבו והוא רפאל שיכול לרפוא החלאים שבם נברא. והוא מיכאל שמכיר כי אין כיי אלהינו בכל קראינו אליו, כי קרוב יי לכל קראיו לכל אשר יקראוהו באמת. והוא גבריאל שיש לו כח וגבורה לכבוש דמיונו שהוא שטן והוא מלאך המות והוא יצר הרע. וא"כ שכינת אל על ראשו כי שכינה שורה עליו והוא נהנה מזיו השכינה ושב שטנו אצלו עבדו ומלאך המות מחיה נפשו, כי נשמר מליגע בה כמו שנאמר באיוב "אך את נפשו שמר" (איוב ב' ו'), שאינה ממין גופו שהוא תחת רשותו תמיד, שהוא נתנו והוא לוקחו ושב יצרו הרע טוב לו. כי בסבתו הנפש לומדת ומתחכמת ומבינה ויודעת ומכרת ומשגת את קונה מתוך ידיעת שמו המורה על פעולות כל נפש ונפש בכל איש ואיש כפי מדותיו ומעלותיו וכפי השתדלו בידיעת השם. ולפי שהודיענו זו הידיעה בכלל ואמר שהיא דרך הצירוף שכך ניתנה מצורפת וכך היא. והנה שבעים לשונות עדים שכולם מצורפים והצירוף הוא סבת מציאותם הקרובה, כמו שחבור זכר ונקבה הוא הסבה הקרובה האמתית לתולדת הבנים, הודיענו עוד בכלל זה שהצופה בצפית הצרוף צריך שישים בטחונו וכל חשקו ומחסהו בשם שדבק בו. ועל כן אמר שגם הוא יהיה עמו כי מגן הוא לחוסים בו וכך אמר דוד "אמרת יהוה צרופה מגן הוא לכל החסים בו" (תהלים יח' לא'):

ואמנם הזהיר על תוספת הקרובה אליו עם רוב חשק השגת דבריו באמרו אל תוסיף על דבריו. והורה שהעושה זה לא יוכל לסבול, ויקרה ממנו שיתבלבל באמרו "פן יוכ יח בך ונכזבת" (שם). ועל כן אגלה לך קצת דברים מצורפים מן הפסוקים הנזכרים ומהם מומרים ומהם מגומטרים. וזה כאמרו תחלה דבר"י אגו"ר סודו אדי"ר גבו"ר אגי"ד ברו"ר בגי"ד ארו"ר. וזה סדרם אגו"ד ברי"ר מהאי"ש נקב"ה מהנקב"ה אי"ש אדירירו"ן [אח"ד] מבק"ש ה"א גבה"י והריר ידוע שהוא בן יקה ומה מקי"א חכמ"ה ובינ"ה. וזה הוא אדי"ר גבו"ר שמקי"א הבנ"ה בן יקה שמו יקה שם בנו והנה אבג"ד ריר"ו מעשיו גלגל"י שכ"ל. סוד אגור שהוא הרד נשלם עד דבר"י שהוא רי"ו מחזורים וחוזרים אל א' שלא גו"ר. א"כ הקיא הוא שם הבן א"ד בג"ו רי"ר רי"ר בג"ו א"ד הקי"א בנשמ"ה הנשמ"ה בקי"א ב"ן אד"ם שגב"ר יקר"א יה"ו גב"ר בש"ם יהו"ה קר"א אדנ"י נאם הגבר נאם הגבור הגובר. לאיתיא"ל הלטת"י האל"י לאיתיא"ל הלאיתי"ו בכ"ח ואוכ"ל אכ"ה הל"ב ואוכ"ל ל"ו וכ"א בכ"ח הכ"ח. כ"י בע"ר אנכ"י מאי"ש כ"י אי"ש בראנ"י כע"ם. ול"א בינ"ת אד"ם ל"י ול"א תלאנ"י בד"ם ול"א ל"ב די"ן אמ"ת ל"א ו"י מד"ת חכמ"ה, ומדת יד עקש אדע. ואמנם

אמרו עוד מי עלה שמים וירד העלי"ם ש"ם וידרי"ם. כי זה כבר אמרו יעקב בסוד הסלם שראה. מי אסף רוח בחפניו אסף מפחו בנחיריו. ויפח באפיו נשמת חיים. מי צרר מים בשמלה מציר ממיר שם הלב והוא ממיר על שדמי מרה והם ממירי צלם שבמרה וצריך שיהיה המשכיל ממרר צלם בשמירה. מי הקים כל אפסי ארץ כספי אל מקיים הארץ כלומר הכוסף החשק האלוהי אשר הוא תכלית מציאות הארץ והוא הנביא. כי סודו אמצע והנהו במספרו עשרים ושתים אותיות והחושק והכוסף לדעת את השם חושק בם. מה שמו אדם שמו ומה שם בנו ואדם שם בנו כי הוא שם שכלו הנקרא בנו מהבנה מה שמו שם האלהי יהוש"ע שלמיהו הלשון אש ומים ושכינה ושפה ומה שם בנו הובן משמו. כי תדע לדעת ואיך תדע בצירוף האותיות תדע כי "כל אמרת אלוה צרופה מגן הוא לחוסים בו" (משלי ל' ה'). הנה כבר גליתי לך רמזים רבים בפסוקים הנזכרים:

ועתה אגלה לך עוד סוד הפעל האמתי המשנה טבע חלקי היצור בכח כלל הדבור, עד שישוב רוחך השכלי כל אחד היותו חלק ויכלול עצמך כל העצמים המיניים אשר ממינך, וכל שכן מה שתחת מינך. ובזה תהיה אז מיוחד ומפורש ומובדל מכל עמי הארץ החושבים שהם חכמים. ויהיה כל אדם אז בעיניך לפי דרך כחיות ובהמות ועופות, ותשיג בהרגשותיך ובשכלך השגות אמתיות. והדומים לך יהיו בעלי צלם ודמות והם בעלי התורה ושומרי המצוה באמת ושכרם שלם. והם שנתברכו בברכת האבות כי הם בניהם ותלמידיהם האמתיים לבדם. וזה דרכך אשר תלך בו להשיג בו סוד הפעל האמתי. קח בידך עט סופר מהיר ויהיה לשונך מדבר תמיד בנגון נאה ונעים בנחת בנחת. והבן בדברים המצורפים אשר יצאו מפיך יהיו מה שתרצה ובכל לשון שתרצה. כי כל הלשונות אתה צריך להשיבם אל חמרם הראשון. וכבר רמזתיהו לך זה הדרך ומה שתעשה בו בקצת מקומות זה החבור. ואמנם השארתי כונה אחת מיוחדת שעדין לא הודעתיך ענייניה מבואר, מפני שזה היה מקומה הראוי לגלותה בו עד תכלית אמתתה. כבר ידעת מאמר ישעיהו הנביא שאמר "הגידו האתיות לאחור ונדעה כי אלהים אתם אף תיטיבו ותרעו ונשתעה ונראה יחדו"(ישעיה מא' כג'). ואמר עוד "האתיות שאלוני על בני ועל פעל ידי תצוני" (שם מה' יא'). ועוד אמר "ואתיות ואשר תבאנה יג ידו למו" (שם מד' ז'). ואלה שלשה עדים נאמנים על האותיות. ודע שאתה צריך שיהיה הקולמוס בידך כחנית ביד גבור, וכשתחשוב בדבר אחד ותזכירהו בלבך באותיות הידועות לך ותוציאהו בפיך מוצא שפתיך תשמור ושמעת, כלומר ישמעו אזניך מה שפיך מדבר, והבן בלבך על מה שמורה מה שהוצאת מפיך, וכתבהו מיד וזכרהו לסמנו בכללו מגומטר הכרחי,

אע"פ שבכללו לא יורה על דברי. ודע כי הוא יהיה לך למפתח לפתוח בו חמשים שערי בינה. וזהו רמז המעשה, קח אותיות וכתבם כך "אותיות" וחלקם אות יות תאויות. ועוד והפכם תוי אות, וקח כללם מוכרח מגומטר והוא תתכ"ג, ועשה מהם שלש"ה חלקי"ם, אי תו תו, (ד') [א'] אתה י' אתה, ראשון אתה אחרון אתה, אתה הוא ראשון אתה הוא אחרון. ועוד אני יהו"ה אני ראשון ואני אחרון, וחשוב כי זולתך מדבר אתך ואשר הוא אומר לך כל מה שאתה חושב ומדבר וכותב:

ואם אתה לבדך בשעת הפעל מתבודד חושק לקבל השפע האלוהי המוציא שכלך מן הכח אל הפעל, ואתה מגלגל האותיות מפה ומפה, ואתה יכול בהם להגיע עד הכונה אחת ראשונה. והיא שמתוך רוב תנועתם ועיונך בם ודעתך אותם יתחילו שערות ראשך לעמוד ישערו. ודמך שהוא הדם החיוני שבלב שנאמר עליו "כי הדם הוא הנפש", ונאמר עליו עוד "כי הדם הוא בנפש יכפר", יתחיל להתנועע מתוך הצירוף החי המדבר, ויתחיל כל גופך להיותו נרתע ורעדה נופלת על כל אבריך, ואתה מפחד פחד אלהים ויראת יי תכסך, ותרגיש בעצמך רוח נוסף מעורר אותך ומחזקך ועובר על כל גופך ומהנה אותך, ונראה לך בו שש[ופע] עליך מראשך ועד רגליך שמן אפרסמון פעם אחת או יותר, ושמחת ונהנית ממנו הנאה גדולה בגילה ורעדה, גילה לנפש ורעדה לגוף כדמות הרוכב הרץ את הסוס שהוא שמח ונהנה והסוס נרתע תחתיו. דע כי אין ספק שכבר נגעת עם כל זה הפעל המופלא אל שער מחמשים שערי בינה והוא השער האחרון, ובפתחך זה השער פתיחה שתוכל בעבורה להנצל מיד השוער ששמו א"ז, כמו שנאמר "קדם מפעליו מא"ז". על סוד "יי קנני ראשית דרכו". דע שמיד תשרה עליך שכינה ותפתח בלבך חמשים שערי בינה. ומאז תדע מי עמך ומי על ראשך ומי תוך לבך, ותכיר הפעל האמתי ותבין ממנו מ"י א' ט"ם דמ"ו של אד"ם עד שישב ט"מ א' על פי מד"ה אח"ת ראשונה שהיא אחרונה. כסוד או"ר יה"י אחרו"ן והו"א ראשו"ן ויה"י אחרו"ן והוא ראשון. והעד כי המאמר "ויאמ"ר אלהי"ם יה"י או"ר ויה"י או"ר" שוה למאמר "ויאמ"ר אלהי"ם נעש"ה אד"ם". מהי"א רפ"ז האו"ר הנבר"א המהי"א רפ"ז או"ר האברי"ם מהאו"ר הנבר"א הי"א רפ"ז מדבור מזוהר השם המפ ורש שרו של עולם שרש עולם שר של עו לם שר על שלום. השמשים והעבדים בו מלכים תמיד והוא ממי"ת יסודו"ת והוא מחי"ה בראשי"ת, השם מל"א וחס"ר המפור"ש רך וקשה במספר ובשיעור, שם מיוחד שר מיוחד שם חיים שר חיים מרו"ח אלהי"ם חיים שני מלכים חיים רקי"ע עול"ה ע"ל ה"ר קיע שערי"ו שמי"ם שעלו עשר שערי השם במדה שערי המדה בשם:

הנה צרפתי לך צירופים שמה"ם תוכ"ל להפ"ך מדות חמה ולבנה שנהפכו בשם. ועל כן אחר שהוא מדת יום ומדת לילה וסודו שד"ה ושדות צריך גלגול, והוא ש"ם ש"ר הפני"ם יהו"ה מתהפך תמיד, כי שמו יהו"ה מטטרו"ן שר הפנים. וממנו היתה שכב"ת זר"ע הויה והוא שר צבאות בתנועת הגלגל, אשר במלכות מתהפ"ך תמי"ד. ואני אהיה מלאך המות ואמיתהו ליצר הרע בכח השם, וכן עשה דוד כשאמר "ולבי חלל בקרבי", וכן תעשה גם אתה. והסוד שרציתי לגלותו לך אשר בעדו יחדתי זה החלק האחרון שהוא תשלום השלשים הוא זה:

דע כי מי שוטה:

הם ראשית מציאות האדם וצריכים בעת ההשקאה שמירה מופלאה, כי ט"ו שנ"ה מושלים משל"י. שכבר ידעת שהם המים המרים המאררים והם המים המרים האמתים. והם דמ"י האי"ש, והשט"ן שומר אותם בלב השוטי"ם שהם נערי"ם והם מריעי"ם גם מעירי"ם והם לכ"ל מרי"ם. ועל כן הכה"ן ממי"ר כחם בכ"ח ש"ם כידוע, וסימנם הטוב "אל תגעו במשיח"י ובנביאי אל תרע"ו". ובעת שאתה מזכיר עליהם הש"ם יט"ו לשו"ט בחי"ה ובה"ם ישו"ט אד"ם בשוטו על פני מי הים, והם יט"ו השם מצד אל צד ויפעלו בכל אבר ואבר מאברי האדם ויפתחו חלונות בלבו ויעבור עליו בם זיו השכינה עד שיראה אור גנוז על דרך אוצ"ר עד"ן גנו"ז בידיעת שם בן ע"ב אותיות, אשר המשכיל בם הוא המשביע אותיו"ת הל"ב והשם משפיע שפעו עליו. והנה סוד מצרי"ם מים מרים וסוד מל"ך מי"ם וסוד מלך מצרים מלך רקיע מלך ליצרים הוא ערפל עד אשר דק לעפר. וסוד ישראל א"ש מ"ר מהמרורים, וסודו אמת"ק אכול מתק"א ושתה חמר"א ולא תימריה לגוי, ומרא א"ח מ"ר מט"ר דמר"ה במאו"ת הוא אמצ"ע מ"ח, עצם הדם צלם מהדם דם מהצלם צלם אדם דם צלם מדמה גו"ף ע"ץ פוג"ע מי"ם אמצע שם אמצע משמרו אמצע. וכן סודם וי"ט מש"ה מ"י שוט"ה פעלו עד ששמו את הי"ם לחרב"ה ויבקע"ו המי"ם ויעברו בני ישראל בתוך הים ביבשה וה"מ י"ם להם חומה מימינם ומשמאלם והם באמצע. וכן השמים באמצע הגוף בלי עירוב עם הגוף אחר ההזכרה והידיעה. וזהו מה שרציתי לגלות לך שכל העולם מלא אותיות הקדש:

חות"ם בתו"ך חות"ם:

פתוח"י חותם:

יהו"ה אי"ש מלחמ"ה יהו"ה שמ"ו:

כונתי היתה בכל מה שכתבתי עד המקום הזה בזה הספר להגיע אל מה שאגלה לך בו פה. והיא שאני האיש הנזכר בהקדמה הראשונה של זה הספר נולדתי בפרקוסטה של ארגון אשר במלכות ספרד. וטרם הגמלי כלומר בעוד היותי יונק חלב משדי אמי ועם אחי ועם אחיותי [עברנו לנווארה]. והעיר ההיא קרובה לארץ מולדתי מהלך שש עשרה פרסאות. וגדלתי על נהר אברה הוא הנהר העובר בשני המקומות הנזכרים פה, ואחל לקרוא מקרא עם הפירוש והדקדוק ר"ל כל התורה שבכתב שהיא כ"ד ספרים לפני אבא מארי ז"ל. ואוסף עוד ללמוד קצת משנה וקצת תלמוד לפניו ז"ל שרוב למודי היה ממנו. ואני בן ח"י שנה והוא מת צוו"ה ו"ק לה"ה אנ"ס, ואני ישבתי בארצי שבה נתגדלתי שנתים ימים אחר פטירת אבא מארי. ואני בן יו"ד שנה ורוח יי העירני והניעני, ואצא משם ואבא דרך ישרה לארץ ישראל בים וביבשה. ודעתי היה ללכת לנהר הסמבטיון ולא יכולתי לעבור מעכו ואילך מפני התגר שגבר בין ישמעאל ועשו. ואצא משם ואשוב דרך מלכות יון אשר שם נשאתי אשר בלכתי, ותעירני רוח יי ואקח את אשתי אתי ואשים פני לבוא עד ממי רביני ללמוד תורה. ואני בעיר קפואה קרוב לרומי מהלך חמשה ימים מצאתי שם איש נכבד חכם ונבון פילוסוף ורופא מומחה ושמו ר' הלל ז"ל ואתחברה אתו, ואלמוד לפניו מעט מחכמת הפילוסופיאה ומיד נמתקה לי מאד ואשתדל בידיעתה בכל כחי ובכל מאדי ואהגה בה יומם ולילה, ולא נתקררה דעתי ממחשבתי עד שלמדתי מורה הנבוכים פעמים רבות וגם למדתיו במקומות הרבה. בקפואה לארבעה במקרה ויצאו לתרבות רעה כי נערים בלי מדע היו ועזבתים. ובתיבץ עשרה ולא הועיל אחד מהם אבל הפסידו שני הדרכים הראשון והשני. ובאבריפו ארבעה וגם בם אין מועיל כי הדיעות משונות מאד בבני אדם כל שכן בעמקי החכמה ובסתרי התורה. ולא ראיתי בם מי שראוי מהם למסור לו אפילו ראשי פרקים מן האמת כמות שהיא. וברומי לשני זקני העיר ר' צדקה ור' ישע' בעלי בריתי ז"ל, והצליחו בו קצת הצלחה ונפטרו כי זקנים היו הרבה. ובברצלונה שנים אחד זקן ושמו ר' קלונימוס ז"ל אדם גדול. ואחד בחור משכיל ומבין ונכבד מאד מטובי העיר ושמו ר' יאודה המכונה שלמה והצליח בו הצלחה מעולה. ובבורגוש שנים רב ותלמיד שם הרב ר' משה צינפאי"ל אדם גדול וחכם נכבד.

ושם התלמיד ר' שם טוב גם כן בחור נחמד וטוב אלא שהבחרות מנעו מן הלמוד ולא למד ממנו עמי כי אם קצת קבלות חיצוניות לא הוא ולא רבו. ובמדינת שלום שנים האחד מהם ר' שמואל הנביא שקבל ממני קצת קבלות. והשני ר' יוסף ג"ק תיל"א ישמרהו שומר מעלה והוא בלא ספק הצליח הצלחה מופלאה במה שלמד לפני והוסיף מכחו ומדעתו הרבה ויי היה עמו. ואמנם בעיר הזאת שאני בה היום ושמה סינים היא מסיני, מצאתי ששה אנשים ועמי הבאתי השביעי ממנו למדו לפני קצת זמן קצור מאד. וכל אחד מהם קבל מה שקבל ממני מעט או הרבה, ונפרדו ממני כלם חוץ מאחד והוא הראשון אשר הוא הסבה הראשונה לכל מה שלמד כל אחד ואחד [מכל] חבריו מפי, ושמו ר' סעדיה בר יצחק סגלמאפי ז"ל, ואחריו החזיק ר' אברהם בר שלום, ואחריו החזיק יעקב בנו, ואחריו יצחק חברו, ואחריו החזיק חבר חברם. והיו שלשה מהם בעלי שלש מדרגות ושלשה מהם בעלי מדרגות אחרות למטה מהן. ושם השביעי ר' נטרונאי הצרפתי ז"ל (....) ונעלמה מיד מפני סבות והוא שמנעוה מהם יהיו מהם רצוניות והיו מהן טבעיות ומהם מקריות ומהן הכרחיות:

ואני בזמן היותי בן א"ל שנה במדינת ברצלונה העירני יי משנתי ואלמוד ספר יצירה עם פירושיו ותהי עלי יד יי. ואכתוב ספרי חכמות מהם וספרי נבואות מופלאים ותחי רוחי בקרבי ורוח יי הניע לבי ורוח קדושה נוססה בי. ואראה מראות נוראות רבות ונפלאות על ידי מופת ואות ובכללם התקבצו סביבי רוחות קנאות. וראיתי דמיונות ושגיאות ונבהלו רעיוני עלי כי לא מצאתי איש מאישי מיני שיורני הדרך אשר אלך בה. ועל כן הייתי כעיור ממשש בצהרים ט"ו שנה, והשטן עומד על ימיני לשטני. והייתי משגע ממראה עיני אשר ראיתי לקיים דברי התורה ולהתם הקללה השניה י"ה שנה. עד אשר חננני אלהים קצת מדע ויהי יי עמי לעזרה משנת (א') [א"ל] עד שנת מ"ה להצילני מכל צרה. ובהתחלת שנת אלי"ה הנביא חפץ יי בי ויביאני אל היכל הקדש. והוא הזמן שבו השלמתי הספר הזה אשר חברתיו פה במסיני לתלמיד היקר הנכבד הנעים המשכיל המבין החושק לדעת אמתת התורה התמימה, הוא ר' סעדיה הנזכר ראשון לשבעה הנזכרים. על אשר ראיתיו שדבק בי לאהבה כדי להיותו בידו לזכרון לאשר למד לפני מפני היות השכחה מצויה וגם בהיותו בידו, ידעתי שיועיל לחבריו הנזכרים תועלת שכלית וגם לדומים להם ברוב מה שכתוב בו. וידעתי שלולי המקרים בדמיונות אשר ראיתי בדמיונות הראשונים אשר כבר עברו שבח לאל, לא היו נפרדים התלמידים הנזכרים ממני. והדמיונות ההם אשר היו סבות פרידתם והתרחקם ממני הן הן אשר היו

לי אני סבות אלוהיות להעמידני על מתכונתי ולעמוד בנסיונות, יהו מאיר עיני לבבי. כי בעבורן שמרתי פי ולשוני ובלמתים מלדבר ולבי מלהרהר. ושבתי אל המקום הראוי לשוב אליו שמרתי כריתת הברית והכרתי והשגתי מה שהיה שלם ממני לפני הזמן הזה. ושבחתי לשם יי אלהי ואלהי אבותי אשר לא עזב חסדו ואמתו בכל עתיו, אשר [כרת] בריתו ברחמיו ואשר נתן בזאת הלב הנאמר (..) ממני בחסדו. ואולם עלה על מחשבתי בראותי הנעימים המתחדשים בעולם להשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם (.) רבו השמים מה' (..) יהודים בכל צד והצרות דוחקות זו את זו וטרם השבח (..) הנה זו הגדו כח ממנה מתחדשת ולא יכול לבי לסבול זה (...) הפודים השבויים בכל כחם שיפדו הקרובים להם תחילה כמו שהם מחוייבים לעשות. שאמרה ענייך ועניי עירך ענייך קודמין, עניי [עירך ועניי] עיר אחרת עניי עירך קודמין. וראיתי שהן צריכין מאד לפדות עצמם מידי הזמן ותחבולותיו ומידי [עבדיו] ומידי עבדי עבדיו ולשוב אל השם ית' במה שפשעו מכל פשעיהם, והוא העון פלילי (התחזק) [התרחק] אצלם תלמוד תורה לגמרי בכלל עד שמקצת פרטים מהם (..) אחד הכלל שהיו יכולים ורוצים ללמוד כפי כל איש ואיש מהם. ומבואר אמרו חכמים תלמיד חכם חגרהו על מתניך ועם הארץ חסיד אל תדור בשכונתו (....) היה לי דרך בשום פנים לשתוק מזה (.) הגדו בשכני בתוכה מפני אהבת תלמידי והנה (מכאן יש עמוד מקוטע והבאתיו כפי שהוא):

כבר המ אחר דרכיהם בעזיבת התלמוד:

[הייתי] דורש להם בקצת שבתות על הדבר הגדול הזה:

ואינם עושים והיתה שכר שמיעה בידם. והיום:

שבקשתי לפדותם בדרך הנזכרת התקבצו בה חכמה:

מבואר ובראות כי כן מנעתי עצמי:

להם על הכלל ולא אקראם אל האמת כי מייסוד:

מסיר אזנו משמוע תורה גם תפלתו תועבה ואמר:

עוזבי תורה יהללו רשע ושומרי תורה יתגרו בם. ואיכה שבחו והגית בו יומם ולילה ושכחו יום אם לא בריתי יומם חקות שמים וארץ לא שמתי. מאן דלא יסוף:

מצוה ישמרו בעזבם השרש הראש וכבר:

למעלה מה שמספיק להודיע ממנו:

מידי השומעים שהייתי ביניהם זמן גדול:

דאות זו או ישמענו שום חכם שמצדי:

השם בדרך שחפץ בה יותר מכל הדרך [ולא עם] הארץ חסיד ואין בור ירא חטא. ואמרו תלמוד [מביא לידי] מעשה ואין מעשה מביא לידי תלמוד:

התורות אין להם חקר ואחר שגיליתי:

חבור זה הספר עם היות הסבה הגדולה אהבת מי:

חבר באמת אשוב לגלות סוד התכלית אשר קראתי [חותם] בתוך חותם ולמה כתבתי פה פתוחי חותם:

שאחריהם ואלה השלשה עניינים בהם אחתום:

ואומר תחלה כי החותם יכיר המעיין בו:

כגון חותם הזהב שהוא גוף אחד והצורה המצויירת:

שוקעת שמולידה בולטת בשעוה בין כוליות:

הנה כל אחת ואחת כללית והנם שתי צורות [אחת] [ואחת] בולטת ושוקעת בהיותם מחוברים יחד ונכנסה:

יאמר על שתיהן שהן חותם בתוך חותם:

בחותם אחד והנולד ממנה הנה הוא שוקע:

נכרת בחמר השעוה והשוקעת חותמה:

והנולד ממנה הנה הוא בולט בהכרח כפי הצורה:

ויש צורת דבר שלישי בלתי מולדת לא שוקע:

והיא צורת חלק ושלש צורות אלו הנזכרות:

הם תאביות אבל מהם נקח ראיות ומופתים:

השמות וידוע שכל צורה מאלו הצורות:

השממיות והמקריות אי אפשר:

או בלתי נושא והיה כל גוף וגוף מן הגופים התחתונים:

לפי הסוגים והמינים והאישים נבדל מאחד ואחד:

בין בחמים לפי המזגים ובין הצורות לפי:

דרך משל וכל נקבה תשתתף עם חברתה בצורת הנקבות. והנה החמר של הזכר והנקבה מאישי בעלי חיים בין מדברים ובין בלתי מדברים היא חמר אחד והוא זרע מן המולידים

כדמותם. ויבדלו הזרעים תחלה לפי הכמות והאיכות של המזגים כלומר לפי מיעוט הזרע ולפי רבויו ולפי השואתו בבינוניות, שיהיה זה נמשך אחר חמר המולידים וצורתם ומקריהם. וכבר יהיו המזגים הארבעה בתכלית הקושי במזגים או בתכלית הרכות. והקשה בתכלית הקושי הוא הברזל והדומה לו בקשיו כאבנים החזקים:

וידוע שהקושי מתמעט בשיעורים קבועים עד שמגיע אל הקצה האחרון שיתחייב להיותו הפכו, והוא שיהיה הנמזג בתכלית הרכות כחמאה. וכאשר זה מתמעט מן הקודם כן זה ירבה מן הרכות ויתגבר עד הגיעו אל הקשה האחרון שהוא הברזל. ויתחייב ממציאות זה הרבוי וזה המיעוט הנמצא ברך ובקשה שימצא אחד בין שני הקצוות. מפני שהקושי והרכות הם שני הפכים ואינן העדר וקנין ואינן דבורים לבד שהם שלילות וחיובים. ואמנם יאמר עליהם שהן שני מצטרפים מצד היות הרך נקרא רך בערך אל הקשה והקשה נקרא קשה בערך אל הרך. וכן דברים רבים מכלל המדות דרך זו להם. ולפי אלו הדרכים שזכרתי פה ואשר רמזתים למעלה ג"כ, ארצה עתה להודיעך כי הדבר הנקרא חותם בתוך חותם הוא שיהיה דומה לעולם בכללו, ואשר דומה לו בכללו הוא האדם לפי מינו, ואשר דומה לכלל מינו הוא האיש והאשה ופירותיהם מחלקי המין, ואשר דומה להם הוא הגוף לבדו של זה האיש הרמוז ולא עד כל מה שכולל אותו, ואשר יורה על כל המציאות ועל היות מה שרמזנו הוא האמת לבדו, בענין זה הוא התורה כולה. וא"כ דין הוא לקרות התורה שהיא התורה על כל אלה הדרכים לנו תחלה, חותם בתוך חותם. ואחר זה האיש הפרטי שגם הוא חתום חותם בתוך חותם. ואתה האיש הפרטי איש (..) ואחריהם המין האנושי שבו יודעו כל האישים המינים האחרונים. ואחר המין הכלל של כל המציאות. ואע"פ שיש במה שרמזנו ענייניים שהם חותם בתוך חותם, וחותם בתוך חותם החותם, וחותם בתוך חותם של חותם וכן חותמות הרבה זה בתוך זה, עד הגיע הענין אל היות החותם העליון המקיף בכל החותמות כדמות הביצה בקליפתה העליונה על דרך משל, ואל היות החותם התחתון המוקף מהכל כדמות החלמון של ביצה שכולו מקשה ובכללו יקרא חלמון. וזה כדמות הארץ שהיא המרכז והעליון שעליה כדמות ערבות שהוא המקיף בכל. וכל מה שבתוכם היא כדמות החלבון שבין הקליפה והחלמון, והוא שמקצתו מכלל הארץ והוא התחתון שכולל שלש אמות הנקראים ששה אבות והם שלשה יסודות שהם אש ומים ורוח. ומקצתו שמים ומכלל השמים מגלגל הירח עד גלגל המזלות. ראוי לומר כי השמים והארץ הנזכרים בתורה באמרה "ויכלו השמים והארץ וכל צבאם" הם ערבות ומרכזו, ואמרה כל צבאם ר"ל כל

מה שבתוכם כי זהו העולם הגופניי כלו. ויהיה בעולם השכלים השכל הפועל בדמות החותם האמצעי לכל השכלים שדעת כלם מקפת דעתו והוא אין דעתו מקפת לדעת אחד מכל מקיפיו כמו שרמזנו למעלה. ותהיה הארץ בזה דומה לשכל הפועל וערבות דומה לעליון הראשון שבמדרגת השכלים הנפרדים הנקראים מלאכים וצורות עולמנו זה מן האדם. ועל צורות היסודות תהיינה יורדות במעלה ותהיה א"כ צורת האדם כוללת ומקפת ויודעת כל הצורות שתחתיה באמתת מהותן, ואחת מהן לא תכיר אותה. וכאשר קרה לנו זה פה כן קרה לצורות הגלגלים על דרך משל לפי המעלות:

והנה צורת האדם פנימית במציאותה ונעלמה במספר כל הצורות שתחתיה. ואמרי פנימית ונעלמה ר"ל בערך אל החיצונים המורגשים, ואמרי מקפת בערך אל מעלת הצורות שתחתיה. ולפי זו הדרך תהיה הנפש המשכלת והאנושית קרובה אל השכל הפנימי ממנה המקיף בה, ויהיה הגוף רחוק ממנו. וכן במציאות כלו בכללו יהיה השכל וכל המתחייבים ממנו שהם שכלים קרובים אל השם, חמר הגלגל וכל מה שבו רחוקים מהשם בערך אל השכלים, וחמר הראשון התחתון מהשם עד שאין בכל המציאות בשום פנים יותר רחוק מהשם יתע' הוא סבה ראשונה למציאותו והוא קיומו, עם היותו מפורש בסוד שם המפורש שהפעל האלוהי עובר עדיו, עם היותו נקרא בשם שטן והוא מלאך המות והוא יצר הרע, וסודו קי"א צואה בלי מקום והוא שנזכר באיוב ובשאר ספרים. והסוד שחיובו מהשם הגיע עד דבר שימצא ושלא ימצא, כי כאשר נמצאו מאתו המחוייבים שימצאו ויתקיימו נשפע עוד שפעו והמציא נמצא ובלתי נמצא. וזה בא להודיענו שאחר שהמציא נמצא בלתי נמצא, יתחייב אצל דעתנו שהמציא כל נמצא ג"כ בלתי נמצא זולת עצמו. וזו הידיעה הוצרך להודיעה לבני אדם לבד מפני חסרון דעתם, שאין בעולמנו זה מי שיכיר אלוה זולת האדם. אבל הגלגלים והשכלים אינן צריכין לזו הידיעה מפני שאינם בעולם התמורה כמונו. ואחר שהתחייב זה החמר מהשם, הודיענו השם אמתת עצמו של זה החמר, והזהירנו שמה שנתן לנו באמצעיתו לבלתי עזבו בידו מפני שאינו ממינו, כי כל מה שהוא ממינו הוא חלק מעצמו ומאתו התפשט לכל איש ואיש מהנמצאים השפלים האלה ואליו ישוב בהכרח. ועל זה רמז קהלת באמרו "וישוב העפר על הארץ כשהיה והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה" וכאשר העפר הוא חלק מן הארץ וממנו היה ואליו שב, כן הרוח השבה אל האלהים רוח (מדותו) [מרוחו] היתה ועל כן שבה אליו שהוא נתנה למי שקבלה ממנו. וחלק מרוח הקדש הוא רוח הקדש והוא רוח מכנף הרוח רוח נהפך מרוח רוח מכניע הרוח רוח מעלים הרוח רוח הרוח

נעלם שהוא רוח למען הרוח והסוד קץ הרוח רוח. כל זה התגלגל על רוח הקדש והוא רוח שדי הידוע והבינהו כי ממנו תבין כח החותמות כלם:

וכבר ידעת שהתורה הגידתנו ענין המינים בזרעים הצומחים ובחיים חוץ מן האדם. שבכל אלה בא למינו למינהו למינה למיניהם ולא בא כזה על האדם אלא בא ג"כ עליו על דרך נעלם צריך להעלימו מאד. והוא בהיות שם אדם וכ"ש האדם שם המין כלו. וזה אחד מן המקומות שבאו נגלים סתרי תורה לכל בעל שכל והוא חותם בתוך חותם. מפני היות שם אדם שם נגזר משם אדמה. והנה שם האדם שם אדמה שעם היותו מזרע הנהו זרע מן האדמה וחלק ממנו. כמו שבא עליו "וייצר יי אלהים את האדם עפר מן האדמה". ובא בענשו "כי עפר אתה ואל עפר תשוב". ובא באברהם "ואנכי עפר ואפר". ובא בסוד הנחש בקללתו "ועפר תאכל כל ימי חייך". וא"כ אנחנו אחר שעפר אנחנו, הננו מזון הנחש והוא אוכל אותנו. ומי שחושב להשליך נחשת באש להוציא ממנו זהב חי, צריך שידע מהות הנחשת וההבדל שביניהם, ר"ל בינו ובין הזהב. ואז אפשר שיוציא מן הזהב המת עגל זהב חי. אבל ראוי שידע שעם היות זה באמצאות האש שהוא סבת העמדת החיות והדבור הטבעיים, הא"ש אש"ה היא, והיא מצד אחר הצור"ה המעמדת מי"ם ברו"ח ובר"ח מי"ם, איר"ח לבנ"ה ששם רו"ח הלבנ"ה וזה"ו הא"ש. וא"כ הא"ש שהוא הצורה בניצוץ החמה הוא חמר החמה עם היותו רוח הלבנה והמאור הגדול לעד. וסוד אמרו "ורו"ח אלהי"ם מרחפת על פני המים", הוא מבואר שסודו הא"ש מרחפת על פני המים. והנה מרח' (מן מרחפת) הוא חמר, ורוח אלוהים שהוא רוח הלבנה והוא הצורה נקרא חמ"ר פעל"ת פני המים הפנימיים הנעלמים. על כן יהיו הדברים כלם חתומים זה בתוך זה וזה בתוך זה. ויקרא הפנימי הנעלם כנגד החיצון חותם בתוך חותם. ולכשידע המשכיל בכל דבר ודבר הנקרא חותם חיצון, וישתכל ביופי החותם כראוי, ימצא החותם הפנימי ממנו מעולה מן החיצון. ויבקש עוד לפנימי פנימי ממנו לפני ולפנים וימצא הפנימי יותר והנעלם יותר שהוא קדש קדשים. וכך ימצא אמתת האיש הפרטי וכל חיצוניותיו וכל פנימיותיו. וכן ידלג אל החיצוני עוד ויכיר בחוץ מה שהכיר בעצמו, והוא שכמו שעצמו מורכב מדבר נגלה פחות במעלה, ונעלם מעולה במעלה ופנימי עוד תוך פנימי ונעלם תוך נעלם, כן הוא בעצמו מעולה עם אשתו. ואע"פ ששניהם נגלים שניהם נעלמים באמתת מציאותם. כי אין אמתת המציאות נכרת כי אם למשכילים לא למדמים וכל שכן שהיא נעלמת מן המרגישים:

ואמנם הנמצא היום במורגש הוא שאנחנו אישי מין אחד וכל איש ואיש ממנו בין זכר בין נקבה מורכב מהרכבת שכנות. ר"ל מאברים רבים שוכנים אלה קרובים לאלה, וההרכבה המביאה לידי התולדת ג"כ מורגשת לכלנו, והיא הרכבה נקשרת משני אישים ממנו, שלהם שני אישי חותם מיניי טבעיי. אחד בולט שבעדו יקרא האחד משני הפרטים זכר, ואחד נשקע שבעדו יקרא השני מהם נקבה. ושם זכר הוא מלשון זכרון ושם נקבה עם היותו מלשון נקבים הוא ג"כ מלשון פירוש. מענין, נקבו השמות, ונקב שם יי. וסוד כרוז מכריז ומזכיר דברים לשומעים. וסוד זכר ברכה, וכן הזכר הרכבה. וסוד נקבה שכרך, פירש אגרך, והמפרש דבר מגלהו. והדבר הנזכר הוא מפורש והוא נגלה למי שזכר ממנו. והנה זכר הוא באור ארוך שאינו נפסק, וסודו גנן עדן. וסוד נקבה גל עדן. ראה ההפרש שביניהם ותכיר מעלותיהם, כי שניהם גנן עדן וגל עדן, והנם זכר ונקבה. וסוד שניהם ספרים מחשבים ולאלהי ישראל משבחים, ולשניהם שם האדם שסודם מקור דם צנור דם והביאור אדם בלב האשה אשה בלב האדם זכר ונקבה אנדרוגינוס:

והנה חותם בתוך חותם חותם כתוב חתום, כי השם יתע' כתב וחתם חותמו חותם בתוך חותם. והנה הציי"ץ הפנימי הנעלם לעד לבטן, כלומר למביט שהוא מלאך סובב בלב. ועל כן נקרא ציץ נזר הקדש, נזר לזכר הקדש הזכר בנקבה. והסוד הגדול בזה הוא סוד פתוחי חותם, והוא כי הברכה בה הקללה וכן ג"כ הקללה בה הברכה. ומשתיהן נראה הנשימה, כי שניהם מחזור שסודו מחזור השנים. כי הציץ הוא הקץ, ועל כן חתום בו "פתוחי חותם קדש ליי". והנה כל פתוח מת וחי חי ומת, וביד כל אדם יחתום חי ומת. והרמז "ויפח באפיו נשמת רוח חיים" שנים חי מת ויפנה ויפן והסוד פיו י' פיו א' פיפיות י' ו"י בחלוף א"ת ב"ש 'הציץ אותיות המח' 'כוכב הציץ זהרורית'. 'מת בחי' 'זכות וחובה' 'אור נברא' 'חמר האור' 'אור הרחם' 'אות המח' 'חם התאוה' 'אור העצם הכוכב' 'הוא חתם' 'הוא התחלה' 'חצי השם בה' 'מדותי' 'דמותי' 'שכל דמיון' 'ה' מלאך ה' שטן' 'שניהם הכל' 'קודש ליי' 'בן ובת'. וכבר רמזנום בבנות שסודם קד"ש ל' מלמעלה שהם כחו"ת המשפט שהם דל"ת אותיות יהו"ה 'הנשמה הויה בלב' 'הויה בלב הנשמה' 'טוב תוך טוב' 'זוג בתוך זוג' 'גבוה בתוך גבוה'. כי גבוה מעל גבוה שומר וגבוהים עליהם. וזהו בעצמו אמר חותם בתוך חותם, גם פתוחי חותם. ויתחייב מזה לפי סדר ציץ נזר הקדש, כי ציי"ץ שיורה על המוליד הנולד שיהיה ממנו ענין התולדת לפי הוראת נז"ר הקד"ש זרע הנקבה זכר, גם זרע הזכר נקבה. על דרך, "אשה כי תזריע וילדה זכר", כי הזכר

כמו שנולד מזרע נקבה כן כל תולדותיו נקבות, והנקבה כמו שנולדה מזרע הזכר כן כל תולדותיה זכרים:

והנה זה הדרך חותם בתוך חותם, ר"ל שכל הזכרים הנמצאים במציאות והם בולטים בהכרח היה החותם שבו צוירו ונחתמו חותם שוקע, שהוא חותם הנקביות. וכל הנקבות הנמצאות במציאות והן צורות שוקעות, בהכרח היה החותם שבו צוירו ונחתמו חותם בולט, שהוא חותם הזכריות. וכל מדותיו של הקב"ה הן זו על גב זו כדמות מה שרמזנו. ועל כן הנקבה רמז לזכר גם הזכר רמז לנקבה. וסוד רמז מאור כענין אמור להם והוא דבור בלב המלא שהוא מאור לאדם. והנה סוד נז"ר הקד"ש ראש תוך סופו, ראש סוף תוכו, תוך סוף ראשו, תוך ראש סופו, סוף ראש תוכו, סוף תוך ראשו. וסימנהון "ישת חשך סתר"ו" שהוא הגלג"ל העשיר"י. והנה דין שם המיוחד דין שם המפורש וסוד שניהם שמי דן החטאים ושמי דן הרשעים, וסוד שמי ידוע שהוא שכל המחשב מצייר יצרים מעריכי צירים מכפרי המקרה שהוא עפר ערלים לרעים, על פי קרן שבמח אשר ממנו כל קר שב חם, על דרך שיתוף לח יבש הדם אש האש דם מדה צורה צורה מדה. ראה והבן כמה הם הדברים הנחתמים במציאות חותם בתוך חותם, כי מאלה תבין דברים שהם נעלמים יותר מהם. וא"כ כמו שתמצא במציאות מה שרמזנו בעצמך, גם בעצמך עם אשתך, כן תמצא בשאר כי אלה שתי ההמצאות נגלות לכל. וכן זרע התולדת מהם ומהם תכיר כל המציאות, כי הם באמת חתומים בחותם בתוך חותם פתוחי חותם ככל המציאות כלן. והתפלין עדים וכן התורה שבתוך הלחות והם שבתוך הארון של עץ, שגם הוא מצופה זהב. והכרובים פרשי כנפים למעלה ופניהם איש אל אחיו אל הכפרת היו פני הכרובים. שכבר אמר שהם סככים בכנפיהם על הכפורת, כי מן הכפרת היו מקשה משני קצוות הכפרת. וכבר היו כרוב אחד מקצה מזה וכרוב אחד מקצה מזה, כי מן הכפרת עשה את הכרובים, שהם הרכבים משני קצתיו. והארון היה מעצי שטים וארכו ורחבו וקומתו רמזים מופלאים לדעת בהם אמתת המציאות. גם יש בכל אחד מהם שלם וחצי להוראה לשם וחצי, כאמרו "אמתיים וחצי ארכו ואמה וחצי רחבו ואמה וחצי קומתו". והם ד' אמות וג' חצאים, ורמזם אלף שהם תת"ר. כי אמתים הם מאתים ועם החצי הם ש' והנשאר ג"כ ש' הרי ש"ש קצוות. ומצד אחר אמתים אמה אמה הם מאתים ומאה מאה שהם מאתים הרי ד' מאות וג' פעמים חצי הרי ו' מאות. ואמנם המבואר הוא כי הרוחב והקומה שלש אמות והאורך שתי אמות הרי ת"ק מאות וחצי אמה הרי תק"נ ש"ש קצוות העולם, וזהו סוד שיעור קומה. וידוע כי הארון של עץ תוך הכפרת והכפרת

תוך הזהב והארון מצופה זהב מבית ומחוץ. והכל בתוך המשכן והכל זה בתוך זה עם היות שם דברים שאינם מקיפים מכל צד. אבל עם כל זה נאמר בסוף על הכל "ו יכס הענן את אהל מועד וכבוד יהוה מלא את המשכן" (שמות מ' לד'). כי המשכן יורנו ג"כ על כל המציאות כמו האדם והתנועות הנקראים מסעות יעידו על כל תנועה. והנה המסע ויסע ויבא ויט, מכתב פתוחי חותם קדש ליי. וסוד חותם חתום תמיד והנו קדשים בתוך קדשים והנה חות"ם בתוך חות"ם כתובים קדש קדשים. נפש נופש מנפש דם הנפש נפש בנפש לבב הנפש בנפש הנפש. והכלל "כי הדם הוא הנפש", "כי הדם הוא בנפש יכפר". והסוד חצי השם כתוב בחצי השם וסוד כללו של"ז, ורמזו שאול שואל לקרוא בהר סיני, כי אור אדנ"י אדנ"י. והנה פתוחי חותם בכללו חמש"ה שש"ה והם תתקצ"א על קדש קדשים תקן שם המיוחד:

ואומר אחר זה, בפסוק שכבר גליתי דעתי בזה והוא הפסוק הזה "יי איש מלחמה יי שמו" והבינהו. ואומר כי זה הפסוק המופלא ראוי להשתכל בו מאד ולעיין בעניינו הרבה, עד שידע המשכיל מהות הכונה עליו באמת. ונאמר עליו ראשי פרקים ואלה הם. דע כי הפסוק הזה צריך שתקחהו תחלה על דרך מה שיורה פשטו של מקרא. (הדרך השניה מובאת בהמשך). ואחרי כן תקחהו על דרך שלישית והוא מה שיוודע ממנו על דרך הדרשות וההגדות. ואחרי כן על דרך רביעית והוא שעניינו מורה לפי הנסתר הנמשך אחר דעת הפילוסופיה. ואחרי כן תקחהו על דרך חמישית והיא דרך הקבלה על צורת ספר היצירה. ואחר כן תקחהו על דרך ששית והיא להשיב כל האותיות אל חמרם הראשון, ואתה תתן בהם צורה לדעתך. ואחר כן תקחהו על דרך שביעית והיא שתחשוב שאתה הסכמתו ואתה בראתו כחפצך, וזו היא דרך שאתה מחויב לקחת אותה בכל ארבעה ועשרים ספרים אשר בידנו היום, ואחריהם בכל דברי רבותינו ז"ל, ואחרי כן תעשה כן בכל ספרי החכמה. כי בזה תתעלה ותשיג מה שראוי להשיגו מכל דבר ודבר על בוריו. ואמנם מה שיורה זה הפסוק לפי פשוטו, הוא הענין שנאמר על עניינו "יי ילחם לכם ואתם תחרישון", וזו הדרך טובה ונאה. והוא שבא על מלחמת עם המצריים, והיו מפחדים מהם אחר צאתם מתחת סבלתם. ובראותם מנהיגם ככה הודיענו השם שפחדם זה הוא התכלית האחרון. כמו שאמר "התיצבו וראו את ישועת יהוה אשר יעשה לכם היום כי אשר ראיתם את מצרים היום לא תספו לראתם עוד עד עולם" (שמות יד' יג'). וזה אחר אמרו להם אל תיראו. ונתן סבת הסרת היראה באמרו "יי ילחם לכם", כלומר שאם היתה המלחמה ביניכם לבד דין הוא שהייתם יראים מהם כיראת העבד

מאדוניו בטבע, אבל אחר שאדניהם ואדניכם הוא הנלחם לכם הדין נותן שלא תיראו מהם. כי לא יתהפך הדבר להיות הם עבדיכם ואתם אדניהם. אבל היום יראו עיניכם נקמתכם מהם וימותו כלם מיתה ??שונה לפניכם וראיתם וש לבכם. וכך אמר שלמה על זה "ובטח עליו ו הוא יעשה" (תהלים לז' ה'). כלומר מה שהייתה אתה רוצה לעשות הוא יעשה אותו ולא תצטרך אתה לעשותו. וזה הענין שזכרנו יורה עליו פשט הכתוב הנזכר, כלומר שהשם הוא הנלחם באויביו שהם אויבי השם ואויבי אוהביו, והם עם היו הם שני מינים הם נכללים עוד תחת מין אחד, וזה מפני שאויבי העם הם עוברי רצונו ועוברי רצונו הם אויבי עושי רצונו. והדרך השנית על זה הוא ענין פירוש הפסוק, והוא שיורה בפירושו כי השם יתע' אינו עוזב את בני אדם, אבל הוא משגיח בם על דרך המלחמה. ואחר שהוא כן דין הוא שיקרא איש מלחמה כלומר גבור וחזק בעל מלחמה ושמו יורה עליו שהוא כן. והנה המתרגם פירשו מרי נצחן קרביה ר"ל אדון המנצח המלחמה. והשלישית על דרך הדרש וההגדה, אין איש אלא גבריאל, שנאמר "והאיש גבריאל", ונאמר "וימצאהו איש". ועוד אין איש אלא אדם שנאמר "לזאת יקרא אשה כי מאיש לקחה זאת". ועוד אין איש אלא משה שנאמר "והאיש משה". ועוד אין איש אלא משיח שנאמר "הנה איש צמח שמו ומתחתיו יצמח". וזהו שנאמר "יי שמו" לעתיד לבוא, שהמשיח יי שמו, שנאמר "וזה שמו אשר יקראו יי צדקנו". סוף דבר הדרשות אין להם קץ. והרביעית על דרך הפילוסופיאה והיא שהם יקראו כח השכל בשם יי ויאמרו שהוא נלחם תמיד עם האברים, וכחות הנפש העליונים הם בני ישראל, וכחות הגוף כלם הם המצריים. וראוי לכל חכם להמשך אחר הנוצח בסוף, ואחר מי שנראה ממנו שאין מי שיוכל לעמוד כנגדו במלחמה. והחמישית על דרך הקבלה והיא על הדרך שאמרו בספר הבהיר, מאי דכתיב "יי איש מלחמה", משל למלך שהיו לו דירות נאות, ושם לכל אחד מהם וכלם זו טובה מזו. אמר אתן לבני דירה זו ששמה אל"ף, גם זו טובה ששמה יו"ד, גם זו טובה ששמה שי"ן. מה עשה אספם כלם השלשה יחד ועשה מהם שם אות אחת, ועשה מהם בית אחד. ועוד נאמר שם אל"ף ראש, ויו"ד שני לו, ושי"ן כולל כל העולם. ולמה שי"ן כולל כל העולם מפני שכתוב תשובה. והששית על דרך השבת האותיות אל חמרם הראשון, ותת בהם צורה לפי כח הדעת הנותן צורות. והיא דרך הפנימית של הקבלה ונקראת אצלנו בשם כללי, חכמת צירו"ף האותיות. הכוללת שבעים לשונות, והיא שאמר עליה בעל ספר היצירה, כ"ב אותיות יסוד חקקן חצבן שקלן המירן צרפן וצר בהם נפש כל יצור וכל העתיד לצור. וענין זו הדרך היא לקחת איש ולחשבו שי"א לפי משקלו הראשון. ועוד לשקלו במשקל קבוע לו כגון רפא"ל או שב"ט או קיר"א יקר"א

קרי"א בקט"ר בשד"ה שח"ג שז"ד שו"ה. וכן עוד קרח"ג קרז"ד קרו"ה הוק"ר וכן רבים. ואפילו להשיב זה אל שי"א אותיות להיות כלן אלפין או ביתין או גמלין או דלתין או האין או ווין או זינין או חתין או טתין או יודין, וכן השאר אז גלגולם. וכן לכל תיבה ותיבה מן התיבות המוסכמות בכל לשון מן הלשונות. וכן עוד ענין המירן, כגון אי"ש להמירו באבג"ד בעבור בכ"ת שסודו כת"ב. או להמירו בא"ת ב"ש בעד תמ"ב, וכן כיוצא באלה בכל האלפא ביתות. ואמנם ענין צרפו, הוא שלא יתחלף בדבור שום אות, אבל יתגלגלו לבד. והוא לשוב הראש סוף והסוף ראש והתוך סוף והסוף תוך והראש תוך והתוך ראש. כזה הזכ כהז זהכ הכז זכה, וכן הכל עם כל הדומה להם. ולפי זו הדרך ילקח זה הפסוק הנזכר בראשי תיבות יאמי"ש ויהיה סודו אישי"ם מצורף, ויהיה שם לשכל הפועל. ובסופי תיבות יהיה הש"ה ה"ו ויהיה סודו איש"י ויורה על השגחה פרטית ויעלה בשניהם יחד החשבו"ן שו"ה, מעש"ה מרכב"ה אמ"ש אש"ם הרכבת שם ב' שם יהו"ה בשם שד"י שד"י בשם יהו"ה. ותוכי תיבות הוי לחמ הום וסודם ווי המלחמה. והנה הכל שס"א שכ"א קנ"א, ועלה בכל מניין החשבו"ן שו"ה וסודם תתל"ב הנשמה בנפש הנפש בנשמה וכהנה רבות עמו:

ואמנם סוד איש מלחמה חי השם מלא שמו ילחם. והנה הסוד יהו"ה איש מלחמה קדש ליהו"ה יהו"ה שמו. י"ה פעמים י"ה עלו רכ"ה. ועוד ו"ה פעמים ו"ה עלו קכ"א. חבר ר'ק' ותמצא ש', חבר כ'כ' ותמצא מ', חבר ה'א' ותמצא ו'. וא"כ הנה יהו"ה שמ"ו. ולפי זו הדרך הששית תמצא פלאי פלאות בכל ענין וענין. ואמנם הדרך השביעית היא הנקראת קדש קדשים, והיא לפני לפנים ונחלקת לחלקים רבים ואלה הם. יהוה איש מלחמה יהוה שמו - כולו תיבה אחת. י-ה-ו-ה א-י-ש מ-ל-ח-מ-ה י-ה-ו-ה ש-מ-ו. כל אות ואות ממנו לבדו עומד בנפרד. יהוה א יש מל ח מהיה וה שמו. וכפי הדרכים האלו והדומים להם בלתי חלוף תבין כל התורה כולה שהיא שמותיו של הקב"ה. וכאילו אתה בורא התיבות ומסכימם. ודע כי בעלותך לזו המדרגה העליונה אשר אפשר לחכם המבין המשכיל לעלות אליה בעזרת השם בקלות בהשתדל להשיג דרכה כראוי תהיה מצליח מיד בכל אשר תעשה והיה יהוה עמך. וזו היא הדרך אשר קראתיה בשם חותם בתוך חותם וחתמתיה על דרך פתוחי חותם שסודו ג"כ קדש ליהוה ואז ראוי שתקרא בשם איש מלחמה אשר יי שמו כי המלחמה ממנה יולד הענג או הנג"ע על דרך מלחמת מז"ל טל"ה הנולד מן ו"ה עם מז"ל מאזני"ם הנולד מן י"ה ודעם:

ואלה הם חותמות הש"ש שיורו על סוד חיה ועל סוד חוה אשר ידעתיך לחתום בם וכמדות ענייני הספר:

יהו יוה הוי היו ויה והי:

דע שבספר יצירה באו אלו החותמות הששׁ נזכרים שבהם נחתמו ששׁ קצוות, שהם מעלה ומטה פנים ואחור ימין ושמאל. ונקראו שם בשמות שניות להורות ביאורם רום ותחת מזרח ומערב דרום וצפון. ואמנם מה שאמרו חכמים בחגיגה כל המסתכל בארבעה דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם. ואמרו זה מפני שלא חס על כבוד קונו ומה למעלה ומה למטה מה לפנים ומה לאחור. הנה הרואים דבריהם אלה יתמהו מהם מאד. וכשתודע אמתתם אצלם ישמחו בהם מאד. ודרשו בו דרשות רבות ואני לקחתי דרך אמת בם ואין ראוי לזוז ממנה. והיא שביאת העולם הזה היא בעון וחטא של, "הן בעוון חו ללתי ובחטא יחמתני אמי" (תהלים נא' ז'). וזה קורה לכל אדם לא לדור לבדו כמו שיחשבו מביני המדרשות כפשוטם. ועל זה נרמז בדבריהם ז"ל, אין מיתה בלא חטא ואין יסורין בלא עון. כי העון הנזכר הוא סבת ייסורין של האדם והחטא הנזכר הוא סיבת מיתתו בלא ספק, כמו שאמרנו כי ההויה היא סבת ההפסד וההפסד סבת ההויה. וא"כ אמרם המסתכל, במה שאמרו הורו שזה ניצל מפני שהסתכל בד' דברים והם ד' שמות החותם, ואם לא יסתכל בם יהיה כחמור. "כי בהבל בא ובחשך ילך ובחשך שמו יכוסה" (קהלת ו' ד'). וזהו שלא חס על כבוד קונו שלא השגיח במה שברא, והנה יותר טוב היה לו שלא היה בא לעולם, כי לעומת שבא כן ילך. ובהשתכלו בדברים אלו יכיר את קונו ויחוס על כבודו. ואמנם פירוש אלו הארבעה דברים לפי זו הדרך אינו כראשונים, אבל הוא שידע אדם מה למעלה ממנו כמו שאמרו, הסתכל בשלשה דברים ואין אתה בא לידי עבירה. ואמרו דע מה למעלה ממך עין רואה ואזן שומעת, ומה שלמעלה ממנו הוא השם יתב' ומלאכים והגלגלים ומה למטה ממנו הוא העולם השפל, וכל מה שבו ומה שלפנים שהכל קדם לו בטבע, ומה שלאחור הוא שידע תכליתו ואחריתו. ואמנם לא זכרו ימין ושמאל מפני שלפי דעת האוסרים ההסתכלות באלה מצוה להסתכל באלה. ולפי דעתי זאת כבר יודעו אלה מאלה בהכרח. והנה ימין ושמאל באמת בם כל המלחמה והם המדות המתהפכות באדם יצר טוב הדרומי להיותו בצפוני ויצר רע הצפוני להיותו בדרומי. ודע כי דרכי ששׁ החותמות בששׁה השמות הם כאלה

שהם משותפים עם ג' אמות אמש מצורפות יהו אמש. והרמז עליו "אני יי הוא שמי", וסודם אדם ואיש ומהאיש יש"ם אהו"י האנו"ש שכל הוא עפר הוא או השכל הוא שמי או העפר שמי הוא אדם ואישה והאדם אשה והאשה אדם והאדמה אש והאש אדמה יה או שם שם או יה חדש אב ואם חדשים כל חדש חשדן הא שוים וכמוהם רבים וחקרם ותמצאם. ודע כי החותמות הורונו דרכי המדות מצד התהפכותם, וזה דרכם מגולגלות עד שובם חלילה אל החותם הראשון. יה"ו עם אמש למעלה, יו"ה עם אשם למטה, הו"י עם משא לפנים, הי"ו עם מאש לאחור, וי"ה עם שאם לימין, וה"י עם שמא לשמאל. והנה לפי מה שגליתי לך במקומו בג' של אוצר בענין שלש מאות אמ"ש בענין המדות שיורו על חמר משפט שלום ויהיו אלה יוד הא וו בלא ספק תמצאם יחד י"א מדו"ת טפ"ה מא"ש ושמ"ו ל"ו:

וידוע כי הריח והמשוש והשמש והירח שני העניינים שוים בצירופם. ואמנם השמע והראות עם המעשה ותארו והטעם והמעט הוא שבו ישוער הכל מפני הבחינות התאויות שהטעם יאמר על כלם. כיצד, הנה ישמע השומע דבר אחד מוטעם ישערהו במיעוטו, ואם נטעם לו יבקש להוסיף טעם על טעמו. וגם יראה דבר יפה ונאה ויטעם לו וימתק לו ויבקש תוספת לראותו. ונאמר על השמע "כי אזן מלין תבחן וחך יט עם לאכול" (איוב לד' ג'). ועל הראות נאמר "ומתוק האור וטוב לעינ ים לראות את השמש" (קהלת יא' ז'). וגם יריח דבר ויהנה ממנו ונאמר בו "על כן עמד טעמו בו וריחו לא נמר" (ירמיה מח' יא'). וידוע כי הריח הוא בנחירים והוא במקום הנשימה. וההנאה והרצון והתאוה לשניהם ברדיפת זה אחר זה. והמשוש גם בו יהנו הגופים זה עם זה וימתק להם הטעם ההוא המשוש, עד שקראו הדבר המשגליי מאכל "אכלה ומחתה פיה" (משלי ל' כ'), "כי טוב העץ למאכל וכי תאוה הוא לעינים" (בראשית ג' ו'):

ואחר שאמרתי לך זה כלו, בטוח אני בשכלך שכבר תדע לשער ולמדוד סוד החותמות והמדות עם התנועות ועם הזמנים. אחתום כל הספר בדבר זה, ואומר שכל מה שכתבתי אני בזה החבור או בשאר הספרים שחברתי לפניו או אחבר אחריו וכל מה שחברו הנביאים הקודמים לי והחכמים והפילוסופים וכל מה שיחברו מהם הכל, אינו כטפה אחת קטנה, כנקודה אצל הים הגדול העליון כנגד מה שצריך שישיגהו המשיג השלם מידיעת השם הנכבד והנורא, עם היותו הוא השם הגולמי. אך לאמתת העצם הראשון אחר שאינו גוף ולא כח בגוף והאחרת הנספרת היא בריה אצלו והוא אינו נספר ואינו

נופל תחת הזמן ולא יכילהו מקום שהכל בריותיו. אי אפשר א"כ לתפוש בו שום שם בעולם. ואמנם זה השם הוא הקרוב לידיעה מכל מה שאפשר לדבר שיקרא בשם מן השמות והוא מפני שיורה על הויה שהיא מורכבת ראשונה, על דרך היות אח"ד מחוב"ר אל אח"ד ומשניהם הורכבה הויה אחת ראשונה. וכן ה' מפה גם ה' מפה ובאמצע יו שסודו זוג. ואמנם הוא גבו"ה ושניהם גבה"ו וסימן "ויגבה יהוה צבאות ב משפט" (ישעיה ה' טז'). והנה על הדרכים האלה המבוארים הבריה המעידה על היות לה בורא, שכל נברא יש לו בורא וכל מורכב יש לו מרכיב, לפיכך נקרא השם בזה השם. והנה ח'ח' של חי"ה ושל חו"ה הם זו"ג וסודם אח"ד עם אח"ד הם זו"ג. וזה שם לאדם שנאמר "ויהי האדם לנפש חיה", וזה שם לאשה שנאמר "ויקרא האדם את שם אשתו חוה". ונתן הטעם ואמר "כי היא היתה אם כל חי". מלא"ך ח"י כלי"י הד"ם. ואחר שהתבאר לך באמת שאין לנו דרך לחייב לשם השם זה, וכל שכן זולתו, עם היות זה מעיד על חיוב מה שהתחייב מאתו ברצונו והמציאו כשרצה שאין לו מונע מרצונו לעולם. והרצון ושאר העניינים שהם כחות בגופים ואנו מיחסים אותם לו, הם לנו מקרים מעולים. ואנו חושבים שהם אצלו צורך או הכרח או תועלת מפני מה שמצאנו זה בנו:

ואמנם אצלו ית' כשניחסם אליו כהתייחסם אלינו נשקר בין שנינו כי אין הדבר במחשבתינו ולא בדברינו אבל הכל דמיונות ומשלים הצרכנו אליהם להיותם משימים פחד ויראה בלב ההמון שאינם מכירים שהם בתכלית הפחיתות. ואתה יודע שאע"פ שאנחנו אוכלים ושותים ומזדקקים לערוה שממנה נולדנו באמצעות הזנות והתאוה ודם הנדות והשתן ואנחנו היינו טפות סרוחות בעת היצירה. וכך אנחנו גם היום מוסרחים ומטונפים ברפש וטיט ובקיא וצואה מלאים בלי מקום ובחיינו אנחנו עפר ואפר ואל עפר תשוב ונהיה נבלות מתות מוסרחות שרופות באש כסוחות מלאים הבלים ורוחות. ועם כל זה אנו מתגאים בעצמנו ומתפארים במציאות מפני חשבנו שאנחנו רחוקים מן ההפסד בהיותנו בריאים. ואעפ"כ אנחנו מכירים פחיתות ענייניו במקצת דברים ולולי ההכרח המוטבע בנו שנתדמינו בם לחמרים ולגמלים ולשאר בעלי חיים, לא היינו מזכירים אותם בפינו כל שכן שלא היינו פועלים בדבר מהם מאברינו והמצייר פחיתותם מאמין כי לתחיית המתים כשנקום לא נצטרך אליהם. ואע"פ שגם הוא נמשך בו אחר דמיון. וא"כ איך נייחס אל מי שהוא נקי מכל חסרון שום יחס או שם שיורה משום צד חסרון ופחיתות, כי אין זולתו בלתי חסר. וכל שלם מבריותיו ממנו קבל השלמות לפי מה שהוא, וכל מי שהתרחק ממנו אם כן באיזה צד שיהיה הוא החסר מכל שלמות. וכל

מי שהתקרב אליו בידיעת שמו יתע' הוא השלם וכל מה שהוסיף ידיעה בשמו הוסיף קרבה אליו, ועל כן היו שמותיו יתע' קורבנות שלמים והאדם מקריב לפניו חלבו ודמו עם ידיעת שמו וההמון יקריבו לפניו שעירים זולתם ויזנו אחר תאותם כי לא ידעו שמו. ועל כן אתה בני קרב ושמע בקולו ועפר העפר ותקע בשופר וספור ספר ספר וספור וספר והעושה זולת זה. דע כי דבר יי בזה ואת מצותו הפר. ואתה לא כן כי הוא תהלתך והוא אלהיך והשמר לך ושמור נפשך מאוד פן יראה בך ערות דבר ופן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך כי יי אלהיך בקרבך ובערת הרע מקרבך. ותן עיניך לראות דרכי צרופי השמות ותהיינה אזניך קשובות לשמוע דבריהם. ופקח עיני לבך להבין מה שתזכור מהשמות המצורפים בכל דרך שתוכל. ולא תשקוט עד שתשיג ותדע באמת שכבר השגת ועל תירא כי עם מהשם. ואם לא תוכל לסבול חשוב שהיית אוכל ושבעת ועזוב הדבר עד שתרעב עוד. כי על זה נאמר "לא רעב ללח ם ולא צמא למים כי אם לשמע את דברי יהוה" (עמוס ח' יא'). ועל דבר זה נכרת ברית ועל ענין רצוא ושוב כמו שכתבנו בעשר ספירות בלימה בסוד החיות. שנאמר עליהם "והחיות רצוא ושוב כמראה הבזק. וכן דרך הספירות והשמות והמחשבות ומה אוסיף עוד אני להזהירך על דרך זו שתלך בה. כי היא חייך ואורך ימיך היא חייך בעולם הזה אורך ימיך בעולם הבא. בדרך חכמה הוריתיך הדרכתיך במעגלי יושר. הנ"ה זא"ת חקרנו"ה כ"ן הי"א שמענו"ה. ואת"ה ד"ע ל"ך הט אזנך ושמע דברי חכמים ולבך תשית לדעתי כי נעים כי תשמרם בבטנך יכנו יחדיו על שפתיך להיות ביי מבטחך. הודעתיך היום אף אתה הלא כתבתי לך שלישים במועצות ודעת להודיעך קשטי אמרי אמת להשיב אמריו אמת לשולחך:

סליק: